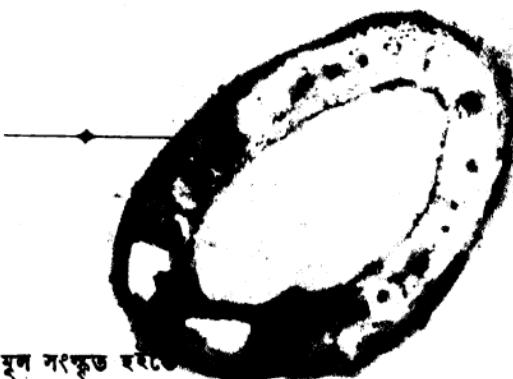

ଖଗେଦ ସଂହିତା ।

ମୂଳ ସଂକଷିତ ସଂହିତା

ଆରମ୍ଭେଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଦ୍ୱାରା ଲପ୍ତକ

ବାଜାରୀ ଭାଷାରେ ଅନୁଵାଦିତ ।

ମଧ୍ୟ ଅଣ୍ଟକ

କଲିକାତା ।

ବେଳେ ପରିମେଟେର ଯତ୍ରେ ଯୁଦ୍ଧିତ ।

ভূমিকা।

এই সপ্তম অন্তকে মৰম মণ্ডলের শেষ অংশ এবং দশম মণ্ডলের প্রথম অংশ আছে।

অবৰ মণ্ডলে সমস্তই সোমের স্তুতি। সুতরাং এই মণ্ডল ইত্তে আমরা সোমরস প্রস্তুত করার পক্ষতি জানিতে পারি।) সোমসংক্ষে অনেকগুলি বৈদিক উপাখ্যান কিন্তু উৎপন্ন হইয়াছে এবং সেই উপা-খ্যানগুলি কল্পাস্ত্রিত হইয়া কিন্তু সম্মুখস্থমন্দারা অমৃত উক্তার প্রভৃতি পৌরাণিক উপাখ্যানগুলি সহ্য হইয়াছে, তাহা টীকার প্রদর্শিত হইয়াছে।

খণ্ঠেদের দশম মণ্ডলের অনেক শুক্র খণ্ঠেদের অন্যান্য অংশ রচিত হইবার অনেক পরে রচিত হইয়াছে বলিয়া বিবেচনা করিবার কারণ আছে। সুতরাং অনেকগুলি অমৃতব ও ধৰ্মবিশ্বাস, যাহার অতি সংক্ষিপ্ত উল্লেখ মাত্র আমরা পুরো পাইয়াছি, তাহার বিজ্ঞীণ বর্ণনা দশম মণ্ডলে পাওয়া যায়। খণ্ঠেদে যম মরকের রাজা নহেন, তিনি স্বর্গমুখের প্রণেতা, তাহার বিহিত স্বর্গমুখের বিজ্ঞীণ বিবরণ আমরা দশম মণ্ডলে দেখিতে পাই। এতদ্বিম যম ও তাহার ভগিনী যমীর জয়কথা ও অন্যান্য বিবরণ, পুরাণা পূর্বপুরুষদিগের স্বর্গবাসের কথা ও যজ্ঞভাগান্বহণের কথা এবং অন্তোষ্টিক্রিয়ার ঘন্ত এই দশম মণ্ডলে পাওয়া যায়। এক জিন্ধুরের অমৃতব আঁধুরা খণ্ঠেদের পূর্বপুরুষ মণ্ডলেই পাইয়াছি, দশম মণ্ডলের প্রথম অংশেও পাইলাম, শেষ অংশে আরও স্পষ্টকরণে পাইব।)

আচারব্যবহার সম্বন্ধে যে টীকা দেওয়া হইয়াছে, পাঠক, তাহা ইত্তে দেখিতে পাইবেন যে, (পূর্বকালে অঞ্চিত প্রথা ও অস্মিন্দির প্রথা, অচলিত ছিল। সতীর চিতারোহণ প্রথা অচলিত ছিল না,) কিন্তু আধুনিক পণ্ডিতগণ খণ্ঠেদের একটী শুক্র পরিবর্তন করিয়া সেই কুপ্রথা সমৰ্থন করিবার চেষ্টা করিয়াছিলেন, পাঠক, তাহাও দেখিতে পাইবেন।

ON BOARD THE "NUDDEA," }
Gibraltar, 20th May 1886. } শ্রীরমেশচন্দ্ৰ দত্ত।

ধর্মবিশ্বাস সম্বন্ধীয় বশেষ বিবরণ।

বিষয়।	মণ্ডলের সংখ্যা।	স্তুতির সংখ্যা।	টাকার সংখ্যা।
সোমবৰ প্রস্তুত করিবার পক্ষতি	৯	৬৬	২
পর্জন্ম সোমবৰ পিতা	{ ৯	৮২	১
	{ ৯	১১৩	৬
স্তৰ্যের ছবিতা সোমবৰ প্রগরিমী	{ ৯	৭২	১
	{ ৯	৯৩	১
	{ ৯	১১৩	৩
শ্যেনপক্ষীকর্তৃক সোম আহরণের বৈদিক উপাধ্যায়ের উৎপত্তি।	{ ৯	৬২	১
ঢ উপাধ্যায়ানকামে ক্লপাভূরিত হইল	৯	৭৭	১
সমুদ্রমছনে অমৃত লাভ, গরুড়কর্তৃক অমৃত আহরণ, অমৃতপানে দেবতাদিগের	{ ২	৪৮	১
তামরস্ত লাভ, প্রত্তিত পৌরাণিক উপা- থ্যানের উৎপত্তি।	{ ২	১০৮	১
	{ ২	১১০	১
৩০ জম দেবতাৰ উল্লেখ	৯	৯১	১
অস্তুর	৯	৯৩	১
	{ ৯	৮৩	২
	{ ৯	৮৫	২
গন্ধর্ব (আদি অর্থ স্তৰ্য বা স্তৰ্যাপন্তি)	{ ৯	৮৬	৬
	{ ০	১১৩	৭
	{ ১০	১০	৩
	{ ১০	১১	১
অপ্তরা (আদি অর্থ জলীয় বাস্প)	৯	৯৮	১
নবম মণ্ডলের শেষে স্বর্গের প্রথম বিজ্ঞীণ (বর্ণনা পাওয়া বাহু।)	{ ৯	১১৩	৮)
	{ ১০	১১	১
দশম মণ্ডল রচনার কাল নির্ণয়	{ ১০	১৪	১
	{ ১০	১৫	৪
এক ও দ্বয়ীর জয় কথা	১০	১৭	১
ব্যক্তি ও দ্বয়ীর আদি অর্থ দিবা ও রাখি	১০	১০	১

বিষয়।	মণ্ডলের সংখ্যা।	চূক্তির সংখ্যা।	টাকার সংখ্যা।
বদ ও যদীর অসিদ্ধ কথোপকথন . . .	১০	১০	১
পর্ণের বিশ্লীণ বর্ণনা, যম স্বর্গ-জুত্থের বিধাতা।	{ ১০	{ ১৪ ১০	{ ১৫৪ ১৩৩
অস্ত্রেষ্টি ক্রিয়ার যত্ন . . .	{ ১০ ১০	{ ১৪ ১৬	{ ১ হইতে ৩ ১
পুণ্যাত্মা পুর্খপুরুষগণ আর্য বাস করেন ও বজ্জতাগ প্রাপ্ত করেন।	{ ১০	{ ১৪ ১৫	{ ১ ১৫৪
৫ এক ঈশ্বরের অনুভব . . .	১০	৩১	১৫২
সত্যই বিশ্ব ভূবনের একমাত্র অবলম্বন .	১০	৩৭	১

আচারব্যবহার সম্মুখীন বিশেষ বিবরণ।

বিষয়।	মণ্ডলের সংখ্যা।	স্তৰের সংখ্যা।	টাকার সংখ্যা।
পঞ্জাব, অর্থ পঞ্জাবপদের লোক	৯	৬৫	৬
স্তোত্র, বৈদ্য, ছুতার, কর্মকার, প্রভৃতি ভিন্ন } ভিন্ন ব্যবসায়। ভিন্ন ভিন্ন জাতি ছিল না। }	৯	১১২	১ হইতে ৩
দ্বীলোকের পতিবরণ পথ।	১০	২৭	৪ ও ৫
কর্মাকে বিবাহের সময় অলঙ্কার দান।	{ ৯ ১০	৪৫ ৩৯	১ ২
সজীদাহ পথ। ছিল না। আধুনিক } পণ্ডিতগণ খন্দের একটা খুক্তি পরিবর্তন } করিয়া এই কুপথ। সমর্থন করিবার চেষ্টা করিয়াছিলেন।	১০	১৮	১ ও ৩
অগ্নিদাহ পথ।	{ ১০ ১০	১৫ ১৬	৬ ২
অঙ্গ সংস্কার অথবা মৃতদেহ মৃত্যুকার স্থাপন	১০	১৮	৪
বিধার দেবরের সহিত বিবাহ পথ।	১০	৪০	২
দুর্জন্তীভূত ভয়ঙ্কর কল	১০	৫৮	১ ও ০৫ ৪
আত্মীয় মৃত্যুজনিত ছঁথ	১০	৩৩	১
	{ ১০ ১০ ১০ ১০ ১০ ১০ ১০	২৫ ১৯ ২৭ ৩৪ ২৬ ৩৯	২ ১ ২ ৫ ২ ১
কৃপ খন, পশ্চারণ, কুরিকার্য্য, মেষ- লোকের বন্ধ বরন, রথ নির্ধারণ।	{ ১০ ১০ ১০ ১০ ১০ ১০	২৮ ৪০ ৮৬	২, ৩, ৪ ৩ ৭
শিংহ, হরিণ, বরাহ, শৃঙ্গার, শশিক, গোধী, ছন্তী, সর্প।	{ ১০ ১০ ৯	২৮ ১৮ ৮৬	১ ১ ১
যুবপাক করা ও ভক্ত	{ ১০ ১০	২৭ ১৮	১ ১
সাংলালী ঋষিদিগের সম্পত্তি।	৯	৬৯	১
দেববিশ্বাস শূল্য আর্যগুল	১০	৩৮	১

বিষয়।	মঙ্গলের সংখ্যা।	শুক্রের সংখ্যা।	জীকার সংখ্যা।
অমার্য আদিম বাসীদিগের উচ্চারণ।	{ ১ ১ ১ ১ ১০ ১০ ১০	৭৩ ৭২ ৭১ ৭৮ ২২ ২৭ ৭৮	৩ ২ ২ ১ ১ ১ ১
বনমধ্য দস্তুর	১০	৪	১
তিম দিম ব্যাপী যুক্ত ও খাদ্যসামগ্ৰি . . .	৯	৮৬	৮
শর্যন্মাৰ্বতী (কুলক্ষেত্ৰের নিকট মদী), আজীকীয়া (বেয়া মদী) সপ্ত মদী।	{ ১ ১ ১ ১০	৬৫ ৬৬ ১১৩ ৩৫	২৪৩ ১ ১৪২ ১

ଅଥେଦ ସଂହିତା ।

ମୃତ୍ୟୁ ଅଷ୍ଟକ ।

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାଯ ।

୪୪ ଶ୍ଲଋ ।

ପରମାନ ମୋଯ ଦେବଭୀ । ଅବାସ୍ୟ ଖବି ।

୧ । ହେ ସୋମରମ ! ଆମାଦିଗେର ଶ୍ରୀଚୁର ଧନେର ଅନ୍ୟ ତୁମି ଆସିତେହ ।
ତୋମାର ତରଜ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଅଯାମ୍ୟ ଖବି ଦେବତାଦିଗେର ମୟୁଥେ ଚଳିଲେମ ।

୨ । ସୋମରମ ଯିମି, ତିଲି କବି, ଅର୍ଥାଏ କାର୍ଯ୍ୟୋପଟ୍ଟ । ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ୟ
ତୋହାକେ କ୍ଷେତ୍ର କରିଲେମ, ସଞ୍ଜେର କାର୍ଯ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତ କରିଲେମ, ଇହାତେ ସୋମରମେର
ଧାରା ଅବେକ ଦୂର ବିଷ୍ଟାର ହଇଲ ।

୩ । ଏହି ସୋମରମ ସକଳନିକୁ ଦେଖେନ । ଇମି ସତକ ଓ ସାବଧାନ, ଇମି
ଲତା ହଇତେ ନିଷ୍ପାତିତ ହଇଯା ଦେବତାଦିଗେର ଉଦ୍ଦେଶେ ଆସିତେଛେନ । ଇମି
ପବିତ୍ରେର ଦିକେ ଯାଇତେଛେନ ।

୪ । ହେ ସୋମରମ ! ହଞ୍ଚେ କୁଣ୍ଡାରୀ ପୁରୋହିତ ତୋମାର ପରିଚର୍ଯ୍ୟ କରିତେ-
ହେନ । ତୁମି ଆମାଦିଗେର ଅତ୍ୟ କାମମୀ କର, ଯଜ୍ଞ ମୁଚ୍ଚକଳପେ ସଙ୍ଗ୍ୟ କର,
ଆମାଦିଗକେ ପବିତ୍ର କର ।

୫ । ମେହି ସୋମରମକେ ପାଣୁଡ଼େରୀ ବାୟୁର ଉଦ୍ଦେଶେ ଏବଂ ତଥା ମାତ୍ରକ
ଦେବତାର ଉଦ୍ଦେଶେ ପ୍ରେସ କରେମ । ମେହି ସୋମରମ ସର୍ବଦାଇ ବର୍ଜିଷ୍ଠ । ତିଲି
ଆମାଦିଗକେ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଲହିଯା ଚଲୁନ ।

୬ । ହେ ସୋମରମ ! ତୁମି ଏତାମୂଳ । ତୁମି ପୁଣ୍ୟ ସଞ୍ଚାରେ ଉପାୟ ପ୍ରକଳପ,
ତୁମି ସଜ୍ଜତି ଲାଭେର ସର୍ବଜ୍ଞେଷ ଉପାୟ । ତୁମି ଅନ୍ୟ ଆମାଦିଗେର

ଥର ଲାଭେର ଉପାୟ କରିଯାଏ ଦାଓ, ତୁମି ଏହୁର ଅନ୍ତ, ଏହୁର ସଙ୍ଗ ଉପାର୍ଜନ କରିଯାଏ ଦାଓ ।

୪୫ ପୃଷ୍ଠ ।

ଶ୍ରୀ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ ।

୧ । ହେ ଶୋଭରସ ! ଯାହାରୀ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେନ, ତୋହାଦିଗେର ପ୍ରତିଇ ତୋମାର ଦୃଷ୍ଟି । ଦେବତାଦିଗେର ସମାଗମେର ଜଳ୍ୟ, ଇଞ୍ଜେର ପାନେର ଜଳ୍ୟ, ବିଶିଷ୍ଟ ଆମୋଦେର ଜଳ୍ୟ, ତୁମି ଜଳକେ ପବିତ୍ର କର ।

୨ । ହେ ଶୋଭରସ ! ତୁମି ଆମାଦିଗେର ଦୂତସ୍ଵରୂପ ହୁଏ । ଇଞ୍ଜେର ଉତ୍ସେଷେ ତୁମି ପୌତ ହଇଯା ଥାକ । ଆମରା ତୋହାର ସଥ୍ବ । ଦେବତାଦିଗେର ରିକଟ ହେତେ ଆମାଦିଗେର ଥର ଆହରଣ କରିଯାଏ ଦାଓ ।

୩ । ଅଣିଚ । ତୋହାର ଲୋହିତମୂର୍ତ୍ତି ଆମରା ଛୁଫ୍କ ସଂଘୋଗେର ଧାରା ମୁବାନିତ କରିତେଛି । ତୋହାତେ ଆମୋଦ, ତୋହାତେ ମୁଖ । ଥର ଲାଭେର ଧାର ତୁମି ଉଦୟାଟିନ କରିଯାଏ ଦାଓ ।

୪ । ଯେମନ ଅଶ୍ଵ ପଥେ ଗମନ କାଲେ ରଥେର ଧୂରାକେ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରେ, ତେମନି ଶୋଭରସ ପବିତ୍ରକେ ଅତିକ୍ରମ କରିଲେନ, ତିଲି ଦେବଗଣେର ମଧ୍ୟେ ଗିଯା ପଡ଼ିଲେନ ।

୫ । ଶୋଭରସ ପବିତ୍ରକେ ଅଭିଜ୍ଞାନପୂର୍ବକ ଯଥର ଜଳ ଯଥ୍ୟ କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେହେଲ, ତଥମ ତୋହାର ଶ୍ରିଯବନ୍ଧୁ ଶ୍ଵରକର୍ତ୍ତାରୀ ଏକ ସ୍ଵରେ ତୋହାର ଶ୍ଵର କରିତେ ଲାଗିଲେନ ଏବଂ ବାକୀ ପ୍ରୋଗମହକାରେ ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ।

୬ । ହେ ଶୋଭରସ ! ତୁମି ମେଇ ଧାରାର ଆକାରେ ଜରିତ ହୁଏ, ଯେ ଧାରା ପାନ କରିଲେ ବିଚକ୍ଷଣ ଶ୍ଵରକର୍ତ୍ତା ଚମକାର ବୀରତ୍ତ ଲାଭ କରିଯା ଥାକେନ ।

୪୬ ପୃଷ୍ଠ ।

ଶ୍ରୀ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ ।

୭ । ଶୋଭ ଲଭାଗୁଲି ପାର୍ବତୀର ଅଦେଶେ ହୁକ୍ତ ଆଶ୍ରମ ହଇଯା ଦେବତା ମିଳେର ସମାଗମକଳ ସଜ୍ଜାରେ ଜରିତ ହିତେହେଲ, ତୋହାର ମୁଖ୍ୟ

ବୋଟକେର ନ୍ୟାୟ କ୍ଷରିତ ହିତେହେଲ । [ଯାଜିକେରୀ ତାହାଦିଗକେ ଏକ୍ଷତ କରିତେହେଲ ।]

୨ । ସେମ ପିତାର ପ୍ରଦତ୍ତ ଅଳକାରଦ୍ୱାରା ମୁଶୋଭିତୀ ହଇୟା କୋଣ ନବବୃତ୍ତ ଶ୍ଵାମୀର ନିକଟେ ଯାଇୟା ଥାକେ(୧), ମୋମରୁଲି ତତ୍ତ୍ଵ ବାୟୁର ଦିକେ ଯାଇତେଛେ ।

୩ । ଏହ ସମ୍ପତ୍ତ ଉଚ୍ଛ୍ଵଲ ମୋମରୁଲି ଥାନ୍ୟତ୍ରବ୍ୟମହକାରେ ଲାଗାବିଧ କାର୍ଯ୍ୟର ଦ୍ୱାରା ଇନ୍ଦ୍ରେର ଆନନ୍ଦ ବର୍ଜନ କରିତେଛେ । ଇହାରୀ ଏକ୍ଷତ କଲକବ୍ୟେର ନିଷ୍ପାତ୍ତନଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିଯାଇଛେ ।

୪ । ହେ ଶୁଚ୍ତୁର ପୁରୋହିତଗଣ ! କ୍ରତ୍ପଦେ ଆଗମନ କର । ମୃଦ୍ମୋପ-
ଯୋଗୀ ଦଶେର ସହିତ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ମୋମରୁମ ଧାରନ କର । ଏଇ ଆମୋଦରଙ୍କିକାରୀ
ପଦାର୍ଥକେ ତୁ କୁଞ୍ଜ ସଂଘୋଗନ୍ଦାରୀଯ ମୁଦ୍ରାତ୍ମ କର ।

୫ । ହେ ମୋମରୁମ ! ତୋମାକେ ପାମପୂର୍ବକ ବୀର୍ଯ୍ୟବାନ୍ ହଇୟା ଶକ୍ତର
ସମ୍ପତ୍ତି ଅତ୍ୱ କରା ଯାଉ, ବିନ୍ଦୁର ଅତ୍ ଆହରଣ କରା ଯାଉ, [ଚର୍ମ ଶ୍ଵାସ] ତୁ ଥି
ପଥ ପ୍ରକାଶ କରିଯା ଦାଓ । ଟିନ୍ଦୁଶ ଗୁଣଧାରୀ, ତୁ ଥି ଆମାଦିଗେର ଅନ୍ୟ କ୍ଷରିତ
ହୁ ।

୬ । ଏହ ମୋମରୁମ କ୍ଷରିତ ହିତେହେଲ । ଦଶ ଅଙ୍ଗୁଲିଅହୋଗପୂର୍ବକ
ଇହାକେ ଶୋଧନ କରିତେ ହିବେକ । ଇହି ମତତା ଆନନ୍ଦ କରେମ, ଇହି
ଇନ୍ଦ୍ରେର ଆନନ୍ଦ ହାନ୍ତି କରେନ ।

୪୭ ଶୁକ୍ଳ ।

ଶେଷମାନ ମୋମ ଦେବତା । ହୃଦ୍ୟପୂର୍ବ କବି ଥି ।

୧ । ଉତ୍ତମରୁପେ ନିଷ୍ପାତ୍ତିତ ହଇୟା ଏହ ମୋମରୁମ ବିଲଙ୍ଘନ ହାନ୍ତି
ପାଇଲେନ । ଇହି ଆନନ୍ଦଭରେ ହୃଦେର ନ୍ୟାୟ ଶବ୍ଦ କରିତେହେଲ ।

୨ । ଏହ ମୋମରୁମେ ଉପଯୋଗୀ ସେ ସେ ଉଦ୍‌ୟୋଗ, ମକଳଇ କରୀ ହଇୟାଇଛେ ।
ଦମ୍ଭୁ ବଧେର ଅନ୍ୟ ସକଳେ ଉଦ୍‌ୟୋଗୀ ହିତେହେଲ । ଏହି ବଲବାନ୍ ମୋମରୁମ ସକଳ
ଅନ୍ୟ ପରିଶୋଧ କରିତେହେଲ ।

(୧) ବିବାହକାଳେ ପିତାକର୍ତ୍ତକ କରିଯାକେ ଅଳକାର ଦାନେର ଉତ୍ତେଷ୍ଠ ।

୩ । ସେ ପରିମାଣେ ଏହି ମୋହରସେର ଉପରୋଗୀ ଯଜ୍ଞଭୁଲି ପାଠ କରା ଯାଇତେଛେ, ମେଇ ପରିମାଣେ ମହାସ୍ଵାରୀଯ ଅବୀହିତ ହିଇତେଛେ, ଇନ୍ଦ୍ରେ ଶ୍ରୀତିକର୍ତ୍ତ ପାତ୍ରୀରସକୁଳ ହିଇତେଛେ ଏବଂ ବଜ୍ରେ ମ୍ୟାର [ଇନ୍ଦ୍ରେ ସହାରସକୁଳ ହିଇତେଛେ] ।

୪ । ଯଦି ଆଜ୍ଞୁଲି ଅଯୋଗଦ୍ୱାରା ଏହି ମୋହେର ଶୋଧନ କରା ଯାଏ, ତବେ ତିଲି ଆପଣା ହିଇତେଇ କୃତକର୍ମୀ ହିଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରେ ଶ୍ରୀତି ଉତ୍ପାଦନପୁର୍ବକ ପଣ୍ଡିତଙ୍କେ ନାମା ଧଳ ଦେଉଇଯା ଦେବ ।

୫ । ହେ ମୋହରସ ! ସେମନ ଯୁଦ୍ଧଭୂଷିତେ ଘୋଟକଦିଗକେ ସାମ ବନ୍ଟନ କରିଯା ଦେଓରା ଯାଏ, ତର୍କପ ଯାହାରା ରଣେ ଅଛି ହନ, ତୁମି ତାହାଦିଗକେ [ଶତର ନିକଟ ଅପରତ] ମଞ୍ଚାତ୍ତି ବନ୍ଟନ କରିଯା ଦାଓ ।

୪୮ ପୃଷ୍ଠା ।

ଶ୍ରୀ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ ।

୧ । ହେ ମୋହ ! ତୁମି ପ୍ରକାଶ ମହୋମଣ୍ଡଲେର ଏକହାନେବା ମୌଦିଗେର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ । ତୁମି ଧରେ ଧାରଣକର୍ତ୍ତା, ତୁମି ମନ୍ଦଲେର ଧାରଣ କର୍ତ୍ତା । ଆମରା ଶୋଭମ କର୍ମେର ଅହଷ୍ଟାନପୁର୍ବକ ତୋମାର ନିକଟ ଧଳ ଯାନ୍ତ୍ରା କରିତେହି ।

୨ । ହେ ମୋହ ! ପରାଭବକାରୀ ଶତଦିଗକେ ତୁମି ବିଳାଶ କର । ତୁମି ଅଶ୍ଵମାର ଯୋଗ୍ୟ ଏବଂ ତୋମାର ଅଶେଷବିଧ ମହେକର୍ମୀ ଅବଶ୍ୟ ଅଶ୍ଵମା କରିତେ ହୁଁ । ତୁମି ଆମଦେର ବିଧାତା ଏବଂ ଶତପୁରେର ଧଂସକାରୀ ।

୩ । ହେ ଚନ୍ଦ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ମୋହ ! ଏହି ନିମିତ୍ତ ଶ୍ୟେମପଙ୍କୀ ଅବ୍ସୀଳାକରେ ତୋରାକେ ସ୍ଵର୍ଗଲୋକ ହିଇତେ ଆହରଣ କରିଯାଛିଲ, କେନ ନା, ତୁମି ଧଳ ବିତରଣ କରିବାର ରୂପା ।

୪ । ଏହି ମୋହ [ହଟିର] ଜଳ ବିତରଣ କରେଲ, ଇନି ସ୍ଵର୍ଗବାସୀ ତାବନ୍ ଦେବତାର ପକ୍ଷେ ସମାନ, ଇନି ପୁଣ୍ୟକର୍ମେର ବିଷ ଦିବାରଣ କର୍ତ୍ତା, ଇହା ଜାମିଆ ଲୁଣଗ ମୋହ ଆହରଣ କରେନ(୧) ।

୫ । ବୋଧ ହୁଁ ପୂର୍ବାଣେ ଗର୍ବଭକ୍ରତ୍ତ ସେ ଅହୁତ ଆହରଣେର ହତ୍ତାତ ଆଛେ, ଶୋଷକର୍ତ୍ତ ମୋହ ଆହରଣ ନନ୍ଦିକାର ଶଥଦେର ଉପାୟାନ୍ତି ତାହାର ମୁଲ । ଶଥଦେର ଦେବଗଣେର ପାତ୍ରୀର ଅନ୍ୟତ୍ବରେ ଉତ୍ତରେ ଶ୍ରୀତି ପାଠ, ପାତ୍ରଭେଦ ଉତ୍ତରେ ଶ୍ରୀତି, ଦେ ଲକଳ ଶୋଭାଗିକ କଥା କି ଜଣେ ଉତ୍ପର ହେଇବାଛେ, ତାହା ଆମରା ଏଥିନ ବୁଝିତେ ପାରିତେହି ।

୫ । ଏଇ ମୋମ ଅତି ସତର୍କ, ଇନି ଅନୋବାଙ୍ଗୀ ପୁର୍ଣ୍ଣ କରେଲ, ଇନି କିମ୍ଭିତ ପରେ ନିଜ ବଳପ୍ରେଁଣପୂର୍ବକ ଆକାଶ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଧାରଣ କରିଲେନ ।

୫୯ ପୃଷ୍ଠା ।

ଖବି ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବର୍ଷ ।

୧ । ହେ ମୋମ ! ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ହୃଦୀବାରି ବର୍ଷଣ କର । ଅଭୋଯତ୍ତେର ସର୍ବତ୍ର ଜଳେର ତରଙ୍ଗ ଆମାୟନ କର । ଅକ୍ଷର ଅନ୍ନର ମହା ଭାଗୀର ଉପଛିତ କର ।

୨ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ମେଇ ଧାରାତେ କରିତ ହୁଏ, ଯାହାତେ ବିପକ୍ଷ ଦେଶ-ଆଂତ ଗୋଧନ ମକଳ ଅସ୍ତ୍ରାନ୍ତ ଭବମେ ଆସିଯା ଉପମୀତ ହୁଏ ।

୩ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଦେବତାଗଣେର ସମୀଗମ ଆର୍ଥୀ, ଅତେବ ଯଜ୍ଞେତେ ହୃତଧାରୀ କରଣ କର । ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ହୃଦି ଉପଛିତ କର ।

୪ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ମିଶ୍ରୀତନନ୍ଦାରୀ ଉପଗ୍ରହ ହଇଯାଇ, ଏକଣେ ଧାରା-ନଳେ କ୍ରମାଗତ କୁଶମର ପବିତ୍ରେ ଦିକେ ବହମାନ ହୁଏ, ତାହାତେଇ ଆମାଦିଗେର ଅନ୍ନ ହଇବେ । ତୋମାର କ୍ଷରନେର ସନି ଦେବତାଗୀ ଶ୍ରବଣ କରନ ।

୫ । ଏ ମୋମ ! କରିତ ହିତେ ହିତେ ଏବାହିତ ହଇଲେନ, ରାଜସବର୍ଗକେ ଦିଲାଳ କରିଲେନ, ତୀହାର ଚିର ପରିଚିତ ଜ୍ୟୋତିଃପୁଞ୍ଜ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ବିକିର୍ଣ୍ଣ ହଇଲ ।

୬୦ ପୃଷ୍ଠା ।

ପରମାନ ମୋମ ଦେବତା । ଅଦ୍ଵିତୀୟ ଉତ୍ତର୍ଯ୍ୟ ଖବି ।

୧ । ହେ ମୋମ ! ମୁକ୍ତେର ତରଙ୍ଗେର ବେଗେର ଲ୍ୟାଙ୍ଗ ତୋମାର ଧାରୀ ବହମାନ ହିତେହେ । ଯେମନ ଧନୁଞ୍ଜଳି ହିତେ ବିକିଞ୍ଚ ବାଣ ଶବ୍ଦ କରେ, ତୁମି ତନ୍ତ୍ରପ ଶମ ଛାଡ଼ିତେ ଥାକ ।

୨ । ହଥମ ତୁମି ଉତ୍ତର କୁଶମର ପବିତ୍ରେ ଗିଯାଁ ଆରୋହଣ କର, ତୋମାର ଉପତ୍ତି ମର୍ମମେ ସଜ୍ଜାମୁହୁରାନେଜୁ ସଜ୍ଜକର୍ତ୍ତା ଯକ୍ଷିର ତିମିଏକାର ବାକ୍ୟ ଲିର୍ଗତ ହିତେ ଥାକେ ।

୩ । ଏହି ଯେ ମୋମ, ଯିମି ଦେବତାଦିଗେର ପ୍ରୀତିକର, ଯାହାର ବର୍ଣ୍ଣ ଦୂର୍ବୀ-
ମନ୍ୟ, ଯିମି ଅନ୍ତରକ୍ଷଳକହାରୀ ବିଶ୍ଵାସିତ ହଇଯାଛେ, ଯିମି ସବୁର ରମ କରିଲ
କରିତେହେଲ, ଇହାକେ ଖତ୍ତିକଗଣ (ଛାକିବାର ଜନ୍ୟ) ମେଷମୋହେର ଉପର
ଅର୍ପଣ କରିତେହେଲ ।

୪ । ହେ କର୍ମିଷ୍ଠ ଆନନ୍ଦ ବିଧାତା ମୋମ ! ତୁ ଯି କୁଶମୟ ପବିତ୍ରେର ଚତୁଃ-
ପାର୍ଶ୍ଵ କରିତ ହୁଏ । ତାହା ହଇଲେ ପୁଜନୀୟ ଦେବତାର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ପରିଷଠି ହଇବେ ।

୫ । ହେ ଆନନ୍ଦ ବିଧାତା ମୋମ ! ତୋମାକେ ମୁହଁରୁ କରିବାର ଜନ୍ୟ ଗବା,
କ୍ଷୀରାଦି ତୋଥାର ସହିତ ଥିଶିତ କରା ହଇଯାଛେ । ତୁ ଯି ଇନ୍ଦ୍ରେର ପାନେର ଜନ୍ୟ
କରିତ ହୁଏ ।

୫୧ ଜୁଲାଇ ।

ପବମାନ ମୋମ ଦେବତା । ଉତ୍ତର୍ଯ୍ୟ ଖବି ।

୧ । ହେ ପୁରୋହିତ ! ଅନ୍ତରକ୍ଷଳକହାରୀ ମୋମ ବିଶ୍ଵାସିତ ହଇଯାଛେ,
ଇହାକେ କୁଶମୟ ପବିତ୍ରେର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ଵ ଢାଲିଯାଇଦାଓ । ଇନ୍ଦ୍ର ଇଂହାର ପାଞ୍ଚ କର୍ତ୍ତା,
ତୁମ୍ହାର ଜନ୍ୟ ଇହାର ଶୋଧନ କର ।

୨ । ହେ ପୁରୋହିତଗଣ ! ଏହି ମୋମ ଚଯଂକାର ରମ୍ୟକୁ, ସର୍ଗଥାରେର ସର୍ବ-
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପାନୀୟ ; ବଜ୍ରଧାରୀ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ଏହି ମୋମେର ନିଷ୍ପାତିତ କର ।

୩ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ଯି କରିତ ହଇଯା ମୁହଁରୁ ହଇଯାଇ, ତୋମାର ସହ୍ୟୋଗୀ
ଧୋନ୍ଦ୍ରାଜ୍ଞ୍ୟ ମକଳ ଆହେ, ଉହାର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ଵ ଦେବତାଗଣ ଓ ମର୍କଣ୍ଗଣ ଆମିରା
ଦେଖିରୀରା ବସିତେହେଲେ ।

୪ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ଯି ନିଷ୍ପାତିତ ହଇଯା ତୁ ରିତ ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ କର,
ତୋଥାର ଅନ୍ତତି [ଦେହ] ପୁଷ୍ଟ କର, ତୁ ଯି ଅଭୀଷ୍ଟ କଳ ବିତରଣ କର ଏବଂ
ଉପାସକଙ୍କ ରଙ୍ଗା କର ।

୫ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ଯି ନିଷ୍ପାତିତ ହଇଯାଇ, ଧାରାକଂପେ ବହୁମାନ ହୁଏ,
କୁଶମୟ ପବିତ୍ରେର ଦିକେ ଗମନ କର, ବିବିଧ ପ୍ରକାର ଅରେର ଦିକେ ଗମନ କର ।

୧୨ ପୃଷ୍ଠା ।

ଶବ୍ଦ ଓ ଦେବତା ପୁରୁଷ ।

୧ । ମେଇ ସୋମ ଜ୍ୟୋତିଃପୁଣ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତି, ତିନି ଧନେର ବିତରଣକର୍ତ୍ତା, ତିମି ଧାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସହକାରେ ବଳକର ହରେନ । ହେ ସୋମ ! ବିଶ୍ଵାସିତ ହଇଯା ହୃଦୟ ପବିତ୍ରେ ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ଵ କରିତ ହୁଏ ।

୨ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ଅତି ଚନ୍ଦ୍ରକାର ସହନ୍ତଥାରୀ ବିନ୍ଦୁ ହଇଯା ଚିରାଂତ୍ୟନ୍ତ ଅକ୍ଷାରେ ମେଷଲୋମେ ଯାଇତେହ ।

୩ । ହେ ସୋମ ! ଚକର ଘତ ଯେ ଖୀଦା, ଡାହା ଆମିରୀ ଦାଓ, ଦେଇ ବଞ୍ଚ ଆମାଦିଗକେ ଆମିରୀ ଦାଓ ; ଅହାର କରିଲେ ତୁମି ନିଃଶ୍ଵତ ହଇଯା ଥାକ, ଏହି ତୋମାର ଅକ୍ରୂତି, ମେଇ ଅହାର ସହକାରେ ନିର୍ଭବ ହୁଏ ।

୪ । ଯେ ସକଳ ବିପକ୍ଷ ଆମାଦିଗକେ ଶୁର୍କାର୍ଥ ଆହାମ କରିତେହ, ହେ ସର୍ବଜନ କାମନୀୟ ସୋମରୁସ ! ମେଇ ସକଳ ସ୍ୱର୍ଗିକ ତେଜଃ ତ୍ରୁଟି କରିଯା ଦାଓ ।

୫ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ଧନେର ବିତରଣ କର୍ତ୍ତା, ଆମାଦିଗକେ ଗୁର୍ଜା କରିବାର ଅଳା ତୋମାର ନିର୍ମଳ ଶତଧାରୀ ବହମାନ କରିଯା ଦାଓ ।

୧୦ ପୃଷ୍ଠା ।

ପଦମାନ ସୋମ ଦେବତା । କଲ୍ୟାଣଗୋତ୍ରୀୟ ଅବହମାର ଶବ୍ଦ ।

୧ । ହେ ପ୍ରକ୍ଷୁପମୁହୂର୍ତ୍ତ ସୋମରୁସ ! ରାକ୍ଷସ ଧଂକାରୀ ତୋମାର ତେଜଃ ସରଳ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହଇଯାହେ, ଯେ ସକଳ ବିପକ୍ଷ ଚତୁଃପିଲିକେ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରିତେହେ, ଡାହାଦିଗକେ ଡାଡ଼ାଇଯା ଦେଖ ।

୨ । ଏହି ଆସି ନିର୍ଭୟା ଛରେ [ବିପକ୍ଷର] ରୁଥମଧ୍ୟଲିହିତ ଧର ଜୁଣ୍ଡମ କରିବାର ଜନ୍ୟ ଏବଂ ମିଳ ସଲେ ବିପକ୍ଷ ସଂହାର କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶେ ମୋମେର ଗୁଣ ଗାଲ କରିତେହ ।

୩ । ନିର୍ବୋଧ ଶତ୍ରୁ ଏହି କରିତ ମୋମେର ଅଭାବ କଥମହି ମହ କରିତେ ପାରେ ନା । ଯେ ତୋମାର ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରିତେ ଚାହେ, ଡାହାକେ ବିମାଳ କର ।

୧ । ମେଇ ଯେ ମୋମ, ଯିବି ମଦିରା କରିତ କରେଲ, ଝାହାର ବର୍ଣ୍ଣକୁର୍ବା-
ମଳବନ୍, ଯିବି ବଳକର, ଝାହାକେ ଇନ୍ଦ୍ରର ଆମନ୍ଦ ବିଧାନେର ଜଳ୍ୟ ଖର୍ତ୍ତକଗଳ ମଦୀତେ
ଢାଲିଯା ଦିତେଛେନ ।

୫୪ ପୃଷ୍ଠ ।

ଖବି ଓ ଦେବତା ପୁରୁଷ ।

୧ । ପଣ୍ଡିତଗଳ ଏହି ମୋମେର ଚିରପରିଚିତ ଜୋତିଃ ଦେଖିଯା ଶ୍ଵରବନ୍ ଦୁଃଖ
ମୋହଳ କରିଲେନ । ମେଇ ତୁମ ଅପରିମିତ ବଲେର ଆଧ୍ୟାତ୍ମକ ।

୨ । ଏହି ମୋମରମ ହର୍ଦୟର ମ୍ୟାଯ ସର୍ବ ସଂସାର ମିରୀକଣ କରେମ । ଇନ୍ଦ୍ରି
ମରୋବରେର ଦିକେ ଧାବିତ ହନ । ଇନ୍ଦ୍ରି ମନୁଷୀଙ୍କୁ ହିତେ ଦୁଃଖୋକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଇଯା
ଆହେନ ।

୩ । ଏହି ମୋମ ସଥମ ସଂଶୋଧିତ ହିତେଛେନ, ଇନ୍ଦ୍ରି ସମ୍ମ ବ୍ରକ୍ଷାଣେର
ଉପରିହିତ ହୁୟେନ । ଇନ୍ଦ୍ରି ମୂର୍ଖ୍ୟଦେବେର ମ୍ୟାଯ ।

୪ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ଯେ ଶୋଧିତ ହିତେଛ, ଇନ୍ଦ୍ରକର୍ତ୍ତକ ପୀତ ହିବେ,
ଆମାଦିଗେର ଯଜ୍ଞେର ଜଳ୍ୟ ଗୋଧମ ଏବଂ ବିବିଧ ଥାଦ୍ୟଜ୍ଞବ୍ୟ ଆହରଣ କରିଯା
ଦାଓ ।

୫୫ ପୃଷ୍ଠ ।

ପରମାମ ମୋମ ଦେବତା । କଶ୍ୟପଗୋତ୍ରୀର ଅବଦ୍ୟାର ଖବି ।

୧ । ହେ ମୋମ ! ଶ୍ରୀର ଥାଦ୍ୟଜ୍ଞବ୍ୟ ଓ ଶ୍ରୀର ସବ ଆମାଦିଗେର ଆହରଣ
କରିଯା ଦାଓ ଏବଂ ସାବତୀର କାମବନ୍ଧ ଆମାଦିଗେର ଦାଓ ।

୨ । ହେ ମୋମ ! ତୋମାର ଯେ ଏକାର ଗୁଣ କୌଣସି କରିଲାମ, ସେକଥି
ତୋମାର ଆହତ ଅନ୍ତର କୁବ କରିଲାମ, ଏକଥି ଆମାଦିଗେର କୁଣ୍ଡ ଆସିଯା
ଉପବେଶନ କର ।

୩ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ଯାଇ ଆମାଦିଗେର ଗୋଧମ ଆହରଣ କରିଯା ଦାଓ, ଅଥବା
ଆହରଣ କରିଯା ଦାଓ, ଅଳ୍ପ ଦିନେର ମଧ୍ୟେଇ ଶ୍ରୀର ଅନ୍ତରକାରେ କରିତ ହୁଏ,
ଏହି ଆର୍ଦ୍ଦା,

୪। ଯେ ତୁମି ଜୟୀ ହଇଯା ଥାକ, କଥର ପରାଜିତ ହୋଲା, ଯେ ତୁମି
ଶକ୍ତର ଦିକେ ଧାବିତ ହଇଯା ଉହାଦିଗଙ୍କେ ଲିପାତ କର, ମେହି ତୁମି ମହାଜନୀ
ମୋହ କରିତ ହୁଏ ।

୫୬ ମୁଦ୍ରଣ ।

ଶବ୍ଦି ଓ ଦେବତା ପୁରୁଷବନ୍ ।

୧। ଏହି ମୋହ କୁଶମୟ ପବିତ୍ରେ ବିଞ୍ଚାରିତ ହିତେଛେନ, ଇହାର କାମଳା, ଯେ
ଦେବତାଦିଗେର କର୍ତ୍ତ୍ରକ ପୌତ ହେଁଲ, ଇମି ଡାଙ୍କସମଗ୍ରେ ଧୂମ କରିତେଛେନ ଏବଂ
ଅଚୂର ଅନ୍ଧରାଶି ଦାନ କରିତେଛେନ ।

୨। ଏହି ମୋହର ବିଶିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟାପଦ୍ୟୋଗୀ ଶତଧୀରା ଇତ୍ତେର ସହିତ
ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଲାଭ କରିବା ମାତ୍ର ଇମି ଅମ ଦାନ କରେନ ।

୩। ହେ ମୋହ ! ଯେମନ ନାରୀ ବଲ୍ଲଭକେ ଆହ୍ୱାନ କରେ, ତୁମିଙ୍କ ମଶ
ଅଞ୍ଜୁଲି ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ତୋମାଙ୍କେ ଶୋଧନ କରେ । ତୋମାର ଶୋଧନ
ହିଲେ ଆମାଦିଗେର ଅଶେଷ ଲାଭ ।

୪। ବିଶ୍ୱବାଣୀ ଟଙ୍ଗେର ଜମ୍ଯ, ହେ ମୋହ ! ତୁମି ମୁହଁରୁ ହଇଯା କରିତ
ହୁଏ, ତୋମାର ଗୁଣାନକାରୀ ପ୍ରଥାର ସାଂକ୍ଷିକିତିକେ ପାପେର ତାଢ଼ମୀ ହିତେ
ରକ୍ଷା କର ।

୫୭ ମୁଦ୍ରଣ ।

ଶବ୍ଦି ଓ ଦେବତା ପୁରୁଷବନ୍ ।

୧। ଅର୍ଦ୍ଦର ହରିତାରାର ନ୍ୟାଯ ତୋମାର ଖୀରାଣ୍ଡଲି ଅବାଧେ ଜରିତ
ହିତେହେ ଏବଂ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଅପରିମିତ ଖାଦ୍ୟବ୍ରଦ୍ଧ ଦାନ କରିତେହେ ।

୨। ଏହି ହରିତବନ୍ ମୋହରସ ଦେବତାଦିଗେର ଔତିକର, ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟର
ଅତିଇ ମ୍ରମ୍ଭୋଗୀ ; ଇମି ଅନ୍ତର୍ଶତ୍ରୁ ମିଳନ କରିତେ କରିତେ ଆସିତେହେ ।

୩। ମୋହରମେର ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟଇ ଉତ୍ସମ । ଯଥମ ଯାଜିମେରା ଇଂହାକେ
ଶୋଧନ କରିତେ ଥାକେନ, ଇମି ରୁଜ୍ବୀର ମ୍ୟାର, ଶ୍ୟେମପକ୍ଷୀତ ନାତ ବିର୍ଭବେ
ଯାଇଯା ଆପନ ଛାନ ଅହଣ କରେନ ।

୪ । ହେ ମୋର ! ତୁମি କ୍ଷରିତ ହିତେ ହିତେ କି ପୃଥିବୀରୁ, କି
ଚର୍ଗଲୋକରୁ, ସମ୍ବନ୍ଧ ଧରି ମାନ୍ୟତ୍ବ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ବିଭିନ୍ନ କର ।

୫୮ ଶ୍ଲତ ।

ଶ୍ରୀ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ଣ୍ଣବନ୍ଧ ।

୧ । ମେଇ ଆମନ୍ଦକର ମୋର ଗଡ଼ାଇୟା ଯାଇତେଛେମ, ତିମି ଦେବତାଦିଗେର
ଅନ୍ଧ । ନିଷ୍ପାତିତ ହଇବାର ପର ତୀହାର ଧାରା ଗଡ଼ାଇୟା ଯାଇତେଛେ । ମେଇ
ଆମନ୍ଦକର ମୋର ଗଡ଼ାଇୟା ଯାଇତେଛେମ ।

୨ । ମେଇ ମୋର ଧନେର ଅନ୍ତରଗନ୍ଧକୁଳପ, ମେଇ ଜ୍ୟୋତିଃପୁଞ୍ଜ ମୋର ମାନୁଷକେ
ରକ୍ଷା କରିତେ ଆମେନ । ମେଇ ଆମନ୍ଦକର ମୋର ଗଡ଼ାଇୟା ଯାଇତେଛେନ ।

୩ । ଧ୍ୱନିନାୟକ ହୁଇ ବ୍ୟକ୍ତିର ଓ ପୁରୁଷି ନାୟକ ହୁଇ ବ୍ୟକ୍ତିର ନିକଟ ସହି
ମହିତ୍ୱ ଧରି ଆମରା ଏହା କରିତେଛି । ମେଇ ଆମନ୍ଦକର ମୋର ଗଡ଼ାଇୟା
ଯାଇତେଛେମ ।

୪ । ଏହି ଅମେର ନିକଟ ତ୍ରିଶସହିତ ବନ୍ଧ ଏହା କରିଯାଛି । ମେଇ
ଆମନ୍ଦକର ମୋର ଗଡ଼ାଇୟା ଯାଇତେଛେନ(୧) ।

୫୯ ଶ୍ଲତ ।

ଶ୍ରୀ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ଣ୍ଣବନ୍ଧ ।

୧ । ହେ ମୋର ! ତୁମି ଗୋଦମ ଜର କରିଯା ହୁଏ, ତୁମି ଆଶ ଜର କରିଯା
ଲୁଏ, ତୁମି ସକଳାଇ ଜର କର, ତାବେ ଶୁଦ୍ଧ ବନ୍ଧ ଜର କର, ତୁମି ସନ୍ତୋମିସନ୍ତୁତି ଓ
ଔତ୍ତ୍ମ ଉତ୍ତମ ବନ୍ଧ ସକଳ ଆହରଣ କରିଯା ଦାଓ । ତୁମି କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୨ । ହେ ମୋର ! ତୁମି ଜଳ ହିତେ କରିତ ହୁଏ, କିରଣ ହିତେ କରିତ ହୁଏ
ଓଦ୍‌ଧି ହିତେ କରିତ ହୁଏ, ଏକର ହିତେ କରିତ ହୁଏ ।

(୧) ମାନ୍ୟ କରିବାର ବିଷ ଓ ପୁରୁଷି ହୁଇବାର ରାଜାର ମାୟ, ଈହାର ପରେର କ ଖକେ
ବିଭିନ୍ନରେ ବନ୍ଧ ମାନ୍ୟ କରିବା ଅତ୍ୟାକ୍ରମ ନାହିଁ ।

୩ । ତୁମି କରିତ ହଇଁଯା ସକଳ ଉପତ୍ତିର ନିବାରଣ କର । କର୍ମିତ୍ସବଜୀର
କୁଣ୍ଡେ ଯାଇଁଯା ଉପବେଶନ କର ।

୪ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ସକଳ ଏକାମ କର । ତୁମି ଦର୍ଶନ ଦିଯାଇ ତେଜସ୍ଵି
ହୁ । ତୁମି ସକଳ ଶକ୍ତି ଅତି ଧାରମାନ ହୁ ।

୬୦ ସ୍ତର ।

ପରମାନ ମୋମ ଦେବତା । କଞ୍ଚ୍ଯଗୋତ୍ତ୍ମୀୟ ଅସମୀୟ ଧରି ।

୧ । ତୋମରୀ ସକଳେ ଗାୟତ୍ରୀଛନ୍ତେ ମୋମେର ଗୁଣ ଗାମ କର । ତିଲି
ସକଳ ଦିକ୍ଷ ଦେଖେନ । ଟାହାର ମହାତ୍ମା ଚକ୍ର ।

୨ । ତୁମି ମହା ଚକ୍ର । ତୁମି ଅମେକ ପାତ୍ରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଁଥାଏ । ତୋମାଙ୍କେ
ମେଲୋମେର ଉପର ଦିଯା ଟାହାରୀ ଶୋଧନ କରିଲେନ, ଅର୍ଥାତ୍ ଛାକିଲେନ ।

୩ । ଏହି କରଣଶୀଳ ମୋମ ମେଲୋମେ ଭେଦପୂର୍ବକ କ୍ରତ ହଇଲେ । ଏକଣେ
କଳସର ମଧ୍ୟେ କ୍ରତ ବେଗେ ଯାଇତେଛେନ । ଇନ୍ଦ୍ରେର ହଦୟେ ପ୍ରବେଶ କରିତେଛେନ ।

୪ । ହେ ବହୁର୍ଥି ! ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଶୌତିର ଅଳ୍ୟ ମହାତ୍ମାରେ କରିତ ହୁ,
ଆୟାଦିଗଙ୍କେ ମନ୍ତ୍ରାନୁମନ୍ତତି ଓ ଧାରାତ୍ରିବ୍ୟ ବିତରଣ କର ।

୬୧ ସ୍ତର ।

ପରମାନ ମୋମ ଦେବତା । ଅଞ୍ଜିରାଗୋତ୍ତ୍ମୀୟ ଅମହିମ୍ବ ଧରି ।

୧ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ମେଇ ବୁନ୍ଦ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଇନ୍ଦ୍ରେ ପାଦେର ଶିରିତ
କରିତ ହୁ । ଯେ ବୁନ୍ଦେର ଅଭାବେ ନବନବତି ମଂଥ୍ୟକ ଶକ୍ତିପୁରି ବୁନ୍ଦେର ମହାର
ଧଂଶ ହଇଁଥାଇଲ ।

୨ । ଯେ ବୁନ୍ଦେର ଅଭାବେ ଏକ ଦିଲେର ମଧ୍ୟେ ଶବ୍ଦର ମାଧ୍ୟକ ଶକ୍ତି ମତାକର୍ଣ୍ଣ
ଦିବୋଦ୍ଧାରା ରାଜୀର ବନ୍ଦତାପତ୍ର ହଇଲ, ତଦମସ୍ତର ମେଇ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ତୁର୍ଭୁବୁ ଓ ଯନ୍ତ୍ର
ବନ୍ଦତାପତ୍ର ହଇଲ ।

୩ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଅଶ୍ଵ ବିତରଣ କର୍ତ୍ତା, ତୁମି ଅଶ୍ଵ ଓ ଗୋଧମ ଓ ମୁରଣ
ଆୟାଦିଗଙ୍କେ ଲିମିତ ବର୍ଣ୍ଣ କର । ଅଛୁତ ଧାରାତ୍ରିବ୍ୟ ବିତରଣ କର ।

୫ । ତୁମି ସର୍ବ କ୍ଷରିତ ହଇଯା ପବିତ୍ରକେ ଆସ୍ତି' କରିଲେ ଥାକ, ତଥନ ଆମାଦିଗେର ସଥାପନପ ହୋ, ଇହାଇ ପ୍ରାର୍ଥନା କର ।

୬ । ତୋମାର ସେ ସକଳ ତରଙ୍ଗ ଧାରାପରିଜ୍ଞାପେ ବହମାନ ହଇଯା ପବିତ୍ରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶକେ କ୍ଷରିତ ହୟ, ତାହାଦିଗେର ଦ୍ୱାରା ଆମାଦିଗକେ ମୁଖୀ କର ।

୭ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ମୟନ୍ତ ଅଗତେର ଅଭ୍ୟୁ । ତୁମି ମିଳ୍ଲୀଡ଼ିତ ହଇଯା ଥିଲ, ଜଳ, ଅଛି ଆମାଦିଗକେ ପ୍ରଚୁରକଣପେ ବିତରଣ କର ।

୮ । ଅନ୍ତିଗଣ ଏହି ମୋଦେର ମାତା । ଦଶ ଅଞ୍ଚୁଲି ମିଲିତ ହଇଯା ଇହାକେ ଶୋଧନ କରେ । ଇନି ଅନିତି ମୟନ୍ତାନ ଦେବତାଦିଗେର ମହିତ ମିଲିତ ହୟେନ ।

୯ । ଏହି ମିଳ୍ଲୀଡ଼ିତ ମୋମ ପବିତ୍ରେ ଉପର ଯାଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରେ ମହିତ, ବାଯୁର ମହିତ ଏବଂ ଶୂର୍ଯ୍ୟ କିରାଣର ମହିତ ମିଲିତ ହିତେହେନ ।

୧୦ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ମୃଦୁର ମୁଳ ଓ ମୁନ୍ଦରକଣ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଭଗ ନାମକ ଦେବତାର ଅନ୍ୟ ଏବଂ ପୁଷ୍ପା ଓ ବାଯୁ ଓ ମିତ୍ର ଓ ବକ୍ଷଗେର ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହୋ ।

୧୧ । ତୋମାର ସେ ଅଛ ମଧୁର ମୁଳ, ତାହା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵଲୋକେ, ଅର୍ଦ୍ଧଲୋକେ ଥାକେ, ତୋମାର ଅତି ଅର୍ଦ୍ଧ ମୁଖକରୀ ଶକ୍ତି ଏବଂ ତୋମାର ଅର୍ଦ୍ଧତ ଅଛ ପୃଥିବୀ ଭୋଗ କରେ ।

୧୨ । ଏହି ମୋଦେର ମାହାତ୍ୟ ଆମାର ମଧୁରଦିଗେର ସକଳ ଧାରାଦ୍ରୟ ଉପାର୍ଜନ କରି ଏବଂ ଭୋଗ କରିବାର ଇଚ୍ଛା ହିଲେ ଭାଗ କରିଯା ଲାଇ ।

୧୩ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଅନ୍ତାତା, ଅତ୍ୟବ ଆମାଦିଗେର ଆରାଧୀ ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ବାଯୁଗଣ ଓ ବକ୍ଷଦେବେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ କ୍ଷରିତ ହୋ ।

୧୪ । ମେ ମୋମ ଇନ୍ଦ୍ରେ ହମୟଥାହି, ତାହାକେଇ ଆମାଦିଗେର ଜ୍ଞାତିଗୀତି ଗଣ ଉତ୍ସରଣେ ସଂବର୍ଜନ କରକ । ଯେକଣ ବହୁଜଣ ଜ୍ଞାପାଳମ କରାଇଲେ ଜ୍ଞାନବୀଗଣେର କ୍ଷମ କ୍ଷୀତ ହଇଯା ଉଠେ, ତଥନ ମୟନ୍ତାକେ ପାଇଲେ ତାହାର ପରମ ସମାଦରେ ଶାହଣ କରେନ । ଉତ୍ସର ଜ୍ଞାତିଗଣ ମୋମକେ ଚାହେ ।

୧୫ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ଆମାଦିଗେର ଗୋଧମକେ ଲିଙ୍ଗପତ୍ରବ କର । ଏହୁର
ଅନ୍ନ ବିତରଣ କର । ଚନ୍ଦ୍ରକାର ବାରି ବର୍ଷଣ କର ।

୧୬ । ସେମ୍ଭୁ କରିତ ହିତେ ହିତେ ଏକ ବିଶ୍ୱାସୀ ପ୍ରକାଶ ଜ୍ୟୋତିଃ-
ପୁଞ୍ଜ ଆବିଚ୍ଛୁତ କରିଲେନ, ଉହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଆକାଶମର ବିଜ୍ଞାନିତ
ହଇଲ ।

୧୭ । ହେ ଜ୍ୟୋତିଃର୍ମର ସୋମ ! ତୁ ମି କରିତ ହିତେହେ, ତୋମାର ମେଇ
ଆମନ୍ଦନର ରୁମ ଅବାଧେ ଯେବଲୋମେର ମିଳିବାଇତେହେ ।

୧୮ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ଅତି ଶ୍ରୀମଦ୍ ଦୌଷିଶାଲୀ ରୁମ କରିତ ହିଲୁ
ସମ୍ବନ୍ଧ ବ୍ରଜାଶୁକେ ଦୌଷାମାନ୍ କରିଯା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର କରିଯା ମିଳିତେହେ ।

୧୯ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ଯେ ରୁମ ଦେବତାଦିଗେର ସଂସର୍ ବାହ୍ୟ କରେ
ଏବଂ ରାଜସଦିଗକେ ଧ୍ୱନି କରିଯା ଥାକେ, ଯାହା ଆମନ୍ଦ ବିଧାନ କରେ ଏବଂ
[ମର୍ବ ଲୋକେର] ଆର୍ଥନୀୟ ହୁଏ, ମେଇ ରୁମ ଧାରଣପୂର୍ବକ ତୁ ମି କରିତ ହୁଏ ।

୨୦ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ବିପକ୍ଷ ଶ୍ରେଣୀରୁ ହାତକେ ବଧ କରିଯାଇ, ଅତିଦିନ
ଅନ୍ନ ବିଭାଗ କରିଯା ଦାଶ । ତୁ ମି ଗୋଧମ ବିତରଣକାରୀ ଏବଂ ଅଶ୍ଵ ଅନ୍ଦାମ
କର ।

୨୧ । ମୁହଁରୁ କ୍ଷୀରାଦିର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିଲୁଣା, ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ସନ୍ଦର୍ଭ
ଆପନ ମୁହଁର ପ୍ରାହଣପୂର୍ବକ ଦୌଷିଶାଲୀ ହୁଏ; ଯେବନ ଶ୍ୟାମପକ୍ଷୀ କ୍ରତୁବେଗେ
. ଯାଇଯା ଆପନ ହାମେ ଉପବେଶନ କରେ ।

୨୨ । ହେ ସୋମ ! ଯଥମ ହତ୍ତ ତାବଂ ଅମଭାଗାର ରୋଧ କରିଯା ରାଖିଯା-
ଛିଲ, ମେଇ ସମୟେ ଇନ୍ଦ୍ରର ହତ୍ତ ସଂହାରନ୍ଧରପ ବାପାରେର ସମୟ ତୁ ମି ଇନ୍ଦ୍ରକେ
ରକ୍ଷା କରିଯାଛିଲେ । ମେଇ ତୁ ମି ଏକଣେ କରିତ ହୁଏ ।

୨୩ । ହେ ଧନ ବର୍ଷଣକାନ୍ତି ସୋମ ! ଆମରୀ ଯେବ ବୀରପୁତ୍ର ମହକାରେ ଧନ
ସମ୍ବନ୍ଧ ଜୟ କରିଯା ଲେଇ । ତୁ ମି ଶୋଧିତ ହିତେ ହିତେ ଆମାଦିଗେର ଭ୍ରତୀ-
ବାକ୍ୟମୁହଁର ଉପରି ବିଧାନ କର ।

୨୪ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ରକ୍ଷାଯ ରକ୍ଷିତ ହିଲୁଣା ଆମରୀ ଯେବନ ବିପକ୍ଷ-
ଦଗ୍ଧକେ ଥଣ୍ଡ ଥଣ୍ଡ କରିଯା ମିଥିବ କରି । ହେ ସୋମ ! ଆମାଦିଗେର ସଂକର୍ଣ୍ଣର
ସମୟ ତୁ ମି ସତର୍କ ଥାକ ।

୨୫ । ଏই ସୋମ କ୍ଷରିତ ହିତେଛେମ ; ଇନି ହିଂସକଦିଗକେ ମଷ୍ଟ କରିତେଛେମ, ଇନି ବ୍ୟାଯକୁଣ୍ଡ କୃପଗନ୍ଦିଗକେ ମଷ୍ଟ କରିତେଛେମ, ଇନି ଇନ୍ଦ୍ରେର ନିକଟ ଯାଇଥେଛେମ ।

୨୬ । ହେ କ୍ଷର୍ମ ସୋମ ! ଅଚୁର ଧର ଆମାଦିଗକେ ଦାଓ ; ହିଂସକଦିଗକେ ଧର୍ମ କର ; ଆମାଦିଗକେ ଧର, ଜମ ଓ ସଶ ବିତରଣ କର ।

୨୭ । ହେ ସୋମ ! ସଥମ ତୁମି ଶୋଧମ ହିତେ ହିତେ ଆମାଦିଗକେ ଧର୍ମ ଦାନ କରିତେ ଉଦ୍‌ୟତ ହାତ, ସଥମ ଧାନ୍ୟଦ୍ଵାରା ଦିତେ ଉଦ୍‌ୟୋଗ କର, ତଥମ ଶତ ଶତ ହିଂସକ ଶକ୍ତ ମିଲିତ ହଇଯାଓ ତୋମାର କିଛୁଇ କରିତେ ପାରେ ନା ।

୨୮ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ନିଷ୍ଠୀତି ହଇଯା ଧର ବର୍ଷଣ କରିତେ କରିତେ କ୍ଷରିତ ହାତ ; ମେଶ ମଧ୍ୟେ ଆମାଦିଗକେ ଶଶସ୍ତ୍ର କର ; ସକଳ ଶକ୍ତ ନିଧିନ କର ।

୨୯ । ହେ ସୋମ ! ଆମରା ଏକଗେ ତୋମାର ବଙ୍ଗୁତ୍ତ ଲାଭ କରିଯା ତୋମାର ଅମ୍ବେ ପୁଷ୍ଟ ହଇଯା ସୁନ୍ଦାର୍ଥ ସମାଗତ ବିପଞ୍ଚଦିଗକେ ସେବ ପରାଜୟ କରିତେ ପାରି ।

୩୦ । ହେ ସୋମ ! ବିପଞ୍ଚ ନଂହାରେର ଅଳ୍ୟ ତୋମାର ସେ ସକଳ ମୁଖ୍ୟାନିତ ଭରକର ଅନ୍ତର୍ଶତ୍ରୁ ବିଦ୍ୟମାନ ଆହେ, ତ୍ରୈଦଶକାରେ ଆମାଦିଗକେ ପରାଜୟରଗ ଅଯଶ ହିତେ ରକ୍ଷା କର ।

୬୨ ପୁର୍ତ୍ତ ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । ଅମଦଶ୍ଵି ଶବ୍ଦ ।

୧ । ଏଇ ଦେଖ ମୋହରମଣ୍ଡଳ ସମ୍ପତ୍ତ ସୌଭାଗ୍ୟ ଆମାଦିଗକେ ଦିବେମ ସମ୍ମାନ । ପରିବ୍ରତେର ନିକଟ ଶୀତ୍ର ଶୀତ୍ର ଉଂପାଦିତ ହିତେଛେମ ।

୨ । ଏଇ ସକଳ ଅତି ତେଜସ୍ଵୀ ସୋମରମ ଯାବତୀୟ ଦୁଷ୍କର୍ମ ମଷ୍ଟ କରିତେଛେମ, ଆମାଦିଗକେ ସମ୍ଭାବ ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ଅଶ ଦିତେ ମନ୍ତ୍ର କରିବାହେମ ଏବଂ ଆମାଦିଗକେ ଚମକାର ବନ୍ଦ୍ରାଦି ଦିତେଛେମ ।

୩ । ଏଇ ସକଳ ମୋହରମ ଆମାଦିଗେର ନିରିତ ଏବଂ ଗୋଧନେର ନିରିତ ଚମକାର ଅର୍ବିଧିନ କରିତେ କରିତେ ଆମାଦିଗେର ଭତ୍ତିବାକ ଗ୍ରହଣ କରିତେହେମ ।

୪ । ପରିତୋଂପର ମୋର ଆମନ୍ଦେର ଅଳ୍ପ ରିସ୍ପିଡିତ ହିଲେମ ଏବଂ
ଜଳମଧ୍ୟ ହୁକି ଆଶ ହିଲେମ । ଶ୍ୟେରପକ୍ଷୀର ମାର କ୍ରତ୍ଵେଗେ ଆପଣ
ଛାଲେ ଗିଯା ଉପବେଶନ କରିଲେମ(୧) ।

୫ । ଯେ ବିର୍ବଳ ଥାର୍ମାଜ୍ରବାକେ ଦେବତାରୀ ଆର୍ଥମୀ କରେଲ, ତିନି ମୋର,
ପର ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ଖତ୍ତିକେରୀ ତାହାକେ ରିସ୍ପିଡିମଧୁରକ ଜ୍ଞାନ ଶୋଧନ କରେଲ,
[ସଙ୍ଗ ଶେଷ] ଗୋଧନ ତାହାର ଆସ୍ତାଦିନ ଏହଣ କରେନ ।

୬ । ଅନୁତ୍ତ ଅହଷ୍ଟାମକର୍ତ୍ତା ଖତ୍ତିକେରୀ ଯଜ୍ଞହଲେ ମେଇ ମୋରେ ଆମନ୍ଦକର
ବୁନ୍ଦେ ଅମରତ୍ତ ଲାଭେର ଅଳ୍ପ ମୁଶୋଭିତ କରେଲ ; ଯେବେମ ଲୋକେ ଘୋଟକକେ
ମୁଶୋଭିତ କରିଯା ଥାକେ ।

୭ । ହେ ମୋର ! ତୋମାର ଯେ ସମ୍ଭବ ମୁରସ ଥାରୀ ଉପତ୍ରବ ଲିବାରଣେର ଅଳ୍ପ
ଉପୋଦିତ ହିଯାଛେ, ତଥଃହକାରେ ପବିତ୍ରେ ଯାଇଯା ଉପବେଶନ କର ।

୮ । ହେ ମୋର ! ତୁମି ମେଷଲୋମେର ମଧ୍ୟ ଦିଯା ନିର୍ଗତ ହିଯା ଇନ୍ଦ୍ରେର
ପାମେର ଅଳ୍ପ ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ଯାଇଯା ଛାନ ଏହଣ କର ।

୯ । ହେ ମୋର ! ତୁମି ଅତି ମୁଦ୍ରାତ୍ମ ହିଯା କରିତ ହୁଏ । ଅଜିରାର
ସନ୍ତାନଦିଗକେ ଉତ୍ସ ଉତ୍ସ ସାମାଗ୍ରୀ ଓ ଯୁତ ଦୁଃଖ ଆହରଣ କରିଯା
ଦାଓ ।

୧୦ । ଏହି ଦେଖ ବହୁଦୀର୍ଘ ମୋରମୁରସ ପାତ୍ରେ ଛାପିତ ହିଯାଛେ, କ୍ରତି
. ହିତେହେମ ଏବଂ ଜଳମଧ୍ୟରୁ ଥାର୍ମାଜ୍ରବାକେ ଆନ୍ଦୋଲିତ କରିଯା ଆପମାର
ସନ୍ଧିଧାର ଜ୍ଞାନାଇଯା ଦିତେହେମ ।

୧୧ । ଏହି ଯେ ମୋର, ଇନି ଧର ବରଣକାରୀ, ତାହାଇ ଇହାର ଏକମାତ୍ର
କାର୍ଯ୍ୟ, ଇନି ବ୍ରାହ୍ମସନ୍ଦିଗକେ ସଂହାର କରେଲ ଏବଂ ଦାତା ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଅଶେଷ ଧର
ଦିଯା ଥାକେନ ।

୧୨ । ହେ ମୋର ! ତୁମି ଅତି ପ୍ରଚୁର ଧର କରିଯା ଦାଓ, ଗୋ,
ଅଶ, ସକଳି ଦାଓ, ଏବଂ ଧର ଦାଓ, ଯାହାତେ ନକଳେର ଉଲ୍ଲାସ ହର, ଯାହା
ନକଳେଇ ପାଇତେ ବାନ୍ଧୁ କରେ ।

(୧) ଲୋହରଳ ପାତ୍ରେ ଚାଲାର ସହିତ ଓ ଶ୍ୟେରପକ୍ଷୀର ଉଚ୍ଚିରୀ ଆଲ୍ମାର ମହିତ,
ଅଥେକ ଛାଲେ ତୁଳନା କରା ହିଯାଛେ । ଏହି ତଥ ଉପରୀ ହିତେ କି ଶ୍ୟେରପକ୍ଷୀରକୁର୍ତ୍ତ
ମୋର ଆହରଣ ନହିଁରୀ ବୈଦିକ ଉପାଧ୍ୟାନ ଉତ୍ସ ହିଯାଛେ ? ଏହି ମୁନ୍ତରେ ୧୫ ଅବ୍ଦ ଦେଖ ।

୧୩ । ଏই ଦେଖ, ମୁୟୋରୀ ମୋମକେ ମେଚନ କରିତେହେ, ଇଂଳକେ ଶୋଧନ କରା ହିତେହେ, ଇହାର ଯଶ ଗାନ କରା ହିତେହେ, କାରଣ ଇନି ଅତ୍ୟାନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କର ।

୧୪ । ଏହି ମୋମ ଅଶେଷ ଏକାରେ ରଙ୍ଗା କରେନ, ବିନ୍ଦର ଧଳ ଦାନ କରେନ, ଇମି ମୋକେର ନିର୍ମାଣ କର୍ତ୍ତା, ଇହାର କ୍ରିୟାଗତି ଅନ୍ତୁତ, ଇମି ଆନନ୍ଦେର ବିଧାତା; ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହିତେହେ ।

୧୫ । ଏହି ମୋମ ଅନ୍ୟ ପ୍ରହପନ୍ତର୍କ ଜୀବା ଜ୍ଞାନବାକ୍ ଲାଭ କରିଯା ଇନ୍ଦ୍ରେର ପାତ୍ରେ ଅନ୍ୟ ସଥ୍ୟାଯୋଗ୍ୟ ପାତ୍ରେ ସଂଚାପିତ ହିତେହେ । ସେଇଥାରେ ପରିଷ୍କାର ଅଂଶମ କୁଳାରେ ଢାର ଅହଣ କରେ ।

୧୬ । ସଥମ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶମକାରୀ ଖତ୍ରିକୁଣ୍ଠ ମୋମକେ ନିର୍ମୀତି କରେନ, ତିନି ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ଉପରଶେଳ କରତଃ ସେବ ରଣଭୂଷିତେ ପ୍ରବଳ ବେଗେ ଅଗ୍ରସର ହିତେ ଥାକେନ ।

୧୭ । ଖତ୍ରିକୁଣ୍ଠ ମେଇ ମୋମକେ ଖବିଦିଗେର ରଥେ [ଘୋଟକେର ନ୍ୟାୟ] ଯୋଜନୀ କରିତେହେ; ମେଇ ରଥେର ତିମ ପୃଷ୍ଠ, ତିମ ଛାମ ଉପର, ସନ୍ତତନ ତାହାର ରଜ୍ଜୁ । ଏଇ ରଥ ରଥେ ଯୋଜନା କରିଲେ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଯାଓଯା ଯାଇୟ(୨) ।

୧୮ । ହେ ମୋମ ନିର୍ମୀତମକାରୀଗଣ ! ମେଇ ମୋମ କ୍ରତ୍ଯାମୀ ଅଶ୍ଵର, ତିମି ଧଳ ସ୍ପର୍ଶ କରେନ, ଅର୍ଦ୍ଦ ଆନିଯା ଦେନ; ଯୁଦ୍ଧ ଯାଇବାର ଅନ୍ୟ ତାହାକେ ସଜ୍ଜିତ କର ।

୧୯ । ମୋମ ନିର୍ମୀତି ହିୟା କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇତେହେ, ସରିଏକାର ମୌତାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆୟାହିଗେକେ ଆନିଯା ଦିତେହେ ଏବଂ ବିପକ୍ରେର ଗୋଯୁଥ ମଧ୍ୟେ ବୀରେର ନ୍ୟାୟ ଦଶ୍ମାୟମାନ ହିୟାଛେ ।

୨୦ । ହେ ମୋମ ! ମୁୟାଗଣ ତୋମାର ମେଇ ଯଶୁମର ରମେଶ ଶୁଦ୍ଧ କୌର୍ମ କରିତେ କରିତେ ଦେବତାଦିମେର ଆବଳ ବର୍ଜମ କରିବାର ଅନ୍ୟ ଦୋହମ କରିତେହେ ।

(୨) କୋରାଗ ବଳେନ, ତିର ପୃଷ୍ଠ ବଲିତେ ତିର ବାର ନିର୍ମୀତି ଅର୍ଦ୍ଦ ଚୋଯାମ । ଆଯା ତିର ପୃଷ୍ଠ ଉପର ଇହାର ଅର୍ଦ୍ଦ ତିର ବେବ ।

୨୧ । ଦେବତାରୀ ସାହାର ମାସ ଶୁଳିତେ ଭାଲ ବାସେନ, ସାହାର ଆଶ୍ଵାସମ ଅତି ମ୍ୟୁର, ହେ ଖତ୍ତିକ୍ରଗଣ ! ମେଇ ସୋମରମ୍ବକେ ଦେବତାଦିଗେର ନିମିତ୍ତ ପବିତ୍ରେର ଉପର ରାଖିଯାଇ ଦାଓ ।

୨୨ । ଖତ୍ତିକ୍ରଗଣ ଏଇ ସକଳ ସୋମରମ୍ବ ଉତ୍ତପାଦମ କରିଯାଇଛେ, ଇହାମେର ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ ହଇତେହେ, ଇହାରୀ ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ବିତରଣ କରିବେ, ଇହାଦିଗେର ଶକ୍ତି ଅତି ଚମ୍ପକାର ଓ ଆମଦାନିଦ ।

୨୩ । ହେ ସୋମ ! ଯେ ତୁମି ଶୋଧନ କାଳେ ଗବ୍ୟ କୌରାଦିର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇଯା ଭକ୍ଷଣେର ଉପଯୋଗୀ ହଇଯା ଥାକ, ମେଇ ତୁମି ଏକଣେ ଅପରାଧ କରିତେ କରିତେ କ୍ଷରିତ ହୋ ।

୨୪ । ହେ ସୋମ ! ଆମି ଜମଦିପି, ତୋମାର ଶ୍ଵର କରିତେହି । ତୁମି ଆମାଦିଗକେ ସର୍ବିତ୍ତକାର ଅଶ୍ଵତ ଥାନ୍ୟତ୍ରବ୍ୟ ଓ ଗୋଧମ ଆହରଣ କରିବୁ ଦାଓ ।

୨୫ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଜ୍ର । ଯେମନ ଆମରା ତୋମାର ସ୍ତତିବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି, ଯେମନ ଆମରା ମାର୍ଗାବିଧି କରିବିତା ତୋମାର ବିଷରେ ରଚାଇ କରି, ତେମନି ତୁମି କ୍ଷରିତ ହୋ ।

୨୬ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ତୁମି ବ୍ରଙ୍ଗାଣ୍ଡକେ କାପାଇଯା ତୁମ । ତୁମି ଆମାଦିଗେର ସ୍ତତିବାକ୍ୟ ଅହଣପୂର୍ବକ ଆକାଶ ହଇତେ ବାରି ବର୍ଷଣ କରିଯାଇ ଦାଓ ।

୨୭ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ମହିମାତେହେ ଏଇ ସକଳ ତୁବର ଶୁଦ୍ଧିର ହଇଯା ଆଛେ । ଏଇ ସମ୍ମନ ମନୀ ତୋମାର ଦିକେଇ ଧାରିତ ହଇତେହେ ।

୨୮ । ଯେମନ ସ୍ଵର୍ଗର ହାତି ଅବାଧେ ପତିତ ହେଉ, ତତ୍କପ, ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ଧାରା ସମ୍ମନ ଶୁଦ୍ଧବର୍ଣ୍ଣ ପବିତ୍ରେର ଦିକେ ଧାରିତ ହଇତେହେ ।

୨୯ । ତୋମରା ହିଞ୍ଚେର ନିମିତ୍ତ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣ ସୋମ ପ୍ରଭୃତ କର, କାରଣ ଇହାର ଦ୍ୱାରା ବଲେର ପୁଣି, ସନେର ଲାଭ ଏବଂ ଆହାରେର ଆହରଣ ହଇଯା ଥାକେ ।

୩୦ । ବିଵିଧ କାର୍ଯ୍ୟାପଯୋଗୀ ସତ୍ୟପ୍ରଭାବ ସୋମ କ୍ଷରିତ ହଇତେ ପବିତ୍ରେ ଗିରା ବମ୍ବିଲେମ ଏବଂ ଶୁଦ୍ଧକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତିକେ ବମ୍ବବୀର୍ଯ୍ୟ ଦିଲେ ଲାଗିଲେମ ।

୬୩ ମୁଦ୍ରଣ ।

ପରମାନ ମୋହ ଦେବତା । କଶ୍ୟପଗୋତ୍ରୀର ମିଥ୍ୟର ଖବି ।

୧ । ହେ ମୋହ ! ବଲାଧୀରକ ପ୍ରଚୁର ଥିଲ କରଗ କର ଏବଂ ଆମାଦିଗକେ ଅଶୋଷ ଥାଦା ଆଲିରୀ ଦାଓ ।

୨ । ହେ ମୋହ ! ତୋମାର ତୁଳ୍ୟ ଆମନ୍ଦ ଦାତା କେହ ନାହିଁ । ତୁମି ଆହାର ଦାଓ, ବଳ ଓ ପୁଣି ଆନାନ କର ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ଉପବେଶନ କର ।

୩ । ମିଷ୍ପୌଡ଼ିତ ହଇଯା ମୋହରସ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ ଏବଂ ବିଷ୍ଣୁର ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହଇଲେନ । ବାୟୁ ଯେବ ତୀହାର ମଧୁର ରମ ପ୍ରାଣ ହେୟେ ।

୪ । ଏହି ସକଳ ପିଞ୍ଜଳବର୍ଣ୍ଣ ମୋହରସ ଜଲେର ଧାରାତେ ଉପାଦିତ ହଇଯାଛେନ ଏବଂ କ୍ରତ୍ବେଣେ ରାଜ୍କମନ୍ଦିଗେର ଦିକେ ଯାଇତେଛେ ।

୫ । ଇହାରା ଇନ୍ଦ୍ରେର ସଂବର୍ଦ୍ଧନା କରେ, ହାତି ଆନନ୍ଦ କରେ, ସର୍ବଅକାର ମଜଳ ବିଧାନ କରେ, ଆର ଦାନକୁଟ୍ଟ କୃପଗମିଗେର ସର୍ବନାଶ କରେ ।

୬ । ଏହି ମନ୍ତ୍ର ମୋହରସ ମିଷ୍ପୌଡ଼ିତ ହଇଯା ପିଞ୍ଜଳବର୍ଣ୍ଣ ସାରଣପୁର୍ବକ ଇନ୍ଦ୍ରେତ ପ୍ରତି ଯାଇବାର ଜନ୍ୟ ଆପନ ଛାନ ପ୍ରାଣ ହଇତେଛେ ।

୭ । ହେ ମୋହ ! ମେଇ ଧାରାସହକାରେ କ୍ଷରିତ ହଣ, ଯାହାଦୀରୀ ମନୁଷ୍ୟ-କୁଲେର ହିତେର ଜନ୍ୟ ହାତିର ଜଳ ବର୍ଣ୍ଣପୁର୍ବକ ଶୂର୍ଯ୍ୟର ଦୌଷି ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରିଯାଇଲେ ।

୮ । ଶୋଧନକାଳେ ମୋହ ଆକାଶେ ଗତିବିଧିର ଜନ୍ୟ, ମନୁଷ୍ୟେର ହିତେର ଜନ୍ୟ ଶୂର୍ଯ୍ୟର ଅଶ ଯୋଜନା କରିତେଛେ ।

୯ । ଅପିଚ । ମୋହ ଇନ୍ଦ୍ରେର ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣପୁର୍ବକ ଦଶମିକେ ଗତିବିଧିର ଜନ୍ୟ ଶୂର୍ଯ୍ୟର ଅଶ ଯୋଜନା କରିଲେନ ।

୧୦ । ହେ ଶ୍ଵେତକାରୀଗଣ ! ତୋମରା ଇନ୍ଦ୍ରେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ଏବଂ ବାୟୁର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ଆମନ୍ଦ ବିଧାତା ମିଷ୍ପୌଡ଼ିତ ମୋହକେ ଏହି ଛାନ ହଇତେ ଲାଇଯା ମେଘଲୋକେ ମେଚାର କର ।

୧୧ । ହେ କର୍ମ ମୋହ ! ହିଂସକ ଶକ୍ତ ଯେ ଥିଲ ମନ୍ତ୍ର କରିତେ ନାହାରେ, ଏକପ ଶକ୍ତର ଛଳିତ ସମ ଆମାଦିଗକେ ମାନ କର ।

୧୨ । ଗୋଧନ ଓ ଅଶ୍ଵ ସହସ୍ରମଂଥ୍ୟକ ଧର ଆମାଦିଗିକେ ବିତରଣ କର
ଏବଂ ବଳବୀର୍ଯ୍ୟ ଓ ଥାଦ୍ୟାତ୍ମବ୍ୟ ବିତରଣ କର ।

୧୩ । ଶ୍ରୀଦେବର ନୟାଯୀ ଦୀପିଶାଳୀ ସୋମ ପ୍ରକରଫଳକହାରୀ ନିଷ୍ଠୀତିତ
ହଇଯାଇ କଲମେର ମଧ୍ୟେ ରମ ଛାପନ କରିତେ କରିତେ କ୍ଷରିତ ହିତେହେଲ ।

୧୪ । ଏଇ ସମ୍ପଦ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ସୋମରମ ଜଳଧାରାମହକାରେ ଆର୍ଯ୍ୟାଦିଗେର ଘୃହେ
ଗୋଧନ ଓ ଥାଦ୍ୟାତ୍ମବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ କରିତେହେଲ ।

୧୫ । ବଞ୍ଚଧାରୀ ଇଙ୍ଗେର ନିଷିତ ନିଷ୍ଠୀତିତ ହଇଯା ସୋମରମଙ୍ଗଲି ମଧ୍ୟ
ମୁଖ୍ୟେଗେ ମୁଦ୍ରାତୁ ହଇଯା ପବିତ୍ର ଅଭିନନ୍ଦମଧୁରିକ କ୍ଷରିତ ହିତେହେଲ ।

୧୬ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ଯେ ରମ ଦେବତାଗଣେର ପକ୍ଷେ ଯଶ୍ପତ୍ରୋନ୍ମାଣି
ମୁଖ୍ୟକର ଓ ଆନନ୍ଦବିଧାତା ହୟ, ତୁମ ସେଇ ମଧୁରତମ ରମ ଧାରଣପୂର୍ବିକ ଧର
ଦାନ କରିବାର ଜଳ୍ୟ ପବିତ୍ରେ ଗମନ କର ।

୧୭ । ମନୁଷ୍ୟେରୀ ସେଇ ସୋମର ଶୋଧନ କରିତେହେଲ, ଯିନି ହରିତବର୍ଣ୍ଣ
ଓ ତେଜୋଯୁକ୍ତ ଏବଂ ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହୟେଲ ଏବଂ ଯିନି ଇଙ୍ଗେର ଆମୋଦ
ହୃଦ୍ଦିକ କରେଲ ।

୧୮ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ମୁଦ୍ରଣ ଓ ଅଶ୍ଵ ଓ ଧର, ଜଳ ବିତରଣ କରିତେ
କରିତେ କ୍ଷରିତ ହୋ । ତୁମି ଗୋଧନ ଓ ଥାଦ୍ୟାତ୍ମବ୍ୟ ଆହରଣ କର ।

୧୯ । ଯେତୁ ଯୁଦ୍ଧକାଳେ, ତେଜପ ଏହି କ୍ଷଣେ ତେଜୋଯୁକ୍ତ ସୋମକେ ଯେ-
ଲୋମେର ଉପରି ଚେଳ କର, କାରଣ ସୋମ ଇଙ୍ଗେର ନିକଟ ଅତି ମଧୁର ।

୨୦ । ଯାହାରୀ ଆପନାଦିଗେର ରଙ୍ଗ ଆର୍ଥନା କରେଲ, ସେଇ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ୟ
ବ୍ୟକ୍ତିଗମ ଶୋଧନଯୋଗ୍ୟ ସୋମରମକେ ଅଙ୍ଗୁଲିହାରୀ ଶୋଧନ କରେଲ । ସୋମ ଶବ୍ଦ
କରିତେ କରିତେ ହୁବ ମୂର୍ତ୍ତିତେ କ୍ଷରିତ ହୟେଲ ।

୨୧ । ବୁଦ୍ଧିମାନେରୀ ସେଇ ହଣ୍ଡି ବିଧାତା ଜଳମେଚନକାରୀ ସୋମକେ ଅଙ୍ଗୁଲି
ମୁଖ୍ୟେଗେ ଓ ମୁର୍ତ୍ତି ପାଠ କରିତେ କରିତେ ଜଳଧାରୀ ନିତେ ନିତେ ସରାଇଯା ଦେଇ ।

୨୨ । ହେ ଦୀପିଶାଳୀ ସୋମ ! କ୍ଷରିତ ହୋ । ତୋମାର ମଦ କ୍ରମାଗତ
ଇଙ୍ଗେକେ ସ୍ପର୍ଶ କରକ । ତୋମାର ଶକ୍ତି ବାସୁତେ ଗିଯା ଆରୋହଣ କରୁକ ।

୨୩ । ହେ କ୍ଷର୍ତ୍ତ ସୋମ ! ତୁମି ଶକ୍ତର ବିପୁଲ ଧନ ସମ୍ପଦ ଲିଃଶୈଷେ ଅନ୍ତ
କରିଯା ଦାଓ । ପ୍ରିୟ ହଇଯା ତୁମି କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଏବେଳ କର ।

୨୪ । ହେ ମୋମ ! ତୁମি କର୍ମିଷ୍ଠ ଓ ଆମଦିବିଧାତୀ । ତୁମି ଶତ୍ରୁଦିଗଙ୍କେ ସଂହାର କରିତେ କରିତେ କ୍ଷରିତ ହୋ । ଦେବଦେହୀ ମୋକକେ ଅପଦୟ କର ।

୨୫ । ଶ୍ରୁଦର୍ଵନ ମୋହରମଣ୍ଡଳ କ୍ଷରିତ ହିତେ ହିତେ ନାନାବିଧ ଜ୍ଞାତିବାକ ଏହା କରିତେ କରିତେ ଉତ୍ପାଦିତ ହିଲେନ ।

୨୬ । ଶ୍ରତଗାୟୀ ଶ୍ରୁଦର୍ଵନ ମୋହରମ ଗୁଲି ତାବେ ଶକ୍ତ ସଂହାର କରିତେ କରିତେ କ୍ଷରିତ ହିଲେନ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦିତ ହିଲେନ ।

୨୭ । କ୍ଷରିତ ମୋହମଣ୍ଡଳ ସ୍ଵର୍ଗଲୋକ ଓ ନଭୋମଣ୍ଡଳ ହିତେ [ଆମୀତ ହିଇଯା] ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶେ ଉତ୍ପାଦିତ ହିଲେନ ।

୨୮ । ହେ ମୁଚ୍ଚାକ କର୍ମକାରୀ ମୋମ ! ତୁମି ଧାରାକାପେ କ୍ଷରିତ ହିଇଯା ତାବେ ରାକ୍ଷସ ଶତ୍ରୁଦିଗଙ୍କେ ସଂହାର କର ।

୨୯ । ହେ ମୋମ ! ରାକ୍ଷସଦିଗଙ୍କେ ମଟ୍ କରିତେ କରିତେ ଏବଂ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ଉତ୍ତରମ ଓ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବଳ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଦାମ କର ।

୩୦ । ହେ ମୋମ ! ଯାବତୀୟ ଦିବ୍ୟ ବନ୍ତୁ ଓ ଯାବତୀୟ ପାର୍ଥିବ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସର୍ବଅକୀର କାମ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଦାମ କର ।

୬୪ ଶ୍ଲେଷ ।

ପରମାମ ମୋମ ଦେବତା । ଯରୀଚିପୁତ୍ର କଶ୍ୟପ ଝବି ।

୧ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଦୀପିଶାନ୍ତ ବର୍ଷଣକର୍ତ୍ତା । ହେ ଦେବ ! ବର୍ଷଣ କରାଇ ତୋମାର ଏକମାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ । ବର୍ଷଣ କରତଃ ତୁମି ଧର୍ମ ସମସ୍ତ ଧାରଣ କର ।

୨ । ବର୍ଷଣଇ ତୋମାର ଧର୍ମ । ବର୍ଷଣେର ଜଳ୍ୟଇ ତୋମାର ବଳ ବୀର୍ୟ, ବର୍ଷଣେର ଜଳ୍ୟଇ ତୋମାର ବିଭାଗ ଏବଂ ବର୍ଷଣେର ଜଳ୍ୟଇ ତୋମାର ରମ । ହେ ବର୍ଷଣକାରୀ ! ତୁମିହି ସମ୍ମାର ବର୍ଷଣକର୍ତ୍ତା ।

୩ । ତୁମି ଷୋଟକେର ନ୍ୟାୟ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ବର୍ଷଣ କର । ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଗୋଧୁମ ଓ ବେଗବାନ୍ ଅମେକ ଅଶ୍ଵ ବିତରଣ କର । ଆମାଦିଗେର ଧଳାଗମେର ପଥ ପରିଷକାର କହିଯା ଦାଓ ।

୪ । ଗୋ, ଅଶ୍ଵ ପ୍ରଭୃତି କାମନାପୂର୍ବକ ଏବଂ ମୋକଦଳ ବାହ୍ୟୀ କରିଯା କହିବେରା ବେଗ୍ୟୁକ୍ତ ଉତ୍ତରମ ଶ୍ରୁଦର୍ଵନ ସତେଜ ମୋହରମ ମକଳ ସ୍ଥାନ୍ତି କରିଲେନ ।

୫ । ସଜ୍ଜକର୍ତ୍ତାଙ୍ଗୀ ସୋମକେ ମୁଣ୍ଡାତିତ କରିତେହେମ, ଦୁଇ ହଞ୍ଜେ ଶୋଧନ କରିତେହେମ । ମେଇ ସୋମ ମେଷଲୋମେ କ୍ଷରିତ ହଇତେହେନ ।

୬ । ଯିଲି ଦାତା, ତୋହାର ଜନ୍ୟ ସୋମରସେବା ସେମ କି ମରଲୋକ ହଇତେ, କି ଦେବଲୋକ ହଇତେ, କି ଆକାଶ ହଟିତେ ସର୍ବହାଳ ହଇତେ ଧନ ଆହରଣ କରିଯା ଦେଲ ।

୭ । ହେ ସୋମ ! ସଥଳ ତୁମି କ୍ଷରିତ ହୁଏ, ତଥଳ ତୋମାର ଧାରା ମମନ୍ତ୍ର ଯେମ କିରଣ ଶ୍ରେଣୀର ନ୍ୟାୟ ବାହିର ହଇତେ ଥାକେ ।

୮ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ସତେତ କରିଯା ଆକାଶର ଉପର ହଇତେ ଆଗମନ କର ଏବଂ ଅଶେର୍ ବନ୍ଦେର ଆଧାର ହଇଯା ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଧନ ଦାନ କଥ ।

୯ । ହେ ସୋମ ! ସଥଳ ତୋମାର ରମ ପୂର୍ବ୍ୟଦେବେର ନ୍ୟାୟ ପବିତ୍ରେର ଉପର ଆରୋହଣ କରେ, ତଥଳ ତୁମି ମେଇ ପଥେ ପ୍ରେରିତ ହଇଯା ଶବ୍ଦ କରିତେ ଥାକ ।

୧୦ । ଯେତୁପ ରୁଥୀ ଅଥ ଚାଲନା କରେ, ଏକାପ ସୋମ ସ୍ଵବକର୍ତ୍ତାଦିଗେର ସ୍ତୁତିବାକ୍ୟ ଅବଧମାତ୍ର ଚଲିତ ହଇଲେମ, ଯେହେତୁ ତିଲି ଚିତନ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ ଏବଂ ସକଳେର ପ୍ରୀତିକର ।

୧୧ । ତୋମାର ମେଇ ଯେ ତରଙ୍ଗ, ସାହା ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଧାବିତ ହୟ ଏବଂ ସଜ୍ଜ ମଧ୍ୟ ଛାନ ପ୍ରହଣ କରେ, ତାହା ପବିତ୍ରେର ଉପର କ୍ଷରିତ ହଇଲ ।

୧୨ । ହେ ସୋମ ! ଯେ ତୁମି ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଯାଇବାର ଜନ୍ୟ ନିଭାସ ବ୍ୟକ୍ତ ଏବଂ ଆନନ୍ଦେର ବିଧାତା, ମେଇ ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ପାମେର ଜନ୍ୟ ଆମାଦିଗେର ପବିତ୍ରେର ଉପର କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୧୩ । ହେ ସୋମ ! ଖବ୍ରିକେରା ତୋମାକେ ଶୋଧନ କରିତେହେମ, ଅନ୍ତରେ ତୋମାର କ୍ଷରଣ ହୁଏକ, ତାହା ହଇଲେଇ ଆମାଦେର ଅନ୍ଧ ଲାଭ ହଇବେ । ତୁମି କେଙ୍ଗପୁଞ୍ଜ ମୁର୍ତ୍ତିତେ ଗୋଧନେର ଦିକେ ଗମନ କର ।

୧୪ । ହେ ହରିବନ୍ ସୋମ ! ସ୍ତୁତି ବାକ୍ୟ ତୋମାକେଇ ଅର୍ଶୀ । ତୋମାକେ କ୍ଷୀରେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ କରା ହଇତେହେ । ଏକଣେ ତୁମି ଲୋକେ ସାହା ଆର୍ଥନା କରେ, ଏକପ ଧନ ଓ ଅନ୍ଧ ବିତରଣ କର ।

୧୫ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ମୂର୍ତ୍ତି ଦୀପିଶୀଳ । ବଲଶାଲୀ ସଜ୍ଜକର୍ତ୍ତା ସ୍ୟାକ୍ରିଗମ ତୋମାକେ ସଂଗ୍ରହ କରିଯାହେମ, ସଜ୍ଜେର ଜନ୍ୟ ତୋମାର ଶୋଧନ ହଇତେହେ, ତୁମି ଏକଣେ ଇନ୍ଦ୍ରେର ମିକଟେ ଯାଏ ।

୧୬ । ସୋମରସଙ୍ଗଳି ଆକାଶେର ଦିକେ ପ୍ରେରିତ ହିତେହେ, ଅଞ୍ଚୁଲି
ସହ୍ୟୋଗେ ତାହାଦିଗକେ ଉତ୍ତାନ କରା ହିତେହେ, ତାହାରା ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଉ-
ପାଦିତ ହିତେହେ ।

୧୭ । ଶୋମଗୁଣିକେ ଶୋଧନ କରା ହିତେହେ । ତାହାଦିଗେର ସଭାବହି
ଗତି । ତାହାରୀ ଅକ୍ଲାଶେ ଆକାଶେର ଦିକେ ଯାଇତେହେ । ତାହାରୀ ଜଳପାତ୍ରେ
ଯାଇତେହେ ।

୧୮ । ହେ ମୋମ ! ଆମାଦିଗକେ ତୁମି ସ୍ଵେଚ୍ଛ କର, ଆମାଦିଗେର ତାବଂ ସବ
ସମ୍ପଦି ନିଜ ବଲେ ରକ୍ଷା କର ଏବଂ ଆମାଦିଗକେ ଲୋକବଳ ଦାଓ ଏବଂ ବାମେର
ଜଳ୍ୟ ଘୃହ ଦାଓ ।

୧୯ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ସେଳ ଏକଟୀ ମୁଚ୍ଚାକ ଗତିଶୀଳ ଘୋଟକ, ଖତ୍ତିକେବୀ
ତୋମାକେ ଯୋଜନା କରିଲେ, ତୁମି ପରିମାଣପୂର୍ବକ ପାଦର୍ଯ୍ୟାସ କରିତେ ଥାକ,
ଏହିକଥେ ତୁମି ଜଳପାତ୍ରେ ଯାଇଯା ଛିତି କର ।

୨୦ । କ୍ରତ୍ତଗ୍ନୀ ମୋମ ସଥନ ମୁରଗମୟ ସଜ୍ଜଲେ ଉପବେଶନ କରେନ, ତଥର
ନିର୍ବୈଧ ଲୋକଦିଗେର ସହିତ ତାହାର ସମ୍ପଦି ଉଠିଯା ଯାଯ ।

୨୧ । ମୁଣ୍ଡି ପୁରୁଷେରୀ କ୍ରତ୍ତ କରିଲେନ । ମୁବୋଧ ଲୋକେ ଯଜ୍ଞେର ଦିକେ ଥିଲ
ଦେମ, ନିର୍ବୈଧ ଲୋକେ ତଳାଇଯା ଯାଯ ।

୨୨ । ହେ ମୋମ ! ଇନ୍ଦ୍ରେର ପାନେର ଜଳ୍ୟ ଏବଂ ତୀହାର ସହଚର ମର୍କଣ୍ଗଣେର
ପାନେର ଜଳ୍ୟ, ତୁମି ଅତି ଚମ୍କକାର ଆସ୍ତାନ ଧାରଣପୂର୍ବକ କ୍ରତିତ ହୁଏ, ଯଜ୍ଞେର
ଛାନେ ଉପବେଶନ କର ।

୨୩ । ହେ ମୋମ ! ସଥନ ତୁମି କ୍ରତିତ ହୁଏ, ତଥନ ବଚନ ବଚନକୁଶଳ
ବାଙ୍ଗିଗନ ତୋମାକେ ସୁଶୋଭିତ କରେ । ଅଭ୍ୟାଳ୍ୟ ଲୋକେ ତୋମାକେ ଶୋଧନ
କରେ ।

୨୪ । ହେ କର୍ମକୁଶଳ ମୋମ ! ସଥନ ତୁମି କ୍ରତିତ ହୁଏ, ତଥନ ମିତ୍ର, ଅର୍ଯ୍ୟମା
ଓ ବକ୍ଷ ଓ ଆର ଆର ତାବଂ ଦେବତା ତୋମାର ବୁନ୍ଦ ପାନ କରେନ ।

୨୫ । ହେ ମୋମ ! ଶୋଧନ କାଲେ ତୁମିଇ କ୍ରତକାରୀଦିଗକେ ଏହିପାଇଁ କ୍ରତି-
ବାକା ଉଚ୍ଛାରଣ କରିତେ ଅର୍ଥାତ୍ କର, ଯାହା ବୁନ୍ଦିମତ୍ତାପ୍ରଚକ ଏବଂ ନାମା ଅକାର
ବାକାଲକ୍ଷାରେ ସୁଶୋଭିତ ।

୨୬ । ହେ ମୋଁ ! ଶୋଧନ କାଲେ ତୁ ମି ଆମାଦିଗେର ମୁଖେ ଏକପ ବାକ୍ୟ ଆନନ୍ଦନ କରିଯା ଦାଓ, ଯାହାର ରଚନା ଅତି ଶୁଦ୍ଧ ଏବଂ ଯାହାର ଉଚ୍ଛାରଣ କରିଯା ଆମରୀ ତୋମାର ନିକଟ ଧନେର କାମଳା କରିତେ ପାରି ।

୨୭ । ହେ ମୋଁ ! ବିଜ୍ଞର ଲୋକେ ତୋମାକେ ଡାକିଯା ଥାକେ । ଏହି ସଜ୍ଜେ ତୁ ମି ଗୋଧନ ପ୍ରାପ୍ତ ହାଇଯା । ଏହି ସକଳ ସ୍ୱର୍ଗର ପ୍ରୀତି ଉତ୍ସାହନ କରିତେ କରିତେ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଅବିଷ୍ଟ ହଣ୍ଡ ।

୨୮ । ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ମୋହରମଣ୍ଡଳି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୀପିଶାଳୀ ରୂପ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଏବଂ ଧାରାମହିମାଗେ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ କୌରେର ସହିତ ଯାଇଯା ମିଶିତ ହାଇତେଛେ ।

୨୯ । ଯେମନ ଯୋକାରା [ବିପକ୍ଷଦିଗେର ଦର୍ଶନ ପରିହାରେର ଭଲ୍ୟ] ବସିତେ ବସିତେ [ଗୁଡ଼ି ମାରିଯା] ଗିର୍ଯ୍ୟ ଯୁକ୍ତ ଅବେଶ କରେ, ତତ୍କପ କ୍ରତଗାମୀ ମୋହରମ ସତର୍କଭାବେ ସଜ୍ଜେ ଅବେଶ କରିଲେବ, କାରଣ ଯାହାରୀ ହାତାକେ ଅସ୍ତ୍ରତ କରେନ, ତାହାରୀ ତାହାକେ ଢାଳାଇଯା ଦିଲେନ ।

୩୦ । ହେ ମୋହରମ ! ତୁ ମି କର୍ମକୁଣ୍ଠ, ତୁ ମି ଦୀପିଶାଳ, ଓ ବଲଗାମୀ, ତୁ ମି ଦର୍ଶନ ଦାଓ, ତୁ ମି ଉପଚ୍ଛିତ ହାଇଯା ଆମାଦିଗେର ମତ୍ତଳ କର ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ।

୬୫ ପୃଷ୍ଠା ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । ବରଣେର ପୂର୍ବ ଡୃଢ଼ ଖର୍ବୀ^୨ ଅଥବା ଡୃଢ଼ତମ
ଜମଦିଗ୍ମି ଖର୍ବି ।

୧ । ଅଙ୍ଗୁଳି ଶୁଣି ଯେନ କର ଭଗିନୀ, ଯେନ ତାହାରୀ ପରମପାର ସ୍ଵସଙ୍ଗ-
କୌଣ୍ଠ କଥେକଟୀ ଶ୍ରୀଲୋକ, ସୋମ ଯେନ ତାହାଦିଗେର ବାହୀ(୧) । ଏହି
କଥେକଟୀ ଶ୍ରୀଲୋକ ଅତିଶୟ କାର୍ଯ୍ୟକୁଶଳ, ଇହାରୀ ତାହାଦିଗେର ବଳଶାଳୀ
ବାନନୀୟ ବାମୀକେ ଚାଲାଇତେଛେ, ଇହାଦେର ବାସନ୍ତ ଏହି ଯେ ସୋମରମ କରିତ
ହୟ ।

୨ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ଉତ୍ସମନ୍ତାବେ କରିତ ହୁଏ, ତୁ ମି ଶ୍ରୀଜ୍ଞଲ୍ୟ ପ୍ରଗେ
କଳ ଦେବତାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ମର୍ମଶ୍ରକାର ଧରମପ୍ରକାଶ ଆହରଣ କରିଯା ଦାଓ ।

୩ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାକେ ଉତ୍ସମନ୍ତପ ଶ୍ଵର କରା ହିଁଯାଛେ, ଦେବତାଦିଗେର
ମାତ୍ରାତମାପୂର୍ବକ ହାତି ଉପର୍ଦ୍ଵିତ କର । ତୋମାଙ୍କ କ୍ଷରଣେର ବାହୀ ବେଳ ଆହରଣ
ଉତ୍ସମନ୍ତପ ଅନ୍ତର୍ଭାବ କରି ।

୪ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ଆପମ ଶ୍ରୀଜ୍ଞମୋ ଉତ୍ସମନ୍ତ, ଆହରଣ ସଂକର୍ମ-
ମୁହଁତାନ ଉପଲକ୍ଷେ ତୋମାକେ ଆହାମ କରିତେଛି, କାରଣ ତୁ ମି ଅଭିନବିତ
କଳ ବର୍ଯ୍ୟ କରିଯା ଥାକ ।

୫ । ହେ ସୋମ ! ତୋରାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅତି ତମ୍ବକାର, ତୁ ମି ଆମନ ବିଧାନ
କରିତେ କରିତେ ଏହି ଭାବେ କରିତ ହୟ, ସାହାତେ ଆମାଦିଗେର ଲୋକବଳ
ହିତେ ପାରେ । ତୁ ମି ମୁଢାକଳପେ ଏହି ଛାମେ ଆଗମନ କର ।

(୧) ଏହି ଉତ୍ସମନ୍ତ ଖଥେଦେଶ ଅବେକ ଦ୍ଵଲେ ବ୍ୟବହାର ହିଁଯାଛେ, କାର୍ଯ୍ୟପାତ୍ର
ଅଙ୍ଗୁଳିଶୁଣିକେ ଅଥି, ବା ଈଶ୍ଵରୀ ଲୋଭଦେଶର ଶ୍ରୀ ବଲିହା ବର୍ଣ୍ଣା କରିତେ ଖବିପଳ
ଭାଲ ବାସିଲେ । ଏଇତପ ଉତ୍ସମନ୍ତ ହିଁତେ ଅନୁଧାନ କରା ଯାଏ, ବେ ଉତ୍ସମନ୍ତ ଧରାଯାଇ
ବାଜାଗଣେର ବହୁଦୀପରିଣାହ କରିବାର ବୀତି ଛିଲ ।

୬ । ଯେବୁଳେ କୁଇ ହଣେ ତୋମାକେ ଶୋଧନ କରେ ହୁଏ ଏବଂ ମେଇ ସଙ୍ଗେ ତୋମାର ଉପର ଜଳ ମେଚନ କରା ହୁଏ; ତେବୁଳେ ତୁମି କାନ୍ତମ୍ବର ପାତ୍ରେ ଯୁଗିତ ହଇଯା ପରେ ତ୍ୱରେ ଅର୍ମ୍ୟାନ୍ତା ପାତ୍ରେ ଗମନ କର ।

୭ । ହେ ଖତ୍ରିକଗନ ! ଯେତେ ବାଶ୍ରୁକ୍ଷବି ଗାନ କରିଯାଛିଲେମ, ତନ୍ଦ୍ରପ ତୋମରୀ ମୋରେ ଉଦ୍ଦେଶେ ଗାନ ଆରମ୍ଭ କର, କାରଣ ତିନି ଅତି ପ୍ରଥାନ ଏବଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେଇ ତୀହାର ଦୃଢ଼ି ।

୮ । ମେଇ ମୋମ ଶତ୍ରୁବର୍ଗେର ନିବାରଣକର୍ତ୍ତା, ତୀହା ହଇତେ ମଧୁର ରସ ମିର୍ଗିତ ହୁଏ, ଇନ୍ଦ୍ରେର ପାନେର ଜନ୍ୟ ମେଇ ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ରସ ଅନ୍ତରକଳକେର ଦ୍ୱାରା ମିଳ୍ଲିଦିତ ହୁଏ ।

୯ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଈନ୍ଦ୍ରଶ ବଲଶାଲୀ, ତୋମାର ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଆମରୀ ଆର୍ଥନ କରିତେଛି, ଆମାଦିଗେର ବାସମା ଯେ ସର୍ବପ୍ରକାର ଧନସମ୍ପଦି ଜୟ କରି ।

୧୦ । ହେ ଅଭିଲବିତ ଫଳବର୍ଷଣକାରୀ ମୋମ ! ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଆମନ୍ଦ ବିଧାତି କରିତେ କରିତେ ଧାରାରମ୍ଭେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ । ତୋମାର କ୍ଷମତାର ଦ୍ୱାରା ଯେତେ ଆମରୀ ସକଳ ଧନ ଲାଭ କରି ।

୧୧ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଭୂଲୋକ, ଭୂଲୋକ ଏ ଉଭୟେର ଧାରଣକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ଅର୍ଗେର ଦିକେଇ ତୋମାର ଦୃଢ଼ି । ତୋମାକେ ଆମ ବଲଶାଲୀ ଜାନିଯା ଯୁଦ୍ଧ ଅଭିଯୁକ୍ତେ ଶ୍ରେଣୀ କରିତେଛି ।

୧୨ । ହେ ମୋମ ! ଏହି ଅଞ୍ଚୁଲିଦ୍ୱାରା ଆମି ତୋମାକେ ସାର୍ଶ କରିତେଛି, ତୁମି ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ଆକାରେ ଧାରାରମ୍ଭେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ । ତୋମାର ସଥାକେ ଯୁଦ୍ଧର ଦିକେ ପାଠାଇଯା ଦାଓ ।

୧୩ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ସକଳ ଦିକ ଦର୍ଶନ କର । ଆମାଦିଗେର ଜନ୍ୟ ଅଚୂର ଆହାର ଆନିଯା ଦାଓ ଏବଂ ଆମରୀ କୌନ୍ତ ପଥେ ହୀଇବ ତାହା ଦେଖାଇଯା ଦାଓ ।

୧୪ । ହେ ମୋମ ! କଳମଣ୍ଡଳିକେ ଶୁବ କରା ହଇଯାଛେ । ଅତଏବ ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ପାନେର ଅନ୍ୟ ଧାରାରମ୍ଭେ ଅବଲବେଗେ ଉତ୍ତାର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ କର ।

୧୫ । ତୋମାର ଯେ ଶୁତୀକୁ ଓ ଆନନ୍ଦକର ରସ, ତାହା ଅନ୍ତରକଳଦ୍ୱାରା ମିଳ୍ଲିଦିତ ହଇଯା ଥାକେ । ତୁମି ଦର୍ପହାରୀ ହଇଯା କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୧୬ । ଏହି ଯେ ମୋମ ଇହାକେ ଖୁବ କରା ହାଇଛେ, ଇମି ଆକାଶେର ଦିକେ ଯାଇବାର ଅନ୍ୟ ବାଜାର ନ୍ୟାର ମହୁଧୋର ଅତି ଯାଇତେଛନ ।

୧୭ । ହେ ମୋମ ! ଆମାଦିଗେର ବଜାର ଅନ୍ୟ ଆମାଦିଗକେ ଶତଶତ ଗୋଟିଲ ଓ ଯୋଟିକ ଏବଂ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ସଂପଦ ଅନ୍ତର୍ଲ କରିଯା ଦାଶ ।

୧୮ । ହେ ମୋମ ! ଦେବତାଦିଗେର ପାଲେର ଅନ୍ୟ ତୋମାକେ ମିଷ୍ପିଡ଼ନ କରା ହାଇଯାଛେ, ତୁମ ଆମାଦିଗକେ ଉଚ୍ଚଜ୍ଞନମ ଏବଂ ବିପକ୍ଷ ପରାତ୍ମବକାରୀ ତେଜଃ ପ୍ରଦାନ କର ।

୧୯ । ହେ ମୋମ ! ଯେମନ ଶ୍ରେଣପକ୍ଷୀ ଆପନ କୁଳାଯେ ଉପବେଶନ କରେ, ତତ୍କଳ ତୁମ ତେଜଃପୂଜ୍ୟ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଏବଂ ଶବ୍ଦ କରିତେ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଅବେଶ କର(୧) ।

୨୦ । ଏହି ମୋମରମ ଜଳେର ସହିତ ଯିତ୍ରିତ ହାଇଯା ଇନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ବାମ୍ବୁ ଏବଂ ବରଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେବତା ଏବଂ ବିମୁର ଉଦ୍ଦେଶେ ଚଲିଯାଁଛେ ।

୨୧ । ହେ ମୋମ ! ଆମାଦିଗେର ସନ୍ତୋନ୍ବରଗକେ ଥାନ୍ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଭରଣ କର ଏବଂ ଏଇକାପେ କ୍ଷରିତ ହେ, ଯାହାତେ ଆମରା ସହସ୍ର ପ୍ରକାର ଧନ ସଂପଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହେ ।

୨୨ । ଯେ ସକଳ ମୋମରମ ଅତି ଦୂରଦେଶେ, କିମ୍ବା ଅତି ସନ୍ଧିହିତ ଦେଶେ ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ ହାଇଯାଛେ, କିମ୍ବା ଯେ ସକଳ ମୋମ ଶର୍ଯ୍ୟାନବ୍ୟ(୨) ଲାମକ ମରୋବରେ ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ ହାଇଯାଛେ ।

୨୩ । କିମ୍ବା ଯେ ସକଳ ମୋମ ଆର୍ଜୁକଦେଶେ, କିମ୍ବା କୃତ୍ତଦେଶେ, କିମ୍ବା ମରସ୍ତ୍ରତ୍ତୀ ପ୍ରତ୍ତି ନଦୀର ମଧ୍ୟେ, କିମ୍ବା ପ୍ରସ୍ତ୍ରମେର ମଧ୍ୟେ ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ ହାଇଯାଛେ(୩) ।

୨୪ । ମେହି ମନ୍ତ୍ର ମୋମ ଉଚ୍ଚଲଭାବେ କରିତ ହାଇତେ ହାଇତେ ଲଭୋମଣ୍ଡଳ ହାଇତେ ହୁଣ୍ଡି ଆମରନ କରିଯା ଦିଲ ଏବଂ ଆମାଦିଗକେ ଲୋକବଳ ପ୍ରଦାନ କରନ ।

(୧) ମୋମରମେର କଳମେ ଅବେଶେର ସହିତ ଶ୍ରେଣପକ୍ଷୀର କୁଳାଯ ଅବେଶେର ଉପରୀ, ଏହି ଖ୍ୟାତିଗଣେର ବଡ ମନୋଗତ ଉପରୀ ।

(୨) ଶର୍ଯ୍ୟାନବ୍ୟ ନଦୀର ଉତ୍ତରେ ଆମରା ପୁର୍ବେଇ ପାଇଯାଛି ।

(୩) ଆର୍ଜୁକାରୀ ଆଧୁନିକ ବୈଯାବନ୍ଦୀ, ପଞ୍ଚଜନ ଅର୍ଥେ ଲିଙ୍ଗୁର ପଞ୍ଚାର୍ଥୀ ତୀରତ୍ତ ଅମପଦେର (ଆଧୁନିକ ପଞ୍ଜାବ ଅନ୍ଦଶେର) ଅଧିବାସୀ ଏଇକାପୁଅବୁମାନ ହସ । "Five tribes"—Muir.

୨୫ । ଏହି ଯେ ସୋମ, ଯିନି ଦେବତାଦିଗେର ସଂସାର କାମଳା କରେନ, ଜୟଦ୍ଵିତୀ ତାହାକେ ଶ୍ରବ କରିତେଛେ, ତିନି ଚାଲିତ ହଇଯା ଗୋଚର୍ମେର ଉପର କ୍ଷରିତ ହଇତେଛେ ।

୨୬ । ଯେତୁ ଅର୍ଥଦିଗକେ ଜଳମଧ୍ୟ ଲାଇଯା ଗିଯା ତାହାଦିଗେର ଗାଁତ୍ର ଶୋଧନ କରିଯା ଦେଇ, ତତ୍ରପ ଏହି ସକଳ ଶୁଭବର୍ଣ୍ଣ ସୋମରମ୍ଭାଲ କୌର ଅତ୍ୱାତି ବନ୍ତର ସହିତ ଯିବିତ ହଇଯା ଥାଦ୍ୟଜ୍ଞବ୍ୟ ବିତରଣ କରିତେ କରିତେ ଜଳେର ମଧ୍ୟ ଶୋଧିତ ହଇତେଛେ ।

୨୭ । ହେ ସୋମ ! ସର୍ଥନ ତୋମାକେ ନିଷ୍ପାଡ଼ନ କରା ହୁଏ, ତର୍ଥନ ଚତୁଃ-ପାର୍ଶ୍ଵବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ରଦ୍ଧିକରେ ଦେବତାଦିଗେର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତୋମାକେ ପ୍ରେରଣ କରେନ । ତୁ ମି ଉତ୍ସଜ୍ଜନତାବେ କାରୁତ ହୁଏ ।

୨୮ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ସେଇ ଯେ ପ୍ରଭାବ, ଯାହା ସକଳକେ ମୁଖୀ କରେ, ଯାହା ଧରମକ୍ଷତି ଆନିନ୍ଦା ଦେଇ, ଶକ୍ତ ହଇତେ ରକ୍ଷା କରେ ଏବଂ ସକଳ ଲୋକେର ଆର୍ଥନୀ ହୁଏ, ଆମରା ତାହା କାମଳା କରିତେଛି ।

୨୯ । ସେଇ ବଳ ଆମାଦିଗକେ ମଦୟତ କରେ, ସକଳେଇ ତାହା କାମଳା କରେ, ତାହା ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିର ମ୍ୟାଯ ଏବଂ ଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ନ୍ୟାଯ ରକ୍ଷା କରେ ଏବଂ ସକଳେଇ ତାହା ଆର୍ଥନୀ କରେ ।

୩୦ । ଆମରା ତୋମାର ନିକଟ ଧରମ ଓ ଜ୍ଞାନ ଆର୍ଥନୀ କରିତେଛି । ହେ ସଂ-କର୍ମକାରୀ ସୋମ ! ଆମରା ତୋମାର ନିକଟ ସମ୍ଭାବନାସମ୍ଭବି ଆର୍ଥନୀ କରିତେଛି, ଯେହେତୁ ତୁ ମି ସକଳକେ ରକ୍ଷା କର ଏବଂ ବିନ୍ତର ଲୋକେ ତୋମାକେ ଆର୍ଥନୀ କରେ ।

୬୬ ଶ୍ରୀ ।

ଅଗ୍ନି ଓ ପବମାନ ସୋମ ଦେବତା । ଶତ ଶତକ ବୈଧାନଶ ଶ୍ରଦ୍ଧା ।

୧ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ସକଳ ଦିକ ମର୍ମଳ କର, ତୁ ମି ସର୍ଥୀ, ତୁ ମି ମାନ୍ୟ, ଆମରା ତୋମାର ବଳୁ, ଆମାଦିଗେର ଏହି ସମସ୍ତ କବିତା-ଆବଗନ୍ଧରକ ତୁ ମି କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୨ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ଯେ ଦୁଇଟି ପତ୍ର ବକ୍ରତାବେ ଅବହିତ ହିଲ, ତଙ୍କାମାର ତୋମାର ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଚମକାର ଶୋଭା ହଇଯାଇଲ ।

୩ । ହେ ମୋହ ! ତୋମାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ୍ଵର ଲତା ଅବଶ୍ୱାର ଯେ ସକଳ ପତ୍ର ବିଦ୍ୟ-
ମାର୍ଗ ଛିଲ, ତଥାରୀ ତୁମି ତାବେ ଖତ୍ରାତ ମୁଶୋଭିତ ଛିଲେ ।

୪ । ହେ ମୋହ ! ତୁମି ଆମମାନିଗେର ସଥୀ, ଆମରା ତୋମାର ସଥୀ, ଆମା-
ନିଗେର ରକ୍ଷାର ଜମା ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ଜୀବାବିଧ ଆହାର ସାମଗ୍ରୀ ଉପାଦନ କରିତେ
କରିତେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୫ । ହେ ମୋହ ! ତୋମାର ଯେ ଶ୍ରୀବର୍ଣ୍ଣ କିରଣସମୂହ, ତାହାରୀ ଆପଣ
ତେଜଃ ବିଶ୍ଵାର କରିତେ କରିତେ ପୃଥିବୀର ଉପର ଜଳ ବର୍ଷଣ କରିଯା ଥାକେ ।

୬ । ଏହି ଯେ ମନ୍ଦିରଦୀ(୧), ଇହାରୀ ତୋମାରଙ୍କ ଆଦେଶେ ବହୁାର ହିତେହେ,
ଏହି ସକଳ ଗାଁତୀ ତୋମାରଙ୍କ ଦିକେ ଧାରମାନ ହିତେହେ ।

୭ । ହେ ମୋହ ! ତୋମାକେ ନିଷ୍ପିତ୍ତନ କରା ହିଯାଛେ, ତୁମି ଆବଳ
ବିଧାନ କରିତେ କରିତେ ଧାରାଳପେ ଇନ୍ଦ୍ରେ ଦିକେ ଯାଏ ଏବଂ ଅକ୍ଷୟ ଆହାର
ବିତରଣ କର ।

୮ । ସାତଟି ଶ୍ରୀଲୋକ ଅଞ୍ଜୁଲିଦୀରା ତୋମାକେ ଚାନ୍ଦା କରିତେ କରିତେ
ଏକ ସ୍ଵରେ ତୋମାର ବିଷୟେ ଗାନ କରିଲ, ତାହାରୀ କହିଲ, ଯେ ତୁମି ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା
ବ୍ୟକ୍ତିର ଯଜ୍ଞଛଳେ ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଘ୍ରାନ କରାଇଯା ଦାଓ ।

୯ । ଯଥିଲ ତୁମି ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହୁଏ, ତଥିମ
କଥେକଟି ଅଞ୍ଜୁଲ ଏକତ୍ର ହଇଯା ମେଷଲୋମେର ଉପର ତୋମାକେ ଶୋଧନ କରିତେ
ଥାକେ, ତେବେଳେ ତୋମାର କଣୀ ନିକିଞ୍ଜ ହିତେ ଥାକେ ଏବଂ ମେଷଲୋମ ହିତେ
ଶବ୍ଦ ଉଠିତେ ଥାକେ ।

୧୦ । ହେ ସଂକର୍ମଶୀଳ ବନଶାଲୀ ମୋହ ! ଯଥିଲ ତୁମି କ୍ଷରିତ ହୁଏ, ତଥିମ
ତୋମାର ଧାରାଣ୍ଡିଲ ଏକପାଇଁ ବହିତେ ଥାକେ, ଯେତେପରି ଘୋଟକଗଣ ଅର ଆହରନ
କରିବାର ଅଭିଧାରେ ଧାବିତ ହଇଯା ଥାକେ ।

୧୧ । କଳମେର ଉପର ମେଷଲୋମ ସଂଛାପନପୂର୍ବକ ଅଞ୍ଜୁଲିବର୍ଗ ମୁଗ୍ଧର
ରମେର କ୍ଷରଣକାରୀ ମୋହଙ୍କେ ପୁଲଃ ପୁଲଃ ଚାଲିତ କରିତେ ଲାଗିଲ ।

୧୨ । ମୋହରୁସଙ୍ଗିଲ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ମେଇନ୍ଦରପେ ଅନ୍ତଧୀମ ହଇଯା ଗୋଲ,
ଯେତେପରି ନବପ୍ରମୁଦ୍ର ଗାଁତୀଗଣ ଗୃହେ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ କରେ ।

(1) ମନ୍ଦିରଦୀର ଉତ୍ତମ ।

୧୩ । ହେ ମୋମ ! ଯଥମ ତୁମି କୌରପ୍ରଭୃତି ବଞ୍ଚର ସତି ମିଶିତ ହେ, ତେବେଳେ ଜଳ ପ୍ରାହିତ ହଇଯା ବିଲକ୍ଷଣ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ତୋମାର ଦିକେ ଯାଇଯା ଥାକେ ।

୧୪ । ହେ ମୋମ ! ତୋମାର ବଞ୍ଚୁତ୍ତ ଆମରୀ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି, ତୁମି ଆମାଦେର ରଙ୍ଗାକର୍ତ୍ତା, ତୋମାର ବଞ୍ଚୁତ୍ତ ଉପଲକ୍ଷେ ଏହି ସଜ୍ଜ ଅମୁଠାନ କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରିଯାଇଛି ।

୧୫ । ହେ ମୋମ ! ଯିନି ଗୋଧନ ଅମ୍ବେଶନ କରେନ, ଯିନି ମହାନ୍, ଯିନି ମନୁଷ୍ୟମାତ୍ରେରେଇ ତତ୍ତ୍ଵାବଧାନ କରେନ, ତୁମି ତୀହାର ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହେ । ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଉଦରେ ପ୍ରାବେଶ କର ।

୧୬ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଅତି ପ୍ରଥାନ, ତୁମି ବଲଶାଲୀଦିଗେର ଆଶ୍ରମ୍ୟ, ତୁମି ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ତେଜସ୍ଵୀ, ତୁମି ଯଥନଇ ଯୁଦ୍ଧ କରିଯାଇ, ତଥନଇ ଜୟ ହଇଯାଇ ।

୧୭ । ମେହି ମୋମନକଳ ବଲଶାଲୀ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ତେଜସ୍ଵୀ, ତିନି ସକଳ ବୀର ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ବୀର, ତିନି ସକଳ ଦାନ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଦାତା ।

୧୮ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରେରଣ କର, ସଂଶ ମୁକ୍ତି କର; ଆମରୀ ତୋମାର ବଞ୍ଚୁତ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି, ତୋମାର ସହାୟତା ଅଭିନ୍ୟାସ କରି ।

୧୯ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ତୁମି ଆମାଦିଗେର ଆଂଶ ରଙ୍ଗା କର, ବଲ ଏବଂ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ବିତରଣ କର ଏବଂ ଦୂର ହଇତେ ରାକ୍ଷସଦିଗେକେ ପରାଭବ କର ।

୨୦ । ଅଗ୍ନି ଝର୍ମି, ତିନି ପରିତ, ତିନି ପଥ୍ୟ ଜନେର ହିତକାରୀ, ତିନି ପୁରୋହିତ । ମେହି ଅତି ଯଶସ୍ଵୀ ଅଗ୍ନିକେ ଆମରୀ ଆଶ୍ୟକାପେ ଏହନ କରି ।

୨୧ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ତୋମାର କାର୍ଯ୍ୟ ଅତି ଶୁଦ୍ଧ, ତୁମି ଆମାଦିଗକେ ତେଜସ୍ଵୀ ଓ ବୀର୍ଯ୍ୟବାନ୍ତ କର । ତୁମି ଆମାକେ ହଷ୍ଟ ପୁଷ୍ଟ ଗୋଧନ ବିତରଣ କର ।

୨୨ । ଏହି ସେ ମୋମରସ କ୍ଷରିତ ହଇତେହେନ, ଇନି ପୂର୍ବ୍ୟର ମ୍ୟାର ବ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଦର୍ଶନ କରେନ । ଇମି ଶତ୍ରୁବର୍ଗକେ ପରାଭବ କରେନ, ଇନି ଆମାଦିଗେର ସ୍ତତି ବାକୀ ଅହଣ କରିତେ ଉପାହିତ ହଇତେହେନ ।

୨୩ । ଏହି ସେ ମୋମରସ, ଯାହାକେ ମନୁଷ୍ୟେରା ଶୋଧନ କରେନ, ଇହାର ବିନ୍ଦ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଆଛେ, ଇମି ଶୁଦ୍ଧ ଆହାର ବିତରଣ କରେନ, ଦେବତାଦିଗେର ଦିକ୍ଷାରେ ଇହାର ଗତି ।

୨୪ । ଏହି ଯେ କ୍ରମଶିଳ ମୋମରସ, ଇନି ଏକ ପ୍ରକାଣ ଶୁଭ୍ରବର୍ଷ ଜୋତିର୍ବର୍ଷ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ତପ୍ତିଦିନ କରିଲେବ, ମେହି ଜ୍ୟୋତିଃ ଯଥାର୍ଥ ତାହା କୃତ୍ଵବର୍ଷ ଅନ୍ତକାରମ୍ବୁଦ୍ଧକେ ମନ୍ତ୍ର କରିଲ ।

୨୫ । ଏହି ଯେ କ୍ରମଶିଳ ମୋମରସ, ଯାହାର ତେଜଃ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ହେଇଥା ଥାକେ, ତିନି ଅନ୍ତକାର ମନ୍ତ୍ର କରିତେଛେ, ଆଞ୍ଚାଦକର ଥାବୀ ମନ୍ତ୍ର ତୋଠାର ହରିତବର୍ଷ ମୂର୍ତ୍ତି ହେଇତେ ନିର୍ଗତ ହେଇତେଛେ ।

୨୬ । ଏହି ଯେ କ୍ରମଶିଳ ମୋମରସ, ଇହାର ତୁଳ୍ୟ ବ୍ୟୁତି ନାହିଁ, ବତ ଶୁଭ୍ରବର୍ଷ ବଞ୍ଚ ଆଛେ, ଇନିଇ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ଅଧିକ ନିର୍ମଳ, ଇହାର ଧାରୀ ହରିତବର୍ଷ, ଦେବତାରୀ ଇହାର ମହାୟ, ଇନି ତାହାଦିଗକେ ଆହ୍ଲାଦିତ କରେଲ ।

୨୭ । ଏହି ଯେ କ୍ରମଶିଳ ମୋମ, ଇହାର ତୁଳ୍ୟ ଅନ୍ତଦାତା କେହ ନାହିଁ, ଇହାର ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ବିଶିଷ୍ଟ ବଳ ଅନ୍ତାନ କରେଲ । ଆର୍ଥନୀ କରି, ଇନି ଆପନ ତେଜେ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ହଟୁଳ ।

୨୮ । ଏହି ଯେ ମୋମରସ, ଇନି ବିଶ୍ଵାସିତ ହେଇତେ ହେଇତେ ମେବଲୋମ-ନିର୍ମିତ ପବିତ୍ରକେ ଅତିକ୍ରମପୂର୍ବକ କରିତ ହଇଲେ । ଇନି କରିତ ହେଇୟ ଇନ୍ଦ୍ରର ଶ୍ରୀରେ ଅବେଶକରିଲେମ ।

୨୯ । ଏହି ଯେ ମୋମରସ, ଇନି ଗୋଚର୍ମେର ଉପର ଅନ୍ତରେର ସହିତ ତ୍ରୀଡ଼ କରିତେଛେ, ଇନ୍ଦ୍ର ଆନନ୍ଦ ଲାଭେର ଜନ୍ମ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଆହ୍ଲାଦିତ କରିତେଛେ(୨) ।

୩୦ । ହେ କ୍ରମଶିଳ ମୋମ ! ତୋମାର ଯେ ଅତି ଚମକାର ରସ, ଯାହା ସ୍ଵର୍ଗ ହୁଇତେ ଆହରଣ କରା ହେଇରାହିଲ, ତଦ୍ଵାରା ଆମାଦିଗେର ଆଗ ଦାନ କର ଏବଂ ଆମାଦିଗକେ ଆନନ୍ଦିତ କର ।

(୨) ମୋମରସ ଅନ୍ତତ କରିବାର ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ିଛି ଏହି ଶୃଙ୍ଖ ହେଇତେ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ, ଅଥମେ ମୋମ ଲତାରୂପେ ଥାକେ, ତାହାର ଛାଇସି କରିଯା ପରେ ବରତାବେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଥାକେ, (୨ ଶକ୍) । ଅନ୍ତର ବାଗା ମେହି ଲଙ୍ଘ ନିକ୍ଷିପ୍ତିତ ହଇଲେ, (୭ ଶକ୍) । ପରେ ରମଣୀଗଣ ଅନୁଲାଭାଗୀ ତାହା ଚଟକାଇୟା ରମ ବାହିର କରେ, (୮ ଶକ୍) । ପରେ ମେହି ରମ ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହେଇୟ ମେବଲୋମନିର୍ମିତ ଶ୍ରବିତ ଆର୍ଥାଂ ଛାଁକନି ବାଗା ଛାଁକା ହୁଏ, (୯ ଶକ୍) । ମେ ଛାଁକନି କଳମେ ମୁଖେ ଆପିତ ହୁଏ, ଅନୁଲାଭାଗୀର ଉପରେର ରମ ମଧ୍ୟାନ୍ତିତ କରା ହୁଏ, ଶୃଙ୍ଖରାଂ ଛାଁକା ଶୋଧିତ ରମ କଳମେର ତିଥିର ପଢେ, (୧୦, ୧୧, ୧୨ ଶକ୍) । ମେହି ଶୋଧିତ ଛାଁକା ରମ କୌର ବା ବରିର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ କରିଯା ପାନ କରା ହୁଏ, (୧୦ ଶକ୍) । କ୍ରମଶିଳ ମୋମରସ ଶୁଭ୍ରବର୍ଷ, (୨୪ ଶକ୍) । ଅଥବା ଈଷବ ହରିତବର୍ଷ ବା ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଷ ବଲିଯାଓ କୋନ କୋନ ଘାମେ ବରିତ ହେଇଯାଇଛେ । ଗୋଚର୍ମେର ପାତ୍ରେ ଏହି ମୋମରସ ଆପିତ ହୁଏ, (୨୯ ଶକ୍) ।

୬୭ ଶ୍ଲଙ୍କ ।

୧ ପରମାନ ମୋଯ ଦେବତା । ତତ୍ତ୍ଵାଜ୍ଞ, କଶାପ, ଗୋତ୍ୟ, ଅତ୍ର, ବିଦ୍ୟାମିତ, ଅସମ୍ଭ୍ଵି, ବଶିଷ୍ଟ ଓ
ପରିତ ଏହି କଣ୍ଠ ଜନ ଝାବି ।

୨ । ହେ କୃତଶ୍ଚିନ୍ଦ୍ର ସୋମରମ ! ତୁମି ଆନନ୍ଦ ଦାନ କର, ତୁମି ଅତିଶ୍ୟ
ବନଶାଳୀ, ତୁମି ଧନ ବିତରଣ କରିତେ କରିତେ ଏହି ସଜ୍ଜେ ଧାରାକଟେ କରିତ
ହୋ ।

୩ । ହେ ମୋଯ ! ତୁମି ନିଷ୍ପାତି ହଇୟା ମୁଖ୍ୟଦିଗକେ ଆନନ୍ଦିତ ଓ
ଉଦ୍‌ଘନ୍ତ କର, ତୁମି ପଣ୍ଡିତ ଓ ଧନଦାନ କର୍ତ୍ତା, ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଆହାର ଅନ୍ତର ହଇୟା
ତୋହାକେ ଧାରଣ କାହିଁ ଆଜ୍ଞାନିତ କର ।

୪ । ତୁମି ଅନ୍ତରେର ଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପାତି ହଇୟା ଅତି ଉତ୍ତମ ଜାଗ୍ରତ୍ତମାନ
ତେଜ୍ଜଃ (ତୀତ୍ରତା) ଧାରଣ କର ।

୫ । ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ସୋମରମ ଅନ୍ତରଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପାତି ହଇୟା ସେଷଲୋକେର
ମଧ୍ୟ ଦିନ୍ଯା ନିର୍ଗତ ହଇତେହେ ଏବଂ ଅଛ ଅଛ ଏକପ ଶଦ କରିତେହେ ।

୬ । ହେ ମୋଯରମ ! ତୁମି ଧନି ସେଷଲୋକେର ମଧ୍ୟ ଦିନ୍ଯା ନିର୍ଗତ ହୁଏ, ତାହା
ହଇଲେ ଲାଲାବିଧ ସମ୍ପତ୍ତି, ଲାଲା ପ୍ରକାର ଥାଦ୍ୟତ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ବଲବୀର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ
ଗୋଧର ସାଂଭ ହଇୟା ଥାକେ ।

୭ । ହେ ମୋଯରମ ! ଆମାଦିଗକେ ଶତଶତ ଗୋଧର ଏବଂ ସହସ୍ର ଷେଷଟଙ୍କ
ଏବଂ ଲାଲାପ୍ରକାର ସମ୍ପତ୍ତି ଆନ୍ତର କରିଯା ଦାନ ।

୮ । ଏହି ସକଳ ସୋମରମ ସେଷଲୋକେର ମଧ୍ୟଦିନ୍ଯା ଶ୍ରୀୟ ଶ୍ରୀତ ନିର୍ଗତ ହଇୟା
ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଶରୀରେ ଅବେଶପୂର୍ବକ ତୋହାର ସର୍ବ ଶରୀର ବ୍ୟାପୀ ହଇଲ ।

୯ । ସୋମେର ରମ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଦାର୍ଥ । ସୋମରମ ଇନ୍ଦ୍ରେର ନିଷିତ ଆମା-
ଦିଗେର ପୂର୍ବପୁରୁଷକର୍ତ୍ତକ ନିଷ୍ପାତି ହଇୟାଛିଲ । ସେ ନିଜେ କିଳାତେପର,
ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି କିଳାତେପର, ତୋହାରେ ଅନ୍ୟ ସେ କରିତ ହୁଏ ।

୧୦ । ଏହି ସେ ମୋଯ, ଯିଲି ସକଳକେ କର୍ମତେପର କରେଲ ଏବଂ କରିତ
ହଇୟା ଅତି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ରମ ପ୍ରଦାନ କରେଲ, ତିଲି ଅଜ୍ଞାଲିଦ୍ୱାରା ଢାଲିତ ହଇତେହେ,
ଏବଂ ରତ୍ନ ରତ୍ନମାର୍ବାରା ତୋହାର ଗୁଣଗାନ ହଇତେହେ ।

୧୦ । ପୂର୍ବ ନାମକ ଯେ ଦେବତା, ଯିନି ଛାଗ ବାହିଲେ ଗମନ କରେନ, ତିମି ଯେମ ସଥମ ସଥମ ଆମରା ଯାତ୍ରା କରି, ତଥନେଇ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ରଙ୍ଗ କରେମ । ତାହାର ଅସାଧେ ଯେଳ ଆମରା ଶୁଣୀ ନାହିଁ ଆପ୍ତ ହେ ।

୧୧ । କପର୍ଦ୍ଦୀ ନାମକ ଯେ ଦେବତା, ତାହାର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ଏହି ସୋମରସ ହତେର ମ୍ୟାର, ମୁଦୁର ମ୍ୟାର, କ୍ଷରିତ ହିତେହେ । ଆମରା ଯେଳ ଅନେକ ସଂଖ୍ୟକ ଶୁଣୀ ନାହିଁ ଲାଭ କରି ।

୧୨ । ହେ ତେଜେଃପଞ୍ଜ ! ତୋମାର ନିମିତ୍ତ ନିଷ୍ପାଦିତ ହଇଯା ହତେର ମ୍ୟାର ନିଶ୍ଚଲଭାବେ ଏହି ସୋମରସ କ୍ଷରିତ ହିତେହେ । ଆମରା ଯେମ ବହସଂଖ୍ୟକ ଶୁଣୀ ନାହିଁ ଆପ୍ତ ହେ ।

୧୩ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ଯିବିଦିଗେର ରଚନାକେ ଉତ୍ସେଜିତ କର । ଆର୍ଥମା କରି, ଯେ ତୁ ଯି ଧାରାଲପେ କ୍ଷରିତ ହୁ । ତୁ ଯି ଦେବତାଦିଗେର ଅଳ୍ୟ ରତ୍ନ ଶ୍ଵାପନ କରିଯା ଥାକ ।

୧୪ । ଯେତେପ ଶ୍ରେଣପକ୍ଷୀ ମୁଦ୍ରର କୁଳାରେ ଅବେଶ କରେ, ତଙ୍କପ ଏହି ସୋମରସ ଶବ୍ଦ କରିତେ କଳସେର ମଧ୍ୟେ ଅବେଶ କରିତେହେ(୧) ।

୧୫ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ଯେ ନିଷ୍ପାଦିତ ରସ, ତାହା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶକେ କଳସେର ମଧ୍ୟେ ସଂହାପିତ ହଇଯାଛେ, ତାହା ଶ୍ରେଣପକ୍ଷୀର ମ୍ୟାର ସର୍ବତ୍ର ଗତାଯାତ କରିତେହେ ।

୧୬ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ତୁଳ୍ୟ ଅଧୁର ବନ୍ତ କିଛୁଇ ନାହିଁ । ତୁ ଯି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଆନନ୍ଦ ବିଧାନେର ଅଳ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହୁ ।

୧୭ । ଏହି ସକଳ ସୋମରସ ଦେବତାଦିଗେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ଅନ୍ତତ ହଇଯାଛେ । ଇହାରା ରଥେର ମ୍ୟାଯ ବିପକ୍ଷଦିଗେର ବିକଟ ହିତେ ସଂପତ୍ତି ହରଣ କରିଯା ଆମିଲୀ ଦେଇ ।

୧୮ । ମେହି ସମ୍ପତ୍ତ ନିଷ୍ପାଦିତ ସୋମରସ, ଧାରାଦିଗେର ତୁଳ୍ୟ ଆମକରୁ ପରାର୍ଥ ଆର କିଛୁଇ ନାହିଁ, ତାହାର ଅନ୍ତତ ହିବାର ସମୟେ ଶବ୍ଦ କରିତେ ଲାଗିଲ ।

(1) ୧୪ ଓ ୧୫ ରକ୍ତ ଶ୍ରେଣପକ୍ଷୀର ମହିତ ସୋମେର ତୁଳନା ।

୧୯ । ଏଇ ସୋମର ପ୍ରତିଷ୍ଠାରୀ ନିଷ୍ପାଡ଼ିତ ହଇଯାଛେ, ଇହାର ଗୁଣ ଗାନ୍ଧାରୀ ହଇଯାଛେ, ଇହା ପବିତ୍ରେର ଉପର ସାଇତେଛେ । ସେ ତୋମାକେ ଶ୍ଵର କର, ତୋହାକେ ତୁମି ବୀର୍ଯ୍ୟବାନ୍ କର ।

୨୦ । ଏହି ସେ ସୋମ, ଇନି ନିଷ୍ପାଡ଼ିତ ହଇଯାଛେନ, ଇହାର ଗୁଣ ଗାନ୍ଧାରୀ ହଇଯାଛେ, ଇନି ରାଜସଦିଗକେ ହମନ କରେନ, ଏକଥିବା ପବିତ୍ରକେ ଅତିକ୍ରମପୂର୍ବକ ଇନି ମେଷଲୋମେ ସାଇତେଛେ ।

୨୧ । ହେ କ୍ରଣଶୀଳ ସୋମ ! କି ନିକଟେ, କି ଦୂରେ, ସେଥାଲେ ସତ ତ୍ୟାଗାରୀ ଆମାର ଉପରୁତ୍ତି ହୁଏ, ମେ ସମ୍ମତ ଲଟ୍ଟ କର ।

୨୨ । ଦେଇ ବିଶ୍ୱାନୀକ୍ଷଣକାରୀ ସୋମର ପବିତ୍ରେ ମଧ୍ୟ ଦିଯା କ୍ଷରିତ ହଇଯା ଆମାଦିଗକେ ପବିତ୍ର କରନ, କାରଣ ପବିତ୍ର କରାଇ ତୋହାର ସ୍ଵଭାବ ।

୨୩ । ହେ ଅଞ୍ଚି ! ତୋମାର ଶିଖୀ ମଧ୍ୟେ ସେ ପବିତ୍ର ଗୁଣ ବିଭାଗିତ ଆଛେ, ତନ୍ଦ୍ରାରୀ ଆମାଦିଗର ଦେହ ପବିତ୍ର କର ।

୨୪ । ହେ ଅଞ୍ଚି ! ତୋମାର ଶିଖୀ ମଧ୍ୟେ ସେ ପବିତ୍ର ଗୁଣ ଆଛେ, ତନ୍ଦ୍ରାରୀ ଆମାଦିଗକେ ପବିତ୍ର କର । ସୋମର ନିଷ୍ପାଡ଼ିନରେ ଦ୍ୱାରା ଆମାଦିଗକେ ପବିତ୍ର କର ।

୨୫ । ହେ ଦେବ ସବିତା ! ପବିତ୍ରଦ୍ୱାରା ଏବଂ ସୋମ ନିଷ୍ପାଡ଼ିନଦ୍ୱାରା ଏହି ଉତ୍ତର୍ଯ୍ୟର ଦ୍ୱାରା ଆମାର ସର୍ବ ଭାଗ ଶୋଧନ କର ।

୨୬ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମିଇ ସବିତା, ତୁ ମିଇ ଅଞ୍ଚି । ତୋମାର ଏହି ତିନ ବିପୁଲ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମୂର୍ତ୍ତି, ଏହି ତିନ ମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱାରା ଆମାଦିଗକେ ପବିତ୍ର କର ।

୨୭ । ଦେବତାରୀ ଆମାକେ ପବିତ୍ର କରନ । ସୁନୁଗନ ତୋହାଦିଗେର ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ପବିତ୍ର କରନ । ହେ ଅଶେଷ ଦେବତା ! ଆମାକେ ପବିତ୍ର କର । ହେ ଅଞ୍ଚି ! ଆମାକେ ଶୋଧନ କର ।

୨୮ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ଭାବେ ଧାରା ସହକାରେ ବିଶେଷକୁଣ୍ଠେ ପ୍ରାବାହୀନ ହୁଏ, ଆମାଦିଗକେ ବିଶେଷକୁଣ୍ଠେ ଆପ୍ଯାୟିତ କର, ତୁମି ଦେବତାଦିଗେର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆହାର ।

୨୯ । ମେଇ ସେ ସୋମର, ଯିବି ସକଳେର ଶ୍ରୀତିଗାତ୍ର, ଯିବି ସୁନ୍ଦର ପାତ୍ର ହୁଇଯା ଶକ କରିତେ ଥିଲେନ, ଯାହାକେ ଅଭ୍ୟାସିତ ବର୍ଣ୍ଣିତ କରିତେ ହୁଏ, ଆମାର ମୟକାର କରିତେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ତୋହାର ନିକଟ ଆସିତେଛି ।

୩୦ । ସର୍ବଚୂଳ ଆକ୍ରମଣକାରୀ ମେଇ ବିପକ୍ଷେର କୁଠାର ଯାହାତେ ମତ୍ତ
ହଇଯାଇଥାଏ, ହେ ଦେବ ମୋମ ! ତୁମି ମେଇଙ୍ଗେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ, ତୁମି ମେଇ ପୌଡ଼ାଇବକ
ଶକ୍ରକେଇ ସଂହାର କର ।

୩୧ । ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ପବମାନ ଦୋଷ ବିଷୟକ ଏଇ ସମ୍ମତ ଶ୍ଲୋକଗୁଲି ଅଧ୍ୟାୟମ
କରେ, ଯାହାର ରମଣୀଲୀ ରଚନା ଖରିଗଣ କରିଯା ଗିଯାଛେନ, ତିନିଇ ମେଇ
ସମ୍ମତ ସର୍ବପ୍ରକାର ପବିତ୍ର ଧ୍ୟାନ ଆହାର କରେନ, ଯାହା ବାୟୁ ଆହାର
କରିଯାଛେନ ।

୩୨ । ଯିନି ଖରିଦିଗେର ରମୟାର ରଚନା, ପବମାନ ମୋମ ବିଷୟକ ଏଇ ସମ୍ମତ
ଶ୍ଲୋକ ଅଧ୍ୟାୟମ କରେନ, ତାହାକେ ସର୍ବତ୍ତୀ ହୃଦ, ଦୁଃଖ ଓ ସୁଖଧୂର ଜଳ ଦୋହର
କରିଯାଇଦେମ ।

ପୃଷ୍ଠା ୬୮ ।

ପବମାନ ମୋମ ଦେବତା । ବନ୍ଦ ଋବି ।

୧ । ସୁମଧୁର ମୋମରମଣ୍ଡଳି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଉଦ୍ଦେଶେ ଶ୍ରୀବାହ୍ୟାର ହିତେହେ,
ତାହାର ମେଳ ଦୁଃଖଦାୟିନୀ ଗାୟୀର ମ୍ୟାଯ । ଗାୟୀଗଣ ହଞ୍ଚା ରବ କରିତେ କରିତେ
କୁଶେର ଉପର ଉପବେଶନପୂର୍ବକ ଅତି ପରିକାର ଦୁଃଖ ଦାନ କରିତେହେ ।

୨ । ମେଇ ମୋମରମ ଶଦ କରିତେ କରିତେ ଏବଂ ଲତାବର୍ଗକେ ଶିଥିଲ କରିତେ
ବରିତେ ହରିତବନ ଧାରଣପୂର୍ବକ ମୁଷ୍ଟାଦ ହିତେହେ ଏବଂ ପବିତ୍ରେ ମଧ୍ୟ ଦିଯା ମହା-
ବେଗେ ବିର୍ଗତହିୟା ଶକ୍ରବନ୍ଧକେ ସଂହାର କରିତେହେ ଏବଂ ଧଳ ବିତରନ କରିତେହେ ।

୩ । ମତ୍ତତୀ ଉତ୍ତପ୍ତାକ ଯେ ମୋମ ପରମ୍ପରା ସଂଲଗ୍ନ ଭୂମଣ୍ଡଳ ଓ ଲଭୋମଣ୍ଡଳ
ଏଇ ଦୁଇ ମୁଗଳ ତୁବନ ନିର୍ମଳ କରିଲେନ, ଯିନି ଅକ୍ଷୟ ଦୁଃଖଦାରୀ ହରିଆଣ ହିଲେନ,
ଯେ ଦୁଃଖ ତୋହାର ମଜ୍ଜେ ମଜ୍ଜେ ହରିଆଣ ହିଲେନ, ଯିନି ଶ୍ରୀମ ଅସୀମ ଦୁଇ
ତୁବନ ପୃଥକ କରିଯାଛେ, ଯିନି ଅଗ୍ରମର ହିତେ ହିତେ ଅକ୍ଷୟ ବଳ ଧାରଣ
କରିଲେନ ।

୪ । ମେଇ ମେଦୋବୀ ପ୍ରକ୍ଷୟ ଆପନାର ଦୁଇ ଅନ୍ତରୀର ମଧ୍ୟ ଅମଗ କରିତେ
କରିତେ ଜଳ ସମ୍ମତ ସମ୍ବଳର କରିତେ କରିତେ ଆହାରଦାରୀ ଆପନ ହ୍ୟାନ
ଆପନ୍ୟାଯିତ କରିତେହେ । ମୁଷ୍ଟାଦ ସନ୍ତୋଷତ ମୋମରମକେ ଯବେର ସହିତ
ବିଶ୍ରିତ କରିଲେନ, ତିନି ଅକ୍ଷୁଲିଦିଗେର ମୟାଗମ ଆଣ ହିତେହେ ଏବଂ ତାବେ
ଆଣୀକେ ରଙ୍ଗ କରିତେହେ ।

୫ । ଶୁଚତୁର ବୁଦ୍ଧିଦ୍ୱାରା କ୍ରିୟାକୁଣ୍ଠଳ ମୋର ଜୟ ଗ୍ରହଣ କରେମ, ତିନି ଜନ ହିତେ ଉତ୍ସପ୍ନେ, ବିଶେଷ ଯତ୍ତେର ମହିତ ତାହାକେ ରଙ୍ଗା କରା ହିଇଯାଛେ । ମେହି ଦୁଇ ଜନ ଏକବାରେଇ ଯୌବନାବସ୍ଥା ଆଶ ହଇଯା ଜୟ ଗ୍ରହଣ କରିଲ । ତାହାଦିଗେର ଏକଟି ଘୋର ମଧ୍ୟେ ସଂହାପିତ ଆଛେ, ଆର ଏକଟି ଆକାଶ ପାଇତେଛେ ।

୬ । ବୁଦ୍ଧିମାନ ଲୋକଗଣ ମେହି ଆନନ୍ଦକର ମୋରେ ରଂଗ ଚିନିତେ ପାଇରେ, ଦୀହାକେ ଶ୍ୟୋମପକ୍ଷୀ ଅତି ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ହାନି ହିତେ ଆହରଣ କରିଯାଇଲ, ତାହା-ତେଇ ଏକଣେ ଉହା ଧ୍ୟାନ୍ୟାସ୍ୟବସନ୍ନ ହିଇଯାଛେ । ମେହି ମୋରକେ ଜନେର ମଧ୍ୟେ ଶୋଧନ କରେ, ତାହାତେ ଉହାର ବୁଦ୍ଧି ହ୍ୟ, ମେ ଅତି ଚମ୍ପକାର ଓ ତେଜଶ୍ଵୀ ଓ ଅଶ୍ଵମୋର ଯୋଗ୍ୟ ହ୍ୟ ।

୭ । ହେ ମୋର ! ଦୁଇ ହଞ୍ଚର ଦଶ ଅଙ୍ଗୁଳି ଯିଲିତ ହିଇଯା ତୋମାକେ ଯେଷ-ଲୋମେର ଉପର ଶୋଧନ କରିତେଛେ, ତୁମি ନିଷ୍ପୌଡ଼ିନେର ଦ୍ୱାରା ଖବିଦିଗେର କର୍ତ୍ତ୍ରକ ଉତ୍ସପାଦିତ ହିଇଯାଛୁ, ଶୋଧନକାଲେ ତୋମାର ଉଦ୍ଦେଶେ ନାନୀ ଆକାର ତ୍ରବ ପାଠ କରା ହିତେଛେ, ତୁମି ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ସଂହାପିତ ହିଇଯାଛୁ । ଯାହାରୀ ଦେବତା-ଦିଗେର ମୋର ଲଈଯା ଥାକେ, ତୋମାର କାର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଯେ, ତୁମି ତାହାଦିଗକେ ଅର ବିଭରଣ କର ।

୮ । ଯଥିଲ ମୋରମ ଚମ୍ପକାରଙ୍ଗପେ ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ଗମନପୂର୍ବିକ ଉହାର ମଧ୍ୟେ ଉତ୍ସପାନପେ ଅବହିତ ହ୍ୟ, ତଥିଲ ତାହାର ଉଦ୍ଦେଶେ ମନୋମତ ତ୍ରବ ପାଠ କରିଯା ଥାକେ । ଏହି ମୋରମ ଅତି ମଧୁର ଧାରାର ଆକାରେ ଆକାଶ ହିତେ ପତିତ ହିଇଯା ଜନେର ମହିତ ଯିଶ୍ରିତ ହର, ଇହାର ମାହାଯେ ଶକ୍ରର ମଞ୍ଜନ୍ତି ଜର କରିଯା ଲାଗ୍ଯା ଥାର, ଇମି ଦେବତାର ଲ୍ୟାଙ୍କ ଅମ୍ବର, ଇହାର ଅଭାବେ ଉତ୍ସମରଗ ସଚଳ ବ୍ରଚଳା କରା ଯାଏ ।

୯ । ଏହି ଯେ ମୋରମ ଇମି ଆକାଶ ହିତେ ପତିତ ହିଇଯା ଜନେର ମହିତ ଯିଶ୍ରିତ ହିତେଛେ, ଇମି କରିତ ହିଇଯା କଳମେର ମଧ୍ୟେ ହାନି ଗ୍ରହଣ କରିତେଛେ, ଇମି ଏକରେ ଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପୌଡ଼ିତ ହିଇଯା ଦୁଃଖାଦି ସହସ୍ରୋଗେ ଦୁଃଖାଦୁ ହିତେଛେ, ଆର ଯାହା କାହନୀ କରୀ ଯାଏ ଏବଂ ଯାହା ଶ୍ରୀତିକର, ଇମି ମେହିରପ ସମ୍ମାନ ଆମିଯା ଦିତେଛେ ।

୧୦ । ହେ ମୋରମ ! ତୋମାକେ ମେଚର କରିତେଛି, ତୁମି ଆମାଦିଗେର ମାତ୍ର ମାତ୍ର ଆକାର ଧ୍ୟାନ୍ୟାସ୍ୟ ଆହରଣ କରିତେ କରିତେ କରିତ ହୁଏ । ଆର ମେହି ସେ ଛୁଲୋକ ଓ ଛୁଲୋକ ଯାହାକେ ମେ କରେଲ ମା, ତାହାଦିଗକେ

ଆମରା ଅନୁମାନ କରି । ହେ ଦେବତାର୍ଗ ଆୟାଦିଗଙ୍କେ ସମସ୍ତତି ଏବଂ
କର୍ମକଳ୍ପ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରଦାନ କର ।

୬୯ ପୃଷ୍ଠ ।

ପ୍ରସାଦ ମୋହ ଦେବତା । ହିରଣ୍ୟକୁନ୍ତବ ଶରି ।

୧ । ଯେତ୍କପ ଧରୁକେର ସହିତ ବାଣେର ଯୋଜନା କରା ହୁଯ, ତତ୍କପ ଇଞ୍ଜ୍ଜେର
ଉଦ୍ଦେଶେ ଆମରା ସ୍ତତିବାକ୍ୟ ଯୋଜନା କରିତେଛି । ଯେତ୍କପ ବ୍ୟାମ୍ଭାର
କ୍ଷମେର ସହିତ ସଂହଷ୍ଟ ହୁଯ, ତତ୍କପ ଇଞ୍ଜ୍ଜେର ସହିତ ଆମରା ମୋମରମ ସଂହଷ୍ଟ
କରିତେଛି । ଯେତ୍କପ ଅୟଚ ତୁମଧ୍ୟାରୀ ଦିତେ ଦିତେ ଗାଭୀ ମୁଖେ ଆସେ, ତତ୍କପ
ଇଞ୍ଜ୍ଜେ ଆମିତେଛେମ । ଇଞ୍ଜ୍ଜେର ସମୟ ଓ ମୋମରମ ଦେଖ୍ୟା ହଇଯା ଥାକେ ।

୨ । ଇଞ୍ଜ୍ଜେର ଉଦ୍ଦେଶେ ସ୍ତତିବାକ୍ୟ ଯୋଜନା କରା ହଇତେଛେ, ଆମମକର
ମୋହ ମେଚମ କରା ହଇତେଛେ, ତୀହାର ମୁଖ ମଧ୍ୟେ ମୋମରମେର ଆମମକର ଧାରୀ
ଢାଲିଯା ଦେଖ୍ୟା ହଇତେଛେ । ଏହି ମୋମରମ କରିତ ହଇଯା ଚତୁର୍ଦ୍ଵିତେ ବିଶ୍ଵତ ହୁଏ
ଏବଂ ଯେମନ ଉତ୍ତମ ଧର୍ମକାରୀର ହତ୍ୟ ହିତେ ବାଣ ମିକିଶ ହଇଯା ଶୀଘ୍ର ସଥାପନେ
ଯାଇଯା ଥାକେ, ତତ୍କପ ଏହି ମୁମ୍ଭୁର ମୋମରମ ମେଘଲୋମେର ଦିକେ ଯାଇତେଛେ ।

୩ । ମୋମରମ ଯେ ଅଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହନ, ମେଇ ତଳ ତୀହାର
ବଧୁ ତୁଳ୍ୟ । ତିନି ମେଇ ବଧୁ ସହିତ ମିଲିତ ହଇବାର ଜମ୍ଯ ମେଷତର୍ମେର ମର୍ମ
ଭାଗେ କରିତ ହଇତେଛେ । ହରକଳତାଦି ଉତ୍ତିଜ୍ଜଗନ୍ ପୃଥିବୀର ସନ୍ତୋଷ ଅନ୍ତର୍ପାଇ
ଯିନି ପୁଣ୍ୟକର୍ମେର ଅମୁକ୍ତାନ କରେନ, ମେଇ ବାଜ୍ଜିର ଅନ୍ୟ ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ମୋମରମ
ପୃଥିବୀର ସନ୍ତୋଷଦିଗଙ୍କେ ଶିଥିଲ ଅର୍ଧାଂକଲବାନ୍ କରିଯା ଦେନ । ମୋମରମ
ବନ୍ଦିରାର ନାର ଲୋକକେ ମତ କରେନ, ତିନି ଯଜ୍ଞକାଳେ ପାତ୍ରେପାତ୍ରେ ଗମନ
କରିତେଛେ । ଯେତ୍କପ ମହିଷ ଆପନୀର ଶୂଙ୍ଗ ଶାଖିତ କରେ, ମୋମରମ ଯେମ
ତତ୍କପ କରିତେହେ ।

୪ । ହସ ଶବ୍ଦ କରିତେହେ, ଗାଭୀଗନ ତୀହାର ଦିକେ ଦୌଡ଼ିଯା ଯାଇତେହେ ।
ଦେବୀରା ଦେବେର ଭବମେ ଉପଚ୍ଛିତ ହଇତେହେ । ଅର୍ଧାଂକ ମୋମରମକେ ମେଥିରୀ
ଆମାଦିଗେର ସ୍ତତିବାକ୍ୟ ଆପନୀ ହିତେ ମିର୍ତ୍ତ ହଇତେହେ । ଏହି ମୋମରମ
ଶ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ ମେଘଲୋମ ଅତିକ୍ରମ କରିଯା ଗେଲେନ ଏବଂ ଉତ୍ତମ କବଚେର ଶ୍ଯାମ
ଆପନାର ଶରୀରକେ ଚନ୍ଦ୍ରାଦିର ଭାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ କରିଲେନ ।

୫ । ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ଅମର ସୋମରସ ଶୋଧିତ ହଇଥାର ସମୟ ଏକପ ବଞ୍ଚି ପରିଧାନ କରିଲେନ, ଯାହା ବିଳା ହତେ ଶୁଭ ହଇଯା ଆଛେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଦୁକ୍ଷେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇଲେନ । ପରେ ତିନି ଆକାଶେର ଉପରିଭାଗେ, ପାପ ମନ୍ତ୍ର ହୁଏ, ଏକପ ଶୋଧନ କରିବାର ଜନ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବକେ ସଂହାପନ କରିଲେନ । ସେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବକେ ଆଲୋକେ ଦ୍ୟାଳୋକ ଓ ଭୁଲୋକ ଆଙ୍ଗାଦିତ ହଇଯା ଗେଲ ।

୬ । ଏହି ସକଳ ସୋମରସ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବକେ କିରଣେର ନାମ୍ୟ ଉତ୍ତରାତ୍ମ ଇତ୍ତକୁ କ୍ଷରିତ ହଇତେଛେ, ଇହାରୀ ଲୋକଦିଗକେ ମଦମତ୍ତ କରେ ଏବଂ ତାହାଦିଗେର ନିର୍ଜୀଵ ଉପର୍ଦ୍ଧିତ କରିଯା ଦେଇ, ଇହାରୀ ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ବିନ୍ତୁତ ହଇତେଛେ, ଇହାରୀ ମିଲିତ ହଇଯା ବିନ୍ଦାରିତ ବନ୍ଦେର ଚତୁର୍ଦ୍ଧିକେ ଯାଇତେଛେ । ଇହାରୀ ଇନ୍ଦ୍ର ବ୍ୟତୀତ ଆର କୌନ ଦେବତାର ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ନା ।

୭ । ଖାତ୍ରିକୁଣ୍ଠ ଯଥିଲ ସୋମକେ ନିର୍ଗଲିତ କରିଲ, ତଥିଲ ନଦୀର ଜଳ ଯେମନ ନିମ୍ନାଭିମୁଖେ ଗମନ କରେ, ତନ୍ଦ୍ରପ ମନ୍ତ୍ରଭାକାରୀ ସୋମରସଶ୍ରଳୀ ନିମ୍ନାଭିମୁଖେ ଯାଇତେ ଲାଗିଲ । ହେ ସୋମରସ ! ଆମାଦିଗେର ଭବନେ ଦିପଦ, ଚତୁର୍ପଦ ସକଳକେ କୁଶଲେ ରାଖ, ଆମାଦିଗେର ଗୃହେ ଯେଳ ଥାନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରିତ ଅଭାବ ନା ହୁଏ ।

୮ । ହେ ସୋମ ! ତୁମ ଏଇକପେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ, ଯାହାତେ ଆମରୀ ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ମୁଦ୍ରଣ ଏବଂ ଘୋଟକ ଏବଂ ଗାୟତୀ ଏବଂ ସବ ଏବଂ ସନ୍ତାନମନ୍ତତି ଆଶ୍ରମ ହଇ (୧) । ତୋମରୀଇ ଆମାର ପିତୃତୁଳ୍ୟ, ତୋମରୀ ସର୍ଗେର ମନ୍ତ୍ରକଷ୍ମରପ ଏବଂ ଆମାଦିଗକେ ଅନ୍ନ ଦିବାର ଜନ୍ୟ ପ୍ରକୃତ ଆଛ ।

୯ । ଏହି ସମ୍ପତ୍ତ ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ସୋମରସ ଇନ୍ଦ୍ରେ ଦିକେ ଯାଇତେଛେ, ଯେ ଏକାର ରୁଥ ସମ୍ପତ୍ତ ଯୁକ୍ତାଭିମୁଖେ ଯାଇଯା ଥାକେ । ଇହାରୀ ନିର୍ମୀଡିତ ହଇଯା ମେଳାମୟ ପବିତ୍ରକେ ଅତିକ୍ରମ କରିତେଛେ ଏବଂ ଯୁବା ହଇଯା ହଣ୍ଡି ଉପର୍ଦ୍ଧିତ କରିତେଛେ ।

୧୦ । ହେ ସୋମରସ ! ଅତି ମୁଦ୍ରାତୁ ଓ ନିର୍ମଳ ହଇଯାମ ଇନ୍ଦ୍ରେ ନିରମିତ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ଏବଂ ବିପକ୍ଷଦିଗକେ ପରାତ୍ମ କର । ଯେ ତୋମାକେ କ୍ଷବ କରେ, ତାହାକେ ଉତ୍ସମ ଉତ୍ସମ ଧନ ଦାନ କର । ହେ ଦ୍ୟାଳୋକ ଓ ଭୁଲୋକ ! ତୋମରୀ ଉତ୍ସମ ଉତ୍ସମ ବକ୍ତ୍ଵ ଦେଇ ଆମାଦିଗକେ ଅବୁଅହ କର ।

(୧) ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତତି ଏବଂ ମୁଦ୍ରଣ, ଘୋଟକ, ଗାୟତୀ ଓ ସବ ତ୍ରେକାଳେ ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତର ଦ୍ୱାରେ ଅଧାର ଉପକରଣ ଛିଲ; ଖରିଗଲ ତ୍ରେକାଳେ ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତର ଦ୍ୱାରେ ଅଧାର ଉପକରଣ ଛିଲ ।

୭୦ ମୁକ୍ତ ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । ରେଣୁ ଖବି ।

୧। ଯଥକାଳେ ମୌର୍ୟ ସଜ୍ଜଦିଗେର ସହିତ ହଙ୍କି ପାଇଲେନ, ତେଥକାଳେ ତୀହାର ଜନ୍ୟ ପୂର୍ବ ପରମ୍ପରାଗତ ସଜ୍ଜ ମଧ୍ୟେ ଏକୁଶଟି ଧେନୁ, ଏକୁଶଟି ଗାଁଭୀ ଛଞ୍ଚ ଦୋହନ କରିଯା ଦିଲ, ତିନି ଚାରିଟି ଜଳପାତ୍ରେ ଶୋଧନେର ନିମିତ୍ତ ପ୍ରବେଶ-ପୂର୍ବକ ଜଳପାତ୍ରଗୁଲିକେ ସୁଶୋଭିତ କରିଲେନ ।

୨। ତିନି ନିର୍ମଳ ଜଳ ଅସ୍ତ୍ରେଷଣ କରିତେ କରିତେ ଆପନ କାର୍ଯ୍ୟର ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱାଳୋକ ଓ ତୁଳୋକଙ୍କ ପୃଥିକ କରିଯା ଦିଲେମ । ସଥିନ ସୋମଦେବେର ପ୍ରାନ୍ତକେ ଥାନ୍ୟଯୁକ୍ତ କରା ହିଲ, ତଥନ ତିନି ଆପନାର ମହତ୍ୱ ଗୁଣେ ଉତ୍ୱଳ ଜଳେର ମଧ୍ୟେ ବିସ୍ତୃତ ହିୟା ପଡ଼ିଲେନ ।

୩। ସୋମରସେର ଉତ୍ୱଳ୍ୟ ଅବିନାଶୀ ଓ ଅକ୍ଷୟ ହଟକ, ତାଣଦ୍ୱାରୀ ଦ୍ୱାରର, ଜନ୍ମମ ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରକାର ବନ୍ତ ରକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ହଟକ । ସେଇ ଉତ୍ୱଳ୍ୟଦ୍ୱାରା ତିମି ଆମାଦିଗଙ୍କେ ବଳବାନ୍ ଓ ଧରବାନ୍ କରେନ । ନିଷ୍ପାତ୍ରନେର ଅବ୍ୟବହିତ ପରେଇ ତୀହାର ଉଦ୍ଦେଶେ ସ୍ତତି ପାଠ ହିତେ ଲାଗିଲ ।

୪। ସେଇ ସୋମରମ କର୍ମକ୍ରମ ଦଶ ଅନୁଲିର ଦ୍ୱାରା ଶୋଧିତ ହଇତେଛେମ, ତିନି ଆକାଶ ପଥେ ଅବହିତ କରିତେଛେନ । ତିନି ମନୁଷ୍ୟବର୍ଗ ଏବଂ ଦେବତା-ବର୍ଗ ଏହି ଉତ୍ୱରେ ଉପକାରେର ଜନ୍ୟ ହନ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶେ ସଜ୍ଜାଦି ଅନୁଷ୍ଠାନକେ ନିର୍ବିମ୍ବେ ସମ୍ପଦ କରେନ ।

୫। ତିନି ଶୋଧିତ ହିୟା ଇନ୍ଦ୍ରେର ବଳ ହଙ୍କି କରିବାର ଜନ୍ୟ ଦ୍ୱାଳୋକ ଓ ତୁଳୋକଙ୍କେ ମଧ୍ୟେ ମେଂହାପିତ ହିୟା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶକେ ଯାଇତେଛେନ । ତିନି ହନ୍ତିର କାରଣ, ତିନି ଆପନ ପ୍ରତାପେ ଛର୍ମତି ଲୋକଦିଗଙ୍କେ କ୍ଳେଶ ଦିଯା ଥାକେନ୍ତେ, ତିନି ଯୋଦ୍ଧାର ମ୍ୟାନ ଶତ୍ରୁଦିଗଙ୍କେ ମୁକ୍ତାର୍ଥ ଆହ୍ଵାନ କରେନ ।

୬। ତିନି ଆପନାର ଜମନୀର ଅନ୍ତରମ ଦ୍ୱାଳୋକ ଓ ତୁଳୋକଙ୍କେ ମର୍ମମ କରିଯାଣେ ବନ୍ଦେର ନ୍ୟାଯ ଶଦ କରିତେ କରିତେ ଆସିତେଛେନ, ତିନି ବାଯୁ-ଗନେର ନ୍ୟାଯ ଶଦ କରିତେଛେନ । ତୀହାର କାର୍ଯ୍ୟ ଅତି ଚୟଂକାର, ତିନି ଦେଖି-ଦେଖ ଯେ, ଜଳଇ ଲୋକଦିଗେର ସଥିର୍ଥ ଉପକାରୀ, ଅତଏବ ତିମି ସର୍ବାତ୍ମେ ଜମଈ ବିତରଣ କରିଲେନ, ତୀହାର ବାଞ୍ଚି ସେ, ତିନି ପ୍ରଶଂସନୀ ଆଣ ହୁଏ ।

୭ । ସୋମ ଯେଳ ଏକଟି ଭରକର ବ୍ରହ୍ମ, ତାହାକେ ସଥଳ କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଚାଲା ହୁଯ, ତଥଳ ତାହାର ଯେ ଦୁଇ ଧାରୀ ବିଗଲିତ ହିତେ ଥାକେ, ତାହାଇ ଯେଳ ତାହାର ଦୁଇ ଶୃଙ୍ଖଳ, ସତର୍କ ସାବଧାନ ସୋମ ଆପନାର ବଳ ବ୍ରକ୍ଷି କରିବାର ଜଳ୍ପ ମେଇ ଦୁଇ ଶୃଙ୍ଖଳ ଶାଣିତ କରିତେ କରିତେ ଶବ୍ଦ କରିତେଛେନ । ତିନି ତାହାର ଆଧାର ସ୍ଵରୂପ ମୁଗ୍ଠନ କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଉପବେଶନ କରିତେଛେନ, ଗୋ ଚର୍ମ ଏବଂ ରେଷଚର୍ମ ତାହାକେ ଶୋଧନ କରିତେଛେ ।

୮ । ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ମୋହରମ ସଥଳ ଲିମ୍ବଲ ହଇଯା କ୍ଷରିତ ହୁଯ, ତଥଳ ସେଇ ଲୋମମୟ ଉତ୍ତର ଶୋଧନ ସନ୍ତେ ତାହାକେ କର୍ମିକ୍ଷତ ଖର୍ବିକୁଳଗ ମିଶଳିବାରେ ମଂହା-ପଳ କରିଲେ । ସୋମେର ମହିତ ଦରି, ଦୁର୍ଲଭ ଓ ଜଳ ମିଶ୍ରିତ ହଇଯା ତାହାକେ ତ୍ରିବିଧ ଉପକରଣ ମଞ୍ଚନ କରେ, ଏଇ ରୂପେ ତିନି ମିତ୍ର ଓ ବକ୍ତନ ଓ ବାୟୁ ଏହି ତିନ ଦେବତାର ମେବନ୍ନୀର ହନ ।

୯ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ଅଭିଜୀବ ପୂରଣକର୍ତ୍ତା, ତୁମି ଦେବତାଦିଗେର ପାଲେର ଜଳ୍ପ କରିତ ହୁଏ, ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ପ୍ରୀତିକର ପାଲପାତ୍ରେ ପ୍ରବେଶ କର, ଆପନ ବିପନ୍ନ ଆମାଦିଗକେ ଆକ୍ରମନ ନ । କରିତେ କରିତେ ଉତ୍ତାଦିଗେର ହତ ହିତେ ଆମାଦିଗକେ ପରିତ୍ରାନ କର । ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ପଥ ଆମେ, ମେ ଅବଶ୍ୟାନୀ ଜିଜ୍ଞାସା-କାଣ୍ଡୀ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ପଥ ବଲିଯା ଦେଇ । ଅର୍ଥାଏ ମେଇନ୍ଦ୍ରପ ତୁମି ଆମାଦିଗକେ ବଲିଯା ଦେଓ ।

୧୦ । ଯେମନ ଦୋଟିକକେ ଚାଲାଇଲେ ମେ ଯୁଦ୍ଧାଭିମୁଖେ ଧାବମାନ ହୁଯ, ତତ୍କପ ତୁମି କଲମେର ଦିକେ ଧାବମାନ ହୁଏ । ଯେମନ ବିଚକ୍ଷଣ ବ୍ୟକ୍ତ ମୋକା ଷୋଗେ ମଦୀ ପାର ହୁଯ, ତତ୍କପ ତୁମି ଆମାଦିଗକେ ବିପନ୍ନ ପାର କରିଯା ଦେଓ । ବୀର ପୁକୟେର ମ୍ୟାଯ ଯୁଦ୍ଧ କରିଯା ଆମାଦିଗେର ଶକ୍ତିବର୍ଗକେ ମଂହାର କର ।

୧୧ ପୃଷ୍ଠା ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । ଶବ୍ଦିତ ଶବ୍ଦି ।

୧ । ମନ୍ଦିରାଙ୍ଗାଳ କର୍ଯ୍ୟ ହିତେହେ, ସୋମରମ ପ୍ରବଳ ବେଗେ କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଥାଇଜେହେନ, ତିନି ସତର୍କ ହଇଯା ହିଂସାକାରୀ ରାଜ୍ଯମନ୍ଦିଗେର ହତ ହିତେ ତତ୍ତ୍ଵ ଦିଗକେ ରଙ୍ଗ କରିତେହେନ, ତିନି ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଆକାଶ ମଧ୍ୟେ ହଟିଲ ଅଳ ମନ୍ଦିର

କରିତେଛେ, ତିନି ଦ୍ୱାଳୋକ ଓ ଚୁଲୋକେର ଅକ୍ଷକାରସ୍ଵରପ ମଲିନତା ଶୋଧନ କରିବାର ଅନ୍ୟ ଶୂର୍ଘ୍ନାର ଆଲୋକ ବିନ୍ଦୁରିତ କରିତେଛେ ।

୨ । ଶକ୍ତବର୍ଗେର ଶୋଧନକାରୀ ସୋମରସ ବିଲଙ୍ଗନ ଶକ୍ତ କରିତେ କରିତେ ବିପକ୍ଷ ସଂହାରକ ଯୋଜନାର ନ୍ୟାୟ ଆସିତେଛେ, ଆପଣାର ଅନ୍ୟ ଏତାଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିତେଛେ, ତିନି ଜରା ପରିଭାଗ କରିତେଛେ, ପାନୀୟ ଦ୍ୱୟାସ୍ତରପ ହଇଯା କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇତେଛେ, ବିନ୍ଦୁରିତ ସେବଚର୍ମେର ଉପର ଆପଣାର ନିର୍ମଳ ମୂର୍ତ୍ତି ସଂସ୍ଥାପନ କରିତେଛେ ।

୩ । ଅନ୍ତରେ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ଦୁଇ ହଞ୍ଚେର ଦ୍ୱାରା ଲିଙ୍ଗୀଡ଼ିତ ହଇଯା ସୋମରସ କରିତ ହଇତେଛେ, ତାହାର ଭାବ ଭଞ୍ଚି ଯେନ ଝୁରେ ନ୍ୟାୟ । ତାହାର ଗୁଣ ଗାମ କରିଲେ ତିନି ଆକାଶ ପଥେ ସର୍ବତ୍ର ଗମନ କରେନ । ତିନି ଆନନ୍ଦ ଅକ୍ଷମ କରେନ, ପାତ୍ର ପାତ୍ରେ ମିଲିତ ହଲ, ତାହାକେ କ୍ଷବ କରିଲେ ମନୋବାହ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେନ, ଜଳର ମହିତ ଯିତ୍ରିତ ହନ ଏବଂ ଦେବତାରୀ ଯେ ଯଜ୍ଞ ଅପ୍ଯାରିତ ହଲ, ମେହି ଯଜ୍ଞ ତିନି ପୂଜିତ ହଲ ।

୪ । ମାଦକତା ଶକ୍ତିଧାରୀ ସୋମରସଗଣ ମେହି ଇନ୍ଦ୍ରକେ ମେଚନ କରିତେଛେ, ଯିନି ସର୍ବଲୋକେ ବାସ କରେନ, ଯିମି ସେବଦିଗକେ ସନ୍ଧାର କରେନ, ଯିଲି ବିପକ୍ଷେର ଅଟ୍ଟାଲିକା ଧଂସ କରେନ, ଯାହାର ଅନ୍ୟ ଉଂକୁଷ୍ଟଦ୍ୱୟ ଭକ୍ଷଣକାରୀ ଗାୟିଗଣ ଆପଣାଦିଗେର ଉତ୍ସତ ଉଥୋଭାର ହଇତେ ଅତି ଚମକାର ଦୁଃଖ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣେ ଦିନ୍ୟା ଥାକେ ।

୫ । ଦୁଇ ହଞ୍ଚେର ଦଶ ଅନୁଲି ମିଲିତ ହଇଯା ଯଜ୍ଞଶ୍ଵାମେର ମହିତ ଏଦେଶେ ସୋମରସକେ ବ୍ରଥେର ନ୍ୟାୟ ଚାଲାଇଯା ଦେଇ । ଯଥକାଳେ କ୍ଷତି ପାଠକାରୀ କ୍ଷତ୍ରିକଣ ସୋମରସେର ଆଧାର ସଂସ୍ଥାପନ କରେନ, ତଥାମ ତିନି ଗାୟିର ଦୁକ୍ଷେର ମହିତ ଯିତ୍ରିତ ହନ ଏବଂ ପାତ୍ର ପାତ୍ର ଗମନ କରେମ ।

୬ । ଯେମନ ଶୋମପକ୍ଷୀ ଆପଣ କୁଳାଯେ ପ୍ରବେଶ କରେ(୧), ତତ୍କାଳୀନୀ ଶୋମରସ ଶୁଣାଇତ ଶୁଣନମ୍ବର ଆଧାରେ ପ୍ରବେଶ କରେନ । ମେହି ପୌତି ଅନ୍ତରକାରୀ ସୋମରସକେ କ୍ଷବ କରିତେ କରିତେ ଯତ ଶାଲେ ପ୍ରେରଣ କରା ହୁଏ । ଏହି ପୂଜନୀୟ ସୋମରସ ଘୋଟକେର ନ୍ୟାୟ ଦେବତାଦେଇ ନିକଟ ଗମନ କରେନ ।

୭ । ଏହି ଶୋମିଶ୍ଵାଲୀ ମୁଚ୍ଚୁର ସୋମରଲ ବିଶେଷରୂପେ ଅମସିକ୍ତ ହଇଯା ଶୂନ୍ୟ ପଥେ କଳମେର ମଧ୍ୟ ପଢିତ ହନ । ଇମି ମନୋବାହ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେନ । ଇହାକେ ତିନ ବାର ଲିଙ୍ଗୀଡ଼ିତ କରା ହଇଯାଇଛେ । ଇମି କ୍ଷବେର ମହେ ମହେ ମିଜେଓ ଶକ୍ତ

କରିତେ ଥାକେନ, ଇନି ମାତ୍ରା ପାଇଁ ଏବଂ କଲମେ କଲମେ ଗତାର୍ଥ କରେନ, ଇନି ଅତିଦିନ ପ୍ରତାତ କାଳେ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ଶୋଭମାନ ହୁଯେନ ।

୮ । ଏଇ ମୋହରମେ ମେଇ ଯେ ମୂର୍ତ୍ତି, ଯାହା ଯୁକ୍ତହଲେ ଅବସ୍ଥିତିପୁର୍ବକ ବିପଞ୍ଚନିଗକେ ପରାମର୍ଶ କରେ, ତାହା ଜ୍ଞାନଜ୍ଞାନମାନ ରୂପ ଧାରଣ କରିତେହେନ । ଅଲେର ମହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇଯା ବୈବିଦ୍ୟ ସହକାରେ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଯାଇତେହେ, ମୁଦ୍ରର କ୍ଷବ ପ୍ରାପ୍ତ ହିତେହେ ଏବଂ ତୁମ୍ଭ ଇତ୍ୟାଦିର ମହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେହେ ।

୯ । ଯେତେପରି ହସ ଗାତ୍ରୀର ଦଲେର ମହିତ ମିଲିତ ହଇବାର ମମମ ଶବ୍ଦ କରିତେ ଥାକେ, ତଙ୍କୁ ଏଇ ମୋହରମ ଶବ୍ଦ କରେ । ଇହାରଇ ଅଭାବେ ଶୂର୍ଯ୍ୟର ଅଭା ଆକାଶେ ଛାପିତ ହସ, ଇନି ଗନ୍ଧବିହାରୀ ପଞ୍ଚିର ନାରୀ ପୃଥିବୀର ଦିକେ ମୃଣିପାତ୍ର କରେନ, ଇନି ସଂକର୍ମ ଅନୁଷ୍ଠାନଦାରୀ ଅଜ୍ଞାନିଗେର ତତ୍ତ୍ଵାବଧାନ କରେନ ।

୭୨ ପୃଷ୍ଠା ।

ପରମାନ ଲୋମ ଦେବତା । ପରିମତ ଶ୍ରୀ ।

୧ । ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ମୋହରମକେ ଶୋଧନ କରା ହିତେହେ ଘୋଟକେର ମାତ୍ର ତୁଳାକେ ଯେଅଜଳା କରା ହିତେହେ, ତିନି କଲମେର ମଧ୍ୟେ କୌର ତୁଫାଦିର ମହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେହେନ, ତିନି ସଥଳ ଶବ୍ଦ କରେନ, ତଥଳ ତୁଳାକେ କ୍ଷବ କରେ । ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଉତ୍ସମରଗ କ୍ଷବ କରେ, ତାହାର କାମନା ତିନି ପୁର୍ଣ୍ଣ କରେନ ।

୨ । ସଥଳ ମୋହରମ ହିନ୍ଦେର ଉତ୍ସମ ଅର୍ଦ୍ଦ କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଛାପିତ ହସ, କିମ୍ବା ସଥଳ ମୁଗଠମ ବାହୁବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଗମ ଆପମାନିଗେର ଦଶ ଅନୁମିତାଃ । ତାହାର ମୁଦ୍ରଧୂର ଓ ଶ୍ରୀତିକର ରୁମ ଶୋଧନ କରିତେ ଥାକେ, ତଥଳ ଅନେକ ତୁଫିଯାନ ମୋକ ଏକ ବାକେ ତୋହାର ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତନ କରେନ ।

୩ । ଏଇ ମୋହରମ ତୁଫାଦିର ମହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେହେନ, ତିନି ଏକାକୀର ଶବ୍ଦ କରିତେହେନ, ଯେ ଶୂର୍ଯ୍ୟର କମ୍ଯା ଭଲିଙ୍ଗ ଆକଳାଦ ପାଇତେହେନ(୧) । ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନକାରୀ ବାକ୍ତି ପରିତୋଷପୁର୍ବକ ଇହାର ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ କରିତେହେନ । ଇନି ଦୁଇ ହତେ ଦଶ ଅନୁଲିପି ମହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେହେନ ।

୪ । ଏଇ ଯେ ମୋହରମ, ଯିନି ଅନୁଷ୍ଠାନଦାରୀ ମିଳ୍ପିଡ଼ିତ ହଟଯା ମମୁଷ୍ୟଦିଗେର କର୍ତ୍ତ୍ରକ ସଜ୍ଜାମେ ଚାଲିତ ହସ, ଯିନି ଗାତ୍ରୀଗଣେର ପ୍ରେସିପ୍ପାଦ ଆମ୍ବିଶ୍ରକୁପ,

ଅର୍ଥାତ୍ ହୁଥେର ଲ୍ୟାଙ୍କ ଶବ୍ଦ କରେନ, ଯିନି ଅତି ପ୍ରାଚୀନ, ସାହିକେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅତୁର ସମୟ ମଂଗଳ କରା ହିଁଯାଛେ, ଯିନି ଅନେକ କର୍ମ ମିଳି କରେନ ଏବଂ ମହୁୟଦିଗେର ଯଜ୍ଞମୁଠୀରେ ଉପଯୋଗୀ ହେ, ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଦେଇ ନିର୍ମଳ ସୋମରସ ତୋମାର ଜନ୍ୟ ଧାରାରୂପେ କ୍ଷରିତ ହିତେହେ ।

୫ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଏଇ ସୋମରସ ଧାରାରୂପେ ନିଷ୍ପାତିତ ହିଁଯା ମହୁରୋର ଦୁଇ ହଣ୍ଡେ ଚାଲିତ ହିଁଯା ତୋମାର ଆଂହାରେ ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହିତେହେ । ତୁମି ଇହାର ସଲେ ବଲବାନ୍ ହିଁଯା ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ଏବଂ ଯଜ୍ଞହାରେ ଦର୍ଶ୍ୟକ୍ରମ ଶକ୍ତିଦିଗେକେ ପରାଭବ କର । ଯେବେଳ ପକ୍ଷୀ ହୁକେ ଉପବେଶନ କରେ, ତତ୍କଳ ସୋମ ନିଷ୍ପାତିତମୋହ୍ୟାଗୀ ଦୁଇ ଅନ୍ତର ଫଳକେର ଉପର ଉପବେଶନ କରେନ ।

୬ । କର୍ମଦର୍ଶ, ଶୁନିପୁଣ, ବୁଦ୍ଧିଭାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଗମ ଏଇ ସୋମକେ ନିଷ୍ପାତିତ କରେନ, ତିନି ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ଅଚୁର ପରିମାଣେ ମିର୍ତ୍ତ ହିଁଯା ବିସ୍ତରକାର୍ଯ୍ୟ ମିଳି କରେନ, ତଥମ ଦୁଃଖ କୌର ଅଭ୍ୟତ ଅନେକ ପ୍ରକାର ବଜ୍ର ଏବଂ ମାଲାବିଧ ଶ୍ଵତ୍ତ-ବାକ୍ୟ ଏକତ୍ର ମିଳିତ ହିଁଯା ସଜ ହାଲେ ସୋମରସର ଗମନାଗମନ ପ୍ରାପ୍ତ ହନ ।

୭ । ଏଇ ସୋମରସ ପୂର୍ବବୀର ମଧ୍ୟ ହାଲବନ୍ଧପ, ଅକାଣ ଆକାଶମଣିଲେର ଆଧାରବସ୍ତୁପ, ଇନି ଜମେର ତରଙ୍ଗ ମଧ୍ୟେ ଏବଂ ନଦୀର ମଧ୍ୟେ ମିଳି ହିଁଯା ଥାକେନ, ଇନି ଇନ୍ଦ୍ରେର ବଜ୍ରେର ସ୍ଵରୂପ, ଇନି ହୁଥେର ଲ୍ୟାଙ୍କ, ଇନି ତାବନ୍ ଧନ ଆହରଣ କରିଯା ଦେବ, ଇନି ମାନୁକତା ଶକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ ହିଁଯା ଲୋକଦିଗେର ମୁଖେର ଜମ୍ୟ ଚମକାର୍ତ୍ତାବେ କ୍ଷରିତ ହେଯେନ ।

୮ । ହେ ମୁନ୍ଦର କର୍ମକାରୀ ସୋମରସ ! ତୁମି ପାର୍ବିବ ଶବୀରଥାରୀ ଲୋକ-ଦିଗେର ଜମ୍ୟ ଶୌଭ୍ୟ ଶୌଭ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହେ, ଯେ ତୋମାର ଆମ୍ବୋଲମ କରିତେ କରିତେ ସ୍ତବ କରେ, ତାହାକେ ଧନ ଦାନ କର । ଆମାଦିଗେର ଗୃହମଧ୍ୟହିତ ସମ୍ପତ୍ତି ହିତେ ଆମାଦିଗେକେ ବନ୍ଧିତ କରିଗନୀ, ଆମାରୀ ଯେବେ ଅଶେଷବିଧ ସମ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିତେ ପାରି ।

୯ । ହେ ସୋମରସ ! ତୁମି ଆମାଦିଗେକେ ଶତସହ୍ଯ ପରିମାଣେ ଘୋଟକ ଓ ଅମ୍ୟାନ୍ ପଣ୍ଡ ଓ ମୁଦର୍ଣ ବିତରଣ କର, ତୁମି ଆମାଦିଗେକେ ହୃଦୟ ହୃଦୟବତ୍ତୀ ଗାତ୍ରୀ ଓ ଧାନ୍ୟାଦ୍ୟ ଆନିଯା ଦେଖ, ତୁମି କରିତେ ହିତେ ହିତେ ଉପହିତ ହିଁଯା ଆମାଦିଗେର ଶୁଣଗାଣ ଗ୍ରହଣ କର ।

୧୩ ଶ୍ଲେଷ୍ମ ।

ପୂର୍ବାଳ ଶୋମ ଦେବତା । ପବିତ୍ର ଶବ୍ଦ ।

୧ । ଯାହାର ଦ୍ୱାରା ଶୋମରମ୍ବ ନିଷ୍ପୀଡ଼ିତ ହୁଏ, ସେଇ ଦୁଇ ଥାଣି ଅନ୍ତର୍ଫଳକ ଯେମ ଯଜ୍ଞେର ଶ୍ଵେଦରମ୍ବ ନିଷ୍ପୀଡ଼ିନର ସମୟ ଶୋମରମ୍ବର ଧାରାଗୁଣି ମେଇ ଦୁଇ ଶକ୍ତିକେ (ଅର୍ଥାତ୍ ଓଷ୍ଠ ଆନ୍ତକେ) ଅଭିଧିନିତ କରେ । ଶୋମରମ୍ବଙ୍କୁ ଯଜ୍ଞହାତେ ଉପଚ୍ଛିତ ହୁଏ । ମେଇ ଅନୁର(୧) ଶୋମରମ୍ବ ହିତେଇ ଦେବତା ଓ ଅନୁଷ୍ୟାନିଗେର ବିହାରାର୍ଥ ତିନି ଭୂବନେର ନିର୍ମାଣ ହଇଯାଇଛେ । ମେଇ ଶୋମର ସଥାର୍ଥ । ତାହାକେ ରାଖିବାର ଜନ୍ୟ ଯେ ଚାରଟି ଶ୍ଵାଲୀ ଅନ୍ତ୍ରତ କରା ହୁଏ, ମେ ଚାରଟି ଶ୍ଵାଲୀ ମୌକାରମ୍ବରମ୍ବ ହିଯା । ସଂକର୍ମାନୁଷ୍ଠାନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ପାର କରିଯା ଦେଇ ।

୨ । ଅଧାନ ଅଧାନ ଶ୍ଵେତକୃଗାଣ ମକଳେଇ ମିଳିତ ହିଯା । ମୁଦ୍ରରମ୍ବପେ ଶୋମରମ୍ବକେ ପ୍ରେରଣ କରିତେଛେ; ତୋହାରୀ ନାନାବିଧ ଫଳ ଲାଭେର ଉଦ୍ଦେଶେ ଜଳେର ମଧ୍ୟେ ଶୋମରମ୍ବକେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିତେଛେ । ତୋହାରୀ ଅଭି ଚମକିଳାର କ୍ଷବ ପାଠ କରିତେ କରିତେ ମାଦକତା ଶକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଶୋମରମ୍ବର ଧାରାର ଦ୍ୱାରା ଇନ୍ଦ୍ରେର ତେଜଃ ବର୍ଜିତ କରିତେଛେ, ଯେ ହେତୁ ଇନ୍ଦ୍ରେର ତେଜଃ ହଙ୍କି ହିଲେ ତୋହାନିଗେର ମନେ ଶ୍ରୀତି ହୁଏ ।

୩ । ଯାହାନିଗେର ପବିତ୍ର ଆହେ, ତୋହାରୀ ବାକ୍ୟେର ଚତୁର୍ଦିକେ ଉପବେଶନ କରେନ । ଇହାନିଗେର ଆଚୀନ ପିତାର ବ୍ରତ ରକ୍ଷା କରେନ । ଏକାଣେ ସମୁଦ୍ରକେ ବକ୍ର ଆଚ୍ଛାଦନ କରିଲେନ । ପଣ୍ଡିତେରାଇ ତିନି ତିନି ଆଧାରେ ଆରଣ୍ୟ କରିତେ ପାରେନ(୨) ।

(୧) “ଅନୁର” ଶବ୍ଦ ଏହି ନମତ ଅଷ୍ଟକେ ହୁଯ ବାର ବ୍ୟବହାର ହିଯାଇଛେ, ଯଥ—

	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩
୧	୨୮	୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧	୧
୨	୨୯	୧	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨
୩	୧୦	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨	୨
୪	୧୧	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬
୫	୧୧	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬	୬

ଅନୁର ଶବ୍ଦର ଗୋରାଣିକ ଅର୍ଥ ଏହି ଶବ୍ଦ ଏକ ବାରାଂ ବ୍ୟବହାର ହୁଯ ନାହିଁ ।

(୨) ଏହି ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଅନ୍ତକ୍ଷଟ । ନାଯାଗେର କଟକଳନା ଅବଲମ୍ବନ ମା କରିଯା କେବଳ ଅକର୍ମାର୍ଥ ମାତ୍ର ଏହିଲେ ମରିବେଶିତ ହିଲେ । ଇହାର ପରେଯ କରେକଟି ଶ୍ଲେଷ୍ମର ଅର୍ଥ ଅନ୍ତକ୍ଷଟ ନାହିଁ ।

୪ । ତାହାରୀ ସହସ୍ରଧାରୀ ବର୍ଷଗକାରୀ ଆକାଶେ ଅବଶ୍ଵିତ ହଇଯା ନିମ୍ନେର ଦିକେ ଶକ୍ତ କରିବେଛେ, ଆକାଶେ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଦେଶେ ଜିହ୍ଵାତେ ମଧ୍ୟରଣପୂର୍ବକ ପରମ୍ପର ପୃଥିକରଣପେ ତାହାରୀ ଅବଶ୍ଵିତ କରେ । ଇହାର ଶ୍ରୀତ୍ରଗାମୀ, ସାର ସମ୍ମତ ଏକବାରଙ୍କ ଚକ୍ର ଉତ୍ସିଳନ ବରେ ନା । ତାହାରୀ ପଦେ ପଦେ ପରମ୍ପର ଘିଲିତ ହଇଯା ପାପାଦିଗକେ ପାଶବକ କରେ ।

୫ । ପିତା ! ଏବଂ ମାତାର ଉପର ଅର୍ଥିତ୍ତାନପୂର୍ବକ ଯାହାରୀ ଶକ୍ତ କରିଯାଇଲ, ତାହାରୀ ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ ଲାଭ କରିଯାଇଲେ ଦୌଷି ପାଇତେ ପାଇତେ ଅଧାର୍ମିକ ଲୋକ-ଦିଗକେ ଦକ୍ଷ କରେ । ଯେ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଚର୍ମକେ ଇଞ୍ଜ ଦେଖିତେ ପାଇରେନ ନା(୩) ତାହାର କ୍ରମତାବଳେ ମେଇ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଚର୍ମକେ ଭୁଲୋକ ଓ ହୁଲୋକ ହିତେ ଦୂର କରିଯା ଦେଇ ।

୬ । ତାହାରୀଙ୍କେ ଉତ୍ତେଜନ କରିବେ କରିବେ ଏବଂ ସାତିଶ୍ୟ ବେଗଧାରଣ-ପୂର୍ବକ ପୁରୀତମ ଶାମେ ଅଧିତ୍ତାନ ହଇଯା ଶକ୍ତ କରିଯାଇଲ । ଯାହାଦିଗେର ଚକ୍ର ଲାଇ ଓ କର୍ମ ମାଇ, ତାହାରୀ ସତ୍ୟେର ପଥ ପରିତାଗ କରିଲ । ଚକ୍ରଶ୍ଵାହିତ ଲୋକେ କଥନ ଉତ୍ତର୍ଣ୍ଣ ହେ ନା ।

୭ । ମୋମ ଶୋଧନ କରିବାର ଯେ ଆଧୀର, ଯାହା ହିତେ ସହସ୍ରଧାରୀ ନିପାତିତ ହୟ, ତାହା ସଥନ ବିସ୍ତାରିତ ହଇଲ, ତଥନ ବିଦ୍ଵାନ୍ କବିଗଣ ବାକ୍ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବେ ଲାଗିଲେମ । ଇହାଦିଗେର ମଧ୍ୟେ ଯେ ସାରଚୂତ ପରାର୍ଥ ଆଛେ, ତାହା କର୍ମ ଏବଂ ଅନ୍ତାଭା ଏବଂ ଦେବତାନ, ତାହାଦିଗେର ଗତି ମୁଦ୍ରର, ଦୃଢ଼ି ମୁଦ୍ରର, ମକଳେର ପ୍ରତି ତାହାଦିଗେର ଚକ୍ର ।

୮ । ତିନି ସତ୍ୟେର ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତ, ଉତ୍ସ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ, କଥନ ଛମନ୍ତ କରେମ ନା । ତିନି ହଦୟ ମଧ୍ୟେ ତିନି ପବିତ୍ର ମଂଞ୍ଚପନ କରିଲେମ । ତିନି ବିଦ୍ଵାନ୍, ତାବଂ ଭୁବନ ଦୃଢ଼ି କରେନ । ଯାହାରୀ ସଂକର୍ମେ ଅନାବିଷ୍ଟ, ଯାହାରୀ ବ୍ରତେର ଅନୁଷ୍ଠାନ କରେନ ନା, ତିନି ତାହାଦିଗକେ ବିମାଶ କରେମ ।

୯ । ବକଣେର ଜିହ୍ଵାର ଅଭାଗେ ତୀହାର କ୍ରମତାବଳେ ସଂକର୍ମେର ସ୍ତ୍ର ପବିତ୍ରେର ଉପର ବିସ୍ତାରିତ ହଇଲ । ପଣ୍ଡିତୋଇ ତାହାର ଚତୁଃପାଶେ' ପରି-ବେଟେରପୂର୍ବକ ଉପବେଶନ କରେନ । ଯାହାରୀ ସଂକର୍ମେ ଅନୁଷ୍ଠାନେ ଅପାରକ ହୁଏ, ତାହାରୀ ଅଧ୍ୟାଗାମୀ ହେ ।

(୩) ଏହି ଦ୍ୟାମେ ଏବଂ ପରେଇ କମେକଟି କିମ୍ବା ବେଳେ ହେ ଯତ ବିଶେଷୀ କ୍ରମଚର୍ଚ ବର୍ବନଦିଗେର ଉତ୍ତରେ ଆଛେ ।

୭୪ ମୁଦ୍ରଣ ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । କକ୍ଷୀବାନ୍ ଖବି ।

୧ । ଯିନି ଜ୍ୟାଗ୍ରହନ ଥାବୁ ଶିଶୁର ନ୍ୟାୟ ଜଳେ ପତିତ ହଇୟା କ୍ରମ କରିଯାଇଲେ, ଯିନି ବଲବାନ୍ ଘୋଟକେର ମାୟ ଆକାଶେ ଉଠିଲେ ଥାର, ଯିନି ବାରି ହଙ୍କିକାରୀ ନିଜ କମତାର ଦ୍ୱାରା ଆକାଶକେ ସଂଯୋଜିତ କରେଲ, ଆମରା ଶ୍ରୀମତ୍ ଗୃହଲାଭେର ଅନ୍ୟ ଉତ୍ତମ ସ୍ତବେର ଦ୍ୱାରା ମେଇ ସୋମକେ ଶ୍ୱରଣ କରି ।

୨ । ସ୍ତବେର ନ୍ୟାୟ ଯିନି ଆକାଶକେ ଥାରଣ କରିଯା ଆଛେଲ, ଯିନି ଚୁବିକୃତ ଓ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ସର୍ବତ୍ର ଗମନ କରେଲ, ତିନି ଏହି ଦୁଲୋକ ଓ ଭୁଲୋକକେ ନିଜ କମତାର ଦ୍ୱାରା ଯୋଜନୀ କରିଯା ଦିଲ । ତିନି ପରମପାଦ ମିଲିତ ଏହି ଦୁଇ ଭୂବନକେ ଥାରଣ କରିଯାଇଲେ, ତିନି କବି ଏବଂ ଅମଦାତୀ ।

୩ । ଯିନି ହଣ୍ଡିର ଅଧିପତି, ଯିନି ବର୍ଷଣକାରୀ ଏବଂ ହରେର ନ୍ୟାୟ ଜଳ ଆନନ୍ଦରମ କରୁଣ, ଯାହାକେ ସ୍ତବ କରିଲେ ଏହି ହାନେ ଆସିବେଳ, ତିନି ସଦି ସଜେ ଆଗମନ କରେଲ, ତବେ ପୃଥିବୀତେ ଆଗମନେର ଅବା ଶ୍ରୀମତ୍ ପଥ ବିଦ୍ୟମାନ ବୁଝିଯାଇଛେ, ବିଜ୍ଞାନ ଖାନ୍ୟାନ୍ୟବ୍ୟ ବୁଝିଯାଇଛେ, ଶୁଦ୍ଧର ସୋମରମ ଅତି ମୁଦ୍ରନକୁପେ ଅନ୍ତର୍ଭବ କରା ଆଛେ ।

୪ । ତିମି ସଂକର୍ମର ଅବଲମ୍ବନକୁପ ଆକାଶ ହଇଲେ ଅତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁତ୍ତ, ହୃଦୟ ଦୋହଳ କରେଲ, ଅମୃତ ଉତ୍ପାଦନ କରେଲ । ଦୌନଶୀଳ ମମୁଷ୍ୟଗଣ ପରମପାଦ ମିଲିତ ହଇୟା ତାହାକେ ସନ୍ତତ କରିଲେ, ତିନି ଜଳ ବର୍ଷଣ କରେଲ । ତାହାତେ ମକଳେର ହିତ ଏବଂ ସଂସାର ରଙ୍ଗ ହସ ।

୫ । ସୋମ ଜଳେର ସହିତ ମିଶିତ ହଇୟା ଶଦ କରିଲେନ । ମନୁଷ୍ୟେର ଶରୀରେ ଦେବତାର ଉପଯୁକ୍ତ ଚର୍ମ ସଂଚାପନ କରିଲେ । ତିନି ପୃଥିବୀର ନିକଟେ ଗର୍ଭଧାନ କରେଲ, ତାହାତେ ଆମରା ପୁତ୍ର ପୌତ୍ର ଜୀବ କରିଯା ଥାକି ।

୬ । ସେ ସମ୍ପନ୍ନ ସୋମରମଙ୍ଗଳ ମହାଧାରୀବର୍ଷଣକାରୀ ଶର୍ଵ ଲୋକେ ପୃଥିକ ପୃଥିକ କୁଳରେ ଅବଚ୍ଛିତି କରେ ଓ ଯାହାରୀ ସନ୍ତାନମନ୍ତତି ଉତ୍ପାଦନ କରେ, ତାହାରୀ ପୃଥିବୀତେ ପତିତ ହଉକ, ସୋମେର ମେଇ ଚାରି ଅଂଶ ଆକାଶକେ ଆଚାନନ୍ଦ କରେ, ସୋମ ତାହାଦିଗକେ ଆକାଶ ହଇଲେ ଆନନ୍ଦପୂର୍ବକ ପୃଥିବୀତେ ହାଶନ

କରିଯାଇଛେ । ତାହାର ମୁଦ୍ରିବର୍ଣ୍ଣ କରିତେ କରିତେ ଯଜ୍ଞର ଉପକରଣ ଏବଂ
ଦୁଃଖ ଇତ୍ୟାବି ଉଂପନ୍ନ କରିଯାଇଦେଇ ।

୭ । ଯଥନ ମୋମ ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ବିଭିନ୍ନ ହ୍ୟ, ତଥମ ତିନି ଉଚ୍ଛାନ୍ତିଗକେ
ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ କରିଯାଇଦେଇ । ମେଇ ଅମୁର ମୋମ ମନୋବାଙ୍ଗୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେଲ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଧଳ
ଦାନ କରେଲ । ତିନି ଆପନାର ଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସମ ଉତ୍ସମ ତାବେ କର୍ମର ମଧ୍ୟେ
ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ହିଁ ଥାକେନ ଏବଂ ଅଳ ବର୍ଷଗାନ୍ଧୀ ମେଘକେ ବିଦୋର୍ଣ୍ଣ କରିଯାଇଦେଇ ।

୮ । ମୋମରସ ଘୋଟକେର ନ୍ୟାୟ ଅଳପୂର୍ଣ୍ଣ-ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ପତିତ
ହିଁ ହେବେଳେ । ଯଜ୍ଞକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ତାହାର ପ୍ରତି ଜ୍ଞାନବିଦୀ ପ୍ରେରଣ କରିତେହେଲେ ।
ତିନି କଙ୍କିର୍ବାନ୍ତ ଶୁଦ୍ଧିକେ ବିଶ୍ଵର ଗାନ୍ଧୀ ଅନ୍ଦାଳ କରୁନ ।

୯ । ହେ ମୋମ ! ଯଥନ ତୁ ଯି ଜଳେର ସହିତ ମିଶିତ ହିଁ ହେତେ ଥାକ, ତଥନ
ତୋମାର ରମ କରିତ ହେଯା ମେଷଲୋମେର ଦିକେ ଧାରମାଳ ହ୍ୟ । ହେ ମାଦକତା
ଶକ୍ତିଧାରୀ ମୋମ ! କବିଗଣ ତୋମାକେ ସଂଶୋଧନ କରିଲେ ଇନ୍ଦ୍ରେ ପାବେର
ଅନ୍ୟ ମୁଦ୍ରାଙ୍କଣ ହେ ।

୧୫ ଜୁଲାଇ ।

ପରମାନନ୍ଦ ମୋମ ଦେବତା । କବି ଖବି ।

୧ । ମୋମରସ ଅଳ ଉଂପାନମକାରୀ । ତିନି ସକଳେର ଶ୍ରୀତିକର ଜଳେର
ଦିକେ କରିତ ହିଁ ହେବେଳେ, ତିନି ଅବଳ ହେଯା ଅନେର ମଧ୍ୟେ ମୁହି ପାଇତେହେଲେ ।
ତିନି ମିଜେ ଅକାଣ୍ଡ ଓ ବିଚକ୍ଷଣ । ଅକାଣ୍ଡ ମୂର୍ଯ୍ୟର ବିଶ୍ଵବିହାରୀ ରଥେ ଉପର
ଆରୋହଣ କରିଲେନ ।

୨ । ମୋମ ଯଜ୍ଞର ଜିହ୍ଵାସ୍ଵରପ, ମେଇ ଜିହ୍ଵା ହିଁ ହେତେ ଅଭି ଚମ୍ବକାର
ମାଦକତା ଶକ୍ତିଧୂତ ରମ କରିତ ହିଁ ହେବେଳେ । ତିନି ଶଦ କରିତେ ଥାକେନ,
ତିନି ଏଇ ଯଜ୍ଞମୁହୂର୍ତ୍ତମେର ପାଲନ କର୍ତ୍ତା, ତାହାକେ କେହ ବନ୍ଦ କରିତେ ପାରେ ନା ।
ଆକାଶେର ପ୍ରତ୍ୟନ୍ତ ବର୍ଜନକାରୀ ମୋମରସ ପ୍ରତ୍ୟନ୍ତ ହେଲେ ପୁଜ୍ଜେର ଏକପ ଏକଟା
ବୁଦ୍ଧମ ନାମ ଉଂପନ୍ନ ହ୍ୟ, ଯାହା ତାହାର ପିତା ମାତା ଆମିତେନ ନା ।

୩ । ଯଥନ ଖର୍ବିକାଗଣ ମୋମକେ ମୁବନ୍ମର ଚର୍ମର ଦାରା ଆହୁଦିତ ପାତ୍ରେ
ଛାପନ କରେଲ, ତଥବ ମୋମରସ ଦୀପି ପାଇତେ ପାଇତେ ଶବ୍ଦେର ସହିତ କଳମେ

প্রবেশ করেন, যজ্ঞের আত্মিকগন তাঁহাকে স্তব করিতে থাকেন, তিনি তিনি বার নিষ্পীড়নের দ্বারা উৎপাদিত হইয়া যজ্ঞদিবসে প্রাতঃকালে শোভা পাইতেছেন।

৪। অম্ব-উৎপাদনকারী সোমরস শুণকীর্তন সহকারে প্রস্তুতদ্বারা নিষ্পীড়িত হইয়া দ্বালোক ও ভূলোকে আলোকময় করিতে করিতে নির্মলভাবে মেষলোমের দিকে ধীরম্বান হইতেছেন। নিত্য নিত্য মধুর ধারা করিত হইতেছে।

৫। হে সোমরস ! তুমি চতুর্দিকে গতিবিধি করিয়া মঙ্গল বিধান কর, তুমি মহুষ্যদিগের বর্তৃক শোধিত হইয়া দুঃখ, দুঃখ প্রচূর বস্তু সকলের সহিত মিশ্রিত হও। তোমার যে সমস্ত মাদকতা শক্তিযুক্ত প্রথর বুস আছে, তদ্বারা ধন বিতরণকারী ইন্দ্রকে আমাদিগের নিকট প্রেরণ কর।

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ ।

୧୬ ମୁହଁ ।

ପରମାନ ଲୋମ ଦେବତା । କବି ଶ୍ରୀ ।

୧ । ଏই ସୋମରମ ହୃଦ୍ଦାଳେକ ଧାରଣ କରେମ । ଇଲି ଶୂନ୍ୟପଥେ କ୍ଷରିତ
ହିତେଛେ । ଇହାକେ ଶୋଧନ କରିତେ ହିବେକ । ଇହାର ରମ ଦେବତା ଦିଗେର
ବଳାଧାନ କରେ, ପରେ ମହୁସ୍ୟଗଣ ମେହି ବୁନ୍ଦପାଳେ ଯତ ହୟ । ବେଗବାନ୍ ଘୋଟକକେ
ଘୋଟକପାଲେରା ସଜ୍ଜିତ କରିଯା ଦିଲେ, ମେଧେନ୍ ଅବଲୀଲାଙ୍କମେ ଅଗ୍ରସର ହୟ,
ମେହେନ୍ ଏହି ସୋମରମ ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିୟା ବିଶ୍ଵର ଅତ୍ର ଆହରଣ
କରିଯା ଦେମ ।

୨ । ଇଲି ବୀରପୁରୁଷର ନ୍ୟାୟ ହୁଇ ହଣ୍ଡେ ଅତ୍ର ଧାରଣ କରେମ । ଇଲି
ଅର୍ଗଲାଭେର ଉପାୟସ୍ଵରୂପ, ଇଲି ଗାଭୀ ଉପାର୍ଜନ ବ୍ୟାପାରେର ସମୟ ରଥୀର ନ୍ୟାୟ
କାର୍ଯ୍ୟ କରେନ, ଇଲି ଇନ୍ଦ୍ରେର ବଳ ମୁକ୍ତି କରିଯା ତୋହାକେ ପାଠୀଇଯା ଦେମ । ମୁକ୍ତିମାନ୍
ଶ୍ରଦ୍ଧିକେରା ଚାଲନା କରିଲେ, ଇଲି ହୁଏ ଓ କୌରେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହନ ।

୩ । ହେ ବଜ୍ରକୁ ସୋମରମ ! ତୁମ ଧାରାନ୍ତପେ କ୍ଷରିତ ହିୟା ଇନ୍ଦ୍ରେର ଉଦୟରେ
ଅବେଶ କର । ବିଦ୍ୟୁତ ଯେତପ ମେଘକେ ଦୋହନପୂର୍ବକ ଠାଣ୍ଡି ବର୍ଷଣ କରେ, ତତ୍କଳ
ତୁମି ଆପନ କ୍ରିୟାଦାରୀ ହୃଦ୍ଦାଳେକ ଓ ଭୁଲୋକକେ ଦୋହନପୂର୍ବକ ନିର୍ବତ୍ତର ଆୟା-
ଦିଗକେ ଅତ୍ର ଦାଳ କର ।

୪ । ବିଶ୍ଵେର ରାଜୀ ସୋମରମ କ୍ଷରିତ ହିତେଛେ, ତୋହାର କ୍ଷମତା ଶ୍ରଦ୍ଧି-
ଦିଗେର ଅପେକ୍ଷାଓ ଅଧିକ, ତିନି ସଂକର୍ମେର ଅମୁଠାନ କାମନ୍ କରେମ, ତିନି
ଶୂର୍ଯ୍ୟେର ଆଲୋକେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହନ, ତିନି ସର୍ବଅକାର ଶ୍ରବର ଉପାଦିମ-
କର୍ତ୍ତା, ତୋହାର କାର୍ଯ୍ୟ ଅନିର୍ବିଚନ୍ନୀୟ ।

୫ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ଯେବଳ ଯୁଧେ ଅବେଶ କରେ, ତେବଳି ତୁମି,
କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଅବେଶ କରିବେ । ମେହି ତୁ ଯ ଜଳେର ମଧ୍ୟେ ଶବ୍ଦ କରିତେ ଥାକେ
ମାଦକତା ଶକ୍ତିତେ ତୁମି ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଆୟତ୍ରା ଗେଲ ତୋହାର ଆଶ୍ରମ ପାଇଯାଇ
ଯୁକ୍ତ ଜୟୀ ହୈ ।

୧୭ ମୁନ୍ତର ।

ଶବ୍ଦି ଓ ଦେବତା ପୂର୍ଣ୍ଣବନ୍ଧ ।

୧ । ଏই ଦେଖ ମଧୁର ସୋମରମ, ସାହାର ଶକ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରେ ବଜ୍ରେ ନାଁର, ସାହାର କଳପ ଅନ୍ତର ସକଳେ ଅପେକ୍ଷା ମୁଣ୍ଡି, ତିନି ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇତେଛେ । ଶତର ଗାୟତ୍ରୀଗଣ, ସାହାଦିଗଙ୍କେ ଅଳାୟମେ ଦୋହନ କରା ଯାଏ, ସାହାରା ମୃତ ତୁଳ୍ୟ ହକ୍କ ଦୋହନ କରିଯା ଦେଇ, ତାହାରା ହକ୍କ ଲାଇୟା ଏଇ ସୋମରମେର ଦିକେ ଦୌଡ଼ିଯା ଯାଇତେଛେ ।

୨ । ଶ୍ରୀନପକ୍ଷୀ ଆପନ ଅନନ୍ତିକର୍ତ୍ତ୍ଵକ ପ୍ରେରିତ ହଇୟା, ସାହାକେ ଆକାଶ ହଇତେ ବାଯୁପଥେର ମଧ୍ୟ ଦିଯା ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ କରିଯାଛିଲ(୧), ସେଇ ଆଚୀନ ଦେବତା ମୋମ କରିତ ହଇତେଛେ । ତିନି ଯେବେ କୃଶ୍ଚାମୁ ନାମକ ବାଣ ନିପେକ୍ଷକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ବାଣପାତ ତମେ ଭୌତ ହଇୟା ଉଦ୍‌ଦିଷ୍ଟଭାବେ ମଧୁର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇତେଛେ ।

୩ । ମେହି ସମ୍ପତ୍ତ ଆଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ସୋମରମଙ୍ଗଳ ମୁକ୍ତପା ନାୟିଗଣେର ନ୍ୟାର ଦେଖିତେ ମୁଣ୍ଡି ଏବଂ ତାବେ ପୁଣ୍ୟକର୍ମ ଓ ତାବେ ଆହୁତିର ସମୟ ଉପହିତ ଥାକେନ । ତାହାରୀ ଶ୍ରୀର ତାବ ଓ ଗାୟି ଦିବାର ଜନ୍ୟ ଆମାଦେର ନିକଟେ ଅଂଗମନ କରନ୍ ।

୪ । ଏଇ ପ୍ରେବୀନ ସୋମରମ, ସାହାକେ ଆମରା ବିଶେଷକଳେ କ୍ରବ କରିଲାମ, ତିନି ବିଶିଷ୍ଟମନୋଧୋଗେ ସହିତ ଆମାଦିଗେର ହିଂସକଦିଗକେ ବିନଟ କରନ । ତିନି ପ୍ରତ୍ୱ ଭବନେ ଗର୍ଭ ଆଶାନ କରେନ । ତିନି ଶ୍ରୀର ହକ୍କ ଦାନ କାରୀ ଗାୟତ୍ରୀଗଣେର ଅଭି ଧୀରମାନ ହନ ।

୫ । ଏଇ ଯେ ଯଞ୍ଜମ୍ବସ୍କୀଯ ସୋମରମ, ଯିନି ଉତ୍ତର ମୂର୍ଚ୍ଛିତେ ହସ୍ତ ହଇୟାଛେ, ଯିନି ବକ୍ଷଗେର ନ୍ୟାର ବହୁ, ସାହାକେ କେହ ପରାଜ୍ୟ କରିତେ ପାରେ ନା, ତିନି ବିପାନ୍ତ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ରକ୍ଷା କରିବାର ଜନ୍ୟ କରିତ ହଇତେଛେ । ଯଜେର ସମୟ ମିଳ୍ପିଡ଼ମେର ଦ୍ୱାରା ତାହାକେ ଅନ୍ତର କରା ହିଲେ, ତିନି ଯତ୍ନଦେବତାର

(୧) ଶ୍ରୀନପକ୍ଷୀ ଆକାଶ ହଇତେ ଅଖବା ମୁଜବାନ୍ ପର୍ବତ ହଇତେ (୧୦। ୩୪। ୧) ଶୋମ ଆମିଯାଛିଲେ, ତାହା ଶଥେଦେର ଅନେକ ଦ୍ୱାଳେ ଦେଖିତେ ପାଓଯା ଯାଏ । ଏଇ ତାଧ୍ୟାନତି କରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହଇୟା ଏତରେଯ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଓ ଶତପଥ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ କିରଣ ଧାରଣ କରିଯାଇଛେ, ତାହା ୧। ୮୦। ୧୨ କରେ ଟାକାଯ ଦେଖ ।

ନୀର ଦୂରଦୃଷ୍ଟ ବନ୍ଦ କରେନ । ଘୋଟକ ସେମ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ଘୋଟକୀଗଣେର ଦଲେର ମଧ୍ୟ ଗିଯା ପତିତ ହୁଏ, ତଙ୍କପ ତିନି ଆସିତେଛେ ।

୧୮ ମୁକ୍ତ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଦେବତା ପୂର୍ବର୍ବତ୍ତ ।

୧ । ଏହି ଶୋଭାଧ୍ୟାରି ମୋମରସ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ଅରିତ ହିତେଛେ, ଇନି ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିଁଯା ଜ୍ଞାତିବାକ୍ୟ ଏହି କରିତେଛେ । ଇହାର ଯେ ସମ୍ମନ ଅସାର ଅଂଶ ଥାକେ, ମେଷଲୋମମୟ ପବିତ୍ର ବନ୍ଦେର ଦ୍ୱାରା ତାହା ଧରିଯାଇଥେ । ଏହିଙ୍କପେ ଶୋଧିତ ହିଁଯା ଇନି ଦେବତାଦିଗେର ମିକଟ ଗମନ କରେମ ।

୨ । ହେ ବିଚକ୍ଷଣ, ମୁପଣ୍ଡିତ ମୋମରସ ! ଖତ୍ରିକେତ୍ର ତୋମାକେ ଇନ୍ଦ୍ରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଚାଲିଯା ଦିତେଛେ, ତୁମି ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେଛ । ତୋମର ଯାହିବାର ଅଳ୍ୟ ବିନ୍ଦୁ ପଥ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଯାଇଛେ । ଯଥିଲ ତୁମି ଅନ୍ତରଫଳକେ ଅବଶ୍ଵିତ ଥାକ, ତଥିଲ ତୋମାର ମହଶ୍ଵର ହରିତବର୍ଣ୍ଣ କିରଣ ନିର୍ଗତ ହୁଏ ।

୩ । ଆକାଶବିହାରିଣୀ କରେକ ଜମ ଅପମରା^(୧) ଆସିଯା ଯଥେ ଉପବୈଶନ ପୂର୍ବକ ମୁପଣ୍ଡିତ ମୋମରସକେ ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ କରିଲ । ଯାହାକେ ଯଜ୍ଞେର ଗୃହ ଅଭିରିତ ହିଁଯା ଯାଇ, ତାହାର ତାହାକେ ଏହିଙ୍କପେ ଚାଲାଇଯା ଦିତେଛେ ଏବଂ ଇନି ଯର୍ଥରେ କ୍ଷରିତ ହନ, ଇହାର ମିକଟ ଅକ୍ଷର ମୁଖ ଯାନ୍ତ୍ରା କରିତେଛେ ।

୪ । ମୋମେତ ପ୍ରଭାବେ ଆମରା ଗାଭୀ ଜର କରି, ରଥ, ଶୁବର୍ଣ୍ଣ, ପରମ ମୁଖ ମକଳ ଜର କରି, ଆମରା ଜଳ ଜର କରି ଏବଂ ନାନ୍ଦିବିଧ ବନ୍ତ ଉପାର୍ଜନ କରି । ଇନି ମାନକତାଶକ୍ତିଯୁକ୍ତ, ଇହାର ତୁଳ୍ୟ ମୁଷ୍ମାଚୁ ବନ୍ତ ଆର କିଛୁଇ ନାଇ, ଇହାର ରମ ଅତି ଚମ୍ବକାର, ଇହାର ବଣ ଲୋହିତ, ଟଳି ମୁଥେର ଉପତ୍ତିହାନ, ଏତାମୁଣ୍ଡ ଏହି ମୋମରସକେ ଦେବତାର ପାଳ କରିବାର ଅଳ୍ୟ ହାତି କରିଯାଇଲ ।

(୧) ପୌରାଣିକ ଜଗମରା କାହାକେ ବଲେ, ତାହା ଆମରା ଜାନି, କିନ୍ତୁ ଅଥେଦେଇ ଅମ୍ବରା କି ?

ପଣ୍ଡିତବର ଗୋଲଙ୍କୁ କର ବିବେଚନା କରେନ ଯେ, ଶୂର୍ଯ୍ୟଦ୍ଵାରା ଆକୁଟ ଜଳୀର ବାଣୀ ଦେଯ ରୂପ ଧରିବ କରିଲେ ତାହାକେଇ ପ୍ରଥମେ ଅମ୍ବରା କହିଛି । "Personifications of the vapours which are attracted by the sun and form into mist or clouds."—Quoted in Muir's *Sanskrit Texts*, vol. V. (1884), p. 345. କିନ୍ତୁ ଅମ୍ବରାର ଅଧିକ କମ୍ପରା ଯାହାଇ ହଟକ, ବିଥେଦ ଚଳାର ପୂର୍ବେଇ ଅମ୍ବରାଗଣ ମୁଖରୀ ରମଣୀ ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ।

୫ । ହେ ମୋମରସ ! ତୁ ଯି କ୍ଷରିତ ହଇଯା ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ଆଗମନ କର ଏବଂ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ଆମାଦିଗେର ସଥୀର୍ଥ କର । କି ଦୂରେ, କି ନିକଟେ, ଆମାଦିଗେର ସକଳ ଶକ୍ତି ନଷ୍ଟ କର । ଆମାଦିଗଙ୍କେ ମୁବିଜ୍ଞୀର୍ଗ ପଥ ଅଦ୍ଵାନ କର ଏବଂ ତଥା ସମ୍ପତ୍ତି ନଷ୍ଟ କର ।

୭୯ ଜୁଲାଇ ।

ଖର୍ମେଦ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ ।

୧ । ଯଜ୍ଞେର ସମୟ ଉତ୍ତରିଲ ଓ ଶାନ୍ତ ସ୍ଥତାର ମୋମରମଣ୍ଡଳି ନିଷ୍ଠୀଭିତ ହଇଯା ଆମାଦିଗେର ମିକଟ ଆଗମନ କରକ, ଆମାଦିଗେର ଅନ୍ନର ହିଂସାକାରୀ ଶକ୍ତରବ୍ରତ ନଷ୍ଟ ହିଁକ, ଆମାଦିଗେର ଶକ୍ତରାଣ୍ଡ ନଷ୍ଟ ହିଁକ, ଆମାଦିଗେର ସଂକରମଣ୍ଡଳି ଦେବତାଙ୍କ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ ।

୨ । ମାନ୍ଦକତାଶକ୍ତିଧାରୀ ମୋମରମଣ୍ଡଳି ନିକଟ ଆଗମନ କରନ୍; ତାହାଦିଗେର ଅଭାବେ ଆମରା ଶକ୍ତର ଧନ ଜୟ କରିଯା ଲାଇ । ତାହାର ଅଭାବେ ଆମାର କୋନ ବ୍ୟକ୍ତିର ବାଧୀ ଆହ ନା କରିଯା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ ହିତେ ଧନ ଉପାର୍ଜନ କରିଯା ଥାକି ।

୩ । ମେହି ମୋମ ନିଜେର ଶକ୍ତିକେ ନଷ୍ଟ କରେନ ଏବଂ ଅପରେର ଶକ୍ତିକେଣ ହିଂସା କରେନ । ଅକ୍ରତୁମିର ଅଧ୍ୟେ ସେମା ଶିପାସି ଲାଗିଯାଇ ଆଛେ, ତିନି ଦେଇନି ଶକ୍ତର ପଞ୍ଚାଥ ଲାଗିଯାଇ ଆଛେନ । ହେ ରକଣଶୌଲ ମୋମ ! ତାହାଦିଗଙ୍କେ ବିମାଣ କର ।

୪ । ହେ ମୋମ ! ତୋମାର ଅଧାନ ଉତ୍ପତ୍ତିଶୀଳ ପ୍ରଗର୍ହର ଅଧ୍ୟେ ବିଦ୍ୟମାନ ଆହେ । ତଥା ହିତେ ଗ୍ରହଣ ପୂର୍ବକ ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତରପଦେଶେ ତୋମାର ଅବସନ୍ଧାଳି ନିଷ୍କର୍ଷ ହଇଯାଇଲ, ମେହି ହାନେ ତାହାରୀ ବ୍ୟକ୍ତରପେ ଜୟିଲ । ଅନ୍ତରେର ଦ୍ଵାରା ନିଷ୍ପୌତ୍ରପୂର୍ବକ ଗୋଚର୍ମେର ଉପର ତୋମାକେ ଶୋଧନ କରା ହସ । ବିଚକ୍ଷଣ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଦ୍ଵାରା ହଣ୍ଡ ଅଯୋଗପୂର୍ବକ ଜଳମଧ୍ୟେ ତୋମାକେ ଅସ୍ତ୍ରତ କରେନ ।

୫ । ହେ ମୋମରସ ! ଅଧାନ ଅଧାନ ଖର୍ମେଦିଗଙ୍କ ତୋମାର ମୁଦୁଶ୍ୟ ମୁଶ୍ୟ ବୁଝ ଚାଲାଇଯା ଦିତେଛେ । ହେ ରକଣଶୌଲ ମୋମ ! ଆମାଦିଗେର ଶକ୍ତମାତ୍ରକେ ବଧ କର । ତୋମାର ଅଧିକ ଓ ଶୌଭିକ ମାନ୍ଦକତାଶକ୍ତିଧାରୀ ରମ ଲିର୍ଗତ ହିଁକ ।

୮୦ ମୁଦ୍ରଣ ।

ପବମାନ ଶୋଭ ଦେବତା । ବନ୍ଦୁନାମା ଖବି ।

୧ । ବିଚକ୍ଷଣ ସୋମରମେର ଧାରୀ କ୍ଷରିତ ହିତେହେ । ଇହି ଯଜ୍ଞର ଧାରୀ
ଆକାଶବାସୀ ଦେବତାଦିଗକେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିତେହେନ । ମହିମାତିର ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଯା
ଇଲି ଉଜ୍ଜଳ ହିତେହେନ । ଇଲି ପୁନଃ ପୁନଃ ନିଷ୍ପାତିତ ହିଯା ସମୁଦ୍ରେ ନ୍ୟାଯ
ସର୍ବଶୂନ୍ମାନ ଆଳ୍ପାଦନ କରିତେହେନ ।

୨ । ହେ ଅପ୍ରଦାତା ! ମୁଦ୍ରର ମୁଦ୍ରର ସ୍ତତ୍ତ୍ଵବାକ୍ୟ ତୋମାର ଅତି ପ୍ରେରିତ
ହିଲେ, ତୁମି ଉଜ୍ଜଳ ହିଯା ଲୌହନିର୍ମିତ ଆପନ ଘ୍ରାମେ ଆରୋହଣ କର । ହେ
ସୋମରମ ! ତୁମି ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗକେ ଦୀର୍ଘ ଆୟୁଃ ଓ ବିସ୍ତର ଅଳ୍ପ ଅନ୍ତରମ
କରିତେ କରିତେ ମାନ୍ଦକଭାଣ୍ଡକ ଧାରଣପୂର୍ବକ ମନୋବାଙ୍ଗୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଯା ଇତ୍ରେର
ଅଳ୍ପ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୩ । ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାନ୍ଦକଭାଣ୍ଡକାରୀ ସୋମରମ ବଳାଧ୍ୟକ ତ୍ରିବ୍ୟକ୍ରମପେ
ଇତ୍ରେର ଉଦରେ ପ୍ରବେଶ କରିତେହେନ । ତିନି ଚମକ୍ତିର ମନ୍ଦିର ଅନ୍ଦର କରେନ ।
ତିନି ବିଶ୍ଵଭୂବନେ ବିଜ୍ଞାରିତ ହିତେହେନ । ମନୋବାଙ୍ଗୀ ପୂରଣକାରୀ ନାମାଚାମ-
ବିହାରୀ ସୋମରମ ଯଜ୍ଞବେଦୀର ଉପର କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେ କରିତେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳଭାବେ
ବହିଯା ଯାଇତେହେନ ।

୪ । ହେ ସୋମରମ ! ତୋମାର ଆସ୍ଥାଦନ ଦେବତାର ନିକଟ ସର୍ବାପେକ୍ଷା
ମଧୁର । ଶ୍ଵର୍ତ୍ତକଗନ ଦଶ ଅଞ୍ଚୁଲି ଅର୍ଯ୍ୟଗପୂର୍ବକ ମହନ୍ତ ଧାରାରପେ ତୋମାକେ
ଅନ୍ତ୍ରତ କରେନ । ହେ ସୋମରମ ! ତୁମି ଅନ୍ତରେ ଧାରା ନିଷ୍ପାତିତ ହିଯାଛ,
ଶ୍ଵର୍ତ୍ତକଗନ ତୋମାକେ ଅନ୍ତ୍ରତ କରିଯାହେନ । ଏକଣେ ସହନ୍ତରକାର ସଂକାତି
ବିଭରଣ କରିତେ କରିତେ ତାବେ ଦେବତାର ଅଳ୍ପ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୫ । ମୁନିପୁଣ୍ୟ-ହତ୍ୟ-ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦଶ ଅଞ୍ଚୁଲି ମିଳିତ ହିଯା ମନୋ-
ବାଙ୍ଗୀ ପୂରଣକାରୀ ତୋମାର ମୁମ୍ବୁର ରନ ଜଳମଧ୍ୟେ ଅନ୍ତ୍ରତ କରେ । ହେ ସୋମରମ !
ତୁମି ସମୁଦ୍ରେ ତରଙ୍ଗେର ନ୍ୟାଯ କ୍ଷରିତ ହିଯା ଇତ୍ରେକେ ମନମତ କରିତେ କରିତେ
ତାବେ ଦେବତାର ନିକଟ ଗମନ କର ।

୮୧ ପୁଣ୍ଡ ।

ଖବି ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ଦ ।

୧ । ଶୁଗଠନ ଓ କ୍ରଣଶୀଳ ସୋମରମେର ତରଙ୍ଗଶ୍ରଳୀ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ପରିତେଛେ, ଅର୍ଥାତ୍ ସୋମରମ୍ଭାନି ବିଷ୍ଣୁଭିତ୍ତି ହଇଯା ଅତି ପ୍ରଶନ୍ତ ଗବ୍ୟଦଧିର ଦ୍ୱାରା ଶୁଷ୍ଟାତ୍ତ୍ଵଃ ହଇଯା ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ସଂକ୍ଷିଳକ ସଂକ୍ଷିତି ଦାନ କରିବାର ଜନ୍ୟ ବନଶାଲୀ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ମଦମତ କରିଯା ତୁଳିଲ ।

୨ । ଯେତୁ ରଥବହନକାରୀ ଘୋଟକ ଦ୍ରତ୍ତବେଗେ ଦାର, ତର୍କପ ମନୋବାଞ୍ଛୀ ପୂରଣକାରୀ ସୋମରମ କଳମଣ୍ଡଳିର ଦିକେ ବହିଯା ଯାଇତେଛେ । ଏହି ଜ୍ଞାନୀ ସୋମରମ ପୃଥିବୀବାସୀ, ଶ୍ରଗବାସୀ ଏହି ଦୁଇ ଜାତି ଦେବତାଦିଗକେ ପ୍ରୀତ କରିତେଛେ ।

୩ । ହେ ସୋମରମ ! ତୁ ମୁହି କରିତ ହଇଯା ଆମାଦିଗେର ଚତୁପାର୍ଶ୍ଵ ସଂକ୍ଷିତି ଛଡ଼ାଇଯା ଦାଶ, ବିଶ୍ଵର ଅତ୍ର ଆମାଦିଗକେ ବିତରଣ କର, ଆମି ତୋମାର ଦ୍ୱାସ, ହେ ଅନ୍ନଦାତ ! ବିଶେଷ ମନୋଯୋଗେର ସହିତ ଆମାର କଳ୍ପାଣ କର, ସଂକ୍ଷିତି ଯେମ ଆମାଦିଗେର ଦୂରେ ଆର କୁତ୍ରାପି ବିତରଣ କରିବ ନ ।

୪ । ଅତି ବନ୍ଦାନ୍ୟ ଏହି ସକଳ ଦେବତା ପରମ୍ପର ମିଲିତ ହଇଯା ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ଆଗମ କରନ, ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ବ ଓ ପରମାନ ଓ ମିଶ୍ର ଓ ବକଳ ଓ ବୃହମ୍ପତି ଓ ମର୍ଦ୍ଦ ଓ ବାୟୁ ଓ ଅଶ୍ଵଦୟ ଓ ତୁଟ୍ଟୀ ଓ ସବିତା ଓ ଶୁଗଠନ ମୂର୍ତ୍ତିଧାରିଣୀ ସରସ୍ଵତୀ ସକଳେ ଆଗମନ କରନ ।

୫ । ଦ୍ୱାଲୋକ ଓ ଭୂଲୋକ ଏହି ଦୁଇ କୁବଳ, ସାହାରୀ ସମ୍ମତ ବିଶ୍ଵ ସେରିଯା ଆହେମ ଏବଂ ଅର୍ଯ୍ୟମା ଏବଂ ଅନ୍ତିତ ଓ ବିଧାତା ଓ ଯତ୍ସ୍ୟଗଣେର ଅଶ୍ଵାଭାଜନ ଭଗ ଆମକ ଦେବତା ଓ ପ୍ରକାଶ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ, ଏହି ସକଳ ଦେବତା କ୍ରଣଶୀଳ ସୋମେର ନିକଟଦର୍ତ୍ତ ହଇତେଛେ ।

୮୨ ପୁଣ୍ଡ ।

ଖବି ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ଦ ।

୧ । ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ସୋମରମକେ ବିଷ୍ଣୁଭିତ୍ତିରେ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ କରା ହିଲ । ତିନି ମନୋବାଞ୍ଛୀ ପୂରଣକାରୀ । ତିନି ଡାଜାର ନ୍ୟାଯ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଓ ମୁଣ୍ଡ । ତିନି

ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିଁଯା ଶକ କରିତେହେଲ, ତିନି ଶୋଧିତ ହିଁବାର ଅଳ୍ୟ ମେଷଲୋମେ ମିଲିତ ହିଁତେହେଲ, ତିବି ଶେନପକ୍ଷୀର ନ୍ୟାୟ ସ୍ଵତ୍ୟୁକ୍ତ ଆପନ ହାନେ ଉପବେଶନ କରିତେହେଲ ।

୨ । ହେ ଶୁପଣ୍ଡି ! ତୁମି ଯଜ୍ଞାମୁଠ୍ଟାରେ ଉଚ୍ଛାତେ କଳମେର ମିକେ ଯାଇ-
ତେହ । ଦ୍ଵାନ କରାଇଲେ ଘୋଟିକ ଯେମନ ମୁକ୍ତ ଯାଏ, ତଙ୍କପ ତୁମି ଯାଇତେହ । ହେ
ସୋମରୁସ ! ତୁମି ଆମାଦିଗେର ଅବିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ର କରିଯା ଆମାଦିଗେକେ ମୁଖୀ କର,
ତୁମି ସ୍ଵତ୍ତେର ଦ୍ଵାରା ଆଛାଦିତ ହିଁଯା ନିର୍ମଳ ବ୍ରଜଜ୍ଵଳା ଧାରଣ କର ।

୩ । ପଞ୍ଜନ୍ୟ ମହାନ୍ ମୋମେର ପିତା(୧), ମେଇ ପଞ୍ଜନ୍ୟାଦିବିଶିଷ୍ଟ ମୋମ
ପୃଥିବୀର ମଧ୍ୟମୁନସ୍କରପ ପର୍ବତେର ଉପର ବାସ କରେନ । ଅଜ୍ଞୁଲିବର୍ଷ ଜଳେର
ନିକଟ ଦୁର୍ଫ୍ରିଦ୍ଧ କୌର ଇତ୍ୟାଦି ଲହିଁଯା ଗେଲ । ତିମି ମୁଦ୍ରର ଯଜ୍ଞ ମଧ୍ୟେ ଅନ୍ତରେର
ମହିତ ମିଲିତ ହିଁତେହେନ ।

୪ । ହେ ପୃଥିବୀର ସନ୍ତାନ ମୋମ ! ତୋମାଙ୍କେ ଆର ଅଧିକ କି ବଲିବ ।
ତ୍ରୁଟି ଯେମନ ଆଗନ ଆୟୀର ଅଶେ ସୁଖ ବିଧାମ କରେ, ତଙ୍କପ ତୁମି ଆମାଦିଗେର
ମୁଖ ବିଧାନ କରିଯା ଧାକ । ଆମାଦିଗେର ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତନ ପ୍ରବନ୍ଧ କରିତେ କରିତେ
ତୁମି ଦର୍ଶନ ଦାଓ, ତାହାତେଇ ଆମାଦେର ଜୀବନେର ମଜଳ । ତୁମି ସର୍ବଗୁଣେ
ଗୁଣାବିତ । ଆମାଦିଗେର ବିପଦେର ସମୟ ଆମାଦିଗେର ଉପର ଅହରୀର
କାର୍ଯ୍ୟ କର ।

୫ । ହେ ଦୁର୍ବିର୍ମାନ ମୋମ ! ନେକପ ତୁମ ଆମାଦିଗେର ପୁରୁଷକ୍ଷଦିଗେର
ସମୟେ କରିଯାଛିଲେ, ତଙ୍କପ ଏକଣେ ଆମାଦିଗେର ଏଇ ଲୃତନ ପୁଣ୍ୟକର୍ମେର ସମୟ
ପ୍ରବନ୍ଧ ହୁଏ ଏବଂ କ୍ଷରିତ ହୁଏ; ତୁମି ମନେ କରିଲେ ଶତଶତ ସଂଖ୍ୟାଯ ସହନ୍-
ସହସ୍ର ଦାନ କରିତେ ପାର । ଏଇ ସକଳ ଜଳ ତୋମାର ମେବା କରିବାର ଅଳ୍ୟ
ତୋମାର ମହିତ ମିଲିତ ହିଁତେହେ ।

(୧) ଏହି ଘାବେ ଏବେ ୧୯୧୦ ୧୦ ଅକେ ପଞ୍ଜନ୍ୟକେ ମୋମେର ପିତା ବଲିବା
ଅଭିହିତ ହିଁଯାଛେ । ପଞ୍ଜନ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମିର ଦେହତା, ବ୍ରାହ୍ମିରୀ ମୋମଲତା ବ୍ରାହ୍ମି ପାଣ୍ଡ ହୁଏ ।

୮୩ ମୁଦ୍ରଣ ।

ପ୍ରବର୍ମନ ମୋହ ଦେବତା । ଅଜିରାର ମନ୍ତ୍ରାବ ପରିତ୍ରକ ଋଷି ।

୧ । ହେ ମୋହ ! ତୁ ମି ଯାଗସଜ୍ଜାନ୍ତି ପରିତ୍ରକାର୍ଯ୍ୟେତୁ ଅଧିପତି । ତୋମାର ପରିତ୍ର ଅଙ୍ଗ ବିଜ୍ଞାରିତ ହିଁଯାଛେ । ସେ ତୋମାକେ ପାନ କରେ, ତାହାର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶରୀରେ ତୁ ମି ବିକୃତ ହୋ । ତାହାର ଶରୀର ସଦି ଦୃଢ଼ ଓ ପରିପକ୍ଷ ବୀ ହୁଁ, ତାହା ହଇଲେ ସଂଧ୍ୟ ନାହିଁ ସେ ତୋମାକେ ଧୀରଣ କରେ । ଯାହାମେତ ଦେହ ପରିପକ୍ଷ, ତାହାରାଇ ତୋମାକେ ଧୀରଣ ଓ ତୋମାର ଔତ୍ତିକର ରମ ତୋଗ କରିତେ ପାରେ ।

୨ । ଉତ୍ତମ ମୋହରସ ଶୋଧନେର ଜଳ୍ୟ ଶୋଧନ ସମ୍ବ୍ରଦ (ଛାକୁଳୀ) ବିଜ୍ଞା-
ରିତ ଆହେ । ଇହାର ପ୍ରତାନଗୁଣି (ଡାଂଠା) ଅଧି ଶ୍ଵାମେର ଉପର ନିକିଷ୍ଟ ହିଁଯା
ଦୌପାମାନ୍ ଭାବେ ଗଗନାଂଭିମୁଖେ ଯାଇତେଛେ । ତାହାରା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହିଁଯା
ଯଜକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତିକେ ରକ୍ଷା କରିତେଛେ । ତାହାରା ସତ୍ତେଜଭାବେ ଆକାଶେର ଦିକେ
ଉଠିତେଛେ(୧) ।

୩ । ଇଲି, [ମୋହରସ] ଅଭାବ କାଜେଇ ସର୍ବାଶ୍ରେଷ୍ଠ ମ୍ୟାଯ ଦୀପି
ପାଇଯାଚନ୍ଦ୍ର । ଇଲି ଅଭିଧେକବାରୀ, ଅର୍ଥାଏ ଜଳାତ୍ମକ । ଇଲି ଅନ୍ନ ବିତରଣକର୍ତ୍ତା,
ଇହାର ଅଭାବେ ଭୁବନ ରକ୍ଷା ହୁଁ । ଇହାର ଅନ୍ତ୍ର କ୍ଷମତା, ସଥଳ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଦିଗକେ
ସମାନତ କରିଲ, ତଥାଂ ତାହାରା ମନ୍ତ୍ରାବ ଉତ୍ପାଦନ କରିଲେନ, ତାହାରା ଅନେକ
ମୁଦ୍ୟ ଶତି କରିଲେନ ।

୪ । ସଥର୍ଥତଃ ଗନ୍ଧର୍ବ ଅର୍ଥାଏ ଶ୍ରୀଦେବ(୨) ଏହି ମୋହରସେର ଶ୍ଵାମ
ରଙ୍ଗ କରେଲେ । ଅନ୍ତ୍ର ଶକ୍ତିଧାରୀ ଏହି ମୋହରସ ଦେବତାର ମନ୍ତ୍ରାବଦିଗକେ ରକ୍ଷା

(୧) ମାୟଣ ଏହି ଝକେର ତିର କଟପ ବ୍ୟାଖ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛନ ।

(୨) ଏଥାବେ ଗନ୍ଧର୍ବ ଅର୍ଥେ ମାୟଣ ଶ୍ରୀ କରିଯାଇଛନ । ୧ । ୨୨ । ୧୪ ଝକେ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷି
ଗନ୍ଧର୍ବର ନିବାସ ଶ୍ଵାମ ବଲିଯା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହିଁଯାଇଛେ । ୧ । ୧୬୩ । ୧୨ ଝକେ ଗନ୍ଧର୍ବ ଇନ୍ଦ୍ରର ରଥେ
ବଳ୍ଗୀ ଧୀରଣ କରିଲେନ । ଏହି ସକଳ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅକ୍ଷକ୍ଷାତେ ଅମୁମ୍ବାମ୍ବାହ୍ୟ, ସେ ମାୟଣେ
ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଅକ୍ରୂତ, (ଗନ୍ଧର୍ବର ଆଦି ଅର୍ଥ ଶ୍ରୀ, ବା ଶ୍ରୀ ରଶ୍ମୀ) । କିନ୍ତୁ ଝଥେଟର ରଚନାର
ନମ୍ବରୀ ଗନ୍ଧର୍ବର ଏକକଟପ କାଳ୍ପନିକ ଜୀବ ହିଁଯା । ଦୌଢ଼ାଇଯାଇଲେନ । ସଥଳ ଲୋକେ ଗନ୍ଧର୍ବ
ଓ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷି କରିବେର ଆଦି ଅର୍ଥ ଡୁଲିଯା ଗେଲେ, ତଥବ ଅପ୍ରକଟିଗଣ ଗନ୍ଧର୍ବଗମେର ଜୀବ
ଏଇକଟପ ଉପାଧ୍ୟାନ କୃଷ୍ଣ ହିଁଲେ । (ଅଧିକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ୪ । ୩୭ । ୧୨ ଦେଖ) ଶ୍ରୀରଶ୍ମୀବାରା
ଜନୀଯ ବାଲ୍ମୀକି ଆକୃତି ହୁଁ ଏହି କି ଏହି ଉପାଧ୍ୟାନେ ଆଦି କରିଲା ?

କରେଲ । ଇଲି ପାଶେର ଅତ୍ତୁ, ପାଶେର ଛାଇର ଶକ୍ତିକେ ଗ୍ରହଣ କରେଲ । ଯାହାର ବିଲଙ୍କଗ ପୁଣ୍ୟଶୀଳ, ତାହାରାଇ ଇହାର ଚମ୍ପକାର ଆମ୍ବାଦଳ ଗ୍ରହଣ କରେଲ ।

୫ । ହେ ସୋମରସ ! ତୁମ ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇଯା ଏବଂ ମିର୍ଦ୍ଦିଲ ଜଳ ବନ୍ଦ୍ରେର ନ୍ୟାଯ ଧାରଣ କରିଯା ସଜ୍ଜକାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିବାର ଜଳ ପବିତ୍ର ସଜ୍ଜଧାରେ ଆଗସ୍ତନ କର । ତୁମି ରାଜୀବ, ଶୋଧନ କଳମାଇ ତୋମାର ରଥ, ତୁମି ମେଇ ରଥେ ଆରୋହଣ ପୂର୍ବକ ସହନ୍ତ୍ଵାଳେ ଗତିବିଧି କରିଯା ପ୍ରଚୁର ଅନ୍ଧ ଜଯ କର ।

୮୪ ମୁକ୍ତ ।

ପବମାନ ଲୋକ ଦେବତା । ପ୍ରଜାପତି ଧର ।

୧ । ହେ ସୋମରସ ! ତୁମ ଦେବତାଦିଗେର ଆମନ୍ଦ କର; ମକଳ ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତପୂର୍ବକ ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇଯା ଇଞ୍ଜ ଓ ବକଳ ଓ ବାୟୁର ଜଳା କ୍ଷରିତ ହେ । ଏକମେ ଆମାଦିଗେର ମଙ୍ଗଳ କର ଏବଂ ଉତ୍ସମ ଉତ୍ସମ ସାମାନ୍ୟ ଦାଓ । ଏହି ବିଶ୍ଵିନ ଭୂମତିଲେର ମଧ୍ୟେ ସେ ସତକ ସଥାର୍ଥ ଦେବତକ, ତାହାକେଇ ଡାକିଯା ଲାଗ ।

୨ । ଯେ ସୋମ ମକଳ ଭୁବନେର ଉପର ଆଧିପତ୍ତା କରେଲ, ମେଇ ଅମ୍ର ମୋହ ମେଇ ସମ୍ମତ ଯଜ୍ଞେ ଆସିତେହେଲ । ଯାହା ପୂର୍ବେ ପରମ୍ପରାର ସଂବନ୍ଧ ଛିଲ, ଇଲି ତାହା ପୃଥିକ କରିଯା ଦିତେହେଲ ଏବଂ ଶ୍ରୀ ସେନ୍ଦ୍ରପ ପ୍ରଭାତ କାଳ କରିଯା ଦେଲ, ତତ୍ରପ ଏହି ସୋମ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଆମୋକ ଦାନ କରିତେହେଲ ।

୩ । ଯେ ସୋମରସକେ ଗାଭୀର ହୁନ୍ଦ ସହସ୍ରୋଗେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ, ଉତ୍ତିଜ୍ଜ ଜୀତିର ମଧ୍ୟେ କେବଳ ଯିଲି ଏକମାତ୍ର ଦେବତାଦିଗେର ବଲାଧାର କରେଲ ଏବଂ ଧନ ଓ ଅନ୍ଧ ଆହରଣ କରିଯା ଦେଲ । ଯିଲି ମିଶ୍ରୀଭିତ ହଇଯା ଉତ୍ସମାନୁକ୍ରମ ଧାରାର ଆକାରେ କ୍ଷରିତ ହେଲେ ଏବଂ ଇଞ୍ଜ ଓ ଅପରାପର ଦେବତାଦିଗଙ୍କେ ମାତ୍ରାଇଯା ଦେଲ ।

୪ । ମେଇ ଏହି ସୋମରସ କ୍ଷରିତ ହଇତେହେଲ । ଇଲି ଅମ୍ବାର୍ଥ ଧନ ଜଳ କରେଲ, ଇଲି ପ୍ରାତଃକାଳ ଅବଧି କ୍ରମାଗତ ଆମାଦିଗେର ତୋତ ଗ୍ରହଣ କରିତେହେଲ । ଇଲି ନାମୀ ଦିକ ଦିଲ୍ଲୀ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇତେହେଲ । ଇଲି ଏକପାତାବେ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇଯା ଅବଶ୍ଵିତ କରିତେହେଲ, ସେ ଦେଖିଯା ଇନ୍ଦ୍ରେର ଆଜାଦେର ଆର ସୌମ ଧାକିତେହେ ମା ।

୫ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ସ୍ତୋତ୍ର ପାଠ ହିତେଛେ, ମେଇ ମୋହରମେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଗାନ୍ଧି-
ଗମ ଦୁଃଖ ଦିବାର ଅମ୍ବ ଆସିଯା ଦ୍ଵାଙ୍ଗାଇତେଛେ, ମୋହରମେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ମେଇ
ହୃଦେର ମଧୁରତା ଆରା ହୁନ୍ତି ହୁଏ, ମେଇ ମୋହରମ ଚମଳକାର ମୁଥ ଦିଯା ଥାକେନ ।
ତିନି ଅଞ୍ଜଳ ହଇଁ କରିତ ହିତେଲେ, ମେଇ ସଙ୍ଗେ କବିତା ପାଠ ହିତେଛେ ।
କାରଣ ତିନି ବୁଦ୍ଧିମାନୁ କବି, ତୋହାର ଅଭାବେଇ କବିତାର ଫୁର୍ତ୍ତି । ତିନି ସର୍ବ-
ଶକ୍ତିର ଅନ୍ଧ ବିତରଣ କରେନ ।

୮୫ ପୃଷ୍ଠା ।

ପଦ୍ୟାନ ମୋହ ଦେବତା । ବେଳ ଖର୍ମ ।

୧ । ହେ ମୋହ ! ତୋମାକେ ଉତ୍ସମ୍ମରପ ଅଞ୍ଜଳ କରୀ ହିଯାଛେ । ତୁମି
ଇନ୍ଦ୍ରର ଉଦ୍‌ଦେଶେ କରିତ ହୁଏ । ରାଙ୍ଗମ ଓ ରୋଗ ଦୂର ହୁଏ । ଯାହାରୀ ମୁଖେ
ମରେ ଭିର, ତୋହାରୀ ଯେମ ତୋମାର ରମ ଆସ୍ତାଦମେର ଆମନ୍ଦ ଅନ୍ତର ନା
କରେ । ମୋହରମଣ୍ଡଳୀ ଯେମ ଏଇ ଆମାଦିଗେର ସଜ୍ଜହାନ୍ମେ ଧରେ ସହିତ
ଉପର୍ହିତ ହୁଏ ।

୨ । ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷଳେ ଆମାଦିଗକେ ପ୍ରେରଣ କର, ତୁମି ଅତି ନିପୁଣ । ତୁମି ଦେବତା-
ଦିଗେର ଶ୍ରୀ ଆମନ୍ଦ । ଆମରା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ତୋମାର ଶ୍ଵବ କରିତେଛି, ଶକ୍ତ-
ଦିଗୁକେ ମଟେ କର । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଆମାଦିଗକେ ରଙ୍ଗା କର, ବିପକ୍ଷଦିଗକେ
ସଂହାର କର ।

୩ । ହେ ମୋହ ! ତୁମି ବିଲା ବାଧାର କରିତ ହିତେଛେ । ତୋମାର ତୁମ୍ୟ
ଆମନ୍ଦ ବିଧାତା କେହ ନାହିଁ । ତୁମିଓ ଯେ, ଇନ୍ଦ୍ରଓ ମେ । ତୋମାର ମତ ଆହାର
ଆର ନାହିଁ । ବିନ୍ଦୁର ବିଦ୍ୱାନ୍ମୋକ୍ତ ତୋମାକେ ଶ୍ଵବ କରିତେଛେନ । ତୁମି ଏହି ଭୁବନେର
ରାଜା । ତୋମାର ଲିକଟର୍ଭୌତିକୀ ତୋହାରୀ ହିତେଲେ ।

୪ । ଏଇ ଅଶ୍ରୁ ମୋହରମ ସହପ୍ରଧାରୀଯ, ଶତଧାରୀଯ ଇନ୍ଦ୍ରର ଅନ୍ୟ ଅତି
ଚମଳକାର ମଧୁ କରିତ କରିତେଲେ । ଆମାଦିଗେର ଅମ୍ବକ୍ଷେତ୍ର ଜର କରିଯା ଦାଓ,
ଜଳ ଜର କରିଯା ଦାଓ । ହେ ମୋହ ! ତୁମି ମେଚଳକର୍ତ୍ତା (ପ୍ରବାନ୍ଧକ) । ଆମା-
ଦିଗେର ପଥ ଅଶ୍ରୁ କରିଯା ଦାଓ । (ଆସରୀ ଯେମ ଅବାରିତଗତି ହଇ)

୫ । କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ତୁମି କୀଟେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ
ହିତେଲେ । ସେବଲୋମର ପାବତ୍ରେର ମଧ୍ୟ ଦିଯା ମାତ୍ର ଗତିତେ ଯାଇତେଲେ ।

ତୋମାକେ ଶୋଧନ କରା ହିଲେ, ତୁମি ଉତ୍କଳ ବିବିଧ ଜ୍ଞାନାବୀ ବୋଟକେର ନ୍ୟାୟ ଗମନପୂର୍ବକ ଇନ୍ଦ୍ରେ ଉଦରେ ଯାଇତେଛେ ।

୬ । ତୁମି ମଧୁରଭାବେ ତାବେଦ ଦେବଜ୍ଞାର ଅମ୍ବ କ୍ଷରିତ ହୁଏ । ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେ ଅମ୍ବ ଛିନ୍ତି ହୁଏ, ମେଇ ଇନ୍ଦ୍ରେର ମାମୋଚାରଣେ କଳ୍ପଣ ହୁଏ, ତୁମି ଛିନ୍ତ ଓ ବକ୍ଷ ଓ ବାୟୁ ଓ ରହିଷ୍ପତିର ଅମ୍ବ ଛିନ୍ତି ହୁଏ । ତୁମି ମଧୁପୂର୍ଣ୍ଣ, ତୋମାର ବିନାଶ ନାହିଁ ।

୭ । ଏଇ କ୍ରତ୍ତଗତିଶୀଳ ସୋମରମକେ ଦଶ ଅଙ୍ଗୁଳି ମିଲିତ ହିଯା । ଶୋଧନ କରିତେଛେ । ଯେଥାବୀ ପୁରୁଷଦିଗେର ତୋତ୍ରବାକ୍ୟ ଇହାର ଅତି ଅୟୁକ୍ତ ହିତେଛେ, ସୋମରମେରା କ୍ଷରିତ ହିତେ । ଏଇ ସକଳ ମାଦକଭାଶକ୍ରିଧାରୀ ସୋମରମ ଇନ୍ଦ୍ରେ ଶରୀରେ ପ୍ରବେଶ କରିତେଛେ ।

୮ । ହେ ମୌମ ! କ୍ଷରିତ ହିତେ ହିତେ ତୁମି ଆମାଦିଗେର ଲୋକବଳ କରିଯା ଦାଓ, ଗର୍ବୁତି ପରିମାଣ ତୁମି କରିଯା ଦାଓ, ଅଶକ୍ତ ବାସ୍ତ୍ରବାଟୀ କରିଯା ଦାଓ । ଆମାଦିଗେର ଯଜ୍ଞେର ବିନ୍ଦୁକର୍ତ୍ତ୍ବ ଯେମେ କ୍ଷମତାପତ୍ର ନା ହୁଏ, ହେ ମୌମ ! ତୋମାର ସାହାଯ୍ୟ ଆୟମରୀ ଯେମେ ଯେଥାଲେ ଯତ ଧନ ଆଛେ, ଜୟ କରିତେ ପାରି ।

୯ । ଏଇ ବହୁଦର୍ଶୀ ସେଚନକାରୀ ସୋମ ଆକାଶେ ରହିଲେନ, ଏଇ କାର୍ଯ୍ୟକୁଣ୍ଠିତ ସୋମ ଆର ଆର ଦୀପିଶଳୀ ବଜ୍ରଦିଗକେ ଆରୋ ଦୀପିଶୁକ୍ର କବିଯା ଦିଲେନ, ଇନି ବାଞ୍ଚା, ପବିତ୍ରେର ମଧ୍ୟ ଦିଲ୍ୟା ଯାଇତେଛେନ ଏବଂ ଅନ୍ଧ୍ୟେର ହିତେର ଅନ୍ୟ ସନ୍ଦେଶ ସର୍ଗେର ଅମୃତ ଢାଲିଯା ଦିତେଛେ ।

୧୦ । ବେଳ ନାଥକ ବାକ୍ତିଗଣ ଆକାଶେ ଉତ୍ସତତ୍ତ୍ଵାଳ୍ୟରେ ଏଇ ଉତ୍ସତତ୍ତ୍ଵାଳ୍ୟର ସେଚନକାରୀ ସୋମକେ ଶୁଖିଟେ ବଚନେ ମନ୍ତ୍ରାବଶ୍ୟ କରିତେ କରିତେ ଏବଂ ପରମ୍ପରା ପୃଥ୍ବୀକୁଭାବେ ଦୋହନ କରିତେଛେ । ଏଇ ତ୍ରୟମର ସୋମରମ ଜଳେ ଶିଖିତ ହିନ୍ଦେହେଲ, ଇନି ମଧୁର ରସରମ୍ପୀ ହିଲ୍ଲା ପବିତ୍ରେ ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମ କଳେର ମଧ୍ୟେ ସମୁଦ୍ରେ ଡରଙ୍ଗେର ନ୍ୟାୟ ଯାଇତେଛେ ।

୧୧ । ଏଇ ଶୁପର୍ଣ୍ଣ ସୋମ(୧) ଆକାଶେ ଉଡ଼ିତେ ଛିଲେନ, ବେଳ ନାଥକ ବ୍ୟକ୍ତିରୀ ସାଧନା କରିଯା ଆନିଯାଛେ । ଏଇ ସୋମ ଶିଖିର ନ୍ୟାୟ ଶବ୍ଦ

(୧) ଏଥାବେ ସୋମକେଇ “ ଶୁପର୍ଣ୍ଣ ” ବଲିଯା ବନ୍ଦ କରା ହିଲାଛେ ।

କରିତେହେଲ, ଇହାର ଏତି କୋତ୍ୟବକ୍ୟ ପ୍ରେରିତ ହିତେହେ । ଇମି ଶୁବର୍ଣ୍ଣ ପଞ୍ଜୀ, ପୃଥିବୀତେ ଆସିଯା ଆଛେ ।

୧୨ । ଇମି ପଞ୍ଜର(୨), ଆକାଶେର ଉର୍ଜଭାଗେ ଛିଲେନ । ଇବି ମେଇ ହୁଅ ହିତେ ତାବ୍ୟ ବଞ୍ଚ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିତେ ଛିଲେନ, ଇହାର ତେଜଃ ଶୁଭବନ କିରଣ ବିଷ୍ଟାରପୁର୍ବକ ଦୀପି ପାଇତେଛିଲ, ମେଇ ଶୁଭ ଆଲୋକ ଜଳକ ଅନନ୍ତ ତୁଳ୍ୟ ଦ୍ୱାଳୋକ ଓ ତୁଳୋକକେ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ୟ କରିଲ ।

୮୬ ମୁଦ୍ରଣ ।

ପଦଧାନ ମୋମ ଦେବତା । ଅଥମ ୧୦ ଶକ ଆକୁଟ ଓ ମାସ ନାମେ ଖରିଗଣ ; ହିତୀୟ

୧୦ ଶକ ଶିକତା ଓ ସନ୍ନୀବାବୀ ମାମକ ଖରିଗଣ ; ତୃତୀୟ ୧୦ ଶକ ପୃତ୍ର ଓ ଇତିଜ ମାମକ ଖରିଗଣ ; ଚତୁର୍ଥ ୧୦ ଶକ ଆକୁଟ ଓ ମାସ ନାମକ ଖରିଗଣ ; ତତ୍ତ୍ଵମନ୍ତ୍ରର ୫ ଶକ ଅତି ଖରି ; ତତ୍ତ୍ଵମନ୍ତ୍ର ଓ ଶକ ଗୃହମନ୍ତ୍ର ଖରି ।

୧ । ହେ କ୍ଷରଗଣୀୟ ମୋମ ! ତୋମାର ରସଗୁଲି ବିଜ୍ଞାର ହିତେହେ, ଇହାରୀ ମାନସବେଗେ ଅଗ୍ରମର ହିତେହେ, ଇହାରୀ ଆମଦକର, ଇହାରୀ ଶୀତ୍ରଗାମିନୀ ଘୋଟକିର ଶାବକେର ନ୍ୟାଯ ଅବଲୀଲାକ୍ରମେ ଧାରିତ ହିତେହେ । ଇହାରୀ ପଞ୍ଜୀର ନ୍ୟାଯ ଆକାଶ ହିତେ ପତିତ ହିତେହେ । ମଧୁର ରମଣୀଲୀ ଅତି ଚର୍ଣ୍ଣକାର ଶାଦକତାଶକ୍ତିସମ୍ପଦ ଏହି ମୋମରସଗୁଲି କଳମଟିକେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଯା ଉପବେଶନ କରିତେହେ ।

୨ । ମାଦକତାଶକ୍ତିମୁଦ୍ର ସମୁରତାସମ୍ପଦ ତୋମାର ରସଗୁଲି ରଥବାହ ଘୋଟକଦିଗେର ନ୍ୟାଯ ପୃଥିକ ପୃଥିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ହିତେହେ । ଅଧୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରବାହେ ଅବହମାଗ ଏହି ସକଳ ମୋମରସ ବଜ୍ରଧାରୀ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ମେଇନପ ଆପ୍ୟାଯିତ କରିତେହେ, ଯେନପ ଗାଁତୀ ଆପନ ବନ୍ସକେ ଆପ୍ୟାଯିତ କରେ ।

୩ । ଘୋଟକକେ ଚାଲାଇଯା ଦିଲେ ମେ ଯେନପ ସୁନ୍ଦ ଅଭିମୁଖେ ଧାରିତ ହୁହ, ହେ ମୋମ ! ତଙ୍କପ କ୍ରତ ବେଗେ ତୁମି ଆଇସ । ତୁମି ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ବଞ୍ଚ ତୁଳ୍ୟ, ତୁମି ଅଞ୍ଜରମିର୍ମିତ କଳନେ ଆକାଶ ହିତେ ଅବେଶ କର । ଉଚ୍ଚହାନହିତ ଘେଷଲୋଭମର ପବିତ୍ରେ ଉପର ଏହି ମୋମ ଇନ୍ଦ୍ରର ପାନେର ଜନ୍ୟ କରିତ ହିତେହେ(୧) ।

(୧) ଏଥାମେ ଗଞ୍ଜର ଅର୍ଦ୍ଦ ଦୂର୍ଯ୍ୟ । ମୋମକେ ଦୂର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମେ ଭତି କରା ହିତେହେ ।

(୨) ମାରଣ ତିନଙ୍କପ ବ୍ୟାଧୀ ଦିରାହେଲ ।

୪ । ହେ ମୋହ ! ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ୍ବ୍ୟାପିନୀ ତୋମାର ଧାରାଙ୍କଳି ମାନସବେଳେ ଶୂନ୍ୟ ପଥ ଦିଇଯା କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇୟା ଛୁକ୍କେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେହେ । ସେ ସମ୍ପଦ ଖ୍ୟାତି ତୋମାକେ ଅସ୍ତ୍ରତ ଓ ଶୋଧନ କରେନ, ତାହାର ତୋମାର ଧାରାଙ୍କଳି କଲମେର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଇୟା ଦିତେହେନ, ସେ ହେତୁ ଖ୍ୟାଗଣେର ମେବରୀୟ ବନ୍ଧୁ ।

୫ । ହେ ମୋହ ! ତୁମି ସର୍ବଜ୍ଞା । ତୁମି ଏହୁ । ତୋମାର ଚମକାର କିରଣପୁଣ୍ଡ ସର୍ବଜ୍ଞାମେ ଗତିବିଦି କରେ । ତୁମି ବିଶ୍ୱାଗତେର ପତି, ସର୍ବଜ୍ଞାନ-ବ୍ୟାପୀ, ସର୍ବବନ୍ଧୁର ଅବଲମ୍ବନକ୍ରମ । ଏଇ ରୂପେ ତୁମି କରିତ ହୁଏ ।

୬ । ସଥର ମୋହ ନିଷ୍ଠୀତି ହରେନ, ତଥର ତିନି ନିଜେ ଏକହାମବନ୍ତୀ, ମୁହିର, କିନ୍ତୁ ତୋହାର କିରଣପୁଣ୍ଡ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଛଡ଼ାଇୟା ପଡ଼େ । ସଥର ତିନି ବରିତବର୍ଗ ଧାରଣପୂର୍ବକ ମେଘଲୋମଯ ପବିତ୍ରେ ଶୋଭିତ ହରେନ, ତଥର ତିନିଓ ଉପବେଶନକର୍ତ୍ତା ହଇୟା ନିଜ ବାସହାଳ କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଉପବେଶନ କରେନ ।

୭ । ମୋହରୁମ ଯଜ୍ଞେର ଧ୍ୱାନକ୍ରମ ତିନି ଯଜ୍ଞେର ଶେଷଭାବିଧାତା ; ତିନି ଦେବଭାଦିଗେର ଗୃହେ ଗମନ କରେନ । ତିନି ମହାବୀରାଜଙ୍କୁ କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇୟା ଥାକେନ, ତିନି ରୁମ ସେଚନ କରିତେ କରିତେ ମଶମେ ମେଘଲୋମଯ ପବିତ୍ର ଅନ୍ତିକ୍ରମ କରେନ ।

୮ । ତିନି ରାଜୀ, ନନ୍ଦୀ ହିତେ ସମୁଦ୍ରେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ ହିତେହେନ । ତିନି ଛିଲେନ ନନ୍ଦୀ ମଧ୍ୟେ, ଜଳେର ତରଙ୍ଗେ ବିଲିତ ହିତେହେନ(୨) । ତିନି କୁରଣକାଳେ ଉଚ୍ଚଜ୍ଵାଳ-ହିତ ମେଘଲୋମଯ ପବିତ୍ରେ ଆରେହଙ୍କରିତେହେନ । ତିନି ପୃଥିବୀର ଧାରଣ-କର୍ତ୍ତା, ନାନ୍ଦିନୀଙ୍କ ଅଳୋକକ୍ରମକ୍ରମ ।

୯ । ମୋହ ଏକପ ଶବ୍ଦ କରିଲେନ, ସେ ଗଗନେର ଉର୍କ୍ଷଭାଗ ପ୍ରତିଧିନିତ ହଇଲ । ତୋହାର ଅବଲମ୍ବନେ ଲୋକ ଓ ଭୂଲୋକ ମୁହିର ଆହେ । ତିନି ଇନ୍ଦ୍ରେର ବନ୍ଧୁ-ଭୂର ଅଭିରୋଧେ କରିତ ହିତେହେନ । ତିନି କରିତ ହଇୟା କଲମେର ମଧ୍ୟେ ଗିର୍ଯ୍ୟା ବନ୍ଦିତେହେନ ।

୧୦ । ଏଇ ମୋହ ଯଜ୍ଞେର ଔତ୍ତୁଳ୍ୟମଞ୍ଚାଦିକ ଆଳୋକକ୍ରମକ୍ରମ, ଇନି ମୁଖିତେ ମଧୁର ଲ୍ୟାଙ୍କ କରିତ ହିତେହେନ । ଇନି ଦେବଭାଦିଗେର ଜୟଦାତୀ ପିତା, ଧରେର

(2) ଅର୍ଦ୍ଧାଂ ଧାରାଙ୍କଳ ବର୍ଷୀୟତି ତ୍ୟାଗ କରିଯା କଲମକ୍ରମ ମୁଦ୍ରମୁର୍ତ୍ତି ଧାରଣ କରିଲେନ ।

ଅଧିପତି । ଇମି ବିବିଧ ଅଞ୍ଚଳରେ ରତ୍ନ ଛୁଲୋକେ ଓ ଭୁଲୋକେ ବିଭଗ କରେନ । ଇମି ଇନ୍ଦ୍ରେ ପାନୋପଣୋଗୀ ଅତି ଚମ୍ପକାର ରସ, ଇହାର ମାଦକଭାଶଙ୍କ ମିକପମ ।

୧୧ । ଇମି ସବେଳେ, ମଶଦେ କଲେ ଯାଇତେହେମ । ଇମି ଛୁଲୋକେର ଅଧିପତି, ସର୍ବଜ୍ଞଠା ; ଇହାର ଧାରୀ ଶତମଂଥ୍ୟକ । ଇମି ହରିତବନ୍ ଧାରଣ କରିଯାଇବେ ଯଜ୍ଞର ଛାଲେ ଛାଲେ ବସିତେହେଲ, ଇମି ପବିତ୍ରେ ଛିନ୍ ପଥେ କ୍ଷରିତ ହଇଯା ରସ ବର୍ଷଣ କରିତେହେଲ ।

୧୨ । ଇମି କ୍ରମକାଳେ ବନୀର ଅତ୍ରେ ଧାବିତ ହେଲ, ମେହିରପ ବାକ୍ୟେର ଅତ୍ରେ ଏବଂ ଗାୟତ୍ରୀଗଣେର ଅତ୍ରେ ଧାବିତ ହେଲ, ଏତାଦୃଶ ଇହାର ବେଳା । ଇମି ଉତ୍ତମ କଞ୍ଚକାରୀ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଯୁକ୍ତେ ସମୁଦ୍ରଭାଗେ ପ୍ରଚୁର ଧର ଆସ କରେନ । ମେହି ରସ ମେଚଳକାରୀ ସୋମକେ ନିଷ୍ପୌଡ଼ନକର୍ତ୍ତାରୀ ନିଷ୍ପୌଡ଼ନ କରିତେହେଲ ।

୧୩ । ଶ୍ରୋତ୍ ଶବଧେ ଶ୍ରୀତ ହଇଯା ଏହି ସୋମ ଚାଲିତ ଅଶ୍ଵେର ନ୍ୟାୟ ହାଇଯା ଯେବଲୋଧେର ପବିତ୍ରେ ତରଙ୍ଗରମ୍ପେ (ଆଚୁର ପରିଦ୍ୱାଣେ) ଯାଇତେହେ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ହେ କବି ! ଛୁଲୋକ ଓ ଭୁଲୋକେର ମଧ୍ୟେ ତୋମାର ସଜ ହଇଲେଇ ଏହି ନିର୍ମଳ-ସୋମ ଶ୍ରୋତ୍ ଶୁଣିତେ ଶୁଣିତେ କ୍ଷରିତ ହୟ ।

୧୪ । ଏହି ସୋମ ଏକ ଆଲୋକମୟ କବଚେ ଆଚ୍ଛାଦିତ, ଯାହାର କିରଣ ଆକାଶକେ ସର୍ଶା ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିତେହେ । ଯଜ୍ଞର ସମୟ ଜଳେର ସହିତ ଯିଣିତ ହଇଯା ଇମି ଶୂନ୍ୟ ପଥେ ଗତି କରେନ । ଇମି ସ୍ଵର୍ଗେର ଉତ୍ପାଦନକର୍ତ୍ତା । ଇମି ସ୍ଵର୍ଗେର ଆଚୀନ ପିତା (ଇନ୍ଦ୍ର) କେ ସେବା କରେନ(୩) ।

୧୫ । ଏ ସୋମ ସର୍ବାତ୍ମେ ଇନ୍ଦ୍ରେ ତେଜ୍ଜଃ ବାଡାଇଯା ଛିଲେମ, ମେହି ଇନ୍ଦ୍ରେ ଅଂଗମନେର ଜଳ୍ୟ ଇମି ଇନ୍ଦ୍ରକେ ପରମ ମୁଖୀ କରିତେହେଲ । ମେହି ସର୍ବୋଚ୍ଚଶାନେ ଯଥାର ଇନ୍ଦ୍ରେ ଧାର, ତଥା ହିତେ ତିଲି ସୋମ ପାନେର ପ୍ରତାବେ ସକଳ ଯୁକ୍ତ ଗମନ କରେନ ।

୧୬ । ସୋମ ଇନ୍ଦ୍ରେ ଉଦରେ ପ୍ରବେଶ କରେନ, କାରଣ ଇନ୍ଦ୍ର ତୋହାର ବନ୍ଧୁ । ତିଲି ଇନ୍ଦ୍ରେ ଉଦରେ କୋଳ ଅଳିଷ୍ଟ କରେନ ନା । ଯାନବ ଯେମନ ମୁବତୀ-ନିଶ୍ଚୋର ମହିତ ମିଳିତ ହୟ, ଉଦ୍ଧପ ଇମି ଶତଛିନ୍ ପଥ ଦିଯା ନିର୍ଗତ ହଇଯା ଜଳେର ସହିତ ଯିଣିତ ହିତେହେଲ ।

(୩) ଶାରଧେର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କଞ୍ଚକ ବିତିର ।

୧୭ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ମେବକେରା ମୁଖ୍ୟର ମୁହଁର ମୁହଁର ତୋମାର କରିବାର ଅଭିଲାଷେ ଯଜଗୁହ ମଧ୍ୟେ ଯୁଗିଯା ବେଡ଼ାଇତେଛେ । ବୁଦ୍ଧିମାନେରା ତୋତ୍ରମହିଳାରେ ମୋହର ଆବାହନ କରିତେଛେ । ଗାଁଭା ହିଂହାର ଉପର ହୁଫ୍କ ଚାଲିଯା ଦିତେଛେ ।

୧୮ । ହେ ସୋମ ! ଯେ ଯୁକ୍ତ ତିନ ଦିନ ଅବିରତ ପ୍ରବର୍ତ୍ତମାନ ହିଇଯା ଆମା-
ଦିଗେର ଜଳ୍ୟ ପ୍ରଚୁର ଇଚ୍ଛା, ଅନ୍ନ, ମଧୁ ଓ ଲୋକଜନ (ଦାସ) ଆନିଯା ଦିଯାଛେ(୮),
ମେଇ ଅକ୍ଷୟ ଅନ୍ନ ବର୍ଦ୍ଧନକାରୀ ଯୁକ୍ତର ଅଭିଯୁଥେ ତୁ ମି କରିତ ହୁଏ ।

୧୯ । ତୋତ୍ର ବର୍ଷଣକାରୀ ବିଚକ୍ଷଣ ସୋମ କରିତ ହିତେଛେ, ଇନି ଦିନ ଓ
ଆତଃକାଳ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟର ହତ୍ତିକର୍ତ୍ତା । ଇନି ଧୀରାର ଆକାରେ କଳମେ ପ୍ରବେଶ
କରିତେଛେ । ଇନି ବୁଦ୍ଧିମାନଦିଗେର ତୋତ୍ରର ଭାଗୀ ହିଇଯା ଇଞ୍ଜେର ହଦୟଜଳ
ହିତେଛେ ।

୨୦ । ଏହି ପ୍ରାଚୀନ କବି ସୋମ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଲୋକଦିଗେର ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତତ
ହିଇଯା କରିତ ହିତେଛେ । ଇନି କଳମେର ମଧ୍ୟେ ସଶଦେ ଯାଇତେଛେ । ଇନି
ଯେଳ ତ୍ରିତେ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିତେଛେ । ଇନି ଇମ୍ବୁ ଓ ବାୟୁର ସହିତ ବନ୍ଧୁତ
କରିବାର ଅଳ୍ୟ ମଧୁ ଚାଲିଯା ଦିତେଛେ ।

୨୧ । ଏହି ସୋମ ଶୋଧିତ ହିଇଯା ପ୍ରାତଃକାଳକେ ଆଲୋକମୟ କବେଳ,
ଇନି ନନ୍ଦୀ (ଅର୍ଥାତ୍ ଧାରୀ) ହିତେ ଉପନ୍ନ ହିଇଯାଛେ, ଇନି ସଂସାରେ ହତ୍ତିକର୍ତ୍ତା ।
ଇନି ଏକବିଂଶତି ଗାଁଭା ହିତେ ଆପନାର ଅମୁଗ୍ନିବସରପ ହୁଫ୍କ ଦୋହଳ
କରିତେଛେ । ଏହି ଆନନ୍ଦକର ମୋମ ହନ୍ଦୟେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇବାର ଅଳ୍ୟ ରମଣୀୟ-
.ଭାବେ କ୍ଷରିତ ହିତେଛେ ।

୨୨ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ଶୋଧିତ ହିଇଯାଛ । ନିବ୍ୟ ଧାମେର ଦିକେ
କରିତ ହୁଏ । ତୁ ମି ପବିତ୍ରେ ପଥ ଦିଯା କଳମେ ଯାଏ । ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ
ଇଞ୍ଜେର ଉଦରେ ପ୍ରବେଶ କର । ମନ୍ଦୟେରା ତୋମାକେ ଅନ୍ତତ କରିଯାଛେ । ତୁ ମି
ଶୂର୍ଯ୍ୟକେ ଆକାଶେ ଛାପନ କରିଯାଛ ।

୨୩ । ଅନ୍ତରେର ଦ୍ୱାରା ମିଷ୍ପୌଡ଼ିତ ହିଇଯା ତୁ ମି ପବିତ୍ରେ କରିତ ହୁଏ ।
ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ଇଞ୍ଜେର ଉଦରେ ପ୍ରବେଶ କର । ତୁ ମି ବିଚକ୍ଷଣ, ତୁ ମି ମାଘ୍ୟ
ଚେଲ । ତୁ ମି ଅନ୍ତିରାର ସନ୍ତୋଷଦିଗକେ ଗାଁଭିସମ୍ମ ଦେଖାଇଯା ଦିଯାଛିଲେ ।

(8) ମୁମ୍ବେ ଏହି ଆଛେ, ଯଥା “ବାନଃ ଦୋହତେ ତ୍ରି: ଅହନୁ ଅମଞ୍ଜୁବୀଜୁମ୍ବଃ ବାଙ୍ଗବ
ମୃଦୁମ୍ବଃ କୁରୀରୀର ।” ତିନ ଦିନ ମୁହଁର ପରେ ଇଚ୍ଛ ଆଦି ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲାଭେତ ଉତ୍ସେଧ ପାଞ୍ଚରା
ଥାଇତେଛେ ।

২৪। হে পবিত্র সোম ! সৎকর্মাহৃষ্টানকারী বিদ্বান् ব্যক্তিগণ তোমার আশ্রয় কামনা করিয়া তোমার শুণ গান করিয়া থাকে। পক্ষী তোমাকে দ্যুলোক হইতে (মর্ত্যে) আনয়ন করিয়াছে। যাবতীয় স্তুতিবাক্য তোমার শোভা হৃদি করিয়াছে।

২৫। যথন সোমরস তরঙ্গবেগে মেষলোময় পবিত্রের চতুঃপাঞ্চ দিয়া ক্ষরিত হইতে থাকেন, তখন সাতটী গাড়ী তাঁহার নিকটে যাইয়া থাকে। শুক্রের যজ্ঞস্থানে একাণ্ড দেহধারী আয়ুগণ (কতকগুলি ব্যক্তির মাঝ) জলের আধারের দিকে সেই কর্মকুশল সোমকে প্রেরণ করিতেছে।

২৬। সোমরস ক্ররণপূর্বক তাবৎ শক্তকে পরাজয় করিতেছেন ; যজকর্ত্তা ভক্তব্যক্তির জ্যো সর্বশ্রেণীর সুবিধা করিয়া দিতেছেন। সেই সুন্দী ও সুবোধ সোমরস আপনার মৃত্তি দুক্ষের সহিত মিশ্রিত করিতেছেন, ক্রীড়াশসন্ত ঘোটকের ম্যায় দেষলোমের দিকে ধাইতেছেন।

২৭। শক্তশংখ্যক ধারা জলের ন্যায় অবাধে বহমান হইয়া পরম্পর মিলপূর্বক হরিতবর্ণ সোমরস প্রস্তুত করিতেছে। তাঁহাকে ক্ষীরে আচ্ছাদনপূর্বক অঙ্গুলিগণ শোধন করিতেছে। তিনি বেদির তৃতীয়ত সে দৌপ্যমান অঘির উপর সংস্থাপিত হইতেছেন।

২৮। হেসোম ! এই তাবৎ আণী তোমার অর্গায় রেতঃ হইতে উৎপন্ন। তুমি সমস্ত বিশ্বভূমের প্রতু। হে ক্ররণশীল সোম ! এই মিথিল অগৎ তোমার আজ্ঞাধীন। হে সোম ! তুমি সর্বশ্রেষ্ঠ ক্ষমতার অধিকারী।

২৯। হে সোম ! তুমি বিশাল, বিজ্ঞত সমুজ্জ্ব। হে কবি ! তুমিই এই পাঁচ দিক (উজ্জ্বেল দিক লইয়া পাঁচ) ধারণ করিয়াছ। তুমি দ্যুলোক ও ভূলোককে ধারণ কর। হে ক্ররণশীল সোম ! তোমার জোঃতি রাশি স্মর্ধের তুল্য।

৩০। হে সোম ! এই ধূলিময় পৃথিবী ধারণ করিবার জ্যো দেবতা-দিগের উজ্জ্বেলে পবিত্রেতে শোধন হইয়া থাক। উশিজ্জ্ব নামক ব্যক্তিগণ সর্বাশ্রে তোমাকে গ্রহণ করিয়াছিল। এই তাবৎ লোক তোমার দ্বারা চালিত হইয়াছে।

୩୧ । ସୋମରସ ଶବ୍ଦ କାରିତେ କରିଲେ ଯେବୋମ ଅଭିଜ୍ଞମ କରିଲେଛେ । ଏହା ହରାଜ୍ଞକ ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ରସ ଭାଲେ ପଡ଼ିଯା ଶବ୍ଦ କରିଲେଛେ । ଇହାର ଧ୍ୟାନ କରିତେ କରିତେ ଇହାର ଅଭିଲାଷୀଗମ ଇହାର କ୍ଷବ କରିଲେଛେ । ଇଲି ଯେବେ ଏକଟୀ ଶଦ୍ଵାରମାନ ଶିଶୁ, କ୍ଷୁତିରୀ ଯେବେ (ବାଂସଲ୍ୟଭାବ) ଇହାକେ ଲେହମ କରିଲେଛେ ।

୩୨ । ଏହି ସୋମ ଯେବେ ଶୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣମର ପରିଚଳନ ଧାରଣ କରିଲେଛେ, ଆମୀର ବୌଧ ହୁଏ ଇଲି ତ୍ରିଗୁଣ ମୂର୍ତ୍ତ ଟାଲିଲେଛେ । (ଅର୍ଥାତ୍ ଦିଲେର ମଧ୍ୟେ ତିଲ ବାର ବଜ୍ଞ ହୁଏ), ଇଲି ଖତେର ମୃତମ ମୃତମ କ୍ଷେତ୍ର ଯୋଗାଇଯା ଦିଲେଛେ । ଏହି ନରପତି ସୋମ ଆପନ ପାତ୍ରେ ଘାଇଲେଛେ ।

୩୩ । ଏହି ସୋମ ଯିବି ଅନ୍ତିମଶେଷର ରାଜୀ, ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣର ଅଧିପତି, ତିମି କ୍ଷରିତ ହଇଲେଛେ । ଖତ ଯେ ପଥ ଦେଖାଇଯା ଦିଲେଛେ, ମଶଦେ ସେଇ ସମ୍ମତ ପଥମିଳା ଯାଇଲେଛେ । ଏହି ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ସୋମ ସହାଯାରୀ ଦିକ୍ ହଇଲେଛେ । ଇଲି ଶୋଧନ ହଇଲେଛେ, ତଦ୍ଦର୍ଶନେ ଲୋକେର ନାନାବିଧ ବାକ୍ୟାକ୍ଷରି ହଇଲେଛେ, ଇହାର ମଜ୍ଜେ ସଙ୍ଗେଇ ଧନ ଆଛେ ।

୩୪ । ହେ କ୍ଷରଣଶୀଳ ସୋମ ! ତୁମି ଶୂର୍ଯ୍ୟର ନ୍ୟାୟ ଅନୁତ । ତୋମାର ଅଚୁର ରସ, ତୁମି ଯେବୋମର ପବିତ୍ର ସ୍ଵରପ ପଥ ଦିଶ୍ୟ ଚାଲାଇଯା ଦିଲେଛେ । ତୁମି ଅନ୍ତରେ ନିଷ୍ପାତିତ ହଇଯାଇଁ ; ଅଧ୍ୟକ୍ଷଗମ ତୋମାକେ ଅନ୍ତୁଲିଦ୍ଵାରା ଶୋଧନ କରିଯାଇଁ, ଏଥିନ ତୁମି ଅଚୁର ଥିଲ ଲାଭେର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତୁମୁଳ ଯୁକ୍ତ ଯାଇଲେଛେ ।

୩୫ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ଅର୍ଦ୍ଧ ଓ ପରାକ୍ରମ ଉଂପାଦନ କର । ଶ୍ୟେମକୀ ଯେବେଳ ଆପନାର ବାସୀର ବସେ, ତେବେଳି ତୁମି କଲମେର ମଧ୍ୟ ଉପବେଶନ କର(୫) । ତୁମି ନିଷ୍ପାତିତ ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରର ଆମନ୍ଦ ଓ ମନ୍ତବ୍ୟ ଉପହିତ କର, ଯେ ହେତୁ ତୁମି ମାନ୍ଦକତାଳକିଳିମଞ୍ଚ । ତୁମି ଛାଲୋକେର ମସଯୋଗ୍ୟ କ୍ଷପ୍ତସ୍ଵରପ, ତୁମି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ୍ ଦୃଷ୍ଟି କର ।

୩୬ । ଏହି ଯେ ଜବୀଲ ବାଲକ ସୋମ, ଯିବି ବିଶ୍ଵାସୀ ହଇବାର ଜବ, ଅଗ୍ନିରାତ୍ରେ ହେଲେ, ଯିବି ଦିବ୍ୟ ଲୋକବାସୀ ଗନ୍ଧର୍ବେର ନ୍ୟାୟ କ୍ରପବାନ୍ତ(୬), ଯିବି ନରଜୀତିର ପ୍ରତି କୃପାବାନ୍ତ, ସେଇ ସୋମକେ ସାତ ଜମ ଭଗିନୀତେ ଯିଲିଯା ।

(5) ଶ୍ୟେମ ପକ୍ଷୀର ସହିତ ତୁଳନା ।

(6) ଏଥାବେଳ ଗନ୍ଧର୍ବର ଅର୍ଦ୍ଦ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଜମେର ସଥେ ଲାଲନ ପାଳନ କରେ, କେବ ନା ତିଲି ପାଲିତ ହଇଲେ ସରକୁ
ବିଶ୍ଵଭୂବନେର ଜୀବନ୍ତି ହିବେ ।

୩୭ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ମି ଉତ୍ତର ଓ ପଞ୍ଚମୁକ୍ତ ଘୋଟକୀ ଯୁତିଯା ପ୍ରଚୁର ମ୍ୟାର
ବିଶ୍ଵଭୂବନେ ଗତିବିଧି କର । ମେଇ ଘୋଟକୀରୀ ଯେନ ଯୁତ, ଯୁଦ୍ଧ, ଯୁଦ୍ଧ ଆହରଣ
କରିଯା ଦେ� । ହେ ମୋମ ! ଯମୁନ୍ୟଗନ ଯେମ ତୋମାର କାର୍ଯ୍ୟ ସିନ୍ଧ କରିତେଇ
ବ୍ୟାପ୍ତ ଥାକେ ।

୩୮ । ହେ କରଣଶୀଳ ମୋମ ! ମରଜାତିର ପ୍ରତି ତୋମାର କୃପାଦୃଷ୍ଟି ।
ତୁ ମି ରୁମ ହଣ୍ଡି କରିଯା ଥାକ । ତୋମାର ରମୟ ତରଙ୍ଗ ତୁ ମି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଚାଲାଇଯା
ଦିଯା ଥାକ । ଅତଏବ ତୁ ମି ଏଇକପେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ, ଯେ ଆମରା ଯେନ ଅର୍ଥ ଓ
ଶୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ ଲାଭ କରି । ଯେନ ତ୍ରିଭୁବନେ ଆମରା ନିରାପତ୍ତବେ ପ୍ରାଣ ସାରନ କରି ।

୩୯ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ମି ଏଇକପେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ, ଯେନ ଆମରା ଗାଭୀ ଓ ଅଶ୍ଵ
ଓ ଶୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ ଲାଭ କରି । ତୁ ମି ତ୍ରିଭୁବନେ ଗର୍ଭଦାନକାରୀ ଅନକେର ପ୍ରକଳ୍ପ ସଂଚ୍ଛା-
ପିତ ଆଛ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ମି ବିଶ୍ଵବାଣ୍ପୀ ; ତୋମାର ଅସାଦେ ଲୋକବଳ
ପାଞ୍ଚମ୍ୟ ଯାଏ । ତୋମାକେ ଏତାଦୃଶ ଜ୍ଞାନିଯା ବିଦ୍ୱାନ୍‌ଗ ବିବିଧ ବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ-
ପୂର୍ବକ ତୋମାର ଉପାମନୀ କରିତେହେ ।

୪୦ । ଏଇ ସେ ମୋମ, ଇଲି ଅତି ଚମକାର ଯୁଦ୍ଧ ତରଙ୍ଗ ଉଠାଇତେହେନ ।
ଅମେର ପରିଚନ ପରିଧାନ କରିଥା ମହିଷେର ନ୍ୟାଯ ଅବଗାହନ କରିତେହେନ ।
ଇଲି ରାଜୀ, ପବିତ୍ରତା ଇହାର ରଥ, ଇଲି ଯୁଦ୍ଧ ଚଲିଲେନ; ଇଲି ଶହସ୍ର ଯାହାନେ ଗତି-
ବିଧି କରିଯା ପ୍ରଚୁର ଅନ୍ଧ ଜୟ କରିତେହେନ ।

୪୧ । ମୋମ ସଂମାରେର ଆୟୁଃ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବନସ୍ଵରୂପ ; ତିଲି ଆମାଦିଗେର
ଶ୍ରତିବାକ୍ୟ ଅହରିଣି ଉଦୟ କରିଯା ଦିତେହେନ, ମେଇ ଶ୍ରତିବାକ୍ୟ ଯାହାର ଅଭାବେ
ଆମରା ସନ୍ତୋଷାଦି ଲାଭ କରି, ଯାହା ଆମାଦିଗେର ଜନ୍ୟ (ଅଶେଷ କାମ୍ୟବସ୍ତୁତେ)
ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଛେ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ମି ଇନ୍ଦ୍ରକର୍ତ୍ତକ ପୀତ ହିରା ତୁଁହାର ନିକଟ
ଆମାଦିଗେର ଜନ୍ୟ ସନ୍ତୋଷ ଓ ଧନ ଓ ସେଟିକ ଓ ଉତ୍ତମ ଅଟ୍ରାଲିକା ଚାହିୟା
ଦୀର୍ଘ ।

୪୨ । ଅଭାବ ଉପହିତ ହଇବାମାତ୍ର ମୁବୋଧ ବ୍ୟକ୍ତି ମେଇ ରମଣୀର ମୂର୍ତ୍ତିଧାରୀ
ଇନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଆନନ୍ଦକର ମୋମରୁଲେର ଔତ୍ତମ୍ୟ ଅବଲୋକନ କରେନ । ମେଇ ମୋମ
ସଂମାର ରକ୍ତ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶେ ମରଲୋକବାସୀ ଓ ଦିବ୍ୟଲୋକବାସୀ ଏହି ଛଇ

ଆତୀୟ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟବିର୍ଗେର ବଳାଧାନ କରିବାର ଅନ୍ୟ ତାହାଦିଗେର ଉଦରେ ପ୍ରବେଶ କରିଯାଇବାକୁ ଥାକେନ ।

୪୩ । (ପୁରୋହିତଗଣ) ତାହାକେ (ମୋଖକେ) ମାଧ୍ୟିତେଛେନ, ପୃଥିକୁ କରିତେ-ଛେନ, ଉତ୍ତମରୂପେ ମାଧ୍ୟିତେଛେନ, ମଧୁସଂୟୁକ୍ତ କରିତେଛେନ ଓ ତଂପ୍ରତିଭାବେ ମାଧ୍ୟିତେଛେନ, ଯେହେତୁ ମେଇ ମୋମ କ୍ରତୁ ଅର୍ଥାଏ କାର୍ଯ୍ୟକୁଶଳ । ସଥମ ସିଙ୍ଗୁ, ଅର୍ଥାଏ ତାହାର ରମ ଉଚ୍ଛ୍ଵସିତ ହୟ, ତଥମ ତିନି ଲିମ୍ବେ ପତିତ ହଲ, ତିଲି ରମ ମେଚଳ କରିତେ ଥାକେନ, ତଙ୍କଣ୍ଠ ମୁବର୍ଣ୍ଣଭରଣଧାରୀ ପୁରୋହିତଗଣ ତାହାକେ ଜଳେ ଲାଇଯା ଯାନ, ଯେକୁଣ୍ଠ ଲୋକେ ପଶୁକେ (ମୋନେର ଜନ୍ୟ) ଜଳେ ଲାଇଯା ଯାଯ ।

୪୪ । ମେଇ କ୍ରମଶୀଳ ଆନ୍ମି ମୋନେର ନାମ କରିଯା ସକଳେ ଗାନ କର, ତାହାର ଏକାଣ ଧାରା ଅବ ଆହରଣ କରିତେ ଯାଇତେଛେ । ଯେକୁଣ୍ଠ ସର୍ପ ଆପନାର ପୁରାତନ ଚର୍ମ ତ୍ୟାଗ କରେ(୭), ମେଇକୁଣ୍ଠ ମେଇ ଧାରା ଯାଇତେଛେ । ମେଇ ରମମେଚଳକାରୀ ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ମୋମ କ୍ରୀଡ଼ାଔସନ୍ତ ଘୋଟକେର ନାମ ଦୌଡ଼ିତେଛେ ।

୪୫ । ମେଇ ମୋମ ରାଜୀର ନ୍ୟାୟ ଅପ୍ରେ ଅପ୍ରେ ଚଲିଯାଛେ ; ତିଲି ଜଳେର ଶ୍ରୋତେର ନ୍ୟାୟ ସତ୍ତେଜେ ଯାଇତେଛେ । ସଂମାରେ ଦିଲ ପରିମାଣ କରିବାର ଅନ୍ୟ ତିନି ଲିମ୍ବୁକୁ ଆଛେନ । ତିଲି ହରିତବର୍ଣ୍ଣ, ତିଲି ଜଳେ ମ୍ରାନ କରିଯାଛେନ, ତିଲି ଦେଖିତେ ଏମନି ମୁକ୍ତି, ଯେନ ତାହାର ଶରୀରେ ସ୍ଥତ ଗଡ଼ାଇୟା ପଡ଼ିତେଛେ । ତିଲି ଧଳେର ଭାଣ୍ଡାରସ୍ଵରୂପ । ତିଲି ଉଚ୍ଚଜ୍ଵଳ ରଥେ ଆରୋହଣପୂର୍ବକ ଜରିତ ହଇତେ-ଛେନ ।

୪୬ । ମୋମ ହୁଲୋକେର ଧାରଣକର୍ତ୍ତା, କ୍ଷମ୍ମସ୍ଵରୂପ, ତିଲି ଉଚ୍ଚ ହଇଯା ଆଛେନ, ତିଲି ମନ୍ତ୍ରଭାର ଉତ୍ପାଦକ, ତିଲି ସର୍ବତୋଭାବେ ତିଲ ଏକାର ଉପା-ଦାନେ (ସ୍ଵତ ଓ ଦୁନ୍ତ ଓ ମୋନେର ନିଜ ରମ) ପ୍ରକ୍ଷତ । ତିଲି ସର୍ବଲୋକେ ବିଚରଣ କରେନ । ମେଇ ଉଚ୍ଚଜ୍ଵଳ ମୋମରମ ସଥମ ଶବ୍ଦ କରେନ, ତଥମ କ୍ଷେତ୍ରକର୍ତ୍ତାରୀ ତାହାକେ ଲେହନ କରେନ, ମେଇ ସମସ୍ତେ ଆବାର ଶ୍ଵର୍କୁ ଉଚ୍ଚାରଣକାରୀଙ୍କ ଶୋଧିତ ମୋନେର ମିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହନ ।

୪୭ । ହେ ମୋମ ! ଶୋଧନକାଲେ ତୋମାର ଅଛିର ଧାରାଗୁଲି ଏକତ୍ର ମିଲିତ ହଇଯା ସେବେର ମୁକ୍ତମ ମୁକ୍ତମ ଲୋମଣୁଲି ଅତିକ୍ରମ କରିତେଛେ । ମେଇ

(୭) ନର୍ପ ପୁରାତନ ଚର୍ମତ୍ୟାଗ କରେ, ମେ ବିବର ତଥାଲେ ଜାମୀ ଛିଲ ।

ନଥଙ୍କେ ତୁମି ଛୁଇ ପାତ୍ରେର ମଧ୍ୟେ ମୁଁ ପିତ୍ତ ହଇଯା ଦୁଃଖେର ସହିତ ଘିଣ୍ଡିତ ହୁଏ ।
ଅନ୍ତର୍ଗତ ହଇଯା ତୁମି କଳମେ ଯାଇଯା ଉପବେଶନ କର ।

୪୮ । ହେ କ୍ରିମାକୁଳ ମୋମ ! ତୁମି ତୁବେର ଦୀର୍ଘ ପରିତୋଷିତ ହିତେଛ,
ଏଥିଲେ ସେବଲୋକେର ଉପର ଦୂରିଷ୍ଟ ରୁସ ଢାଲାଇରା ଦାଓ । ତୀବ୍ର ବାକ୍ସମନିଗକେ
ଧୂମ କର, ଅତିର ଯଜ୍ଞ ଆମରା ଏହି ଦୀର୍ଘଛନ୍ଦେର ଭୁବ ପାଠ କରିଛେ, ଯେମେ
ଆମରା ବୌରପୁତ୍ର ଲାଭ କରି ।

୮୭ ଜୁଲାଇ ।

ପରମାନ ମୋମ ଦେବତା । ଉଶନା ଖବି ।

୧ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଧାରମାନ ହୁଏ, କଳମେ ଯାଇଯା ଉପବେଶନ କର,
ଅଧ୍ୟାକ୍ଷଗଣ ତୋଥାକେ ଶୋଧନ କରିତେହେ, ଅନ୍ତରେ ଦିକେ ଯାଓ, ଘୋଟକେର ନାମ
ତୋମାକେ ଧୋଇଯାଇଯା ଦିତେହେ ଏବଂ ବଳ୍ଗା ଧରିଯା ତୋମାକେ କୁଶେର ଦିକେ
ଲାଇଯା ଯାଇତେହେ ।

୨ । ମୋମଦେବ ଉତ୍ତମ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଧାରଣପୁର୍ବିକ କ୍ଷରିତ ହିତେହେନ, ତିନି
ଅବଜଳ ନଷ୍ଟ କରେନ, ଉପତ୍ରବ ନିର୍ବାରଣ କରେନ । ତିନି ଦେବତାଦିଗେର ଅନ୍ତର୍ଗତ
ମାତ୍ରା ପିତା, ତିନି ଢାଲୋକେର କୁନ୍ତଲସ୍ରନ୍ଗ, ପୃଥିବୀର ଆଧାରସ୍ରନ୍ଗ ।

୩ । ଉଶନା ଖବି ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଓ ଏକ ଅମ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି, ଉତ୍ତମମୂର୍ତ୍ତି ଓ
ଧୀର, ତିନି ଏହି ସକଳ ଗାଭୀର ନିଶ୍ଚତ୍ତ ଓ ଗୋପନୀୟ ନାମ ପୁଣ୍ୟରୂପାନ୍ତରାବେ
ଆବିତେ ପାରିବାହେନ ।

୪ । ହେ ଇତ୍ତ ! ଏଇଲାଓ, ତୋମାର ମୋମରସ, ଇହା ରୁସ ସେଚକାରୀ, ତୁମିଓ
ହାତିବର୍ଷଣକାରୀ ; ତୋମାର ମିଥିତ ଇହା ପବିତ୍ରେର ଉପର କ୍ଷରିତ ହିତେହେ ।
ଏହି ମୋମ ଶତମାତ୍ରା, ସହଶ୍ରମାତ୍ରା, ବିନ୍ଦୁରମାତ୍ରା, ଇଲି କ୍ରମାଗତ ଯଜ୍ଞେ
ଅଧିଷ୍ଠାନ ହନ ।

୫ । ଏହି ସକଳ ସହଶ୍ରଦ୍ଧକ ମୋମରସ, ଇହାରା ଦୁଃଖେର ଦିକେ ଧାରମାନ,
ବିନ୍ଦୁର ଚମକାର ଅପ ଲାଭ ଇହାଦିଗେର ଲକ୍ଷ୍ୟ, ପବିତ୍ରେର ଛିତ୍ର ପଥ ଦିଲା
ଇହାଦିଗକେ ଅନ୍ତର୍ଗତ କରା ହିତେହେ । ଅମ୍ଭାଇ ଇହାଦେବ କାର୍ଯ୍ୟ, ଅପ କାର୍ଯ୍ୟାଇ
ଇହାଦିଗକେ ଅନ୍ତର୍ଗତ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଇହାରା ଯେମେ ମୁକ୍ତଜାରୀ ଘୋଟକେର ନାମ ।

୬ । ଏଇ ମୋମକେ ବିନ୍ଦୁର ଲୋକେ ଡାକେ । ଇନି ଶୋଧିତ ହଇଯାଇଲୋକ-
ନିଗମକେ ମାଳାବିଧ ଅତ୍ର ଆହରଣ କରିଯାଇଲେ । ହେ ମୋମ ! ତୋମାକେ ଶ୍ୟେମ-
ପଞ୍ଚମୀ ଆମ୍ବଲ କରିଯାଇଛେ, ଅତ୍ର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଯାଇଲୁ ଦାଓ, ଦନ ଦାନ କରିତେ କରିତେ
ଅମ୍ବେର ଦିକେ ଯାଏ ।

୭ । ଏଇ ଯେ ବିଶ୍ଵାସିତ ମୋମ, ଇନି ପବିତ୍ରେ ଚତୁଃପାଞ୍ଚ ଦୌଡ଼ିତେ-
ଛେନ, ସେମନ ଘୋଟିକେ ଛାଡ଼ିଯା ଦିଲେ ସେ ଦୌଡ଼ିଯା ବାବୁ, ସେମନ ତୀଙ୍କ ଛାଇ ଶ୍ରୀମଦ୍-
ଶାନାଇଯା ମହିଷ ଦୌଡ଼ିଥା ଯାଏ ; ଅଥବା ସେମନ ବୀରପୁରୁଷ ବିନ୍ଦୁର ଗାତ୍ରୀ ଜୟ
କରିବେଳ ବଲିଯା ଧ୍ୟାବିତ ହେଯେ ।

୮ । ଏଇ ଯେ ମୋମ, ଇନି ପରମଧାରୀ ହିତେ ବିଶ୍ଵାସିତିଲୋପହୋଗୀ ପ୍ରକଳ-
ନକ୍ଳକେର ମଧ୍ୟେ ଆସିଯାଇଛେ । କୋନ୍ତୁ ନିଭୃତ ହୁଅନେ ପାତୀଗଣ ଛିଲ, ଇମି ତାହା
ଆମିତେ ପାରିଯାଇଛେ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୋମାର ଅମ୍ବ ମୋମେର ଧାରୀ କ୍ଷରିତ
ହିତେହି, ସେକୁଣ୍ଡ ଆକାଶେର ବିଦ୍ୟୁତ ମେଘଦୂରୀ ପ୍ରେସିତ ହଇଯା ଶଦ କରିତେ
କରିତେ ନିର୍ଗତ ହୁଏ ।

୯ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ମି ଶୋଧିତ ହଇଯା ଇଶ୍ଵେର ସହିତ ଏକବ୍ୟଥେ ଆରୋହଣ-
ପୂର୍ବକ ବିନ୍ଦୁର ଗାତ୍ରୀ ଆହରଣ କର, ତୋମାର ସ୍ଵଭାବ ସେ, ତୁ ମି ଶୀଘ୍ର ଦାନ କର ।
ପ୍ରଚୁର ଓ ବିନ୍ଦୁର ଅମ୍ବ ହାତୁ ହେ ତୁବ ଆହଙ୍କର୍ତ୍ତା ! ତୁ ମିହ ଅମ୍ବେର ଅଧିପତି, ମେ
ସମ୍ମନ ଅପରି ତୋମାର ।

୮୮ ଜୁଲାଇ ।

ଶବ୍ଦ ଓ ଦେବତା ପୁରୁଷ ।

୧ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୋମାର ଅମ୍ବ ଏଇ ମୋମ ପ୍ରକୃତ କରିତେହି । ତୋମାର
ଅମ୍ବ କ୍ଷରିତ ହିତେହି । ତୁ ମି ଇହା ପାନ କର । ତୁ ମି ତାହାକେ ପ୍ରକୃତ କରିଯାଇ ।
ତୁ ମି ତାହାକେ ମନୋମୀତ କରିଯାଇ ଏଇ ଅଭିଧ୍ୟାଯ ସେ, ମେ ତୋମାର ସାହାଯ୍ୟ
କରିବେ, ମେ ତୋମାକେ ମୁକ୍ତ କରିବେ ।

୨ । ଯେ ରତ୍ନ ବିନ୍ଦୁର ଭାର ବହମକମ ରୁଥକେ ଲୋକେ ଯୋଜନା କରେ, ତତ୍କରୁ
ମୋମକେ ଯୋଜନା କରୁଛି ହିଲ, କେବଳ ମା ତିବି ପ୍ରକୃତ ଧର ଦିଲେ । ପରେ
ତାବେ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି ମହାତ୍ମା ହଇଯା ସର୍ବଲାଭେର ଦ୍ୱାରାକୁଳପ ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରେସିତ
ହଉକ ।

୩ । ଯେ ସୋମ, ନିଯୁଃ ନାୟକ ଷୋଟିକେର ଅହିପତି, ବାୟୁଦେବେର ନ୍ୟାୟ ଅମବରୁତ ଗମନ କରେନ, ଅଞ୍ଚିତ୍ତରେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଡାକିବୀ ମାତ୍ର ଆସିଲା ମୁଖ ଦାନ କରେନ । ଧନଦାନକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତିର ନ୍ୟାୟ ଯିନି ସକଳେର ପ୍ରାର୍ଥନୀର ଏବଂ ଶ୍ରୀହୋର ନ୍ୟାୟ ଯିନି ମାନସ ବେଗେ ଗମନ କରେନ, ତାହାରେ ନାମ ସୋମ ।

୪ । ଯେ ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ନ୍ୟାୟ ଅଳେକ ଶୁକ୍ରତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପଦ କରିଯାଇଁ, ମେଇ ତୁମି ହତ୍ୟାଗକେ ବଧ କରିଯାଇଁ, ଶକ୍ରର ପୁରୀ ଧଂସ କରିଯାଇଁ । ଷୋଟିକେର ନ୍ୟାୟ ଅହିଦିଗକେ ନିଧନ କରିଯାଇଁ । ତୁମି ତାବେ ଦୟାର ନିଧନକର୍ତ୍ତା ।

୫ । ବନ ମଧ୍ୟେ ଅଧି ଉଂପନ୍ନ ହଇଯା ଯେତପ ବଳ ପ୍ରକାଶ କରେ, ତତ୍କପ ତୁମି ଅଳେର ମଧ୍ୟେ ଅଂଗନୀର ବୀର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କର । ଯେତପ ଯୁଦ୍ଧ ଉନ୍ନତ କୋମ ବୀର-ପୁରୁଷ ବିପକ୍ଷକେ ଉର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆହ୍ଲାଦ କରିତେ କରିତେ ଅଗ୍ରସର ହରେନ, ତତ୍କପ କୁରୁଗଣୀଲ ସୋମ ଶର୍କ କରିତେ କରିତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୁମ ପ୍ରଦାନ କରିତେଛେ ।

୬ । ଆକାଶେର ମେଘ ହଇତେ ଯେମନ ବାରି ବର୍ଷଣ ହୟ, କିବ୍ୟୀ ଯେମନ ମଦୀ-ଗଣ ଲିଙ୍ଗେର ଦିକେ ମୁଦ୍ରେ ଯାଏ, ତତ୍କପ ଏହି ମମନ୍ତ ନିଷ୍ପୌତ୍ତି ସୋମରମ ମେଷ-ଲୋହ ଅତିକ୍ରମପୂର୍ବକ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇତେଛେ ।

୭ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ବାୟୁର ନ୍ୟାୟ ଅବଳ ବେଗେ ବହମାନ ହୁ ; ଅର୍ଦ୍ଦେର ଅତି ମୁଦ୍ରର ଅଞ୍ଜାର ନ୍ୟାୟ (ଅର୍ଥାତ୍ ବାୟୁର ନ୍ୟାୟ) ବହମାନ ହୁ । ଅଳେର ନ୍ୟାୟ ବେଗେ କୁରିତ ହୁ । ଆମାଦିଗକେ କୁରୁତି ଦାଓ । ବହୁଦୈନ୍ୟ ବିଜୟୀ ଇନ୍ଦ୍ରେର ନ୍ୟାୟ ତୁମି ଆମାଦିଗେର ଯଜ୍ଞଭାଗେର ଅଧିକାରୀ । ସହସ୍ର ଦିକ୍ ଦିଯା ତୋମାର ଗତି ।

୮ । ହେ ମୋମ ! ବରଣ ରାତ୍ରାର ନ୍ୟାୟ ତୋମାର ମମନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ । ଏକାଣ ଓ ଗତୀର ଛାନେ ତୋମାର ଅବଶ୍ଵିତ । ତୁମି ଶ୍ରେଷ୍ଠମଙ୍ଗଳ ବନ୍ଧୁର ନ୍ୟାୟ ନିର୍ମଳ । ତୁମି କୁର୍ଯ୍ୟଦେବେର ନ୍ୟାୟ ପୁଜ୍ଜନୀୟ ।

୮୯ ପ୍ରକ୍ରି ।

ଶ୍ରୀ ଓ ଦେବତା ପୁରୁଷ ।

୧ । ଯେତପ ଆକାଶ ହଇତେ ହଣ୍ଡି କରିତ ହଇଯା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ ଆଚ୍ଛଦନ କରେ, ତତ୍କପ ମୋହ ବହିତେ ବହିତେ ନାମା ପଥେ ଯାଇତେଛେ । ସହସ୍ରଧାରାତେ ତିନି ଆମାଦିଗେର ମାତ୍ରକୁତୀ ପୃଥିବୀର ଅଳେ ଛାନ ଗ୍ରହ କରିତେଛେ ଏବଂ କାର୍ତ୍ତମର ପାତ୍ରେ ମହିତ ହଇତେହେ ।

୨ । ମୋହ ଲଦୀଗଣେର (କୁତ୍ର କୁତ୍ର ଧାର୍ଯ୍ୟଗଣେର) ରାଜା, ଇନି ବଞ୍ଚ ପରିଧାନ କରିଲେନ (ଦୁଃଖ ମିଶାଇଲେନ) । ଇନି ଯଜ୍ଞର ମୁଗ୍ଠନ ମୋକ୍ଷାଯ ଆରୋହଣ କରିଲେନ । ଏହି ଯେ ମୋହ ସ୍ଥାନକେ ଶ୍ୟେନପଙ୍କୀ ଅଛରଣ କରିଗାଛେନ, ଇନି ନିଜେ ଦ୍ରୁବମୟ, ଜଳେର ମହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇଯା ବାଡ଼ୀଯା ଗେଲେନ । ଅପି ଇହାର ପିତା, ଅପି ସଜ୍ଜେର ପିତା, ମେହି ଅପି ମେହି ଆପନ ସନ୍ତୋଷ ମୋହକେ ପାନ କରିଲେନ ।

୩ । ଏହି ଯେ ମୋହ, ଯିନି ମଧୁ ବହାଇଯା ଦେମ, ଯିନି ଦେଖିତେ ମୁନ୍ଦର, ଯିନି ଦ୍ୟାଲୋକେର ଅଧିପତି, ସକଳେ ତୀହାକେ ସେବିରୀ ଦେଖାଇତେଛେ । ଇନି ବୀର, ଇନି ଯୁଦ୍ଧର ସମୟ ଅନ୍ତଗମୀ, ଇନି, ଗାଁଭୀ କୋଥା, ଇହା ଜିଜ୍ଞାସା କରେନ, ଅର୍ଥାତ୍ ଗାଁଭୀ ଜୟ କରିଯା ଆନେନ । ଇହାର ସାହାଯ୍ୟ ସ୍ଵକ୍ଷିତ ମେଚନକାରୀ ଇନ୍ଦ୍ର ବିଶ୍ଵଚୂରମ ରଙ୍ଗ କରେନ ।

୪ । ଏହି ଯେ ମୋହ, ଇନି ଯେମ ଏକଟି ଚର୍ଦାସ୍ତ ଘୋଟକ, ଇହାର ପୃଷ୍ଠେ ମଧୁ ଆଛେ, ଇନି କ୍ରମାଗତ ଗମନ କରେନ, ଇହାକେ ଏକାଣ୍ଡ ଚକ୍ରଯୁକ୍ତ ରଥ ଅର୍ଥାତ୍ ଯଜ୍ଞ ଯୋଜନା କରିଯା ଥାକେ, ଆର ଶୈଥିମକାରିଣୀ ଦଶ ଅଞ୍ଚୁଲି ପରମ୍ପରା ଭଗିନୀର ନ୍ୟାୟ, ଅଥବା ସପତ୍ନୀର ନ୍ୟାୟ, ଅଥବା ଏକ ବଂଶୋଦିପନ ଦ୍ଵୀପୋକେର ନ୍ୟାୟ, ଇହାରୀ ମୋହମ୍ବରଳ ଘୋଟକର ଗାତ୍ର ମାର୍ଜନା କରିଯା ଦିତେଛେନ, ଇହାରୀ ଏହି ଘୋଟକକେ ଉତ୍ସ ମାହିତ କରିତେଛେ ।

୫ । ଚାରିଟୀ ଗାଁଭୀ ଏହି ମୋହର ମେବା କରିତେଛେ, ତାହାଦିଗେର ଦୁଃଖ ଯେନ ଯୁତେର ନ୍ୟାୟ, ତାହାରା ଏକଇ ଆଶ୍ରୟ ଛୁନେର ମଧ୍ୟେ ଉପବେଶନ କରିଯାଇଛେ, ତାହାରା ଦୁଃଖ ଦାନପୂର୍ବକ ଇହାର ମହିତି ହଇତେଛେ । ମେହି ରୁହୁ ରୁହୁ ଗାଁଭୀ ଇହାକେ ସେଇଯା ଆଛେ ।

୬ । ଏହି ମୋହ ଦ୍ୟାଲୋକେର ଅବଲମ୍ବନକାରୀବ୍ରକ୍ତପ; ପୃଥିବୀର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ମମନ୍ତ୍ର ଜୀବଜ୍ଞ ଇହାର ହଞ୍ଚଗତ । ତୁମି ଜ୍ଞବ କରିତେଛୁ, ତୋମାର ନିକଟ ଆମିବାର ଜନ୍ୟ ଶୈୟୁଗମୀ ଘୋଟକ ଯୋଜନା କରିତେଛେନ । ତିନି ମଧୁମୟ ଅଂଶ ଧାରଣ କରେନ, ତିନି ବଳ ଉତ୍ପାଦନ କରିବାର ଅଳ୍ୟ କରିତ ହଇତେଛେ ।

୭ । ହେ ବଲଶାଳୀ ମୋହ ! ଦେବତାଦିଗେର ଉଦ୍ଦେଶେ ଏହି ଯେ ଅମୁଠାଳ କରିତେଛି, ତୁମି ଇହାର ଦିକେ ଇନ୍ଦ୍ରେ ନିମିତ୍ତ କରିତ ହୁଏ, କାରଣ ତୁମିଇ ହନ୍ତେର ନିଧମକର୍ତ୍ତା । ଆମାଦିଗେର ପ୍ରାର୍ଥନା ଯେନ ତୋମାର ଅଭାବେ ଆସରା ମନୋଷତ ଅର୍ଥ ଓ ପୁନ୍ରମୁଦ୍ରାନ ଲାଭ କରି ।

୧୦ ପ୍ରକ୍ରିୟା ।

ପରମାନ ମୋହ ଦେବତା । ସଖିଟ ବରି ।

୧ । ପୁରୋହିତଗଣ ମୋହକେ ଚାଲାଇଯା ଦିଲେନ । ତିନି ରଥେର ନ୍ୟାୟ ଚଲିଲେମ । ଅଛ ହାନ କରା ତୋହାର ଅଭିପ୍ରାୟ । ତିମି ହୃଦୟକେ ଓ ଚମ୍ଭେକେର ନୃତ୍ତିକର୍ତ୍ତା । ତିନି ଟେଜ୍ଜେର ରିକଟେ ଯାଇବେନ, ମେଇ ଜଳ୍ଯ ଅନ୍ତଶ୍ରଦ୍ଧ ଶାଶ ଦିତେଛେ, ତିନି ଆମାଦିଗକେ ରିବାର ଅଳ୍ୟ ଦୁଇ ହଣ୍ଡେ ଅଶେଷ ଧଳ ଧରିଯା ଆହେମ ।

୨ । ଏଇ ଯେ ମୋହ, ଯୋହାକେ ତିରବାର ମିଳ୍ପିଡ଼ିଲ କରା ହଇଯାଛେ, ଯିବି ଅଛ ବିତରଣ କରେମ, ତୋହାର ଉଦେଶେ ପୁରୋହିତଙ୍ଗଙେର ଜ୍ଞାନିବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରିତ ହଇତେଛେ । ଯେମନ ବକଳ ନଦୀର ପରିଛେଦ ପରିଧାନ କରେମ, ଇନି ତେମନି ଅଲେର ପରିଚନ ପରିତେଛେନ, ଇନି ରତ୍ନେର ବିତରଣକର୍ତ୍ତା, ଘନୋମତ ଅଶେଷ ବଞ୍ଚ ଦୟା କରିଯା ଦିତେଛେ ।

୩ । ହେ ମୋହ ! ତୁମ ଏକଦମ ବୌରେର ତୁଳ୍ୟ, ତୁମ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ବୀର, ତୋମାର କ୍ଷମତା ଅତୁଳ, ତୁମ୍ଭୀ ଜୟୀ ଓ ଧରଦାତା, ଆର୍ଥନା, ଯେ ତୁମି ଜ୍ଞାନିତ ହୋ । ତୋମାର ଅନ୍ତଶ୍ରଦ୍ଧ ତୌଳ୍ୟ, ତୋମାର କିମ୍ବାହୁତ ଧର୍ମକର୍ତ୍ତା, ଯୁଦ୍ଧ ତୋମାକେ କେହ ଆଟିତେ ପାଇବେ ନୀ, ତୁମି ସକଳ ଶକ୍ତ ପରାଭବ କର ।

୪ । ହେ ମୋହ ! କି ବିଶ୍ୱାଳ, ତୋମାର ଯାଇବାର ପଥ, ତୁମି ଅଭ୍ୟ ଦାନ କରିତେ କରିତେ କରିତ ହୋ, ଅଭି ଉତ୍ତମ ଦୁଇ ପାଦେର ଅଧ୍ୟେ କରିତ ହୋ । ତୋମା ହଇତେ ଅଳ ଲାଭ ହୟ, ପ୍ରଭାତ ହୟ, ସ୍ଵର୍ଗ ଲାଭ ଓ ଗାଭୀ ଲାଭ ହୟ । ତୁମି ଏକ ବାର ଶବ୍ଦ କର, ତାହା ହଇଲେଇ ଆମାଦିଗେର ପ୍ରଚୁର ଅଭି ଲାଭ ହଇଯା ବାଯ ।

୫ । ହେ ମୋହ ! ଆର୍ଥନା କରିଯେ, ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରକେ ମହ୍ତ କର, ବରଣ ଓ ମିତ୍ର ଓ ବିଷ୍ଣୁ ଓ ବଲବାନ୍, ବାୟୁ ଓ ସକଳ ଦେବତାକେ ମହ୍ତ କର । ତୋହାଙ୍ଗଙ୍ରେର ବିପୁଲ ଆମଦି ଉତ୍ପାଦନ କର ।

୬ । ହେ ମୋହ ! ଏଇଜପେ ତୋମାକେ ଶ୍ଵବ କରିଲାମ । ତୁମି କର୍ମାନୁଷ୍ଠାନ ତ୍ୱରି ରାଜୀର ନ୍ୟାୟ ନିଜ ବଲେର ଦ୍ୱାରା ଆମାଦିଗେର ପାପମଧୂହ ଧଂନ କରିତେ କରିତେ କରିତ ହୋ । ମୁଦ୍ରରଙ୍ଗପେ ତୋମାର ଶ୍ଵୋତ୍ତ ପାଠ କରା ହଇଯାଛେ, ଅଭ ବିତରଣ କର । ତୋମରୀ ସକଳେ ପାଇ କର, ତାହାତେ ସେନ ଆମାଦିଗେର କଲ୍ୟାଣ ହୟ ।

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାଯ ।

୧୧ ପୁଣ୍ଡ ।

ପରଦାମ ସୋମ ଦେବତା । କଞ୍ଜପ ଖବି ।

୧ । ବୁଦ୍ଧିମାନ ଓ ସର୍ବତ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ଶୁଗଣିତ ମୋହକେ ପ୍ରେତ କରା ହିଲ, ଯେତପା ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷଳେ ରଥଚକ୍ରେ ଶବ୍ଦ ହୁଯ, ତଙ୍କପ ତିନି ଶବ୍ଦ କରିଲେନ । ଦଶ ଭଗିନୀ ମିଲିଯା ଉର୍କେ ଧାରିତ ପବିତ୍ରେ ଉପର ଅପି ତୁଳ୍ୟ ସେଇ ମୋହକେ ଏମିତାବେ ଢାଲିତେଛେ, ଯେନ ତିନି ସ୍ତ୍ରୀର ଆଶାରେ ଗିଯା ପଡ଼େଲ ।

୨ । ନଳ୍ୟ ସନ୍ତ୍ରାନେବୀ ଉତ୍ତମ ଶ୍ଵବ ପାଠ କରିତେ କରିତେ ମୋହକେ ଅନ୍ତତ କରିଲେନ, ଏଥିଲ ଇଲି ସ୍ଵର୍ଗବାସୀଦିଗେର ନିକଟ ଯାଇବେନ । ଇଲି ଅୟୁତ, ମରଣ-ଧର୍ମଶୌଳ ମହମ୍ୟଗାନ ଇହାକେ ମେଷଲୋମ ଓ ଗୋଚର୍ମ ଓ ଜଳେର ଦ୍ୱାରା ଶୋଧମ କରିତେଛେ, ଇନି ଯଜ୍ଞେ ଯାଇତେଛେନ ।

୩ । ରସ ବର୍ଷଗକାରୀ ମୋହ, ଜଳ ବର୍ଷଗକାରୀ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଉଦ୍ଦେଶେ କରିତ ହିଲ୍ୟା ଏହି ଉତ୍ତଜ୍ଞଲ ଗବ୍ୟ ଦୁଃକେର ଦିକେ ଯାଇତେଛେନ । ତିନି ଖକୁ ପ୍ରାଣ ହେଲେ, ତିନି କ୍ଷୋତ୍ର ଲାଭ କରେଲ, ତିନି ବୀର, ଧଂସବର୍ଜିତ ମହତ୍ୱ ପଥ ଦିଯା ପବିତ୍ରେ ପ୍ରକ୍ଷମ ହିତ୍ର ଅତିକ୍ରମପୂର୍ବକ ଯାଇତେଛେମ ।

୪ । ହେ ମୋହ ! ରାଜ୍ଞେନ୍ଦ୍ରିଗେର ପୁରୀ ଦୃଢ଼ ହିଲେଓ ଧଂସ କର, କରିତ ହିଲ୍ୟା ତୁମି ତାତ୍ତ୍ଵଦିଗେର ଅବ୍ର ଆଜ୍ଞାନବ କର, (ଅର୍ଥାତ୍ ଆହରଣ କରିବୀ ଆୟା-ଦିଗକେ ଦାଓ) । କି ଉପରେ, କି ନିକଟେ, କି ଛରେ, ଯେ ହାନି ହିତେ ତାହାଦିଗକେ କେହ ଆନ୍ତରନ କରେ ଓ ତାହାଦିଗେର ଲେତା ହୁଏ, ତାହାକେ ଏମନି ଛେଦନ କର, ଯେ ତାହାର ପ୍ରାଣ ବିଲନ୍ତ ହିଲ୍ୟା ଥାଏ ।

୫ । ହେ ସର୍ବଲୋକେର ପ୍ରାର୍ଥନୀୟ ମୋହ ! ଆମି ମବୀନ ଲୋକ, ଆମି ତୋମାର ଉତ୍ତମରପ ଶ୍ଵବ କରିଯାଛି, ଯେତପା ଆଚୀନ ଲୋକଦିଗକେ ତୁମି ପଥ ଦେଖାଇଯା ଦିଲାଛ, ତଙ୍କପ ଆମାକେଓ ଆଚୀନ ପଥ ସମ୍ପଦ ଦେଖାଇଯା ଦାଓ । ତୋମାର ଏତାଦୁଃ ଯେ ସକଳ ଏକାତ୍ମ ଅଂଶ ଆହେ, ସାହା ବିପକ୍ରେଣୀ ମହ୍ୟ କରିତେ

ପାଇଁର ମୋର, ଯାହା ବିଗନ୍ଧିଦିଗକେ ସଂହାର କରେ, ହେ ବଲ୍ଲକର୍ମକାରୀ, ବଲ୍ଲଶଦକାରୀ ମୋର ! ଆମରା ଯେଳ ମେହି ମମଙ୍କ ଅଂଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ।

୬ । ହେ ମୋର ! ତୁମି ଶୋଧିତ ହିତେହେ, ଆମାଦିଗକେ ଜଳ, ସ୍ଵର୍ଗ ଓ ଶୋଧନ ଓ ବଲ୍ଲମଂଥ୍ୟକ ପୁର୍ବପୋତ୍ର ମାତ୍ର । ଆମାଦିଗେର କେତ୍ରେର ମଞ୍ଚମ କର । ଆମାଦିଗେର ଆକାଶେର ଗ୍ରହକତ ଯେଳ ଜାଗଜ୍ଞମ୍ୟମାନ ଥାକେ । ଆମରା ଯେମ ଚିରାଳ ଘର୍ଯ୍ୟେର ଆଲୋକ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ।

୧୨ ମୁଦ୍ରଣ ।

ପଦମାନ ମୋର ଦେବତା । କଣ୍ଠାପ ଖବି ।

୧ । ଏଇଯେ ହରିଦ୍ଵାର ଓ ଲଭ୍ରୀ ତନ୍ତ୍ରର ଆକାରଧାରୀ ମୋର ଯାହାକେ ପବିତ୍ରେର ଉପର ନିଷ୍ଠୀଡ଼ନପୂର୍ବକ ଇତଃନ୍ତତ ସନ୍ଧାଳିତ କରି ହିତେହେ, ଇନି ଯୁକ୍ତେର ରଥେର ମ୍ୟାନ ଚଲିଲେନ, ଇହାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଧଳ ଦାଳ କରିବେନ, ଶୋଧିତ ହିବାର ମମର ଇନି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଯୋଗ୍ୟ ଶୋକେର ସ୍ତବ ପ୍ରାପ୍ତ ହିଲେନ ; ଇନି ତୃତ୍ତି ଉତ୍ତପ୍ତ ବିବିଧ ଅନ୍ନ ଲଈଯା ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଗେଲେନ ।

୨ । ମରୁଷ୍ୟଦିଗେର ହିତେଷୀ ବୁନ୍ଦିମାନ ମୋର ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିଯା ପବିତ୍ରେର ଉପର ବିଶ୍ଵାରିତ ହିଲେନ । ପରେ ଆପନ ଛାନେ ଗେଲେନ, ଘେନପ ହୋଥକର୍ତ୍ତା ପୁରୋହିତ ଯଜ୍ଞେ ଉପବେଶନ କରେନ, ଇନି ତତ୍ତ୍ଵପ ପାତ୍ରେ ପାତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତ ପରିତ୍ରାଣ କରିତେହେନ । ସାତଜମ ମୁପଣ୍ଡିତ ଖବି ଇହାର ଦିକେ ଯାଇତେହେନ ।

୩ । ମୁବୋଧ, ପଥପ୍ରଦର୍ଶକାରୀ ଏବଂ ତାବେ ଦେବତାର ପ୍ରୀତିପ୍ରଦ ମୋର ଶୋଧିତ ହିତେ ହିତେ କଲମେ ଯାଇତେହେନ । ସର୍ବଅକାର ସ୍ତତିବାକ୍ୟେ ପ୍ରୀତି-ଲାଭପୂର୍ବକ ଏଇ ମୁପଣ୍ଡିତ ମୋର ପାଂଚ ଜନପଦେର ଲୋକେର ଅଭ୍ୟଗମନ କରିତେହେନ ।

୪ । ହେ କ୍ଷରଗଣ୍ଯିଲ ମୋର ! ତୋମାର ମେହି ମୁଦ୍ରନିଷ୍କ ତେତ୍ରିଶ ଦେବତା(୧) ଲୋଚମେର ଅଗୋଚର ଛାନେ ରହିଯାଛେନ । ଉତ୍ସତ ଛାନେ ମଂଛାପିତ ସେଷଲୋଧୀମର ପବିତ୍ରେର ମଧ୍ୟେ ରାଥିଯାରୀ ଦଶ ଅଙ୍ଗୁଳୀ ତୋମାକେ ଶୋଧନ କରିତେହେ । ଆର ଅକାଶ ମନୁମନୀ ନିଜ ନିଜ ବାରି ଦିଲା ତୋମାକେ ଶୋଧନ କରିତେହେ ।

(୧) ୩୩ ଦେବତାର ଉତ୍ତରେ ।

୫ । ଯେ ହାମେ ତାବେ ଜ୍ଞାନିକ୍ୟ ରଚିଯିତାରୀ ଏବଂ କରିବାର ଜଳ୍ଯ ମିଲିତ ହ୍ୟ, ମୋର ମେଇ ସତ୍ୟସ୍ଵର୍ଗ ହାଲ ଆମରୀ ଯେନ ଆଣୁ ହିଁ । ମେଇ ମୋର ଯାହାର ଜ୍ୟୋତିର୍ବାରୀ ଆଲୋକ ଉଦୟ ହଇଯାଦିବମେର ଆବିର୍ଭାବ କରିଛାହେ । ଯାହାର ଜ୍ୟୋତି ମୁଁ ରଙ୍ଗ କରିଯାଛେ(୨) ଏବଂ ଦମ୍ଭ୍ୟର ଦିକେ ପ୍ରେରିତ ହଇଯାଛେ ।

୬ । ସେମନ ପୁରୋହିତ, ଯେ ବାଟୀତେ ଯଜ୍ଞୀର ପଣ୍ଡ ଥାକେ, ମେଇ ବାଟୀତେ ଯାଇ; ସେମନ ଅନୁତ ରାଜୀ ମୁକ୍ତହଲେ ଯାଇ; ତଙ୍କପ ମୋର ଶୋଧିତ ହିତେ ହିତେ କଲମେ ଯାଇତେହେନ; ଯାଇଯା ବନ୍ଦାରୀ ଯହିଷେର ମ୍ୟାନ କଲେର ମଧ୍ୟ ଉପବେଶନ କରିତେହେମ ।

୧୩ ଶୁକ୍ଳ ।

ପଦମାନ ମୋର ଦେବତା । ନୋଧି ଖ୍ୟ ।

୧ । ଦଶ ଭଗ୍ନୀ, ଅର୍ଥାଏ ଦଶ ଅଞ୍ଚୁଲୀ ଏକମଙ୍କେ ଜଳ ମେଟନ କରିତେ ମୋରକେ ଶୋଧନ କରିତେହେ, ମେଇ ଦଶ ଅଞ୍ଚୁଲି ମୁହଁର ମୋରକେ ଚାଲାଇଯା ଦିତେହେ । ହରିଦୂନ ଧାରଣ ପୂର୍ବିକ ମୋର ପୁର୍ଯ୍ୟର ପତ୍ରୀର ଦିକେ ଧାବେ ଯାଇନ୍ତିର ହିତେହେନ(୧), ବେଗବାନୁ ଘୋଟକେର ମ୍ୟାନ ମୋର କଲମ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଲେନ ।

୨ । ସେମନ ମାତୃବ୍ୟସଲ ଶିଖୁକେ ଜମନୀରୀ ଧାରଣ କରେଲ, ତଙ୍କପ ସର୍ବଜମେର ରମବର୍ଷିଗାରୀ ଏହି ମୋରମୁଳ ଜଳଦିଗେର ଦ୍ଵାରା ଧାରିତ ହିତେହେମ । ସେମନ ପୁକସ ଯୁବତୀର ଦିକେ ଗମନ କରେଲ, ଇଲି ତଙ୍କପ ଆପନ ହାମେ ଯାଇତେହେନ; ଯାଇଯା କଳେର ମଧ୍ୟ ଦୁକ୍କେର ମହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେହେନ ।

୩ । ମୋର ଗାଭୀର ଦୁକ୍କହାଲ ଅପ୍ୟାରିତ କରିଯାଛେନ । ମେଇ ଶୁପଣ୍ଡିତ ମୋର ଧାରାର ଆକାରେ କ୍ଷରିତ ହିତେହେମ । ମେଇ ମୋର ଯଥମ ଉପତ ହାମେ ପାମପାତ୍ରେର ମଧ୍ୟ ସଞ୍ଚିତ ହିଲେମ, ତଥମ ରୋତ ବନ୍ଦ୍ରମରିତ ଶେତର୍ଣ୍ଣ ଦୁକ୍କେର ଦାରା ଗାଭୀଗଣ ତାହାକେ ଢାକିଯା ଦିଲ ।

(୨) ଏହାନେ ଯନ୍ତ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧ ଜାର୍ଯ୍ୟମନ୍ୟା ଏବଂ ଦମ୍ଭ୍ୟ ଅର୍ଦ୍ଧ ଜାର୍ଯ୍ୟବର୍ମର କରିଲେ ଶୁଦ୍ଧର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ହର ।

(୧) ନାରଳ ଚର୍ଯ୍ୟର ପତ୍ରୀ ଅର୍ଦ୍ଧ ଦିକ୍ ନମୁଦର କରିଯାହେନ, ବିନ୍ଦୁ ଚର୍ଯ୍ୟା ଓ ମୋରମଙ୍କେ, ୧ । ୧୧୬ । ୧୭ ଥକେ ଟିକା ଦେଖ ।

୪ । ହେ କୃତ୍ତମନୀଜ ମୋହ ! ତୁ ମି ଆମାଦିଗେର ଅତି ବେଳ ହଇୟା ଦେବତାଦିଗେର ମଧେ ଲିତ ହିଇଁ । ଆମାଦିଗକେ ଘୋଟକ ଓ ଧର ବିଜ୍ଞରଣ କର, ତୋମାର ବୁଦ୍ଧିକେ ଯେମ ଆମାଦିଗେର ଅତି ମେହ ଉପର୍ଦ୍ଵିତ ହୟ ଏବଂ ଆମାଦିଗେର ଅତି କ୍ଳପାଦ୍ମଟି କରିଯା ଯେମ ପ୍ରଚୁର ଧର ଦିବାର ବୁଦ୍ଧି ଭୋଗାର ଉପର୍ଦ୍ଵିତ ହୟ ।

୫ । ହେ ମୋହ ! ତୁ ମି ଶୋଧିତ ହିତେହ, ଆମାଦିଗେର ମୋକବଳ କରିଯା ଦାଁ ଓ ଏବଂ ଧର ମାପିଯା ଦାଁ ଓ, ମକଳେର ଆଙ୍ଗଳାଜ ଉପାଦଳ କରେ, ଏକପ ଭଲ ଆମାଦିକେ ଦାଁ । ତୋମାକେ ଯେ ସ୍ତବ କରେ, ଯେମ ତାହାର ପରମାୟ ବୁଦ୍ଧି ହୟ, ତିନି ଯେମ ଏଂତଃକାଳେ ଧର ଦିବାର ଅଭିଆନେ ଉପର୍ଦ୍ଵିତ ହେଲେ ।

୧୫ ମୁକ୍ତ ।

ପରମାନ ମୋହଦେବତା । କଥ ଖବି ।

୧ । ଘୋଟକର ନ୍ୟାୟ ଯଥନ ଏଇ ମୋହକେ ଶୁଣିଜ୍ଞତ କରା ହିଲ, କିମ୍ବା ଯଥନ ଶୁର୍ଯ୍ୟର ନାୟ ଇହାର କିରୁଣ ନିର୍ଗତ ହିତେ ଲାଗିଲ, ତଥନ ଅଙ୍ଗୁଲୀବର୍ଗ ପରମ୍ପରାର ସ୍ପର୍ଜ୍ଞା ମହକାରେହି ଶୋଧନ କରିତେ ଷାଇତେହେ, ଇମି ଜଳେର ସହିତ ଯିଞ୍ଚିତ ହିଇୟା କରିଦିଗେର ଜ୍ଞାନିବାକ୍ୟ ଅହଙ୍କରିତେ କରିତେ କୃତିତ ହିତେହେନ, ଯେକପ କୋନ ଗୋପାଳ ଗୋଚରଣେର ଜନ୍ୟ ଅତି ମୁଦ୍ରର ଗୋଟେ ଯାଇ, ତତ୍କପ ଇମି ଯାଇତେହେମ ।

୨ । ଭଲେର ଆଧାରସ୍ଵରଳପ ଯେ ଆକାଶ (ମୋହ), ମେହ ଆକାଶେର ଛୁଇ ଅନ୍ତର ରିଜ ଡେଜେ ଆଜ୍ଞାହନ କରିତେହେବ । ମେହ ସର୍ବଜ ମୋହର କିରୁଣମୟଃ ପିନ୍ଧାରିତ ହିବେ ବଲିଯା ମମନ୍ତ ତୁବଳ ବିଜ୍ଞୀର ହିତେହେ । ସେବନ ଗାତ୍ରିଗଣ ଗୋଟେ ଶବ୍ଦ କରେ, ତତ୍କପ ଯଜ୍ଞେର ଉପବୋଗୀ ଚର୍ଚକାର ଜ୍ଞାନିବାକ୍ୟଙ୍ଗିଲି ମୋହର ଉଦ୍ଦେଶେ ଶବ୍ଦ କରିତେହେ ।

୩ । ବୁଦ୍ଧିମାନ ମୋହ ଯଥନ ଜ୍ଞାନିବାକ୍ୟ ମମନ୍ତ ଅହଙ୍କ କରେନ; ତଥନ ବୀର- ପୁରୁଷେର ରୁଧେର ନ୍ୟାୟ ଭିନ୍ନ ସର୍ବତ୍ର ଗତି ବିଧି କରେନ । ତିନି ଦେବତାଦିଗେର ଧର ମହୁସାଦିଗକେ ଦେବ, ମେହ ଧରେର ବୁଦ୍ଧିର ଅନ୍ୟ ସଜ୍ଜ ଭବନେ ମୋହକେ ତୁବ କରା ଉଚିତ ।

୪ । ସମ୍ପାଦିତ ଜଳ୍ୟ ମୋଷେର ଜଣ, ସମ୍ପାଦିତ ଭାବୀ ତିଥି ଅଂଶ ଅର୍ଥାଏ (ଡାଟା, ଲତାଆତାନ, ଝାଁସ) ହିତେ ବିର୍ଗତ ହେଲାନ । ଜ୍ଞାନିକାଙ୍ଗୀ ବ୍ୟକ୍ତିମନଙ୍କଙ୍କ ଦିଗକେ ତିଥି ସମ୍ପାଦିତ ଓ ଅନ୍ତର ବିଭାଗ କରେନ । ତୀହାର ନିକଟ ସମ୍ପାଦିତ ଆଖି ହଇଯା ଅମରତ୍ତ ଲାଭ କରାଯାଇଥାଏ, ତିଥି ଶମେଃ ଶନୈଃ ଗମନ କରିଯା ସକଳ ସଂଗ୍ରାମେ ଜୟୀ ହେଲାନ ।

୫ । ହେ ମୋମ ! ଯେମ ତୋମାର ପ୍ରସାଦେ ସମ୍ପାଦିତ ଓ ଅନ୍ତର ବଳ, ବୌଦ୍ୟ ଓ ଗୋ, ଅଥ ଆଖି ହେଇ । ତୁମ ଅଚୁର ଜ୍ୟୋଃତି ବିଧାନ କର, ଦେବତାଦିଗଙ୍କେ ଆନନ୍ଦିତ କର । ସକଳକେଇ ତୁମ ଅବଲୀଳାଙ୍କରେ ପରାଭବ କର । ହେ କ୍ରମଶୀଳ ମୋମ ! ଶକ୍ତଦିଗଙ୍କେ ବଧ କର ।

୧୫ ଶୁକ୍ଳ ।

ପରମାନ ମୋମ ଦେବତା । ଅନ୍ତର ଘୟ ।

୧ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଅସ୍ତ୍ରତ ହିତେ ହିତେ ହରିଦର୍ଶ ମୋମ ପୁନଃ ପୁନଃ ଶନ କରିତେଛେନ, ଶୋଧିତ ହିତେ ହିତେ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ବସିତେଛେନ ; ଯମୁନ୍ୟଦିଗେର କର୍ତ୍ତ୍ତକ ପ୍ରେରିତ ହଇଯା ଦୁକ୍ଷେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେଛେନ, ତୀହାର ମୂର୍ତ୍ତି ତାହାତେ ଦୌତ ବସ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଶୁଭବର୍ଣ୍ଣ ହିତେଛେ । ଏକାରଣ ତୀହାର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ହୋଇଥିର ବଞ୍ଚି ଦିତେଛେ ଏବଂ ଜ୍ଞାନିବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଛାରଣ କରିରେଥାଏ ।

୨ । ଯେତ୍ରପ ନାବିକ ନୌକାକେ ଚାଲାଇଯାଇଥାଏ ଦେବ ; ତତ୍କପ ମୋମ ଅସ୍ତ୍ରତ ହିତେ ହିତେ ସଜ୍ଜେର ଉପଯୋଗୀ ବାକ୍ୟ ସମ୍ମତ ଶ୍ଵର୍ତ୍ତି କରିଯା ଦିତେଛେନ । ତିଥି ବିଜେ ଦେବ ; ଯଞ୍ଜଳାନେ ବକ୍ତାର ମୁଖେ ଦେବତାଦିଗେର ଗୋପନୀୟ ନାମ ସକଳ ଉପଶ୍ଚିତ କରିଯା ଦିତେଛେ ।

୩ । ଜ୍ଞାନିବାକ୍ୟଗୁଲି ମୋମେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ଜଳେର ଡର୍ଜେର ମ୍ୟାର ଅବଳ ବେଗେ ବିର୍ଗତ ହିତେଛେ । ତୀହାକେ ନମଶ୍କାର କରିତେ କରିତେ ତୀହାର ମିକଟେ ଯାଇତେଛେ, ତୀହାର ସହିତ ଏକ ହଇଯା ଯାଇତେଛେ, ତୀହାର ମଧ୍ୟେ ଅବେଶ କରିତେଛେ, ଯେହେତୁ ତୀହାର ତୀହାକେ ଚାଯ, ତିଥିଓ ତୀହାଦିଗଙ୍କେ ଚାମ ।

୪ । ଯେତ୍ରପ ପରିଭେତର ଉଚ୍ଛାନେ ମହିର ଥାକେ, ତତ୍କପ ମେଇ ମୋମ ଅସ୍ତ୍ରର ବିର୍ଦ୍ଧିତ ଆଧାରେ ଅବଶ୍ଵିତ କରିତେଛେ । ମେଇ ରମ ବର୍ଷନକାଙ୍ଗୀ ଅଂଶକାଙ୍ଗୀ (ଝାଁସ ଡାଟା) ମୋମଙ୍କେ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଶୋଧନପୂର୍ବକ ଅର୍ଜୁତ କରିତେଛେ । ମେଇ

ଶଦକାରୀ ସୋମେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ଜ୍ଞାତିବାକ୍ୟଗୁଲି ଯାଇଯା ଯିଲିତ ହିତେଛେ । ମୋମ ତିନ ଆଧାରେ ଯୁଧିତ ହିନ୍ଦୀ ଆକାଶଶ୍ଵତ ଶକ୍ତ ଲିବାରଣକାରୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଙ୍କ ପରିପୁଣ୍ଡ କରିତେଛେ ।

୫ । ଯେତପ ଉପବକ୍ତା ଜ୍ଞାନକ ପୁରୋହିତ ହୋତାକେ ବଲିଯା ଦେଇ, ତଙ୍କପ ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଶୋଭିତ ହିନ୍ଦୀର ସମୟ ଜ୍ଞାତିବାକ୍ୟଗୁଲି ଶ୍ରୁତି କରିଯା ମାତ୍ର । ଯେ ସମୟରେ ତୁମି ଓ ଇନ୍ଦ୍ର ଏକତ୍ରେ ଯଜ୍ଞେ ଉପହିତ ହୁଏ, ତଥାନ ଯେନ ଆମରୀ ମୌତ୍ତାଗ୍ୟଶାଳୀ ଓ ବଲବୀର୍ୟ ମଞ୍ଚର ହେ ।

୯୬ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ପରମାନ ମୋମ ଦେବତା । ପ୍ରତର୍ଦମ ଝବି ।

୧ । ଏହି ଦେଖ ମୋମ ବୌରପୁରୁଷ ଓ ମେଳାପତିର ନ୍ୟାୟ ବିପକ୍ଷଦିଗେର ଗୋଧନ ହରଣ କରିବାର ଅଳ୍ୟ ରଥେର ଅଗ୍ରେ ଅଗ୍ରେ ଯାଇତେଛେ, ଇହାର ମେଳା ଇହାକେ ଦେଖିଯା ଉତ୍ସାହିତ ହିତେଛେ । ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତିରା ଇହାର ସଥା, ତାହାରୀ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଆହୁତାନ କରେ, ଇନି ତାହାନିଦିଗେର ମେହି କାର୍ଯ୍ୟ ମୁସମ୍ପାର କରେନ, ଯେ ମକଳ ଦୁଃଖ ଆଦି ବସ୍ତ୍ର ଦେଖିଯା ଇନ୍ଦ୍ର ଶୀଘ୍ର ଆସିବେନ, ଇନି ମେହି ମକଳ ବସ୍ତ୍ରର ସହିତ ଯିତ୍ରିତ ହିତେଛେ ।

୨ । ଅନୁଲିଗଣ ଇହାର ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ନିଷ୍ପାତ୍ମକ କରିତେଛ । ଇହାର ମିଳ୍ଲିତ୍ତି ବୁନ୍ଦ ପରିତ୍ରୈର ମର୍ମତ୍ରବ୍ୟାପୀ ହିନ୍ଦୀଓ ସଂଲପ୍ତ ଥାକିତେଛେ ନା,(ଅର୍ଥାତ୍, ଅକ୍ରେଶେ ଛାଂକା ହିତେଛେ) । ମୋମ ମେହି ପରିତ୍ରବସ୍ତ୍ରପ ରଥେ ଆରୋହଣ କରିତେଛେ । ମେହ ରଥେ ଆରୋହଣପୂର୍ବକ ମୁଗ୍ଧିତ ମୋମ ଇନ୍ଦ୍ରେର ସହିତ ଜ୍ଞାତିବାକ୍ୟର ଦିକେ ଯାଇତେଛେ(୧) ।

୩ । ହେ ମୋମ ! ଏହି ଯଜ୍ଞ ଦେବତାନିଦିଗେର ଦ୍ଵାରା ଆକାର୍ଣ୍ଣ ହିନ୍ଦୀରେ, ଇନ୍ଦ୍ର ତୋମାକେ ପାନ କରିବେନ, ଯାହାତେ ପ୍ରଚୁରରୂପେ ତୋମାକେ ତାହାର ପାନ କରେନ, ତଦର୍ଥେ ତୁମି ଦିଗ୍ୟମ୍ବାନ ମୂର୍ତ୍ତିତେ କରିତ ହୁଏ । ତୁମି ଜଳ ଶୃଙ୍ଖି କର, ଛୁଲୋକ ଓ ଛୁଲୋକ ଅଭିଷିକ୍ତ କର । ଆକାଶ ହିତେ ଆସିରୀ ଶୋଧିତ ହୁଏ ଏବଂ ଆଶାନିଦିଗେର ଉପକାର କର ।

(୧) ଏହି କରେର ନାୟକବ୍ୟାଧୀ ପରିକଳ୍ପ ମହେ ।

৪। হে করণশীল সোম ! যাহাতে আমরা পরাজয় বা নিখর না হই, যাহাতে আমাদিগের ঘৃঙ্খল এবং সকল বিষয়ের বিশিষ্ট বৃক্ষ হয়, তুমি উদর্দেশ্যে করিত হও। এই সকল বস্তুবর্গ তাহাই কামনা করিতেছেন। আমিও তাহাই কামনা করিতেছি।

৫। সোম করিত হইতেছেন। ইহা হইতেই স্তুতিবাক্য সমূহের উৎপত্তি, ইহা হইতেই দ্বালোক ও ভূলোক ও অঘি ও দৰ্শ্য ও ইজ্জ ও বিমুক্তির উৎপত্তি।

৬। এই সোম শব্দ করিতে করিতে পরিত্বকে অতিক্রম করিতেছেন, ইনি দেবতাদিগের মধ্যে ব্রহ্মা, ইনি কবিদিগের শব্দবিমান শূর্ণুর্তি করিয়া দেন, ইনি মেধাবীদিগের মধ্যে খণ্ডি তুল্য, ইনি বনচারী পশুদিগের মধ্যে মহিষবৎ; গৃহদিগের পক্ষে পক্ষিবাজ অক্ষপ, অঙ্গের মধ্যে স্বাধিতি মাঘক সর্ব প্রধান অস্ত্র।

৭। যেন্নপ সমুদ্র তরঙ্গকে প্রেরণ করে, তেজন্প সোম করিত উঠতে হইতে পুরোহিত মুখোচ্ছারিত অতি চমৎকার স্তুতিবাক্য প্রেরণ করিতেছেন, ইনি অস্ত্রধারী; ইনি তুর্বিবার বীর্য ধৰণগুরুক শব্দ করিতে করিতে বিপক্ষের গোধূল লইবার উদ্দেশে শক্ত সৈন্যে প্রবেশ করিতেছেন।

৮। হে সোম ! তুমি মত্ততার উৎপাদক; তোমার সহস্রধারা ক্ষণিতেছে; তুমি শক্রদিগকে সংহার কর। তোমার মিকটে কেহ যাইতে পারেনা; এতাদৃশ তুমি বিপক্ষ সৈন্যের দিকে গমন কর। হে করণশীল সোম ! তুমি পতিত; তুমি গাভীদিগকে প্রেরণ করিতে করিতে তোমার অংশের তরঙ্গ ইঙ্গের অতি প্রেরণ কর।

৯। সোম ঔতি উৎপাদন করেন; তিনি চমৎকার; দেবতারা তাহার মিকটে যান; তিনি ইজ্জকে মত করিবার জন্য সহস্রধারা ধারণগুরুক মহাবেগে যুক্তহলগামী ষাটকের ম্যার যাইতেছেন।

১০। সেই সোম আমাদিগের শুর্বপুকুরদিগের উপাঞ্জিত বস্ত ; তাঁহার অশেষ ধর আছে; তিনি অস্ত মাত্র জলে শোধিত হয়েন; প্রস্তরকলকে তাঁহাকে লিঙ্গীভূতি করে। তিনি হিংসকদিগের হস্ত হইতে রক্ষা করেন। তিনি তাবৎ আগীর রাজা। তিনি গোধূল হইতে হইতে যজ্ঞাহৃষ্টানের পক্ষতি দেখাইয়া দিতেছেন।

୧୧ । ହେ କ୍ରଣଶୌଲ ମୋହ ! ଆମାଦିଗେର ମୁବୋଥ ପୂର୍ବପୁରୁଷେରୀ ତୋମାକେ ଆଆର କରିଯା ପୁଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟର ଅକୁଠାଳ କରିଛେନ । ତୁମି ଦୁର୍ଜ୍ଞଈଭାବେ ବିପକ୍ଷଦିଗକେ ହିସା କରିତେ କରିବାତ ରାଜସଦିଗକେ ତାଡ଼ାଇଯା ଦେଇ, ଆମାଦିଗକେ ଘୋଟକ ଓ ସୈନ୍ୟ ଓ ଧରନ ଏବଂ କର ।

୧୨ । ଯେତେପରି ତୁମି ଯମୁନା ଅମ୍ବ କ୍ଷତିତ ହେଇଯାଇଲେ, ଅତ୍ୱ ଦିଯାଇଲେ, ବିପକ୍ଷ ସଂହାର କରିଯାଇଲେ, ଅଶେଯ ଏକାର କାମ୍ୟବନ୍ଧ ଦିଯାଇଲେ ଏବଂ ହୋମେର ଜ୍ଵା ଗାଇଯାଇଲେ; ତଙ୍କପ ଏଥିମ କ୍ଷରିତ ହେଉ; ଧର ଦୌମ କର ; ଇତ୍ତକେ ଆଶ୍ରଯ କର ; ଯୁଦ୍ଧ ଅନ୍ତ୍ରସମୁହ ଉତ୍ପାଦନ କର ।

୧୩ । ହେ ମୋହ ! ତୁମି ସଜ୍ଜବାନ୍ତ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯଜ୍ଞ ତୋମାରିଇ ; ତୋମାତେ ମୃଦୁ ଆଛେ ; ତୁମି ଜଲେର ବନ୍ଦ ପରିଧାନ କରିଯା ସେଷଲୋମମର ଉନ୍ନତ ଆଶାରେ କ୍ଷରିତ ହେଉ । ତାହାର ନିମ୍ନଲିଖିତ ସ୍ତୁତ୍ୟୁକ୍ତ କଳେ ଯାଇଯା ଉପବେଶନ କର, ଇତ୍ତେର ସତ ପାଲୀଯ ବନ୍ଧ ଆଛେ, ତୁମି ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଆନନ୍ଦକର ଓ ମନ୍ତ୍ରଜ୍ଞକ ।

୧୪ । ହେ ମୋହ ! ତୁମି ଆକାଶ ହେଇତେ ହଞ୍ଚିର ଆକାରେ ସହସ୍ରଧାରୀଯ କ୍ଷରିତ ହେଉ; ଅଶେଷ ବନ୍ତ ଆହରଣ କର; ଅତ୍ୱ ବିତ୍ରଣ କର । ଏହି ଦେବତାବର୍ଣ୍ଣ ସମାକୀର୍ଣ୍ଣ ଯଜ୍ଞ ମଧ୍ୟେ ତୁମି ଧାରାଯା ଧାରାଯା କଳେ ଗମନ କର; ଦୁର୍ଧେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହେଇଯା ଆମାଦିଗେର ପରମାଯୁ ବର୍କନ କର ।

୧୫ । ଏହି ସେହି ମୋହ ତ୍ଵବେର ସହିତ କ୍ଷରିତ ହେଇତେହେନ; ବେଗବାନ୍ତ ଘୋଟକେର ଲ୍ୟାର ବିପକ୍ଷଦିଗକେ ଛାଡ଼ାଇଯା ଯାଇତେହେନ । ଗାଭୀର ଅତି ଚତୁରକାର ଦୁର୍ଧେର ନ୍ୟାଯ ଇହାର ଆସ୍ତାଦମ; ଅଶକ୍ତ ପଥେର ଲ୍ୟାର ଇଲି ମୁବିଧା କରିଯା ଦେନ; ମୁଶିକ୍ଷିତ ଓ ମୁବଶୀଭୂତ ଅଥେର ଲ୍ୟାର ଇଲି କାର୍ଯ୍ୟାପଦ୍ଧୋଗୀ ହରେବ ।

୧୬ । ହେ ମୋହ ! ତୋମାର ମୁକ୍ତାନ୍ତ ଅତି ମୁଦ୍ରନ ! ନିଷ୍ପିତ୍ତ କରିଯା ତୋମାକେ ମିଳ୍ପୀତ୍ତ କରିତେହେନ; ତୋମାର ସେହି ସେ ମନୋହର ମୂର୍ତ୍ତି, ସାହି ଆଶାଦିତ ଆଛେ, ତାହା ଧୀରଣ କର । ସଥିନ ଆମାଦିଗେର ଅତ୍ୱ କାମନ ହୟ, ତଥାମ ଘୋଟକେର ଲ୍ୟାର ତୁମି ଅତ୍ୱ ଆହରଣ କରିଯା ଦାଓ । ହେ ଦେବ ମୋହ ! ତୁମି ପରମାଯୁ ବୃଦ୍ଧି କର; ଗାଭୀ ଆହରଣ କରିଯା ଦାଓ ।

୧୭ । ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ମୋହ ସଥିନ ବାଲକେର ଲ୍ୟାର ଅଶ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧ କରେନ, ତଥାମ ଦେବତାରୀ ଇହାର ଗାତ୍ର ମାର୍ଜନା କରିଯା ଦେନ, ଇହାକେ ସତ ଏକାର ଅନ୍ତକାରେ

ମୁଶୋଭିତ କରେଲ । ପରେ ବୁଝିଯାଏୟ ସୋନ୍ଦ କବିତା ପ୍ରାଣ ହଇଯା ଦିଜେ କବି ହଇଯା ଶବ୍ଦ କରିତେ ପବିତ୍ର ଅତିକ୍ରମ କରେଲ ।

୧୮ । ମୋମେର ମନ ଖବି ଅର୍ଥାଏ ସକଳି ଦେଖିତେ ପାଇଁ ; ମୋମ ସକଳି ଦେଖେଲ, ସହସ୍ର ପ୍ରକାର ତୋହାର ଶବ୍ଦ ; କବିଦିଗେର ପର ଆଲିତ ହଇଲେଇ ତିଲି ବଲିଯା ଦେଲ । ତିଲି ପ୍ରକାଣ ; ତିଲି ତୃତୀୟ ଲୋକ ଅର୍ଥାଏ ଅର୍ଥାମେ ଯାଇତେ ଉନ୍ନାତ ହଇଯା ବିରାଟ ଅର୍ଥାଏ ଅତି ଜୀବିଶାଳୀ ଇଞ୍ଜେର ମନେ ଦୀଖି ପାଇତେ ଛେଲ ; ତୋହାକେ ସକଳେ ଶବ୍ଦ କରିତେଛେ ।

୧୯ । ଶ୍ୟେମପଙ୍କୀର ନ୍ୟାଯ ମୋମ ପାରପାତେ ବସିତେହେଲ(୨) ; ତିଲି ଏକ ପାତ୍ର ହଇତେ ପାତ୍ରାନ୍ତରେ ବିଚରଣ କରିତେହେଲ ; ତୋହାର ମାହାତ୍ୟେ ଗୋଧନେର ଲାଭ ହୟ, ତିଲି ଜ୍ଵରମର ; ତିଲି ଯୁଦ୍ଧର ଅନ୍ତର ଧାରଣ କରେଲ ; ତିଲି ଅଲେ ତରଙ୍ଗେ ମିଶିଯା ଯାଇତେହେଲ, ତିଲି ଏକାଣ ହଇଯା ତୋହାର ଚତୁର୍ଥ ହାଲ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇତେହେଲ ।

୨୦ । ମୋମ ମୁଦ୍ରର ପୁକୁରେ ନ୍ୟାଯ ଆଗନ୍ତାର ଶରୀର ପରିଷକାର କରିତେଛେ, ତିଲି ଘୋଟକେର ନ୍ୟାଯ ଧନ ଦାନ କରିତେ ଧାବିତ ହଇତେହେଲ, ସେମେ ହୃଦ ଶୂଖେ ଦିକେ ଯାଇଁ, ତିଲି କଳମେ ଯାଇତେହେଲ ; ତିଲି ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ନିର୍ମୀଡିମୋପଯୋଗୀ ଅନ୍ତର ଫଳକଦୟେ ବିମାରିତ ହଇତେହେଲ ।

୨୧ । ହେ ମୋମ ! ଅଧାର ବାକ୍ତିରା ତୋମାକେ ଅନ୍ତର କରିଯାହେଲ, ତୁମି କରିତ ହସ । ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ମେଥଲୋମେର ସର୍ବ ଭାଗେ ବିଭାଗିତ ହସ, ଦୁଇ ଫଳକେର ଉପର ଜ୍ଞାତା କରିତେ କରିତେ କଳମେ ଅବେଶ କର । ତୋମାର ଆନନ୍ଦକର ରମ ଶୌଭିତ ହଇଯା ଇଞ୍ଜାକେ ଯତ୍ନ କରକ ।

୨୨ । ଇଚାର ବୃଦ୍ଧ ବୃଦ୍ଧ ଧାରାଣ୍ତିଲି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶିକେ ବିଶ୍ଵାସ ହଇଲ । ତୁମେର ମହିତ ଯିତ୍ରିତ ହଇଯା ଇଲି ତିମି ତିମି କଳମେ ଅବେଶ କରିଲେଲ । ଇଲି ଗ୍ରାମ କରିତେ ପାଟୁ, ଅତିବ ଗ୍ରାମ କରିତେ କରିତେ ଏହି ପତିତ ଆସିତେହେଲ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ କୋମ ବଞ୍ଚିଯକ୍ତିର ଅଗରିଲୌର ଦିକେ ଯେତୁପ ଯାଇଁ, ମେଇନ୍ଦରପ ଆଏହେର ମହିତ ଆସିତେହେଲ ।

୨୩ । ହେ କରୁଣାଲୀ ! ଶକ୍ତିଦିଗକେ ମଂହାର କରିତେ କରିତେ ଆସିତେହ । ସେତୁପ ଏଥରୀ ଅଗରିଲୌର ବିକଟ ଯାଇଁ, ମେଇନ୍ଦରପ ଆସିତେହ । ତୋମାକେ

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଶବ କରିଛେ । ଯେତେ ପକ୍ଷୀ ଉଜ୍ଜୀବ ହଇଯାଏ ବସେ, ତତ୍କର୍ପ ମୋମ ଶୋଧିତ ହିତେ ହିତେ କଲମେ ଯାଇଯା ବନିତେଛେ ।

୨୪ । ହେ ମୋମ ! ଜ୍ଞାନ କାଳେ ତୋମାର ଦୌପାମାଳ ଧାରାଗୁଲି ରମଣୀ-ବର୍ଗେର ନ୍ୟାଁ ଚଲିତେଛେ ; ତାହାର ଅତି ମୁଦ୍ରର ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ମାଦେ ନିଷ୍ପାଦିତ ହଇଯା ଆମେ । ଦୈବକର୍ମନିଷ୍ଠାଦିଗେର କଳମେର ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ରିତ ହଇଯା ମେହି ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ମର୍ବିଜମ କାମମୀର ମୋମ ଜମେର ମଧ୍ୟ ଶବ କରିତେଲାଗିଲେ ।

୧୨ ପୃଷ୍ଠା ।

ପରମାନ ମୋମ ଦେବତା । ବସିଷ୍ଠ ଖବି ।

୧ । ମୁର୍ବରେ ଦଶ ଏହି ମୋମକେ ଆଙ୍ଗାଦିତ କରିଲ ; ତନ୍ହାରୀ ଶୋଧିତ ହଇଯା ଇମି ଆପନାର ରମ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଆନ୍ତରମ କରିଲେନ । ଯେତେ ଇମି କୋମ ପୁରୋହିତ ସଜମାଳେର ଧର୍ମଧାର୍ଯ୍ୟମଞ୍ଚ ମୁମିଶ୍ଵିତ ଭବନେ ଯାଇ, ତତ୍କର୍ପ ପୁରଃ ନିଷ୍ପାଦିତ ହଇଯା ଶବ କରିତେ କରିତେ ପବିତ୍ରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଯାଇତେହେ ।

୨ । ତୁମି ଯୁଜେର ଉପହୋଗୀ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ବକ୍ତ୍ଵ ପରିଧାନ କରିଯାଇ ; ତୁମି ଶହାର୍କବି, ଅନେକ ଅକାର ବର୍ଣନ ପାଠ କରିତେଛ, ତୁମି ଶୋଧିତ ହିତେହେ, ତୁଇ ଫଳକେର ଉପର ବିଜ୍ଞାରିତ ହୁଏ । ତୁମି ପଣ୍ଡିତ ଏବଂ ସଜ୍ଜେର ବିଷୟେ ମତର୍କ ଓ ମାବହାନ ।

୩ । ମେହି ଯେ ମୋମ, ଯିନି ପୃଥିବୀତେ ମକଳ ସଶ୍ଵରୀ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ସଶ୍ଵରୀ, ତିନି ଆଧାଦିଗେର ଅନ୍ୟ ମେଷଲୋଭମର ଉଚ୍ଚତାନିଷ୍ଠିତ ପବିତ୍ରେ ଶୋଧିତ ହିତେହେନ । ତୁମି ଶୋଧିତ ହିତେ ହିତେ ଶବ କର, ଆଗମନ କର । ତୋମରା ମର୍ବିଜା ଆମାଦିଗକେ ସ୍ମୃତିବାକ୍ୟେ ଘାରୀ ରକ୍ଷା କର ।

୪ । ତୋମରୀ ଗାନ ଧର । ଏମ ଦେବତାଦିଗେକେ ଅଚ୍ଛା କରି । ବିପୁଲ ଅର୍ଥ ଲାଭେର ଅନ୍ୟ ମୋମକେ ପ୍ରେରଣ କର । ତିନି ଦୈବକର୍ମନିଷ୍ଠ, ତିନି ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମ ହଇଯା କରିତ ହିତେହେନ, କଳମେର ମଧ୍ୟ ବନିତେହେନ ।

୫ । ମୋମ ଦେବତାଦିଗେର ବକ୍ତ୍ଵ ଲାଭ କରିତେ କରିତେ ମତତା ଉତ୍ତମାନ କରିବାର ଅନ୍ୟ ସହଜ ଧାର୍ଯ୍ୟର କ୍ଷରିତ ହିତେହେନ । ମହୁଧ୍ୟଗଣ ତୋହାକେ ଶବ କରିତେହେ, ତିନି ଆପନାର ପୂର୍ବତମ ହାଲ ଗ୍ରହଣ କରିତେହେନ, ବିଶିଷ୍ଟ ମୌତାଗ୍ୟ ଲାଭେର ଅନ୍ୟ ତିନି ଇନ୍ଦ୍ରେ ନିକଟ ଗେଲେନ ।

৬। হে উজ্জল ! শুবকর্ত্তাকে থন দিবার আমা এস। যুক্তের অঙ্গ
তোমার উৎপাদিত মহত্ব ইন্দ্রকে আঁপ হউক। রথে আরোহণশূরুক
দেবতাদিগের সহিত যাঁও, অন্ন লইয়া এস। তোমরা সকলে স্বস্তিবচনের
দ্বারা আমাদিগকে রক্ষা কর।

৭। উশমার ম্যার কবির রচনা উচ্চারণ করিতে করিতে এই স্বেচ্ছ
সৌম দেবতাদিগের অঘ রূপান্ত কহিতেছেন। ইঁহার বৃত্ত অভিযোগ,
ইনি সাধুদিগেরই বন্ধু, ইনি পবিত্রতার উৎপাদক, ইনি শক্ত করিতে
করিতে বরাহ গভিতে আসিতেছেন।

৮। সোমদের অভিযোগগুলি হংসের ম্যার যজ্ঞস্থ মধ্যে বেগে
প্রবেশ করিল, কারণ দীক্ষিণালী সোমদেব উপস্থিত। বন্ধুগণ সেই দুর্বর্ষ
তেজস্বী বাঙ্গাবাঁদিকারী সোমকে একত্রে শিলিত হইয়া বর্ণনা করিতেছে।

৯। তিনি যশস্বী পুরুষের ম্যার বেগে চলিয়াছেন। তিনি অবলী-
কুমে ক্রৌঢ়ী করিতেছেন, গাড়ীগণ তাহার সঙ্গে যাইতে পারে না। তিনি
তীক্ষ্ণ শৃঙ্খল সঞ্চালকারী হৃষের ম্যার আপনার কলেবর স্ফীত করিতেছেন,
সেই সরল স্বভাব সোম দিবারাত্রি উজ্জল হইয়া থাকেন।

১০। গাত্তী ছক্ষে পরিপূর্ণ হইয়া খোঁটকের ম্যার সোম করিত
হইতেছেন। তিনি ইন্দ্রের বলাধীন এবং মহত্ব উৎপাদন করিতেছেন।
তিনি রাক্ষস সংহ্যার এবং বিপক্ষ পরাভব করিতেছেন, তিনি বলশালী
রাজা, তিনি সর্বশক্তির কামাবস্তু উৎপাদন করেন।

১১। যধুর ম্যাঁস মুস্বাদু ধাঁওযুক্ত হইয়া প্রত্যরূপকে নিপীড়িত
সোম মেষলোমের অধ্য দিয়া করিত হইতেছেন। তিনি ইন্দ্রের সহিত বন্ধুত্ব
করিতেছেন। তিনি দেবতাদিগের নিকট আপনাঁর রূপ মইয়া
যাইতেছেন। বে কালের যে ধৰ্মকর্ম সকলই তিনি সম্পন্ন করেন। উচ্চ-
হামহিত মেষলোমধ্য পবিত্রের উপর মণ অঙ্গুলি তাহাকে লইয়া গেল।

১২। সোমদেব পোধিত হইতে হইতে আমাদিগের প্রিয়বন্ধু দিবার
জন্ম করিত হইতেছেন। তিনি দেবতাদিগের নিকট আপনাঁর রূপ মইয়া
যাইতেছেন। বে কালের যে ধৰ্মকর্ম সকলই তিনি সম্পন্ন করেন। উচ্চ-
হামহিত মেষলোমধ্য পবিত্রের উপর মণ অঙ্গুলি তাহাকে লইয়া গেল।

১৩। বসবর্ষণকারী উজ্জল লোহিত বর্ণবাঁরী সোম শক্ত করিয়া
উঠিলেন। গাত্তীদিগকে শক্ত করাইতে করাইতে তিনি হ্যালোকে ও কূলোকে

ଗମନ କରେ । ଇନ୍ଦ୍ର ବଜ୍ରେର ନ୍ୟାୟ ତୋମାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣ । ଯାଇତେହେ । ତିମି
ଆୟାଦିଗେର ଏହି ଜ୍ଞାତିବାକ୍ୟେର ପ୍ରତି କର୍ଣ୍ଣାତ କରିତେ କରିତେ ସୁନ୍ଦେ
ସ୍ଥାଇତେହେ ।

୧୪ । ହେ ରମଶାଲୀ ସୋମ ! ଦୁଃଖମହୋଗେ ତୁମି ହୃଦୀ ପ୍ରାଣ ହିୟାଛ ।
ତୁମି ତୋମାର ମୁମ୍ବୁର ଅଂଶ ଚାଲାଇତେ ଚାଲାଇତେ ଆସିତେଛ । ତୁମି ଅବିଚ୍ଛନ୍ନ
ଧାରୀଙ୍କପେ କରିତ ହିୟା ଆସିତେଛ । ଆମରା ଇନ୍ଦ୍ରେ ତୋମାକେ
ମେଚନ କରିତେଛି ।

୧୫ । ତୁମି ମନ୍ତ୍ରତାର ଉତ୍ପାଦନକାରୀ, ମନ୍ତ୍ରତାର ଜଳ୍ୟ କରିତ ହୁଏ ।
ଜଳବର୍ହନକାରୀ ମେଘକେ ଆପନାର ନିରମେର ବଶୀଭୂତ କର । ତୋମାକେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ
ମେଚନ କରୀ ହିୟାଛେ, ତୁମି ଉତ୍ତଜ୍ଜଳବର୍ଣ୍ଣ ଧାରଣପୁର୍ବକ ଗୋଧନ ଲାଭେର ନିର୍ମିତ
ଆଗମନ କର ।

୧୬ । ଆମାଦିଗେର ଏହି ସକଳ କ୍ଷବ ହୀହନ କର, ଆମାଦିଗେର ମୁଗମ ପଥ
କରିଯା ଦାଓ; ଆମାଦିଗକେ ନାହା ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟବଜ୍ଞ ଦିତେ ଦିତେ ପ୍ରକାଶ
କଲିମେର ମଧ୍ୟେ କରିତ ହୁଏ; ଆମାଦିଗେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଅନିକ ସମକ୍ଷ ମୁକାରେ
ନ୍ୟାୟ ବିବାଦ କର । ଉଚ୍ଚଚୂଳାନ୍ତିତ ମେଘଲୋମମୟ ପବିତ୍ରେର ଉପର ଧାରାର
ଆକାରେ ଆଗମନ କର ।

୧୭ । ତୁମି ଆମାଦିଗେର ଜମ୍ଯ ଦିବ୍ୟଲୋକ ହିୟିତେ ଏକପ ରୁଦ୍ଧି ଆମିଯା
ଦାଓ, ଯାହା ଶୀଘ୍ର ଏବଂ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣେ ଉପରୁତ ହିୟା ଆମାଦିଗେର କଲ୍ୟାଣ
ବିଧାନ କରେ ଏବଂ ସତ୍ତର ଫଳ ଦାନ କରେ । ହେ ସୋମ ! ପୃଥିବୀରୁତ ଏହି ସକଳ,
ବାଯୁ ପ୍ରେମାଙ୍ଗଳ ପୁଲେର ନ୍ୟାୟ ଇହାଦିଗକେ ଅର୍ଦ୍ଧସନ କରିତେ କରିତେ ତୁମି
ଆଗମନ କର ।

୧୮ । ଆସି ପାପେ ପରିବେଷ୍ଟିତ, ଆମାର ପାପେର ବକ୍ଷମ ଶୋଚନ କରିଯ,
ଦାଓ । ଶୋଧିତ ହିୟିତେ ହିୟିତେ ତୁମି ଆମାକେ ସରଳ ପଥ ଦେଖାଇଯା ଦାଓ ଏବଂ
ବଲଶାଲୀ କର । ହେ ସୋମ ! ସଥନ ତୋମାକେ ଅନ୍ତ୍ରତ କରେ, ତଥନ ତୁମି
ଘୋଟକେ ନ୍ୟାୟ ଶବ୍ଦ କରିଯାଛିଲେ । ହେ ଦେବ ! ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିର ଏହି ଗୃହ
ରହିୟାଛେ, ତୁମି ଆଗମନ କର ।

୧୯ । ଦେବତାବର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମାର୍କିଣୀ ଏହି ସଜେ ମନ୍ତ୍ରତାର ଜଳ୍ୟ ତୋମାର ମେଦା
କରୀ ହିୟିତେହେ । ତୁମି ଉଚ୍ଚଚୂଳାନ୍ତିତ ମେଘଲୋମମୟ ପବିତ୍ରେର ଉପର ଧାରାର
ଆକାରେ ଆଗମନ କର । ତୁମି ମହାଧାତ୍ରୀ ଧାରଣପୁର୍ବକ ମୁଦ୍ରର ଗଞ୍ଜବିଶିଷ୍ଟ

ହଇରା ଅବାରିତ ନେଗେ ଉପଚିହ୍ନ ହୁଏ, ଯେ ହେତୁ ତୋମାକେ ଉପଚିହ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି-
ବର୍ଗେର ନିରିଷ୍ଟ ଅତ୍ୱ ଆଚରଣ କରିଯା ଦିତେ ହିବେ ।

୨୦ । ଯେକଥିର ଧାବନ କେତେ ରଞ୍ଜି ଘୋଟନ କରିଯା ଦିଲେ ଏବଂ ରୁହେ
ଯୋଜିତ ନା ଥାକିଲେ ଘୋଟକେରା କ୍ରତବେଗେ ଧାବିତ ହୁଏ, ତହଳ ଏହି ସମ୍ମ
ଶୁଭବର୍ଷ ଉତ୍ସବରେ ମୋମରସ ଧାବିତ ହିତେଛେ, ପାଇଁ କରିବାର ଜନ୍ୟ ତୋମରା ଲିକଟ-
ବର୍ତ୍ତୀ ହୁଏ ।

୨୧ । ହେ ମୋମ ! ଏହି ଦେବମାତ୍ରାଗମେ ତୁମି ଉତ୍ସବରେ ଆକାରେ ପାଇଁ
ପାଇଁ କ୍ରତି ହୁଏ, ମୋମ ଆମାଦିଗକେ ଏହିର ପରିମାଣ କାମ୍ୟବର୍ଷ ଏବଂ ଧର
ଏବଂ ବୀରପ୍ତର୍ବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଦାନ କରନ ।

୨୨ । ଯେହି ମାତ୍ର ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଃକରଣ ହିତେ କ୍ରତିବାକ୍ୟ ମିର୍ଗତ ହୁଏ,
ଅଥବା ଯେହି ମାତ୍ର ଅତି ଚମକାଇର ଯଜ୍ଞୀୟ ଭବ୍ୟଅନୁଷ୍ଠାନ କାଳ ଆହରଣ କରା ହୁଏ,
ଅମନି ଗାତ୍ରୀର ଦୁନ୍ଧ ସାତିଲାବେ ମୋମେର ଦିକେ ଯାଇଯାଇ ଥାକେ, ତିନି ତୁଥକାଳେ
କଲେମେର ଯଧ୍ୟ ଅବହିତି କରିଅତେଛେ ଏବଂ ତିନି ଯେମେ ଉତ୍ସବରେ ପ୍ରେମାଳ୍ପଦ
ସାମ୍ରୀର ତୁଳ୍ୟ ।

୨୩ । ଏହି ସର୍ବଲୋକବାସୀ ମୁପଣ୍ଡିତ ମୋମ, ଯିନି ଦାତାଦିଗକେ ଦାତ
କରେମ ଏବଂ ବଦାମ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ଶ୍ରୀରଙ୍କି ମଞ୍ଚାଦମ କରେମ, ତିନି ଯଜ୍ଞେର
ନିରିଷ୍ଟ ଯଜ୍ଞୀୟ ରୁମ ମେଚି ମୋମ କରିଅତେଛେ । ତେବେ ଗର୍ଭକାର୍ଯ୍ୟର ମହାୟନ୍ତରପ,
ଇମି ବଜଶାଲୀ ରାଜ୍ଞୀର ତୁଳ୍ୟ, ମଶ ଅଙ୍ଗୁଲୀ ଇଂହାକେ ଏହିର ପରିମାଣେ ଏହିତ
କରିଯାଇଛେ ।

୨୪ । ସତର୍କ ମାବଧାନ ମୋମ ଦେବତାଦିଗେର ରାଜ୍ଞୀ, ଇମି ପବିତ୍ର ଧାରାର
ଆକାରେ କ୍ରତି ହିତେଛେ, ଇମି ଦେବତା ଓ ମଯୁରବର୍ଷ, ଏହି ଦୁଇ ବର୍ଗେର ନିରିଷ୍ଟ
ଦୁଇ ପ୍ରକାରେ ଆଗେବଳ କରେମ । ଇମି ସକଳ ଧର୍ମର ଅଧିପତି, ମୁଦର ରୂପେ ଅନୁ-
ଷ୍ଟିତ ଯଜ୍ଞେର ଅନୁଷ୍ଠାନକଳେ ଇମି ମହାରତା କରିଅତେଛେ ।

୨୫ । ଅନୁଦାନ କରିବାର ଜନ୍ୟ, ଇମ୍ର ଏବଂ ବାୟୁର ଜନ୍ୟ, ଯଜ୍ଞେର ମହାର ମେହି
ମୋମ ଘୋଟକେର ମ୍ୟାନ ଆସିଅତେଛେ । ମେହି ତୁମି ଆମାଦିଗକେ ଏହିର ପରିମାଣେ
ମାନା ଏକାର ଅତ୍ୱ ମାନ କର । ତୁମି ଶୋଧିତ ହିତେ ହିତେ ଆମାଦିଗେର
ନିରିଷ୍ଟ ଧନ ଆମିରୀ ଦାଓ ।

୨୬ । ଏହି ସମ୍ମ ମୋହରୁମ ଦେବତାଦିଗେର ତୁଣ୍ଡ ବିଧାରେ ଉଦ୍‌ଦେଶେ
ଯାହାଦିଗକେ ମେଚନ କରା ହିତେଛେ, ତୋମାର ଆମାଦିଗେର ଗୃହ, ମହାମନ୍ତରି

ସମାକୀର୍ଣ୍ଣ କରିଯାଇଲି । ତୋହାରୀ ତବ ଆଶ ହଇଯାଇ ଯଜ୍ଞର ଉପଯୋଗୀ ହିନ୍ତେ
ଛେଲ, ତୋହାରୀ ତୋବେ ଲୋକେର କାମନୀୟ, ତୋହାରୀ ହୋଷକର୍ତ୍ତା ପୁରୋହିତଦିଗେର
ମାଁଯ ଦେବତାର ପୂଜା କରେଲ, ତୋହାଦିଗେର ତୁଳ୍ୟ ଆମନ୍ଦ ବିଧାନକାରୀ କେହି ନାହିଁ ।

୨୭ । ହେ ଦେବ ! ଦେବତାରୀ ତୋମାକେ ପାଲ କରେଲ ; ଏହି ଦେବତା ସମାକୀର୍ଣ୍ଣ
ଯଜ୍ଞ କ୍ଷାରତ ହେଉ, ଅଚୁରଙ୍ଗପେ ତୋମାର ପାଲ ହଇବେକ । ଯୁଦ୍ଧେ ସେମେ
ଆମରୀ ବଲଶାଲୀ ଓ ବିପକ୍ଷ ପରାଭବକାରୀ ହିଁ ; ତୁମି ଶୋଧିତ ହିତେ ହିତେ
ଦୁଃଖୋକ ଓ ଦୁଃଖୋକକେ ଆମାଦିଗେର ପକ୍ଷେ ଶୁଭକର କରିଯା ଦାଓ ।

୨୮ । ଧାରାର ସହିତ ହିଇଯାଇ, ତୁମି ଅଶ୍ଵେର ନ୍ୟାଯ ଶବ୍ଦ କରିଲେ,
ତୁମି ଭୟାନକ ସିଂହେର ନ୍ୟାଯ, ମାର୍ଗସ ଅପେକ୍ଷାଣ ଅଧିକ ବେଗଶାଲୀ । ଅତି
ସରଳ ଯେ କଳଣ ପ୍ରାଚୀର ପଥ ଆଛେ, ମେଇ ପଥ ଦିଇଲା ଆମାଦିଗେର ମୁଖ ଓ
ମନେର ପ୍ରସରତାର ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହେଉ ।

୨୯ । ଦେବତାଦିଗେର ଜନ୍ୟ ଉତ୍ଥପନ ହିଇଯାଇ ହିଁଛାର ଶତଧାରା ପ୍ରକୃତ
ହିଲ । କବିରୀ ମହାତ୍ମ ଏକାରେ ମେଇ ସମ୍ମତ ଧାରାର ଶୋଧନ କରିତେଛେଲ,
ହେ ସୋମ ! ସ୍ଵର୍ଗେର ଗୁଣ୍ଡମ ତୁମି କ୍ଷରଣ କରିଯା ଦାଓ ; ତୁମି ଏକାଣ ଧନ
ସଂଭାଯେର ଅଶ୍ଵେ ଅଶ୍ଵେ ଗିଯା ଥାଏ ।

୩୦ । ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ପଦାର୍ଥେର ନ୍ୟାଯ ତୋହାର ଧାରାସ୍ତ୍ରଟ ହିଲ, ମିନେର ଅଧିପତିର
ନ୍ୟାଯ ମେଇ ପଣ୍ଡିତ ମିତ୍ର ଦେବତାର ନିକଟେ ଯାଇତେଛେଲ । ଯେକଥେ ପୁଅ ନାନୀ
ଏକାରେ ପିତାର ଉପକାର କରେ, ତର୍କପ ତୁମି ଏହି ବାକ୍ତିକେ ସର୍ବତ୍ର ଜୟୀ କର ।

୩୧ । ତୋମାର ମୁଦ୍ରାର ଧାରାମନ୍ତ୍ର ପ୍ରକୃତ କରା ହିଲ, ପରେ ତୁମି ମେସଲୋମ
ଅତିକ୍ରମପୂର୍ବକ ଶୋଧିତ ହିଲେ । ହେ କ୍ଷରଣଶୀଳ ! ତୁମି ଦୁଃଖେର ଆଧାରେ
ଗୋଲେ; ତୁମି ଉତ୍ଥପନ ହିଇଯା ସ୍ତତିବାକେର ଦ୍ୱାରା ମୂର୍ଯ୍ୟକେ ଶ୍ରୀତ କରିଲେ ।

୩୨ । ହେ ଶୁଭବର୍ଣ୍ଣ ସୋମ ! ତୁମି ଯଜ୍ଞେ ପଥେ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ଅମୃତେ
ଆଧାରେର ନ୍ୟାଯ ଶୋଭା ପାଇତେଛୁ । ତୁମି ମନ୍ତ୍ରତାର ଜନ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ୍ଷରିତ
ହିତେଛୁ । ତୋମାର ଶ୍ଵରେ ଜନ୍ୟ କବିଦିଗେର ବାକ୍ୟ ଫୁଲିତ ହିତେଛୁ ।

୩୩ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ଆକାଶବିହାରୀ ମୁପନ(୧), ଲିଙ୍ଗ ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ
କର । ଦେବତାଦିଗେର ସମାଗମଛାନ୍ତରପ ଏହି ଯଜ୍ଞର କାର୍ଯ୍ୟ ଆପନାର

(1) ପରାବରତ ପରାବରତ ପରାବରତ ପରାବରତ ପରାବରତ

ଧାରାଣୁଲି ବିଜ୍ଞାରିତ କରିତେଛ । ସୋମେର ଆଧାରତୁଳ କଲେମେର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ କର । ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ଶୂର୍ଯ୍ୟେର କିରଣେ ଗମନ କର ।

୩୪ । ସୋମ ବହନକର୍ତ୍ତା, ତିନି ତିନ ଏକାର ବାକୀ ଉଚ୍ଚାରଣ କରେମ, ମେଇ ସକଳ ଶଦୃଟ ସଜ୍ଜାଭୂଷାନେର ଆଶ୍ରଯକ୍ରମ ଓ ଶ୍ରୋତାର ଅସୁଷାନେର ଉପଯୋଗୀ । ଯେ ରଂଗ ଗାୟତ୍ରିଗଣ ସମ୍ମାନ କରିତେ କରିତେ ରୂପରେ ଦିକେ ଯାଇ, ତତ୍କାଳ ସ୍ତତ୍ତ୍ଵିବାକ୍ରାନ୍ତିଲି ସାଂଭିଳୀଷେ ସୋମେର ଦିକେ ଯାଇତେଛେ ।

୩୫ । ମବପ୍ରମୃତ ଗାୟତ୍ରିଗଣ ସୋମେର କାମନା କରେ, ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ବାକ୍ତିଗଣ ଶ୍ରବେର ଦ୍ୱାରା ସୋମେର ସମ୍ମାନ କରେମ । ସୋମ ପ୍ରମୃତ ହାତେ ହାତେ ହାତେ ହାତେ ସଂଘୋଗେ ଶୋଧିତ ହାତେଛେ । ତ୍ରିକୁଭଚନ୍ଦ୍ର: ସୋମକେ ଶ୍ରବ କରିତେଛେ ।

୩୬ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାଙ୍କେ ମେଚଳ କରା ହାତେଛେ । ତୁ ଶିଶୁଧିତ ହାତୀ କରିତ ୧୪, ଯାହାତେ ଆମାଦିଗେର କଳାଳ ହର, ଉଚ୍ଚେଃଶ୍ଵରେ ରବ କରିତେ କରିତ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଦେହ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ କର । ଶ୍ରବେର ହୃଦ୍ଦିକ କର, ଶ୍ରବ ବିଜ୍ଞାରିତ କର ।

୩୭ । ସାବଧାନ, ସତର୍କ, ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ସୋମ ଶୋଧିତ ହାତୀ ସଜ୍ଜହଲେ ଶ୍ରବେର ସହିତ ତିନ ଭିନ୍ନ ପାଇଁ ପାଇଁ ଉପବେଶନ କରିଲେମ । ଅଧାର ଅଧାର ମୁଖିପୁର ପୁରୋହିତଗଣ ଆଦରେର ସହିତ ଦୁଇ ଦୁଇ ଜଳ କରିଯା ତୋହାର ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ କରିଲେହେ ।

୩୮ । ତିନି ଶୋଧନ ହଟୀରୀ ସେମ ଶୂର୍ଯ୍ୟର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହାତେମ, ତିନି ଛୁଲୋକ ଓ ଛୁଲୋକକେ ଆପନ ଜ୍ୟୋଃତିତ୍ତାରୀ ଆମାଦିଗେ ରଙ୍ଗ କରିଲେମ । ତୋହାର ବନ୍ଧୁଗଣ ଯେମ ତୋହାର ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାଣ ହନ; ଯେତେ କେହ କୋନ କର୍ଯ୍ୟ କରିଲେ ତାହାକେ ବେତନ ଦେଉଯା ହୁଏ, ତତ୍କାଳ ତିନି ସଜ୍ଜକର୍ତ୍ତାକେ ଧନ ଦେନ ।

୩୯ । ତିନି ହୃଦ୍ଦିକାଣ୍ଡ ହାତୀ ଶ୍ରଦ୍ଧି ମଞ୍ଚାଦର କରନ ; ରୁମ୍ବେଚଳକାରୀ ସୋମ ଶୋଧିତ ହାତୀ ଆପନାର ଜ୍ୟୋଃତିତ୍ତାରୀ ଆମାଦିଗେ ରଙ୍ଗ କରିଲେମ । ତୋହାର ଆଶ୍ରଯ ପାଇରୀ ଅଶେଷ ଜ୍ଞାନମଞ୍ଚର ଆମାଦିଗେର ପୂର୍ବପୁରୁଷଗଣ ପରିଷତ ହାତେ ଗାୟତ୍ରୀ ଆହରଣ କରିଯାଇଲେମ ।

୪୦ । ରୁମ୍ବେର ସମୁଦ୍ରକ୍ରମ ମେଇ ସୋମ ପ୍ରଥମେଇ ହନ୍ତ ହାତୀ ଶର୍କ କରିଲେମ, ତିନି ମର୍ବିଭୂତେର ରାଜା, ତୋହା ହାତେ ଥର୍ଜ ହୃଦୀ ହୁଏ । ରୁମ୍ବେଷଣକାରୀ ଜ୍ୟୋଃତିର୍ମୟ ସୋମ ମିଶ୍ରିତ ହାତୀର ସମ୍ମ ଉଚ୍ଚାରଣହିତ ଘେରିଲୋପନର ପବିତ୍ରେ ଉପର ସାତିଶର ହୃଦୀଆଶ ହାତେଲେ ।

୪୧ । ବିପୁଲମୂର୍ତ୍ତି ମୋମ ମହେ କର୍ଯ୍ୟ କରିଯାଇବ, ତିନି ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଅଚୂର ହଣ୍ଡି ଚାହିୟା ଲାଇଲେନ । ତିନି କ୍ଷରିତ ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରେର ବଳାଧାର କରିଲେନ, ଶ୍ରୀର କ୍ଷେତ୍ରର ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମଦିନ କରିଲେନ ।

୪୨ । ହେ ମୋମ ! କ୍ଷରଗକାଳେ ତୁ ମି ଯଜ୍ଞକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅନ୍ନର ଜମ୍ବ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ମତ୍ତ କର, ମିତ୍ର ଓ ବକଳ ଏବଂ ବାଣୀକ ମତ୍ତ କର । ମର୍କଣ୍ଗଣେର ଦଳକେ ମତ୍ତ କର, ହେ ମୋମ ଦେବ ! ତକଳ ଦେବତାକେ ମତ୍ତ କର । ଛ୍ଯାଳୋକ ଓ ଭୁଲୋକକେ ମତ୍ତ କର ।

୪୩ । ସରଳ ପଥେ ତୁ ମି କ୍ଷରିତ ହଣ୍ଡ, ପାପ ନଟ୍ଟ କର । ଶକ୍ତିଦିଗେର ବେଗେର ବାଧା ଦାଓ । ଗାଁଭୌର ଦୁଃଖ ଓ ଅଳକେ ଆଶ୍ରମ କର । ତୁ ମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ସଥା, ଆମ୍ବାର ତୋଥାର ସଥା ।

୪୪ । ତୁ ମି ମଧୁର ଭାଣ୍ଡାର କରଣ କବିଯା ଦାଓ, ଧନେର ଅସ୍ତ୍ରବଳ ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରମ-
ସନ୍ତ୍ତି ଓ ଧନ କରିଯା ଦାଓ । ତୁ ମି କ୍ଷରିତ ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରେର ରମନାୟ ମୁଦ୍ରାଦୁ
ହଣ୍ଡ, ଆକାଶ କିନ୍ତୁ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଧନ ଆହରଣ କରିଯା ଦାଓ ।

୪୫ । ମୋମ ଧାରାର ଆକାରେ ବିଷ୍ଣୁଭୂତି ହିଲେନ, ତିନି ଘୋଟକେର
ନ୍ୟାୟ ଗମନକାରୀ, ତିନି ନଦୀର ନ୍ୟାୟ ସବେଗେ ଲିନ୍ଦେର ଦିକେ ଗେଲେନ । ତିନି
ଶୋଧିତ ହଇଯା ଜଳେର ଅଧାରେ ବସିଲେନ, ତିନି ଜଳ ଓ ଦୁଃଖ ବିଶ୍ରିତ
ହିଲେନ ।

୪୬ । ଏହି ସେଇ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ମୋମ ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ କ୍ଷରିତ ହିତେଛେ, ଭକ୍ତେର
ଦିକେ ଯାଇତେ ତୋହାର ବିଶେଷ ଦ୍ୱାରା ଆଛେ । ତିନି ସକଳ ଦିକ ଦେଖେ
ତିନି ଅସ୍ତ୍ରବଳ, ତୋହାର ତେଜି ଯଥାର୍ଥ । ଦୈବକର୍ମନିଷ୍ଠ ବ୍ୟାକ୍ତିଦିଗେର ମୂର୍ତ୍ତିମାନ୍
ଅଭିଲାଷେର ନ୍ୟାୟ ତୋହାର ହଣ୍ଡି ହଇଯାଇଛେ ।

୪୭ । ଏହି ମୋମ ଚିରାଭକ୍ତ ଭକ୍ତ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟେର ସହିତ ଶୋଧିତ ହିତେଛେ,
ଦୁଃଖଦୋହରକାରିଣୀ କଳାର ଜ୍ୟୋତି ହଇବାର ନିକଟ ଅନୁର୍ଧ୍ଵାନ ହଇଯା ଯାଇତେଛେ ।
ଇନି ଜଳ ଓ ଦୁଃଖ ଓ ନିଜ ବୁନ୍ଦ ଏହି ତ୍ରିଶିଖିତ ମୂର୍ତ୍ତି ଧାରଣପୂର୍ବକ ଶବ୍ଦ କରିତେ
କରିତେ ଜଳେର ମଧ୍ୟେ ଯାଇତେଛେ, ଯେତେପେ ହୋମକର୍ତ୍ତା ପୁରୋହିତ ସଭାର ଗମନ
କରେନ ।

୪୮ । ହେ ମୋମଦେବ ! ତୁ ମି ଅସ୍ତ୍ରବଳ, ତୁ ମି କଳକର୍ମ ହିତେ ଅତି ମୁଦ୍ରାଦୁ
ହଇଯା ଜଳେର ମଧ୍ୟେ କ୍ଷରିତ ହଣ୍ଡ । ଶୋଧିତ ହଇଯା ତୋହାର ରମ ମଧୁର୍ବୁଦ୍ଧ, ଯତ୍ତ
ତୋଥାରେ ; ତୁ ମି ଶ୍ରୀଦେବେର ନ୍ୟାୟ, ତୋହାର ଶ୍ରବନ୍ତ ସଥାର୍ଥ ।

୪୯ । ଶୋଧିତ ହଇୟା କୁବ ଲଈତେ ଲଈତେ ବାୟୁର ପାନେର ନିରିକ୍ଷଣ ଯାଏ, ମିତ୍ର ଓ ବକଣେର ଦିକେ ଯାଏ; ମାନସ ତୁଳ୍ୟ ବେଗଶାଲୀ ନବେର ଦିକେ ଯାଏ; ହାତି-ବର୍ଷଣକାରୀ ରଥାଙ୍କଚ ବଜ୍ରଧାରୀ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଦିକେ ଯାଏ ।

୫୦ । ତୁମି ଏସ, ମେଇ ସଞ୍ଚେ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ପରିଧାନୀୟ ବନ୍ଧୁ ଆମ୍ବରମ କର, ତୁମି ଶୋଧିତ ହଇତେଛ, ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟରେ ଦୋହର କରା ଯାଏ, ଏଇ ପ୍ରକାର ପାତ୍ର ଲହିୟା ଆଇସ । ମନେର ଆହ୍ଲାଦନୀୟୀ ପ୍ରଚୁର ମୁର୍ଗ ଲହିୟା ଆଇସ ଏବଂ ରଥମୁକ୍ତ ଅଶ୍ଵ ଆନ୍ଦୟନ କର ।

୫୧ । ଅଗ୍ରୀଯ ନାନାବିଧ ସଂକଳିତ ଆମାଦିଗେର ଦିକେ ଲହିୟା ଏସ । ଶୋଧିତ ହଇତେଛ, ସର୍ବପ୍ରକାର ପୃଥିବୀର ଧନ ଆହରଣ କର । ଯାହାତେ ଆମରୀ ଜୟନ୍ତ୍ୟର ନ୍ୟାୟ ଖ୍ୟାତିମୌଳିକ ଧନ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଥିଲା ଏହି ମେଇନପ ଆଇସ ।

୫୨ । ଏଇ ପ୍ରକାରେ କ୍ଷରିତ ହଇୟା ଏହି ସମ୍ମନ ଧନ ଆମିରୀ ଦାଏ । ଆମା-ଦିଗେର କୁବେ ଓ ହୋମେ ଅଧିଷ୍ଠାନ କର । ତୋମାର ନିଷ୍ଠୀଡ଼ବଳକ ବାୟୁର ନ୍ୟାୟ ଆନ୍ଦୋଲିତ ହଇୟା ଭକ୍ତବଜ୍ଞଙ୍କୁ ଯେତେ ତୋମାର ସର୍ବଜ୍ଞ କାମମୌଳୀ ରୁସ ଦାନ କରେ ।

୫୩ । ବିଦ୍ୟାତ ସତ୍ତ୍ଵର ବିଦ୍ୟାତ ତୌରେ ତୁମ ଏହି ରଙ୍ଗେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ, ଯେତେପରି ପରିପକ୍ଷ ଫଳପୂର୍ଣ୍ଣ ରୁକ୍ଷକେ କଞ୍ଚିତ କରିଯା ଲୋକେ କଲ ପାତିତ କରେ, ତତ୍କପ ନୋଯ ସତ୍ତ୍ୱସହନ୍ତ ବିପକ୍ଷେର ନିକଟ ଧନ ହରଣ କରିଲେମ(୨) ।

୫୪ । ଐମୋମେର ଏହି ଦୁଇ ବିଷୟ ମହେ ଓ ମୁଖକର, ଅର୍ଥାତ୍ ରୁସ ମେଚଳ ଓ ସ୍ତ୍ରୀତ ପାଠ ହାତାତେଇ ତାହାର ତେଜେ ହାତି ହର । ଶତଦିଗକେ ତିମି ତୁମିଶାରୀ କରିଲେମ ଏବଂ ତାଡ଼ାଇୟା ଦିଲେମ । ହେ ନୋଯ ! ଶତଦିଗକେ ଦୂରୀଭୂତ କର । ଯାହାରୀ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରେ ଅମୁଖାଳ ନା କରେ, ତାହାଦିଗକେ ଦୂରୀଭୂତ କର ।

୫୫ । ତିମ ଥାନି ବିନ୍ଦୁରିତ ପବିତ୍ରେର ମଧ୍ୟ ଦିଲ୍ଲୀ ତୁମି ଆମିରୀ ଧାର, ଶୋଧିତ ହଇୟା ତୁମି ଏକଟୀ ଆଧ୍ୟାତ୍ମର ଦିକେ ଯାଏ । ତୁମ ଧନସରପ, ତୁମ ଦାତାକେ ଦାନ କର । ତୁମ ସତ୍ୱବର୍ତ୍ତାଦିଗେର ପକ୍ଷେ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଅନ୍ତର ।

୫୬ । ଏଇ ବୁଦ୍ଧିମାନୁ ସର୍ବଜ୍ଞ ମୋମ କ୍ଷରିତ ହଇତେଲେ, ଏମି ବିଶ୍ୱ ଭୂବନେର ରାଜୀ, ଇମି ଯଜ୍ଞେର ସମୟ ଆପଣ ରମେର ଧାରା ଚାଲାଇୟା ଦେଲ, ଇମି ସେମଳେମେର ମଧ୍ୟ ଦିଲ୍ଲୀ ବାହିର ହଇୟା ଯାଇତେଲେ ।

(୨) ୫୩ ଓ ୫୪ ରଙ୍ଗେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମବରସଦିଗେର ଉଲ୍ଲେଖ ।

୫୭ । ବିପୁଳ ମୂର୍ତ୍ତି ଦୁର୍ବଲ କବିଗଣ ମୋହକେ ଆସ୍ତାଦମ କରିତେଛେ ଏବଂ
ଶକୁନିପଙ୍କୀର ମ୍ୟାର କବିତାର ପଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିତେଛେ । ପଣ୍ଡିତେରୀ ଦଶ
ଅଞ୍ଜୁଲୀଦୀର୍ଘ ଝାହାକେ ଚାଲାଇୟା ଦିତେଛେ । ତିନି ଅଲେର ରମେର ସହିତ
ଆପଣାର ମୂର୍ତ୍ତି ମିଶ୍ରିତ କରିତେଛେ ।

୫୮ । ହେ କୃତ୍ତବ୍ୟାଳ ମୋହ ! ତୋମାର ମାହୀଯେ ଆମରା ଯେବେ ଯୁଦ୍ଧେ
କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ ହେଇତେ ପାରି । ଅତ୍ୟବ ମିତ୍ର ଓ ବକ୍ରଣ ଓ ଅଦିତି ଓ ମିଳୁ ଓ ପୃଥିବୀ
ଓ ଦୁଲୋକ ଇଂହାରା ଆମାଦିଗେର ପୂଜା ପ୍ରହଗ କରନ ।

୧୯ ଜୁଲାଇ ।

ପରମାନ ମୋହ ଦେବତା । ଅହସ୍ଵିଷ ଓ କଞ୍ଜିଖାନ ଖବି ।

୧ । ହେ ମୋହ ! ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ଏତାଦୃଶ ଧନ ଲଇୟା ଏମ, ଯାହାତେ
ଅଭ୍ୟୁତ ଅର ପାଓଯା ଯାଇ, ଯାହା ସର୍ବଜମେର କାମନୀୟ, ଯାହାଦୀରା ମହନ୍ତ ଏକାର
'ଅଭିଷ୍ଟ ଫଳ ଲାଭ ହୁଏ, ଯାହାର ଜ୍ୟୋଃତି ଅତି ଚମକାଇ, ଯାହା ବଲବାନୁକେ
ଆରା ବଲଶାଲୀ କରେ ।

୨ । ଯେତ୍କପ ଯୋଙ୍କା ରଥେ ଆରୋହଣ କରିଯା କବଚ ଧାରଣ କରେ, ତୁମ୍ଭି
ତ୍ରକ୍ରପ ନିଷ୍ପାତି ହଇୟା ମେଷଲୋମେ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ । ମୋହ କାଠଦଣ୍ଡାରୀ
ଚାଲିତ ହଇଯା ଧାରା ପ୍ରେରଣ କରିତେ କରିତେ କୁରିତ ହଇଲେନ ।

୩ । ମାଦକତାଶକ୍ତିଧାରୀ ମୋହ ନିଷ୍ପାତି ହଇୟା ମେଷଲୋମେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶିକ୍ଷିକେ
କୁରିତ ହଇଲେନ । ତୋହାର ଧାରା ସଜ୍ଜଲେ ଉର୍ଦ୍ଦ୍ଦେ ଯାଇତେଛେ; ତିନି
ଦୀପିଶାଳୀ ହଇୟା ଛକ୍ରର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇବାର ନିମିତ୍ତ ଆସିଦେହେଲେ ।

୪ । ହେ ମୋହଦେବ ! ମେହି ତୁମ୍ଭି ନିତ୍ୟକୃଳ ଦାତା ବ୍ୟକ୍ତିର ପକ୍ଷେ
ମାତ୍ରାର ଧରନ୍ତରପ ହୁଏ । ହେ ମୋହ ! ତୁମ୍ଭି ଶତମହନ୍ତ ଏକାର ଧନ ବିତରଣ
କର ।

୫ । ହେ ବୃତ୍ତେର ନିଧନକାରୀ ! ହେ ଧନ ସ୍ଵରୂପ ! ହେ ଅନିବାର୍ୟ ବେଗଶାଲୀ !
ଆମରା ଯେବେ ତୋମାର ଏହି ସର୍ବଜଳ କାମନୀୟ ଧନେର ଏବଂ ଅଚ୍ଚ ଅମ୍ବେ ଅତି
ଦିକଟେ ଯାଇତେ ପାରି ।

୬ । ମେଇ ମୋମ ଯଥନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଉପର ଛାପିତ ହେଲେ, ତଥନ ମେଇ ଯଶସ୍ଵୀକେ ଦଶ ଭଗିନୀ (ଅଞ୍ଜୁଲୀ) ମୂଳ କରାଇଯା ଦେଇ, ତଥନ ତିନି ତୃତୀୟଶାଖା ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରେ ଆର୍ଥନୀର ଅତି ଚମକାର ବସ୍ତୁ ହରେ ।

୭ । ମେଇ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ଓ ପିଙ୍ଗଳବନ୍ଧୁରୀ ମୋମକେ ଘେରିଲୋହେର ଦ୍ୱାରା ସର୍ବତୋଭାବେ ଶୋଧନ କରିତେହେ । ତଥନ ତିନି ମାଦକତା ଶକ୍ତି ମଞ୍ଚର ହଇଯା ତାବେ ଦେବତାର ନିକଟେ ଯାଇଥେହେ ।

୮ । ଏହି ମୋମ ତ୍ୟାଳୋକେ ନ୍ୟାୟ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ, ଇହାର ଦ୍ୱାରା ରକ୍ଷିତ ହଇଯା ତୋମରା ଇହାର ରମ ପାନ କର । ତାହାତେ ତୋମାଦିଗେର ବଳୀଧାର ହୁଏ । ତିନି ମେଇ ମୋମ, ଯିନି ପଣ୍ଡିତଦିଗେର ଜଳ୍ୟ ଆଚୁର ଅବ ନ୍ୟାୟ କରିଯାଇଛେ ।

୯ । ହେ ଦୂଲୋକ ଓ ଭୂଲୋକ ! ହେ ଅମୁସନ୍ତତିଦ୍ୱାରା ! ମେଇ ପର୍ବତବାସୀ ମୋମ ଯତ୍ତେର ସମୟ ତୋମାଦେଇ ଉତ୍ତରକେ ନ୍ୟାୟ କରିଯାଇଛେ, ଉତ୍କଶ୍ଚ ମହାକାରେ ତୋହାକେ ଆସାତ (ଫେଁଲାଇତେ) କରିତେ ଜାଗିଲ ।

୧୦ । ହେ ମୋମ ! ହରେର ନିଧିନକାରୀ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଅଭ୍ୟ ତୋମାକେ ମେଚନ କରା ଯାଇତେହେ, ଯେ ସଜ୍ଜି ଦକ୍ଷିଣାଦିରୀ ଯଜ୍ଞ କରିତେହେ, ତାହାର ଥିଲେ ଯେ ଦେବତା ଆସିଯାଇଛେ, ତୋହାକେ ମେଚନ କରା ଯାଇତେହେ ।

୧୧ । ଦିନ ଦିନ ଆତଃ କାଳେ ମୋମରୁ ପୁରାତନ ନିଯମେ ପବିତ୍ରେର ଉପରି କରିତ ହଟିଲ । ନିର୍ବୀର୍ଧ ଛରିଚିଂ ନାମକ ଦୟାରୀ ଆତଃ କାଳେ ତୋହାକେ ଦେଖିଯା ଅନ୍ତର୍ଧାନ ଓ ଦ୍ରବୀଭୂତ ହଇଲ(୧) ।

୧୨ । ହେ ବୁଜ୍ଜିମାନୁ ବସୁଗଣ ! ଏହି ଦେଖ, ମେଇ ମୋମ ଆୟମାଦିଗେର ସମୁଦ୍ର ଭାଗେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଅକାଶ କରିତେହେ, ଇହାର ଗନ୍ଧ ଆତ୍ମାଗ କରିଲେ କିମ୍ବା ଇହାକେ ପାଇଁ କରିଲେ ବଳ ପାଇଁ ଯାଇ, ଏମୁଁ ତୋମରା ଉତ୍ତରେ ତାଗ କରିଯା ଲାଇ ଏବଂ ପାଇ କରି ।

(୧) ଏ ଛରିଚିଂ ଦୟାରୀ କାହାରା ?

୧୯ ଶୁକ୍ଳ ।

ପରମାମ ଲୋହ ଦେବତା । ରେତ, ଶ୍ରୀ ନାମକ ଛାଇ ଥିବା ।

୧ । ଏହି ଶୁଣ୍ଡୀ ଅଚୂର ସୋଧେର ଜନ୍ୟ ପୁରୁଷେର ଧୀରଗ୍ୟୋଗ୍ୟ ଥିଲୁକେ ଶୁଣ୍ଡୀ ଯୋଜନା କରିତେଛେ । ପୁଞ୍ଜୀ କରିବାର ଜନ୍ୟ ପୁରୋହିତଗଣ ଏହି ଅଚୂରେର ଜନ୍ୟ ଶୁଭବର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଧୁ ବିଷ୍ଟାର କରିତେଛେନ, ଦେବତାରୀ ଦେଖିତେଛେନ(୧) ।

୨ । ସୋମ ସମ୍ବନ୍ଧ ରାତ୍ରି ଧରିଯା ଶୋଧିତ ହଇଯାଛେ, ଏକଣେ ପଣ୍ଡିତରୀ ଇହାକେ ଚାଲାଇବାର ଜନ୍ୟ କୁବ ଆରଣ୍ୟ କରିଯାଛେ । ଇନି ନାନାବିଧ ଅଧେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ଧ୍ୱାବିତ ହଇତେଛେ ।

୩ । ଇହାର ଯେ ଅତି ଚମକାର ରସ, ଯାହା ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ କୁର୍ବାଙ୍ଗେ ପାନୀୟ ବନ୍ଧୁ, ଶାହୀଗ୍ରାମିଗଣ ଏବଂ ପ୍ରାଚୀନ ପଣ୍ଡିତଗଣ ଯୁଥେ ଧୀରଗପୁର୍ବକ ଆସାଦନ କରିଯାଛେ, ଏମ ମେହି ରସ ଆମରା ଶୋଧନ କରି ।

୪ । ଶୋଧନ କାଳେ ତୋହାକେ ପ୍ରାଚୀନ ଗାଥାର ଦ୍ୱାରା କୁବ କରା ହିଲ । ଦେବତାର ନାମ ସମ୍ବଲିତ ଅନକେ କୁବ ତୋହାର ଜନ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହିଲ ।

୫ । ଯଜ୍ଞେର ଧୀରଗର୍ଭୀ ରମେଶ୍ବରକାରୀ ସୋମକେ ମେଘଲୋମେ ଶୋଧନ କରିତେଛେ । ପଣ୍ଡିତଗଣ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଅଗ୍ରେ ସଂବାଦ ଦିବାର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ତୋହାକେ ହୃଦ ହଇବାର ଜନ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିତେଛେ ।

୬ । ହେକ୍ଲପ ପଶୁଯୋଗିତେ ଅପର ପଶୁ ନିଜ ଶୁକ୍ଳ ଆଧାନ କରେ, ତର୍କ ପର୍ବତୀରୁଷ୍ଟ ମାଦକତାଶକ୍ତିମଞ୍ଚ ସୋମ ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ଉପବେଶନ କରିତେଛେ, ଇନି କୁବେର ସ୍ଵାମୀ, କୁତ୍ତିବାକ୍ୟ ଚାହିତେଛେ ।

୭ । ସୋମଦେବ ଦେବତାଦିଗେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଇଯାଛେ, କର୍ମିତ ସ୍ଵତିତ୍ବ ଗଣ ତୋହାକେ ଶୋଧନ କରିତେଛେ । ଇଲି ପବିତ୍ରାଜାଳେ ପ୍ରାବେଶ କରିତେଛେ ଅଭିପ୍ରାୟ ଯେ ଅଶେଷ ବନ୍ଧୁ ଦାନ କରିବେନ । ପ୍ରାବେଶ କାଳେ ବିଲଙ୍ଘନ ଜାନା ଯାଇତେହେ ।

୮ । ହେ ସୋମ ! ନିଳ୍ପିଡିନେତୁ ପର ତୁମି ବିକ୍ଷିତ ହଇଯାଇଁ, ଅଧ୍ୟକ୍ଷଗଣ ତୋମାକେ ସର୍ବତ ସଞ୍ଚାରିତ କରିତେଛେ । ତୁମି ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ କୁର୍ବାଙ୍ଗେ ପ୍ରାତିକର ପାନୀୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ହଇଯା ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ଯାଇତେହେ ।

(୧) ଅର୍ଧାୟ (ଛାକନି) ବିଷ୍ଟାର କରିତେଛେ । ନାମକ ।

୧୦୦ ଟଙ୍କା ।

ଶୁଣି ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ ।

୧ । ଦୁର୍ଜ୍ଵର୍ଷ ପୁରୋହିତଗଣ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଶ୍ରୀତିପଦ ରାଘୀଯ ସୋମକେ ଶ୍ଵବ କରି-
ଦେହେନ । ଇଲି ଯେମ ଅନ୍ୟମ ବୟାସେର ସନ୍ତୋଷ, ଇହାକେ ଜନନୀରୀ ମ୍ରେହଭରେ ଲେହନ
କରିଲେଚେନ ।

୨ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ଶୋଧିତ ହଇତେହ, ଅଚୂର ଧନ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଯା
ଦାଓ । ମାତା ବ୍ୟକ୍ତିର ଭବମେ ତୁ ମି ମର୍ମିଅକାର ଧନ ସମର୍ପଣ କରିଯା ଥାକ ।

୩ । ଯେତୁ ଯେତୁ କରେ, ତୁ ମି ତତ୍କପ ଚମକାର ଶ୍ଵବ ରଚନ୍ତ କର ।
ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ଅର୍ଗୀଯ ଓ ପୃଥିବୀଙ୍କ ଦୁଇ ଆକାର ଧନ ବିତରଣ କର ।

୪ । ଯେତୁ ଯେତୁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଘୋଟକ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶକେ ଧାବିତ ହୁଏ, ତତ୍କପ ହେ
ମୋମ ! ନିଷ୍ପିଡ଼ନେର ପର ତୋମାର ଧାରାଙ୍କପେ ମେଷଲୋମୟ ପବିତ୍ର ଅତିକ୍ରମ-
ପୂର୍ବକ ଧାବିତ ହଇତେହେ ।

୫ । ହେ କବି ସୋମ ! ତୁ ମି, ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ମିତ୍ର ଓ ବକଣେର ପାମେର ଜନ୍ୟ
ଅନ୍ତ୍ରତ ହଇଯାଛେ, ତୁ ମି ଧାରାଙ୍କପେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ, ତାହାତେ ଆମାଦିଗେର କର୍ମ
ସମ୍ପାଦ ହଇବେକ, ଆମରୀ ବଳଶାଲୀ ହଇବ ।

୬ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାକେ ଅସ୍ତ୍ରତ କରା ହଇଯାଛେ, ତୋମାର ତୁଳ୍ୟ ଅନ୍ତ୍ର-
ଦାତା କେହ ନାହି । ତୋମାର ନ୍ୟାଯ ମଧୁର କିଛୁଇ ନାହି । ଇନ୍ଦ୍ର, ବିଷ୍ଣୁ ଓ ତାବେ
ଦେବତାର ଜନ୍ୟ, ଧାରାଙ୍କପେ ପବିତ୍ରେ ଉପର କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୭ । ଯେ ମୟ ତୋମାକେ ରାଖିଯା ଦେଓୟା ହୁଏ, ମେହି ମୟମେ, ଯେମନ
ଗାୟତ୍ରୀଗଣ ସନ୍ଦୋଜ୍ଞାତ ବେସକେ ମ୍ରେହଭରେ ଲେହନ କରେ, ତତ୍କପ ତୋମାକେ
ତୋମାର ଦୁର୍ଜ୍ଵର୍ଷ ଜନନୀରୀ (ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ ଜଳେ ସୋମରସ ଚାଲିଯା ଦେଓୟା ହୁଏ ମେହ
ଜଳ) ତୋମାକେ ଲେହନ କରିଲେତେହେ ।

୮ । ହେ କରଣଶୀଳ ! ତୁ ମି ବିଚିତ୍ର କିରଣ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଅଚୂର ଅର
ଆହରଣ କରିଲେ ଯାଇତେହ । ମାତା ବ୍ୟକ୍ତିର ଭବମେର ତାବେ ଅକ୍ଷକାର ତୁ ମି
ନିଜବଳେ ନକ୍ତ କରିଯା ଥାକ ।

୯ । ତୋମାର କାର୍ଯ୍ୟ କି ମହେ । ତୁ ମି ଆକଶ ଓ ପୃଥିବୀକେ ଧାରଣ
କରିଯା ଆହ । ହେ କରଣଶୀଳ ! ମହେ ପ୍ରଦର୍ଶନପୂର୍ବକ ତୁ ମି କବଚ ଧାରଣ
(ଅର୍ଥାତ୍ ଯୁକ୍ତବେଶ ଧାରଣ) କରିଯା ଥାକ ।

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାତ୍ମା ।

୧୦୧ ଶ୍ଲଋକ ।

ଶେଷମାନ ମୌଷମ ଦେବତା । ଅନ୍ଧିଶୁ, ଯଦ୍ୟାତି, ନନ୍ଦ, ମୁଣ୍ଡ ଓ ପ୍ରଜାପତି ଖର୍ବିଗଣ ।

୧ । ହେ ବଙ୍ଗଗଣ ! ପୁର୍ବେ ଯେ ସମ୍ମତ ଅନ୍ନ ଜୟ କରିଯାଆଲା ହଇଯାଛେ,
ତେସହକାରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଜନ୍ୟ ହର୍ଷ କର, ମୋହରୁମ ପ୍ରକ୍ଷତ କରା ହଇଯାଛେ ।
ଏ ଦେଖ, ଦୀର୍ଘ ଜିଜ୍ଞାସାଳାନ କରିତେ କରିତେ ଝୁଲୁର ଆସିତେଛେ, ଉହାକେ
ତାଡାଇଯା ଦିଓ ।

୨ । ମେହି ମୋମ, ଯିନି ସଜକର୍ମୀ ନିତାନ୍ତ ଉପଯୋଗୀ, ଯିନି ଯୋଟକେର
ମ୍ୟାଯ ପରିତ୍ରଧାରୀର ଆକାରେ କ୍ଷରିତ ହିତେଛେ ।

୩ । ତିନି ଚର୍ଵିର୍ବିର୍ବି, ତିନିଇ ଯଜ୍ଞ ; ଅଧ୍ୟକ୍ଷଗଣ ବିବିଧ ଜ୍ଞତିବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ
କରିତେ କରିତେ ପ୍ରକ୍ଷତରସହକାରେ ନିଷ୍ପାତିମପୂର୍ବିକ ତାହାକେ ଚାଲାଇଯା ଦିତେଛେ ।

୪ । ଏଇ ସମ୍ମତ ମୋମରୁମ ପ୍ରକ୍ଷତ କରା ହଇଯାଛେ, ପରିବ୍ରେର ଉପର ଦିଯା
ଇହାରା କ୍ଷରିତ ହଇଯାଛେ, ଇହାଦେର ତୁଳ୍ୟ ମଧୁର ବା ଆନନ୍ଦକର କିଛୁଇ ନାହିଁ । ହେ
ମୋମରୁମ ସକଳ ! ତୋମରା ଯେ ମନ୍ତ୍ରା ଉତ୍ତମାଦମ କରିବେ, ତାହା ଦେବତାଦିଗେର
ନିକଟ ଉପର୍ଚିତ ହଟକ ।

୫ । ଦେବତାରୀ ଶ୍ଵର କରିଲେମ, ମୌଷମ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କରିତେହେଲେ ;
ଇନି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେର ଅଧିପତି, ନିଜ ତେଜେ ଅଭୂତ କରେଲ, ଇନି ଯଜ୍ଞେର କାମା
କରିତେହେଲେ ।

୬ । ଦିନ ଦିନ ମୌଷମ ସହତ୍ରଧାରୀର କରିତେହେଲ, ଇନି ସମୁଦ୍ରବ୍ୟ, ଇହା
ହିତେ ବାକ୍ୟେର ଶ୍ରୁତି ହୟ, ଇନି ଧର୍ମର ଅଧିପତି ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ରେର ବଙ୍ଗୁ ।

୭ । ଇନିଇ ପୁଷ୍ପ, ଇନିଇ ଧନ, ଇନିଇ ଭଗ ନାମକ ଦେବତା, ଇନିଇ ଶୋଧିତ
ହଇଯା ଧାଇତେହେଲ, ଇନି ସମ୍ମତ ବିଶ୍ୱାସନେର ଅଧିପତି, ଇନିଇ ପୃଥିବୀ ଓ
ଆକାଶକେ ପରମ୍ପରା ପୃଥିବୀ କରିଯା ଦିଇତେଲ ।

৮। স্তুতিসমূহ যেম পরম্পরার স্পর্শী করিয়া ইহাকে উত্তমরূপে স্বীকৃত করিল। উজ্জল দোষরসগুলি ক্ষরিত হইতে হইতে পথ করিয়া লইলেন।

৯। হে মোঃ ! তোমার সেই রস ঢালিয়া দেও, যাহা অতি তীব্র, অতি চমৎকার, যাহা পঞ্চ জনপদের মনুষ্যের উপকারে আইসে এবং যাহা পান করিয়া আমরা ধন লাভ করিতে পারি ।

১০। এই দেখ মোষরসগুলি ক্ষরিত হইতেছে, ইহারা উজ্জ্বল, ইহাদের তুল্য আমাদিগের পথ প্রদর্শক আর কেহ নাই, ইহারা নিষ্পৌত্রন কালে স্মর্যের ন্যায় উজ্জল, ইহারা নির্মল, ইহাদিগের বিধয় ভাবিতেও আনন্দ আছে, ইহারা সকলই অবগত আছে ।

১১। প্রস্তরের আঘাতে চৈতন্যমুক্ত হইয়া ইহারা সশব্দে গোচর্মের উপর বায়িতেছে । ধন কোঁখায় আছে, তাহা ইহারা জানে, ইহাদিগের ক্রমে মধুর শব্দ, তাহাই আমাদিগের অন্ন ।

১২। ইহারা শোষিত হইয়াছে, ইহারা বিজ্ঞ, ইহারা দন্তের সহিত মিশ্রিত হইয়া স্মর্যের ন্যায় মুদ্রণ হইয়াছে, ইহারা চলিতেছে, কিন্তু যাতের সংসর্গ ত্যাগ করে না ।

১৩। যথেব এই অনুপমী মোঃ প্রস্তুত হয়েন, কোন ব্যক্তি যেন তাঁহাকে মৌরব না করে । (অর্থাৎ কেহ যেন তাহার সশব্দ নিষ্পৌত্রনের বাধা না দেয়) । যেন্নপ ভূঁগ বংশীয়েরা মধু নামক ব্যক্তির প্রাণ বধ করিয়াছিল, তদ্বপ এই যত্ন বিষ্ময়কর্তা কুসুমকে নিখন কর(১) ।

১৪। আমাদিগের আজ্ঞায় এই মোঃ পবিত্রের উপর তেমনি ভাবে অঙ্গ সংহাপন করিতেছেন, যেন্নপ কোন বালক তাঁহাকে ধাৰণ করিবার নিষিদ্ধ উদ্যত পিতা মাতার হন্তের উপর ঝাপিয়া পড়ে । যেন্নপ উপগতি অগম্ভীর প্রতি, কিছু যেন্নপ বর কম্যার প্রতি যার, তদ্বপ ইনি নিজ আধাৰভূত কলসে যাইবার জন্য অগ্রসর হইতেছেন ।

(১) মূলে “শাসৎ অরাধসৎ” আছে ।

୧୫ । ତିବି ବୌଦ୍ଧ, ଆହାର କାର୍ଯ୍ୟ ବିଶେଷ ମୈପୁଣ୍ୟ ଆହେ, ତିବି କ୍ଷତ୍ରେ ଲ୍ୟାଙ୍ଗ ଚର୍ଚ୍ଛା ଓ ପୃଥିବୀ ଧାରଣ କରିଯାଇଛେ । ଯେତେବେଳେ ସଜ୍ଜକର୍ତ୍ତା ମିଜ ଘରେ ଥାଏ, ତତ୍କାଳ ତତ୍କାଳ ତିବି କଲେମେ ଥାଇତେଛେ ।

୧୬ । ମେବେର ଲୋଘେର ଭିତର ଦିଲ୍ଲା ମୋହ ଗୋଟର୍ମେର ଉପର ବରିତେହେମ, ରମ ବର୍ଷନ ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ଇମି ଉଚ୍ଛ୍ଵଲ ମୂର୍ତ୍ତିତେ ଇଞ୍ଜେର ଭବବେ ଚଲିଲେମ ।

୧୦୨ ମୃତ୍ତ୍ଵ ।

ପରମାନ ମୋହ ଦେବତା । ତ୍ରିତ ଖବି ।

୧ । ଏହି ଦେଖ ଜଳେର ପତ୍ର ମୋହ, ସଜ୍ଜେର ଉପଧୋଗୀ ମିଜ ରମ ଚାଲାଇଯା ଦିତେଛେ, ଇମି ଦୁଇ ଧାରାତେ ବିଭକ୍ତ ହଇଯା ଧାରତୀଯ ପିର ବଜ୍ର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇତେଛେ ।

୨ । ତ୍ରିତେର ଯେ ଦୁଇ ଏକାକିଳକ ନିଭୃତ ହ୍ରାମେ ସଂହୂପିତ ହିଲ, ମୋହ ତାହାର ମଧ୍ୟ ଅର୍ପିତ ହଇଯା ଦୁଇ ଫଳକ ପୃଥିକ କରିଲେମ, ଅବଳି ପୁରୋ-ହିତଗଣ ମଧ୍ୟରେ ହମ ଆହୁତି କରିଯା ପ୍ରେଷାମ୍ପାଦ ମୋହକେ କ୍ଷବ କରିତେ ଲାଗିଲେମ ।

୩ । ଆହି ତ୍ରିତ, ତିମବାର ମିଶ୍ରୀଭୁବ କରିଯାଛି, ହେ ମୋହ ! ତୁମ୍ହି ମେଇ ତ୍ରିଗୁଣିତ ରମ ତୋମାର ଧାରାତେ ଧାରଣ କର । ସାମଗ୍ରୀରେ ସମର ଥମ ତାମିଯା ଦାଓ । କର୍ମିକ୍ତ ପୁରୋହିତ ଇଁହାରି କ୍ଷେତ୍ର ରୁଚଳା କରିତେହେମ ।

୪ । ଯଥିଲ ମୋହ ଜଳ ପ୍ରିଣ୍ହଣ କରିତେହେମ, ତଥିଲ ମଧ୍ୟମାତ୍ରା (ଅର୍ଦ୍ଧ-ମଧ୍ୟମାତ୍ରା) ମଧ୍ୟକ୍ଷତର ଲିମିତ ତୋହାକେ କ୍ଷବ କରିତେହେ, କାରଗ ତିମିହ ବେଧା, ଅର୍ଦ୍ଧ-ମଧ୍ୟ ସଜ୍ଜେର ଧାରଣକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ତିମିହ ଲିକିତ ଜାମେନ ଥମ କୋଥାର ଆହେ ।

୫ । ଯଥିଲ ମୋହ ମିଜ କର୍ମେ ଉନ୍ନତ ହେଲେ, ଦୁର୍ବଳ ତାମ୍ଭ ଦେବତା ଆସିଯା ତାହାର ମହିତ ମିଲିତ ହେଲେ, ମିଲିତ ହଇଯା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ରହଣୀଯ ମୂର୍ତ୍ତ ଧାରଣ କରେଲ ।

୬ । ସଜ୍ଜେର ମଧ୍ୟ ସଜ୍ଜାକୁଠାମକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଅତି ଶୁଦ୍ଧ୍ୟ, ଅତି ଶୁଦ୍ଧ୍ୟ ବହୁମନ କାମନୀର କର୍ମିକ୍ତ ମୋହକେ ଉତ୍ପାଦନ କଲିଲେମ ।

୧ । ଯତ୍କାମେ ଯଜ୍ଞ ଆରମ୍ଭ କରିଯା ପୁରୋହିତଗଣ ମୋମକେ ଜଳେର ସହିତ
ମିଶ୍ରିତ କରୁ, ତ ଥିଲ ତିମି ପରିଚ୍ଛାର ସଂଲଗ୍ନ ହୁଇ ଅନ୍ତରକଳକେର ମଧ୍ୟେ ଆପଣ
ହେଲେଇ ଥାମ, ମେହି କଳକଦୟଇ ଯଜ୍ଞର ଅନୁଭିଷ୍ଟକପ ।

୨ । ହେ ଶୋବ ! ତୋମାର ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟଦାରୀ ତୁମି ମିର୍ମଳ କିରଣସହକାରେ
ଆକାଶେର ଅନ୍ତକାର ନଷ୍ଟ କରିଲେ । ତୁମି ଯଜ୍ଞମଧ୍ୟେ ସଜ୍ଜେପିଯୋଗୀ ତୋମାର
ରୁସ ଚାଲାଇଯା ଦିଲେ ।

୧୦୩ ପୃଷ୍ଠା ।

ପରଶାମ ଲୋମ ଦେବତା । ହିତ ଖବି ।

୩ । ଯଜ୍ଞର ଧାରଣକର୍ତ୍ତା ମୋମ ଶୋଧିତ ହେଲେଇଛେ, ଇଲି କୁବେର ପ୍ରତି
ଅତି ମର୍ମିତ । ସେ ଭୂତିବାକ୍ୟ ଉପହିତ ହେଲେଇଛେ, ତାହା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣଗେ ଇହାକେ
ଅର୍ପଣ କର, ଇହାର ପାରିତୋଷିକେର ମାୟ ଇହାକେ ତାହା ଦାଓ ।

୪ । ଛୁଫେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହେଯା ଇଲି ମେଷଲୋମ ଅଭିଜ୍ଞମପୂର୍ବକ
ଯାଇତେହେଲ । ଉଜ୍ଜ୍ଵଳବର୍ଣ୍ଣ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଇଲି ଶୋଧିତ ହେଯା ତିମ ଆଧାରେ
ମଞ୍ଜିତ ହେତେହେଲ ।

୫ । ମଧୁପୂର୍ଣ୍ଣ କଳମେର ଉପରେ ସେ ମେଷଲୋମ ଆଛେ, ତାହାତେ ମୋମ
ଯାଇତେହେଲ । ଅଧିଗଣ ମଞ୍ଜିତମେର କୁବେର ଦ୍ୱାରା ତାହାକେ କୁବ କରିଲେମ ।

୬ । ଛୁର୍କ୍ଷର୍ଷ ମୋମ ସର୍ବଦେଵଘର, ଇଲି କୁବଙ୍ଗଳି କୁର୍ବିତ୍ତି କରିଯା ଦେଲ,
ଇଲି ଶୋଧିତ ହେଯା ଉଜ୍ଜ୍ଵଳବର୍ଣ୍ଣ ଧାରଣପୂର୍ବକ କଳକଦୟର ମଧ୍ୟେ ଏବେଳ
କରିଲେମ ।

୭ । ହେ ଅମର ମୋମ ! ପୁରୋହିତଗଣ ତୋମାକେ ଶୋଧମ କରିଲେଇଛେ,
ତୁମି ଦାତା ହେଯା ଇଜ୍ଞର ସହିତ ଏକ ରଥେ ଆରୋହଣପୂର୍ବକ ଦେବତାଦିଗେର
ସମ୍ପଦ ଆହାରୀର ସାମାଜୀର ସହିତ ମିଲିତ ହୁଏ ।

୮ । ମୋମଦେବ ଦେବତାଦିଗେର ଭଲ୍ୟ ଏକତ୍ର ହେଯାହେଲ, ଇଲି କୁର୍ବିତ୍ତି-
ଶୀଳ ହେଯା ଶୁକ୍ଳ ଷୋଟକେର ମାୟ ଚର୍ଚିକେ ଯାଇତେହେଲ ।

୧୦୪ ଶ୍ଲେଷ ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । ନାରଦ ଓ ଗର୍ଭତ ଛୁଇ ଥିବି ।

୧ । ହେ ବଞ୍ଚୁଗଣ ! ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ଵ ଉପବେଶନ କର ; ସୋମ ଶୋଧିତ ହିତେ-
ଛେ, ଇହାକେ ସମ୍ବେଦନପୂର୍ବକ ମୁଚାକୁଟପେ ଗାନ କର ; ଇଲି ଯେମ ଏକଟି
ବାଲକ, ଯଜ୍ଞୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଦ୍ଵାରା ଇହାକେ ମୁଶୋଭିତ କର ; ତାହାତେ ସଂପାଦିତ ଲାଭ
ହିବେକ ।

୨ । ଏହି ଯେ ସୋମ, ଇହାର ଅନ୍ତରେ ଗୃହ ଲାଭ ହୁଏ, ଇଲି ଦେବତାଦିଗେର
ନିକଟ ଯାଇୟା ମନ୍ତ୍ରଣ ଉତ୍ପାଦନ କରେମ, ଇଲି ଅଭ୍ୟବଲେ ବଳୀ ; ସେଇପଣ
ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କେ ତାହାର ମାତାର ମହିତ ସଂଘୋଜିତ କରେ, ତଙ୍କପ ସୋଯେର ମାତୃ-
ଅଭ୍ୟବ ଜଳେର ମହିତ ସୋଯକେ ସଂଘୋଜିତ କର ।

୩ । ଯାହାତେ ସୋମ ଶୌଭ ପାରୋଗ୍ୟୋଗୀ ହୁଏ, ଯାହାତେ ବିଶିଷ୍ଟକୁଟିଲପେ
ମିତ୍ର ଓ ବକ୍ଷଦେବେର ମୁଖ୍ୟକର ହୁଏ, ସେଇ ଉଦ୍ଦେଶେ ଏହି ଧଳ ହୃଦିକାରୀ ସୋଯକେ
ଶୋଧଇ କର ।

୪ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ଯା ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଧରି ମାନ କରିବେ ଏହିଜମ୍ଯ ଆମା-
ଦିଗେର ସ୍ତତିବାକ୍ୟଶୁଲି ତୋମାକେ ଶ୍ଵବ କରିଯାଇ । ଦୁର୍ଧରେ ଦ୍ଵାରା ତୋମାର ବର୍ଣ୍ଣ
ଅନ୍ୟଥାଭୂତ କରିତେଛି ।

୫ । ହେ ଯତତାର ଅଧିପତି ମୋମ ! ସେଇ ତୁ ଯା ଦେବତାଦିଗେର ଆହାର-
ସାମଗ୍ରୀ ହିତେଛ । ସେଇପଣ ବଞ୍ଚି ବଞ୍ଚିକେ ପଥ ବଲିଲୀ ଦେଇ, ତଙ୍କପ ତୋମାର
ତୁଳ୍ୟ ପଥ ବଲିଲୀ ଦିବାର ଲୋକ ଆରି କେ ଆହେ ?

୬ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ଯା ପୁରୁଷ ଆମାଦିଗେର ବଞ୍ଚିର କାର୍ଯ୍ୟ କର ; ଯେ କୋଣ
ମାତ୍ରିକ ଓ ମାଯାବୀ ତୀଙ୍କଳ ଆମାଦିଗେର ଅନିଷ୍ଟ କରିତେ ଆମେ, ତାହାକେ
ଭାଡାଇୟା ଦେଓ ; ଆମାଦିଗେର ପାପ ଖଣ୍ଡ କର ।

୧୦୫ ଶ୍ଲେଷ ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । ଗର୍ଭତ ଓ ନାରଦ ଛୁଇ ଥିବି ।

୧ । ହେ ବଞ୍ଚୁଗଣ ! ଯତତ ! ଉତ୍ପାଦନ କରିବାର ଜମ୍ଯ ସୋମ ଶୋଧିତ ହି-
ତେଛେ, ସେଇ ମୋମକେ ତୋମର ଗାନ୍ଧେର ଦ୍ଵାରା ସଜ୍ଜିତ କର, ସେଇପଣ ବାଲକଙ୍କେ

ଆହାରେର ଦ୍ରବ୍ୟ ଦିଲ୍ଲୀ ଆଜ୍ଞାଦିତ କରେ, ତତ୍କର୍ପ ସୋମିକ ସଜ୍ଜିତ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟ ଦିଲ୍ଲୀ ସଞ୍ଚଟ କରା ହିତେଛେ, ସେଇ ମଙ୍ଗେ ଶବ ପାଠ କରା ହିତେଛେ ।

୨ । ଏଇ ଦେଖ, ସୋମ, ଯିମି ଦେବତାଦିଗେର ମତ ଡା ଉପାଦନ କରିବା
ଯାଇବେଳେ ବଲିଯା ବିବିଧ ସ୍ତ୍ରତ ବାକ୍ୟସହକାରେ ଉତ୍ସମର୍କପେ ପରିଷ୍କର୍ତ୍ତ ହିଯା-
ହେଲ, ତିମି ସାଇଧୀ ଜଳେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେଛେ, ସେମ ଗୋରବ୍ସ ତାହାର
ମାତ୍ତାର ସହିତ ମିଲିତ ହିତେଛେ ।

୩ । ଏଇ ଯେ ସୋମ ଅନ୍ତର୍ହତ ହିଯାଛେ, ଇହା ହିତେ ବଲାଧାନ ହୁଏ, ଇମି
ଶ୍ରୀଭ୍ରାତା ଦେବତାଦିଗେର ପାଲେର ଉପଯୋଗୀ ହୁଇଲେ, ଦେବତାଦିଗେର ମିକଟ ଇହାର
ତୁଳ୍ୟ ଯଧୁର ଆଗ୍ରହ କିଛୁଇ ନାହିଁ ।

୪ । ହେ ସୋମ ! ତୋମାର ଶୁଦ୍ଧବର୍ଣ୍ଣ ରମ ଆସି ଛନ୍ଦେର ସହିତ ମିଆତ କରି-
ତେବେଳି, ତୋମାର ବର୍ଣ୍ଣ ଅତି ଚମକାର ; ତୋମାକେ ଅନ୍ତର୍ହତ କରା ହିଯାଛେ ; ତୁମି
ଆଗମନ କର ଏବଂ ଗୋ, ଅଶ୍ଵ ସନ୍ଦେ ଲାଇୟା ଏସ ।

୫ । ହେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରୀଜ୍ଞନ୍ୟସମ୍ପଦ ସୌଭ୍ୟ ! ତୁମି ଦେବତାଦିଗେର ସର୍ବ-
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆହାରୀର ବନ୍ତ ; ଯେତେବେଳେ ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁର ଉପକାର କରେ, ତତ୍କର୍ପ ତୁମି ଯଜ୍ଞେର
ଅଧ୍ୟକ୍ଷଦିଗେର ଉପକାର କର, ତୋମାଦିଗେର ମୁଖ ଉତ୍ସୁଳ କର ।

୬ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ପୂର୍ବବର୍ଣ୍ଣ ଆମାଦିଗେର ସହିତ ବନ୍ଧୁତା କର ; ଯେ କୋଣ
ଦେବଶୂଳ୍ୟ ମାଗାବୀ ରାଜ୍ଞିମ ଆମାଦିଗେର ଅନିଷ୍ଟ କରେ, ତୁମି ବଳ ଅକାଶପୂର୍ବକ
ତାହାକେ ପରାତବ କର ।

୧୦୬ ପୃଷ୍ଠା ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । ଅଥି, ଚକ୍ର ଓ ଯମୁ ଖବି ।

୧ । ଏଇ ସମ୍ପଦ ସୋମରୁମ ଏଇଯାତ୍ରେ ମିଳିଦିତ ଓ ଅନ୍ତର୍ହତ ହିଯାଛେ,
ଇହାରୀ ସକଳ ବନ୍ତରେ ଦିତେ ଆମେ ; ଆର୍ଥିମା, ସେମ ଇହାରା ହଣ୍ଡି ବର୍ଷଗକାରୀ
ଇତ୍ୱେର ମିକଟେ ଯାଇୟା ଉପର୍ହିତ ହୁଏ ।

୨ । ଯୁଦ୍ଧର ଉପଲକେ ଏଇ ସୋମକେ ଭାଗ କରିଯା ପାଇ କରିବେ ହିବେକ,
ଇମି ଅନ୍ତର୍ହତ ହିଯାଛେ, ଟଙ୍କେର ଜମ୍ଯ କରିବା ହିତେହେଲ । ଯେତେବେଳେ ତ୍ୟବ୍ୟ
ଦୋକେ ଆମେ, ତତ୍କର୍ପ ଇନିଷ ଆମେ, ସେ ଇନ୍ଦ୍ର କେମନ୍ ବିଜେତା ପୁରୁଷ ।

୩ । ସଥବ ପୁନ: ପୁନ: ମୋମ ପାନ କରିଯା ଇନ୍ଦ୍ର ମତ ହେଲେ, ତଥବ ତିନି ଗ୍ରହ କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତମ ଧଳ ଗ୍ରହଣ କରିତେ ଥାକେନ । ତିନି ତଥବ ବ୍ରତିବର୍ଷିଣକୌରୀ ବଜ ଧାରଣଗୁର୍ବକ ଅଲେର ବ୍ୟୋଧକର୍ତ୍ତା ହାତକେ ପରାଜର କରେନ ।

୪ । ହେ ମୋମ ! ସତର୍କ ହଇଯା ଏମ । ଇନ୍ଦ୍ରେର ଅନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହେଉ । ଯାହାତେ ତାବେଣ ବଞ୍ଚି ଲାଭ ହାତେ ପାରେ, ଏକପ ଅନ୍ତିମ ତେଜଃ ତୀର୍ଥାର ଶରିରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଅଦ୍ୟନ କର ।

୫ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ଯି ଅତି ସତର୍କ ; ତୁ ଯି ସହଜପଥ ଦିଯା ଗମନ କର, ତୁ ଯି ସେବକକେ ପଥ ଦେଖାଇଯା ଦେଓ ; ତୁ ଯି ସମ୍ମତ ସଂସାର ନିରୀକ୍ଷଣ କର ; ଅତେବେ ଆର୍ଥିନା, ସେ ଯାହାତେ ବ୍ରତି ବର୍ଷଣ ହେଉ, ଇନ୍ଦ୍ରେର ଏଣ୍ଟକୌର ମତତା ଉତ୍ତମ ପାଦନ କର ।

୬ । ଆମାଦିଗଙ୍କେ ପଥ ଦେଖାଇଯା ଦିବାର ଲୋକ ତୋରାର ତୁଳ୍ୟ ଆର କେହ ନାହିଁ ; ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ତୋରାର ତୁଳ୍ୟ ମଧୁର କିଛୁଇ ନାହିଁ । ତୁ ଯି ସଶଦେ ସହଜ ପଥେ ଗମନ କର ।

୭ । ହେ ଉତ୍ୱଜ୍ଞମ ମୋମ ! ଦେବତାଦିଗେର ପାନେର ଅନ୍ୟ ଧାରୀର ଧାରାମ ଅଥବ ବେଗେ ଗମନ କର । ଆମାଦିଗେର କଳସକେ ମଧୁମୟ ରମେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କର ।

୮ । ହେ ମୋମ ! ତୋରାର ରସଗୁଲି ଅଲେର ମହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରେର ଯତ୍ତତା ଉତ୍ତମନ କରିବାର ଅନ୍ୟ ତୀର୍ଥାକେ ଯାଇଯା ମନ୍ତ୍ରାବଦ କରିତେହେ । ଦେବତାବର୍ଣ୍ଣ ଆମରତ୍ତ ପାଇବାର ଅନ୍ୟ ତୋରାର ସୁର୍ଥକର ରମ ପାନ କରିଲେନ ।

୯ । ହେ ବିଜ୍ଞାତି ମୋମରୁସଗନ ! ତୋରା ଶୋଧିତ ହଇତେହେ ; ଆମାଦିଗେର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ଵ ଏଇକପେ ଧାବମାଳ ହେଉ, ସେ ଆସରା ଧଳ ଲାଭ କରି । ତୋରା ଦ୍ୟାଲୋକେ ବ୍ରତିର ଅମୁକ୍ତ କରିଯା ପୃଥିବୀକେ ଅଳ ବହାଇଯା ଦେଓ ଏବଂ ତାବେଣ ବଞ୍ଚିର ଲାଭ ବିଷୟେ ମହାଯତା କର ।

୧୦ । କୁରୁଶୌଲ ମୋମ ଶବ୍ଦ କରିତେହେ, ତୀର୍ଥାର ମୟୁଧେ ବ୍ରତିବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରିତ ହଇତେହେ ; ତିନି ଶୋଧିତ ହଇତେ ହଇତେ ତରଜେର ଆକାରେ ଦେଖେର ମୋମ ଅତିଜ୍ଞ କରିତେହେ ।

୧୧ । କ୍ରତୁଗାମୀ ମୋମ ଦେବଲୋକ ଅତିକ୍ରମପୂର୍ବକ ଅଳସଧ୍ୟେ କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେହେ, ବ୍ରତିବାକ୍ୟମହିକାରେ ତୀର୍ଥାକେ ଚାଲାଇଯା ଦିତେହେ ; ତିନି ବାର

ନିଷ୍ପାତିମପୁର୍ବକ ତିନି ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ ହଇଯାଛେନ ଏବଂ ଜୀବେର ଧାରା ପ୍ରତିଧିନିତ ହଇତେଛେ ।

୧୨ । ସୁନ୍ଦର ବଲବାନ୍ ଘୋଟିକେର ନ୍ୟାଯ କ୍ରତଗାମୀ ମୋହମ୍ମକେ କଳମେଃ ଦିକେ ଢାଲିଯା ଦେଇଯା ହଇତେଛେ । ତିନି ଶୋଧିତ ହଇତେ ହଇତେ ଏବଂ ମାନ୍ ବିଧ ଜୀବେର ଜୟ ଦାନ କରିତେ କରିତେ କରିତ ହଇଲେବ ।

୧୩ । ଅତି ଚମକାର ଔଜ୍ଜ୍ଵଳାଧାରୀ ମୋହ କ୍ରତବେଗେ କୁଟିଲ ପବିତ୍ରେ ମଧ୍ୟ ଦିଯା କରିତେଛେ । ତୋହାକେ ଯାହାରୀ କ୍ଷବ କରେ, ତୋହାଦିଗକେ ତିନି ଲୋକବଳ ଓ କୌର୍ତ୍ତି ଆଦାନ କରିତେଛେ ।

୧୪ । ହେ ମୋହ ! ତୁ ଏହି ଧାରାର ଆକାରେ କରିତ ହସ ; ତୋମାଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ଧାରା ସମନ୍ ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ ହଇତେଛେ । ତୁ ଯି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଶନ କରିତେ କରିତେ ପବିତ୍ର ଅତିକ୍ରମ କରିତେଛ ।

୧୦୭ ମୁଦ୍ରଣ ।

ପରମାନ ମୋହ ଦେବତା । ଭରତ୍ତାଜ କଶାପ ପ୍ରଭୃତି ମଣି ଖର୍ବ୍ଦ ।

୧ । ଏହି ଯେ ମୋହ, ଯିନି ସନ୍ଦର୍ଶଣ ଯଜ୍ଞାଧ୍ୟୟ, ଯିନି ଯଜ୍ଞାଧ୍ୟକ୍ଷ-ଦିଗେର ହିତମାଧନ କରିତେ କରିତେ ଜଳେର ମଧ୍ୟ ଅନୁର୍କାନ ହୁ଱େନ, ଯାହାକେ ଅନ୍ତରେର ଧାରୀ ନିଷ୍ପାତିମପୁର୍ବକ ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ କରା ହଇଯାଛେ, ମେହି ନିଷ୍ପାତି ମୋହମ୍ମକେ ଏହି ଦିକେ ଉତ୍ତମକଟେ ମେଚନ କର ।

୨ । ହେ ହୃଦୟ ମୋହ ! ତୁ ଯି ଚମକାର ମୋହଭ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଶେଳୋମ୍ ଧାରା ଶୋଧିତ ହଇତେ ହଇତେ ଶୀଘ୍ର କରିତ ହସ । ଅନ୍ତର୍ତ୍ତ ହଇବାର ପର ତୋମାଙ୍କେ ଜଳେର ସହିତ, ଛନ୍ଦେର ସହିତ ଏବଂ ଭାଇର ସାଥୀର ସହିତ ଯିଶିତ କରିଯା ଆମଦେର ସହିତ ମେବନ କରିବ ।

୩ । ମୋହ କର୍ମିତ, ଉତ୍ତମ ଓ ଦେବତାଦିଗେର ମତତା ଉତ୍ତମାଧବକର୍ତ୍ତା ତିନି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ ମେଥିବାର ଅନ୍ୟ କରିତ ହଇତେଛେ ।

୪ । ହେ ମୋହ ! ତୁ ଯି ଶୋଧିତ ହଇତେ ହଇତେ ଜଳେର ସହିତ ଯିଶିତ ହଇଯା ଧାରାର ଆକାରେ ଯାଇତେଛ । ହେ ଦେବ ! ତୁ ଯି ମୁବର୍ଣ୍ଣର ଆକରମଣଗୁରୁତ୍ବରେ ତୁ ଯି ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ବଜ୍ର ଦିବେ ସଲିଯା ଯଜ୍ଞମାଲେ ଉଗବେଶନ କରିତେଛ ।

୫ । ଆକାଶଶ୍ଵରପ ଗାଭୋର ଉଥଃ ହଇତେ ହଇତେ ଅତି ମଧୁର ହଞ୍ଚି ବାରି ଦୋହନ କରିତେ କରିତେ ମୋ'ଯ ତାହାର ଚିରପରିଚିତ ଯଜ୍ଞତ୍ଵାନେ ହାଇୟା ଉପ-
ବେଶନ କରିତେଛେ । ମେହି ସର୍ବତ୍ରକୀ ମୋହକେ ସମ୍ବାଲନପୂର୍ବକ ଯଜ୍ଞାଧ୍ୟକ୍ଷଗଳ
ଶୋଭନ କରିଲେନ । ତିନି ତଥିନ କ୍ରତ୍ବେଗେ ଯଜ୍ଞେର ଅବଲମ୍ବନଶ୍ଵରପ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା
ବ୍ୟକ୍ତିକେ ସମ୍ମାନ କରିତେ ଚଲିଲେନ ।

୬ । ହେ ମତକ ମୋ'ଯ ! ତୁମି ଶୋଭିତ ହଇତେ ହଟିତେ ଅତି ମୁଦରଙ୍ଗପେ
ମେହଲୋମେର ପର୍ବାଂଶେ ବିଷ୍ଟାରିତ ହିଲେ । ତୁମି ଯେଥାବୀ ଏବଂ ଅନ୍ତରୀ ମାଧ୍ୟକ
ପିତୃଲୋକଦିଗେର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହଇୟାଇଁ, ମଧୁପୂର୍ଣ୍ଣ ରମେର ଧାରା ଆସାନିଗେର ଯଜ୍ଞ
ଅଭିଧିକ୍ରତ କର ।

୭ । ମୋହେର ତୁଳ୍ୟ ପଥ ଦେଖାଇୟା ଦିବ୍ୟାର ଲୋକ ଧାର କେହ ନାଇ, ଇନି
ପଣ୍ଡିତ ଓ ମେଧାବୀ ଓ ଋଷିତୁଳ୍ୟ, ଇଲି ରସ ମେଚନ କରିତେ କରିତେ ବାରିଦେହେଲ ।
ହେ ମୋ'ଯ ! ତୁମି କବି, ତୁମି ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ କାମ୍ୟବଜ୍ଞ ହଇୟାଇଁ,
ତୁମି ମୂର୍ଖ୍ୟକେ ତୀକାଶେ ଆବୋହଣ କରାଇୟାଇଁ ।

୮ । ମିଷ୍ଣୀଡ଼ନକର୍ତ୍ତାରୀ ମୋହକେ ଅସ୍ତ୍ରତ କରିତେଛେ, ତିନି ଉଚ୍ଚହାନହିଁତ
ମେହଲୋମେର ପବିତ୍ରାଂଶୀ ଘରିତେଛେ । ତାହାର ଉଚ୍ଚଜ୍ଞ ଧାରା ଘୋଟକେର
ନ୍ୟାୟ କ୍ରତ ଯାଇତେହେ, ତିନି ଆମନ୍ଦ ବର୍କନକାରୀ ଧାରାର ଆକାରେ ଯାଇତେହେମ ।

୯ । ମୋ'ଯ ଛୁକ୍ରବିଶିଷ୍ଟ, କେବଳ ଦୁଃଖ ଦୋହନପୂର୍ବକ ତୀହାର ସହିତ
ଯିଶ୍ରିତ କରା ହଇୟାଇଁ, ତିନି ଡଂସଂଶ୍ଲିଷ୍ଟ ହଇୟା କ୍ଷରିତ ହିଲେନ । ତାଂଧାର
ଯେ ଗକଳ ରସ ମକଳେ ଭାଁଗ କରିଯା ଲାଇତେ ହିବେକ, ତାଂଧାରୀ ଯେବେ ସମୁଦ୍ରର ମଧ୍ୟେ
ଅବେଶ କରିଲ (ଅର୍ଥାଂ କଳମେର ମଧ୍ୟ), ତିନି ମତତାର ଉପାଦାନକର୍ତ୍ତା,
ମତତାର ଜନ୍ୟ ତୀହାକେ ଆସାତ କରିତେହେ (ଧେଂଳାଇତେହେ) ।

୧୦ । ହେ ମୋ'ଯ ! ଅନ୍ତରେର ଧାରୀ ତୁମି ମିଷ୍ଣୀଡ଼ିତ ହଇତେ ହଇତେ
ମେହେର ଲୋଗକେ ଆଚ୍ଛାଦନ କରିତେହେ । ଛୁଇ ଫଳକେର ଉପରିହିଁତ
କଳମେର ମଧ୍ୟେ ମୋ'ଯ ଅବେଶ କରିତେହେ, ଯେବେ କୋମ ବ୍ୟକ୍ତି ମଗଃ ଯବେ
ଅବେଶ କରିତେହେ । ପରେ ଉଚ୍ଚଜ୍ଞ ହଇୟା ତିନି ତିନ କାଠମିର୍ଦ୍ଦିତ ପାତ୍ରେ ଥାଳ
ପାହଣ କରିତେହେ ।

୧୧ । ମେହମୋ'ଯ ଆଚ୍ଛାଦନ କାଳେ ମୋ'ହକେ ଶୋଧନ କରିତେହେ,
ତିନି ଯେବେ ବୁଦ୍ଧେ ଘୋଟକେର ନ୍ୟାୟ ନଜିକ୍ତ ହଇତେହେ । ତିନି ଯଥିନ କ୍ଷରିତ
ହିଲେ, କ୍ଷରକାରୀ ମେଧାବୀ ପଣ୍ଡିତଦିଗେର ଉଚିତ ତୀହାକେ ଅଭିନନ୍ଦ କରିଲ ।

୧୦ । ହେ ମୋମ ଯେମନ ମଦୀ ଜଳେର ଦ୍ୱାରା କ୍ଷାତ ହୁଏ, ତର୍କପ ତୁମି ଦେବତାଦିଗେର ପାମେର ଜଳ୍ୟ କ୍ଷାତ ହାଇତେଛେ । ମଦିରାର ଲ୍ୟାମ ତୁମି ସତେଜ, ତୋମାର ଲତାର ରମ ଲାଇୟା ମଧୁକ୍ରଣକାରୀ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ତୁମି ଯାଇତେଛେ ।

୧୧ । ଯେନପ ପ୍ରିୟ ପ୍ରତିକେ ମୁଖୋଭିତ କରିତେ ହୁଏ, ତର୍କପ ମୋମକେ ମୁଖୋଭିତ କରିତେ ହୁଏ; ତିନି ଉଭ୍ୟଙ୍କୁ ଲାଇୟା ଶ୍ରବନ୍ତ ପବିତ୍ରେ ଉପର ବିଶ୍ଵା-ରିତ ହିଲେନ । ତୁହି ହନ୍ତେ ଅଙ୍ଗୁଳିଗଣ ତାଙ୍କୁ କେ ଜଳେର ଦିକେ ଚାଲାଇୟା ଦିତେଛେ । ଯେମ ବଜବାନ୍ ଲୋକେ ରଥ ଚାଲାଇୟା ଦିତେଛେ ।

୧୨ । ଏଇ ସମ୍ମତ ମୋମମୁଦ୍ରା, ବାହାରା କ୍ରତ୍ତଗାୟୀ, ପଣ୍ଡିତ, ଆନନ୍ଦକର ଏବଂ ତାବେ ବଞ୍ଚ ଦିତେ ପାରେ, ତାହାରା କଳମେର ଉପରିଚିତ ଉତ୍ସତ ପବିତ୍ରେ କ୍ଷରିତ ହାଇତେଛେ ।

୧୩ । ମୋମ ଯିଲି, ତିନି ରାଜୀ, ତିନି ଦେବ, ତିନି ଅଧାନ, ସତ୍ୟ, ତିନି ତରଙ୍ଗେ କ୍ଷରିତ ଲାଇୟା କଳମେ ଯାଇତେଛେ । ମିତ୍ର ଓ ବକ୍ଷରେ ଲିହିତ ପ୍ରକ୍ଷତ ହିଲା ତିନି ଚଲିଯାଇଛେ । ତିନି ଅତି ଅଧାନ ମତ୍ୟବ୍ରନ୍ତପ ।

୧୪ । ଏଇ ଉଭ୍ୟଙ୍କୁ ସତର୍କ ରାଜୀର ଲ୍ୟାମ ମୋମଦେବ କଳମେର ମଧ୍ୟେ ଯଜ୍ଞେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଦିଗେର କର୍ତ୍ତ୍ର ସଂଧାରିତ ହାଇତେଛେ ।

୧୫ । ମତ୍ୟ ପରିବେଳିତ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜଳ୍ୟ ପ୍ରକ୍ଷତ ହିଲା, ମତ୍ୟତାର ଉୟ-ପାଦନକାଣ୍ଠୀ ମୋମ କ୍ଷରିତ ହାଇତେଛେ । ତିନି ସହନ୍ତାରାୟ ମେଷଲୋମକେ ଅତିକ୍ରମ କରିତେଛେ । ପୁରୋହିତଗଣ ତାଙ୍କାକେ ମୁଖୋଭିତ କରିତେଛେ ।

୧୬ । ବୁକ୍ଷିଧାନ୍ ମୋମ ତୁହି ଫଳକେର ଉପର ଶୋଭିତ ହାଇତେଛେ ଏବଂ ଜ୍ଞାତିବାକ୍ୟ ଉତ୍ସପାଦନ କରିତେ କରିତେ ଦେବତାଦିପେର ଲିକଟ ଯାଇତେଛେ । ତିନି ଜଳେର ବଞ୍ଚ ପରିଧାରପୁର୍ବକ ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରକେ ଶୌର ଧାରଣ କରିଯା କାର୍ତ୍ତମର ପାତ୍ରେ ଉପବେଶନ କରିତେଛେ ଏବଂ ତାଙ୍କାକେ ଆଚ୍ଛାଦନ କରା ହାଇତେଛେ ।

୧୭ । ହେ ମୋମ ! ତୋମାର ବଞ୍ଚତ୍ର ଲାଭେର ଜଳ୍ୟ ଆସି ପ୍ରତିହ ତୋମାକେ ଆହ୍ଵାନ କରି । ବିଶ୍ଵ ରାଜସ ଆମାର ଅତି ଅତ୍ୟାଚାର କରିତେହେ ଏବଂ ଆମାକେ ସେଇୟା ଦୀଢ଼ାଇୟାଇଛେ; ହେ ପିଙ୍ଗଲବର୍ଣ୍ଣାରୀ ! ଆମାକେ ରଙ୍ଗ କର, ରାଜସଦିଗତେ ମିଥମ କର ।

୧୮ । ହେ ମୋମ ! କି ଦିନ, କି ରାତ୍ରି, ଆସି ତୋମାର ବଞ୍ଚତ୍ର ଲାଭେର ଜଳ୍ୟ ତୋମାର ଲିକଟେ ଉପରିଚିତ ଆଛି । ହେ ପିଙ୍ଗଲବର୍ଣ୍ଣାରୀ ! ତୁମି ମିଥ

କିରଣେ ମୁର୍ଯ୍ୟ ଅପେକ୍ଷାଓ ଅଧିକ ଦୀଣିଶାଲୀ, ତୁମି ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ର କର । ସେନ୍ଦର ପକ୍ଷିଗଣ ମୁର୍ଯ୍ୟକେ ଅତିକ୍ରମ କରିଯା ଥାଏ, ତଙ୍କପ ଆମରା ତୋମାର ନିକଟ ଯାଇତେ ବ୍ୟଞ୍ଚ ।

୨୧ । ହେ ଶୁଦ୍ଧ ଅଶ୍ଵଲିଧାରୀ ମୋମ ! ତୁମି କଳସେର ମଧ୍ୟେ ଶୋଧିତ ହଇବାର ସମୟ ଶବ୍ଦ କରିତେ ଥାଏ । ହେ କରଣଶୀଳ ! ମୁବର୍ମୟ, ପିଜଳବର୍ଣ୍ଣ ସର୍ବଜମ କାମନୀୟ ବିନ୍ଦୁର ଅର୍ଥ ତୁମି ଆନିଯା ଦିଯା ଥାଏ ।

୨୨ । ମେଷମୋହେର ଉପର କ୍ଷରିତ ହଇଯା ତୁମି ଶୋଧିତ ହଇତେ ହଇତେ ରସ ବର୍ଷଣ କର ଏବଂ ଜଳେର ମଧ୍ୟେ ଶବ୍ଦ କରିତେ ଥାଏ । ହେ କରଣଶୀଳ ମୋମ ! ଦୁଷ୍କେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇଯା ତୁମି ଦେବତାଦିଗେର ଭବନେ ଗମନ କର ।

୨୩ । ହେ ମୋମ ! ସର୍ବଅକାର କବିତାର ଅତି ଦୃଢ଼ି ରାଥିଯା ଅଛ ଲାଜ୍ଜେର ନିରିକ୍ଷଣ ଗମନ କର । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଏବଂ ଦେବତାଦିଗେର ଆମଦି-ବିଧାତୀ । ତୁମି କଳସକେ ଧାରଣ କରିଯା (ଆଶ୍ରଯ କରିଯା) ଥାଏ ।

୨୪ । ହେ ମୋମ ! ପୁନଃ ପୁନଃ ତୋମାକେ ସଞ୍ଚୟ କରୁଣା ହଇତେହେ, ତୁମି ମର୍ତ୍ତ୍ୟଲୋକେ ଓ ଦିବ୍ୟଲୋକେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ । ହେ ପଣ୍ଡିତ ! ମେଧାବୀ ବାଙ୍ଗିକ୍ଷା ତୋମାକେ ମନନ ଓ ଧ୍ୟାନ କରିତେ କରିତେ ତୋମାର ଶ୍ରବଣ ରସ ଚାଲାଇଯା ଦିତେହେଲ ।

୨୫ । ଏଇ ଯେ ମୋମରସ ସକଳ, ସାହାଦିଗେର ସଙ୍ଗେ ଦେବତାରୀ ଆହେଲ, ଇନ୍ଦ୍ର ସାହାଦିଗକେ ଦେବମ କରେଲ, ସାହାରା ଶ୍ଵବ ଓ ଅଛ ଲାଜ୍ଜେର ଜଳ୍ୟ ଯାଇଯା ଥାକେଲ, ତୋହାରୀ ଧାରାର ଆକାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହଇଯା ପବିତ୍ରକେ ଅତିକ୍ରମ କରିତେହେ ।

୨୬ । ପ୍ରସ୍ତୁତକର୍ତ୍ତାର ଚାଲାଇଯା ଦିତେହେ, ମୋମ ଜଳେର ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ-ପୂର୍ବକ କଳସେର ଦିକେ ଯାଇତେହେ, ତିମି ଜୋଃତି ଉଂପାଦନ କରିତେହେ, କ୍ଷୀରେର ସାହିତ ମିଶ୍ରିତ ହଇଯା ଥୋତ ବନ୍ଦେର ଲ୍ୟାଅ ହଇତେହେ ଏବଂ ଜ୍ଞାନର ପ୍ରାର୍ଥନା କରିତେହେ ।

୧୦୮ ଶୁକ୍ଳ ।

ପଦମାଳ ମୋମ ଦେବତା । ଗୋରିବୈତି, ଶତି, ଉତ୍ତମ, ବରିଷ୍ଠା, ଉର୍ଜମଦ୍ୟା, କୃତଥଳା ଓ ଶନକ୍ରମ ଯାହାରା ଥିବ ।

୨୭ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ମନ୍ତ୍ରତାର ଉଂପାଦନକାରୀ, ଦୀଣିଶାଲ ଓ କର୍ମେ ଅତି ପାଟୁ, ତୁମି ଯାରଗର କାଇ ସମୁଦ୍ର ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜଳ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୨ । ରାତ୍ରିବର୍ଷଣକାରୀ ଇଲ୍ଲ ତୋମାକେ ପାନ କରିଯା ବୁଝେର ନ୍ୟାୟ ବଲବାହୁ ହୁଏ । ତୁମି ତାବେ ବଜ୍ର ଦାନ କରିତେ ପାର, ଏତାଦୁଃ ତୋମାକେ ପାନ କରିଯା ଇନ୍ଦ୍ରେର ବୁଦ୍ଧି ମୁଦ୍ରଙ୍ଗଳପେ ମୁକୁତିମୁକୁ ହୁଏ, ସେମନ ସୌଟିକ ଯୁଦ୍ଧେ ଥାଏ, ତିନି ତଙ୍କପ ଶତ୍ରୁ ଆହାରୀୟ ସାମଗ୍ରୀ ଲୁଗ୍ନ କରିତେ ଥାନ ।

୩ । ହେ ମୋମ ! ତୋମାର ନ୍ୟାୟ ଉତ୍ୱଜୁଲ କିଛୁଇ ମାଇ । ତୁମି ସଥମ କୁରିତ ହୁଏ, ତଥମ ଦେବତା ବେଶଜାତ ତାବେ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଅମରତ୍ତ ଦିବାର ଲିମିତ ଆହାନ କରିତେ ଥାକ(୧) ।

୪ । ତୁମି ମେହି ମୋମ, ଯାହାର ସାହାଯ୍ୟେ ଅନ୍ତର୍ବର୍ଷସମ୍ଭ୍ରତ ଦର୍ଶଣ ଆମକ ବ୍ୟକ୍ତି ତାହାର ମିଜେର ଅପରହତ ଗାତ୍ରୀର ସନ୍ଧାନ ପାଇଯାଇଲେ, ଯାହାର ସାହାଯ୍ୟେ ତାହାର ମେଧାବୀ ପୁଲ୍ଲେରା ମେହି ଗାତ୍ରୀ ଆଶ୍ରମ ହୁଏ; ଯାହାର ସାହାଯ୍ୟେ ମୁଚୀକଳପେ ସଞ୍ଜଳୀର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ ହଇଯା ଦେବତାରୀ ପରିତୋଷ ଆଶ୍ରମ ହିଲେ ସଞ୍ଜକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଅନ୍ତର୍ଭାବରେ କରିଯା ଥାକେନ ।

୫ । ଏଇ ଦେଖ, ମେହି ତିନି ମର୍ବିଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯାଦକତାଶକ୍ତିସମ୍ପନ୍ନ ହଇଯା ଧାର୍ଯ୍ୟାର ଆକାରେ କ୍ଷରଣ ପୂର୍ବକ ଦେଷଲୋକ ପଥେ ବିର୍ଗତ ହଟିଦେହେବ, ସେମନ ଜଳେର ଏକଟୀ ଡରଳ କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେହେଲ ।

୬ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଆକାଶ ହିତେ କ୍ଷରଣଶୀଳ ଜଳ ସମ୍ମନ ମେତେର ମଧ୍ୟ ହିତେ ମିଜ ବଳେ ବିର୍ଗତ କରିଯାଇଲେ, ତୁମି ଗୋମୟହ ଓ ଘୋଟକଦମ୍ଭକେ ରଙ୍ଗ କରିଯାଇଲେ, ମେହି ତୁମି ଦୁର୍ବିର୍କର୍ତ୍ତା କବଜଧାରୀ ବୌରେ ନ୍ୟାୟ ଶକ୍ତ ସଂହାର କର ।

୭ । ହେ ପୁରୋହିତଗଣ ! ଏହ ସେ ମୋମ, ଯିନି ବୋଟକେର ନ୍ୟାୟ ଦ୍ରଜଗାମୀ, ଯିନି ଲୁବେର ଯୋଗ୍ୟ, ଯିନି ଜଳ ବର୍ଷଣ କରେବ, ଆପନୀର ତେଜଃ ବିକିର୍ଣ୍ଣ କରେବ, ଯିନି କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାତ୍ରେ ପାତ୍ରେ ସଥିତ ହଇଯା ଜଳେର ସହିତ ଯିଶ୍ରିତ ହଇବ, ମେହି ମୋମକେ ଶ୍ରୀମତ କର, ମେହି ମୋମକେ ଚତୁର୍ଦିକେ ମେଚନ କର ।

୮ । ଯିନି ରସସେଚନକାରୀ ଏବଂ ମହନ୍ତ୍ରଧାରୀର କୁରିତ ହଇଯା ଥାକେନ, ଯିନି ଜଳେର ସହଯୋଗେ ରଙ୍ଗିଆଶ୍ରମ ହଇଯା ଦେବତାମାତ୍ରେର ଆୟତିଆୟ ହେବେ, ଯଜ୍ଞେ ଯାହାର ଅଶ୍ୟ, ଯଜ୍ଞେତେଇ ଯାହାର ମୁଦ୍ଦି; ଯିନି ରାଜୀ ଏବଂ ଦେବତାଶରଳପ ଏବଂ ଅଭି ପ୍ରଥମ ସତ୍ୟଶରଳ ।

(୧) ଅହୁତ ପାନ କରିଯା ଦେବଗଣେର ଅମରତ୍ତ ଲାଭ କରୁଷକଳ ପୌର୍ଯ୍ୟାଣିକ ଗଲ୍ପ ଶୋଭରଦେଶ ବୈଦିକ ବର୍ଣ୍ଣମା ହିତେ ଟେଙ୍ଗମ ।

୧। ହେ ଅମ୍ବେର ଅଧିପତେ ଦେବ ! ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଗମନପୂର୍ବକ ତୁମି
ଉଜ୍ଜୁଳ ଓ ଶ୍ରୀତ ଅସ୍ତରାଣି ଆହରଣ କରିଯା ଦାଓ ଏବଂ ଆକାଶହିତ ମେଘକେ
ଦିଖଣୁ କରିଯା ବୃକ୍ଷିରସ କର ।

୨। ହେ ମୁନିପୁନ ମୋମ ! ତୁମି ଛୁଇ ଫଳକ ସହଯୋଗେ ଅସ୍ତ୍ରତ ହଇଯା ରାଜ୍ୟ
ଭାବବହନକାରୀ ନରପତି ରାଜ୍ୟର ନ୍ୟାୟ ଆଗ୍ରହ କର । ଆକାଶ ହିତେ ଜଳେନୁ
ଶ୍ରୋତ ବର୍ଷଣ କର, ଗୋଧରେ ଅଭିଲାଷୀ ସଞ୍ଜକର୍ତ୍ତ୍ତା ସଞ୍ଜିତି ଅମୁକ୍ତାମ ସକଳ
ସଂପାଦ କର ।

୩। ଏହି ଯେ ମୋମ, ଯିନି ମାଦକରସ ବର୍ଷଣ କରେନ, ମହାଶ୍ଵରାଯ ଅନ୍ତିମ
ହେଲେ, ତାବେ ସଙ୍କାଳି ଧାରଣ କରେନ, ପୁରୋହିତେରା, ତାହାକେ ଦୋଷିନ, ଅର୍ଥାତ୍
ଅସ୍ତ୍ରତ କରିତେଛେ ।

୪। ବୁଦ୍ଧବର୍ଷଣକାରୀ ମୋମ ଅଶ୍ଵ ପ୍ରିୟକରିଲେନ, ତିନି ଶବ୍ଦ କରିତେଛେ,
ଆପନାର କିରଣଦ୍ୱାରୀ ଅନ୍ଧକାର ନଟ କରିତେଛେ । କବିରା ତୋହାକେ ଶ୍ଵର କରିଲେ
ତିନି ଛୁକେର ସଂର୍ଗେ ଶ୍ରୀ ମୂର୍ତ୍ତି ହିତେଛେ, ତୋହାର କ୍ଷରଣ କ୍ରିୟାବାରା ତିନଟି
ଆଧାର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହିତେଛେ ।

୫। ଯେ ମୋମ ଅଶ୍ଵ ଓ ଗାୟି ଓ ଧନ ଓ ଉତ୍ତମ ଗୃହ ଉପାର୍ଜନ କରା-
ଇଯା ଦେଲ, ତୋହାକେ ପୁରୋହିତେରା ଅସ୍ତ୍ରତ କରିଲେନ ।

୬। ଆମରା ଅସ୍ତ୍ରତ କରିଲେ ମୋମକେ ଇଚ୍ଛା ପାଇ କରିଲେନ ଏବଂ ଅକ୍ରମଣ
ଓ ଅର୍ଯ୍ୟାମା ଓ ଡାଗ ପାଇ କରିଲେନ । ତାହାର ସାହାଧ୍ୟେ ଆମରା ଯିତ୍ର ଓ ବକଳକେ
ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଅନୁହୂମ କରିଯା ଉତ୍ତମରୂପେ ରଙ୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହେ ।

୭। ହେ ମୋମ ! ଯଜ୍ଞେର ଅଧ୍ୟକ୍ଷଣ ତୋହାକେ ସଂକ୍ଷୟ କରିଯାଇଲେ,
ତୋହାର ଆଶାକ୍ରୂତ ପୌତ୍ର ସକଳ ତୋହାର ଅନ୍ତର ଶନ୍ତର ନ୍ୟାୟ ପୋତୀ ପାଇ-
ତେଛେ, ତୁମି ଯାରପର ନାହିଁ ମୁଁର ଓ ମାଦକଭାଶକ୍ତିମୁଁ ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରର ପାଇସେ
ଅଜ୍ଞ ଅନ୍ତିମ ହେ ।

୮। ହେ ମୋମ ! ସେବନ ମନୌଗନ ସମୁଦ୍ରେ ଅବେଳ କରେ, ତଙ୍କୁ ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେ
ଆଜ୍ଞାଦ ଉପାଦାନକାରୀ କଲାମେ ଅବେଳ କର । ଯିତ୍ର ଓ ବକଳ ଏବଂ ବାଁମୁର ଜଳ
ତୋହାକେ ନିବେଦନ କରା ହିଇଥାଇଁ । ତୁମି ଶର୍ଗଧାରେର ସର୍ବଜ୍ଞ ଅବଲକ୍ଷ୍ୟ-
ନ୍ୟକ୍ରମ ।

୧୦୯ ଲ୍ଲକ୍ଷ ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । ଅଥି ନାମକ ଶହିଗଣ ।

୧ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ଶୁଭ୍ରାତ୍ତ ହଇଯା ଇଞ୍ଜ ଓ ଗିତ୍ର ଓ ପୂର୍ବା ଓ ଭଗେର ଲିମିତ ଅଗ୍ରସର ହୁଏ ।

୨ । ହେ ସୋମ ! ଇଞ୍ଜ ଏବଂ ତାବେ ଦେବତା ଯେମ ତୋଷାକେ ପାନ କରେ, ତାହା ହଇଲେ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ଓ ବଳାଧାନ ହଇବେ ।

୩ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ଶୁଭ୍ରବର୍ଷ ଏବଂ ଦେବତାଦିଗେର ପୋଯବସ୍ତ, ତୁମି ଅମ୍ବରତ୍ତ ଲାଭେର ଜନ୍ୟ ଏବଂ ହୃଦୟ ହୃଦୟ ବାସହୃଦୀନ ଲାଭେର ଜନ୍ୟ ଅଗ୍ରସର ହୁଏ ।

୪ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ସମୁଦ୍ରେ ନ୍ୟାୟ ହୃଦୟ, ତୁମି ଦେବତାଦିଗେର ପିତା, ତୁମି ଶର୍ଵହୃଦୀନେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୫ । ହେ ସୋମ ! ଶୁଭ୍ରବର୍ଷ ହଇଯା ତୁମି କ୍ଷରିତ ହୁଏ ଏବଂ ସ୍ଵର୍ଗ ଓ ପୃଥିବୀତେ ଅଜ୍ଞାଦିଗେର ଦୂର୍ଧ୍ୱ ସାଧନ କର ।

୬ । ତୁମି ସ୍ଵର୍ଗେର ଧାରଣକର୍ତ୍ତା, ତୁମି ଶୁଭ୍ରବର୍ଷ ପୋଯବସ୍ତ । ଏହି ସତ୍ୟକାଳପ ଧର୍ମାନୁଷ୍ଠାନେର ସମୟ କ୍ଷତବେଗେ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୭ । ହେ ସୋମ ! ତୁମି ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହଇଯା ଏବଂ ଶୁଭ୍ର ଧାରାର ଆକାର ଧାରଣ କରିଯା ହୃଦୟ ହୃଦୟ ସେବଲୋକେର ମଧ୍ୟ ଦିଯା ପୁର୍ବେର ମତ ଆନୁପୂର୍ବିକ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୮ । ଯଜ୍ଞେର ଅଧ୍ୟକ୍ଷଗଣ ସଥ୍ୟ ନିଯମେ ସୋମକେ ଉପାଦନ କରିତେଛେ, ତିନି ଶୋଭିତ ହଇଯା ମାଦକତାଶକ୍ତିହୃଦୀନ ହଇଯାଛେ, ତିନି କ୍ଷରିତ ହଇଯା ଆମା-ଦିଗକେ ତାବେ ଥିଲ ଆମିଯା ଦିମ ।

୯ । ସୋମ ଶୋଭିତ ହଇଯା ଅଜ୍ଞାବର୍ଗେର ଶ୍ରୀହଙ୍କ କକନ, ଆମାଦିଗେର ତାବେ ଥିଲ ଉପାଦନ କକନ ।

୧୦ । ହେ ସୋମ ! ଯୌଟିକେର ନ୍ୟାୟ ତୋଷାକେ ଅକ୍ଷାଲଗକରୀ ହଇଯାଛେ, ତୁମି ଆମାଦିଗେର ଜ୍ଞାନ ଓ ବଳ ଓ ଧର୍ମର ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୧୧ । ବିଷ୍ଣୁଡ଼ିନକର୍ତ୍ତାରୀ ମେଇ ବୁନ୍ଦପୀ ସୋମକେ ଶୋଭନ କରିତେଛେ, ତୋଷାଦେର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ, ସେ ଆମକ ଓ ଅଚୁର ଥିଲ ପାଇବେଳ ।

୧୨ । ସୋମ ଜଳେର ଶିଶୁର ନ୍ୟାୟ, ଜଳେର ମଧ୍ୟ ହିତେ ଜୟ ପ୍ରାହଳ କରିତେ-
ଛେଲ, ଦେବତାଦିଗେର ଜଳ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତର ଉପର ତୀରାକେ ଶୋଧନ କରିତେହେ ।

୧୩ । ଶୁଣି ସୋମ କବି, ତିମି ଭଗ ଦେବତାର ମତତା ଉତ୍ପାଦନ କରିବାର
ଅଳ୍ୟ ଜଳେର ଆଧାରେ କ୍ଷରିତ ହିଲେନ ।

୧୪ । ସୋମ ଇଞ୍ଜ୍ଞର ମନୋହର ଶରୀରେ ପୁଣି ଆଧାର କରେଲ, ତୀରାକେ ତିମି
ବ୍ୟକ୍ତ ନାମକ ତୀବ୍ର ରାଙ୍କସକେ ନିଧନ କରେଲ ।

୧୫ । ସଜ୍ଜେର ଅଧ୍ୟକ୍ଷଗଣ ସୋମକେ ଅସ୍ତ୍ରତ କରିଯା ଦୁଷ୍ଟେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ
କରିଲେ, ସକଳ ଦେବତା ପାନ କରିତେହେ ।

୧୬ । ଅସ୍ତ୍ରତ ହିଯା ସୋମ ପରିବର୍ତ୍ତର ଘେଷଲୋଥ ଅତିକ୍ରମପୂର୍ବକ ସହନ-
ଧାରାୟ କ୍ଷରିତ ହିଲେନ ।

୧୭ । ଜଳେର ଘାରା ଶୋଧିତ ହିଯା ଏବଂ ଚକ୍ରେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିଯା
କ୍ରତ୍ତଗାମୀ ସେଇ ସୋମ ସହନଧାରାୟ କ୍ଷରିତ ହିଲେନ ।

୧୮ । ହେ ସୋମ ! ଅସ୍ତ୍ରରେ ଆସାନେ ତୁ ଯି ଅସ୍ତ୍ରତ ହିଯାଛ, ଅଧ୍ୟକ୍ଷଗଣ
ତୋମାକେ ମଥ୍ରର କରିଯାଇଛେ, ତୁ ଯି ଇଞ୍ଜ୍ଞର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କର ।

୧୯ । କ୍ରତ୍ତଗାମୀ ସୋମ ସହନଧାରାୟ ପରିବର୍ତ୍ତକେ ଅତିକ୍ରମପୂର୍ବକ ଇଞ୍ଜ୍ଞର
ନିଯିନ୍ତ ଅସ୍ତ୍ରତ ହିଲେନ ।

୨୦ । ହଣ୍ଡି ବର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଇଞ୍ଜ୍ଞର ମତତାର ଜଳ୍ୟ ଏହି ସୋମକେ ମଧୁର ରମେର
. ସହିତ ମିଶ୍ରିତ କରିତେହେ ।

୨୧ । ହେ ଉତ୍ତଳ ସୋମ ! ତୁ ଯି ଜଳେର ପରିଚନ ପରିଧାନ କରିତେହେ,
ଦେବତାଦିଗେର ବଳାଧାରେର ଜଳ୍ୟ ତୋମାକେ ଜବଲିଲାକ୍ରମେ ଶୋଧନ କରିତେହେ ।

୨୨ । ଇଞ୍ଜ୍ଞର ଜଳ୍ୟ ଏହି ଅଧିର ସୋମରସ ଅସ୍ତ୍ରତ ହିତେହେ, ଇମି ଜଳ୍ୟ
ଆଲୋଡ଼ନ କରିତେହେ ଏବଂ ଉତ୍ତାର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିତେହେ ।

୧୧୦ ଶୁକ୍ଳ ।

ପରମାନ ସୋମ ଦେବତା । ଜ୍ୟୋତିଷ ଓ ଜ୍ୱାଲାହୃଦୟ ନାୟକ ଛଇ ଥିବି ।

୧ । ହେ ଅବିଚଲିତ ପରାକ୍ରମଶାଲୀ ସୋମ ! ଅନ୍ତଦାନେର ଜଣ୍ଯ ତୁ ମି ଶକ୍ତଦିଗେର ଅଭିମୁଖେ ଗମନ କର । ତୋମାର ସାହାଯ୍ୟ ଆମରୀ ଖଣ ହିତେ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରି । ଶକ୍ତ ସଂହାର କରିବାର ଜଣ୍ୟ ତୁ ମି ଯାଇନ୍ତେଛ ।

୨ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ଅନ୍ତତ ହଇଯାଇ, ଏଇ ଲୋକାକୀର୍ଣ୍ଣ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଆମରୀ ତୋମାର କ୍ଷବ କରିତେଛ । ହେ କ୍ଷରଣଶୀଳ ! ତୁ ମି ବିବିଧ ଅନ୍ତର ଜନ୍ୟ ଚଲିତେଛ ।

୩ । ହେ ସୋମ ! ତୁ ମି ଜଲେ ଆକାଶରେ ଆକାଶେ ଶୂର୍ଯ୍ୟକେ ରିଜ ବଲେ ସଂହାରପନ କରିଯାଇ । ତୋମାର ଜାତି ଅତି ମହା, ତାହାତେ ତୁ ମି ଅତି ସତ୍ତର ଗୋଧଳ ଆହରଣ କରିଯା ଦିଇଁ ଥାକ ।

୪ । ହେ ଅମୃତ ତୁଳା ସୋମ ! ଅମୃତ ତୁଳ୍ୟ ଚମକିର ହାତିବାରିର ଆଧାର-
ଭୂତ ଆକାଶର ଉପର ମାନୁଷଦିଗେର ଉପକାରେର ନିରିକ୍ଷତ ତୁ ମି ଶୂର୍ଯ୍ୟକେ ସଥି
କରିଯାଇ, ଅଗ୍ର ଭାଗ କରିଯା ଦିତେ ଦିତେ ତୁ ମି ସର୍ବଦାଇ ଯୁଦ୍ଧ ଯାଇଯା ଥାକ ।

୫ । ଯେତେ କୌଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଲୋକଦିଗେର ଜଳ ପାନେର ନିରିକ୍ଷତ ଅକ୍ଷର ଭଲ-
ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଳ୍ପଶୟ ଥନନ କରେ, କିମ୍ବା ଯେତେ କେହ ତୁଇ ହତେର ଅଞ୍ଜଲିବାରୀ ଜଳ
ଭାରିତେ ଥାକେ, ତତ୍କପ ତୁ ମି ଅଗ୍ର ଦିବାର ନିରିକ୍ଷତ ପଦିତେ ଭେଦ କରିଯା ଯାଇଯା
ଥାକ ।

୬ । ଯଥମୈ ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଅନ୍ତକାର ଅପରମ କରିଲେନ, ତଥମୈ ଦିବ୍ୟ ମୋକ-
ବାସୀ ବସୁକୁ ନାମକ କତଞ୍ଜଳି ବ୍ୟକ୍ତି ଏଇ ପରମାତ୍ମୀୟ ସୋମକେ ଦର୍ଶନ କରିତେ
କରିତେ କ୍ଷବ କରିତେ ଲାଗିଲ ।

୭ । ହେ ସୋମ ! ତାହାରାଇ ସର୍ବ ପ୍ରଥମ କୁଶଲ୍ଲଦନପୁର୍ବିକ ପ୍ରଚୁର ଅଗ୍ର ଓ
ବଳ ଲାଭେର ଜଣ୍ଯ ତୋମାକେ ଧ୍ୟାନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ । ଅତଏବ ତୁ ମି ଆମା-
ଦିଗେକେ ଯୁଦ୍ଧ ବୀରତ୍ୱ ଏକଶେର ଜଣ୍ୟ ପ୍ରେରଣ କର ।

୮ । ଅଶ୍ଵସିତ ଯୋଗ ଆଚୀମ କାଳ ହିତେ ଦେବତାଦିଗେର ପେଯ ବନ୍ତ
ହଇଯାଇଲେ । ଦୂର୍ଗାମେର ପିଣ୍ଡିତ ହାତ ହିତେ ତାହାକେ ଦୋହନ କର ।

ହଇଯାଇଲ(୧) । ଇନ୍ଦ୍ରେ ଉଦ୍‌ଦେଶେ ତିମି ଅନ୍ତର୍ଗତ ହଇଲେମ, ତଥବ ତାଙ୍କକେ ଶ୍ଵର କରିତେ ଲାଗିଲ ।

୯ । ହେ କୁରଣଶୀଳ ! ଏହି ଯେ ଛୁଲୋକ ଓ ଭୁଲୋକ, ଏହି ଯେ ସମ୍ପଦ ଓ ପାଦି-
ବର୍ଗ ତୁମି ମିଜ ବଲେ ସକଳର ଉପର ଆଧିପତ୍ୟ କର । ଯେମନ୍ତ ମୂର୍ଖେର ଉପର ହୁବ
ଆଧିପତ୍ୟ କରେ, ତର୍କୁ ତୁମି କରିଯା ଥାକ ।

୧୦ । ମୋମେର ସହସ୍ରଧାରୀ, ତାହାର ସଂତିଶ୍ୱର ବେଗ, ତିମି ଶୋଭିତ
ହଇବାର ସମୟ ବାଲକେର ଲାଯ ମେଷଲୋକେର ଉପର ଜୀଡ଼ା କରେମ ; ଏହିକାହେ
ତିମି କ୍ଷରିତ ହଇଲେମ ।

୧୧ । ଏହି ଯେ ମୋମ, ଯିମି ଶୋଧିତ ହଇଯା ମଧୁ ତୁଳ୍ୟ ହେଯେମ, ଯିମି ଯଜ୍ଞେତ୍ର
ଚାମ୍ରୀ, ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଓ ମୁରସ, ଯିମି ଅନ୍ନ ଦାନ କରେମ, କାମ୍ୟବର୍ତ୍ତ ଦିତେ ଜୀମେମ ଏବଂ
ପରମାୟୁଃ ବ୍ରନ୍ଦି କରେନ, ତିମି ତରଙ୍ଗେ ତରଙ୍ଗେ ଇନ୍ଦ୍ରେ ଅନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହଇତେହେମ ।

୧୨ । ହେ ମୋମ ! ତୁମି ଅତିଯୋକ୍ତାନିଗକେ ପରାଭବ କର, ଦୁର୍ବାହ ରାଜ୍ସ-
ଦିଗକେ ଦୂରୌତୁ କର, ଉତ୍ତମ ଅନ୍ତର ଧାରଣ ପୂର୍ବକ ବିଗକଦିଗକେ ସଂହାର କରିଯା
ଥାକ ; ଏତୋତ୍ସ ତୁମି କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୧୧ ଲ୍ଲକ୍ଷ ।

ପବମାନ ମୋମ ଦେବତା । ଅନାମତ ଋବି ।

୧ । ଯେମନ୍ତ ଶ୍ରୀ ମଣୁସଂଶ୍ଲ୍ଲକ୍ଷ କିରଣମାଳାଧାରୀ ଅଙ୍କକାର ମଟ
କରେଲ, ତର୍କୁ ମୋମ ଏହି ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଦୌଷି ଧାରଣପୂର୍ବକ ସକଳ ଶକ୍ତ ସଂହାର
କରିତେହେନ । ଅନ୍ତର୍ଗତ ହଇବାର ପର ଇଚ୍ଛା ଦାରୀ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ୍ୟ ଧାରଣ କରିତେହେ,
ଇନି ଶୋଧିତ ହଇଯା ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ଓ ତେଜୋଘର୍ଯ୍ୟ ହଇତେହେନ । ସଥଚନ୍ଦେର ଜ୍ଞାତି
ଆଶ ହଇଯା ଇନି ତାବେ ସମ୍ମର ମିଜ ତେଜଃ ବିଷ୍ଟାର କରିତେହେନ ।

(୧) ମୋମରମ ଦେବଗଣେର ଆଚୀନ ପାତ୍ରୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ; ସର୍ବଧାରେ ମିଗୁଡ଼ କ୍ଷାମ ହଇତେ
ମୋମକେ ଦୋହନ କରା ହଇଯାଛେ, ଇତ୍ୟାଦି, ବୈଦିକ ବର୍ଣନ । ହଇତେ ପୋର୍ଯ୍ୟାନିକ ଅବୃତ୍ତର ।
ଉପାଧ୍ୟାମ ଉତ୍ପର ହଇଯାଛେ । ବାଥେଦେ ଆକାଶକେ ଜଳୀୟ ବଲିଯା ବିଶ୍ଵାସ କରିଛ ଏବଂ
ଅନେକ ମହା “ ସମୁଦ୍ର ” ବଲିଯା ବର୍ଣନ କରା ହଇଯାଛେ । ଶୁଭର୍ବାହିନୀ ହଇତେ ଅବୃତ୍ତ-
ମହମଦରମ ପୋର୍ଯ୍ୟାନିକ ଗମ୍ପ ଅନାମାନେ ଉତ୍ପର ହଇଲ ।

୨ । ହେ ମୋମ ! ପରିଗଣ ବେ ଗୋଧମ ଅଗହରଣ କରିଯାଛିଲ, ତାହା କୋଥାର ଛିଲ, ତୁମି ତାହା ଜାନିତେ । ତୁମି ଯଜ୍ଞହାମେ ସ୍ଵତିବାକ୍ୟ ଲାଭ କରିତେ କରିତେ ଜ୍ଳେବ ଦ୍ୱାରା ଶୋଧିତ ହେ । ସେଇପାଇଁ ଦୂର ହଇତେ ସାମ୍ବାଦ୍ଵାରି ଶୁଣୀ ଯାଏ, ତଙ୍କପ ତଥାଁ ତୋମାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣୀ ଯାଏ । ତିନ ଆଧାରେ ହାପିତ ମୂର୍ତ୍ତିବାରା ତୁମି ଅମ୍ବ ଦାନ କର ଏବଂ ଉତ୍ୱଜ୍ଞା ଥାରଣ କର ।

୩ । ଅତି ଶୁଦ୍ଧ୍ୟ ସ୍ଵଗୌରୀ ରଥ କିରଣମଣଳେ ପରିବେଳିତ ହଇଯା ମତକ୍-
ତାବେ ପୁର୍ବଦିକେ ଅଗ୍ରସର ହଇତେ ଥାକେ । ଇନ୍ଦ୍ର ଯାହାତେ ଜୟୀ ହୟେଲ, ମେଇ
ବିମିତ ପୁକସବରଗେର ଅଶ୍ରମୀ ବାକ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଆଜ୍ଞାଦିତ କରିଯା ଉଚ୍ଚାରିତ
ହଇତେ ଥାକେ, ହେ ମୋମ ! ଯୁର୍କେ ଅଯଳାଭେର ଜନ୍ୟ ତଥନ ତୁମି ଏବଂ ବଜ୍ର
ଇନ୍ଦ୍ରେର ନିକଟ ଏକତ ହଇଯା ଥାକ ।

୧୧୨ ପୃଷ୍ଠା ।

ପରମାନ ମୋମ ଦେବତା । ଶିଶୁ ଖବି ।

୧ । ହେ ମୋମ ! ସକଳ ବ୍ୟକ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାର ନହେ, ତିନ ତିନ ବ୍ୟକ୍ତିର
କାର୍ଯ୍ୟ ତିନ ଅକାର, ଆମାଦିଗେରେ କାର୍ଯ୍ୟ ନାମାବିଧ । ଦେଖ, ତଙ୍କ
(ଛୁତାର) କାଠ ତଙ୍କଳ କରେ, ବୈଦ୍ୟ ରୋଗେର ଆର୍ଥନା କରେ, କ୍ଷୋତ୍ରୀ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା
ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଚାହେ(୧) । ଅତଏବ ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହେ ।

୨ । ଦେଖ, ଶୁକ୍ଳ ହଙ୍କଣାଥୀ, ପକ୍ଷୀର ପକ୍ଷ ଓ ଶାନ୍ତ ଦିବାର ବିମିତ ଉତ୍ୱଜ୍ଞ
ଅନ୍ତର ଏହି କର ବସ୍ତ୍ର ସହଯୋଗେ କର୍ମକାର ବାଣ ଅନ୍ତର କରିଯା ମେଇ ବାଣ କୁର
କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ କୋଳ ଧନ୍ୟା ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଅଶ୍ଵେଷନ କରେ(୨) । ଅତଏବ
ହେ ମୋମ ! ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହେ ।

୩ । ଦେଖ, ଆମି କ୍ଷୋତ୍ରକାର, ପ୍ରତ୍ଯ ଚିକିତ୍ସକ ଓ କନ୍ୟା ଅନ୍ତରେର ଉପର
ସବ-ଭର୍ଜନ-କାରିଣୀ(୩) । ଆମରା ସକଳେ ତିନ ତିନ କର୍ମ କରିତେଛି । ସେଇପାଇଁ

(୧) ଛୁତାର ଓ ବୈଦ୍ୟ ଓ କ୍ଷୋତ୍ରଦିଗେର ଉତ୍ୱରେ ପାଇଲା ଗେଲ । ତିନ ତିନ କ୍ଷୋତ୍ର
ତଥନ ନୁହି ହେ ଆହି, କିନ୍ତୁ ତିନ ତିନ ବ୍ୟବମା ହଇଯାଛିଲ । କ୍ଷୋତ୍ର ପାଠକଗଳ ମୋତେର
ଉପାରୁ ବିଲକଳ ବୁଝିଲେନ ଏବଂ ସଜକର୍ତ୍ତା ଧରିବାର ଚେଟି କରିଲେନ, ତାହାର ପ୍ରଯାଗ
ଏହି କହେ ପାଇଲାମ ।

(୨) ଅନ୍ତରେ ଶାନ୍ତ ନିରା କାଠ ହଇତେ କର୍ମକାରଗଲ ବାଣ ଅନ୍ତର କରିତ ।

(୩) ଜାତି ବିଦ୍ଧି ଚାହିଁ ହଇବାର ପର କ୍ଷୋତ୍ରକାରେ ପୁରୁ ତିଥକ ହଇତେ ପାରିଲେମ ନା,
ବ୍ୟକ୍ତିର ବଚନାର ସମୟ ଏତ ଅସାଧ୍ୟକର ବିଧି ଛିଲ ନା ।

ଗାଁତୀଗଣ ଗୋଟି ମଧ୍ୟ ବିଚରଣ କରେ, ତଜପ ଆୟମା ଧନ କାମରାତେ ତୋମାର ପରିଚର୍ଯ୍ୟ କରିତେଛି । ଅତେବ ହେ ମୋମ ! ଇନ୍ଦ୍ରେର ଅଳ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୪ । ମୁଲ୍ଲର ବହମ କରିତେ ପାରେ ଏତୋଦୂଶ ଘୋଟିକ ମୁଗଠଳ ରଥେ ଯୋଜିତ ହିତେ ଇଚ୍ଛା କରେ, ନର୍ମସଚିବେରୀ (ମୋସାହେବ) ହାସ୍ୟ ପରିହାସ କାମମା କରେ, ପୁକବାଜ ଝୋମ-ବିଶିଷ୍ଟ ଦିଧାତିଂ ଆର୍ଥନା କରେ । ତେବେ ଜଳେର କାମଳ କରେ । ଅତେବ ହେ ମୋମ ! ଇନ୍ଦ୍ରେର ଅଳ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହୁଏ (ଅର୍ଥାତ୍ ଆୟମି ତୋମାର କ୍ଷରିତ ହୁଏଯା ମେହିକପ ଆର୍ଥନା କରି) ।

୧୧୩ ମୃତ୍ତ୍ଵ ।

ପ୍ରସାଦ ମୋମ ଦେବତା । କଞ୍ଚ୍ଚପ ଖବି ।

୧ । ଶର୍ଯ୍ୟନାବ୍ୟ ମାତ୍ରକ ସରୋବର ମଧ୍ୟେ ଯେ ମୋମ ଆହେମ, ତାହା ବ୍ରତ-
ସଂହାରକାରୀ ଇନ୍ଦ୍ର ପାନ କରନ । ତାହାତେ ତାହାର ବଳାଧାର ହିବେ, ତିନି ଅସ୍ତ୍ର ବୀରତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ କରିବେନ । ହେ ମୋମ ! ଇନ୍ଦ୍ରେର ଅଳ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହୁଏ(୧) ।

୨ । ହେ ରମେଚନକାତ୍ମିମୋମ ! ହେ ସକଳ ଦିକେର ଅଧୀଶର ! ଆର୍ଜୀକ(୨)
ମାତ୍ରକ ଦେଶ ହିତେ ଆସିଯା କ୍ଷରିତ ହୁଏ । ପବିତ୍ର ଓ ସତ୍ୟ ବଚନଗହକାରେ
ଏବଂ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ପୁଣ୍ୟକର୍ମେର ସହିତ ତୋମାକେ ଅସ୍ତ୍ରିତ କରା ହିଇଯାଛେ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଜମ୍ଯ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

୩ । ମୋମ ପର୍ଜନ୍ୟଦ୍ୱାରା ବର୍ଜିତ ହିଇଯାଛେ, ଶ୍ରୀର ହୃଦୀତା(୩) ମୋମକେ
ଶ୍ରଦ୍ଧ ହିତେ ଆହୁମ କରିଯାଛେ, ଗଙ୍କରେରା ତାହାକେ ସମାଦରପୂର୍ବିକ ପ୍ରାତିଶ୍ରୀ
କରିଲେନ ଏବଂ ତାହାତେ ରମ ଆଧାନ କରିଲେନ । ହେ ମୋମ ! ତୁମ ଇନ୍ଦ୍ରେର
ଅଳ୍ୟ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

(୧) ଶର୍ଯ୍ୟନାବ୍ୟ ମାତ୍ରେ ସରୋବର କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ମିଶନାଗେ । ନାରଣ ।

(୨) ଆର୍ଜୀକୀୟା ବଦୀର ଆଧୁନିକ ନାୟ ବେରା । ତାହାର ଇ ବିକଟବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରଦେଶ ।

(୩) ଶ୍ରୀର ହୃଦୀତା ମହାକ୍ଷେତ୍ର ୧୧୧୬୧୭ ଖବେର ଟିକା ଦେଖ । ପର୍ଜନ୍ୟ ହୃଦୀଦେବତା ।
ମୋମଲଭା ହତ୍ଯାରୀ ବର୍ଜିତ । ଗଙ୍କରେର ଆଦି ଅର୍ଥ ସଦି ଶ୍ରୀରଙ୍ଗି ହୁଏ, ତବେ ଗଙ୍କର
ଦ୍ୱାରା ମୋମଲଭା ରମ ଆଧାନେର ଅର୍ଥ ଆମରା ବୁଝିତେ ପାଇବି ।

୫ । ହେ ମୋମ ! ତୋମାର ବଲେ ସଥାର୍ଥ, ତୁ ମିଛି ମହେ ; ତୋମାର ଧୀରା-
ଗୁଣ କରିତେହେ । ତୁ ମି ଇନ୍ଦ୍ରାଲୌ ; ତୋମାର ଉତ୍ସମନ୍ତ ଯାଇତେହେ । ହେ
ହରିତବର୍ଣ୍ଣଧାରୀ ! ମନ୍ତ୍ରେର ଧୀରା ପୁତ ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କରିତ ହୁ ।

୬ । ହେ କ୍ଷରଣଶୀଳ ! ଯେ ହୃଦୈ ବ୍ରକ୍ଷା ନାମକ ପୁରୋହିତ ଛନ୍ଦୋମୟବାକ୍ୟ
ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରିତେ କରିତେ ପ୍ରକ୍ଷେତ୍ରର ଧୀରା ମୋମକେ ପ୍ରକ୍ଷ୍ଵତ କରିଯା ମେହି
ମୋମେର ଧୀରା ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସାଦନ କରେନ ଏବଂ ସକଳେର ନିକଟ ପୂଜିତ ହେବେ ।
ମେହି ହୃଦୈ ତୁ ମି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କରିତ ହୁ ।

୭ । ଯେ ତ୍ରବନେ(୪) ସର୍ବଦା ଆଲୋକ, ଯେ ହୃଦୈ ସର୍ଗଲୋକ ସଂଶ୍ଲାପିତ
ଆହେ ; ହେ କ୍ଷରଣଶୀଳ ! ମେହି ଅୟତ ଓ ଅକ୍ଷୟ ଧାରେ ଆମାକେ ଲାଇଯା ଚନ ।
ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କରିତ ହୁ ।

୮ । ଯେ ହୃଦୈ ଦୈବସ୍ତୁତ ରୂପା ଆହେ, ଯେ ହୃଦୈ ସର୍ବରେ ଧୀର ଆହେ,
ଯେ ହୃଦୈ ଏହି ସମନ୍ତ ପ୍ରକାଶ ନଦୀ ଆହେ, ତଥାଯ ଆମାକେ ଲାଇଯା ଗିଯା ଆମର
କର । ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କରିତ ହୁ ।

୯ । ମେହି ଯେ ତୃତୀୟ ମାଗଲୋକ, ତୃତୀୟ ଦିଵାଲୋକ, ଯାହା ବନ୍ତୋ-
ମଣ୍ଡଲେର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ଆହେ, ସଥାଯ ଇଚ୍ଛାମୁସାରେ ବିଚରଣ କରା ଯାଯା, ଯେ ହୃଦୈ ସର୍ବଦା
ଆଲୋକମୟ, ତଥାଯ ଆମାକେ ଅମର କର । ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କରିତ ହୁ ।

୧୦ । ସଥାଯ ସକଳ କାମର ନିଃଶେଷେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୟ, ସଥାଯ ଅଧ୍ୟାମକ ଦେବତାର
ଧୀର ଆହେ, ସଥାଯ ସଥେଷ୍ଟ ଆହୁର ଓ ତୃଷ୍ଣି ଲାଭ ହୟ, ତଥାଯ ଆମାକେ
ଅମର କର । ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କରିତ ହୁ ।

୧୧ । ସଥାଯ ବିଦିଧ ପ୍ରକାର ଆମୋଦ, ଆଙ୍ଗାଦ, ଆନନ୍ଦ ବିରାଜ
କରିତେହେ, ସଥାଯ ଅଭିଲାଷୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ତୀବ୍ର କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୟ, ତଥାଯ ଆମାକେ
ଅମର କର । ଇନ୍ଦ୍ରେର ଜନ୍ୟ କରିତ ହୁ । ॥

(୪) ଏହି ହୃଦୈ ହଇତେ ପୌଟୀ କରେ ସର୍ବଧାରେ ବିଶ୍ଵିଳ ବରନ୍ମା ଆହେ, ଇହର ପୂର୍ବେ
ହୃଦୈ ହୃଦୈ ହର୍ମେର ସଂକଳିତ ଉର୍ଜେଷ ଆହେ, ବରନ୍ମା କୋଥାଓ ନାହିଁ । ନବ୍ୟ ମଣ୍ଡଲେର
ଖେଳେ ଅଧ୍ୟ ସର୍ଗ ବରନ୍ମା ପାଇଲାଯ । ମନ୍ତ୍ର ମଣ୍ଡଲେ ଏହି ତଥା ବରନ୍ମା ଆମାର ଦେଖିତେ ପୁରୀବ ।

୧୧୪ ଲ୍ଲଟ ।

ଶବ୍ଦ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ଦ ।

୧। ଯେ ସଙ୍କଳିତ କ୍ରମଶିଳ ମୋଦେର ତୌବେ ଆଧାରେ ତୋହାର ପରିଚ୍ୟା
କରେ, ଯେ ତୋହାର ମନେର ମତ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ, ତୋହାକେ ସୌଭାଗ୍ୟଶାଲୀ କହେ ।
ହେ ମୋମ ! ଇନ୍ଦ୍ରେ ଜନ୍ୟ କରିତ ହୁଁ ।

୨। ହେ କଶ୍ୟାପ ଶବ୍ଦ ! ମଧ୍ୟେର ରଚିତାତ୍ମା ଯେ ସକଳ ସ୍ତ୍ରିବାକ୍ୟ ରଚମ୍ ।
କରିଯାଇଛେ, ତୋହା ଅବଲମ୍ବନପୂର୍ବକ ତୋମାର ନିଜେର ବାକ୍ୟ ହୁକ୍କି କର ଏବଂ ମୋମ-
ରାଜାକେ ନମଶ୍କାର କର । ତିନି ସକଳ ଉତ୍ସିଜ୍ଜେତ୍ର ପ୍ରେତ ହଇଯା ଅଶ୍ୟ ଏହିଳ
କରିଯାଇଛେ । ହେ ମୋମ ! ଇନ୍ଦ୍ରେ ଜନ୍ୟ କରିତ ହୁଁ ।

୩। ଅନେକ ଶୂର୍ଯ୍ୟର ଅଧିଷ୍ଠାନମୂଳକ ଯେ ସାତ ଦିନ ଆହେ ଏବଂ ହୋମକର୍ତ୍ତା
ଯେ ସାତଜଳ ପୁରୋହିତ ଆହେନ ଏବଂ ସାତଜଳ ଯେ ଶୂର୍ଯ୍ୟମେବ ଆହେନ ;
ହେ ମୋମ ! ତୋହାଦିଗେର ସହିତ ଆମାଦିଗକେ ରଙ୍ଗୀ କର । ଇନ୍ଦ୍ରେ ଜନ୍ୟ
କରିବ ହୁଁ ।

୪। ହେ ମୋମରାଜ ! ତୋମାର ଜନ୍ୟ ଯେ ହୋଥେର ଜ୍ଵାବ ପାକ କରାଇଛି,
ତୋହାର ଦ୍ୱାରୀ ଆମାଦିଗକେ ରଙ୍ଗୀ କର, ଶକ୍ତ ଯେମ ଆମାଦିଗକେ ହିଁସ ।
ମୀ କରେ, ସେଇ ଆମାଦିଗେର କୋମ ସମ୍ପଦ ଅପହରଣ ନା କରେ । ଇନ୍ଦ୍ରେ ଜନ୍ୟ କରିତ
ହୁଁ ।

ଦଶମ ଶତାବ୍ଦୀ(୧) ।

୧ ଲ୍ଲଟ ।

ଅଗ୍ନି ଦେବତା । ତ୍ରିତ ଖ୍ୟାତି ।

୧। ପ୍ରଭାତ ମା ହିତେ ହିତେଇ ଏକାଣ୍ଡ ଓ ମୁଦ୍ରର ମୁର୍ତ୍ତିଧାରୀ ଅଗ୍ନି ଅନ୍ଧକାରେ ମଧ୍ୟ ହିତେ ନିର୍ଗତ ହିଇଯା ଆଲୋକଯୁକ୍ତ ହିଲେନ । ତିଲି ଦୀପ୍ୟମାନ ଶିଥାନ୍ତମାନ ହିଇଯା ତାବଂ ଗୁହ ଆଲୋକେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଲେନ ।

୨। ହେ ଅଗ୍ନି ! ତୁମି ଦ୍ୱାଳୋକ ଓ ଭୁଲୋକେର ମୁଣ୍ଡି ସଞ୍ଚାରମୂଳପ, ତୋହା-ଦିଗେର ହିତେଇ ତୋମାର ଉତ୍ପତ୍ତି, ତୁମି ଓସିଥି ଅର୍ଥାଏ କାଂଠେର ଘର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଥାକ । ତୁମି ଆଶ୍ର୍ୟ ବାଲକ, ତୋମାର ଶକ୍ତ୍ୟମୂଳପ ଅନ୍ଧକାରକେ ଦୂର କରିଯା ଥାକ, ଓସିଥି ଅର୍ଥାଏ କାଂଠ ତୋମାର ମାତା, ତୁମି ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ତୋମାର ମେହି ମାତୃବର୍ଗେର ଦିକେ ଧାବିତ ହୁଏ ।

୩। ଅଗ୍ନି ବିଷ୍ଣୁ, କେବଳା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକୁ ବ୍ୟାପୀ, ଇନି ବିଦ୍ୱାନ୍ ଅର୍ଥାଏ ଜୀବେନ, ଇହି ଏକାଣ୍ଡ ହିଇଯା ଆମି ଯେ ତ୍ରିତ, ଅମାକେ ଉତ୍ତମମୂଳପେ ରଙ୍ଗୀ କରେନ । ଇହାର ଜଳ ମୁଖେ କରିଯା ଅର୍ଥାଏ ଜଳ ଯାତ୍ରୀ କରିତେ କରିତେ ସଜ୍ଜକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତିଗୀ ଏକମେଳେ ତୋହାକେ ଅର୍ଚନା କରେନ ।

୪। ତୋମାର ମାତ୍ରମୂଳପ ଓସିବର୍ଗ (ଅର୍ଥାଏ ଉତ୍ତିଜ୍ଜଗନ), ଥାଦା-ଦ୍ରବ୍ୟେର ଧାରଣକାରୀ, ତୋହାରା ବାନ୍ଧାବିଧ ଅନ୍ତମହକାରେ ତୋମାର ପୂଜା କରେନ, ଯେ ହେତୁ ତୁମି ଅମ୍ଭେର ହୃଦି କରିଯା ଦାଓ । ତୁମି ଆବାର ମେହି ଓସିବର୍ଗେର ପ୍ରତି ଯହିୟା ଥାକ, ତାହାତେ ତୋହାରା ଅନ୍ୟମୂଳପ ଅର୍ଥାଏ ଦକ୍ଷ ହିଇଯା ଯାଏ, ତୁମି ମୁୟ ଜାତୀୟ ଅଜ୍ଞାଦିଗେର ହେତୁମୂଳପ, ଅର୍ଥାଏ ସଜ୍ଜେ ଦେବତାଦିଗକେ ଆହ୍ଵାନ କର ।

(୧) ଖର୍ଦ୍ଦମେର ନବମ ଶତାବ୍ଦେର ମହିତ ସହିତ ସେଇପରି ମାନ୍ୟବଦେର ବିଶେଷ ମନ୍ଦିର, ମେହି କ୍ରମ ଖର୍ଦ୍ଦମେର ଦଶମ ଶତାବ୍ଦେର ସହିତ ଅଥର୍ଵବେଦେର ବିଶେଷ ମନ୍ଦିର । ଅଥର୍ଵବେଦେର ଅନେକକ୍ରମ ଲ୍ଲଟ ଏହି ଦଶମ ଶତାବ୍ଦେର ଲ୍ଲଟ । ଦଶମ ଶତାବ୍ଦେର ଖର୍ଦ୍ଦମେର ଶ୍ରେ ଅନ୍ତମ ରଚିତ ହେତୁଛେ, ତୋହା ବିବେଚନୀ କରିବାର ଅନେକ କାରଣ ଆଛେ, ତୋହା ଆମ୍ୟରା କ୍ରମ ମିର୍ଦ୍ଦିଶ କରିବ । ଅଥମ ଶତାବ୍ଦେର ନାୟର ବଳ୍ୟ ଶତାବ୍ଦେର ନାୟର ବଳ୍ୟର ରେଖିକର୍ତ୍ତକ ରଚିତ ।

৫। অগ্নির রথ নাম্ব বর্ণ, ইনি যজ্ঞের হোতা, ইনি যজ্ঞের উজ্জল
পতাকাস্তরণ, অর্থাৎ যজ্ঞানুষ্ঠানের বিষয় সকলকে আমাইয়া দেম, ইনি
সকল দেবতার অধিপতি ইন্দ্রের প্রতি যাইয়া ধাক্কে, ইনি শোকদিগের
নিকট অতিথির ন্যায় পূজ্য; ইহাকে বিপুল সম্পত্তির জন্য কৃব করিতেছি।

৬। হে অগ্নি ! তুমি শুবর্ণময় বস্ত্র পরিধানপূর্বক পৃথিবীর মাত্তি,
অর্থাৎ যথাচান্তন স্তরের উপর বেদির উপর অধিষ্ঠান করিয়া এবং লোহিতবর্ণ
হইয়া উঠিয়া দীপি পাওয়তে পাওয়তে দেবতাদিগকে অচলা করিতেছি।

৭। যে রূপ পুন্ন জননীকে আলিঙ্গন করে, তত্ত্বপ, হে অগ্নি ! তুমি
দ্যাবাপৃথিবীকে আপনার আলোকে পরিপূর্ণ কর। হে যুবা পুরুষ ! তুমি
ভক্তদিগের নিকট গমন কর। হে বলশালী ! তুমি দেবতাদিগকে এই
স্থানে লইয়া আইস।

২ সূক্ত।

ঋষি ও দেবতা পূর্ববৎ।

১। হে যুবা পুরুষ ! যজ্ঞের অভিলাষী দেবতাদিগকে সন্তুষ্ট কর।
হে খাতুর অধিপতি ! কোন্ম সময় যজ্ঞ করিতে হয়, তাহা তুমি আম, অতএব
সময় বুঝিয়া যজ্ঞ কর। দেবলোকে ধীহারা পুরোহিতের কার্য করেল,
তোহাদিগের সহিত একত্র হইয়া যজ্ঞ কর; কেবল তুমি হোমকর্তাদিগের
মধ্যে শ্রেষ্ঠ।

২। হে অগ্নি ! তুমিই হোতা, তুমিই পোতা, আর তুমি মেধাবী,
সত্ত্বারিষ্ঠ এবং লোকদিগকে ধন দাম করিয়া থাক। এস আমরা যজ্ঞের
জ্যো সমস্ত দেবতাদিগের উদ্দেশ্যে মিবেদন করিয়া দিই। পূজনোয় অগ্নি-
দেব দেবতাদিগকে অচলা করল।

৩। যেম আমরা দেবতাদিগের পথে অগ্রসর হইতে সমর্থ হই, যেম
যজ্ঞানুষ্ঠান উত্তমরূপে সম্পন্ন করিতে সমর্থ হই। অগ্নিই যজ্ঞের বিষয়
জ্ঞানেল, তিনিই যজ্ঞ করল। তিনি হোতা, তিনি যজ্ঞ সম্পন্ন করেল,
যজ্ঞের কাল মিলপণ করেল।

୪ । ହେ ଦେବତାବର୍ଗ ! ଆମରୀ ମିତାନ୍ତ ଅଜ୍ଞାନ ; ତୋମାଦେର ଅବି-
ଦିତ କିଛୁଇ ନାହିଁ ; ଯଦି ଆମରୀ ତୋମାଦିଗେର କୋନ କାର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର କରି, ଅର୍ଥାତ୍
ଉତ୍ତମକପେ ସମ୍ପଦ ନା କରି, ତବେ ଯେ ଯେ ସମୟେ ଅପି ଦେବାଚଳା କରିଯା
ଥାକେମ, ମେହି ମେହି ସମୟେ ତିମି ଆମାଦିଗେର ସମ୍ପଦ କ୍ରତି ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ଦିନ ।

୫ । ମୁଖ୍ୟଗଣ ଦୁର୍ବିଲ, ଇହାଦିଗେର ମନ ଅପରିଣିତ, ଅତ୍ୟବ ସଜ୍ଜେର ଯେ
ଯେ ଅକୁଠାନ ଇହାଦିଗେର ଶ୍ୟାମ ନା ହୁଏ, ଅପି ଯେଣ ସଥି ସମୟେ ସଜ୍ଜ କରିଯା ମେହି
ସମ୍ପଦ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେଲ, କାରଣ ତିମି ହୋତା, ତିମି ସଜ୍ଜ ଉତ୍ତମ ଆମେନ, ତାହାର
ତୁଳ୍ୟ ସାଂଜିକ କେହ ନାହିଁ ।

୬ । ହେ ଅପି ! ତୁମି ସର୍ବପ୍ରକାର ସଜ୍ଜାମୁଢ଼ାମେର ବିଚିତ୍ର ପତ୍ତାକ
ନ୍ୱରପ ; ଏତାଦୃଶ ତୋମାକେ ତୋମାର ଜୟଦାତା ଉତ୍ୟାଦିନ କରିଯାଛେନ ।
ମେହି ତୁମି ଏହ ଛାନେ ଏହ, ଏହାମେ ସଜ୍ଜେର ଅଧ୍ୟକ୍ଷଗଣ ଆଛେନ । ଏହାମେ
କୃତି ପାଠ ହଇତେଛେ । ଏହି ସମ୍ପଦ ସର୍ବଜମହିତକର ଚମକାର ଅନ୍ନ ଦେବତା-
ଦିଗେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ନିବେଦନ କର ।

୭ । ଦ୍ୟାବାପୁର୍ବଧିବୀ ହଇତେ ତୋମାର ଜୟ, ଜଳ ହଇତେ ତୁମି ଜୟିଯାଇ,
ଯିମି ଉତ୍ତମ ନିର୍ମାଣ କରିତେ ପାରେଲ, ମେହି କୃତା ତୋମାକେ ଜୟ ଦିଯାଛେନ ।
ପିତୃଲୋକେ ସାଇବାର କୋନ ପଥ, ତାହା ତୁମି ଆମ ; ଅତ୍ୟବ ତୁମି ଏକପ
କୁଞ୍ଜଲ୍ୟ ଥାରଣ କର, ଯାହାତେ ଏ ପଥ ଆଲୋକମୟ ହଇଯା ଉଠେ ।

୩ ଶ୍ଲଙ୍କ ।

ଶବ୍ଦ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ ।

୧ । ହେ ରାଜନ୍ ! ମେହି ପ୍ରଭୁ ଅପିର ଅଭାବହି ଅଗ୍ରଦୀର ହୁଣ୍ଡା, ଯିମି
ଭୟକ୍ଷର ଓ ମୁଦ୍ରକ୍ଷର, ତିମି ବିଶିଷ୍ଟକଳ ଉତ୍ୟାନ ହଇଯା ଦେଖା ଦିଲେମ । ତିମି
ମଚେତମ ହଇଯା ବିପୁଳ ଆଲୋକ ଶୋଭା ପାଇତେଛେନ ; ତିମି କୃକବର୍ଗ ରାତ୍ରିକେ
ଦୂର କରିଯା ଶୁଦ୍ଧବର୍ଗ ଦୌଷି ଥାରଣ କରିତେଛେନ ।

୨ । ଏହ ଅପି ପଲାରଲୋଦ୍ୟତ କୃକବର୍ଗ ରାତ୍ରିକେ ପରାତର କରିଲେମ ;
ମେହି ବୃଦ୍ଧ ପିତା ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁର୍ଯ୍ୟର ପଛୀ ଉଷାଦେଵୀକେ ଅଞ୍ଚ ଦାର କରିଲେମ ।
ତିମି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ଆଲୋକ ବିଭାବ କରିଯା ଶୁର୍ଯ୍ୟର କରଣ ଆମ୍ବାଦମପୂର୍ବକ ଗଗମ-
ବିଶାର୍ଦ୍ଦ ମିଅ ତେଜେର ଦ୍ୱାରା ମୁଶ୍କୋତ୍ତିତ ହଇଯାଛେମ ।

୩ । ଅପ୍ରି ମିତ୍ର ମୁଦ୍ରପ, ମୁକପୀ ଦୀପିତ୍ର ସହିତ ସମାଗତ ହଇଯା ଆସିଲେ-
ଛେନ, ତିମି ଉପପତ୍ତିର ନ୍ୟାଯ ଉଷାର ପକ୍ଷଟାଂ ପକ୍ଷଟାଂ ଯାଇତେହେମ । ଉଚ୍ଚଜ୍ଞ
ଆଲୋକେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା ତିମି ଆପନାର ସେତେବର କିରଣସହକାରେ ଶୁଦ୍ଧବର୍ଷ ଅନ୍ଧକାରକେ ପରାବର୍ତ୍ତ କରିତେହେ ।

୪ । ଏହି ଅକାଶ ଅସିର ଶ୍ରୀଦୀପ କିରଣସ୍ୟଃ ଶୁଦ୍ଧକର୍ତ୍ତାଦିଗକେ ଝେଶ ଦେଇ
ନା; ଅପ୍ରି ହିତେବୀ ବନ୍ଧୁର ନ୍ୟାଯ; ତିମି ପୂଜ୍ୟ ଏବଂ ଅଭିନବିତ ଫଳଦାତା;
ତୁହାର ମୁଖକ୍ରମ ମୁଦ୍ରର; ତୁହାର ଦୀପି ଅନ୍ଧକାର ଦୂଷି କରତ; ଅଗ୍ରମର ହିତେହେ,
ମକଳେ ଭାବୀ ଆନିତେ ପାରିତେହେ ।

୫ । ଏଟ ଏକାଶ ଦୀପଶାଲୀ ଅପ୍ରିର ଶିଥା ସମନ୍ତ ବାୟୁର ନ୍ୟାଯ ଶଦ କରି-
ତେହେ । ଇଲି ଅତି ଚଢ଼କାର କ୍ରୀଡ଼ାଶୀଳ, ଅତି ଡେଜନ୍ବୀ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ରକ୍ଷିଆନ୍ତ
ଲିଜ କିରଣେର ଦ୍ୱାରୀ ଆକାଶ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିତେହେ ।

୬ । ଏହି ଅପ୍ରିର ଶିଥା ଦୂଷି ହିତେହେ, ଇଲି ଚଲିଯାହେନ; ଇହାର ଉତ୍ତାପ-
ଯୁକ୍ତ କିରଣସ୍ୟଃ ବାୟୁର ନ୍ୟାଯ ଶଦ କରିତେହେ । ଇଲି ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ
ଉଚ୍ଚଜ୍ଞ, ଇହାର ସ୍ଵଭାବ ଅଗ୍ରମର ହତ୍ୟା ଏବଂ ସର୍ବଦିକେ ବିଭାଗିତ ହତ୍ୟା;
ଇହାର ଚିରପରିଚିତ ଶୁଦ୍ଧବର୍ଷ ଶଦ୍ୟାଯମାନ ଶିଥାସ୍ୟଃ ଶୋଭ ପାଇତେହେ ।

୭ । ହେ ଅପ୍ରି ! ମେଇ ତୁମି ଆମାଦିଗେର ସଜେ ପୁଅମୀର ଦେବତାଦିଗକେ,
ଲହିଯା ଆହସ, ଦୁଲୋକ ଓ ଭୁଲୋକ ଦୁଇ ଯୁବତୌର ନ୍ୟାଯ ତୋହାଦିଗେର ମଧ୍ୟ ତୁମି
ଅଗ୍ରମର ହଇଯା ଉପବେଶନ କର । ତୁମି ନିଜେ ମୌର୍ଯ୍ୟ ଓ ବେଗବାନ, ତୋହାର
ଅସଙ୍ଗନ୍ତ ସୌମ୍ୟ ଓ ବେଗବାନ, ମେଇ ଘୋଟକଦିଗକେ ଲହିଯା ତୁମି ଏହାମେ
ଆଗମନ କର ।

୪ ମୁଦ୍ରଣ ।

ସଧ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବର୍ଷ ।

୮ । ଆମାଦିଗେର ସଜେ ତୁମି ପୁଅମୀର ହଇଯା ଉପର୍ହିତ ହଇରାହ, ଅତେବ
ତୋହାକେ ଅଳ୍ପ'ମା କରି, ତୋହାକେ କ୍ଷବ କରି, ହେ ଅପ୍ରି ! ହେ ପ୍ରାଚୀନ ରାଜୀ !
ମରତୂମିର ସଥ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ଜଳାଶୟର ନ୍ୟାଯ ତୁମି ସର୍ବକର୍ତ୍ତା ସାକ୍ଷିର ପୌତିଏବ
ହଇଯା ଥାକ ।

୨ । ହେ ଯୁଦ୍ଧପୁରୁଷ ! ସେମନ ଗାୟତ୍ରୀଗଣ ଉଷ୍ଣ ଗୋଟେର ମଧ୍ୟେ ଶୀତ ହିତେ
ରକ୍ଷା ପାଇ, ତଙ୍କପ ମୋକେ ତୋମାର ଶରଗାନ୍ତ ହୁଏ । ଅନୁଷ୍ୟଗନ ତୋମାକେ ଦୂତେର
ମ୍ୟାଯ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ପ୍ରେରଣ କରେ । ତୁମି ପ୍ରକାଣ ମୁଣ୍ଡିତେ ଛୁଲୋକ,
ଓ ଭୁଲୋକ ମଧ୍ୟେ ଦୀପିବିଶିଷ୍ଟ ହଇଯା ବିଚରଣ କର ।

୩ । ପୃଥିବୀ ଯେଳ ତୋମାର ମାତ୍ର, ତୁମି ସେଇ ତାହାର ବିଜୟୀ ପୁନ୍ତ । ମେଇ
ମାତ୍ର ତୋମାକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଯା ସମାଦର କରେଲ । ହେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ! ସେ ରକ୍ଷ
ପଶୁକେ ଛାଡ଼ିଯା ଦିଲେ ମେ ଗୋଟେର ଦିକେ ଯାଏ, ତଙ୍କପ ତୁମି ଆକାଶେର ଦିକେ
ଅଭିଯୁଥ ହଇଯା ଗମନ କର ।

୪ । ହେ ଅଞ୍ଜି ! ତୋମାର ମୋହ ନାହିଁ, ଆମରାଇ ମୂର୍ଖ । ତୋମାର
ମହତ୍ତ୍ଵ ଅମରା ଅବଗତ ନାହିଁ, ତୁମିଇ ତାହା ଆମ । ମେଇ ଅଞ୍ଜି କାଠମୟୁହ
ଆଙ୍ଗାଦନପୂର୍ବକ ଶହର କରିତେହେଲ, ଜିହ୍ଵାଦୀରା ଭକ୍ଷନ କରିତେ କରିତେ
ବିଚରଣ କରିତେହେଲ, ତିନି ଅଜାବର୍ଗେର ଅଧିପତି ହଇଯା ଆହୁତି ଆସ୍ତାଦନ
କରିତେହେଲ ।

୫ । ଯତ୍କର୍ତ୍ତାରା ଏକମନ ହଇଯା ସେ ଅଞ୍ଜି ସନ୍ତି କରିଲେନ, ମେଇ ଅଞ୍ଜି
କୋଣ୍ଠାଓ ପୂରାତମ କାଠେର ଉପର ହୃତମ ହିତେହେଲ, ତିନି ଧୂମସ୍ଵରପ ପତାକା
ଭୁଲିଯା କାଠେର ଉପର ଶୁଭମୂର୍ତ୍ତିଧାରଣ କରିତେହେଲ । ତିନି ଦ୍ୱାନ କରେଲ ନା,
ରୂପେର ମ୍ୟାଯ ଅଲେର ଦିକେ ଯାଇତେହେଲ ।

୬ । ସେଇ ଅନୁଷ୍ୟାନିକ ଦୁଇ ଦଶ୍ୟ ବନ ମଧ୍ୟେ ପଥିକକେ ରଙ୍ଗୁ ଦ୍ୱାରା
୧ । ବଜ୍ର କରିଯା ଆକର୍ଷଣ କରେ (୧), ତଙ୍କପ ଆମାର ଦୁଇ ହତ ଦଶ ଅଚୁଳି ପ୍ରୋଗ-
ପୁର୍ବକ ସଜ୍ଜ କାଟି ହିତେ ଅଞ୍ଜି ମନ୍ତ୍ରନ କରିତେହେ । ହେ ଅଞ୍ଜି ! ତୋମାର ନିଯିତ
ଏହି ନୂତନ କ୍ଷବ ରଚନା କରିଲାମ । ତୋମାର ଶୁଭାନ୍ତରିକବିମାରୀ ଅବସବ ଲାଇକ୍
ତୁମି ସେଇ ରୂପ ଯୋଜନାପୂର୍ବକ ଏହ୍ବାମେ ଆଗମନ କର ।

୭ । ହେ ଜ୍ଞାମବାନ୍ତ ଅଞ୍ଜି ! ଏହି ଯଜ୍ଞୀଯ ଦ୍ରୋଘ ତୋମାକେ ଦିଲାମ, ଏହି ମୟ-
କ୍ଷାର କରିଲାମ, ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ସେଇ ମର୍ବନ୍ଦାଇ ତୋମାର ମନ୍ତ୍ରାୟଶେର ଜନ୍ୟ ପ୍ରୋଗ
କରିତେ ପାରି । ହେ ଅଞ୍ଜି ! ଆମାଦିଗେର ପୁଲପୌତ୍ରଦିଗକେ ରକ୍ଷା କର; ଅନନ୍ତ-
ବନ୍ମ ହଇଯା ଆମାଦିଗେର ଦେହ ରକ୍ଷା କର ।

(୧) ବନ ମଧ୍ୟେ ଦଶ୍ୟର ଉଲ୍ଲେଖ ।

୫ ପୃଷ୍ଠା ।

ଶବ୍ଦ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ ।

୧ । ଏକ ସେ ଅଗ୍ନି, ଇନି ସମୁଦ୍ରର ନ୍ୟାୟ ଧରେ ଆଧାରମ୍ବଳପ, ଇମି
ମାନୋକୁଳପେ ଜୟ ଗ୍ରହଣ କରେଲ, ଇମି ଆଯାଦିଗେର ମମେର ଅଭିନାବ ସକଳ
ଅବଗତ ଆଛେନ । ଇନି ପ୍ରାଚୀକାଳ ଓ ସାଂୟକାଳେର ମିଳଟବର୍ତ୍ତୀ ରାତ୍ରିକାଳେ
ଦେଖା ଦେନ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ମେଘର ମଧ୍ୟେ ତୋଷାର ଯେ ବିଚ୍ଛୁଦ୍ଵଳଗ ଛାଇ
ଆଛେ, ତଥାର ଗମନ କର ।

୨ । ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତାରୀ ଆହୁତି ମେଚଳ କରିତେ କରିତେ ସକଳେ ଏକ ଶ୍ରଦ୍ଧାର
ନୀଲବନ୍ତ ପରିଧାନପୂର୍ବକ ଘୋଟକୀ ଲାଭ କରିଲେମ । ଅଗ୍ନି ଯଜ୍ଞର ଛାଇମ୍ବଳପ,
ପଣ୍ଡିତେରା ଦେଇ ଅଗ୍ନି ସତ୍ତ୍ଵପୂର୍ବକ ରାଥିଯା ଧାକେଲ । ଅଗ୍ନିର ଭିତ୍ର ମିଳୁତ ନାମ-
ସମ୍ବ୍ରଦ୍ଧ ତୋଷାରୀ ତିଥି କରିଯେ ଧାରଣ କରେନ ।

୩ । ଦୁଇ ଅଗ୍ନି ଯଜ୍ଞର ଅନମଦ୍ବମ୍ବଳପ, ତୋଷାଦିଗେର କାର୍ଯ୍ୟ ଅତି
ଆଶର୍ଯ୍ୟ, ତୋଷାରୀ ଏକତ୍ର ହିଲ ଏବଂ ସଥି ସମୟେ ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ବାଲକକେ ଜୟ ଦାନ
କରିଯା ଲାଲନ ପାଲନ କରିଲ । ଛାବର, ଅଞ୍ଚମ ସମ୍ବନ୍ଦ ଅଗତେର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେଇ
ଅଗ୍ନିର ଯେ ସନ୍ତୋନ, ଆମରୀ ଧେନ ତୋଷାକେ ମନେ ମନେ ଧ୍ୟାନ କରି ।

୪ । ଯେ ସକଳ ପ୍ରାଚୀନ ପୁରୋହିତ ଓ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତି ଛିଲେ, ଯୋହାରୀ
ଯଜ୍ଞେର କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକମ୍ବଳପ, ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତମକୁ ଉତ୍ତମ ହିନ୍ଦୀମାତ୍ର ତୋଷାର
ଅନ୍ନ କାମନାଟିତେ ଅଗ୍ନିର ସେବା ଆରଭ୍ତ କରିଲେମ । ଯେ ଦ୍ଵାଲୋକ ଓ ତୁମୋକ
ଭାବର ବନ୍ତର ଆସ୍ତାଦିନକାରୀ, ଅଗ୍ନି ତୋଷାରେ ମଧ୍ୟ ବାସ କରେଲ, ଦେଇ
ଅଗ୍ନିକେ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତାରୀ ସ୍ଵତ ଓ ମଧୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଧାନ୍ୟଜ୍ଞବ୍ୟ ଅର୍ପଣପୂର୍ବକ ସଂବର୍ଜନ
କରିତେଛେନ ।

୫ । ଅଗ୍ନି ମଧୁ ଜାମେନ, ତିଲି ମଧୁର ଅଭିନାୟୀ ହିନ୍ଦୀ ତୋଷାର ଶକ୍ତିର
ମଧୁମଂଥକ ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ଶିଥା ଆବିଭୂତ କରିଲେ, ଅଭିଆର୍ଯ୍ୟ ସକଳେ
ଅନାଯାସେ ଆଲୋକମହକରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ ଦେଖିତେ ପାଇଯା । ତିଲି ଅଥିମେ ଅନ୍ନ
ଗ୍ରହଣ କରିଯା ଆକାଶେ ଦେଇ ସରତ ଶିଥା ପ୍ରେରଣ କରିଲେ, ତିଲି ସେବ ଶର୍ଯ୍ୟର
ଆଲୋକ ଆବରଣ କରିତେ ପାରେ, ଏକପ ଉତ୍ସଳ୍ୟ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ବକ ଧାରଣ କରିଲେ ।

ଫ ୬ । ପଣ୍ଡିତଙ୍କା ସାତ ମର୍ଯ୍ୟାନୀ, ଅର୍ଥାଏ ସୌମୀ, ଅର୍ଥାଏ ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟକର୍ମ ଲିଙ୍କପଣ କରିଯାଇଛେ; ସେ କେହ ତାହାର ଏକଟୀଓ କରେ ମେଇ ପାପୀ(୧) । ଅଧି ମୁଦ୍ୟକେ ପାପ ହେତେ କନ୍ଦ ରାଖେନ, ତିନି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ମୁଦ୍ୟର ଭବନେ ଥାକେନ, ମୁଦ୍ୟକିରଣେର ବିଚରଣ ମାର୍ଗେ ଏବଂ ଜଲେର ମଧ୍ୟ ଥାକେନ ।

୭ । ଜେମ୍‌ପ୍ରିଇ ଅସ୍ତ୍ର ବଟେନ, ସତ୍ତ୍ଵ ବଟେନ(୨) । ତିନି ପରମଧାରେ ଆଇଛେ, ତିନି ଆକାଶର ଉପରେ ଦୂର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଅଶ୍ୟାଯାଇଛେ । ଅମ୍ବିଇ ଆମା ଦିଗେର ଅଶ୍ୟା ଅଶ୍ୟାଯାଇଛେ, ତିନି ଯଜ୍ଞର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କାଳେ ଅବହିତ ଛିଲେନ । ତିନି ହୃଦୟ ବଟେନ, ଗାଢ଼ୀ ବଟେନ, ଅର୍ଥାଏ ତ୍ରୌପୁରୁଷ ଉଭୟରପୀ ॥

(୧) ବାତ ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ ସଥୀ, ବ୍ରକ୍ଷହତ୍ୟା, ମୁରାପାନ, ଚୋର୍ଯ୍ୟ, ଗୁରୁପତ୍ରିଗମନ, ପୁନଃପୁନଃ ପାପାଚରଣ, ପାପ କରିଯା ଥିବାକାରୀ ମା କରା । ନାଯତଃ । କିନ୍ତୁ ମାରଣେର ଏହ ବ୍ୟାଧ୍ୟା ପୌରାଣିକ ମତ ଲଜ୍ଜା, ଈବଦିକ ନହେ ।

(୨) ଏହଲେ ହଟିର ପୁର୍ବେ ଜଗତେର ସେ ଅପରିଣିତ ଅବସ୍ଥା ହିଲ, ତାହାକେ ଅମ୍ବ ବଲା ହେଇଯାଇଛେ । ଆରହଟିର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥା ମତ । ନାଯତଃ ।

୪୯ ଅଧ୍ୟାୟ ।

୬ ପୃଷ୍ଠା ।

ଅଥି ଦେବତା । ତିତ ରୁଦ୍ଧି ।

୧ । ଏହି ସେଇ ଅଗ୍ନି, ଯଜ୍ଞେର ସମୟ ଯାହାକେ ଶ୍ଵବ କରିଯା ତୋହାର ଆଶ୍ରମ ପାଞ୍ଚରା ଘାସ ଏବଂ ନିଜ ଗୃହେ ଅଶେଷ ପ୍ରକାର ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତର ପ୍ରାଣ ହଣ୍ଡା ପାଞ୍ଚ ହଣ୍ଡା ଯାଏ ; ଯିନି ଦୌଷିଣ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ ଏବଂ ପୂର୍ବାକିରଣ ଅପେକ୍ଷା ଉଜ୍ଜ୍ଵଳତର ଆଲୋକେ ପରିଚନ ହଇଯା ସର୍ବତ୍ର ବିଚରଣ କରେନ ।

୨ । ଯିମି ଦୁର୍ବର୍ଷ ଏବଂ ଯଜ୍ଞେର ଅଧିପତି ଏବଂ ଦୌଷିଣ୍ୟଶୀଳ, ତିମି ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ-କିରଣଶୁଲେର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦୀପ ହଇତେହେଲ । ଯିମି ନିଜ ଯିତ୍ରସଙ୍ଗପ ଯଜମାନ-ଦିଗେର ଅତି ବନ୍ଧୁଜନୋଚିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଜନ୍ୟ ଉତ୍ତମ ଷୋଟକେର ମ୍ୟାନ୍ତ ଅଳ୍ପିଷ୍ଟ ଭାବେ ଆସିତେହେଲ ।

୩ । ତିମି ସର୍ବପ୍ରକାର ଦେବାରୀଧନର ଶ୍ରୁତି, ତିମି ସର୍ବତ୍ର ବିଚରଣ କରେନ, ଆତଃକାଳ ହଇତେଇ ତୋହାର ଅଭୂତ ଆରାଧ ହୟ, ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତାବାଦି ସେଇ ଅଗ୍ନିତେ ମନୋମତ ହୋଇମର ଦ୍ୱାରା ନିକ୍ଷେପ କରେନ, ତୋହା ହଇଲେଇ ତୋହାର ରୁଧ ବିପନ୍ନ-ଦିଗେର ରିକଟ ଦୁର୍ବର୍ଷ ହୟ ।

୪ । ସେଇ ଅଗ୍ନି ନିଜ ବଳେ ବଲୀ ହଇଯା ଏବଂ ଶ୍ଵବମୂହ ପ୍ରାଣ କରିତେ କବ୍ରିତେ କ୍ରତ ଗମମେ ଦେବତାଦିଗେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ଯାଇତେହେଲ । ତିମି ଶ୍ଵବ କରେନ, ହୋଇ କରେନ, ଦେବତାଦିଗକେ ଆହ୍ଵାନ କରେନ, ତିମିରେ ଅଧିବ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ; ତିମି ଦେବତାଦିଗେର ସହିତ ମିଳିତ ହଇଯା ତୋହାଦିଗକେ ଆନନ୍ଦନ କରିତେହେଲ ।

୫ । ସେଇ ଯେ ଅଗ୍ନି, ଯିମି ତୋଗ୍ୟବନ୍ଧ ଦ୍ୱାରା କରେନ, ଇନ୍ଦ୍ରେର ମ୍ୟାନ ଦୌଷିଣ୍ୟ ପାର, ତୋହାର ତୋହାକେ ନୟନ୍ତାର ଓ ଶ୍ଵବେର ଦ୍ୱାରା ସଂବର୍ଜନ କର । ତିମି ଧନେର କର୍ତ୍ତା, ତିମି ବିପନ୍ନପାତ୍ରବକାରୀ ଦେବତାଦିଗକେ ଭାବୁନ କରେନ, ତୋହାକେ ମେଧ୍ୟାବୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଜ୍ଞାତି ବାକୀ ଦ୍ୱାରା ଆପ୍ୟାନ୍ତିତ କରେନ ।

୬ । କ୍ରତଗାମୀ ଘୋଟିକେରା ସେମନ ଯୁଦ୍ଧେ ସାଇଁ, ତଜ୍ଜପ ଅଶେବ ଧନ ମେଇ ଅଗ୍ରିଲ ସହିତ ଯାଇଯା ମିଲିତ ହୁଏ । ହେ ଅଗ୍ରି ! ତୁ ଯି ଇନ୍ଦ୍ରେର ସହିତ ଏକତ୍ର ହେବା ଆମାଦିଗେର ମଞ୍ଜଲେର ଜନ୍ୟ ତୋମାର ଆସ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କର ।

୭ । ହେ ଅଗ୍ରି ! ତୁ ଯି ଜୟିବାର୍ମାତ୍ର ଯହତ୍ତା ଲାଭ କରିଲେ ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧ ଗ୍ରହଣ କରିଯାଇ ଆହୁତିଯୋଗୀ ହେଲେ । ଅତଏବ ତୋମାକେ ଦେଖିଯାଇ ଦେବତାର ତୋମାର ନିକଟେ ଆସିଲେନ ; ତୋହାର ତୋମାର ସହିତ ମିଲିତ ହଇଯା ସର୍ବାତ୍ମେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହେଲେନ ।

୭ ମୃତ ।

ଶବ୍ଦ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ ।

୧ । ହେ ଅଗ୍ରି ! ଆକାଶ ଓ ପୃଥିବୀ ହିତେ କଳ୍ୟାଣ ଆହରଣପୂର୍ବକ ଆମାଦିଗକେ ଦାଓ । ହେ ଦେବ ! ଆମାଦିଗେର ଯଜ୍ଞେର ଜନ୍ୟ ସର୍ବଅପକାର ଭାବ ଆହରଣ କର । ହେ ସୌମ୍ୟମୂର୍ତ୍ତି ! ଆମରା ଯେମ ତୋମାର ଜ୍ଞାନବାନ୍ ହୁଏ ; ହେ ଦେବ ! ତୋମାକେ ଯେ ଏତ ହୃଦ ହୃଦ ତୁବ ଅର୍ପଣ କରିତେଛି, ମେଇ କାରଣେ ଆମାଦିଗକେ ରଙ୍ଗା କର ।

୨ । ହେ ଅଗ୍ରି ! ତୋମାର ଜନ୍ୟ ଏଇ ସମ୍ପତ୍ତ ତୁବ ପ୍ରେସ୍ତୁତ ହଇଯାଇଛେ ; ତୁ ଯି ଯେ ସକଳ ଗୋଭୀ ଓ ଘୋଟିକ ଓ ଧନ ଦିଯାଇ, ତାହାର ହେ ଜନ୍ୟ ତୋମାର ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତନ କରା ହିତେଛେ । ହେ ସୌମ୍ୟମୂର୍ତ୍ତି ! ହେ ଧର୍ମକୁଳପ ! ଯଥନ ମହୁସ୍ୟ ତୋମାର ନିକଟ ତୋଗ୍ୟବସ୍ତୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ, ତଥନ ତାହାର ଅମେକ ପ୍ରକାର ତୁବ ଆସିଯା ଉପାସ୍ତୁତ ହୁଏ ।

୩ । ଅଗ୍ରିକେ ଆୟି ପିତା ଓ ଆସ୍ତୀର ଜ୍ଞାନ କରି ; ଅଗ୍ରିଇ ଭାତା ; ଅଗ୍ରିଇ ଚିରକାଳେର ବନ୍ଧୁ, ଯେମନ ଆକାଶରେ ଶୁଭବନ୍ ଶ୍ରୀଯମଣ୍ଡଳକେ ଲୋକେ ଆରାଧନୀ କରେ, ତଜ୍ଜପ ଆୟି ପ୍ରକାଣ ଅଗ୍ରି ମୁର୍ଦ୍ଧିକେଇ ମେବା କରିଯା ଥାକି ।

୪ । ହେ ଅଗ୍ରି ! ଏଇ ସକଳ ତୁବ ସମ୍ପଦ ହଇଯାଇଛେ, ଏଇ ତୁବ ହିତେଇ ଆମରା ସକଳ ବନ୍ଧୁ ପାଇଯା ଥାକି । ଆୟି ମେଇ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯାହାର ଭବନେ ତୁ ଯି ରିତ୍ୟ ମିତ୍ୟ ଦେବତାଦିଗକେ ଆହୁନ କର ଏବଂ ରଙ୍ଗା କର । ମେଇ ଆୟି ଯେମ ଯଜ୍ଞବାନ୍ ହୁଏ, ଯେମ ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ଘୋଟିକ ଓ ଶୁଭୁର ଅର୍ପ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ, ଯେମ ଉତ୍ସୁଳ ଆଲୋକମଞ୍ଚ ଦିଲେ ତୋମାର ଉପର ହୋମେର ଦ୍ରବ୍ୟ ଅର୍ପଣ କରି ।

৫। উজ্জলমূর্তিধারী পুরুষেরা অগ্নিকে আধার করিলেন, প্রাচীর বন্ধুর ন্যায় তাঁহাকে সন্তুষ্ট করা উচিত; তিনি যজ্ঞের পুরোহিত, যজ্ঞের সমাপনকর্তা। মযুরবর্ণ বাহসংগ্রামপূর্বক সেই অগ্নিকে অগ্ন হাতে করিলেন। তিনি রূপধারী দেবতাদিগকে আহ্বান করিবেন বলিয়া তাঁহাকে সংহাপন করা হইল।

৬। হে দেব! দিবালোকবাসী দেবতাদিগকে তুমি নিজেই অচ'না কর। অপরিণতমতি বির্বোধ মযুর্য তোমার কি সাহায্য করিবে। যেকপ তুমি সময়ে সময়ে দেবতাদিগকে অচ'না কর, তজ্জপ হে সৌম্যমূর্তি! তোমার, আগমার উদ্দেশ্যেও তুমি যজ্ঞ সম্পন্ন কর।

৭। হে অগ্নি! আমাদিগের রক্ষাকর্তা হও, আমাদিগের গাত্তীগণের রক্ষাকর্তা হও, আমাদিগের অন্নের উৎপাদনকর্তা এবং অন্নের সঞ্চয়কর্তা হও। হে পুজনীয়! হোম করিবার সামগ্রী সমস্ত আমাদিগকে দান কর, সাবধান হইয়া আমাদিগের দেহ রক্ষা কর।

৮ শৃঙ্খল।

প্রথমে অগ্নি, পরে ইন্দ্র দেবতা। তিশিরা বিবি।

১। একাণ পতাকা লইয়া অগ্নি যাইতেছেন। হৃষের ন্যায় শস্ত করিতেছেন, শব্দে ছালোক ও ছুলোক শব্দায়মান। গগমের কি দূর, কি নিকট, সকল স্থান ব্যাপিয়া ফেলিলেন। জলের ভাণ্ডারের মিকট, অর্থাৎ আকৃষ্ণে, তিনি একাণ মূর্তিতে (অর্থাৎ বিদ্যুতের আকারে) বৃক্ষি প্রাণ হইলেন।

২। অগ্নি অল্পবয়স্ত হৃষের ন্যায় আঘোন করিলেন, দেখ তাঁহার শিথাই তাঁহার কহুন। বৎসটা দেখিতে সুন্দী, কত খেলা খেলিতেছে, শব্দ করিতেছে। দেবারাধনার কালে কত উৎসাহ প্রদর্শন করিতেছে এবং সর্বাণ্যে আপনা হইতেই আপন স্থানে যাইতেছে।

৩। ছালোক ও ছুলোক অগ্নির পিতা যাতার তুল্য, তাঁহাদিগের মন্তকে ইনি আরোহণ অর্থাৎ শিথা বিস্তার করেন। এই বৌরের অছির-মূর্তিকে যজ্ঞে আধার করা হইল। ইনি যথম চলিলেন, তখন যজ্ঞ স্থানের

ଲୋକେରା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗବ୍ୟାପୀ ଇହାର ଦୌଷିଖିଶିଷ୍ଟ ମୂର୍ଦ୍ଦିସମୁହେର ନିକଟବର୍ତ୍ତୋ ହଇଲ ।

୪ । ହେ ଧର ସ୍ଵରୂପ ! ଏତି ଦିନ ଅଭିତେ ତୁମି ଅଗ୍ରେ ଆସିଯା ଥାକ । ରାତ୍ରି ଓ ଦିନେର ସଙ୍କଳମରେ ତୁମି ଦୌଷିଖାଲୀ ହୋ । ତୁମି ନିଜ ଦେହ ହିତେ ଶୃର୍ଯ୍ୟେର ବ୍ୟାଯ ତେଜଃ ଉତ୍ପାଦନପୂର୍ବକ ଯଜ୍ଞେର ଜମା ମଞ୍ଚଶାଳେ ଉପବୈଶନ କର ।

୫ । ହେ ଅପ୍ତି ! ତୁମି ମହଞ୍ଚଳ ଯଜ୍ଞେର ଚକ୍ରସ୍ଵରୂପ । ସଥଳ ତୁମି ଯଜ୍ଞେର ଜମ୍ୟ ଗ୍ରହ କର, ତେଜାଲେ ତୁମି ଆବରଣକାରୀ ରକ୍ତକର୍ତ୍ତୀ ହଇଯା ଥାକ । ହେ ବୁଦ୍ଧିମାନ ! ତୁମି ଜଳେର ପୌତ୍ର(୧) । ଯାହାର ଆହୁତି ଗ୍ରହଣ କର, ତୁମି ତାହାର ଦୃଢ଼ ହଇଯା ଥାକ ।

୬ । ହେ ଅପ୍ତି ! ତୁମି ଯେ ଆକାଶେ ଲିଯୁଃ ଲାମକ ସୋଟକେର ସହିତ ବାୟୁର ମଙ୍ଗେ ଘିଲିତ ହୋ, ତଥାର ତୁମି ଯଜ୍ଞେର ବିର୍ବାହକର୍ତ୍ତୀ ଏବଂ ଜଳେର ପ୍ରେରଣକର୍ତ୍ତୀ ହଇଯା ଥାକ । ତୁମି ଆକାଶେର ଦିକେ ତୋମାର ମନ୍ତ୍ରକ ଉତ୍ତେଜନ କର । ହେ ଅପ୍ତି ! ସର୍ବବନ୍ଧ ପ୍ରଦାନକାରୀଙ୍ଗୀ ଶିଥାସ୍ଵରୂପ ତୋମାର 'ଜିହ୍ଵା'ର ଟପର ତୁମି ହୋଇର ଦ୍ରବ୍ୟ ବହନ କର ।

୭ । ତ୍ରିତ ଯଜ୍ଞ କରିଯା ଏହ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଲେମ, ତାହାର ଇଚ୍ଛା ଯେ, ଯଜ୍ଞେର ସଥ୍ୟ ପିତାର ଧ୍ୟାନ କରିଯା ଲାଭ ବିପଦେ ରଙ୍ଗା ପାନ । ତିଲି ପ୍ରାର୍ଥନାର ଅନୁରୋଧେ ପିତାମହାତାର ତିକଟେ ଉପଗ୍ରହ ବାକ୍ୟ ବଲିତେ ବଲିତେ ଯୁଦ୍ଧେର ଅନ୍ତରେ ଲାଇତେ ଗେଲେମ ।

୮ । ଆଶ୍ରେର ପୁତ୍ର ମେଇ ତ୍ରିତ, ଇଞ୍ଜକର୍ତ୍ତୁକ ପ୍ରେରିତ ହଇଯା ନିଜ ପିତାର ଯୁକ୍ତାନ୍ତ୍ର ସକଳ ଗ୍ରହପୂର୍ବକ ମୁଦ୍ର କରିଲେମ । ମଞ୍ଚରଣ୍ଣ୍ଣ ତିଶିରାକେ(୨) ବଧ କରିଲେମ । ତୁମୋର ପୁତ୍ରେର ଗାତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ର ଅପରହଣ କରିଲେମ ।

(୧) ଜଳେର ପୁତ୍ର ଯେଉଁ ଯେଉଁ ପୁତ୍ର ବିହ୍ୟୁ, ଅର୍ଦ୍ଦ ଅପ୍ତି । ଲାଯଣ ।

(୨) "The three-headed seven-rayed (monster)."—Muir's *Sanskrit Texts*, vol. V (1884), p. 230.

୯ । ଶିଷ୍ଟପାଳନକର୍ତ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଭିମାନୀ ଓ ସର୍ବବ୍ୟାପି ଡେଜୋବିଶିଷ୍ଟ ହଟୋର ପୁଅକେ ବିଦୀର୍ଘ କରିଲେନ । ତିନି ଗାଭୀଦିଗଙ୍କେ ଆହ୍ଲାଦ କରିତେ କରିତେ ହଟୋର ପୁଅ ବିଶ୍ଵରୂପେର ତିଳ ମନ୍ତ୍ରକ ହେଦନ କରିଲେନ (୩) ।

୯ ଶ୍ଲକ୍ଷ ।

ଜଳ ଦେବତା । ମିଳୁଛୀପ ଖବି ଅଥବା ତିଶିଆ ଖବି ।

୧ । ହେ ଜଳ ! ତୁମ ମୁଖେର ଆଖାରସ୍ଵରୂପ । ତୁମ ଅବ୍ର ସଞ୍ଚାର କରିଯା ଦାଓ । ତୁମ ଅତି ଚର୍ବକାର ହଣ୍ଡି ଦାନ କର ।

୨ । ହେ ଜଳଗଣ ! ତୋମରା ସ୍ନେହସ୍ଥୀ ଅମନୀର ଲ୍ୟାଙ୍କ, ତୋମାଦିଗେର ଯେ ବୁମ ଅର୍ତ୍ତ ମୁଖକର, ଆମାଦିଗଙ୍କେ ତାହାର ଭାଗୀ କର ।

୩ । ହେ ଜଳଗଣ ! ସେ ପାପେର କ୍ଷଯେର ଲିମିତ ତୋମରୀ ଏକ୍ଷୁତ ଆହ, ମେହି ପାପକ୍ଷୟ କାମନାୟ ଆମରୀ ତୋମାଦିଗଙ୍କେ ମନ୍ତ୍ରକେ ଲିଙ୍କେଣ କରି । ତୋମରୀ ଆମାଦିଗେର ବଂଶ ହନ୍ତି କର ।

୪ । ଜଳସ୍ଵରୂପ ଦେବତାଗଣ ଆମାଦିଗେର ଯଜ୍ଞେର ଅଳ୍ୟ ମୁଖ ବିଧୀନ କରନ, ପାଲେର ଉପଯୋଗୀ ହଟେ, ମଜଳ ବିଧାନ ଓ ଅବସଳ ମିବାରଣ କରନ, ଆମାଦିଗେର ମନ୍ତ୍ରକେ କ୍ଷରିତ ହଟେ ।

୫ । ଅଭିନବିତ ବନ୍ଧୁର ଅଧୀଶ୍ଵର ଜଳେଇ ଆହେ, ଯହୁର୍ବାଦିଗଙ୍କେ ତୋତାରେଇ ବାସ କାରାଇଯା ଥାକେନ ; ମେହି ଜଳଦିଗଙ୍କେ ଆମି ଶୁଷ୍ଠେର ଜଳ ଆର୍ଥମା କରି ।

୬ । ମୋମ ଆର୍ବାକେ ବଲିଯାହେ ଯେ, ଅଳେର ଘର୍ଯ୍ୟ ତାବେ ଶୁଷ୍ଠ ଶୁଷ୍ଠ ଆହେ ଏବଂ ଅଗତେର ମୁଖକର ଅଗ୍ନିଓ ଆହେ ।

୭ । ହେ ଜଳଗଣ ! ଆର୍ବାର ଦେହରଙ୍କାରୀ ଶୁଷ୍ଠ ପରିପୁଣ୍ଟ କର, ସେଇ ଆମରୀ ବର୍କାଳ ଶୂର୍ଯ୍ୟକେ ଦେଖିତେ ପାଇ ।

(୩) ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଓ ହିତେର ହଟୋର ମହିତ ବୈରତାର ହିଲ ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ର ହଟୋର ପୁଅ ବିଶ୍ଵରୂପକେ ହନ୍ତ କରେନ, ଏତପ ଏକଟେ ବୈଦିକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଆହେ, ତାହା ଆମା ପୁରୋହିତ ବଲିଯାଇଛି, ତୋତାର ପ୍ରାକୃତିକ ଅର୍ଦ୍ଧ ବୁଦ୍ଧିତେ ପାରି ଦୀଇ ।

୭ । ତୁମି ସମ୍ମାନ, ଆମି ସମ୍ମାନ, ତୁମି ଆମାର ପ୍ରତି ଅଭିନାସ୍ୟକ୍ତ ହୁଏ, ଏହି ଏକ ଛାନ୍ଦେ ଉଭୟେ ଶଯଳ କରି । ପଢ଼ୁଣୀ ଯେମନ ପତିର ନିକଟ, ତଙ୍କପାଇଁ ଆମି ତୋମାର ନିକଟ ନିଜ ଦେହ ଉଦ୍‌ସାଟନ କରିଯାଇ ଦିଇ । ରୁଥ ଧାରଣକାରୀ ଚକ୍ରଦର୍ଶର ଲ୍ୟାଙ୍କ ଏହି, ଆମରା ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ହୁଏ ହୁଏ ।

୮ । (ସମେର ଉତ୍ତର) — ଏହି ଯେ ସକଳ ଦେବତାଦିଗେର ଘଷ୍ଟଚର, ଇହାଦେର ସର୍ବତ୍ର ଗତିବିଧି, ଇହାରୀ ଚକ୍ରଃ ନିଯମିତ କରେ ନା । ହେ ସାଥୀଦାୟିନୀ(୬) ଯାଂକି, ଶୌଭ୍ର ଅମ୍ଭୋର ନିକଟ ଗମନ କର ; ରୁଥ ଧାରଣକାରୀ ଚକ୍ରଦର୍ଶର ଲ୍ୟାଙ୍କ ତାହାର ସହିତ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ କର ।

୯ । କି ଦିବସେ, କି ରାତ୍ରିତେ, ସଜ୍ଜର ଭାଗ ସେମ ସମକେ ଦାନ କରା ହୁଏ, ଶୂର୍ଯ୍ୟର ଡେଜଃ ସେମ ପୁନଃ ପୁନଃ ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଏ । ଦ୍ୟାଲୋକ ଓ ଚୁଲୋକ ଔହୁପୁରସ୍ଵରସ ସମେର ଆଜ୍ଞାୟ । ସମ୍ମୀ ଯାଇଯା ସମେର ଆତ୍ମା ଭିନ୍ନ ଅଳ୍ୟ ପୁରସ୍ଵରସ ଆପର କରନ୍ତି(୭) ।

୧୦ । ଭବିଷ୍ୟତେ ଏହିମ ସୁଗ୍ରୀହ ହେବେ, ସଥମ ଭାତୀ ଭାଗୀତେ ସହବାସ କରିବେ । ହେ ମୁଦ୍ରାରି ! ଆମି ଭିନ୍ନ ଅଳ୍ୟ ପୁରସ୍ଵରକେ ପତିତେ ବ୍ୟବସାରିତ କର । ତିନି ସଥମ ରେତଃ ମେକ କରିବେ, ତଥମ ତୁହାକେ ବାହୁଦ୍ଵାରା ଆଲିଙ୍ଗନ କର ।

୧୧ । (ସମୀର ଉତ୍ତର) — ମେ କିମେର ଆତ୍ମା, ସଦି ମେ ସହେତୁ ଭଗିନୀ ଅନାଥୀ ହୁଏ ? ମେ କିମେର ଭଗିନୀ, ସଦି ମେହି ଭଗନୀ ସହେତୁ ଭ୍ରାତାର ଛୁଟୁଥ ଦୂର ନା ହୁଏ ? ଆମି ଅଭିନାସ୍ୟ ଶୁର୍କିତା ହେଇଯା ଏତ କରିଯା ବଲିତେଛି ; ତୋମାର ଶରୀରେ ଆମାର ଶରୀରେ ମିଳାଇଯା ଦାନ ।

୧୨ । (ସମେର ଉତ୍ତର) — ତୋମାର ଶରୀରେ ସହିତ ଆମାର ଶରୀର ମିଳାଇତେ ଇହାମ ମାଇ । ଭଗନୀତେ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପଗତ ହୁଏ, ତୁହାକେ ପାପୀ କହେ । ଆମି ତିର ଅଳ୍ୟ ପୁରସ୍ଵର ସହିତ ଆମୋଦ ଆଜ୍ଞାଦେର ଚେଷ୍ଟା ଦେଖ । ହେ ମୁଦ୍ରାରି ! ତୋମାର ଆତ୍ମାର ତାମ୍ଭଗ ଅଭିନାସ ମାଇ ।

୧୩ । (ସମୀର ଉତ୍ତର) — ହାର୍ ! ଯଥ ! ତୁମି ନିତାନ୍ତ ଦୁର୍ବିଲ ପୁରସ୍ଵର ଦେଖିତେହି ! ଏ ତୋମାର କି ଏକାର ମନ, କି ଏକାର ଅନ୍ତଃକୁଳ, ଆମି କିଛୁଇ ବୁଝିତେ

(୬) ଏଥାମେଓ “ଅହନଃ” ଶବ୍ଦ ଆହେ ।

(୭) Muir ଏହି ଶବ୍ଦ ସମୀର ଉତ୍ତର କରିଯାଇଛେ ।

ପାରିତେଛି ନା, ସେଇପଣ ରଙ୍ଗୁ ଘୋଟକକେ-ବେଣ୍ଟିମ କରେ, କିମ୍ବା ସେଇପଣ ଲତା ହୁକକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରେ, ତକ୍କପ ଅନ୍ୟ ନାରୀ ଅନ୍ତାମେଇ ତୋମାକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରେ, ଅଥଚ ଆମାକେ ତୁମି ବିମୁଖ !

୧୪ । (ଥମେର ଉତ୍ତର) — ହେ ଯୁଦ୍ଧ ! ତୁମିଓ ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷକେଇ ଉତ୍ତମରାପେ ଆଲିଙ୍ଗନ କର । ସେଇପଣ ଲତା ହୁକକେ, ତକ୍କପ ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷଇ ତୋମାକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରକ । ତାହାରି ତୁମି ମନ ହରଣ କର, ମେଓ ତୋମାର ସମୋହରଣ କରକ । ତାହାରେଇ ତୁମି ସହବାମେର ବ୍ୟବହାର ହିର କର, ତାହାତେଇ ମଜ୍ଜା ହଇବେ ।

୧୧ ମୁଖ ।

ଅମ୍ବି ଦେବତା । ହବିର୍ଦ୍ଦ୍ଵାର ଥିବ ।

୧ । ମେଇ ମହତ୍ୱରୁକ୍ତ ଦୁର୍ଦ୍ଵାରା ଅଗ୍ନି ହଞ୍ଚିବର୍ଧନେର ମୂଳୀଭୂତ, ତିନି ଉଚ୍ଚଜ୍ଞ ଆକାଶ ହଇତେ ଆଶ୍ରମ୍ୟ ମୋହମ ପ୍ରକିର୍ଯ୍ୟାନ୍ତାରୀ ଜଳ ମୋହମ କରିଲେମ । ସେ ଇପଣ ବକଣ, ତକ୍କପ ତିନିଓ ମିଜ ଜାନେ ସର୍ବଜ୍ଞ ହିଇରା ଆଚେନ । ତିନି ଯଜ୍ଞେର ମୂଳ, ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଯେ, ଯଜ୍ଞେର ଉପଯୁକ୍ତ ସର୍ବସମୟେଇ ତିନି ଯଜ୍ଞ ସଂପାଦ କରନ ।

୨ । ଗନ୍ଧର୍ମୀ ଓ ଅପ୍ୟା ଯୋହଣ(୧) ଶ୍ରୀ କରିତେହେଲ । ମନ ଯେ କ୍ଷବ କରିତେହେଲ, ତାହାତେ ଆମାର ମନ୍ଦ ସଂଧ୍ୟୋଗ ହିତକ । ଅଦିତ୍ୟଦେବୀ ଆମାଦିଗକେ ତାରେ ଅଭିନବିତ ଫଳେର ମଧ୍ୟ ଲଇରା ଚଲୁମ । ଆମାଦିଗେର ଜୋଠ ଭାତୀ ସର୍ବାତ୍ମେ ଶ୍ରୀ କରିତେହେଲ(୨) ।

୩ । ଯେଇ ମାତ୍ର ଗଗମବିହାରିଣୀ, ଶାନ୍ତିମାନୀ, କଲ୍ୟାଣମୂର୍ତ୍ତି ଚିରପରିଚିତୀ ଉଦ୍‌ବାଦେବୀ ମୁଦ୍ରାକେ ଦେଖୁ ଦିଲେମ, ତଥମହି ଯଜ୍ଞେର ଅନ୍ୟ ଅଗ୍ନିକେ ଉଠିପାଦିଲ କରି ହଇଲ ; ସାହାରୀ ଯଜ୍ଞେର ଅଭିନାୟୀ, ଏହି ଅଗ୍ନି ତାହାଦିଗେର ଅଭିନୀତିରୁକ୍ତ ; ଇମି ଦେବତାଦିଗକେ ଆହାରନ କରେଲ ।

୪ । ଶ୍ୟେମପଣୀ ଅଗ୍ନିକର୍ତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରେରିତ ହିଇଯା ଯଜ୍ଞେ ମେଇ ହର୍ବର୍ତ୍ତି ଗର୍ଭ-ବ୍ୟାପୀ ସର୍ବଜ୍ଞ ସୋମକେ ଆଲିଯା ଦେଲ । ସଥଳ ଆଶ୍ୟ ମୁଦ୍ରାଗଣ ସୌଶ୍ୟମୂର୍ତ୍ତି ଓ

(୧) ଅପ୍ୟା ବୋରଣୀ ଅର୍ଦ୍ଦ ଉତ୍ତା । ପୁରୋର ମୁକ୍ତେର ୪ ଥକେର ଟିକା ଦେଖ । ପର୍ବତୀ ଅର୍ଦ୍ଦ ସବୁ ହୁଏ, ତବେ ଗନ୍ଧର୍ମୀ ଅର୍ଦ୍ଦ ଓ ମୁଦ୍ରାପଣୀ ଉତ୍ତା ।

(୨) ନାରାଣ ତିରକପ ବାନ୍ଧ୍ୟ ଦିଲାହେଲ ।

ଦେବଭାଦିଗେର ଆମାନକାରୀ ଅପ୍ରିକେ ବେଷ୍ଟନ କରିଯା ଅବହିତ ହେବ, ତଥାବ୍ତିବ୍ୟାକ ଉଠିଲେ ।

୫ । ହେ ଅପ୍ରି ! ଯେତେପ ସାମ ପଶୁର ପକ୍ଷେ, ତଜପ ତୁମି ସର୍ବଦାଇ ଆମାନିଗେର ପକ୍ଷେ ପ୍ରିସ । ମହୁଷୋର ଆହୁତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଇଯା ତୁମି ଉତ୍ତମରାପେ ଯଜ୍ଞ ସମ୍ପଦ କର । ଯେଥାବୀ ବ୍ୟକ୍ତିର କ୍ଷତିବାକ୍ୟ ଏହଙ୍କରିତିକ ଏବଂ ହୋମେର ଦ୍ରବ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଇଯା ତୁମି ବିନ୍ଦୁର ଦେବତା ଲଇଯା ଏସ ।

୬ । ହେ ଅପ୍ରି ! ତୋମାର ଶିଥାକେ ତୋମାର ମାତାପିତାନ୍ତକପ ଦ୍ୟାବା-
ପୃଥିବୀର ଦିକେ ପ୍ରେରଣ କର । ଯେତେପ ଜୀର୍ଣ୍ଣକାରୀ ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ଆପନାର ଆଲୋକ
ଦ୍ୱାଳୋକ ଓ ଭୁଲୋକେ ଭାଗ କରିଯା ଦେବ । ଯଜ୍ଞାଭିଲାଷୀ ଦେବଭାଦିଗେର
ଉଦ୍ଦେଶେ ହଜ୍ଜକର୍ତ୍ତା ଯଜ୍ଞ କରିତେ ଉନ୍ନତ, ତିନି ମନେର ସହିତ ବ୍ୟାଗ୍ର ହଇଯା-
ଛେନ । ଅପ୍ରି କ୍ଷତିକର୍ତ୍ତି କରିଯା ଦିତେଛେନ । ଅଧାର ପୁରୋହିତ ଉତ୍ତମରାପେ
କର୍ମ ସମ୍ପଦ କରିବାର ଜଳ ଉତ୍ସୁକ ହଇଯାଛେନ ଏବଂ କ୍ଷତି ବାଢ଼ାଇଥା ଦିତେ-
ଛେନ । ବ୍ରଜୀ ନାମକ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ପୁରୋହିତ ମନେ ମନେ ଆଶକ୍ତା କରିତେଛେ,
ପାହେ କୋର ଦୋଷ ସଟେ ।

୭ । ହେ ବଲେର ପତ୍ର ଅପ୍ରି ! ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ତୋମାର ଅନୁଗ୍ରହ ଲାଭ କରିଯାଛେ,
ତାହାର ଯଶ ସର୍ବାତିଶାୟୀ । ମେ ଅନ୍ନ ବିତରଣ କରେ, ଘୋଟନଗଣ ତାହାକେ ବହନ
କରେ, ତାହାର ମୂର୍ତ୍ତି ଉତ୍ତଜ୍ଜ୍ଵଳ ଓ ବଲିଷ୍ଠ, ମେ ଦିନ ଦିନ ଅଧିକ ମୁଖୀ ହୁଁ ।

୮ । ହେ ପୂଜୀଯ ଅପ୍ରି ! ସଥଳ ଆମରୀ ଏହି ସମ୍ପଦ ପୁଞ୍ଜ ପୁଞ୍ଜ କ୍ଷତି
ଦେବଭାଦିଗେର ଯଜ୍ଞ ଉଦ୍ଦେଶେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି, ମେହି ସମୟେ ରମଣୀୟ ବ୍ୟାକ
ଆମାନିଗେକେ ଦିଓ । ହେ ଯଜୀଯଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରହଙ୍କାରୀ ! ଆମରା ଯେମ ଇହା ହିତେ
ଥିଲେର ଅଂଶ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୈ ।

୯ । ଆମାନିଗେର ଗୃହେ ସର୍ବଦେବତାର ଉଦ୍ଦେଶେ ଏହି ସେ ଯଜ୍ଞ ହିତେଛେ,
ହିହାତେ, ହେ ଅପ୍ରି ! ତୁମି ଆମାନିଗେର କଥା ଅବଣ କରିବୋ । ଅନୁତକ୍ଷରଣ
କରେ, ଏତାଦୁଶ ରଥ ଯୋଜନା କର । ଦେବଭାଦିଗେର ଜନକଜମନୀ ଦ୍ୟାବା-
ପୃଥିବୀକେ ଆମାନିଗେର ନିକଟ ଲଇଯା ଏସ, ତୁମି ଏହି ଛାନେଇ ଥାକ । ଦେବଭା-
ଦିଗର ନିକଟ ହିତେ ତୁମି ଅପସ୍ତ୍ର ହିଏ ନା ।

୧୨ ଶ୍ରୀ ।

ଅପି ଦେବତା । ଇବିକ୍ଷାନ ଋଷି ।

୧। ହୁମୋକ ଓ ଛୁଲୋକ ହୁହାରା ଯଜ୍ଞେର ସମୟ ସରିପ୍ରଥମ ଅପିକେ ଆହୁାନ କରନ, ତାହାଦେ: ମେଇ ଆହୁାନ ସତ୍ୟ ହୁକ । ତଥାନ ଅପି ଯଜ୍ଞେର ଜଳ୍ୟ ମହୁସ୍ୟନିଗକେ ଶ୍ରେଣ କରିଯା ଆପନ ଶିଖ୍ୟ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଦେବତାଦିଗେର ଆହୁାମେର ଓ ନ୍ୟ ଉପବେଶନ କରନ ।

୨। ହେ ଅପି ! ତୁମ ନିଜେ ଦେବ, ଅମ୍ବାନ୍ୟ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଗମନ-ପୂର୍ବକ ଆମାଦିଗେର ସଜ୍ଜ ଓ ହୋମେର ଦ୍ରବ୍ୟ ବହମ କରିଯା ଲଇଯା ଯାଏ । ତୁମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ତୁମ ବିଜ୍ଞାତ; ଧୂମି ତୋମାର ପତାକା । ତୁମ ଅଞ୍ଜଲିତ ହଇଯା ସରଳ ଶିଖ୍ୟ ଧାରଣ କର; ତୁମ ହୋତା ଓ ନିତ୍ୟ ବାକ୍ୟପ୍ରୟୋଗମହିକାରେ ସଜ୍ଜ କରିବେ ତୋମାର ତୁଳ୍ୟ କେହ ନାହିଁ ।

୩। ଅପିଦେବ ଆପନା ହଇତେ ଯେ ଜଳ ଉପାର୍ଜନ କରେମ, ତାହାତେ ଉଦ୍‌ଭିଜ୍ଜଗନ ଉଂପନ୍ନ ହଇଯା ପୃଥିବୀକେ ପାଲନ କରେ । ପରେ ସମ୍ପନ୍ନ ଦେବଗନ ତୋମାର ମେଇ ଜଳ ବିତରଣେର ବିଷ୍ଣୁ ଗାନ କରେନ । ତୋମାର ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଶିଖ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗେର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରକାରୀ ହୁଣ୍ଡିବାରି ଦୋହଳ କରେ ।

୪। ହେ ଅପି ! ଆମାଦିଗେର ସଜ୍ଜକାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦ କର । ହେ ଦ୍ୟାବା-ପୃଥିବୀ ! ଆସି ତୋମାଦିଗକେ ଶ୍ରବ କରି । ହେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ହୁଣ୍ଡି ବର୍ଷଣକାରୀ ! ଆମାର ଶ୍ରବ ଅବଶ କର । ଯଥମ ଶ୍ରବକର୍ତ୍ତାରୀ ଯଜ୍ଞେର ସମୟ ଶ୍ରବ କରିଲେ, ହେ ଜଳକଜଳନୀ ! ତଥାନ ମଧୁତୁଳ୍ୟ ଜଳ ବର୍ଷଣ କରିଯା ଆମାଦିଗେର ମାଲିନ୍ୟ ଅପ-ନୟମ କର ।

୫। ଅପି କି ତବେ ଆମାଦିଗେର ହୋମ ପ୍ରାଣ କରିଯାଇଛେ ? ଆହୁରୀ କି ତୋହାର ଉପଯୁକ୍ତ ପୁଣ୍ୟ କରିବେ ପାରିଯାଇଛି ? କେହ ଏ ତୋହା ଆମେ ? ବଜ୍ରକେ ଆହୁାନ କରିଲ ତିନି ଯେମେ ଆମେ, ଭଜନ ଅପି ଆସିବେ ପାରେନ । ଆମାଦିଗେର ଏଇ ଜ୍ଞାନବାକ୍ୟ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଗମନ କରକ । ଆହୁ ଯାହା କିଛୁ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଆହେ, ତାହାଓ ଦେବତାଦିଗେତ୍ର ନିକଟ ଗମନ କରକ ।

୬ । ଏକଣେ ଅମୃତେ ଆହୁତି ଦୁଃମାଧ୍ୟ, କାରଣ ଏକବଂଶୀରୀ ଓ ତିବ୍ର କ୍ରପଧାରିଣୀ ଦେବତା ରହିଯାଛେ । ହେ ମହାନ୍ ଅପ୍ତି ! ଯେ ବାଜ୍ଞା ଯମେର ଅମୃତା ଲାଭ କରିଯାଛେ, ସାବଧାନଭାସହକାରେ ତାହାକେ ରକ୍ଷା କର(୧) ।

୭ । ମେଇ ଅପ୍ତି ଉପଶ୍ଚିତ ଥାକିଲେଇ ଯଜ୍ଞ ଦେବତାଦିଗେର ଆମୋଦ ହୁଏ, ଏଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତା ଅପ୍ତିକେ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତାବ୍ୟକ୍ତିର ଗୁରୁ ହୁଅପଣା କରା ହୁଏ । ଦେବତାରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ୍ୟରେ ଆମୋଦ ସଂଖ୍ୟା କରିଯାଇ ରାଖିଯାଛେ ଏବଂ ଚଞ୍ଚେତେ ବ୍ରାହ୍ମି ମନୁଷ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା କରିଯାଇ ରାଖିଯାଛେ । ତାହାରୀ ନିରନ୍ତର ଦୌଷିଣ୍ୟ ଆପ୍ତ ହିଁଯା ଥାକେ ।

୮ । ଯେ ନିର୍ଗୃତ ଜ୍ଞାନସ୍ଵର୍ଗ ଅପ୍ତି ଉପଶ୍ଚିତ ଥାକିଲେ ଦେବତାରୀ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ଦ୍ରାଦନ କରେନ, ତୋହାର ବିଷୟ ଆମରୀ ଅବଗତ ନହି । ଏଇ ଯଜ୍ଞ ମିତ୍ର ଓ ଅଦିତି ଓ ନବିତାଦେବ ଯେମ ଆମାଦିଗକେ ବର୍କଗଦେବେର ନିକଟ ନିରାପଦ୍ଧାରୀ ବଲିଯା ଆନନ୍ଦିଯା ଦେନ ।

୯ । ଆମାଦିଗେର ଗୃହେ ସର୍ବଦେବତାର ଉଦ୍ଦେଶେ ଏହି ଯେ ଯଜ୍ଞ ହିଁତେହେ, ଇହାତେ ହେ ଅପ୍ତି ! ତୁମ ଆମାଦିଗେର କଥା ଅବଳ କର । ଅମୃତ କରିବି କରେ, ଏତାଦୂଷ ରଥ ଯୋଜନା କର । ଦେବତାଦିଗେର ଜଳକଜଳନୀ ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀକେ ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ଲାଇଯା ଆଇସ । ତୁମ ଏହି ହାନେଇ ଥାକ, ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ହିଁତେ ଅଗ୍ରହତ ହିଁଏ ନା(୨) ।

୧୩ ଲୁଙ୍କ ।

ହବିର୍ଜାନ ମ୍ରାମକ ଶକ୍ଟିବୟ ଇହାର ଦେବତା, ଅର୍ଥାତ୍ ବନ୍ଦୀଯ ବିଷୟ । ବିବସ୍ତ ଖରି ।

୧ । ହେ ଶକ୍ଟିବୟ ! ଆମି ଆଚୀନ୍ତ୍ର ଉକ୍ତାରଣପୂର୍ବକ ହୋମେର ଜ୍ଞାନ ଆରୋପଣ କରିଯା ତୋମାଦିଗକେ ଯୋଜନା କରିତେହି । ଆମାର ଜ୍ଞାନିଧିକ ପଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆହୁତିର ମାତ୍ର ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଗମନ କରକ । ଯେନ ସେ ସକଳ ଅମୃତେର ପୁର୍ବ ଅର୍ଥାତ୍ ଦେବଗଣ ଜିବ୍ୟଧାରେ ଅଧିଷ୍ଠାନ କରିତେହେ, ତୋହାରୀ ସକଳେ ଅବଳ କରନ ।

(୧) ନାରଳ ଏହି ଖକ୍ରବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଲେ ନାହିଁ, ଇହାର ଅର୍ଥ ଅପରିକାର ।

(୨) ପୁର୍ବେର ଲୁଙ୍କର ଶେଷ ଖକ୍ରର ସହିତ ଏହି ଖକ୍ର ଏକଇ ।

୨ । ସେକାଳେ ତୋମରା ଯଥକ ମନ୍ତ୍ରାଲେର ଲ୍ୟାଙ୍କ ଗମନ କର, ତଥାନ ଦେବପୁଜୀ-
କାରୀ ମହୁୟଗଣ ତୋମାଦିଗେର ଉପର ହୋଇର ଜ୍ଵାବ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଯା ଆରୋପନ
କରେ । ତୋମରା ନିଜ ଘାମେ ଯାଇଯା ଅବହିତ କର । ଆମାଦିଗେର ମୋଦେର
ଜଳା ଉତ୍ତମ ଛାନ ଏହଣ କର ।

୩ । ସଜ୍ଜେର ଯେ ପଞ୍ଚ ଉପକରଣ ଆଛେ, (ଅର୍ଥାଏ ହାତା ଓ ମୋହ ଓ ପଞ୍ଚ
ଓ ପୁରୋଡାଶ ଓ ହୃତ), ତାହା ଆମି ସଥାଧୋଗ୍ୟକୁଣ୍ଠେ ବିନିଯୋଗ କରିତେଛି ।
ସଥା ନିଯମେ ଚାରି ଅକାର ଛନ୍ଦ ଅରୋଗ୍ୟ କରିତେଛି । ଓଜ୍ଜ୍ଵାର ଉଚ୍ଚାରଣପୂର୍ବକ
ଉପଚ୍ଛିତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପଦ କରିତେଛି । ସଜ୍ଜେର ମାତି ଅନୁରୂପ ଯେ ବେଦୀ, ତଥାର
ଆମି ଶୋଧନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାଧୀ କରିତେଛି ।

୪ । ଦେବଦିଗେର ମଧ୍ୟେ କାହାକେ ମୃତ୍ୟୁ ମଦଲେ ପାଠାନ ଯାଏ ? ଅଜ୍ଞା-
ଦିଗେର ମଧ୍ୟେ କାହାକେ ଅଯୁତେର ନାଁଯ କରା ଯାଏ ? ସଜ୍ଜକର୍ତ୍ତାରୀ ମନ୍ତ୍ରପୁତ
ସଜ୍ଜେର ଅନୁଷ୍ଠାନ କରେନ, ତାହାତେ ଯତ୍ତ ଆମାଦିଗେର ପ୍ରିୟ ଏହି ଶକ୍ତିର ପରିହାର
କରେନ, ଅର୍ଥାଏ ଧଂସ କରେନ ନା ।

୫ । କ୍ଷୋତ୍ରବର୍ଗ ପରିବେକ୍ତି ମୋମଦେବେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ସମ୍ପଦକ ଉଚ୍ଚା-
ରିତ ହିତେଛେ । ମୋମ ପିତାମହର ପ୍ରକାଶକୁ ପୁରୋହିତଗଣଙ୍କ
କୁର ଆରମ୍ଭ କରିଯାଇଛେ । ଦୁଇ ଥାନି ଶକ୍ତି ଦେବତା ଓ ମହୁୟଦିଗେର ଜମ୍ଯ
ଦୌଷି ପାଇତେଛେ, ଦୁଇ ଥାନି ଶକ୍ତିଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିତେଛେ ଏବଂ ଦେବତା ଓ ମହୁୟ-
ଦିଗେର ପୁଣ୍ଯ ମାଧ୍ୟମ କରିତେଛେ ।

୧୪ ମୃତ୍ତ ।

ପିତୃଲୋକ ଓ ସମ ଅଭ୍ୟତି ଦେବତା । ସମ ଋତି ।

୧ । ହେ ଅନୁଃକରଣ ! ତୁମি ବିବସ୍ଥାମେର ପୁତ୍ର ଯମକେ ହୋଇର ଜ୍ଵାବ ଦିଇ ।
ଦେବା କର । ତିନି ସଂକର୍ମାନ୍ତିତ ସ୍ୱକ୍ଷିତିନିଗକେ ସୁଧେର ଦେଶେ ଲାଇଯା ଯାଇ,
ତିନି ଅନେକେର ପଥ ପରିଷ୍କାର କରିଯା ଦେଇ, ତାହାର ନିକଟେଇ ମକଳ ଲୋକେ
ଗମନ କରେ(୧) ।

(୧) ଲମକ୍ତ ଶବ୍ଦର ସଂହିତାର ମଧ୍ୟେ ବୋଧ ହୁଏ ଏହି ମୃତ୍ତ ଅପେକ୍ଷା ଜ୍ଵାବ ଯତ୍ତ
ଆଇ ଏବଂ ଏକଟି ଦ୍ୱାରା । ପେତ୍ର କାଲେର ମୁଖ ଯମକେ ଇତିପୁର୍ବେ ଆମ୍ବାରୀ ଯାଇସେଟ୍ରେମ୍

୨ । ଆମରା କୋନୁ ପଥେ ଯାଇବ, ତାହା ଯମ୍ଭେ ପ୍ରଥବେ ଦେଖାଇଯାଇବି ଦେବ । ସେଇ ପଥ ଆର ବିରକ୍ତ ହିଁବେ ନା । ଯେ ପଥେ ଆମାଦିଗେର ପୂର୍ବପୁରୁଷେଣ ଗିଯାଇଛେ, ମକଳ ଜୀବିଷ ନିଜମିନ୍ଦ କର୍ମ ଅମୁମାରେ ସେଇ ପଥେ ଯାଇବେ ।

୩ । ମାତିଲିର ପ୍ରଭୁ ଉତ୍ସ କବ୍ୟ ନାୟକ ପିତୃଲୋକଦିଗେର ସାହାଯ୍ୟେ ହୁକ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ, ଯମ ଅଞ୍ଜିରାଦିଗେର ସାହାଯ୍ୟେ (ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରତି ଥକୁ ନାୟକ ବ୍ୟକ୍ତିଦେର ସାହାଯ୍ୟେ) । ଯାହାରା ଦେବତାଦିଗକେ ସଂବର୍କଳୀ କରେ ଏବଂ ଯାହା-ଦିଗକେ ଦେବତାରୀ ସଂବର୍କଳୀ କରେଲ, ମକଳେଇ ହୁକ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ, କେହ ସ୍ଵାହା-ହାରା ଆମନ୍ତିତ ହେଲେ, କେହଣା ସ୍ଵଧାରାରୀ ।

୪ । ହେ ଯମ ! ଏହି ଆରକ୍ଷ ଯଜ୍ଞେ ଆସିଯା ଉପବେଶନ କର, ତୁମି ଏହି ଯଜ୍ଞ ଆମ, ତୋମାର ମୁକ୍ତି ଅଞ୍ଜିଗାନାୟକ ପିତୃଲୋକଦିଗକେ ଲାଇଯା ଆଇସ । ତୋମାର ଉଦ୍‌ଦେଶେ କବିଦିଗେର ମୁଖୋଚ୍ଛାରିତ ମସି ମକଳ ଚାଲିତେ ଥାରୁକ । ହେ ରୋଜା ! ଏହି ହୋମେର ଦ୍ରୁବ୍ୟ ପ୍ରାହଣ୍ପୂର୍ବକ ଆମୋଦ କର ।

୫ । ହେ ଯମ ! ମାନୀ ମୁର୍ଦ୍ଧାରୀ ଅଞ୍ଜିରା ନାୟକ ଯଜ୍ଞଭୋକ୍ତା ପିତୃଲୋକଦିଗେର ସହିତ ଏମ, ଏହି ସ୍ଥାନେ ଆମୋଦ କର । ତୋମାର ଯେ ପିତା ବିଶ୍ୱ, ତୁହାକେ ଆହାନ କରିଲେଛି । ଏହି ଯଜ୍ଞେ କୁଶେର ଉପର ଆସିଯା ଉପବେଶନ କର ।

୬ । ଅଞ୍ଜିରା ନାୟକ, ଅର୍ଥରମ୍ବ ନାୟକ ଏବଂ ଭୂତ୍ର ନାୟକ, ଆମାଦିଗେର ପିତୃଲୋକଗଣ ଏହି ମାତ୍ର ଆସିଯାଇଛେ, ତୁହାରୀ ସୋମର୍ମସ ପାଇବାର ଅଧିକାରୀ,

ପାଇଯାଇଛି, ମଦୟ ମନ୍ତ୍ରର ସର୍ବଶେଷ ଶ୍ରଦ୍ଧର ପୁର୍ବେ ପୁର୍ବକ ଏକଟୀ ବର୍ଣନା ଓ ପାଇଯାଇଛି, ଏହି ଶ୍ରଦ୍ଧରେ ସେଇ ପରକାଳିକ ମୁଖେର ବର୍ଣନା ଆଛେ, ମେହି ଶ୍ରଦ୍ଧବିଧାନକର୍ତ୍ତା ଯମେର କଥା ଆଛେ, ଅନ୍ତେୟାର୍ଥିକର୍ତ୍ତାର ଉଚ୍ଛବ୍ୟ ମସି ଗୁଲି ଓ ଆଛେ ।

ବୟେର କଥା ପୂର୍ବମନ୍ତ୍ରମୂଳେ ଆମରା କନାଚ ପାଇଯାଇଛି । ଏହି ଦଶ ମନ୍ତ୍ରରେ ତୁହାର କଥା ଏବଂ ପରକାଳେର କଥା ମରନ୍ତାରେ ପାଇୟା ଯାଏ । ବୋଧ ହୁଏ ଖାଦ୍ୟରେ ରଚନା କାଳେର ପ୍ରଥମ ଅଂଶେ ପରକାଳ ବିଶ୍ୱାସ ତତ ଦୂଚିଭୂତ ହୁଏ ନାହିଁ, କ୍ରମେ ଯେତୁପ, ମେ ବିଶ୍ୱାସ ଦୂଚିଭୂତ ହିଲ, ମେହିକପ ଉପାସନାର ଅକାଶ ହଇତେ ଲାଗିଲ ।

ଆମରା ପୁର୍ବେଇ ବଲିଯାଇଛି, ଯେ ଯମେର ଯମ ପୌରାଣିକ ଯମ ନହେ, ଖାଦ୍ୟରେ ଯମ ପୁର୍ବକର୍ମେ ପୁର୍ବନ୍ତାରବିଧାତା । ତବେ ତୁହାର ଛାଇଟି ହିଂସକ କୁକୁରେର ପରିଚୟ ପାଇଯା ଯାଏ ।

ଆମରା ଆରା ବଲିଯାଇଛି, ଯେ ଯମେର ଆନି ଅର୍ଦ୍ଧ ଶ୍ରୀ ଦିବସ । ଶ୍ରୀରାମ ଯମ କିରଣେ ଶର୍ମଶ୍ରଦ୍ଧବିଧାତା । ସମ ହଇଲେନ, ତାହା ପାଠକ ୧ । ୦୫ । ୩ ଶତର ଟିକାର୍ଥ ଦେଖିବେ ।

ମେଇ ସଜ୍ଜଭୋକ୍ତା ପିତୃଲୋକଗଣ ଯେମ ଆଶାଦିଗେର ଶୁଭାମୁଖ୍ୟାନ କରେଲେ; ସେଇ
ଆମରା ତୋହାଦିଗେର ଅସରତା ଲାଭ କରିଯାଇ କଲ୍ୟାଣଭାଗୀ ହିଁ(୨) ।

୧ । (*ସଜ୍ଜକର୍ତ୍ତାବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁ ହିଁଲେ ତାହାକେ ମନ୍ଦୋଧିନ କରିଯା ଏହି ଉତ୍ତି*)—
ଆମାଦିଗେର ପୂର୍ବପୁରୁଷେରୀ ଯେ ପଥ ଦିଇଯା; ଯେ ହାମେ ଗିରାଇଲେ, ତୁମିଓ ମେଇ ପଥ
ଦିଇଯା ମେଇ ଛାନେ ଥାଓ । ମେଇ ଯେ ଦୁଇ ରାଜ୍ଞୀ ସମ ଆର ବକଣ, ଯାହାରୀ ଅଧିକ ପାଞ୍ଚ
ହିଁଯା ଆମୋଦ କରିବେହେଲ, ତୋହାଦିଗକେ ଯାଇଯା ଦର୍ଶନ କର ।

୮ । ମେଇ ଚମଙ୍କାର ଅର୍ଗମାମେ ପିତୃଲୋକଦିଗେର ମଙ୍ଗେ ମିଲିତ ହଜ, ସମେର
ମହିତ ଓ ତୋରାର ଧର୍ମାମୁଖ୍ୟାନେର ଫଳେର ମହିତ ମିଲିତ ହଜ । ପାପ ପରି-
ତ୍ୟାଗପୂର୍ବକ ଅନ୍ତ (ନାରକ ଗୁହେ) ପ୍ରବେଶ କର(୩) ଏବଂ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ମେହ ଗ୍ରହଣ କର ।

୯ । (*ଶୁଶ୍ରାନେ ଦାହ କାଲେ ଉତ୍ତି*)—(*ହେ ତୁତ ଶ୍ରେତଗଣ!*) ହୁର ହୁ,
ଚଲିଯା ଥାଓ, ସରିଯା ଥାଓ, ସରିଯା ଥାଓ, ପିତୃଲୋକେରା ତୋହାର ଜମ୍ବୁ
ଏହି ହୁାନ ଅନ୍ତ୍ରତ କରିଯାଇଲେ । ଏହି ହୁାନ ଦିବାହାରା, ଜଲହାରା ଓ ଜାଲୋକ-
ହାରା ଶୋଭିତ; ସମ ଏହି ହୁାନ ମୃତ୍ୟୁକ୍ରିକେ ଦିଇ ଥାକେଲ ।

୧୦ । (*ସମ୍ବାଦବର୍ତ୍ତୀ ଦୁଇ କୁକୁରେର ବିଷୟେ ଉତ୍ତି*)—ହେ ମୃତ ! ଏହି ଯେ
ଦୁଇ କୁକୁର, ଯାହାଦିଗେର ଚାରି ଚାରି ଚକ୍ର : ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ବିଚିତ୍ର ; ଇହାଦିଗେର ନିକଟ
ଦିଇଯା ଶ୍ରୀତ୍ର ଚଲିଯା ଥାଓ । ଡଂପର ଯେ ମକଳ ମୁବିଜ୍ଜ ପିତୃଲୋକ ଯମେର ମହିତ
ମରଦା ଆମୋଦ ଆକ୍ଲାଦେ କାଳକ୍ଷେପ କରେନ, ତୁମି ଉତ୍ତମ ପଥ ଦିଇ ତୋହା-
ଦିଗେର ନିକଟ ଗୟନ କର(୪) ।

୧୧ । ହେ ସମ ! ତୋଶାର ଅହରୀଶକ୍ଳଗ ଯେ ଦୁଇ କୁକୁର ଆହେ, ଯାହା-
ଦିଗେର ଚାରି ଚକ୍ର : ଯାହାରୀ ପଥ ରଙ୍ଗୀ କରେ ଏବଂ ସାହାଦିଗେର ମୃତ୍ୟୁପଥେ

(୨) ୦ ହିତେ ୬ ରାକେ ଅକାଶ ହିତେହେ, ବେ ପୁନ୍ୟାଜ୍ଞା ପୂର୍ବପୁରୁଷାନ ଦେବ-
ଦ୍ୱାରା ମହିତ ସର୍ବତ୍ରାନ କରେନ ଏବଂ ଦେବଦିମେର ମହିତ ହଜେବତାଗୀ, ଏକମ ବିଶ୍ୱାସ
ବାଦେଶ ରତ୍ନକାଳେ ଅଚିନ୍ତ ହିଁ ।

(୩) “Leave evil there, then return home, and take a form.”—Max
Muller.

“Enter thy home, laying down again all imperfection.”—Roth. (Trans-
lated by Muir.)

“Throwing off all imperfection again go to thy home.”—Muir.

(୪) ୧ ହିତେ ୧୦ ରାକେ ସ୍ପାଇ୍ଟେ ଅଭୌରମାନ ହିତେହେ, ବେ ବାଦେଶ ସମ ପୂର୍ବକାଳେ
ମୁଖେ ବିଦ୍ୟାତ । ତଥାପି ଯମେର ହୁକୁର ମୁଖ୍ୟେର ଭରେର ପରାର୍ଥ ତାହା ୧୦ ହିତେ ୧୨
ରାକେ ଅକାଶ ।

সকল মনুষ্যাকেই পশ্চিম হইতে হৰ ; তাহাদিগের কোপ হইতে এই মৃত্যুকে রক্ষা কর। হে রাজা ! ইহাকে কলাপ্রভাগী ও মীরোগী কর।

১২। মেই যে ছুই যথদৃত, বাহাদিগের রূহ রূহ মাসিকা, যাহারা শীঘ্র তৃণ হয়না^(৫) এবং সকল ব্যক্তির পশ্চাত্ পশ্চাত্ যাইরা থাকে, তাহারা যেন আমাদিগকে আদ্য এই স্থানে বল ও মজল প্রদান করে, যেন আমরা সুর্দের দর্শন পাই।

১৩। যথের জন্য সোব প্রস্তুত কর, যথের জন্য হোমের দ্রব্য হোম কর। এই যে যজ্ঞ, অগ্নি যাহার দৃত হইতেছেন এবং যাহাকে নাৰ সজ্জার সুশোভিত করা হইয়াছে, এই যজ্ঞ যথের দিকেই যাইয়া থাকে।

১৪। যথের সেবা কর, স্মত্যুক্ত হোমের দ্রব্য তাঁহার জন্য হোম কর। দেবতাদিগের মধ্যে যখন যেন বহুকাল বাঁচিয়া থাকিবার জন্য আমাদিগকে দীর্ঘপ্রযায় প্রদান করেন।

১৫। যমরাজার উদ্দেশে অতি ধিষ্ঠি হোমের দ্রব্য হোম কর। যে সকল পুরুষালের খবি আমাদিগের অগ্রে জন্ম প্রাপ্ত করিয়া ধর্মের পৎ দেখাইয়া দিয়াছেন, তাহাদিগকে নমস্কার করি।

১৬। যম ত্রিকঙ্ক নামক যজ্ঞ পাইয়া থাকেন, তিনি ছয় ছান্নে^(৬) এবং এক রূহ অগতে গতিবিধি করেন। ত্রিষ্ঠুপ, গায়ত্রী অভূতি সকল ছবই যথের প্রতি প্রয়োগ করা হয়।

(৫) “হূলে অস্থৃত্পো” আছে। “Insatiable.”—Muir. কিন্তু সায়ণ অর্থ করিয়াছে “যাহারা আগ্ন (অস্ত্র) তক্ষণ করিয়া তৃণ হয়।”

(৬) সায়ণ কহেন ছয় ছান্নে বধা, ছয়সোক, ছুলোক, বল, উচিজ্জ, উক ও ছৃঙ্গ।

১৫ স্তুতি ।

পিতৃশ্রোক দেবতা(১)। শৰ্ষু পুরি।

১। অথব, উত্তম ও মধ্যম তিনি শ্রেণীর পিতৃশ্রোকগণ আমাদিগের প্রতি অনুগ্রহযুক্ত হইয়া হোমের জ্যো প্রাহ্ণ করন। যাহারা হিসাবর্ত্তবিহীন হইয়া আমাদিগের ধর্ম্মানুষ্ঠানের প্রতি দৃষ্টি রাখিয়া আমাদিগের আগ্রহকা করিতে আসিয়াছেন, তাহারা যজ্ঞের সময় আমাদিগকে রক্ষা করন।

২। যে সকল পিতৃশ্রোক অগ্রে কিংবা পশ্চাংগত হইয়াছেন, যাহারা পৃথিবীলোকে আছেন, অথবা যাহারা ভাগ্যবান্মু লোকদিগের(২) ঘৰে আছেন, তাহাদিগের সকলকে অন্য এই মন্ত্রার করিসাম।

৩। পিতৃশ্রোকগণ বিলক্ষণ পরিচিত, আমি তাহাদিগকে পাইয়াছি, এই যজ্ঞের সুসম্পাদনের উপায়ও জাপি পাইয়াছি। যে সকল পিতৃশ্রোক কুশে উপবেশন করিয়া হবের সহিত সোমরস প্রাহ্ণ করেন, তাহারা সকলে আসিয়াছেন।

৪। হে কুশে উপবেশনকারী পিতৃশ্রোকগণ ! একগে আমাদিগকে আপ্নায় দাও। তোমাদের জন্য এই সমস্ত জ্যো প্রস্তুত করিয়াছি, তোগ কর। একগে এস, আমাদিগকে রক্ষা কর ও আমাদিগের সর্বশেষ অঙ্গে বিদ্ধান কর। আমাদিগকে কল্যাণভাগী, অকল্যাণ বর্জিত ও পাপরহিত কর।

৫। কুশের উপর এই সমস্ত মনোহর জ্যো সংহাপন করা হইয়াছে, পিতৃশ্রোকগণ সোমরস প্রাহ্ণের জন্য এবং ঐ সকল জ্যো তোগ করিবার জন্য আহৃত হইয়াছেন। তাহারা আগমন করন, আমাদিগের মন্ত্রপাঠ অবল করন, আকাশ প্রকাশ করন এবং আমাদিগকে রক্ষা করন।

৬। হে পিতৃগণ ! তোমরা দক্ষিণ দিকে কুবিনিহিতভাবে হইয়া উপবেশনপূর্বক এই যজ্ঞকে অশংসা কর। আমরা সমৃদ্ধ, সুত্ত্বাং কোম

(১) এই পিতৃশ্রোক সহকে সূক্ষ্মজ্ঞ ও বিশেব জ্ঞাতব্য। পুণ্যাত্মা পিতৃশ্রোক দেবগণের ম্যায় দ্বর্গে বাস করেন, দেবদিশের সহিত বজে আগমন করেন, মৃত্যুর হিত নাথন করেন, ইত্যাদি বিষ্ণুস এই সূক্ষ্মজ্ঞত্ব।

(২) "Who are now among the powerful races (the gods)." — Main;

କିନ୍ତୁ ଅଗରାଧ କରା ଆମାଦିଗେର ସନ୍ତୋଷ; କିନ୍ତୁ ମେହି ମିଥି ଯେବ ଆମା-
ଦିଗକେ ହିସା କରିଲ ନା ।

୭ । ଏହି ସକଳ ମୋହିତବର୍ଣ୍ଣ (ଅଞ୍ଚିଶିଖାର ମିକଟ୍) ବସିଯା ଦାନ୍ତା-
ଲୋକକେ ଥମ ଦାନ କର । ହେ ପିତୃଗଣ ! ତାହାର ପୁଅଦିଗକେ ଥମ ଦାନ କର,
ତାହାଦିଗକେ ଏହି ଯଜ୍ଞ ଉତ୍ସାହ୍ୟୁକ୍ତ କର ।

୮ । ମୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ଯେ ସକଳ ପୁରୁଷମ ପିତୃଲୋକଗଣ ଉତ୍ସମ ପରିଚନ
ଥାବନ କରିଯା(୩) ମୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାପାର ଯଥା ନିଯମେ ସମ୍ପାଦ କରିଯାଛିଲେନ ।
ତୋହାରାଓ ହୋମେର ଦ୍ରୁବ୍ୟ କାମନା କରେଲ, ଯମଙ୍କ କାମନା କରେଲ, ଯମ ତୋହାଦିଗେର
ସହିତ ଏକବେଳେ ମୁଖୀ ହଇଯା ଯଥା ଇଚ୍ଛା ଏହି ସକଳ ହୋମେର ଦ୍ରୁବ୍ୟ ଭୋଜନ କରନ ।

୯ । ହେ ଅଞ୍ଜି ! ଯେ ସକଳ ପିତୃଲୋକ ହୋମ କରିତେ ଜାନିତେମ ଏବଂ
ବିବିଧ ଶ୍ରୀ ରଜନୀପୁର୍ବକ ତୁବ ପ୍ରକ୍ଷ୍ଵତ କରିତେମ, ମୁଡରାଂ ତୋହାରା ମିଜ ସଂକର୍ମ-
ପ୍ରତ୍ୟାବେ ଏକବେ ଦୈବତ୍ତ ପ୍ରାଣ ହଇଯାଛେ, ସଦି ତୋହାରା କୁଦ୍ରାତକ୍ଷାୟୁକ୍ତ ହଇଯା
ଥାକେନ, ତୋହାଦିଗକେ ଲାଇଯା ଆମାଦିଗେର ମିକଟ ଏମ, ତୋହାରା ବିଶେଷ ପରି-
ଚିତ, ତୋହାରା ଯଜ୍ଞ ଉପବେଶନ କରେଲ, ତୋହାରାଇ ପିତୃଲୋକ, ତୋହାଦିଗେର
ଜନ୍ୟ ଏହି ସକଳ ଉତ୍ୱକୃଷ୍ଟ କବ୍ୟ ଅର୍ଦ୍ଦାଂ ଦ୍ରୁବ୍ୟ ରହିଯାଛେ ।

୧୦ । ଯେ ସକଳ ସାଧୁଶୀଳ ପିତୃଲୋକ ଦେବତାଦିଗେର ସଜ୍ଜେ ଏକବେ ହଇଯା
ହୋମେର ଦ୍ରୁବ୍ୟ ଭକ୍ତି ଓ ପୌନ କରେଲ ଏବଂ ଇତ୍ତେର ସଜ୍ଜେ ଏକ ବ୍ୟାଧ ଆରୋହନ
କରେଲ, ହେ ଅଞ୍ଜି ! ଦେଇ ସମ୍ମ ଦେବାରାଧିକାରୀ, ଯଜ୍ଞେର ଅହିଷ୍ଟାନକାରୀ, ଆଚୀନ
ଓ ଆଧୁନିକ ପିତୃଲୋକଦିଗେର ସହିତ ଏମ(୪) ।

୧୧ । ହେ ଅଞ୍ଜିକ୍ରତ୍ତ ! ପିତୃଗଣ ଉତ୍ସମ ଗତି ପ୍ରାଣ ହଇଯାଛ, ଏହି ଯୁଦ୍ଧେ
ଆଗମନ କର ଏକ ଏକ ଆସନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଉପବେଶନ କର । ଏହାନେ କୁଶେର ଉପର

(୩) ଯୁଦ୍ଧେ “ବସିଥାଃ” ଅଛେ । “The eager Vasishthas.”—Muir.

(୪) ପୁରୁଷମଙ୍କଳ ପୁଣ୍ୟବଳେ ଯର୍ଥାମେ ବାଇଯା ଦେବଗଣେର ନହିତ ଏକବେଳେ
ଆରୋହନ କରେନ, ଅର୍ଦ୍ଦାଂ ଦେବଦିଗେର ତୁଳ୍ୟ ପଦ ଲାଭ କରେନ । ମନ୍ଦମ ଯଶୁଲେ ଏ ବିଦ୍ୟାମ
ଆସିଯା ହେବନ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କଳପେ ଦେଖିତେ ପାଇ, ପୁରୁଷର ଯଶୁଲେ ଲେ କୁଳ ଦେଖା ବାର ନା, ବୋଧ
ବ୍ୟାଧେର ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ପୁଣ୍ୟକର୍ମର ପୁରୁଷଙ୍କର ବିଧାତା, ଯଥର ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ପିତୃ-
ଲୋକଦିଗେର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୈବତ ଲାଭ ବିଶ୍ୱାସେ ଥଥେଦ ଇଚ୍ଛାକାଳେର ପେର ତାଗେଇ ବିଶେଷରଙ୍ଗେ
ଦୃଢ଼ିତ୍ତ ହଇଯାଛିଲ ।

হোমের জ্যোতি সমস্ত প্রসারিত আছে, তাহা এইল করিয়া আমাদিগকে ধৰ্ম দাও এবং পুত্রপৌত্রাদি দাও ।

১২। হে অগ্নি ! তুমি জ্ঞাতবেদে ! । তোমাকে স্তব করা হইয়াছে, তুমি হোমের জ্যোতি সমস্ত মুগ্ধক্ষম্যুক্ত করিয়া দেবতাদিগের মিকট বহন করিয়াছ । তুমি পিতৃলোকদিগকে তাহা দিয়াছ । তাহারা ‘অধা’ ‘অধা’ এই শব্দ উচ্চারণপূর্বক ভোজন করন । হে দেব ! এই সমস্ত প্রসারিত হোমের জ্যোতি তুমি তোঁজ ন কর ।

১৩। এই স্থানে যে সকল পিতৃলোক আসিয়াছেন, কিংবা যাঁহারা আসেন নাই, যাঁহাদিগকে আমরা জানি, কিংবা যাঁহাদিগকে আমরা না জানি, হে জ্ঞাতবেদ ! অগ্নি ! তুমি জান, তাহারা কে কে । হে পিতৃলোকগণ ! ‘অধা’ এই শব্দ উচ্চারণপূর্বক এই সুসম্পূর্ণ যজ্ঞ ভোগ কর ।

১৪। হে স্বপ্রকাশ অগ্নি ! যে সকল পিতৃলোক অগ্নিদ্বারা সঞ্চ হইয়াছেন, কিংবা যাঁহারা অগ্নিদ্বারা সঞ্চ(৫) হয়েন নাই, যাঁহারা স্বর্গ মধ্যে স্থানের জ্যোতি হইয়া আমোদ করিয়া থাকেন ; তাহাদিগের সহিত একত্র হইয়া তুমি আমাদিগের এই সজীব দেহকে তোমার ও তাহাদিগের অভিজ্ঞ পূর্ণ করিতে অনুস্ত কর ।

(৫) মূলে “অগ্নাট,” শব্দ আছে । অর্থ “স্বপ্রকাশ অগ্নি !” কিন্তু শব্দ ব্যক্তিরেব সংহিতার টীকাকাৰ (শ. যজু. ১১। ৬০) ইহার অর্থ যম করিয়াছেন এবং পতিতবৰ Both ও সেই অর্থ এইল করিয়াছেন ।

(৬) মূলে “মে অগ্নি দক্ষাঃ যে অনগ্নি দক্ষাঃ” আছে । অগ্নিহীন অথা কতক, পরিমাণে অচলিত ছিল, তাহা একদ্বারা প্রকাশিত হইতেছে । ১১ খকে বে “অগ্নি সত্ত্ব” শব্দ আছে, সামল তাহার অর্থও অগ্নি দক্ষ করিয়াছেন ।

୧୬ ପୃଷ୍ଠା(୧) ।

ଅଗ୍ନି ଦେବତା । କଥନ ଖବି ।

୧ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ଏଇ ମୃତ୍ୟୁକ୍ରିୟକେ ଏକେବାରେ ଭ୍ରମ କରିଥିଲା(୨), ଇହାକେ କ୍ଳେଶ ଦିଲାମା ; ଇହାର ଚର୍ମ ବା ଇହାର ଶରୀର ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରିଥିଲାମା । ହେ ଆତମେଦୀ ! ସଥଳ ଇହାର ଶରୀର ତୋମାର ତାପେ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ପକ୍ଷ ହୁଏ, ତଥନେଇ ଇହାକେ ପିତୃଲୋକଦିଗେର ନିକଟ ପାଠାଇଯା ଦେଉ ।

୨ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ସଥଳ ଇହାର ଶରୀର ଉତ୍ତମ ରୂପେ ପକ୍ଷ କରିବେ, ତଥନେଇ ପିତୃଲୋକଦିଗେର ନିକଟ ଇହାକେ ଦିବେ । ସଥଳ ଇନ୍ଦ୍ର ପୁନର୍ଭାର ସଜୀବତ୍ ଆଣ୍ଟ ହିବେମ, ତଥନ ଦେବତାଦିଗେର ବଶତାପର ହିବେମ ।

୩ । ହେ ମୃତ ! ତୋମାର ଚକ୍ରଃ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ଗମନ କରକ, ତୋମାର ଶ୍ଵାସ ବାୟୁତେ ଯାଉଥିବା । ତୁ ଯି ତୋମାର ପୁଣ୍ୟଫଳେ ଆକାଶେ ଓ ପୃଥିବୀତେ ଯାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଯଦି ଜଳେ ଯାଇଲେ ତୋମାର ହିତ ହୁଏ, ତବେ ଜଳେ ଯାଏ । ତୋମାର ଶରୀରେର ଅବସରି ଗୁଲି ଉତ୍ତିଷ୍ଠିବର୍ଗରେ ମଧ୍ୟେ ଯାଇଯା ଅବଶ୍ଵିତି କରକ ।

୪ । ଏହି ମୃତ୍ୟୁକ୍ରିୟା ଯେ ଅଂଶ ଅଜ ଅର୍ଥାତ୍ କ୍ଷମାରହିତ, ଚିରକାଳଇ ଆହେ, ହେ ଅଗ୍ନି ! ତୁ ଯି ସେଇ ଅଂଶକେ ତୋମାର ତାପମାତ୍ରା ଉତ୍ତମ ବର୍ଣ୍ଣ, ତୋମାର ଶୁଦ୍ଧିଲ୍ୟ, ତୋମାର ଶିଖୀ, ସେଇ ଅଂଶକେ ଉତ୍ତମ କରକ । ହେ ଆତମେଦୀ ବହି ! ତୋମାର ଯେ ସକଳ ମହିଳାଙ୍ଗୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଆହେ, ତାହାଦିଗେର ଦ୍ଵାରା ଏହି ମୃତ୍ୟୁକ୍ରିୟା ପୁଣ୍ୟବାନ ଲୋକଦିଗେର ଭୁବନେ ବହନ କରିଯାଇଯା ଯାଏ(୩) ।

୫ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ଯେ ତୋମାର ଆତ୍ମଭିନ୍ନରୂପ ହିଇଯା ଯଜ୍ଞେର ଜ୍ଵର ତୋଜନ କରିଯା ଆସିଦେହେ, ସେଇ ମୃତକେ ପିତୃଲୋକଦିଗେର ନିକଟ ପ୍ରେରଣ କର ।

(୧) ଏ ସ୍ଵର୍ଗଟୀର୍ଥ ଅଭିଶାର ଆତମ୍ୟ । ମୃତ୍ୟୁର ପର ପରଲୋକେ ଗମନେର କଥା ଇହାତେ ଆହେ । ଅପ୍ୟେଟିକ୍ରିୟାର ନମ୍ର ଏହି ସ୍ଵର୍ଗରେ କରେକଟି ଖର୍କ ଉଚ୍ଚାର୍ଯ୍ୟ ।

(୨) ଅଗ୍ନିଦୀହଅର୍ଥା ପ୍ରଚଲିତ ହିଲ, ତାହା ଏତମାତ୍ରା ପ୍ରକାଶିତ ହିଲିଦେହେ ।

(୩) ଓ ଓ ୪ ଝକ, ଯନୋବୋଗପୁର୍ବକ ପାଠ କରା ଉଚିତ । ମୃତ୍ୟୁର ପର ଚକ୍ର, ନିଷ୍ଠାମ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅବସରଗୁଣି ଶୂର୍ଯ୍ୟ, ବା ବାୟୁ, ବା ମୃତ୍ତିକା, ବା ଜଳ, ବା ଉତ୍ତିଷ୍ଠିଜେ ଯାଇ, କିନ୍ତୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ଜହାଜହିତ ଅଂଶ ଅଗ୍ନିର ଅଳାଦେ ପୁଣ୍ୟଚାଳେ ଗମନ କରେ, ଏଇରୂପ ବିଶ୍ୱାସ ଅନ୍ତିରମାନ ହିଲିଦେହେ ।

ଇହାର ଯାହା ଅବଶିଷ୍ଟ ଆହେ, ତାହା ଜୀବନଥ୍ରୀଣ ହଇଯା ଉପିତ ହୁଏକ ; ହେ ଜୀବନେ ! ମେ ପୁରୁଷର ଶରୀରଲାଭ କରକ ।

୬ । ହେ ମୃତ ! କୃକର୍ବ ପଞ୍ଚା ଅର୍ଥାଏ କାଳ, ତୋମାର ଶରୀରର ସେ ଅଂশେ ବାଖୀ ଦିଇଛେ, କିମ୍ବା ପିଣ୍ଡିଲିକା, ବା ସର୍ପ, ବା ହିଂସ୍ର ଅନ୍ତ ସେ ଅଂশେ ବାଖୀ ଦିଇଛେ, ଏହି ସର୍ବଭକ୍ତଗାଁରୀ ଅପି ତାହା ମୌର୍ଯ୍ୟ କରନ, ଆର ସୋଇ, ଯିମି ତୋତାଦିଗେର ଶରୀରେ ପ୍ରାବେଶ କରିଯାଇଲ, ତିମିଓ ତାହା ମୌର୍ଯ୍ୟ କରନ ।

୭ । ହେ ମୃତ ! ତୁମି ଗୋଚର୍ମରେ ସହିତ ଅପି ଶିଖାୟନପ କବତ ଧାରଣ କର, ତୋମାର ଥ୍ରୁର ମେଦେର ଦ୍ୱାରା ତୁମି ଜୀଜ୍ଞାଦିତ ହୋ, ତାହା ହିଲେ ଏହି ସେ ହୃଦୟର ଅପି, ଯିମି ବଳପୂର୍ବକ ଓ ଅହକାରେର ସହିତ ତୋମାକେ ଦକ୍ଷ କରିତେ ଉନ୍ୟତ ହଇଯାଇଛେ, ତିମି ଏକେବାରେ ତୋମାର ମର୍ମାଂଶେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହଇତେ ପାରିବେମ ମା ।

୮ । ହେ ଅପି ! ଏହି ଚମସକେ ବିଚଲିତ କରିବ ମା, ଇହା ଦୋଷଗାମକାରୀ ଦେବତାଦିଗେର ଶୌଭି ଉପାଦନ କରେ । ଏହି ସେ ଦେବତାଦିଗେର ପାମ କରିବାର ଅଳ୍ୟ ଚମସ ରହିଯାଇଛେ, ଇହା ମର୍ମ କରିଯା ମୃତ୍ୟୁରହିତ ଦେବତାଗଣ ଆଜ୍ଞାଦିତ ହେଯେମ ।

୯ । ମାଂସ ଭୋଜମକାରୀ ଏହି ଅପିକେ ଆସି ଘୂରେ ଅଗସାରିତ କରି । ଇହା ଅଶୁଦ୍ଧକଷ୍ଟ ବହମ କରିତେହେ, ଯମ ଧାହାଦିଗେର ରାଜୀ, ଏହି ଅପି ତାହା-ଦିଗେର ଲିକଟ ଗମନ କରକ । ଆର ଏହି ଜ୍ଞାନେଇ ଆର ଏକ ଅପି ରହିଯାଇଲେ, ଇମିଇ ବିବେଚନାପୂର୍ବକ ଦେବତାଦିଗେର ଲିକଟ ହୋବେର ଜ୍ଞାନ ବହମ କରନ ।

୧୦ । ଏହି ସେ ମାଂସ ଭୋଜମକାରୀ ଅପି, ଅର୍ଥାଏ ଚିତ୍ତାର ଅପି, ତୋମା-ଦିଗେର ଗୃହେ ପ୍ରାବେଶ କରିଯାଇଛେ, ତାହାକେ ଆଦି ଅଗସାରିତ କରି । ଆର ଏହି ଦ୍ଵିତୀୟ ଜୀବନେ ଅପିକେ ଆସି ପିତୃଲୋକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଦିବାର ଅଳ୍ୟ ପ୍ରତିକରିତେହି । ଇମିଇ ପରମଧାରେ ଯତ୍ନ ଲାଇୟା ଗମ କରନ ।

୧୧ । ସେ ଅପି ଆହେର ଜ୍ଞାନ ବହମ କରେମ ଏବଂ ସତ୍ୟର ଉତ୍ସତି ସାଧନ କରେନ, ତିମି ଦେବତାଦିଗକେ ଏବଂ ପିତୃଲୋକଦିଗକେ ଆସ୍ରାଧନ କରେନ, ତିମି ଦେବତାଦିଗେର ଓ ପିତୃଲୋକଦିଗେର ଲିକଟ ହୋବେର ଜ୍ଞାନ ଲିବେଦୁନ କରିଯା ଦେବ ।

୧୨ । ହେ ଅପି ! ସ୍ଵପୂର୍ବକ ତୋମାକେ ମଂହାନର କରିତେହି, ସ୍ଵପ୍ନ ପୂର୍ବକ ତୋମାକେ ଅଜ୍ଞାନିତ କରିତେହି । ସଜକାମମାକାରୀ ଦେବତାବର୍ଷ

ପିତୃଲୋକଦିଗେର ଲିକଟ ତୁମି ଯତ୍ନପୂର୍ବକ ହୋମେର ଜ୍ଞୟ ତ୍ାହାରା ତୋଜନ କରି-
ବେଳ ବଲିଯା ବହମ କର ।

୧୩ । ହେ ଅଧି ! ତୁମି ସାହାକେ ଦାହ କରିଲେ, ପୁନର୍ଭାବୁ ତାହାକେ ନିର୍ବି-
ପିତ୍ତ କର । କିଥିରେ ଜଳ ଏଇ ଛାନେ ଉପଚ୍ଛିତ ହୁଟକ ଏବଂ ଶାଖାପ୍ରଶାଖାଯୁକ୍ତ
ପରିଣତ ଦୂର୍ମା ଏଇ ଛାନେ ଉଂଗଳ ହୁଟକ ।

୧୪ । ହେ ପୃଥିବୀ ! ତୁମି ଶୀତଳ, ତୋମାତେ ଅନେକ ଶୀତଳ ଉତ୍ସିଙ୍ଗ
ଆଛେ । ତୁମି ଆହ୍ଲାଦକାରିଣୀ, ତୋମାତେ ଅନେକ ଆହ୍ଲାଦକାରୀ ଉତ୍ସିଙ୍ଗ
ଆଛେ । ତେବେଳେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୟ, ମେଇ ହୃଦୀ ଆନନ୍ଦ କର, ଆର ଏଇ ଅଧିକେ
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କର ।

୧୭ ଶ୍ରୀ ।

ସରଗୁୟ, ପୁରୀ, ସରସଭୀ, ଜଳ, ସୋମ ଦେବତା । ଦେବତାବା ଋତି ।

୧ । ତୃତୀୟାମକ ଦେବ ଆପଳ କଳ୍ୟାର (ସରଗୁୟ) ବିବାହ ଦିତେଛେ,
ଏଇ ଉପଲକ୍ଷେ ବିଶ୍ୱସଂସାର ଆସିଯା ଉପଚ୍ଛିତ ହେଲ । ଯମେର ମାତ୍ରା ଯଥନ
ବିବାହିତା ହେଲେନ, ତଥନ ମହାନ୍ ବିବନ୍ଧାନେର ଜାଗ୍ରୀ ଅଦର୍ଶନ ହେଲେନ ।

୨ । ମେଇ ମୃତ୍ୟୁରହିତ (ସରଗୁୟକେ) ମରୁଯାଦିଗେର ଲିକଟ ଗୋପନ କରା
ହେଲ, ତାହାର ତୁଳ୍ୟାକୃତି ଏକ ଶ୍ରୀ ଲିର୍ବାଗ କରିଯା ବିବନ୍ଧାନକେ ଦେଓଯା ହେଲ ।
ତଥନ ତୁଇ ଅଧିକେ ଗର୍ଭ ଧ୍ୟାନ କରିଲେନ ଏବଂ ସରଗୁୟ ଯମଜ ଛାଇ ମନକେ
'ତ୍ୟାଗ' କରିଲେନ(୧) ।

୩ । ପୂର୍ବାଦେବ, ଯିନି ଜ୍ଞାନୀ, ସାହାର ପଣ୍ଡ ମନ୍ତ୍ର ହୟ ନା, ଯିନି ଭୁବନେ
ବ୍ରଜାକର୍ତ୍ତା, ତିନି ତୋମାକେ ଏଇ ଛାନେ ହିତେ ଉତ୍ତମ ଛାନେ ଲାଇଯା ଯାଉଲ । ମେଇ
ଯେ ଅଧି, ତିନି ତୋମାକେ ଧରମାକାରୀ ଦେବତାବର୍ଗ ଓ ପିତୃଲୋକଦିଗେ
ଲିକଟ ଲାଇଯା ସମର୍ପଣ କରନ ।

(୧) ଏଇ ଛାଇ ପ୍ରମିଳ ଥାକେ ଅଧିକରମ ଓ ଯଥ ଓ ସମୀର ଅନ୍ୟକଥା ବିବ୍ରତ ହେଇଯାଇ,
ଇହାର ମଞ୍ଜୁର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଆୟି ୧।୩।୧ ଥାକେର ଟିକାର ଦିଯାଛି, ପାଠକ ମେଇ ଟିକା
ଦେଖିବେଦେ । ମଙ୍ଗଲବିହାର ମତେ ବିବନ୍ଧାନ ଅର୍ଥେ ଆକାଶ, ସରଗୁୟ ଅର୍ଥେ ଉତ୍ତମ, ଅର୍ଥିରୁ
ଅର୍ଥେ ଉତ୍ତର ମଙ୍ଗା, ଅର୍ଥିରୁ ଆତ୍ମକାଳ ଓ ମଙ୍ଗା, ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ସାମାଜିକ ଅର୍ଥ ମଙ୍ଗା ଓ ରାତି ।

୫ । ବିଶ୍ୱସଂସାରେ ଯିବି ଜୀବନକୁଳପ, ମେଇ ପୁରୀରେ ତୋମାର ଜୀବନ ରଖନ୍ତି କହନ୍ତି । ତିମି ତୋମାର ଯାଇବାର ପଥେର ଅଗ୍ରଭାଗେ ଆହେ, ତିମି ତୋମାକେ ରଖନ୍ତି କହନ୍ତି । ଯେ ହାମେ ପୁଣ୍ୟବାନେରା ଆହେଲ, ଯେ ହାମେ ତୋହାରୀ ଗିଯାଛେଲ, ମେଇ ଦେବ ସବିତା ତୋମାକେ ମେଇ ହାମେ ରାଖିରା ଛିଲ ।

୬ । ପୁରୀରେ ଏହି ସମ୍ପଦ ଦିକିଇ ଆବେଳ, ତିମି ଯେବେ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ମେଇ ପଥ ଦିଲ୍ଲୀ ଲଟାର ଯାଇ, ସେ ପଥେ କିଛୁ ଭର ନାହିଁ । ତିମି କଲ୍ୟାଣ ଦୀନ କରେଲ, ତୋହାର ମୂର୍ତ୍ତି ଆଲୋକ ବେଣ୍ଟିତ, ତୋହାର ମଜ୍ଜେ ସକଳ ବୀରପୁରୁଷ ଉପଚିହ୍ନ ଆହେ । ତିମି ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଆବେଳ, ତିମି ସାବଧାନ ହଇଯା ଅବ୍ୟାଲିଗେର ସମୁଖେ ଆଗମନ କରନ ।

୭ । ମେଇ ପୂର୍ବ ସକଳ ପଥେର ଅର୍ପିଗଥେ ଦର୍ଶନ ଦିଲେଲ, ତିମି ଅର୍ଦ୍ଦେର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଥେ, ପୃଥିବୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଥେ ଦର୍ଶନ ଦିଲେଲ । ତୋହାର ଯେ ହୁଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠମୌ (ଅର୍ଥାତ୍ ଦୀନାବାପୃଥିବୀ) ଆହେ, ଯାହାରୀ ଏକମଜ୍ଜେ ଥାକେ, ତିମି ବିଶେଷ ବୁଝିଯା ତୋହାଦିଗେର ଉତ୍ତରେଇ ଘନୋରଞ୍ଜମ କରେଲ ।

୮ । ଯାହାରୀ ଦେବତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯଜ୍ଞ କରେ, ତୋହାରୀ ସରସ୍ଵତୀକେ ଆରା-ଧରୀର ଜନ୍ୟ ଆହାଲ କରିତେହେ, ଦେବତାର ଯଥନ ଯଜ୍ଞ ବିନ୍ଦୁରିତରପେ ଆରଞ୍ଜ ହଇଲ, ତଥନ ମୁହଁତି ଶୋକେ ସରସ୍ଵତୀକେ ଆହାଲ କରିଲ । ମେଇ ସରସ୍ଵତୀ ଯେବେ ନାତାବ୍ୟକ୍ତିର ଅଭିଲାଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେଲ ।

୯ । ହେ ସରସ୍ଵତି ! ତୁମି ପିତୃଲୋକଦିଗେର ମହିତ ଏକରଥେ ଗମନ କର, ତୁମି ତୋହାଦିଗେର ମଜ୍ଜେ ଆମୋଦସହକାରେ ଯଜ୍ଞରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ପଦ ତୋଗ କର । ଏମ, ଏହି ଯଜ୍ଞେ ଆଜ୍ଞାଦ କର; ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଆରୋଗ୍ୟ ଓ ଅନ୍ତର ଦୀନ କର ।

୧୦ । ହେ ସରସ୍ଵତି ! ପିତୃଲୋକଗଣ ମରିଗ ପାଇଁ ଆସିଯା ଯଜ୍ଞାଳ ଆକିର୍ବ କରିଯା ତୋମାକେ ଆହାଲ କରିତେହେଲ । ତୁମି ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତିକେ ବହୁମୂଳ ଓ ଚମଦ୍ଦାର ଅହରାଣି ଓ ଶ୍ରୀର ଅର୍ଦ୍ଦପାଦମ କରିଯା ମାଓ ।

୧୧ । ଅଳଗନ ଆମାଦିଗେର ଜନ୍ମୀପୁରୁଷ, ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଶୋଦନ କରନ, ଇହାରୀ ଯେବେ ହୃଦ ଅବହାଲ ହଇତେହେ, ମେଇ ହୃଦେର ବାରୀ ଆମାଦିଗେର ଅଳଗନର କରନ । ଏହି ଦେବୀରୀ ସକଳ ପାପକେ ଶୋତେ ବହିଯା ଲୈଯା ଯାଇ । ଇହାଦିଗେର ମଧ୍ୟ ହିତେ ଆସି ଶୁଣ ଓ ପବିତ୍ର ହଇଯା ଆସିଦେହି ।

୧୧ । ଦ୍ରବ୍ୟାତ୍ମକ ସୋମରସ ଅତି ମୁଦ୍ରର ଦୀପିଶ୍ଚିଲ ଅଂଶ (ଆଁସ) ହିତେ କ୍ଷରିତ ହିଲେନ, ଏହି ଛାନେ, ଆର ଇହାର ପୂର୍ବତମ ଛାନେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆଧାରେ ତିରି କ୍ଷରିତ ହିଲେନ । ଆୟରା ସାତଜମ ହୋମକର୍ତ୍ତା ତୁଳ୍ୟରଙ୍ଗେ ଆଧାର ମଧ୍ୟେ ବିହାରୀ କାରୀ ମେହି ଦ୍ରବ୍ୟାତ୍ମକ ସୋମକେ ହୋମ କରିତେଛି ।

୧୨ । ହେ ମୋମ ! ତୋମାର ସେ ଦ୍ରବ୍ୟାତ୍ମକ ରମ କ୍ଷରିତ ହିତେଛେ, ଅଥବା ତୋମାର ସେ ଅଂଶ (ଆଁସ) ପୁରୋହିତର ହଣ୍ଡ ହିତେ ଅନ୍ତରଫଳକେର ନିକଟ ପତିତ ହିଯାଛେ, କିମ୍ବା ସାହା ପବିତ୍ରେ ଉପର ସଂହାପିତ ହିଯାଛେ, ମେହି ସମସ୍ତକେ ଆମି ଘରେ ଘରେ ନମନ୍ତରପୂର୍ବିକ ହୋମ କରିତେଛି ।

୧୩ । ତୋମାର ସେ ରମ ବାହିର ହିଯାଛେ ଆର ତୋମାର ସେ ଅଂଶ ମୁକ୍ତାମାର ପାତ୍ରେ ନିଷ୍ଠେ ପତିତ ହିଯାଛେ, ଏହି ଦେବ ମୃହମ୍ପତି ତାହା ମେଚଳ କରନ, ତାହାତେ ଆମାଦିଗେର ଧଳ ଲାଭ ହିବେକ ।

୧୪ । ଉତ୍ତିଜ୍ଜବର୍ଗ ଦୁର୍ଖତୁଳ୍ୟ ରମେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ, ଆମାର ସ୍ତ୍ରତିବାକ୍ୟ ରମମ ଦୁର୍ଫେର ସାରରମପୂର୍ଣ୍ଣ, ଏହି ସମସ୍ତ ବସ୍ତର ଦ୍ୱାରା ଆମାକେ ଶୋଧନ କର ।

୧୮ ମୁଦ୍ରକ ।

ହୃଦୟ, ଧାତା, ହଟା, ଅଗ୍ନିସଂକାର ଇହାରା ଦେବତା । ସଂକୁଳକ ଶରି ।

୧ । ହେ ମୃତ୍ୟୁ ! ତୁମି ଆର ଏକ ପଥେ ଫିରିଯା ଯାଓ, ଦେବଲୋକେ ସାଇବୀର ସେ ପଥ, ତାହା ତ୍ୟାଗ କରିଯା ଅନ୍ୟ ପଥେ ଯାଓ । ତୋମାର ଚକ୍ରଃ ଆଛେ, ତୁମି ଶୁନିତେ ପାଶ, ମେହି ଲିଖିତ ତୋମାକେ କହିତେଛି । ଆମାଦିଗେର ମଞ୍ଚାନସନ୍ତତି, ବାଲୋକଜମକେ ହିଂସା କରିଷୁମା ।

୨ । ତୋମର ମୃତ୍ୟୁର ପଥ ଛାଡ଼ିଯା ଯାଓ, ତାହା ହଟିଲେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଓ ଅତିଦୀର୍ଘଆୟୁ: ପ୍ରାଣ ହିବେ; ତୋମାଦିଗେର ଗୃହ, ମଞ୍ଚାନସନ୍ତତି ଓ ଧଳେ ଗରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହିବେ; ତୋମର ଶକ୍ତି ଓ ପବିତ୍ର ଓ ଯଜ୍ଞାଗୁର୍ତ୍ତାନକାରୀ ହାତ ।

୩ । ଏହି ସକଳ ସଂକଳି ଜୀବିତ ଆଛେ, ଇହାରା ମୃତ୍ୟୁଦିଗେର ନିକଟ ଅତ୍ୟାଗମ କରିଯାଛେ, ଆମାଦିଗେର ସଜ୍ଜ ଅଦ୍ଵା କଲ୍ୟାଣକର ହିଯାଛେ । ଆମରା ଅତ୍ୟକ୍ରମଙ୍ଗେ ଲୃତ ଓ ହାସ୍ୟ କରିତେ ଥାକି, ଆମରା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଓ ଅତିଦୀର୍ଘଆୟୁ: ପ୍ରାଣ ହିଯାଛି ।

୪ । ଯାହାରୀ ଜୀବିତ ଆଛେ, ତାହାଦିଗେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଏହି ବେଷ୍ଟିଲ ଦିତେଛି, ଇହାତେ ମୃତ୍ୟୁକେ ରୋଧ କରା ହେବେ । ଇହାଦିଗେର ମଧ୍ୟେ ଆର କେବେଳ ଏହି ଅବଶ୍ୟା ଅର୍ଥାତ୍ ମୃତ୍ୟୁ ପ୍ରାଣ ନା ହର । ଇହାରୀ ଶତ ବ୍ୟମର ଜୀବିତ ଧାରୁକ । ମୃତ୍ୟୁ ଯେବେ ଏହି ପରିତେବେ ଦ୍ୱାରା କୁଞ୍ଚ ହଇଯା ନିକଟେ ମା ଆସିତେ ପାରେ ।

୫ । ଯେଜ୍ଞପ ପରେ ପରେ ଦିଲ ସକଳ ଯାଇ, ଯେଜ୍ଞପ ଖତୁର ପର ଖତୁ ଅବାଧେ ଚଲିଯା ଯାଇ, ଯେମନ ଯେ ଶେଷେ ଆସିଥାଇଁ, ସେ ଅଟେ ମରେ ମା, ହେ ବିଦ୍ୟାତ୍ମଃ । ଇହାଦିଗେର ଆୟୁର ବ୍ୟବହାର ଏହି ରୂପ କର(୧) ।

୬ । ତୋମରୀ ଅର୍ଥାତ୍ବାରୀ ଆଚହନ ହସ, ଦୀର୍ଘପରାୟୁର ଉପର ଆରୋ-ହଣ କର । ଜ୍ୟୋତି କମିଟେର ନିଯମେ ଅଗ୍ର ପଞ୍ଚାଂ ହଇଯା ତୋମରୀ କର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପଦ କର । ଏହି ହାମେ ମୁଖ୍ୟା ହତୋଦେବ ତୋମାଦିଗେର ସହିତ ଏକତ୍ର ହଇଯା ତୋମାଦିଗେର ଦୀର୍ଘଆୟୁଃ କରିଯା ଦିତେହେମ, ତାହା ହଇଲେଇ ତୋମରୀ ଜୀବିତ ଧାରିବେ ।

୭ । ଏହି ସକଳ ମାରୀ ବୈଧତା ତୁଃଖ ଅନୁଭବ ନା କରିଯା, ମରୋଭିତ ପତି ଲାଭ କରିଯା ଅଞ୍ଜଳି ଓ ଘୃତେର ସହିତ ଗୃହେ ପ୍ରବେଶ କରନ । ଏହି ସକଳ ବଧୁ ଅଞ୍ଜ ପାତ ମା କରିଯା, ରୋଗେ କାଂତର ନା ହଇଯା ଉତ୍ସମ ଉତ୍ସମ ରତ୍ନ ଧୀରଳ କରିଯା ସର୍ବାଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୃହେ ଆଗମନ କରନ(୨) ।

(୧) ଅର୍ଥାତ୍ ଅକାଲମୃତ୍ୟୁ ଯେବେ ନା ହର । ଏହି କାରେ “ଧାରା” ଅର୍ଥେ ବୋଧ ହୁଯ ପରେର କାରେ ଉତ୍ସିଷ୍ଟ ହେବା ।

(୨) ମୂଲେ ଏହି କାରେ ଥେବେ ଏହି ଶକତୁଳି ଆଛେ, “ଆମେ ହତ୍ତ ଜନରଃ ହୋଲିନ ଅଗ୍ରେ ।” ଶେବ ଶକଟିର ଏକଟି ବିଶ୍ୟକର ଇତିହାସ ଆଛେ । ଖତେଦେଶ୍ତୀନାହେବ ଉତ୍ସ୍ରେଷ୍ଟ ମାହି, ଆଧୁନିକ କ୍ରମେ ଏହି କୁପ୍ରଥା ଭାବରୁରେ ଅଚଳିତ ହୁଁ । ଏ କୁପ୍ରଥା କଥେଦମୟ ଏହି ଏକଟି ଅମ୍ବନ କରିବାର ଅମ୍ବ ବଜଦେଶେର କୋନ କେବଳ ପଣ୍ଡିତ ଏହି “ଅଗ୍ରେ” ଶକ ପରି-ବର୍ତ୍ତନ କରିଯା “ଅଗ୍ରେ” କରିଯା ଏହି କାରେର ଲଭିନ୍ୟାହ ବିବ୍ୟକ ଏକଟି ଅନୁଭତ ଅର୍ଥ କରିଯା-ଛିଲେମ । ଆଧୁନିକ କୁପ୍ରଥାତୁଳି ସଂରକ୍ଷଣାର୍ଥ କପଟ ଶାନ୍ତବ୍ୟବସଂରୌଗମ ଅନ୍ତରୀମ-ଶାନ୍ତରେ ହେ କୃତି କୃତି ଅଥବା ଓ ଦିର୍ଘା ଅର୍ଥ କରିଯାଇବେ, ତାହାର ମଧ୍ୟେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି ସର୍ବାପେକ୍ଷା ବିଶ୍ୱାସକର ଓ ଅବନ୍ୟ ।

“This is perhaps the most flagrant instance of what can be done by an unscrupulous priesthood. Hero have thousands and thousands of lives been sacrificed, and a fanatical rebellion been threatened on the authority of a passage which was mangled, mistranslated, and misapplied.”—Max Muller’s Selected Essays (1881), vol. I, p. 335.

୮ । ହେ ମାରୀ ! ମଧ୍ୟରେ ଦିକେ କିରିରୀ ଚମ, ଗାଡ଼ୀଥିମ କର, ତୁ ମି
ଯାଇବାର ନିକଟ ଶର୍ମ କରିତେ ଯାଇଦେଛ, ମେ ଗତାମ୍ବୁ ଅର୍ଥାଏ ମୃତ ହଇଯାଇଛେ ।
ଚଲିଯା ଏମ । ଯିବି ତୋମାର ପାଣିଅହି କିରିରୀ ଗର୍ଭାଧାନ କରିଯାଇଲେମ,
ମେହି ପତିର ପତ୍ନୀ ହଇଯା ଯାହା କିନ୍ତୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଛିଲ, ସଫଳ ତୋମାର କରା
ହଇଯାଇଛେ(୩) ॥

୯ । ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ହତ୍ୟ ହଇତେ ଧମୁ ପ୍ରାହଣ କରିଲାମ, ଇହାତେ ଆମାଦିଗେ
ତେବେ ଓ ବଳ ଲାଭ ହିବେ । ହେ ମୃତ ! ତୁ ମି ଏହି ଛାମେ ଅର୍ଥାଏ ଶ୍ରାନ୍ତ
ଆମରା ଅବେଳା ବୀରପୁକ୍ଷର ସହିତ ଏକତ୍ର ହଇଯା ଯାବତୀରୁ ଆଳ୍ପକ୍ଷକାରୀ
ଶକ୍ତିକେ ଯେବେ ଜୟ କରିତେ ପାରି ।

୧୦ । ହେ ମୃତ ! ଏହି ଅମନୀଅଳ୍ପପଣ ବିଶ୍ଵାରୀ ପୃଥିବୀର ନିକଟେ ଗମନ
କର, ଇଲି ସର୍ବଦୟାପିନୀ, ଇହାର ଆକୃତି ମୁଦ୍ରା । ଇଲି ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀର ନ୍ୟାର
ତୋମାର ପକ୍ଷେ ଯେନ ରାଣୀକୃତ ମେଷଲୋମେର ମତ କୋମଳ ସ୍ପର୍ଶ ହେଲେ । ତୁ ମି
ଅଳ୍ପକ୍ଷଦାନ ଅର୍ଥାଏ ଯଜ୍ଞ କରିଯାଇ, ଇଲି ଯେନ ନିର୍ବାତି ହିତେ ତୋମାଙ୍କେ ରକ୍ଷା
କରେମ ।

୧୧ । ହେ ପୃଥିବୀ ! ତୁ ମି ଏହି ମୃତକେ ଉତ୍ସତ କରିଯା ରାଖ, ଇହାକେ
ପୌଡ଼ି ଦିଶୁ ନା । ଇହାକେ ଉତ୍ସତ ଉତ୍ସମ ସାମର୍ଦ୍ଦୀ, ଉତ୍ସମ ଉତ୍ସମ ପ୍ରାଣୋଭନ ଦାଓ ।
ଯେ ରୂପ ମାତା ଆପନ ଅଧ୍ୟମେର ଦ୍ୱାରୀ ପୁଅକେ ଆଛାଦମ କରେନ, ତତ୍କପ ତୁ ମି
ଇହାକେ ଆଛାଦନ କର ।

୧୨ । ପୃଥିବୀ ଉପରେ ଲ୍ରପାକାର ହଇଯା ଉତ୍ସମରୂପେ ଅବହିତି କରନ ।
ମର୍ମମ୍ରଧୂଳି ଏହି ମୃତେର ଉପର ଅବହିତି କରକ । ତାହାର ଇହାର ପକ୍ଷେ ମୃତପୂର୍ଣ୍ଣ
ମୃତସରପ ହଟକ, ପ୍ରତିଦିନ ଏହି ଛାମେ ତାହାରୀ ଇହାର ଆଶ୍ରମ ଛାନ୍ଦୁରପ
ହଟକ(୪) ॥

୪ (୩) ଇହା ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ବିଧବୀର ପତି ଶ୍ରୀମନେ ପ୍ରବୋଧବାକ୍ୟ, ସତ୍ତ୍ଵାହଅଧ୍ୟ ପ୍ରଚ-
ଲିତ ହିଲନା, ତାହା ଏହି ରକ୍ତେ ପ୍ରଦାନ ହଇଦେଛେ ।

(୪) ମାର୍ଯ୍ୟଦାର ଯତ୍କେ ୧୦, ୧୧, ୧୨ ଏହି ତିବି ରକ୍ତକେ ଭାଙ୍ଗପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ରେ, ସର୍ବ ମୃତ-
ବ୍ୟକ୍ତିକେ ବାହ କରିଯା ଭାଙ୍ଗାର ଅନ୍ଧ ସଂକର କରା ହର, ତଥାନ ଏ ରକ୍ତ କରେକଟି ପାଠ କରା
ହର, କିନ୍ତୁ ମୁଲେ ଅନ୍ଧର ଉଠିଲେ ବା ଏହି ରକ୍ତପି ପାଠ କରିଲେ ବୋଧ ହର ବେଳ ମୃତ-
ବ୍ୟକ୍ତିର ଶ୍ରୀରାମ ମୃତିକାର ମୀତେ ହ୍ୟାପନ କରା ହିତ ।

୧୩ । ତୋମାର ଉପର ପୃଥିବୀକେ ଉତ୍ତରିତ କରିଯା ରାଖିଦେହି ; ତୋମାର ଉପରେ ଏହି ଏକଟୀ ଲୋଷ୍ଟୁ ଅପଣ କରିତେହି, ତାହାତେ ମୃତ୍ୟୁକା ତୋମାର ମଧ୍ୟେ ଅବେଶ କରିଯା ତୋମାକେ ମନ୍ତ୍ର କରିତେ ପାରିବେ ମା । ଏହି ଚାଲୀ ଅର୍ଦ୍ଧାଂ ଖୁଟିକେ ଶିତ୍ତଲୋକଗଳ ଧାରଣ କରନ୍ତି । ସମ ଏହି ଛାମେ ତୋମାର ବାସହାର ବିଜ୍ଞପନ କରିଯା ଦିନ ।

୧୪ । ଯେମନ ବାଣେର ଉପର ପର୍ବ (ଅର୍ଦ୍ଧାଂ ପାପକ) ବଜ୍ରଭାବେ ସଂହାପନ କରେ, ତତ୍କପ ଆସି ଏହି ବଜ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧାଂ କ୍ରେଶକର ଦିବମେ ଅର୍ପିତ ହଇଲାମ । ଯେକ୍ଷଣ ଘୋଟକକେ ରୁଦ୍ଧିଦାରୀ କରୁ କରେ, ତତ୍କପ ଆସି ଛୁଥେର ସାକ୍ଷାତ ରୋଧ କରିଯା ରାଧିଲାମ ।

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ

୧୯ ପୃଷ୍ଠା ।

ଗାଁତୀ ଦେବତା । ସମ୍ବିଳିତ ଶବ୍ଦ(୧) ।

୧ । ହେ ଗାଁତୀଗଣ ! ତୋମରୀ ଫିରିଯା ଯାଉ, ଆଶାଦିଗେର ପଞ୍ଚାଂ
ଆମିଶ ମୀ । ହେ ବହୁମୂଳ ଗାଁତୀଗଣ ! ଆଶାଦିଗକେ ଦୁନ୍ତ ମାନ କରା ହିଲାଛେ ।
ପୁନଃ ପୁନଃ ଧନ ଦାମକର୍ତ୍ତା ଅଗ୍ନି ଓ ସୋଯ ଆଶାଦିଗକେ ଯେମ ଧର ଦାମ କରେମ ।

୨ । ଆବାର ଏହି ଗାଁତୀଦିଗକେ କିରାଇଯା ମାଓ, ଆବାର ଏହି ଗାଁତୀଦିଗକେ
ଲାଇଯା ଏମ । ଇନ୍ଦ୍ର ଯେମ ଇହାଦିଗକେ କରୁ କରେମ, ଅଗ୍ନି ଯେମ ଭାଡ଼ାଇଯା ଲାଇଯା
ଆସେମ ।

୩ । ଆବାର ଇହାରୀ ଫିରିଯା ଆମୁକ ଓ ଏହି ଗାଁତୀଗଣେର ଶ୍ରୀର ବିକଟେ
ଯାଇଯା ବର୍ଜିଣ୍ଟୁ ହଉକ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ଏହି ଗାଁତୀଦିଗକେ ଏହି ହାମେଇ ରଙ୍ଗ କର,
ଇହାରୀ ଧରସରଗ, ଏହି ହାମେଇ ଇହାରୀ ଥାହୁକ ।

୪ । ଯିନି ଗୋପୀ ଅର୍ଦ୍ଧାଂ ରାଖାଲ, ତୋହାକେ ଆମି ଆହ୍ଵାନ କରିତେହି,
ତିନି ଏହି ଗାଁତୀଦିଗକେ ବାହିର କରିଯା ଲାଇଯା ଯାମ, ଗୋଟେ ଚାରଗ କକଳ,
ଚିନିଯା ଚିନିଯା ଲାଉନ, ବାଟାତେ କିରାଇଯା ଆମୁମ, ଇତ୍ତନ୍ତଃ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶକେ ବିଚରଣ
କରାଇଯା ଦିଲ ।

୫ । ଯେ ରାଖାଲ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶକେ ଗାଁତୀର ଅବସଥ କରେ, ବାଟାତେ କିରାଇଯା
ଆନେ, ଇତ୍ତନ୍ତଃ ବିଚରଣ କରାଯା, ମେ ଯେମ ବିଜ୍ଞପତ୍ରରେ ବାଟାତେ କିରିଯା ଆମେ ।

୬ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୁ ଯି ଫିରିଯା ଏମ, ଗାଁତୀଗଣକେ କିରାଇଯା ଆମିଯା
ଦାଓ । ଆମରୀ ଯେମ ଜୀବନ ଗାଁତୀଦିଗେର ହୃଦ୍ୟାଦି ତୋଗ କରିତେ ପାଇ ।

୭ । ହେ ଦେବତାବର୍ମ ! ଶ୍ରୀର ଅଗ୍ନି ଓ ହୃତ ଓ ଦୁନ୍ତ ତୋମାଦିଗକେ ସରବରା
ମିବେଦମ କରିଯା ଦିଲା ଥାକି । ଅତିଥି ଯେ କେହ ସଜ୍ଜାଗପାହଣକାହିଁ ଦେବତା
ଆହୁର, ତୋହାରୀ ଆଶାଦିଗକେ ଧର ଦାମ କରମ ।

(୧) ଏହି ପୃଷ୍ଠା ଗାଁତୀଚାରଣେର ବନ୍ଦୀ ଆହେ ।

୬ । ହେ ଲିବର୍ଟନ ! ଅର୍ଥାତ୍ ହେ ଗୋଚାରଣକାରୀ ପୁରୁଷ ! ଗାଭୀଗଣକେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶକେ ବିଚରଣ କରାଏ ଏବଂ ଫିରାଇଯା ଲାଇଯା ଏମ । ପୃଥିବୀର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନେ ଏବଂ ଚାରିଦିଶକେ ବିଚରଣ କରାଇଯା ଫିରାଇଯା ଲାଇଯା ଏମ ।

୨୦ ପୃଷ୍ଠା ।

ଅଞ୍ଚି ଦେବତା । ବିମନ ଆଧବା ବନ୍ଦୁକ୍ଷଣ ଖବି ।

୧ । ହେ ଅଞ୍ଚି ! ଆମାଦିଗେର ମନ ଯାହାତେ ଉତ୍ସମ୍ଭାବପେ କ୍ଷବ କରିତେ ଉତ୍ସୁଖ ହୁଯ, ତାହା କର ।

୨ । ଅଞ୍ଚିକେ କ୍ଷବ କରି, ତିନି ଆହୁତି ଭୋଜମକାରୀ ଦେବତାଦିଗେର ମର୍ଦକମିଳ, ତୋହାର ଯୌବନେର ଅନ୍ତ ନାହିଁ ; ତିନି ଚର୍ଦ୍ଦର୍ଶ ; ତିନି ସଂକର୍ମ ଉପଦେଶ ଦିବାର ବନ୍ଧୁ । ଯେମନ ଗାବଙ୍ସେରା ଗାଭୀର ହୁକ୍ମଛାମକେ ଆଶ୍ରଯ କରିଯାଏ ଏଣି ଥାରଣ କରେ । ଅର୍ଦ୍ଦବୀସୀ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧ ଦେବତା ତାହାର କ୍ରିୟାକଳାପକେ ତେବେନି ଆଶ୍ରଯ କରିଯା ଆହେନ ।

୩ । ତିନି ପୃଣ୍ୟକର୍ମସମ୍ମହେର ଆଧାରମ୍ଭନ୍ତପ ; ତୋହାର ଦୌଣିଇ ତାହାର ଧୂଳା ; କ୍ଷବକର୍ତ୍ତାରୀ ତାହାକେ ସଂବର୍ଜନ କରିତେହେ । ଇନି ପୁଣ୍ୟ ପୁଣ୍ୟ ଅଭିନବିତ ଫଳ ଦିତେ ଦୌଣି ପାଇତେହେନ ।

୪ । ତିନି ଲୋକଦିଗେର ଆଶ୍ରଯଧାର ; ତିନିଇ ପଥମ୍ଭନ୍ତପ ; ତିନି ଅନୁଲିତ ହଇଯା ଆକାଶେର ଶେବ ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ମେବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିନ୍ଦାରିତ ହଇଲେନ ; ତାହାର କାର୍ଯ୍ୟ କି ଆନ୍ତୁତ !

୫ । ତିନି ମୁଖ୍ୟେର ମିକଟ ହୋମେର ଜ୍ଞାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ କରିତେହେ । ତିନି ହଜେ ଅକାଶୁରିତ ଧାରଣ କରିଯା ଉର୍କ୍ଷ-ବିନ୍ଦାରିତ ହଇଯା ଉଠିଲେନ । ତିନି ଯୁଦ୍ଧ ମାପିତେ ବାପିତେ (ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ୟାପନ କରିତେ କରିତେ) ସମ୍ମୁଦ୍ର ଆସିତେହେ ।

୬ । ମେହି ଅଞ୍ଚିଇ ମହମମୟ, ତିନିଇ ହୋମେର ଜ୍ଞାନ, ତିନିଇ ଧର୍ମ, ତାହାର ପଥ ଶୌଭାଗ୍ୟ ଅଗ୍ରସର ହର । ମେହି ଶଦ୍ଵାରଧାର ଅଞ୍ଚିର ଏତି ଦେବତାରୀ ଆସିତେହେ ।

୭ । ତିଥି ଯଜ୍ଞ ନିର୍ବାହ କରିତେ ସର୍ବ; ପରମ ମୁଖ ଲାଭେର ଜମ୍ବ
ତାହାର ମେବା କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରି । ଶାନ୍ତ୍ରେ କହେ, ତିମି ଅନ୍ତରେର ପୁଣ୍ୟ ଏବଂ
ଜୀବନେର ଆଧାର ।

୮ । ଆୟାଦିଗେର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ଵେ ଯେ ସକଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକପ ଆହେ, ହାହାରୀ
ଆହୁତିଦ୍ୱାରା ଅଗ୍ନିର ସଂବନ୍ଧନା କରିଯା ଥାକେନ, ତାହାରୀ ଯେମ ସର୍ବଅକାର
ଅଭିଲଷିତ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଯନ ।

୯ । ଏଇ ଅଗ୍ନିର ଗମନେର ଜଳ ଯେ ହୃଦୟ ରଥ ଆହେ, ତାହା ହୃଦୟବର୍ଣ୍ଣ,
ଶୁଦ୍ଧବର୍ଣ୍ଣ, ସରଲଭାବେ ଗମନ କରେ, ତାହା ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ବଟେ, ତାହା ବଳ୍ମୂଳ୍ୟ । ବିଧାତୀ
ତାହା ମୁବର୍ତ୍ତୁଳ୍ୟ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରିଯା ନିର୍ମାଣ କରିବାଛେ ।

୧୦ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ତୁ ମି ଦମେର ପୌତ୍ର; ତୁ ମି ଅକ୍ଷରଧନେ ପରିବେଞ୍ଚିତ,
ବିମଦ ମାଯେ ଖ୍ୟା ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ଅଯୋଗପୂର୍ବକ ତୋମାର ଏଇ ସ୍ତ୍ରତିବାକ୍ୟ ଶକଳ
ବକିଲେମ । ତୁ ମି ଏଇ ସମ୍ମତ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଶ୍ଵର ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯା ଧନ ଓ ବଳ ଓ ଉତ୍ତ୍ମ
ବାସନ୍ଧାନ ଓ ତାବର୍ତ୍ତ ବନ୍ଧ ବିତରଣ କର ।

୨୧ ମୃତ୍ତି ।

ଶବ୍ଦ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ଦ ।

୧ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ତୁ ମି ଦେବତାଦିଗେର ଅହାରକର୍ତ୍ତା; ଅର୍ଚିତ ଏଇ ସମ୍ମତ
କ୍ଷବେର ଦ୍ୱାରା ତୋମାକେ ସଂଶୋଧନ କରିତେଛି । ଯଜ୍ଞେର କୁଶବିଷ୍ଟାର କରା ହଇ-
ରାହେ । ତୋମାର ଯେ ଶିର, ଅର୍ଥାତ୍ ଶୟବନ୍ଶୀଲ, ଅର୍ଥାତ୍ ମୃତ୍ତିକାମ୍ପାର୍କାରୀ ପବିତ୍ରତା-
ଜଳକ ଶିଥା ଆହେ, ତାହା ତୁ ମି ବିମଦେର ପ୍ରତି ପ୍ରେରଣ କର ।

୨ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ଯାହାରୀ ତୋମାକେ ମୁଶୋଭିତ କରେ, ତାହାରୀ ବର୍କ୍ଷମୂଳ୍ୟ
ହୟ ଏବଂ ବିନ୍ଦୁର ଘୋଟକ ପ୍ରାପ୍ତ ହୟ । ଏଇ ସରଲଗାମୀ ରସମେକକାରୀ ଆହୁତି
ତୋମାକେ ଯାଇତେଛେ । ତୁ ମି ବିମଦ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆୟାର ନିର୍ମିତ ହଙ୍କି ପାଇତେହ ।

୩ । ସଞ୍ଜକର୍ତ୍ତାରୀ ଆହୁତିପୂର୍ଣ୍ଣ ପାତ୍ର ଲଇଯା, ଯେନ ତୋମାକେ ଆଜ୍ଞା' କରିଯା
ଦିବେଲ, ଏଇକପେ ତୋମାର ନିକଟେ ଉପବେଶନ କରିଯାଛେ । ତୁ ମି କଥନ କୃଷ୍ଣ,
କଥନ ଶ୍ରୀ, ମାନୀ ଶୋଭା ଧାରଣ କରିତେହ । ଆସି ବିମଦ, ଆୟାର ଜମ୍ବ ହୃଦ୍ଦି
ପାଇତେହ ।

୪ । ହେ ବଲଶାଲୀ ହେ ଅମ୍ବର ! ସେ ପ୍ରକାରଥମ ତୋମାର ଇଚ୍ଛା ହୟ, ମେଇ ସମ୍ବନ୍ଧ ବିବିଧ ପ୍ରକାର ଧନ ଆନିଯାଏ ଦାଁଓ, ତାହା ହଇଲେ ଆମରା ସଜ୍ଜେର ସମୟ ଅନ୍ବନ୍ତାମ କରିବ । ଆସି ବିମଦ, ଆମାର ନିମିତ୍ତ ହୁନ୍ଦି ପାଇତେଛ ।

୫ । ଅଥର୍ବା ନାମକ ଖବି ଅଣ୍ଟିକେ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଯାଛେନ, ଏହି ଅଣି ସର୍ବ-ପ୍ରକାର ଯଜ୍ଞକାର୍ଯ୍ୟ ଜାମେନ । ଇନି ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତାର ଦୃତସ୍ଵରପ ହଇଯା ଦେବତାଦିଗଙ୍କେ ସଂବାଦ ଦେନ । ଇନି ସମେର ପ୍ରିୟପାଠ । ଆସି ବିମଦ, ଆମାର ଜନ୍ୟ କମଳୀୟ-କ୍ରମପେ ହୁନ୍ଦି ପାଇତେଛେନ ।

୬ । ସଜ୍ଜେର ସମୟ ହୋଇକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହଇଲେ, ତୋମାର ଆରାଧନୀ କରା ହୟ । ତୁମି ଦ୍ୱାତାବ୍ୟକ୍ତିକେ ସର୍ବପ୍ରକାର ଅଭିଲଷିତ ଧନ ବିତରଣ କର । ଆସି ବିମଦ, ଆମାର ଜନ୍ୟ କମଳୀୟକ୍ରମପେ ହୁନ୍ଦି ପାଇତେଛେନ ।

୭ । ହେ ଅଣି ! ମନୁଷ୍ୟଗନ ତୋମାକେ ସଜ୍ଜେର ସମୟ ପୁରୋହିତ କରିଯା ଛାପନ କରେ, କାରଣ ତୁମି ପୁରୋହିତେର ନ୍ୟାୟ ସୁଭାଗ୍ର, ତୋମାର ଅବସବ ଯେବେ ହୃଦ୍ୟକ୍ରେତର ନ୍ୟାୟ ଚିକଳ, ତୁମି ଶିଥାଦ୍ଵାରା ସକଳଇ ଜାନିତେ ପାର, ତୋମାର ମୃତ୍ତି ଶ୍ଵର । ଆସି ବିମଦ, ଆମାର ଜନ୍ୟ କମଳୀୟକ୍ରମପେ ହୁନ୍ଦି ପାଇତେଛ ।

୮ । ହେ ଅଣି ! ତୁମି ଶ୍ଵେତବନ ଶିଥାମହକାରେ ପ୍ରକାଣ୍ଡମୁଣ୍ଡି ଧାରଣ କର । ତୁମି ହସେର ନ୍ୟାୟଶବ୍ଦ କରିତେ ଥାକ, ତୁମି ଭଗନିନୀର ଗର୍ଭେ ରେତଃ ମେକ କର । ଆସି ବିମଦ, ଆମାର ଜନ୍ୟ କମଳୀୟକ୍ରମପେ ହୁନ୍ଦି ପାଇତେଛ । [ମାରଣ କହେନ ଉତ୍ସିଜ୍ଜ୍ଞଗଣ ଅଣ୍ଟିର ଭଗନିନୀ ; ଅଣି ହଇତେ ହାତି, ହାତି ହଇତେ ଉତ୍ସିଜ୍ଜ୍ଞଦିଗେର ବୀଜ ଝୋହଣ ।]

୨୨ ମୁକ୍ତ ।

ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବତା । ବିମଦ ଖବି ।

୧ । ଆଜି ଇନ୍ଦ୍ର କୋଥାଯ ଆହେନ, ଶୁଣା ଗେଲ ? ଆଜି ତିନି କୌନ୍ସିଲୁଙ୍କ ରିକଟ ବଜୁର ନ୍ୟାୟ ହଇଯାଛେନ, ଶୁଣା ଗେଲ ? ତିନି କି ଖ୍ୟାଲିଦିଗେର ଭବମେ, ଅଥବା କୌନ ନିଭୂତହାନେ ଶ୍ଵରେ ଦ୍ଵାରା ଆକୃଷି ହଇଯାଛେ ? !

୨ । ଇନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ୟ ଏହି କାବେ ଆସିତେଛେମ, ଶୁଣା ଯାଇତେଛେ । ମେଇ ବଞ୍ଚି ଥାରୀ କ୍ଷବରୋଗୀ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଆସି କ୍ଷବ କରିତେଛ । ତିନି ଭଜନିଦିଗେର ବଜୁର ନ୍ୟାୟ ଅସାଧାରଣ ଅର୍ଧାଂଶ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନ୍ତର ଆହରଣ କରିଯା ଦେନ ।

୩ । ମେହି ଇନ୍ଦ୍ର ଅତୁଳ ବଲେର ଅଧିକାରୀ ; ତୋହାର ତୁମଳା ମାଇ ; ତିବି ଅଚୁର ଧନ ଦିଯା ଥାକେନ । ପିତା ଯେତୁ ପୁଅକେ ରଙ୍ଗ କରେନ, ତତ୍ତ୍ଵପ ତୋମା-
ଦିଗକେ ରଙ୍ଗା କରିବାର ମିମିତ ତିଲି ଦୁର୍ବଳ ବଜ୍ର ଧାରଣ କରେନ ।

୪ । ହେ ବଜ୍ରଧୀରୀ ଦେବ ! ବାଯୁ ଅପେକ୍ଷା କ୍ରତୁଗାମୀ ଛୁଇ ଅଶ୍ଵ ବ୍ରଥେ ଯୋଜନା
କରିଯାଉ ଉତ୍ସଲପଥେ ମେହି ଛୁଇ ଘୋଟକକେ ପ୍ରେରଣ କରିତେ ଥାକ, ମୁକ୍ତେର ପଥ
ତୁ ମିଇ ଶୃଦ୍ଧି କର, ଅର୍ଥାଂ ଦେଖାଇଯା ଦାଓ । ତଥମ ତୋମାକେ ଶ୍ଵର କରା ହୁଏ ।

୫ । ମେହି ଛୁଇ ଅଶ୍ଵେର ଚାଲନା କରିତେ ପଟ୍ଟି, ଏମଳ କୌମ ଦେବତା, ବା ମୁହୂର୍ତ୍ତ
ମାଇ । ତୁ ମି ନିଜେଇ ମେହି ଛୁଇ ବାୟୁତୁଳ୍ୟ ବେଗଶାଲୀ ଘୋଟକକେ ଚାଲାଇଯା ଦିଲ୍ଲୀ
ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ଆସିଯା ଥାକ ।

୬ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୋମରା ଏଥମ ବିଦ୍ୟାଯ ଲାଇତେଛ, ଉଶରୀ ତୋମା-
ଦିଗକେ ବିଦ୍ୟାଯେର ସମ୍ଭାବନ କରିତେଛେ । ତୋମରା ମେହି ଦୂରହିତ ଶ୍ଵରଧାମ ହିତେ
ମର୍ଯ୍ୟୋର ନିକଟ ତୋମିଯାଇ ଏବଂ ଆସିବାର ମମୟ ପୃଥିବୀର କତ ଅଂଶ ଅତିକ୍ରମ
କରିଯାଇ, ତାହାତେ ତୋମାଦିଗେର ନିଜେର କି ବା ପ୍ରୋତ୍ସହ ମିଳି ହଇଯାଇଁ, କେବଳ
ଆମାଦିଗେର ଅମୁଗ୍ରହେର ଜମ୍ବାଇ ଆସିଯାଇ ।

୭ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଆମଣୀ ଏହି ଯଜ୍ଞର ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରମୃତ କରିବାଛି, ଯତକଣ
ନୀ ତୃପ୍ତି ହୁଁ, ଭକ୍ତଗ କର । ଆମଣୀ ତୋମାର ନିକଟ ଆପ ଆର୍ଥନୀ କରି ଏବଂ
ଏତାଦୁଶ ବଳ ଆର୍ଥନୀ କରି, ଯାହାବାରୀ ଅମାତୁର ଅର୍ଥାଂ ରାକ୍ଷସ ପ୍ରତିକେ
ନିଧନ କରିତେ ପାରି ।

୮ । ଆମାଦିଗେର ଚତୁର୍ଦିଲିକେ ଦମ୍ଭ୍ୟ ଜାତି ଆଛେ, ତାହାରୀ ଯଜ୍ଞକର୍ମ
କରେ ନା, ତାହାରୀ କିଛୁ ମାନେନା, ତାହାଦିଗେର କ୍ରିୟା ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର, ତାହାରୀ ମୁଧେର
ମଧ୍ୟରେ ନଥ । ହେ ଶୂର ସଂହାରକାରୀ ! ତାହାଦିଗକେ ନିଧନ କର । ମେହି ଦାସ-
ଜାତିକେ ହିଂସା କର(୧) ।

୯ । ହେ ଶୂର ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୁ ମି ଶୂରଦିଗେର ସଙ୍ଗେ ଆମାଦିଗେକେ ରଙ୍ଗ କର ।
ତୋମାର ନିକଟ ରଙ୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯା ଆମରା ଦେଇ ବିପକ୍ଷ ସଂହାର କରି, ଯେତୁ
ମେବକେରୀ ଅତୁକେ ବେଟେନ କରେ, ତତ୍ତ୍ଵପ ତୋମାର ଅଦ୍ଵାତ ଅଚୁର ବଞ୍ଚିବାରୀ
ଆମରୀ ଯେତ ବେଢିତ ହିଁ ।

(୧) ଅନାର୍ଥ ବ୍ରଜର ଜାତିଦିଗେର ଲ୍ପାଷି ଉତ୍ସେଷ । ତାହାଦିଗକେ “ଅକର୍ମା ଅମରଃ”
ଅନ୍ୟ ତ୍ରଣଃ ଅମାତୁରଃ” ବଳା ହଇଯାଇ ।

୧୦ । ହେ ବଜ୍ରଧାରୀ ! ଯଥମ କରିଗଣ ବୁଦ୍ଧିବଳେ ନକ୍ଷତ୍ରଲୋକବାସୀ ଦେବତା-
ଦିଗେର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ତୁ ରଚନା କରେନ, ତଥନ ତୁ ମୁଁ ହୃଦକେ ବଧ କରିବାର ଜନ
ତରବାତିଦ୍ୱାରା ଯୁଦ୍ଧ କରିତେ, ମେହି ସକଳ ସଜ୍ଜିକେ ପ୍ରେରଣ କରିଯାଇଛିଲେ ।

୧୧ । ହେ ବଜ୍ରଧାରୀ ଈଶ୍ଵର ! ଦାନ କରାଇ ତୋମାର କର୍ମ । ଯୁଦ୍ଧହଳେ ଅତିଶୀଘ୍ର
ଶୀଘ୍ରଇ ତୁ ମୁଁ ତୋମାର କର୍ମ ସମ୍ପଦ କର । ତୁ ମୁଁ ମହାମୀ ଲୋକଦିଗେର ସମେ
ଶୁଭେର ସକଳ ବନ୍ଦି ଧଂସ କରିଯାଇ ।

୧୨ । ହେ ଶୂର ଈଶ୍ଵର ! ଆମାଦିଗେର ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧ ମହତୀ ବାସନା ଯେନ ହୃଥ୍ୟ
ଅଛଇ । ହେ ବଜ୍ରଧାରୀ ! ଅମାଦିଗେର ପକ୍ଷେ ମେହି ସକଳ ବାସନା ଯେନ ଫଳବତୀ
ହେଇଯା ମୁଖକାରୀ ହୁଁ ।

୧୩ । ତୋମାରଅନୁଗ୍ରହ ଯେନ ଆମାଦିଗେର ପକ୍ଷେ ଫଳ ହୁଁ, ଯେନ ଆମ-
ଦିଗେର ତିଙ୍ମା ନା ହୁଁ, ସେଇପାଇଁ ତୁ ଦୁଃଖାଦି ଲୋକେ ଭୋଗ କରେ, ତରୁଣ
ଆମରୀ ଯେବେ ତୋମାର ଅନୁଗ୍ରହର ଫଳ ଭୋଗ କରି ।

୧୪ । ଦେବତାଦିଗେର କ୍ରିୟାଦାରୀ ଏହି ପୃଥିବୀ ହଣ୍ଡ ପଦ ବିଶୀଳ ହେଇଯା
ଚତୁର୍ଦିକେ ବୁଦ୍ଧି ଅଂଶ ହେଇଯାଇଛେ । ମେହି ପୃଥିବୀ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରିଯାଇ ଚତୁର୍ଦିକେ
ଗମନ କରିଯା ତୁ ମୁଁ ଶୁଭ ନାମକ ଅମ୍ବରକେ ହିଂସା କରିଯାଇ ।

୧୫ । ହେ ଶୂର ଈଶ୍ଵର ! ମୋମରସ ପାନ କର, ପାନ କର । ତୁ ମୁଁ ଧନବାନୁ, ତୁ ମୁଁ
ଧନସ୍ରନ୍ଧପ, ତୁ ମୁଁ ଆମାଦିଗକେ ହିଂସା କରିଓ ମା । ସଜ୍ଜକର୍ତ୍ତା ସ୍ଵକର୍ତ୍ତା ସଜ୍ଜ-
ଦିଗକେ ରକ୍ଷା କର । ଆମାଦିଗକେ ଅଞ୍ଚୁର ଧନେ ଧନୀ କର ।

୨୩ । ଶ୍ଲ୍କ ।

ଶ୍ରୀ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବିବନ୍ ।

୨୫ । ସେ ଈଶ୍ଵର ବିବିଧକର୍ମପୁଟ୍ ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ଘୋଟକଦିଗକେ ବୁଧେ ଯୋଜନା
କରେନ, ଯାହାର ଦକ୍ଷିଣତେ ବଜ୍ର ଆଛେ, ତାହାକେ ପୂଜା କରି । ତିବି ଆପନାର
ଶ୍ରୀଜ୍ଞ କଞ୍ଚାମାନ କରିଯା(୧) ବିଷ୍ଣୁ ମେହା ଓ ଅପାର ଜଇଯା ବିପକ୍ଷ ସଂହାର
କରିତେ ଉର୍କେ ଗେଲେମ ।

(୧) ଶ୍ରୀଜ୍ଞ ଧାରଣ କରା ବୋଧ ହୁଁ ମେ କାଳେ ରୀତି ଛିଲ ।

୨ । ଏই ଇନ୍ଦ୍ରେର ହରିତବର୍ଣ୍ଣେ ଛୁଇ ଘୋଟକ ବନ ମଧ୍ୟେ ଉତ୍ତମ ସାମ ଥାଇଯାଇଛେ, ଇନି ତାହାଦିଗଙ୍କେ ଲଇଯା ବିନ୍ଦୁର ଧଳେ ଧନବାନ୍ତୁ ହଇଯା ବୃକ୍ଷକେ ନଷ୍ଟ କରିଲେମ । ଇନି ପ୍ରକାଣ୍ଡମୁଣ୍ଡି, ବନବାନ୍ତୁ ଓ ଦୀପିଶୀଳ । ଇନି ଧଳେର ଅଧିପତି । ଆମି ଦାସ ଅର୍ଥାତ୍ ଦମ୍ଭ୍ୟାଜାତିର ନାମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଠାଇଯା ଦିତେଛି ।

୩ । ଯଥନ ଇନ୍ଦ୍ର ମୁର୍ବଗମର ବଜ୍ର ଧାରଣ କରେନ, ତଥବ ତିନି ମେହି ରଥେ ବିଦ୍ଵାନ୍ତୁ ଲୋକଦିଗେର ସଙ୍ଗେ ଆରୋହନ କରେନ, ଯେ ରଥ ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ଛୁଇ ଘୋଟକ ବହନ କରେ । ଇନି ଚିରବିଦ୍ୟାତ ଧନବାନ୍ତୁ, ଇନି ମର୍ବଜନ ବିଦିତ ଅନ୍ତରାଣିର ଅଧିପତି ।

୪ । ଯେତୁପ ହୃଦ୍ଦିତି ପଶ୍ୟୁଥକେ ଆପ୍ରଦାରେ, ତତ୍କର୍ପ ଇନ୍ଦ୍ର ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ମୋହରମେର ଦ୍ୱାରା ଆପନାର ଶ୍ଵାସ ଆପ୍ରଦାରେ କରିତେଛେ । ପରେ ତିନି ମୁଶ୍କୋଭଳ ଯଜ୍ଞଗୃହେ ଗମନ କରିତେଛେ, ତଥାଯ ଯେ ମଧୁମୟ ମୋହରମ ପ୍ରଜ୍ଞତ ରହିଯାଇଛେ, ତାହା ପାନ କରିଯା ଆପନାର ଶ୍ଵାସମୂହ ମେଇକର୍ପେ ସଞ୍ଚାପନ କରିତେଛେ, ଯେତୁପେ ବାଁମୁ ବନକେ ଆନନ୍ଦୋଳନ କରେ(୨) ।

୫ । ଶକ୍ରରୀ ନାଲା ବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିତେଛିଲ, ଇନ୍ଦ୍ର ଆପନାର ବାକ୍ୟାବ୍ରାତ-ଦ୍ୱାରା ତାହାଦିଗଙ୍କେ ନୀରବ କରିଯା ଶତ ସହଶ୍ର ବିପକ୍ଷ ସଂହାର କରିଲେମ । ପିତା ଯେତୁପ ଅର ଦିଯା ପୁନ୍ରକେ ବଲିଷ୍ଠ କରେନ, ତତ୍କର୍ପ ତିନି ଲୋକଦିଗଙ୍କେ ବଲିଷ୍ଠ କରେନ । ଆମରା ମେହି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଉତ୍ତିଥିତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କ୍ଷମତା କୌର୍ତ୍ତମ କରି ।

୬ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ବିମଦଃଶ୍ମୀଯେରୀ ତୋମାକେ ବିଶେଷ ବଦାମ୍ୟ ଆନିଯା ତୋମାର ଉଦ୍ଦେଶେ ଅତି ଚୟକାର ଓ ଅତି ବିନ୍ଦୁରିତ କ୍ଷବ ରଚନା କରିଯାଇଛେ । ଏହି ରାଜ୍ଞୀ ଇନ୍ଦ୍ରେର ତୃପ୍ତି ଦାଖନ କି ସାମଗ୍ରୀ ତାହା ଆମରା ଜାନି । ଯେତୁପ ଗୋପାଳ ଗାଭୀକେ ଭୋଜନେର ଲୋଭ ଦେଖାଇଯା ଆପନାର ନିକଟେ ଆନନ୍ଦ କରେ, ତତ୍କର୍ପ ଆମାରଙ୍କ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଆନନ୍ଦ କରିତେଛି ।

୭ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୋମାଙ୍କେ ଆର ବିମଦ ଶ୍ଵିତେ ଏହି ଯେ ମନ୍ତ୍ର ବନ୍ଧୁଭେର ବନ୍ଧୁମ ପ୍ରଥିତ ହଇଯାଇଛେ, ତାହା ଯେମ ଶିଥିଲ ହଇଯା ନା ଯାଏ । ହେ ଦେବ ! ଭାତୀ ଓ ତଗନୀତେ ଯେମନ ମନେର ଐକ୍ୟ, ତେମନି ତୋମାର ମନେର ଐକ୍ୟ ଆହରା ଜାନି । ଆମାଦିଗେର ମଙ୍ଗେ ତୋମାର କଳ୍ୟାନକର ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଯେମ ମଂଦଟମ ହୁଏ ।

(୨) ଏହାକେଉ ଇନ୍ଦ୍ରେର ଶ୍ଵାସର ଉତ୍ତର ।

୨୪ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଅର୍ଥରେ ଇନ୍ଦ୍ର, ପରେ ଅଶ୍ଵିଦୟର ଦେବତା । ବିଷନ ଋଷି ।

୧ । ହେ ଉତ୍ତମ ! ପ୍ରକ୍ଷୁରଫଳକେ ନିଷ୍ପାତିତ ହଇଯା ଏହି ମୁଦ୍ରାର ମୋହରମ
ତୋମାର ମିଥିତ ରହିଯାଛେ । ପାନ କର । ହେ ଅଭୂତଧନଶାଲୀ ! ଆମାଦିଗକେ
ସହନସଂଖ୍ୟକ ପ୍ରଚୁର ଧର ଅର୍ପଣ କର । ବିଷଦେର ଉଦ୍ଦେଶେ ତୁମି ହନ୍ତି ପାଇତେଛେ ।

୨ । ତୋମାଙ୍କେ ଆମରା ସାମାଜୀବୀବାରା, ଶ୍ଵରେ ଦ୍ଵାରା ଏବଂ ହୋମେର
ବଞ୍ଚିବାରା ଆରାଧନା କରିତେଛି । ତୁମି ସକଳ କର୍ମର ପ୍ରତ୍ୱ, ସକଳ କର୍ମ ସଫଳ
କରିଯା ଥାକ । ଅତି ଉତ୍ତମ ଅଭିଲବିତ ବଞ୍ଚ ଆମାଦିଗକେ ଦେଓ । ବିଷଦେର
ଉଦ୍ଦେଶେ ହନ୍ତି ପାଇତେଛେ ।

୩ । ତୁମି ବିଦିଧ ଅଭିଲବିତ ବଞ୍ଚର ସ୍ଵାମୀ ; ତୁମି ଉପାସକକେ ଉପାସନା-
କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରେରଣ କର । ତୁମି ଶ୍ଵରକ୍ତ୍ତାଦିଗେର ରଙ୍ଗାକର୍ତ୍ତା, ତୁମି ଆମାଦିଗକେ
ଶକ୍ତର ହତ୍ୟ ହଇତେ ଏବଂ ପାପ ହଇତେ ରଙ୍ଗା କର ।

୪ । ହେ କର୍ମିତ ଅଶ୍ଵିଦୟ ! ତୋମାଦିଗେର କାର୍ଯ୍ୟ ଆନ୍ତୁତ । ତୋମରା
ନାସତା । ସଥମ ବିଷଦ ତୋମାଦିଗକେ ଶ୍ଵର କରାତେ ତୋମରା କାଟେ କାଟେ ସର୍ବଣ
କରିଯା ଅର୍ପିମନ୍ତନ କରିଯାଇ ଦିଲେ, ତଥମ ତୁଜମେ ଏକତ୍ର ହଇଯାଇ ଏକତ୍ର ଅର୍ପି-
ମନ୍ତ୍ରମ କରିଯା ଦିଯାଛିଲେ, ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ନହେ ।

୫ । ହେ ଅଶ୍ଵିଦୟ ! ସଥମ ତୁଇ ଥାନି ଅରଣି ଅର୍ପିମନ୍ତନକାଟ ତୋମାଦିଗେର
ହତ୍ୟ ସଂଖ୍ୟାଲିତ ହଇଯା ଏକତ୍ର ମିଲିତ ହଇଲ ଏବଂ ଅର୍ପିର ମନୁଲିଙ୍ଗ ବାହିର
କରିତେ ଲାଗିଲ, ତଥମ ତାବେ ଦେବତା ପ୍ରଶଂସା କରିତେ ଲାଗିଲେମ । ଦେବତାର
ଅଶ୍ଵିଦୟକେ ବଲିତେ ଲାଗିଲେମ ପୁରୁଷାର ଝରପ କର ।

୬ । ହେ ଅଶ୍ଵିଦୟ ! ଆମାର ବହିର୍ଗମନ ଯେନ ମଧୁମର ଅର୍ଥାଏ ପ୍ରୀତି କର ହୟ,
ଆମାର ପୁରୁଷଗମନ ଯେନ ତଙ୍କପ ମଧୁମର ହୟ, ଅର୍ଥାଏ ଆମି ଯେନ, ସଥମ ଯେ ଛାନେ
ଯାଇ ପ୍ରୀତିଲାଭ କରି । ହେ ଦେବତାଦୟ ! ତୋମାଦିଗେର ଦୈବଶକ୍ତିପ୍ରଭାବେ
ଆମାଦିଗକେ ସକଳ ବିଷଯେ ମଧୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥାଏ ମନ୍ତ୍ରିତ କର ।

୨୫ ପ୍ରକ୍ରିୟା ।

ଶୋ ଯଦେବତୀ । ବିଷଦ ଖବି ।

୧ । ହେ ମୋଯ ! ଆମାଦିଗେର ମଳକେ ଏହି ରତ୍ନ ଉତ୍କୃଷ୍ଟକଟପେ ପ୍ରେରଣ କର,
ଯେମନ ଯେଳ ନିମ୍ନଗ ଓ କର୍ଣ୍ଣିତ ହୁଏ । ସେମନ ଗାଁଭିଗଣ ଘାସେର ଅତି ରତ ହୁଏ,
ତକ୍ରପ ଅର୍ପେର ଅତି କ୍ଷବକର୍ତ୍ତାରୀ ଯେଳ ରତ ହୁଏ । ବିଷଦେର ଅତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଯା
ତୁମି ବୁଦ୍ଧି ପାଇତେଛ(୧) ।

୨ । ହେ ମୋଯ ! ପୁରୋହିତଗଣ କ୍ଷବେର ଦ୍ୱାରା ତୋମାର ଚିତ ହରଣ କରତଃ
ସକଳ ପ୍ରାଣେ ଉପବେଶନ କରିତେଛେ । ଆର ଆମାର ମନେ ଧଳ ଲାଭେର ଅନ୍ୟ
ମାନୀ କାମନୀ ଉଦୟ ହିତେଛେ । ବିଷଦେର ଅନ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।

୩ । ହେ ମୋଯ ! ଆମାର ଏହି ପରିଣତ ବୁଦ୍ଧିର ଦ୍ୱାରା ଆୟି ତୋମାର ତାବେ
କାର୍ଯ୍ୟ ପରିମାଣ କରିଯା ଦେଖିତେଛି । ସେଇପ ପିତା ପୁତ୍ରର ଅତି, ତକ୍ରପ ତୁମି
ଆମାଦିଗେର ଅତି ଅନୁକୂଳ ହୁଏ । ବିପକ୍ଷ ସଂହାର କରିଯା ଆମାଦିଗକେ ମୁଖୀ
କର । ବିଷଦେର ଅନ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।

୪ । ହେ ମୋଯ ! ସେଇପ କଲମଶୁଳି ଜଳ ଉତ୍କୋଳନ କରିବାର ଅନ୍ୟ କୁପ୍ରେର
ମଧ୍ୟେ ଯାଇୟ(୨), ତକ୍ରପ ଆମାଦିଗେର କ୍ଷବ ମମନ୍ତ ତୋମାତେ ଯାଇତେଛେ । ଆମା-
ଦିଗେର ପ୍ରାଣ ବର୍ଷାର ଅନ୍ୟ ତୁମି ଏହି ସଞ୍ଜକେ ଧାରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ମୁସଙ୍ଗ୍ପାଦନ କର ।
ସେଇପ ବାରିପାନାଭିଲାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଘାଟେର ନିକଟ ପାରିପାତ୍ର ଧାରଣ କରେ, ତକ୍ରପ
ତୁମି ଧାରଣ କର ।

୫ । ବିବିଧ କଳ ଲାଭେର ଅଭିନାସୀ ହିଇୟା ମେଇ ସମନ୍ତ ଧୀର ବାକ୍ତି ଅନେକ
ଅକାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଯା ତୋମାର ପରିତୋଷ କରିଯାଇଛେ, କାରଣ ତୁମି ମହାନ୍, ତୁମି
ମେଧାଵୀ । ଅତକ୍ରବ ତୁମି ଗାଁଭୀ ଓ ଅଶେ ସମାକୀର୍ଣ୍ଣ ଗୋଟି ଆମାଦିଗକେ ଦାଳ କର ।

(୧) ବିଷଦ ଖବିର ଅଣ୍ଣିତ ବିଷଦ ଶ୍ଲୋକେ “ବି ବଃ ଯଦେ ବିବକ୍ଷନେ” ଏହି ରତ୍ନ ଏକ
ଏକଟୀ ଧୂର (ଧୂରୀ) ଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ । ସାମଲ ଏହି ରତ୍ନ ଧୂର ଅଂଶେର ଏକ ଅକାର ଯଥା କଥକିଂ
ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଯାଇଛେ । କିନ୍ତୁ ବୌଧ ହୁଏ ଇଟି ଗାଁନେର ତନିତୋର ମନ୍ତ୍ର (ବଃ) ଏହି ଶବ୍ଦେର ଅଛି
କୋନ ଅର୍ଥ ଦେଖା ଯାଇ ନା । କେବଳ ନୃତ୍ୟ ଓ ଗାଁନେର ଲସର ସେଇପ ହୁ ଏକଟୀ ଅନ୍ତିରିତ
ଶବ୍ଦ ବା ଅକର ପାଦ ପୂରଣଶବ୍ଦପ ଅଯୋଗ ହୁଏ, ଇହାଓ ତକ୍ରପ ବୌଧ ହୁଏ ।

(୨) ପଞ୍ଚାବ ଓ ଉତ୍ତରପଞ୍ଚିମ ଅନ୍ଦଦେଶେ ଏକଣେ ସେଇପ କୁପଟି ଜଳ ପାଇବାର ଏକ ଶାତ
ଉପାୟ, ପୁର୍ବେ ଓ ମେଇରପ ଛିଲ ।

୬ । ହେ ମୋମ ! ଆମାଦିଗେର ପଶୁଦିଗଙ୍କେ ରକ୍ଷା କର ଏବଂ ମାନୀ ମୁର୍ଦ୍ଧିତେ ଅବସ୍ଥିତ ଏହି ବିଶ୍ଵିର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ଵଭୂବନ ରକ୍ଷା କର । ତୁ ମୁ ଆମାଦିଗେର ଆଂଶିକାରଣେର ଜନ୍ୟ ସମ୍ମନ ଭୂବନ ଅଛେବଣ କରିଯା । ଜୀବମେର ଉପାୟ ଆହରଣ କରିଯା ଦିଯା ଥାକ । ବିମଦେର ଜନ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।

୭ । ହେ ମୋମ ! ତୁ ମୁ ସର୍ବଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଆମାଦିଗେର ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତାନ୍ସକ୍ରମ ହୁଏ । କାରଣ ତୁ ମୁ ଦୁର୍ଦ୍ଵାରା । ହେ ରାଜୀ ! ଶକ୍ତଦିଗଙ୍କେ ଦୂର କରିଯା ଦାଓ । ଆମାଦିଗେର ନିମ୍ନକ ବେଳ ଆମାଦିଗଙ୍କେ କିଛୁଇ ନା କରିବେ ପାଇଁ । ବିମଦେର ଜନ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।

୮ । ହେ ମୋମ ! ତୋମାର କାର୍ଯ୍ୟ ଅତି ମୁନ୍ଦର । ତୁ ମୁ ଆମାଦିଗେର ଅନ୍ନ ଆହରଣ କରିଯା ଦିବାର ଜନ୍ୟ ସତର୍କ ଥାକ । ତୋମାର ମତ ଆମାଦିଗଙ୍କେ କ୍ଷେତ୍ର, ଅର୍ଥାତ୍ ଭୂମି ଦାନ କରିବାର ଲୋକ କେହ ନାହିଁ । ଆମାଦିଗେର ଅଲିଷ୍ଟକାରୀ ଲୋକେର ହଣ୍ଡ ହିତେ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ରକ୍ଷା କର ଏବଂ ପାପ ହିତେ ତ୍ରାଣ କର । ବିମଦେର ଜନ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।

୯ । ସଥନ ଭୟାନକ ଯୁଦ୍ଧ ଉପଚ୍ଛିତ ହୟ ଏବଂ ଆମାଦିଗେର ସମ୍ମାନଦିଗଙ୍କେ ଦେଇ ଯୁଦ୍ଧକେ ବଲିଦାନ ଦିତେ ହୟ, ସଥନ ଯୁଦ୍ଧକାରୀ ଶକ୍ତଗଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଧିକୁ ହିତେ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥ ଆହ୍ଵାନ କରିବେ ଥାକେ, ତଥନ, ହେ ମୋମ ! ତୁ ମୁ ଇନ୍ଦ୍ରେର ସହାୟ ହୁଏ, ତୁ ହୀର ଆପଦ, ବିପଦ ରକ୍ଷା କର, କାରଣ ତୋମାର ମତ ଶକ୍ତ ସଂହାରକାରୀ କେହ ନାହିଁ । ବିମଦେର ଜନ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।

୧୦ । ଏହି ମୋମ କ୍ଷୁଣ୍ଟ ହିତେଛନ୍ତି, ଇନି ଭୁରାୟ ମନ୍ତ୍ରା ଉପାୟନ କରେମ, ଇନ୍ଦ୍ର ଇହାକେ ପ୍ରୀତିର ସହିତ ଗ୍ରହଣ କରେମ । ଇନି ମହାପଣ୍ଡିତ, କକ୍ଷୀବାନ୍ ଶ୍ରୀର ବୁଦ୍ଧି କ୍ଷୁଣ୍ଟ କରିଯାଛିଲେନ । ବିମଦେର ଜନ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।

୧୧ । ଇନି ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଦାତାବ୍ୟକ୍ରିକେ ଗାଭୀ ଓ ଅଶ୍ଵ ଆନିଯା ଦେନ ; ଇନି ସମ୍ପ ପୁରୋହିତଙ୍କେ ଅଭିନନ୍ଦିତ ବନ୍ଧୁ ଦିଯାଛେନ ; ଇନି ଅନ୍ଧ ଓ ପଞ୍ଚକେ ତାହାଦିଗେର ବିପଦ ହିତେ ଉକ୍ତାର କରିଯାଛେ ।

୨୬ ପ୍ରକ୍ରିୟା ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେବତା । ବିମନ ଋବି ।

୧। ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ଶ୍ଵର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରା ହେଲାଛେ, ମେଟି ସକଳ ଶ୍ଵର ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବର ଅତି ଅଯୋଗ କରା ହେଲାଛେ । ଅତରେ ମେଇ ମହିଯାନ୍ ସର୍ବଦା ରଥ ଯୋଜାନ-
ପୂର୍ବକ ଆସିଯାଇଥାଏ ତୁଟି ଜନକେ (ଅର୍ଥାତ୍ ସଜମାନ ଓ ତାହାର ବନିତାକେ) ରଜା
କରନ ।

୨। ଏହି ମେଧାବୀ ସଜମାନବ୍ୟକ୍ତି, ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବର ମଣଳ ମଧ୍ୟେ ଯେ ଅନୁର ଜନେର
ଭାଗୀର ଆହେ, ତାହା ସଜେର ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀତେ ଆସିଯାଇ କରେନ, ମେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବ
ଯେଣ ଇହାର ଶ୍ଵଦେର ଅତି କର୍ତ୍ତାପାତ କରେନ(୧) ।

୩। ମେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବ ମୋମେର ତୁଳା ରସମେଚନକାରୀ; ତିମି ଉତ୍ତମ ଶ୍ଵଦେର
ଅତି କର୍ତ୍ତାପାତ କରେନ, ମେଇ ମୁଣ୍ଡି ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବ ବାରି ମେକ କରେନ, ଆୟାଦିଗେର
ଗୋଟି ମଧ୍ୟେ ବାରି ମେଚନ କରେନ ।

୪। ହେ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବ ! ଆୟାର ତୋମାକେ ମନେ ମନେ ଧ୍ୟାନ କରିତେଛି, ତୁମି
ଆୟାଦିଗେର ଶ୍ଵଦେର ଶ୍ଵର୍ତ୍ତି କରିଥ୍ୟ ଦୀଓ, ତୋମାର ମେବାଁ ଜମା ପୁରୋହିତଗଣ
ବ୍ୟକ୍ତମନ୍ତ୍ର ହୁଏ ।

୫। ମେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବ ସଜେର ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶେର ଭାଗୀ, ତିନି ରଥେ ଅଶ୍ୱେଣ୍ଜଳୀ-
ପୂର୍ବକ ଗମନ କରେନ, ତିନି ଯନ୍ମଦିଗେର ହିତକାରୀ ଋତିବିଶେଷ; ତିମି
ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଗୁରୁ ବନ୍ଧୁ ସରକ, ତାହାର ଶକ୍ତିଦିଗେକେ ଦୂର କରିଯା ଦେବ ।

୬। ଗର୍ଭାଧାର ଏହା କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ମୁଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତିଦାରିଶୀ ଛାଗୀ ଏବଂ
ଯେ ଛାଗଳ, ଦେ ମକଳ ପଞ୍ଚ ଅନ୍ତୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବ । ତିରିଚ ମେଷଲୋଧେର ବନ୍ତ୍ର ବସନ୍ତ
କରେନ, ତିନିଇ ବନ୍ତ୍ର ଧୌତ କରିଯା ଦେବ(୨) ।

୭। ଅନୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ନର ଅଧିପତି, ଅନୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମକଳର ପୁଣିକର । ମେଇ
ଦୌମ୍ୟମୂର୍ତ୍ତି ଦୁର୍ବିର୍ଦ୍ଧ ପୂର୍ଣ୍ଣ କୌଡ଼ାଙ୍ଗଳେ ଆପନାର ଶାଶ୍ଵତ ମମତ କଞ୍ଚିତ କରିତେ
ଲାଗିଥିଲେ ।

(୧) ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ଏକଟେ, ଶୂର୍ଯ୍ୟ ହିତେ ହିତି, ଏହି ନିରିତ ତାହାର ମଣଳ ମଧ୍ୟେ ଜଳ-
ଭାଗୀର ।

(୨) ଛାଗଳ ପୂର୍ଣ୍ଣର ବାହନ, ତାହା ପୁରୋର ବଳା ହେଲାଛେ । ଏହି ଛାବଳ ମେଷଲୋଧେର
ବନ୍ତ୍ର ବସନ୍ତ ଓ ଧୌତ କରିଲେ ଉଲ୍ଲେଖ ପାଓଯା ଯାଏ ।

୮ । ହେ ପୂର୍ବ ! ଛାଗଲେରୀ ତୋମାର ରଥର ଧୂରା ବହମ କରିତେ ଲାଗିଲ,
ତୁମି ବହୁକାଳ ପୂର୍ବେ ଜଗ୍ଯାଯାଇ, କଥନ ଆପଣ ଅଧିକାର ହଇତେ ଭଟ୍ଟ ହେଉନାଇ,
ସକଳ ଯାଚକେର ମନୋବାଙ୍ଗୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ।

୯ । ଦେଇ ମହୀୟାନ୍ ପୂର୍ବାଦେବ ନିଜ ବଲେର ଭାରୀ ଆମାଦିଗେର ରଥ ରଙ୍ଗ
କରନ । ତିନି ଅମ୍ଭେର ହୃଦୀ ସଞ୍ଚ୍ୟାଦନ କରନ, ତିନି ଆମାଦିଗେର ଏହି ଲିମ୍ବନ୍ଦଗେ
ଓଡ଼ି କର୍ଣ୍ଣପାତ କରନ ।

୨୭ ଜୁଲାଇ ।

ଇତ୍ତି ଦେବତା । ବନ୍ଧୁ ରୁହି ।

୧ । (ଇତ୍ତି କହିତେହେନ) — ହେ ସ୍ତବକାରୀଭକ୍ତ ! ଆମାର ଏଇକପ ଜ୍ଵଭାବ
ଯେ, ମୋମ ଯଜ୍ଞେର ଅନୁଷ୍ଠାନକାରୀ ସଜ୍ଜାନକେ ଆମି ଅଭିଲଷିତ ଫଳ ଦିଯା
ଥାକି । ଆର ଯେ ହୋମେର ଦ୍ରବ୍ୟ ଆମାକେ ନା ଦେୟ, ସେ ସତ୍ୟକେ ମନ୍ତ୍ର କରେ ।
ଯେ କେବଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ୍କେ ପାପ କରିଯା ବେଡ଼ାଯ, ତାହାର ଆମି ସର୍ବନାଶ କରି ।

୨ । ଖୁବି କହିତେହେନ— ସେ ସକଳ ସ୍ୟାତି ଦୈବକର୍ମ୍ରେର ଅନୁଷ୍ଠାନ ନା କରେ
ଏବଂ କେବଳ ତାହାଦିଗେର ନିଜେର ଉଦ୍ଦର ପୂରଣ କରିଯା ଶୁଣିତ ହିୟା ଉଠେ, ଆମି
ସଥର ତାହାଦିଗେର ସମ୍ବନ୍ଧେ ଯୁକ୍ତ କରିତେ ଯାଇ, ତଥର, ହେ ଇତ୍ତି ! ତୋମାର ଲିମିତ
ପୁରୋହିତଦିଗେର ସହିତ ଏକତ୍ର ସ୍ତୁଲକାଯ ବୁଦ୍ଧକେ(୧) ପାକ କରି ଏବଂ ପଞ୍ଚଶର୍ଣ୍ଣ
ତିଥିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ତିଥିତେ ସୋମରମ ପ୍ରକ୍ରିୟା କରିଯାଇଥାକି ।

୩ । (ଇତ୍ତି କହିତେହେନ) — ଏମନ କାହାକେଣ ଆମି ଦେଖି ନା, ଯେ ସ୍ୟାତି
ଦେବଶୂନ୍ୟ ଓ ଦୈବକର୍ମବର୍ଜିତ ସାତିଦିଗକେ ଯୁଦ୍ଧ ନିଧନ କରିଯାଇଛେ ଏ କଥା
ବଲିତେ ପାଇବେ । ସଥର ଆମି ଯୁଦ୍ଧ ଯାଇୟା ତାହାଦିଗକେ ସଂହାର କରି, ତଥର
ସକଳେ ସେଇ ସମ୍ବନ୍ଧ ବୀରଭେଦର ବିଷୟ ବିଜ୍ଞାରିତକ୍ରମେ ବର୍ଣ୍ଣ କରେ ।

୪ । ଯେ ସମୟେ ଆମି ସହସା ଅଭିକିତକ୍ରମେ ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ହିଁ, ତଥର
ସତ ଖ୍ୟାଗଳ ଆମାକେ ବେଶ୍ଟନ କରିଯା ଅବସ୍ଥିତି କରେମ । ଅଜାର ମଙ୍ଗଲେର

(୧) ଏଥାମେ “ବୁଦ୍ଧ” ପାକ କରାର ଉତ୍ତରେ ପାଇଁଯା ଥାର । ୨ ଓ ୩ ଥିବା ଦେବଶୂନ୍ୟ
ଶକ୍ତିଦିଗେର ଉତ୍ତରେ ଆହେ । ତାହାରୀ ବୋଧ ହୁଏ ଅବାର୍ଦ୍ଧଗତ ।

ଅନ୍ୟ ଆମି ସରିବ୍ର ବିହାରକାରୀ ଶକ୍ତିକେ ପରାଭବ କରି, ତାହାର ଚରଣ ଧାରଣ କରିଯା ଆମି ତାହାକେ ଅନ୍ତରେର ଉପର ନିକ୍ଷେପ କରି ।

୫ । ଯୁକ୍ତେ ଆମାକେ ନିରାଗ କରିତେ ପାଇଁ, ଏମମ କେହ ନାହିଁ; ଆମି ଯଦି ଇଚ୍ଛା କରି, ପରିତେବ୍ରାଂତ ଆମାକେ ରୋଧ କରିତେ ପାଇଁ ନା । ଆମି ସଥଳ ଶକ୍ତି କରି, ତଥଳ ଯାହାର କର୍ମ ମିତାନ୍ତ ନିଷ୍ଠେଜ, ସେବ ଭୌତ ହୁଏ, ଅର୍ଥାଂ ତାହାର କର୍ମକୁହରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଇ ଶକ୍ତି ପ୍ରବେଶ କରେ । ଏମମ କି କିରଣଶାଳୀ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦିନ ଦିନ କଲ୍ପିତ ହଇତେ ଥାକେନ ।

୬ । ଆମି ଇନ୍ଦ୍ର, ଆମାକେ ଯାହାରୀ ମାନେ ନା, ଯାହାରୀ ଦେବତାଦିଗେର ନିର୍ମିତ ଅନ୍ତ୍ରତ କଥା ହଇଯାଇଁ ଏକଥି ସୋମରୁସ ବଲପୂର୍ବକ ପାଇ କରେ, ଯାହାରୀ ବାହ୍ଚାଳନା କରିତେ କରିତେ ହିଂସା କରିବାର ଅନ୍ୟ ଆସିତେ ଥାକେ, ଆମି ତାହାଦିଗକେ ତଙ୍କଣ୍ଠାଂ ଦେଖିତେ ପାଇ । ଆମି ମହିଯାନ୍ତ, ଆମି ସକଳେର ବନ୍ଧୁ, ଆମାକେ ଯାହାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରେ, ଆମାର ବଜ୍ରେ ଅହାର ତାହାଦିଗେରି ଏତି ପ୍ରେରିତ ହୁଏ ।

୭ । (ଖ୍ୟାତ ବଲିତେହେମ) —ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୁ ମି ଦର୍ଶନଓ ଦିଲେ, ହଞ୍ଚିଓ ବର୍ଷଣ-କରିଲେ, ତୁ ମି ମୁଦୀର୍ଷ ପରମାୟୁ: ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯାଇଁ ; ତୁ ମି ଅନ୍ତମେଓ ଶକ୍ତିନୀର କର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ, ପରେଓ କରିଯାଇଁ । ସେଇ ଇନ୍ଦ୍ର ଏହି ବିଶ୍ଵଭୂବନେର ଅପର ପାଇଁ ଆହେନ, ଏହି ସରବର୍ଯ୍ୟାପୀ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ତୋହାକେ ପରାଭବ ଅର୍ଥାଂ ପରିଚିହ୍ନ କରିତେ ପାଇଁ ନା ।

୮ । (ଇନ୍ଦ୍ର ବଲିତେହେମ) —ଗାୟତ୍ରୀ ଅଲେକଣ୍ଠିଲ ଏକତ୍ର ହଇଯା ଏବ ଭକ୍ଷଣ କରିତେହେ ; ଆମି ଇନ୍ଦ୍ର, ତାହାଦିଗେର ସ୍ଵାଧିକାରୀର ମାଁର ତାହା-ଦିଗେର ତ୍ରୁଟ୍ୟାଧାନ କରିତେହୁ, ଦେଖିତେହୁ ଯେ ତାହାରା ରାଖାଲେର ସହିତ ଚକ୍ରି-ତେହେ । ସେଇ ମନ୍ଦତ ଗାୟତ୍ରୀକେ ଆହ୍ଵାନ କରିବାଯାତ୍ର ତାହାରୀ ଜାଗମାନିଗେର ସ୍ଵାଧିକାରୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ନିକଟ ଉପରୁତ ହଇଲ । ସେଇ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗାୟତ୍ରୀଦିଗେର ନିକଟ ହଇତେ କତାଇ ଦୁଃଖ ଦୋହନ କରିଯା ଲଇଯାଇଛେ ।

୯ । ତୋମାତେ ଓ ଆମାତେ ଏକତ୍ର ହୈଯା ଏହି ବିଶ୍ଵିନ୍ ପ୍ରାକ୍ତର ଅଧ୍ୟେ ଏହି ସକଳ ସବତକଣକାରୀ ଓ ସାମତକଣକାରୀଦିଗକେ ଦେଖିତେହୁ । ଏହି ଶାମେ ଅବହିତ ହୈଯା, ଏମ ଆମରା ମାତାବ୍ୟକ୍ତିର ଅଭୌଳ କରି ! ସେଇ

পরোপকারী ব্যক্তি যেম পৃথগভূতকে একত্র করিতে পারে, অর্থাৎ সকল
পশ্চ একত্র সংগ্রহ করিতে পারে(১)।

১০। রিচয় জানিও, আমি এই স্থানে যাহা কহিতেছি, সত্য। কি
দ্বপদ, কি চতুর্পদ, সকলি আমি সংক্ষিপ্ত করি। যে ব্যক্তি শ্রীলোকদণ্ডের
সঙ্গে পুরুষকে যুদ্ধ করিতে পার্ঠায়, আমি বিনা যুদ্ধে তাহার ধন অগ্রহণ
করিয়া ভজনদিগকে ভাগ করিয়া দিই। দিই(২)।

১১। যাহার চক্ষুঃবিহীন কর্মা কখন ছিল, কোনু বিজ্ঞ ব্যক্তি সেই
অঙ্গক্ষণাকে আশ্রয় প্রদান করে ? যে উহাকে বহন করে, যে ইহাকে বরণ
করে, কেই বা তাহার প্রতি বর্ষাক্ষেপ (অর্থাৎ হিংসা) করে(৩) ?

১২। কেত শ্রীলোক আছে, যে কেবল তার্থেই শ্রীত হইয়া মায়িসহ-
বাসে অভিনাথী মনুষ্যের প্রতি অনুরক্ত হয় ? যে শ্রীলোক ভদ্র, যাহার
শরীর সুগঠিত, সেই অনেক লোকের মধ্য হইতে আপনার মনোমত প্রিয়
পাত্রকে পাতিত্বে বরণ করে(৪)।

(১) এই অনুবাদটি নিতান্ত আনুমানিকরণপে করা হইয়াছে। সংহিত এই
শ্লোকের ব্যাখ্যা করেন নাই, কেন বলিতে পারিনা। এই ঋকে ও পুরুষের ঋকে পশ্চ-
চারণের কথা আছে।

(২) অর্থাৎ শ্রীলোকের সহিত পুরুষের যুদ্ধ করা অন্যায়।

(৩) অঙ্গকন্যার বিষয়ে সংযুক্ত কছেন, যে জগতের মূলোভূত প্রকৃতিই সেই অঙ্গ-
কন্যা। ইন্দ্র অর্থাৎ পরমেশ্বর তাহাকে আশ্রয় দেন; অর্থাৎ প্রসৱকালে মিজের
সহিত একীভূত করিয়া লন। কিন্তু এ পৌরাণি কমত সঙ্গত ব্যাখ্যা, প্রকৃতি ও প্রলয়
প্রাপ্তি কথা ঋথেদে অপরিচিত। অঙ্গকন্যার বিবাহ হয় না, এই মাত্র বোধ হয়
ঋকের অর্থ। পরের ঋক দেখ।

(৪) ভদ্র ও সুগঠন কর্মা অন্যান্যে শৰোষ্ঠ পাতি বরণ কর্তৃতে পারে এই
ঋকের মৰ্য্য। তৎকালে বোধ হয় কেন্দ্র নিজ পাতি বরণ করিতেন। এসবে পুরুষ ঋকের
সামুদ্রে পৌরাণিক ব্যাখ্যা কি পাঁচকের সঙ্গত বোধ হয়? এই দ্রুইটি ঋকের Muir
কৃত অনুবাদ ও উচ্চারণ মত উক্ত করিতেছি।

11. "Who knowingly will desire the blind daughter of any man who
has one? Or who will hurl a javelin at him who carries off or woos such a
female?"

12 "How many a woman is satisfied with the great wealth of him
who seeks her! Happy is the female who is handsome: she herself loves
[or chooses] her friend among the people.

"May we not infer from this passage that freedom of choice in the
selection of their husbands was allowed, sometimes at least, to women in those
times?"

Sanskrit Texts, vol V (1884), pp. 458-59.

୧୩ । ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଚରଣଦ୍ୱାରା ଆଲୋକ ଉଦ୍‌ଦିଗ୍ନ କରିତେଛେ, ମିଜ ମଣ୍ଡଳ-
ଶୁତ ଆଲୋକ ପ୍ରାସ କରିତେଛେ, ଆପଣ ମନ୍ତ୍ରକେର ଆବରଣକାରୀ କିରୁଣ-
ମୃହ ଲୋକେର ମନ୍ତ୍ରକେର ଦିକେ ପ୍ରେସ କରିତେଛେ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ଅବଶ୍ଚିତ ହଇଯା
ଆପଣ ସନ୍ନିଧିମେ ଆଲୋକ ପ୍ରେସ କରିତେଛେ, ଆବାର ମିଶ୍ର ଦିକେ ବିଶ୍ଵାର୍ଣ୍ଣ
ପୃଥିବୀରେ ଆଲୋକ ବିନ୍ଦାର କରିତେଛେ ।

୧୪ । ଯେତ୍ରପ ପତ୍ରହିନୀ ହଙ୍କେର ଛାୟା ଥାକେ ନାହିଁ, ତତ୍କପ ଏହି ଅକାଶ ଚିର-
ବିଚରଣଶୀଳ ଘୟନୋର ଛାୟା ନାହିଁ । (ଢାଲୋକସ୍ତରପ) ମାତ୍ରା ଶୁରୁ ହଇଯା ରହିଲେନ,
(ଶୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରକଳ୍ପ) ଗର୍ଭଶୁଶ୍ରୀ ପୃଥିବୀ ହୁନ୍ଦ ପାଇଁ କରିତେଛେ । ଏହି ଗାଭୌ
ଅପର ଏକ ଗାଭୌର ବ୍ୟସକେ ସେହତରେ ଲେହନ କାରମ୍ଭ ନିର୍ମାଣ କରିଲ । ଏହି
ଗାଭୌ ଆପଞ୍ଚାର ଉଥଃ ରାଖିବାର ଘୟାନ କୋଣ୍ଠା ପାଇଲ ? ।

୧୫ । ସାତ ଜନ ପୁରୁଷ ନିମ୍ନଲୋକ ହିତେ ଆଗମନ କରିଲେନ; ଆଟ ଜମ
ଉତ୍ତର ଦିକ୍ ହିତେ ଆସିଯା ତାହାନିଗେର ସହିତ ମିଲିତ ହିଲେନ । ମୁଦୀର ମର
ଜନ ପରିଚୟ ହିତେ ଉପଶିଷ୍ଟ ହିଲେନ, ଦଶଜନ ପୁରୁଷଦିକ ହିତେ । ସକଳେ ଯେହି
ଯଜ୍ଞଭୋଜନକାରୀ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ସଂବନ୍ଧନୀ କରିତେ ଲାଗିଲେନ(୬) ।

୧୬ । ଦଶ ଜାତେର ମଧ୍ୟେ ସର୍ବାଜୀଜେ କପିଲ ବନ୍ଧୁରୀ ଏକଜନ ଆହେ,
ତାହାକେ କ୍ରତୁ ମାଧ୍ୟମେର ଜନ୍ୟ ପ୍ରେରଣ କରା ହେଲା । ମାତ୍ରା ମନ୍ତ୍ରଟ ହଇଯା ଆମେର
ମଧ୍ୟେ ଗର୍ଭାଧାର ପ୍ରହଳ କରିଲେନ(୭) ।

୧୭ । ପ୍ରକରଣଶିଳକ୍ଷେତ୍ର ହେବଣ୍ଟେ ପାକ କରିଲ । ପାଶକୌଡ଼ାଶିଳ
ପାଶଶ୍ରୁଲ ନିକିଞ୍ଚ ହିତେ ଲାଗିଲ । ଆର ଦୁଇଭାବ ଅକାଶ ଧୂ ଧୂରଣପୁର୍ବକ
ମନ୍ତ୍ର ଉତ୍କାରଣଦ୍ୱାରା ଆପମାନିଗେର ଦେହ ଶୁଦ୍ଧ କରିତେ କରିତେ ଜାତେର ମଧ୍ୟେ
ବିଚରଣ କରିତେ ଲାଗିଲ ।

(୬) କେହ କେହ କହେନ, ଇନ୍ଦ୍ର ସଥନ ତୁମୁଳ ବେଗେ ହର୍ଷି ବର୍ଣ୍ଣ କରେନ, ତଥନ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ
ହିତେ ସେ ସକଳ ଲିଙ୍ଗତାବେ ଉପ୍ରିଥିତ ହଇଯାଇ । ଏ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସେ ନିର୍ଦ୍ଦିତ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ
ଅମଲକ, ମାଧ୍ୟମଶେଷୀ କପିଲ ସେ କ୍ଷେତ୍ରଦେର ଅପରିଚିତ ଭଣ୍ଠା ପାଠକକେ ବଳୀ
ଅନ୍ବାବଶ୍ୟକ । ୧୪ କ୍ଷେତ୍ରର ନାମ ଏହି ଭାକଣ ମାତ୍ରା ଅର୍ଥେ ବୋଧ ହୁଯ ଆକଳ, କପିଲ
ଓ ଗର୍ଭାଧାର ବୋଧ ହୁଯ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ।

(୭) ମାଧ୍ୟମ କହେନ, ମାଧ୍ୟମପ୍ରଣେତୀ କପିଲ ସେ ଅକ୍ଷତିକ୍ରମ ନିର୍ମଳ କରିଯାଇଛେ
ମେହି କଥା ଏହିଲେ ନିଗ୍ରହତାବେ ଉପ୍ରିଥିତ ହଇଯାଇ । ଏ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସେ ନିର୍ଦ୍ଦିତ
ଅଧ୍ୟାତ୍ମକ, ମାଧ୍ୟମଶେଷୀ କପିଲ ସେ କ୍ଷେତ୍ରଦେର ଅପରିଚିତ ଭଣ୍ଠା ପାଠକକେ ବଳୀ
ଅନ୍ବାବଶ୍ୟକ । ୧୪ କ୍ଷେତ୍ରର ନାମ ଏହି ଭାକଣ ମାତ୍ରା ଅର୍ଥେ ବୋଧ ହୁଯ ଆକଳ, କପିଲ
ଓ ଗର୍ଭାଧାର ବୋଧ ହୁଯ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ।

୧୮ । ଚୀର୍କାର କରିତେ କରିତେ ତାହାରୀ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଗମମ କରିଲ, ଆର୍ଦ୍ଦେଖ
ପାକ କରିତେଛେ, ଆର ଆର୍ଦ୍ଦେଖ ପାକ କରିତେଛେ ନା । ଏଟ ସମ୍ମତ କଥା ସବିତା-
ଦେବ ଆମାକେ କହିଯାଇଛେ । କାହା ଯାହାର ଅନ୍ନ, ଅର୍ଥାଏ ଅଞ୍ଚି, ତିନି ହୃତଶ୍ଵରପ
ଅନ୍ନ ଭାଗ କରିଯା ଦିତେଛେ ।

୧୯ । ଦେଖିଲାମ, ବିନ୍ଦୁର ଲୋକ ଦୂର ହିତେ ଆସିତେଛେ, ଅସ୍ତ୍ରନିଷ୍ଠ
ଆହାରଦ୍ଵାରା ଆଗ୍ରାହୀ ନିର୍ବାହ କରିତେଛେ । ସେଇ ସକଳ ଲୋକେର ଅତୁ ଦୁଇ
ଦୁଇ ବାନ୍ଧିକେ ଯୋଜିତ କରିତେଛେ, ତାହାର ବୟସ ନବୀନ, ସେ ତଙ୍କୁଗାନ୍ତିର
ସଂହାର କରିତେଛେ ।

୨୦ । ଆମି ଅମର, ଆମାର ଏହି ଦୁଇ ହୃଦ ଯୋଜିତ ରହିଯାଇଛେ, ଇହା-
ଦିଗକେ ତାଡ଼ାଇଓ ନା, ପୁନଃ ପୁନଃ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କର । ଇହାର ଧର ଜଳେ ମନ୍ତ୍ର ହିତେଛେ ।
ଯେ ବୀର ଗାୟତ୍ରୀଦିଗକେ ମାର୍ଜନ କରିତେ ଆମେ, ମେ ଉପରେ ଉଠିଯାଇଛେ ।

୨୧ । ଏହି ଯେ ବଜ୍ର ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଶୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳେର ନିମ୍ନଭାଗେ ଯୋରିତର ଦେଖେ
ପତିତ ହିଯାଇଛେ, ଇହାର ପର ଆରା ଶ୍ଵାନ ଆଇଛ । ଯାହାରୀ ଶ୍ଵବ କରେ, ତାହାରୀ
ଅକ୍ରୂଷେ ମେଇ ଶ୍ଵାନ ପାର ହିଯା ଯାଇ ।

୨୨ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ହଙ୍କେର (ଅର୍ଥାଏ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ତ୍ତନିର୍ମିତ ଧଳୁକେର) ଉପର
ଗାୟତୀ (ଅର୍ଥାଏ ଗାୟତୀର ଶ୍ଵାସ ନିର୍ମିତ ଧଳୁଗୁ'ଗ) ଶବ୍ଦ କରିତେ ଲାଗିଲ । ପୁକସକେ
ତଙ୍କୁଗ କରେ (ଅର୍ଥାଏ ଶତ୍ରୁଦିଗକେ ସଂହାର କରେ), ଏକପ ପଞ୍ଚଶିରାଗ (ଅର୍ଥାଏ ବାଣ
ସମ୍ମତ) ନିର୍ଗତ ହିତେ ଲାଗିଲ । ତାହାରେ ସମ୍ମତ ଭୂବନ ଭୟ ପାଇଲ, ତଥମ ସକଳେ
ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଲୋମରମ ଦିତେ ଲାଗିଲ ଏବଂ ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ର ତାହା ଶିକ୍ଷା କରିଲେନ ।

୨୩ । ମେଘଗନ ଦେବତାଦିଗେର ସ୍ତକିକାଳେ ସର୍ବ ଅର୍ଥମ ଦେଖା ଦିଯାଇଛି ।
ମେଇ ମେଘ ଇନ୍ଦ୍ର ହେଦମ କରାଇତେ, ତାହାର ମଧ୍ୟ ହିତେ ଜଳ ନିର୍ଗତ ହଇଲ । ପର୍ଜନୀ,
ବାୟୁ ଓ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ଏହି ତିନ ଦେବତା ସଥାକମେ ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତିଜ୍ଞ୍ୟଦିଗକେ ପରିପକ୍ଷ
କରେ । ଆର ବାୟୁ ଓ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଦେବତା ପ୍ରୀତିକର ଜଳକେ ବହନ କରିତେ ଥାକେ ।

୨୪ । ମେଇ ଶୂର୍ଯ୍ୟଇ ତୋମାର ପ୍ରାଣଧାରଣେର ଉପାର୍ଥକୁଳ । ଯଜ୍ଞେର ସମ୍ମତ
ଶୂର୍ଯ୍ୟର ମେଇ ପ୍ରଭାବ ଗୋପନ କରିବୁ ନା, ଅର୍ଥାଏ ବର୍ଣନା ଓ ଶ୍ଵବ କରିତେ ଶୈଥିଲା
କରିବୁ ନା, ମେଇ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ସର୍ଗକେ ପ୍ରକାଶ କରିଯାଇଛେ, ତିମି ଜଳକେ ଗୋପନ
ଅର୍ଥାଏ ଶୋଷଣ କରେନ, ତିନି ପରିଷାରକ । ତିନି ବିଜେର ଗତି କଥମ ତାଣୀ
କରେନ ନା ।

୨୮ ପ୍ରକୃତ ।

ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବତା । ବନ୍ଧୁ ଏବି ।

୧ । (ଇନ୍ଦ୍ରର ପୁନ୍ତ୍ର ବନ୍ଧୁକୁ/ତାହାର ପୁନ୍ତ୍ରୀ କହିତେଛେ) —ଆର ସକଳ ପ୍ରଭୁଙ୍କ
ଏଲେମ, କିନ୍ତୁ କି ଆଶ୍ରମ୍ୟ ! ଆମାର ଶ୍ଵଶୁର ଏଲେମ ନା । ତିଲି ଯଦି ଆସିଲେମ,
ତାହା ହିଲେ ଭୃଷ୍ଟେବ୍ (ୟବଭାଙ୍ଗୀ) ଥାଇଲେମ, ମୋହରସ ପାଇ କରିଲେମ । ଉତ୍ତମ
ଆହାରାଦି କରିଯା ପୁନର୍ବାର ନିଜ ଘୃତେ ଯାଇଲେ ।

୨ । ତିଲି ତୌଳ୍ଯ ଶ୍ରଜ୍ଞଧାରୀ ହୁରେ ନାଁ ଶକ୍ତ କରିଲେ କରିଲେ ପୃଥିବୀର
ଉତ୍ତମ ବିକ୍ରି ଅନ୍ଦେଶେ ଅବଶ୍ଵିତ ହିଲେମ । ତିଲି କହିଲେମ, ଯେ ଆମାକେ ଉଦର-
ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଯା ମୋହରସ ପାଇ କରିଲେ ଦେଇ, ଆସି ତାହାକେ ସକଳ ହୁକ୍କେ ରଙ୍ଗା କରି ।

୩ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଯଥର ଅନ୍ନ କାମମାତ୍ରେ ତୋମାର ଉଦେଶେ ହୋଇ କରା ହୁଏ,
ତୃତୀୟ ତାହାରୀ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଅନ୍ତରଫଳକ ମହ୍ୟୋଗେ ମାନକତାଶକ୍ତିମୁକ୍ତ ମୋହ-
ରସ ଅନ୍ତ୍ରତ କରେ, ତୁମି ତାହା ପାଇ କର । ତାହାରୀ ହସତମୂହ(୧) ପାଇ କରେ,
ତୁମି ତାହା ଡୋଜନ କର ।

୪ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୁମି ଆମାର କମତା ଏପକାର କରିଯା ଦାଖ, ଯେ
ଆସି ଇଚ୍ଛା କରିଲେ, ଯେନ ନନ୍ଦୀର ଅଳ ବିପରୀତ ଦିକେ ଯାଇ; ଯେନ
ତୃଣଭୋଜୀ ହରିଣ ସିଂହକେ ପରାଞ୍ଚୁଥ କରିଯା ଦିଯା ତାହାର ପଞ୍ଚାଂ ପଞ୍ଚାଂ
ଧାରମାନ ହୁଏ, ଯେନ ଶୃଗ୍ନାଳ ବୟାହକେ ବନ ହିତେ ତାଡ଼ାଇଯା ଦେଇ(୨) ।

୫ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଆସି ବାଲକ, ତୁମି ପ୍ରାଚୀମ ଓ ବୁଦ୍ଧିମାନୁ, ଆମାର ସାଧ୍ୟ କି,
ଯେ ଆସି ତୋମାର କ୍ଷବ କରିଲେ ପାରି । ତବେ ତୁମି ସମୟେ ସମୟେ ଆମାଦିଗଙ୍କେ
ଉପଦେଶ ଦାଖ, ମେହ ମିଥିତ ତୋମାର କ୍ଷବ କିଞ୍ଚିଦଂଶେ କରିଲେ ସମର୍ଥ ହେ ।

୬ । (ଇନ୍ଦ୍ର କହିତେଛେ) । ଆସି ପ୍ରାଚୀମ, ଆମାକେ ସକଳେ ଏଇକଣ୍ଠେ କ୍ଷବ
କରେ ଯେ, ଆମାର କାର୍ଯ୍ୟଭାବ ସ୍ଵର୍ଗ ଅପେକ୍ଷାଓ ଉକ୍ତର । ଆସି ଏକମେଳେ
ସାହସାଧିକ ଶକ୍ତିକେ ଦୁର୍ବିଲ କରିଯା ଫେଲି । ଆମାର ଅନ୍ତାନାତୀ ଆମାକେ ଏଇକଣ୍ଠ
ଅନ୍ତ ଦିଲାଛେ, ଯେ ଆମାର ଶକ୍ତ କେହ ଧାକିବେକ ନା ।

(୧) ଏଥାମେ ବ୍ୟବହାର କରାର ଉଲ୍ଲେଖ ପାଇଯା ଥାଏ ।

(୨) ମିଥିତ ହରିଣ, ବୟାହ ଓ ଶୃଗ୍ନାଳର ଉଲ୍ଲେଖ ।

୭ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଦେବତାରୀ ଆମାକେ ତୋମାରେଇ ତୁମ୍ଭା ପ୍ରାଚୀର ଓ ଏତୋତ୍ତମ
କର୍ମ୍ମ ପାରକ ଏବଂ ଅଭିଲଷିତ ଫଳଦାତା ବଲିଯା ଜାମେନ । ଆମି ଆହୁଦେର
ସହିତ ସଜ୍ଜଦ୍ଵାରୀ ବ୍ରତକେ ବଧ କରିଯାଛି ; ଆମି ନିଜ ମହିଷୁଣେ ଦାତାକେ ଗୋଧନ
ଦେଖାଇଯା ଦିଯାଛି ।

୮ । ଦେବତାରୀ ଆସିଲେନ କୁଠାର ଧାରଣ କରିଲେନ, ଜଳ କାଟିବା ଦିଶେନ,
ମନୁଷ୍ୟଦିଗେର ଉପକାରୀର୍ଥେ ଜଳ ସର୍ବଗ କରିଲେନ । ମଦୈମଧ୍ୟେ ମେହି ମୁନ୍ଦର ଜଳ
ବ୍ରାହ୍ମିଯା ଦିଲେନ, ତା'ର ଯେ ଶ୍ରୀମଦେଶେର ମଧ୍ୟେ ଜଳ ଦେଖେନ, ତାହାଇ ଦକ୍ଷ କରିଯା
ନିର୍ଗତ କରିଯା ଦେନ ।

୯ । ଇନ୍ଦ୍ରର ଇଚ୍ଛା ହଇଲେ ଶଶକଣ୍ଡ(୩) ତାହାର ପ୍ରତି ପ୍ରେରିତ କୁରକେ ପ୍ରାସ
କରେ, ଆମି ଦୂର ହିତେ ଲୋକ୍ତ୍ର ନିଜେପଣ କରିଯା ପରିବତ ଭେଦ କରିଯା ଫେଲିତେ
ପାରି । କୁନ୍ଦେର ନିକଟ ହୃଦୟ ବଶ ହଟ୍ଟୀର ଥାକେ, ବାହୁରଣ ଆପନାର ଦେହ
ମୂଳିତ କରିଯା ହସେର ଦିକେ ଧାବମାନ ହୁଁ ।

୧୦ । ସେଇପ ସିଂହ ପିଞ୍ଜରେ କନ୍ଦ ହଇଯାଇ ଚତୁର୍ଦିଶକେ ଆପନାର ପଦ ସର୍ବଗ
କରେ(୪), ତଜଗ ଶ୍ରେଣପୁକ୍ଷୀ ଆପନାର ଜନ୍ମ ସର୍ବଗ କରିତେ ଲ୍ଯାଗିଲା । ସାମି
ଅହିସ୍ତ କନ୍ଦ ହଇଯାଇ ତତ୍ତ୍ଵଯୁକ୍ତ ହୁଁ, ତାହା ହଇଲେ ଗୋଧୁ ତାହାର ନିରିକ୍ଷଣ ଜନ
ଆହୁରଣ କରିଯା ଦେଯ । (ଅର୍ଥାତ୍ ଇନ୍ଦ୍ରର ଇଚ୍ଛା ହଇଲେ ଏଇରପ ସଟ୍ଟେ) ।

୧୧ । ଯାହାରୀ ସଜ୍ଜେର ଅନ୍ନଦ୍ଵାରା ଦେହ ପୁଣ୍ଟି କରେ, ତାହାଦିଗେର ଜନ୍ୟ ଗୋଧା
ଅକ୍ରୋଷେ ଜଳ ଆହୁରଣ କରିଯା ଦେଯ । ତାହାରୀ ସର୍ବପ୍ରକାର ବସ୍ତୁକୁ ସୌମ ପାନ
କରେ ଏବଂ ଶକ୍ତଦିଗେର ଦେହ ଓ ବଳ ଧଂସ କରିଯା ଦେଯ ।

୧୨ । ସିଂହାରୀ ସୌମରମେର ସଜ୍ଜ କରିଯା, ନିଜ ଦେହ ପୁଣ୍ଟ କରିଯାଛେ ।
ତାହାରୀ ଉତ୍ତମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଯାଛେ ବଲିଯା ମୁକର୍ମାହିତ ହୁଁଲେ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର !
ତୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେର ମ୍ୟାଯ ସ୍ପଟିବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣପୂର୍ବିକ ଆମାଦିଗକେ ଅନ୍ନ ଆହୁରଣ
କରିଯା ଦାଓ । କାରଣ ଦିବ୍ୟଧାମେ ତୋମାର “ଦାନବୀର” ଏଇ ନାମ ଅର୍ମିକ
ଆଛେ ।

(୩) ଶଶକେର ଉରୋଥ ।

(୪) ତଥନ କି ଏକଳକାର ନ୍ୟାୟ ଲୋକେର ଦର୍ଶନାର୍ଥେ ଲିଙ୍ଗକେ ପିଞ୍ଜର ବନ୍ଦ କରିଯା
ରାଖିଥିଲା । ଗୋଧାର ଉରୋଥ ଓ ଏହି ଖକେ ଆଣିଛେ ।

୨୯ ପୃଷ୍ଠ ।

ଇତ୍ୱ ଦେବତା । ବହୁକ ଧ୍ୟାନ ।

୧ । ହେ ଶୌଭଗ୍ୟମୀ ଅଶ୍ଵିନ୍ଦ୍ର ! ଏହି ମୁମିର୍ମଳ ଶ୍ଵର ତୋମାଦିଗେର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେ
ଯାଇତେହେ । ଯେତେପଣ ପଞ୍ଚି ସଭଯେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବେ କରିବେ
ଆପନ ଶାବକକେ ହୁଙ୍କେର କୁଳୀର ମଧ୍ୟେ ସଂକୁଳିତ କରେ, ଆସି ତାମୁଖ ସତ୍ରେ
ଏହି ଶ୍ଵର ପ୍ରତ୍ନତ କରିବାଛି । କତ ଦିନ ଏହି ଶ୍ଵରେ ଆମି ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଆହୁତି କରି,
ତିନି ଆସିଯାଇ ସଜ ସମ୍ପାଦ କରେମ । ତିନି ମେତାବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେରଙ୍ଗେ ମାୟକ,
ତିନି ମୁଖ୍ୟେର ହିତାର୍ଥୀ, ତିନି ରାତ୍ରିତେ ସୋମେର ଭାଗ ପ୍ରହଳନ କରେମ ।

୨ । ହେ ଇତ୍ୱ ! ତୁ ଯେତା ସ୍ଵର୍ଗଦିଗେରଙ୍ଗେ ମାୟକ । ଅନ୍ୟକାର ଆୟତଃ-
କାଳ ଓ ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଆୟତଃକାଳ ଯେନ ତୋମାର ଶ୍ଵରେ କେପଣ କରିବେ ପାରି ।
ତୋମାକେ ଶ୍ଵର କରିଯା ତ୍ରିଶୋକ ନାୟକ କବି ଶତବ୍ୟକ୍ତିର ସାହାଗ୍ୟ ପାଇଇଯା-
ଛିଲେମ ଏବଂ କୁଂସ ମାୟେ ଖ୍ୟାତ ତୋମାର ମହିତ ଏକ ରଥେ ଆରୋହଣ କରିଯା-
ଛିଲେମ ।

୩ । ହେ ଇତ୍ୱ ! କୋନ୍ତୁ ଶ୍ରୀକାରେ ମନ୍ତ୍ରତା ତୋମାର ସର୍ବାଲେଷ୍ଣ ପ୍ରୀତିକର ?
ତୁ ଯି ଆମାଦିଗେର ସ୍ତୁତିବାକ୍ୟ ଅବଶ୍ୟକ ମହାବୈଶେ ଯଜ୍ଞଗୃହେର ଦ୍ୱାରାଭିମୁଖେ
ଏସ । କବେ ଆସି ଉତ୍ତମ ବାହମ ପାଇବ ? କବେ ଆସି ଶ୍ଵରେ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତ ଓ ଅର୍ଥ
ଆପନାର ନିକଟେ ଆକର୍ଷଣ କରିବେ ପାରିବ ? ।

୪ । ହେ ଇତ୍ୱ ! କବେ ଅର୍ଥ ହଇବେ ? କୋନ୍ତୁ ଶ୍ଵର ପାଠ କରିଲେ ତୁ ଯି ମଧ୍ୟ-
ଦିଗକେ ତୋମାର ମତ କରିବେ ? କବେ ଆସିବେ ? ହେ କୌରିଶାଳୀ ! ତୁ ଯି ସଥାର୍ଥ
ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାୟ ସକଳକେ ତରଗପୋରଣ କର, ଶ୍ଵର କରିଲେଇ ତୁ ଯି ଭରଗପୋରଣ କର ।

୫ । ଯେତେପଣ ପତି ଆପନାର ପଢ୍ହୁର କାହିଁମା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ, ତନ୍ତ୍ରପଣ ଯାହାରୀ
ତୋମାର କାମଳା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଇଚ୍ଛାମତ ଯଜ ସମ୍ପାଦନ କରେ, ତାହା-
ଦିଗକେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ଦ୍ୱାରା, ଯେ ହେତୁ ତୁ ଯି ମୂର୍ଖୀର ଶ୍ଵର ଦ୍ୱାରା, ହେ ବହୁକଳ-
ଧାରୀ ! ଯାହାରୀ ଚିର ଅଚଲିତ ସ୍ତୁତିବାକ୍ୟ ତୋମାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେ ପାଠ କରେ ଏବଂ
ଅନ୍ତ ଦେଇ, ତାହାଦିଗକେ ଅର୍ଥ ଦ୍ୱାରା ।

୬ । ହେ ଇତ୍ୱ ! ପୂର୍ବକାଳେ ଅତି ମୁଦ୍ରର ଶ୍ଵର୍ତ୍ତି ଏକିହାରୀର ବିବୃତିତ
ଏହି ଯେ ମାବାପୂର୍ବିଦୀ, ଇହାରା ତୋମାର ଦୁଇ ଭରନୀର ତୁମ୍ୟ । ଏହି ଯେ ହତ୍ୟକ

সোমঃ স প্রস্তুত করা হইয়াছে, ইথী পাও করিয়া তুমি যেন শীত হও; এই মধুর রসযুক্ত অপ্র যেন তোমার পক্ষে সুস্থান্ত হয়।

৭। সেই ইন্দ্রের জন্য পাঁত পূর্ণ করিয়া মধুরস দেওয়া হইল, কাঁঠ
তিথি যথার্থই ধন দান করেন। তিনি পৃথিবী অপেক্ষাও রহৎ হইয়া উঠিলেন;
তিনি মহুঘোর হিতৈষী; তাঁহার কার্য ও পৌরুষ অংশর্য।

৮। চমৎকার বেগশালী ইন্দ্র বিপক্ষ সৈন্যগণকে আচ্ছ করিয়া
ফেলিলেন, যত উৎকৃষ্ট উৎকৃষ্ট শক্তিসম্য ইঁহার সহিত বঙ্গুত্ব করিয়া
জন্য চেষ্টা করিতেছে। হে ইন্দ্র! যেমন জগতের হিতার্থে সুবৃক্তি ব্যক্তির
আয় তুমি যুদ্ধের জন্য রথে আরোহণ করিয়া থাক, তদ্বপ এখনও রথে
আরোহণ কর।

৩০ স্তুতি ।

জল দেবতা। কথব ঋষি।

১। মনের যেনেপ শীত্রগতি, তদ্বপ শীত্রগতিতে মোঁমরস যজকালে
দেবতাদিগের উদ্দেশে জলের দিকে গমন করক। মিত ও বকণের জন্য
বিস্তর অপ্র পাঁক এবং তৌর বেগশালী মেই ইন্দ্রের জন্য মুদ্র রচনা-
বিশিষ্ট স্তব কর।

২। হে পুরোহিতগণ! হোমের দ্রব্যের আরোজন কর। জল তোমা-
দিগের প্রতি স্নেহযুক্ত, মেই জলের দিকে আগ্রহের সহিত গমন কর।
লোহিতবর্ণ পক্ষীর ন্যায় এই যে সোম নিম্নে পতিত হইতেছে, হে মুদ্র-
হস্তসম্পন্ন ব্যক্তিগণ। তাঁহাকে তরঙ্গের আকারে যথাস্থানে নিকেপ
কর।

৩। হে পুরোহিতগণ! জলের সমুদ্রে গমন কর; অপাংমপাং
সামক দেবতাকে হোমের দ্রব্যস্থারী পূজা কর। তিনি যেন অন্য তোমা-
দিগকে পরিকার জলের তরঙ্গ প্রসান্ন করেন। তাঁহাঁর উদ্দেশে মধুযুক্ত সোম
প্রস্তুত কর।

৪। যিনি বিজ্ঞা কাঁচে জলের মধ্যে জলিতে থাকেন, যাঁহাঁকে ঘজ-
কাল বিঅগণ স্তব করেন, সেই অপাংমপাং সামক দেবতা এতামৃশ-

ମୁରମ ଜ୍ଞଳ ଯେମ ଦାନ କରେଲ, ଯାହା ପାନ କରିଯା ଇନ୍ଦ୍ର ବଲଶାଲୀ ହିୟା ବୀରତ୍ତ ଅକାଶ କରିବେ ।

୫ । ଯେ ସକଳ ଜାମେର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହିୟା ସୋମ ଅତି ଚମକାର ହିୟା ଉଠେଲ ; ପୁରୁଷ ଯେତୁପ ମୁକ୍ତିଗଣେର ଘିଲମେ ଆମନ୍ଦିତ ହୁଏ, ତତ୍କପ ଯେ ଜାମେର ସହିତ ଘିଲମେ ସୋମ ଆମନ୍ଦିତ ହେଁଲେ ; ହେ ପୁରୋହିତଗଣ ! ଏତା-ଦୂର ଜଳ ଆହୁମ କରିଲେ ଗମନ କର । ସଥଳ ଆମମ କରିଯା ମେହି ଜଳ ସେତମ କରିବେ, ଯେଲ ତତ୍ତ୍ଵାରୀ ସୋମମତୀ ଶୋଧମ ହିୟା ଯାଏ ।

୬ । ସଥଳ କୋଳ ଯୁବାପୁରୁଷ ପ୍ରେମେର ସହିତ ପ୍ରେମପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୁବତୀ-ଦିନେର ଦିକେ ଗମନ କରେ, ତଥବ ସେମନ ଯୁବତୀରୀ ମେହି ଯୁବାର ଅତି ଅସୁରଳ ହୁଏ, ତତ୍କପ ଜଳ ସୋମେର ଅତି ଅସୁରଳ ହିୟାଇଛେ । ପୁରୋହିତଗଣ ଓ ତାହା-ଦିନେର ଯେ କ୍ରତିବାକ୍ୟ ସକଳ, ଇହାଦିଗେର ସହିତ ଜଳଶ୍ଵରପ ଦେବଦିନେର ବିଶେଷ ପରିଚୟ ଆହେ, ଉତ୍ତରେଇ ସମ୍ବନ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟର ଅତି ଦୃଢ଼ି ରାଖେଲ ।

୭ । ହେ ଜଳଗଣ ! ତୋମରା କନ୍ଦ ହିଲେ, ବିନି ତୋମାଦିଗେର ମିର୍ଗତ ହିୟାର ପଥ କରିଯା ଦେଲ, ଯିନି ତୋମାଦିଗକେ ବିଷମ ଲିରୋଧ ହିୟାଇଲେ ମୋତ୍ତ କରିଯାଇଲେ, ମେହି ଇନ୍ଦ୍ରେର ଅତି ମଧୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଦେବତାଦିଗେର ମତତାଜଙ୍ଗକ ତରଳ ପ୍ରେରଣ କର ।

୮ । ହେ କ୍ଷରଗଣୀନ ଜଳଗଣ ! ତୋମାଦିଗେର ଗର୍ଭଶ୍ଵରପ ଯେ ମଧୁର ରମୟକୁ ଅନ୍ତରଦଶ ଆହେ, ତାହାର ମୁମ୍ବୁର ତରଳ ମେହି ଇନ୍ଦ୍ରେର ନିକଟ ପ୍ରେରଣ କର । ହେ ଧନ-ଶାନୀ ଜଳଗଣ ! ଆମାର ଏହି ଆହୁମ ଅବଶ କର, ଆମାର ଏହି ଆହୁମେ ଯଜ୍ଞେର ଅଳ୍ପ ମୁତ୍ତମାନ କରା ହିୟାଇଛେ ଏବଂ ତୋମାଦିଗକେ କ୍ଷବ କରା ହିୟାଇଛେ ।

୯ । ହେ ଜଳଗଣ ! ତୋମାଦିଗେର ଯେ ତରଳ ଉତ୍ତର ବିଷୟର ଗମନ କରେ, (ଅର୍ଥାତ୍ ଇହଲୋକ ପରଲୋକେର ହିତକର ହୁଏ), ଏତାଦୂର ମତତାଜଙ୍ଗକ ତରଳ ଇନ୍ଦ୍ରେର ପାଂଦେର ଅନ୍ୟ ପ୍ରେରଣ କର । ଏଗଲ ତରଳ ପ୍ରେରଣ କର, ଯାହା ମନ୍ଦଶ୍ଵରପ କରିବେ, ଯାହା କାମଳା ଉତ୍ସିତ କରିବେ ; ଯାହାର ଉତ୍ୱପତ୍ତି ଆକାଶେ ; ଯାହା ତ୍ରିଲୋକେ ବିଚରଣ କରତଃ ଉର୍କୁ ଉଠିଲା ଯାଏ ।

୧୦ । ଯେ ଇନ୍ଦ୍ର ଜନେତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ଶୁକ୍ଳଜ୍ଞରେଲ, ତାହାର ଆଜ୍ଞାର ଜଳଗଣ କୁଟ ଧାରାଯ ଅର୍ଥାତ୍ ନାନୀ ଧାରାତ୍ ପୁନଃ ପୁନଃ ; ପତିତ ହିୟା ମେହିର ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହୁଏ, ତାହାରୀ କୁବମେର ଅମନୀଶ୍ଵରପ, କୁବମେର ରଜାକର୍ତ୍ତୀଶ୍ଵରପ । ତାହାର

ମାଁମେର ମଜ୍ଜେ ଏକତ୍ର ଫୁଲିଛ ହୁଏ, ତାହାରା ଆତ୍ମୀୟରୂପ । ହେ ଖବି ! ଏତାଦୂଶ ଜଳଗଣକେ ବନ୍ଦନୀ କର ।

୧୧ । ହେ ଜଳଗଣ ! ଦେବତାଦିଗେର ଯଜ୍ଞେର ଜନ୍ୟ ଆମାଦିଗେର ଯଜ୍ଞକାର୍ଯ୍ୟ ସହାୟତା କର ; ଧନଲାଭେର ଜନ୍ୟ ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ପାବିତ୍ରତା ପ୍ରେରଣ କର । ଯଜ୍ଞାନୂଠାନ ତାମେ ତୋମାଦିଗେର ଦୁଃଖହାନେର ଦ୍ୱାରା ମୌଚନ କରିଯା ଦାଁଓ, ଆମାଦିଗେର ପକ୍ଷେ ମୁଖକର ହୁଏ ।

୧୨ । ହେ ଜଳଗଣ ! ତୋମାରୀ ଧନେର ଅଭୁତରୂପ ଏହି କଲ୍ୟାଣମୟ ଯଜ୍ଞ ସମ୍ପାଦ କର ଏବଂ ଅମୃତ ଆହରଣ କର । ଧନ ଓ ଉତ୍ତମ ସନ୍ତୋନ୍ଦିଗେର ରଙ୍ଗାକର୍ତ୍ତ୍ତରୂପ ହୁଏ ; ସରସ୍ଵତୀ ଯେମ ଶ୍ରବକର୍ତ୍ତାବ୍ୟକ୍ତିକେ ଅନ୍ତର ଦାଳ କରେଲ ।

୧୩ । ହେ ଜଳଗଣ ! ତୋମରା ସଥମ ଆସିତେଛିଲେ, ଆମି ଦେଖିଲାମ, ତୋମରା ଯୁତ, ଦୁଃଖ, ମୃଦୁ ଲଇଯା ଆସିତେଛେ ; ପୁରୋହିତଗଣ କ୍ଷେତ୍ରର ଦ୍ୱାରା ତୋମାଦିଗେର ସନ୍ତୋଷକ କରିତେଛିଲେ ; ଉତ୍ତମକାଳରେ ଅନ୍ତର ହଇଯାଇଛେ, ଏତାଦୂଶ ମୋମରମ ତୋମରା ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଭରିଯା ଦିତେଛିଲେ ।

୧୪ । ଏହି ସକଳ ଜଳ ଆସିତେଛେ ; ଇହାରୀ ଧନେର ଆଧାର ; ଜୀବେର ହିତକର । ହେ ପୁରୋହିତ ବନ୍ଧୁଗଣ ! ଇହାଦିଗେର କ୍ଷାପନୀ କର । ଇହାରା ହାତିର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତାର ରପରିଚିତ ; ଇହାରା ମୋମରସେର ଅନୁକୁଳ । ଇହାଦିଗକେ କୁଶେର ଉପର କ୍ଷାପନ କର ।

୧୫ । ଜଳଗଣ ଆଗହେର ମହିତ କୁଶେର ଦିକେ ଆସିତେଛେ । ଏହି ଦେଖ, ଇହାରୀ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଯାଇବାର ଜନ୍ୟ ଯଜ୍ଞକ୍ଷାନେ ଉପବେଶନ କରିତେଛେ ; ହେ ପୁରୋହିତଗଣ ! ଇନ୍ଦ୍ରେର ମିଥିତ ମୋମ ଅନ୍ତର କର । ଏକଷେ ଜଳ ଆସାତେ ତୋମାଦିଗେର ଦେବପୂଜା ମୁସାଧ୍ୟ ହଇଯାଇ ।

୩୧ ମୁଖ ।

ବିଷଦେବ ଦେବତା । କବବ ଖବି ।

୧ । ଆମାଦିଗେର ଶ୍ରବ ଯେବ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ଗମନ କରେ । ଯଜ୍ଞେର ଦେବତା ଯିବି, ତିବି ଯେବ ସକଳ କ୍ଷତ୍ର ହଣ୍ଡ ହଇତେ ଆମାଦିଗକେ ରଙ୍ଗା କରେଲ, ସେଇ ସମ୍ପଦ ଦେବତାର ମହିତ ଆମାଦିଗେର ଯେବ ବନ୍ଧୁତ୍ଵ ହର ; ଆମରା ଯେବ ସକଳ ପାଂପ ହଇତେ ପରିତ୍ରାଣ ପାଇ ।

୨ । ଯତ୍ତ୍ସ୍ୟ ଯେନ ସର୍ବ ପ୍ରକାର ଅର୍ଥର ଚେଷ୍ଟା କରେ, ପର ଯେନ ସତ୍ୟର ପଥେ ପୁନାଁମୁଖ୍ୟାନେ ପ୍ରହୃତ ହୁଏ, ଯେନ ଦେ ନିଜ କର୍ମର ଦ୍ୱାରା କଳାଙ୍ଗେର ଭାଗୀ ହୁଏ, ଯେନ ମନେ ଦେ ମୁଖ ଲାଭ କରେ ।

୩ । ଯଜ୍ଞକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରା ହଇଯାଛେ । ଯଜ୍ଞୀଯତ୍ର୍ୟ ସମ୍ପଦ କୁନ୍ତ୍ର ହହୁ ଅଂଶ ଅଂଶ କରିଯା ରାଖୁ ହଇଯାଛେ, ତାହାରୀ ଦେଖିତେ ମୁଦ୍ରର ହଇଯାଛେ, ତାହାରୀ ରକ୍ତର ଉପାର୍ଥକଳପ । ମୋମ ଯେ ପ୍ରକୃତ କରା ହଇଯାଛେ, ତାହାର ଆସ୍ଵାଦନ ଆମ୍ରା ଗ୍ରହଣ କରିଲାମ, ତାହାତେ ଆମାଦିଗେର ଦେବତାରୀ ଯେ କି ଅକାର ତନ୍ତ୍ରିଷୟର ଜ୍ଞାନ ହିଁନ ।

୪ । ଅବିନାଶୀ ପ୍ରଜାପତି ଦାତ୍ତଜନୋଚିତ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ଧାରଣପୂର୍ବିକ ଯେନ କୃପା କରେନ । ଯେନ ସବିତାଦେବ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତାକେ ଶୁଭଫଳ ଦାନ କରେନ, ଯେନ ଭୂଗୁ ଓ ଅର୍ଥ୍ୟମା କ୍ଷବେର ଦ୍ୱାରା ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ହେଲୁ ହେଲୁ ହେଲେ, ଯେନ ଆର ସକଳ ମୁଦ୍ରତମୂର୍ତ୍ତି ଦେବତା ତାହାର ପ୍ରତି ଆମୁହୁଳ୍ୟ କରେନ ।

୫ । ଏହି ଶ୍ଵବକର୍ତ୍ତାବାକ୍ତିର ନିକଟ ଶ୍ଵବ ପାଇବାର ଲାଲସାତେ ସଥନ ଦେବତା-ଗଣ କୌଳାହଳ କରିଯା ମହାବେଗେ ଆୟିଲେନ, ତଥନ ବେନ ପ୍ରାତଃକାଳେର ମ୍ୟାନ୍ୟ ପୃଥିବୀ ଆମାଦିଗେର ପକ୍ଷେ ଆଲୋକମହି ହୁଏ । ଯେନ ମୁଖକର ଲାଲାବିଧ ଅନ୍ନ ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ଆଗମନ କରେ ।

୬ । ଆମାର ଏହି ଯେ ଶ୍ଵବ, ତାହା ଏକଣେ ଚିରଗରିଚିତ ବିକ୍ଷିପିତ ଭାବ ଧାରଣପୂର୍ବିକ ସକଳ ଦେବତାର ନିକଟ ଯାଇବାର କମ୍ଯ ବିକ୍ଷାରିତ ହଇଯାଛେ । ଆମାର ଏହି ଯେ ଯଜ୍ଞ, ତାହାତେ ସକଳ ଦେବତା ଆସିଯା ତୁଳ୍ୟ ହାଁନ ଅଧିକାରପୂର୍ବିକ ଲାଲାବିଧ ଶୁଭଫଳ ଦାନ କରିବାର କମ୍ଯ ଆମୁନ, ତାହା ହଇଲେଇ ଆମି ବଲଶାଳୀ ହିଁବ ।

୭ । ମେଇ ବଲଇ ବା କି, ମେଇ ହଙ୍କଇ ବା କି, ଯାହା ହଇତେ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହପୂର୍ବିକ ଏହି ଦ୍ୱାଲୋକ ଓ ଦୁଲୋକ ବିର୍ଦ୍ଦୀଳ କରା ହଇଯାଛେ । ପୁରାତନ ଦିବୀ ଓ ଉତ୍ସାହୀ ଜୀବ ହଇଯା ଗିଯାଛେ, କିନ୍ତୁ ଦେଖ, ଇହାରୀ କେମନ ପରମ୍ପରାର ସଂଯୁକ୍ତ ହଇଯା ରହିଯାଛେ, କଥନ ଜୀବ ବା ପୁରାତନ ହୁଏ ନା, ଏକ ଭାବେ ଅବହିତ ଆହେ(;) ।

(1) ଚିରକ୍ଷାରୀ ଦ୍ୱାଲୋକ ଓ ଦୁଲୋକ ଦେଖିଯା ବିକ୍ଷିତ ହଇଯା ଭାବି ଆମାଦିଗେର ଉତ୍ସପତ୍ର ଆଲୋଚନା କରିତେହେବ । ତାହାର ନିଷାନ୍ତ ବୌଚେର କାଳେ ଦେଖ ।

୮ । (ଛ୍ୟାଳୋକ ଓ ଭୂଲୋକ ଇହାରାଇ ଶେଷ ଲହେ, ଇହାଦିଗେର ଉପର
ଆରା ଏକ ଆଛେ । ତିବି ପ୍ରଜୀ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା, ତିବି ଛ୍ୟାଳୋକ ଓ ଭୂଲୋକ
ଧୀରଣ କରେଲ । ତିମି ଅଥେର ଅଭ୍ୟୁ, ଯେ କାଳେ ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟର ଷୋଟିକଣଙ୍ଗ ପୂର୍ବାକେ ବହନ
କରିତେ ଆରାନ୍ତ କରେ ମାଇ, ମେହି ମୟେ ତିବି ଆପନୀର ପବିତ୍ର ଚର୍ମ (ଶରୀର)
ଅସ୍ତ୍ରତ କରିଯାଇଛିଲେ(୨) ।)

୯ । କିରଣସ୍ମୃତ୍ସାରୀ ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟଦେବ ପୃଥିବୀକେ ଅତିକ୍ରମ କରେନ ନା, ବାୟୁ
ରଷ୍ଟିକେ ନିତାନ୍ତ ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରେନା, ଯିତ୍ର ଓ ବକଣ ଆବିଭୂତ ହଇଯା ବନମଧ୍ୟେ
ସମୁନ୍ଧର ଅଗ୍ନିର ନ୍ୟାଯ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଆଲୋକ ବିନ୍ଦୁରିତ କରେଲ ।

୧୦ । ରେତଃମେକ ପ୍ରାଣ ହଇଯା ମୃଦ୍ଗାଗାତୀ ପ୍ରସବ କରିଲେ, ଯେତେପଣ ହସ,
ଅରଣି ଅର୍ଥାତ୍ ଆଗମସ୍ତଳକାଟି ମେଇନ୍ଦର ଅଗ୍ନିକେ ପ୍ରସବ କରେ । ମେହି ଅରଣି
ଲୋକେର କ୍ରେଷ ଦୂର କରେ, ଯାହାର ଅରଣିକେ ବ୍ରକ୍ଷା କରେଲ, ତାଦୃଶ ସାତ୍ତ୍ଵଦିଗଙ୍କେ
ବ୍ୟଥା ପାଇତେ ହସ ନା । ଅଗ୍ନି ଅରଣିଦୟରେ ପୁତ୍ରସ୍ଵରପ, ତିନି ପୂର୍ବକାଳେ ଦୁଇ
ଅରଣିଶ୍ଵରପ ମାତ୍ରା ପିତା ହଇତେ ଜୟ ଏହଣ କରିଯାଇଲେ । ଏହି ଯେ ଅରଣି-
ଶ୍ଵରପ ଗାତ୍ରୀ, ମେ ଶରୀ ବୁକ୍କେ ଜୟ ଏହଣ କରେ; ତାହାର ଅଥେବଣ କରା ହଇଯା
ଥାକେ(୧) ।

୧୧ । କଥିତ ଆଛେ, କଣ୍ଠ ଖବି ନ୍ୟାଯର ପୁଣ୍ୟ । ମେହି ଅନ୍ନ ମଞ୍ଚର ଶାର୍ଵବର୍ଣ୍ଣ
କଣ୍ଠ ଧର ଏହଣ କରିଯାଇଲେ । ଅଗ୍ନି ମେହି ଶାର୍ଵବର୍ଣ୍ଣ କଣ୍ଠର ଅନ୍ୟ ଦୌଷିଯୁକ୍ତ
ବିଜିତ: ଫ୍ରୈତ କରିଯା ଦିଯାଇଲେ । ତୋହାର ଅର୍ଥାତ୍ ଅଗ୍ନିର ଅନ୍ୟ ଆରା
କେହିଁ ତେବେ ଯଞ୍ଜ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରେ ନାହିଁ ।

୧୨ । (୧) ଯିନି ଛ୍ୟାଳୋକ ଓ ଭୂଲୋକେରୁ ଉପରେ ଅଣିଲେ, ଯିନି ଛ୍ୟାଳୋକ ଓ ଭୂଲୋକ
ଧୀରଣ କରେଲ, ଯିବି ଅଥେର ଅଭ୍ୟୁ ଓ ପ୍ରଜୀର ମୃତ୍ୟିକର୍ତ୍ତା, ଯିବି ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟର ଆକାଶ ପରି-
କରେମେ ପୂର୍ବ ହଇତେ ଆଣିଲେ ଏବଂ ଯିନି ସ୍ଵଯତ୍ତ, ତିବି କେ ? ଆମି ଅନୁମାନ କରି ଖବି-
ସକଳ ଦେବଗଣେର ଉପରକ୍ଷ, ସକଳ ଦେବଗଣେର ପୂର୍ବକ୍ଷ, ଏକ ପରମ୍ୟଦେଵର ଅନୁଭବ କରିତେ
ସନ୍ତ୍ମ ହଇଯାଇଲେ ।

(୨) ଲାହାଳ କହେନ ଶର୍ମ ବୁକ୍କେର ଉପର ସେ ଅଖର ହକ ଜାମେ, ତୋହା ହଇତେ ଅଗ୍ନି
କାଟ ପ୍ରକ୍ରିତ ହସ ।

৩২ স্তুতি ।

ঝরি ও দেবতা পূর্ণবৎ ।

১। যজ্ঞকর্ত্তাবাঙ্গি ইন্দ্রকে ধার্ম করিতেছেন, ইন্দ্র তাহার সেবা প্রাপ্ত করিবার জন্য আপনার অশুদ্ধিকে সেই দিকে প্রেরণ করিতেছেন, অশুদ্ধ ছুটী বিচির গতিতে আসিতেছে। যজ্ঞমাল প্রসন্নমনে উত্তম উত্তম সামগ্ৰী দিতেছে, ইন্দ্রশ উত্তম উত্তম বৰ লইয়া আসিতেছেন। যথম ইন্দ্র সোমরস ও আহাৰীৰ জ্যেষ্ঠের আম্বাদ পান, তখন আমাদিগের স্তব ও আমাদিগের হোমের জ্যেষ্ঠ উভয়ই প্রাপ্ত করেন।

২। হে ইন্দ্র ! তোমাকে বিশ্বে মোক্ষে স্তব করে। তুমি আলোক বিশ্বার করিতে করিতে ভিন্ন ভিন্ন স্বর্গীয় ধার্মে বিচৰণ কর, তুমি জ্যোতিঃ-লইয়া পৃথিবীতে আগমন করিয়া থাক। তোমার গে দুই ঘোটক তোমাকে যজ্ঞে বহন করিয়া আলে, তাহারা আমাদিগকে ধনবান্ত কৰক, কৰণ ধৰ্ম আমাদিগের নাই, ধনের জন্মাই আমরা এই সকল প্রার্থনাবাক্য উচ্চারণ করিতেছি।

৩। পুত্র অস্ত্র প্রাপ্ত করিয়া পিতার নিকট যে ধৰ্ম প্রাপ্ত হয়, সেই অতি চমৎকাৰ ধৰ্ম, ইন্দ্র আমাকে দিতে ইচ্ছুক হউন। পত্নী মিষ্টি বচনের ধাৰা আমীকে আপনার নিকটে আহাৰ করিতেছেন। সোমরস উত্তমরসপে অস্তুত হইয়া, সেই পৌৰুষ সম্পদের প্রতি যাইতেছে।

৪। স্তুতিস্মৰণ গাত্তীগণ যে স্থানে মিলিত হইয়াছে, সেই স্থানকে তোমার উজ্জ্বল দীপিষ্ঠারা আলোকযুক্ত কর। স্তবসমূহের যে প্রাচীন ও পূজনীয় মাতা আছেন, তাহার সাত পুরুষ (অর্ধাং সাত ছন্দ) সেই স্থানে উপস্থিত আছেন।

৫। দেবতাদিগের নিকট যে অগ্নি গমন করেন, তিমি তোমাদিগের হিতার্থে দেখা দিষ্টাছেন, তিনি একাকী ক্ষমদিগের সঙ্গে শীঘ্ৰ আপন স্থানে গমন করেন, এই যে অস্ত দেবতাগণ, ইহাদিগের বশের হ্রাস হইতেছে, অভত্ব বস্তুর্বর্গ পরিবেষ্টিত হইয়া যজ্ঞীয় মধু ইহাদিগের জন্ম ঢালিয়া দাও, তাহা হইলে ইহারা বৰ দিবেন।

୬ । ଦେବତାଦିଗେର ଉପଦେଶେ ଯେ ସମ୍ପତ୍ତି ପୁଣ୍ୟମୁଖୀନ ହ୍ୟ, ବିଦ୍ଵାନ୍, ଇନ୍ଦ୍ର ତାହା ରକ୍ଷା କରେନ; ତିନି ବଲିଯା ଦିଇଛେନ, ଯେ ଅଧି ଜଳେର ମଧ୍ୟେ ନିର୍ମୂଳତାବେ ସର୍ବିତ ଆଛେନ । ହେ ଅଧି ! ମେହି ଉପଦେଶ ଅମୁସାରେ ଆମି ତୋମାର ନିକେ ଆସିଯାଇଛି ।

୭ । ସଦି କେହ କୋମ ଛାନ ନା ଜାମେ, ତବେ ମେ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆମେ, ତାହାକେ ଜିଜ୍ଞାସା କରେ, ଅଭିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପଦେଶ ପାଇଲେ, ମେ ମେହି ଅଭିଲବିତ ଛାନେ ଉପାନୀତ ହିତେ ପାରେ । ଅଭିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପଦେଶେର ଏହି ଗୁଣ ସଦି ଜଳ ଅସ୍ଵେଷଣ କର, ତବେ ଯେ ଛାନେ ଜଳ ଆଛେ, ମେହି ଛାନେ ଘାଇତେ ପାରିବେ ।

୮ । ଆମ୍ଯାଇ ଇମି ଜୀବନ ପାଇଯାଇଛେ, ଏହି କଲ୍ୟାକ ଦିଲଧିରିଯା କ୍ରମଶଃ ହୁଣି ଓପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯାଇଛେ, ଅନନ୍ତିର ଉଥଃ ଚୌଷଣ କରିଯାଇଛେ । ଏହି ଯୁବା ଅବଶ୍ୱାତେ ଈତାର ଜାରୀ ଉପହିତ ହଇଯାଇଛେ । ଇମି ଅକ୍ଲିଷ୍ଟକର୍ମୀ, ଧର୍ମାଚ୍ୟ ଓ ମନ୍ଦ ପ୍ରସାଦାନ୍ତର୍ମାଣ ହଇଯାଇଛେ(୧) ।

୯ । ହେ କଳସ ! ହେ କୁକାରବଣ ! ତୁମି ଯଜ୍ଞ ଦିତେଛ, ତୋମାର ଜମ୍ଯ ଏହି ସକଳ ଶ୍ଵର ରଚନା କରିଲାମ । ମେହି ଯଧର୍ଵାନ୍, ଇନ୍ଦ୍ର, ତୋମାଦିଗେର ପକ୍ଷେ ଦାତା ହିଉନ, ଆର ଏହି ଯେ ମୋମ, ସ୍ଥାହାକେ ଆମି ଛନ୍ଦେ ଧାରଣ କରିତେଛି, ତିନିଓ ଦାତା ହିଉନ ।

(୧) ବୋଧ ହ୍ୟ, ଅଧି ସହିତ ଉଂଗଣ୍ଡି ଓ ବ୍ରଜି ଓ ହୃଦୟେର ବିଷୟ ଈତାର ଗୋବିନ୍ଦେର ମର୍ମିତ ଲଙ୍ଘକ କରିଯା ବର୍ଣ୍ଣନା କରା ଅଭିପ୍ରେତ । ନାୟକେର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନିଭାବ ଅନୁଜ୍ଞାତ ।

ଅଟେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ।

୩୩ ଶତ(୧) ।

ଭିଷ ଭିଷ ଦେବତା । କବସ ଖ୍ୟାତି ।

୧ । ଯିନି ଲୋକଦିଗଙ୍କେ ସ୍ଵକାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରେରଣ କରେନ, ତିନି ଆମାଙ୍କେ ପ୍ରେରଣ କରିଲେନ । ଆସି ପୁଷ୍ଟାଙ୍କେ ଅନ୍ତରେ ବହନ କରିଲାମ, (ସ୍ୱରଣ କରିଲାମ) । ତାବେ ଦେବତା ଆମାଙ୍କେ ରଙ୍ଗ କରିଲେନ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ରବ ଉଠିଲ ଯେ, ଦୁର୍ବଳ ଖ୍ୟାତି ଆସିତେଛେ ।

୨ । (ବୋଧ ହୁଏ, ପିତୃଶୋକେ କୁକୁରବଣ ରାଜାର ଉତ୍ତି) —ଆମାର ପଞ୍ଚକା-
ଶୁଲ (ପୌଜରା) ସମ୍ବ୍ରିଗନ୍ଧେର ନୀତି ଆମାଙ୍କେ ତେମନି ସନ୍ତୋପ ଦିତେଛେ । ମନେର
ଅନୁଥ ଆମାଙ୍କେ କ୍ଲେଶ ଦିତେଛେ, ଆସି ଦୀନହିଁ କ୍ଷୀଣ ହେତେଛି । ପଞ୍ଜୀର ମତ
ଆମାର ମନ ଅଛିର ହେତେଛେ ।

୩ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଯେତେପଣ ମୂରିକେରା ସ୍ନାନୁକେ ଚର୍ବଣ କରେ, ଆସି ତୋମାର
ଭକ୍ତ ହେଇଯାଏ ଆମାର ମନେର ପୌଡ଼ା ଆମାଙ୍କେ ଭକ୍ତ ପଣ ଚର୍ବଣ କରିତେଛେ । ହେ
ଅସବୀ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଏକବାର ଆମାଦିଗେର ଅତି କୃପା ଦୃଷ୍ଟି କର । ଆମାଦିଗେର
ପିତୃତୁଳ୍ୟ ହୁଏ ।

୪ । ଆସି କବସ ଖ୍ୟାତି, ତ୍ରସମ୍ବ୍ୟର ପୁନ୍ର କୁକୁରବଣ ରାଜାର ନିକଟେ ଯାନ୍ତ୍ରା
କାରିତେ ଗୋଲାମ, କାରଣ ତିନି ଦାତାଗନ୍ଧେର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

୫ । ଆମାର ଦକ୍ଷିଣ ମହାଦ୍ୱାରା ମନ୍ତ୍ର ହେତ ଏବଂ ସକଳେ କୁବ
ଅର୍ଥାତ୍ ଲ୍ଲାବ କରିତ ; ଆସି ରଥାକ୍ରମ ହେଲେ ତିରଟୀ ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ସୋଟିକ ମୁଦ୍ରଣ-
କୁପେ ବହନ କରେ ।

୬ । ଆମାର ପିତାର କୌଣ୍ଡି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦିବାର ହଲହଳପ ହିଲ, ତୋହାର ବାକ୍ୟ
ମେବକଦିଗେର ନିକଟ ଯେତ ରମଣୀୟ କେତେର ମ୍ୟାନ ପ୍ରୀତିକର ହେତ ।

(୧) ଏହି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଭ୍ୟୁମିତ ହୃଦୟମିତ ହୁଃଖ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହେଇଯାଇଛେ ।

৭। (কবরের সান্তুনা বাক্য) — হে কুকুশ্রবণ ! যাহার কীর্তি দৃষ্টিষ্ঠান
দিবার স্থল, তুমি তাঁহার পুত্র । তুমি মিত্রাতিথি বৃজার মণ্ড। আমার
নিকটে এস, কারণ অংমি তোমার পিতার বন্ধনাকর্তা অর্থাৎ অমুগতলোক।

৮। যদি জীবিতব্যত্বির জীবন ও মৃত্যুত্বত্বির মৃত্যু আমার অভুতের
অধীন হইত, তাহা হইলে আমার মেই পরম উপরকারী তোমার পিতা
অবশ্য জীবিত থাকিতেন ।

৯। একশত আস্তা অর্থাৎ প্রাণ থাকিমেও দেবতাদিগের অভি-
ঝায়ের বিপরীতে কেহ ইচ্ছিতে পারে না । এই হেতুতেই আমাদিগের
সহচরবিগের সহিত আমাদিগের বিচ্ছেদ হয় ।

৩৪ স্কৃত।

 অক্ষ (অর্থাৎ খেলিবার পাশা) ও ছ্যাতকার দেবতা(১) । কবয ঋষি ।

১। বড় বড় পাশাঞ্চলি যথন ছকের উপর ইতস্ততঃ সঞ্চালিত হয়,
দেখিবা আমার বড়ই অনন্দ হয় । মূজবান্ মাঘক পর্বতে যে চমৎকাব
সৌমলতা জয়ে(২), তাঁহার রস পান করিতে যেমন শ্রীতি জয়ে, বিভিত্তি-
কার্ত্তিমন্ত্রিত অক্ষ আমার পক্ষে তেমনি শ্রীতিকর ও তদ্বপ্ত আমাকে উৎ-
সাহিত করে ।

২। আমার এই রূপবতী পত্নী কথন আমার প্রতি বিরাগ প্রদর্শন
করে নাই, কথন আমার নিকট লজ্জিত হয় নাই । মেই পত্নী আমার
নিক্ষেপ ও আমার বন্ধুবর্গের বিশেষ সেবাশুল্কস্বীকৃতি করিত । কিন্তু কেবল মাঝ
পাশার অভূতোধে আমি মেই পরম অমুরাগিণী ভার্যাকে ত্যাগ করিলাম ।

৩। যে ব্যক্তি পাশকীড়া করে, তাহার শুক্র তাহার উপর বিরক্ত, শ্রী
তাহাকে ত্যাগ করে, যদি তাহারও কাছে কিছু যান্ত্রিক করে, দিবার লোক কেই

(১) এই স্কৃতে পাশা খেলার অলজ্জনীয় ইচ্ছা এবং জয়াশক কল সুন্দরলণে
বর্ণিত হইয়াছে ।

(২) মূজবান্ মাঘক পর্বতে সৌমলতা জয়ে ।

ନାହିଁ । ଯେତେପରି ବ୍ୟକ୍ତ ଦେଖିବାକୁ କେହିଁ ମୂଳ୍ୟ ଦିଯାଇ କରେ ନା, ସେଇତେପରି ଦ୍ୱାତକାର କାହାରେ ନିକଟ ସମାଦର ପାଇଁ ନା ।

୪ । ପାଶାର ଆକର୍ଷଣ ବିଷମ କଠିନ, ଯଦି କାହାରେ ଧରେ ଅତି ପାଶାର ଲୋଭଦୃଷ୍ଟି ପତିତ ହୁଁ, ତାହା ହିଲେ ଉତ୍ତାର ପଢ଼ୀକେ ଅନ୍ୟେ ସ୍ପର୍ଶ କରେ(୩) । ତାହାର ପିତା, ମାତା, ଭ୍ରାତାଗନ ତାହାକେ ଦେଖିଯାଇବା କହେ, ଆମରା ଇହାକେ ଚିଲି ନା, ଇହାକେ ଦୀଦିଯାଇଲା ଯାଓ ।

୫ । ଆମି ଯଥମ ମନେ ଭାବି, ଆର ଏହି ପାଶାଖେଳା କରିବ ନା, ତଥମ ଖେଳାର ସଙ୍ଗୀଦିଗଙ୍କେ ଦେଖିଲେ ତାହାଦିଗେର ନିକଟ ହିତେ ସରିଯାଇବା ଯାଇ । କିନ୍ତୁ ପାଶାଗୁଲି ମୁଦ୍ରର ପିଞ୍ଜଳମୂର୍ତ୍ତିତେ ଛକେର ଉପର ବସିଯାଇ ଆଛେ ଦେଖିଯାଇବା ଆର ଥାକିତେ ପାରି ନା । ଯେତେପରି ଭାଷାମାରୀ ଉପପତିର ନିକଟ ଗମନ କରେ(୪), ଆମିଓ ତତ୍କାଳ ଖେଳାର ସଙ୍ଗୀଦିଗେର ଭବମେ ଗମନ କରି ।

୬ । ଦ୍ୱାତକାର ଆପମାର ବୃକ୍ଷ ଫୁଲାଇଯା ଆଶ୍ରମାଳାମ କରିତେ କରିତେ କୌଡ଼ାମାତାର ଆସେ, କହେ, ଆମି ଜିତିବ । ପାଶାଗୁଲି କଥମ ଇହାକୁ ଅଭିନାସ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ; ସେ ବିପକ୍ଷ ଦ୍ୱାତକାରେର ଅତି ଯାହା କିଛୁ ଅଭିଆୟ କରେ, ସକଳି କଥମ ସିନ୍କ ହିଲୁଯା ଯାଏ ।

୭ । କିନ୍ତୁ କଥମ ସେଇ ପାଶା ଯେମ ଅନୁଶ୍ୟାସନ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେମ ଝାକୁଶି-ଦ୍ୱାରା ଆକର୍ଷଣ କରିତେ ଥାକେ, ତାହାରୀ ଯେମ ବାଣେର ମାତ୍ରା ବିକ୍ଷ କାରିତେ, ଛୁରିକାର ମାତ୍ରା କର୍ତ୍ତମ କରିତେ ଏବଂ ତଥ ବସ୍ତ୍ର ଲ୍ୟାନ୍ ସଞ୍ଚାପ ଦିତେ ଥାକେ । ଯେ ଅଛୀ ହୁଁ, ତାହାର ପଙ୍କେ ପାଶାଗୁଲି ଯେମ ପୁନ୍ନଜିଶେର ତୁଳ୍ୟ, ଯେମ ମୁଦ୍ରାଯ, ଯେମ ତାହାକେ ଛିଟିବାକେ ସନ୍ତୋଷିତ କରେ, ଆର ପାଇଁଜିତ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ତାହାରୀ ଯେମ ନିଧମ କରେ ।

୮ । ଏହି ଯେ ତିପାଷଟୀ ପାଶାର ଦଳ ଦେଖିତେଛ, ଇହାରୀ ବିଲିତ ହଇଯାଇବା ଛକେର ଉପର ବିହାର କରିଯା ବେଡ଼ାର, ଯେମନ ସତ୍ୟବସକ୍ଷମ ପୂର୍ଣ୍ଣଦେବ ବିଶ୍ୱ-ବୁବନେ ଦିହାର କରେନ । ଯିବି ଯତ ବଡ଼ ଦୁର୍ଦ୍ଵାର୍ଷ ହଟନ, ଇହାରୀ କାହାରେ ବଶୀଭୂତ ନର । ରାଜ୍ଞୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇହାଦିଗଙ୍କେ ଲମ୍ବାର କରେ ।

(୩) ଅର୍ଥାତ୍ ପଢ଼ୀ ବ୍ୟକ୍ତିଚାରିଦୀ ହୁଁ ।

(୪) ଯୁଲେ “ନିକୁତ୍ତିଭିନ୍ନ ଆରିନ୍ଦି ଇବ” ଆଛେ ।

୯ । ଇହରା କଥନ ନୀଚେ ନାମିତେଛେ, କଥନ ଉପରେ ଉଠିତେଛେ । ଇହା-
ଦିଗେର ତାତ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଯାହାର ହାତ ଆହେ, ମେ ଇହାଦିଗେର ନିକଟ ପରାଜୟ
ସୌକାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ଇହାରା ଦେଖିତେ ତ୍ରୈଯୁକ୍ତ, ଅନ୍ତ ଅଞ୍ଚାରେ ନ୍ୟାୟ ଛକେର ଉପର
ବର୍ମିଯା ଆହେ । ସ୍ପର୍ଶ କରିତେ ଶୀତଳ, କିନ୍ତୁ ହଦୟକେ ଦଫ୍କ କରେ ।

୧୦ । ଦୃତକାରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୌନହୀନବେଶେ ପରିତାପ କରେ, ପୁଅ କୋଥାର
ବେଡ଼ାଇତେଛେ, ଭାବିଯା ତାହାର ମାତା ବାକୁଳ । ଯେ ତାହାକେ ଧାର ଦେଇ, ମେ
ଆପନ ଧନ ଫିରିଯା ପାଇବ କି ନା ଏହି ଭାବିଯା ମଶକ୍ତି । ଦୃତକାରକେ
ପରେର ବାଟୀତେ ରାତି ଘାଗନ କରିତେ ହୁଏ ।

୧୧ । ଆପନାର ସ୍ତ୍ରୀର ଦଶୀ ଦେଖିଯା ଦୃତକାରେ ହଦୟ ବିଦୀର୍ଘ ହୁ,
ଅବ୍ୟାଧି ସ୍ଵର୍ଗକୁ ସୌଭାଗ୍ୟ ଓ ମୁଦ୍ରା ଅଟ୍ଟାଲିକା ଦେଖିଯା ତାହାର ପରିତାପ
ହୁଏ । ମେ ହୟତ ଆତେ ମୁଣ୍ଡି ଘୋଟକ ଯୋଜନାପୂର୍ବକ ଗତିବିଧି କରିଯାଇଛେ,
କିନ୍ତୁ ମନ୍ଦ୍ରାର ସମୟ ଲୀଚଲୋକେର ନ୍ୟାୟ ତାହାକେ ଶୀତ ନିବାରଣେର ଜଳ୍ୟ ଅର୍ଥ
ମେବା କରିତେ ହୁଏ, (ଅର୍ଥାତ୍ ଗାତ୍ରେ ବନ୍ଦ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥାକେ ନା) ।

୧୨ । ହେ ପାଶାଗଣ ! ଯେ ତୋମାଦିଗେର ଦଲେର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରଧାନ ଓ ମେନା-
ପତି ଓ ରାଜାର ତୁଳ୍ୟ, ଆମି ତାହାର ପ୍ରତି ଆମାର ଏହି ଦଶ ଅଙ୍ଗୁଳି
ଏକତ୍ର କରିଯା ପ୍ରଣାମ କରିତେଛି, ଆମି ତୋମାଦିଗେର ନିକଟ ଅର୍ଥ ଚାହି ନା,
ଇହା ମତ କରିଯା କହିତେଛି ।

୧୩ । ହେ ଦୃତକାର ! ପାଶା କଥନ ଥେଲିଥିଲା, ବରଂ କୃତିକାର୍ଯ୍ୟ କରିବା^(୫) ।
ତାହାତେ ଯାହା ଲାଭ ହୁଏ, ମେହି ଲାଭେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଏ ଓ ଆପନାକେ କୃତାର୍ଥ ବୋଧ
କର । ତାହାତେ ପାତ୍ରୀ ପାଇବେ ଓ ଅମେକ ଗାନ୍ଧୀ ପାଇବେ । ଏହି ଯେ ଏହୁ
ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ, ଇଲି ଆମାକେ ଇହା ବଲିଯା ଦିଯାଇଛେ ।

୧୪ । ହେ ପାଶାଗଣ ! ଆମାଦିଗେର ଉପର ବନ୍ଧୁଭାବ ଧାରଣ କର,
ଆମାଦିଗେର କଳ୍ପାଣ କର । ତୋମାଦିଗେର ହର୍କର୍ଷାପରାବ ଆମାଦିଗେର ପ୍ରତି
ଅର୍ଯ୍ୟାଗ କରିଥିଲା । ଆମାଦିଗେର ଶକ୍ତି ଯେଣ ତୋମାଦିଗେର କୋପ ଦୃଢ଼ିତେ
ପରିତ ହୁଏ । ଅପରେ ଯେଣ ତୋମାଦିଗକେ ବ୍ୟବହାର କରିତେ ବ୍ୟାପ୍ତ ଥାକେ ।

(୫) ମୂଲେ ଏହି ଆହେ “ଅକ୍ଷେଃ ମା ଦୀବ୍ୟଃ ହରିଃ ଇଂ ହବ୍ସ ।”

୩୫ ପୃଷ୍ଠା ।

ବିଶେଷେବଗଣ ଦେବତା । ଲୁଶ ଖରି ।

୧। ମେଇ ସକଳ ଅଗ୍ନି ଜାଗରିତ ହଇଲେନ, ତାହାଦିଗେର ସଙ୍ଗେ ଇନ୍ଦ୍ର ଆଁଛେନ; ଅଭାବ ସଥିନ ଅନ୍ତକାରକେ ବିଦେଶେ ପ୍ରେରଣ କରେ, ତଥିନ ମେଇ ସମ୍ମନ ଅଗ୍ନି ଆଲୋକ ଧାରଣପୂର୍ବକ ପ୍ରଜ୍ଞଲିତ ହଇଲ । ବିପୁଲମୁଣ୍ଡି ଦୁଲୋକ ଓ ଭୁଲୋକ ଚିତନ୍ୟଯୁକ୍ତ ହୁଏକ । ଦେବତାର ଅଦ୍ୟ ସେନ ଆମାଦିଗକେ ରକ୍ଷା କରେଲ, ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ।

୨। ଆମରା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଯେ, ମାଦାପୃଥିବୀ ସେନ ରକ୍ଷା କରେନ, ସେନ ଅନନ୍ତିତୁଳ୍ୟ ନଦୀଗଣ ଏବଂ ନିର୍ବରଧାରୀ ପରିତଃଗ(୧) ଆମାଦିଗକେ ରକ୍ଷା କରେନ । ଶୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଉଷାଦେବୀର ନିକଟ ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନା, ସେନ ଆମରା ଅପରାଧୀ ନା ହେ । ଯେ ମୋମକେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରା ଯାଇତେହେ, ତିନି ସେନ ଆମାଦିଗେର ମହଲ କରେନ ।

୩। ଦ୍ୟାବା ଓ ପୃଥିବୀ ଆମାଦିଗେର ଶାତ୍ରୁତୁଳ୍ୟ, ଆମରା ସେନ ମେଟି ହୁଇ ସହତୌ ଦେବତାର ନିକଟ ନିରପଥାରୀ ଥାକି, ସେନ ତାହାରୀ ଆମାଦିଗେର ଶୁଖ ବିଧାନ କରେନ । ଉଷାଦେବୀ ସେନ ଆମାଦିଗେର ପାପ ମୁଛିଆ ଲାଗେନ ଏବଂ ପାପ ନନ୍ତ କରେନ । ପ୍ରଜ୍ଞଲିତ ଅଗ୍ନିର ନିକଟ ଆମରା କଳ୍ୟାଣ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୪। ଏହି ଯେ ଉଷା ଦେବୀ, ଯିନି ଧର୍ମଦାରକାରିଣୀ ଏବଂ ଯିନି ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗାଁତୀର ନ୍ୟାୟ, ତିନି ଆମାଦିଗକେ ଉତ୍ସମ ଧନ ବିଭତରଣ କରନ, ଆମରା ତାହା ତାଗ କରିଯା ଲାଇ । ଆମରା ସେନ ଦୁଷ୍ଟଲୋକେର କୋପ ହିତେ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ଥାକି । ପ୍ରଜ୍ଞଲିତ ଅଗ୍ନିର ନିକଟ ଆମରା କଳ୍ୟାଣ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୫। ଯେ ସକଳ ଉଷା ଶୂର୍ଯ୍ୟକିରଣେର ସହିତ ମିଲିତ ହିନ୍ଦୀ ଆଲୋକ ଧାରଣ-ପୂର୍ବକ ଅନ୍ତକାରକେ ଅପସାରିତ କରେଲ, ତାହାର ଅଦ୍ୟ ଆମାଦିଗକେ ଅନ୍ତ ଦ୍ୱାନ କରନ । ପ୍ରଜ୍ଞଲିତ ଅଗ୍ନିର ନିକଟ ଆମରା କଳ୍ୟାଣ ଭିକ୍ଷା କରି ।

(୧) ମୂଲେ “ପରିତାମ ଶର୍ଯ୍ୟନାଥତଃ” ଆହେ । କୁଳକ୍ଷେତ୍ରେ ନିକଟ ଶର୍ଯ୍ୟ ପରିତ ଏକଟ ଶର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ହିତେ ପାରେ । ଶାରଣ ଅବ୍ୟ ହାବେ କୁଳକ୍ଷେତ୍ରେ ନିକଟ ଏକଟି ଶର୍ଯ୍ୟବରେର ନାମ ଶର୍ଯ୍ୟନାଥ ବିଲିଯାଇଲେ ।

୬ । ଉଷା ଯେବ ଆମାଦିଗେର ଆରୋଗ୍ୟସମ୍ପାଦ ହଟରୀ ଉପଶିତ ହୁଏ, ବିପୁଳ ଜ୍ୟୋତିଃସହକାରେ ଅଞ୍ଚିଗନ ଉଦୟ ହେଉ । ଅଶ୍ଵିଦୟ ଶୌଭ୍ରଗାମୀ ରଥ ଯୋଜନା କରିଯାଇଛନ । ଅଞ୍ଜଲିତ ଅଞ୍ଚିର ନିକଟ ଆମରା କଲ୍ୟାଣ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୭ । ହେ ମୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ! ଅତି ଚମଂକାର ଧନ ଭାଗ ଅନ୍ୟ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ବିତରଣ କର, କାରଣ ତୁ ସିଇ କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର କର୍ତ୍ତା । ଯାହାତେ ଧନ ଜୟିତେ ପାଇରେ, ଏପକାର ସ୍ଵତି ପାଠ କରିତେହି । ଅଞ୍ଜଲିତ ଅଞ୍ଚିର ନିକଟ ଆମରା କଲ୍ୟାଣ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୮ । ମନୁଷ୍ୟଗଣ ଦେବତାଦିଗେର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯେ ସଜ୍ଜକାର୍ଯ୍ୟ ସଂକଳନ କରେ, ମେଇ ସଜ୍ଜାରୁଷ୍ଟାନ ଆମରା ଶୈଳକି ସମ୍ପାଦନ କରକ । ଏତି ପ୍ରଭାତେ ମୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ସକଳ ବନ୍ଧୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଯା ଦିଯା ଉଦୟ ହେବେ । ଅଞ୍ଜଲିତ ଅଞ୍ଚିର ନିକଟ ଆମରା କଲ୍ୟାଣ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୯ । ଯଜ୍ଞେର ନିମିତ୍ତ ଅନ୍ୟ ଏହି ଯେ କୁଣ୍ଡ ବିନ୍ଦାର ହଇତେଛେ, ସୋମ ପ୍ରକୃତ କରିବାର ଜନ୍ୟ ଦୁଇ ଏକତ୍ର ସଂଯୋଜିତ ହଇତେଛେ, ଏହି ସମୟେ ଆମାଦିଗେର ଅଭୀଷ୍ଟ ମିନ୍ଦିର ଜନ୍ୟ ଦେବତାଦିଗେର ଶରଣାପନ୍ଥ ହେବୀ ଯାଉଟିକ, ହେ ଯଜ୍ଞମୀନ ! ତୁ ମି ସକଳ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିଯା ଥାକ; ଅତଏବ ଆଦିତ୍ୟଗଣ ଯେବ ତୋମାକେ ମୁଖୀ କରେନ । ଅଞ୍ଜଲିତ ଅଞ୍ଚିର ନିକଟ ଆମରା କଲ୍ୟାଣ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୧୦ । ହେ ଅଞ୍ଚି ! ଆମାଦିଗେର ଏହି ଯେ ଯଜ୍ଞ ଅନୁଷ୍ଠାନ ହଇତେଛେ, ଯାହାତେ ଦେବତାଗଣ ଏକତ୍ର ହେଇଯା ଆମୋଦ ଆହୁତାଦ କରେନ, ଏହି ଯଜ୍ଞେ ପ୍ରକାଣ ଦୁଲୋକବର୍ତ୍ତୀ ଦେବତାଦିଗଙ୍କେ ଆନନ୍ଦ କର, ସାତଜନ ହୋତାକେ ଆନନ୍ଦନ କର, ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ମିତ୍ର ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଭଗକେ ଆନନ୍ଦନ କର । ଆସି ଧନଜୀଭେର ଜନ୍ୟ ସକଳକେ ଶ୍ଵର କରି । ଅଞ୍ଜଲିତ ଅଞ୍ଚିର ନିକଟ ଆମରା କଲ୍ୟାଣ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୧୧ । ହେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଆଦିତ୍ୟଗଣ ! ତୋମର ଆଇସ, ତାହାତେଇ ସକଳ ବିଷଯେ ଶୈଳକି ହିଁବେକ । ଆମାଦିଗେର ଶୈଳକିର ଜନ୍ୟ ସକଳେ ଏକତ୍ର ହେଇଯା ଯଜ୍ଞକେ ବୁଝା କରୁନ । ମୁହସ୍ତି ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅଶ୍ଵିଦୟ ଓ ଭଗ ଓ ଅଞ୍ଜଲିତ ଅଞ୍ଚିର ନିକଟ ଆମରା କଲ୍ୟାଣ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୧୨ । ହେ ଦେବଗଣ ! ଅତଏବ ତୋମାଦେର ଯଜ୍ଞେର ସାଫଳ୍ୟ ଆଜ୍ଞା କର । ହେ ଆଦିତ୍ୟଗଣ ! ଧନ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜ୍ୟୋଗ୍ୟ ଗୃହ ଦଳ କର । ଆମାଦିଗେର

ପଶୁ ଓ ପ୍ରଭାଗୌତ୍ତ ଓ ପରମାଯୁଃ ସକଳ ବିଷୟେ ଆମରୀ ପ୍ରଜ୍ଞନିତ ଅଧିଗ୍ରହଣ ମିକଟ କଲ୍ୟାଣ କାମନା କରି ।

୧୩ । ସକଳ ମତ୍ତୁ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ସର୍ବବିଧୀୟ ରକ୍ଷା କରନ । ଯାବତୀୟ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପ୍ରଜ୍ଞନିତ ହୁଏ । ଯାବତୀୟ ଦେବତା ଆମାଦିଗଙ୍କେ ରକ୍ଷା କରିବାର ଜନ୍ମ ଆଗମନ କରନ । ସର୍ବପ୍ରକାର ଅନ୍ନ ଓ ସମ୍ପଦି ଆମାଦିଗେର ଲାଭ ହୁଏ ।

୧୪ । ହେ ଦେବଗନ ! ଯାହାକେ ତୋମରୀ ଅନ୍ନ ଦାନପୂର୍ବକ ବୁଝା କର, ଯାହାକେ ଆଶା କର, ଯାହାକେ ପାପମୁକ୍ତ କରିଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣମୁଖ କର, ଯେ ତୋମାଦିଗେର ଆଶ୍ରଯେ ଥାକିଯା ଭୟ କାହାକେ ବଲେ ଜୀମେ ନା, ଆମରୀ ଯେମ ଦେବକାର୍ଯ୍ୟର ଅମ୍ଭ ଯାଏ ହେଇଯା ତାଦୃଶ ବ୍ୟକ୍ତି ହେ ।

୩୬ ଶ୍ଲେଷ ।

ବିଶ୍ୱଦେବ ଦେବତା । ଲୁଳ ଥବି ।

୧ । ଉଷାଦେବୀ ଓ ରାତ୍ରଦେବୀ ଏବଂ ବିପୁଲମୁକ୍ତିଧାରିଣୀ ମୁଗଠମ ଶରୀରୀ ଦୟାବାପୃଥିବୀ ଏବଂ ବକଣ ଓ ମିତ୍ର ଓ ଅର୍ଯ୍ୟମା ଓ ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ମର୍କନାଶ ଓ ପର୍ବତବର୍ଗ ଏବଂ ଜଳଗଣ ଓ ଆଦିତ୍ୟଗଣ ହେଇଦିଗଙ୍କେ ଆମି ଯଜ୍ଞେ ଆହୁତାନ କରିତେଛି । ଦୟାବାପୃଥିବୀ ଓ ଜଳଗଣ ଓ ସର୍ଗକେ ଆହୁତାନ କରିତେଛି ।

୨ । ଅଶ୍ଵ ଚିତ୍ତବତୀ ଓ ଯଜ୍ଞେର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀଶ୍ଵରପା ଦୟାବାପୃଥିବୀ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ପାପ ହିତେ ପରିତ୍ରାଣ କରନ, ଶକ୍ତର ହତ୍ୟା ହିତେ ରକ୍ଷା କରନ । ଦୁଷ୍ଟୀ-ଶତ୍ୟ ନିଃଖତି ଯେମ ଆମାଦିଗର ଉପର ଆଧିପତ୍ୟ କରିତେ ନା ପାଇ । ଆମରୀ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ଷା ଭିକ୍ଷା କରି ।

୩ । ଧନଶାଲୀ ମିତ୍ର ଓ ବକଣେର ଜମନୀ ଓ ଅଦିଭିଦେବୀ ତାବଂ ପାପ ହିତେ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ରକ୍ଷା କରନ । ଆମରୀ ଯେମ ସର୍ବପ୍ରକାର ଅବିନାଶୀ ଜ୍ୟୋତିଃ ଲାଭ କରି । ଆମରୀ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ଷା ଭିକ୍ଷା କରି ।

୪ । ମୋମ ନିଷ୍ପାତନେର ଉପଯୋଗୀ ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦ କରିତେ କରିତେ ରାକ୍ଷସଦିଗଙ୍କେ ଦୂରୀକୃତ କରକ, ଦୁଃସ୍ଵପ୍ନ ଓ ନିଃଖତି ଓ ଯତ ଶକ୍ତ ସକଳକେ ଦୂର କରକ । ଆମରୀ ଯେମ ଆଦିତ୍ୟଦିଗେର ନିକଟ ଏବଂ ମର୍କନାଶେର ନିକଟ ମୁଖ ଲାଭ କରି । ଆମରୀ ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ଷା ଭିକ୍ଷା

୫ । ଇନ୍ଦ୍ର ଆସିଯା କୁଶେର ଉପର ଉପବେଶନ କରନ, ଜ୍ଞାତିବାକ୍ୟ ବିଶେଷକଳେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୃଦୀ, ବୃହିଷ୍ଠି ଖକୁ ଓ ସାମ୍ରେର ସ୍ଵାର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଚନୀ କରନ, ଆମରୀ ଯେବ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ କାମ୍ୟବସ୍ତ୍ର ଲାଭ କରିଯା ଦୌର୍ଜୀବୀ ହିଁ । ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ଷା ଭିକ୍ଷା କରି ।

୬ । ହେ ଅଶ୍ଵୀଗନ ! ଆମାଦିଗେର ଯଜ୍ଞ ଯାହାତେ ଦେବଲୋକକେ ସ୍ପର୍ଶ କରିତେ ପାରେ, ତାହା କର । ଯଜ୍ଞର ସମ୍ପଦ ବିନ୍ଦୁ ଦୂର କର । ଆମାଦିଗେର ଅଭିଆୟ ସିଦ୍ଧ କରିଯା ମୁଖୀ କର । ଯେ ଅଗ୍ନିତେ ସ୍ଥତାଳ୍ପତି କରା ହଇଯାଛେ, ତାହାର କିରଣମୟୁହ ଦେବତାଦିଗେର ଅତି ଶ୍ରେରଗ କର । ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ଷା ଭିକ୍ଷା କରି ।

୭ । ଯେ ମର୍କ୍ରଗଣ ସକଳକେ ପରିତ୍ରକାରେନ, ଯାହାରୀ ଦେଖିତେ ମୁଣ୍ଡି, ଯାହାଦିଗେର ହଇତେ କଳ୍ପାଗେର ଉପକ୍ରମ ହୁଏ, ଯାହାରୀ ଧରି ହୁକ୍ଷି କରିଯା ଦେନ, ଯାହାଦିଗେର ନାମ କରିଲେ ମମ ଆମନ୍ଦ ହୁଏ, ତୋହାଦିଗକେ ଆମି ଆହ୍ଵାନ କରିତେଛି; ବିଶିଷ୍ଟରପ ଅନ୍ନ ଲାଭେର ଅମ୍ଯ ତୋହାଦିଗକେ ଧ୍ୟାନ କରୁଥିଲୁଣ୍ଡି । ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ଷା ଭିକ୍ଷା କରି ।

୮ । ଯେ ମୋମ ଜଳପାନ କରିଯା ଥାକେନ, ଅର୍ଥାତ୍ ଜଳେର ସହିତ ମିଶିତ ହୁଏ, ଓଣିବର୍ଗ ଯାହା ହଇତେ ସର୍ବଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ; ଯିନି ଦେବତାଦିଗକେ ପରିତ୍ରପ କରେନ, ଯାହାର ନାମ କରିଲେ ଆମନ୍ଦ ହୁଏ, ଯିନି ଯଜ୍ଞର ଶୋଭାମ୍ବରପ, ଯାର ଦୌଷିଂଚମକାର, ମେହେ ମୋମରମ୍ବକେ ଆମରା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିତେଛି, ତୋହାର ନିକଟ ବଳ ଆର୍ଥରୀ କରିତେଛି । ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ଷା ଭିକ୍ଷା କରି ।

୯ । ଆମରୀ ଯେବ ଦୌର୍ଜୀବୀ ହୁଇ, ଆମାଦିଗେର ପୁନ୍ରଗଣ ଯେବ ଦୌର୍ଜୀବୀ ହୁଏ, ଆମରୀ ଯେବ କୋମ ବିଷୟେ ଅପରାଧୀ ନା ହୁଇ, ଆମରୀ ପୁନ୍ରପୌତ୍ରାଦିର ସହିତ ମେହେ ମୋମରମ୍ବ ଭାଗ କରିଯା ଲଇଯା ପାନ କରି, ଜ୍ଞାତି ବିଦେଶୀଗଣ ଯେବ ସର୍ବପ୍ରକାର ପାପେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ । ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ଷା ଭିକ୍ଷା କରି ।

୧୦ । ହେ ଦେବଗଣ ! ତୋମରୀ ମାତ୍ରବେର ନିକଟ ଯଜ୍ଞ ଲାଭ କରିବାର ଉପ୍ୟୁକ୍ତ, ତୋମରୀ ଶ୍ରୀମତ କର । ତୋମାଦିଗେର ନିକଟ ଯାହା ଆର୍ଥରୀ କରି, ତାହା ମାନ କର । ଯାହାତେ ଜୟୀ ହୁଇ, ଏକପ ଜ୍ଞାନ ଦାନ କର । ଧର ଓ ଲୋକବଳ ଓ ସର୍ବ ଦାନ କର । ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ଷା ଭିକ୍ଷା କରି ।

୧୧ । ଦେବତାରୀ ସେନଗ ମହିଂ ଓ ପ୍ରକାଣ ଓ ଅବିଚଳିତ ଓ ଆମରା ତୋହା-
ଦିଗେର ନିକଟ ସେଇଜଣ ବିଶିଷ୍ଟ ରଙ୍ଗ ଆର୍ଥମ୍ କରି । ଆମରା ଯେମ ଥମ ଓ
ମୋକବଳ ପ୍ରାଣ ହେ । ଦେବତାଦିଗେର ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରଙ୍ଗ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୧୨ । ଏହାଜିଲିତ ଅଶ୍ଵିର ନିକଟ ଆମରା ଯେମ ବିଶିଷ୍ଟ ମୁଖ ଲାଭ କରି;
ମିତ୍ର ଓ ବକଣେର ନିକଟ ଅପରାଧୀ ମା ହଇଯା ଆମରା ଯେମ କଲ୍ୟାଣ ପ୍ରାଣ ହେ,
ଶ୍ରୀ ଯେମ ଆମାଦିଗକେ ସର୍ବୋତ୍କଳ୍ପ ଶାସ୍ତ୍ର ଦାନ କରେମ । ଦେବତାଦିଗେର
ନିକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ରଙ୍ଗ ଭିକ୍ଷା କରି ।

୧୩ । ଯେ ମକଳ ଦେବତା ସତ୍ୟସ୍ଵଭାବ ଶ୍ରୀ ଓ ମିତ୍ର ଓ ବକଣେର କାର୍ଯ୍ୟର
ସମୟ ଉପସ୍ଥିତ ଥାକେମ, ତୋହାରା ଆମାଦିଗକେ ମୌତାଗ୍ୟ ଓ ମୋକବଳ ଓ ଗାତ୍ରୀ
ଓ ପୁଣ୍ୟକର୍ମ ଦାନ କରମ ଓ ବିବିଧ ପ୍ରକାର ଧରମ ବିତରଣ କରନ ।

୧୪ । କି ପଞ୍ଚମ ଦିକେ, କି ପୂର୍ବ ଦିକେ, କି ଉତ୍ତର ଦିକେ, କି ଦର୍ଶିଣ ଦିକେ,
ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଆମାଦିଗେର ସର୍ବପ୍ରକାର ଶ୍ରୀମଦ୍ଵିତୀୟ ବିଧାମ କରନ । ଆମାଦିଗକେ ଦୌର୍ବଳ୍ୟ-
ପରମାୟୁଃ ପ୍ରଦାନ କରନ ।

୭ ପୃଷ୍ଠା ।

ଶ୍ରୀ ଦେବତା । ଅଭିତପା ଶ୍ରୀ ।

୧ । ହେ ପୁରୋହିତଗଣ ! ଯେ ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ମିତ୍ର ଓ ବକଣକେ ମେଥିତେ ଶାମ,
ଯାହାର ଦୀଣି ଅତି ଉତ୍ୱଳ ; ଯିମି ଦୂର ହଇତେ ମକଳ ବନ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି କରେଲ, ଯିମି
ଦେବତାଦିଗେର ବଂଶେ ଜୟ ଗ୍ରହଣ କରିଯାଇଛେ, ଯିମି ମକଳ ବନ୍ଧ ପରିଷାର କରିଯା
ଦେଲ, ଯିମି ଆକାଶେର ପ୍ରକାଶକ୍ରତ୍ରପ, ମେଇ ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବକେ ମହନ୍ତାର କର, ପୂର୍ଣ୍ଣ
କର, ଶୁଦ୍ଧ କର ।

୨ । ମେଇ ଯେ ସତ୍ୟବାକ୍ୟ(୧) ଆକାଶ ଏବଂ ଦିବୀ ଯାହାକେ ଅବଲମ୍ବନ
କରିଯା ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଛେ, ବିଶ୍ଵଚୂରମ ଏବଂ ପ୍ରାଣବର୍ଷ ଯାହାର ଆଶ୍ରିତ, ଯାହାର
ପ୍ରଭାବେ ପ୍ରତିଦିନ ଜଳ ପ୍ରାର୍ଥିତ ହଇଭେଦେ ଏବଂ ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଉତ୍ସର୍ଗ ହଇଭେଦେ,
ମେଇ ସତ୍ୟବାକ୍ୟ ଯେମ ଆମାକେ ମକଳ ବିଷୟେ ରଙ୍ଗ କରେ ।

(୧) ମୁଲେ “ସତ୍ୟ ଉତ୍ସର୍ଗ” ଆଛେ । ସତ୍ୟଇ ଆକାଶ ଓ ଦିବୀ ଓ ପ୍ରାଣବର୍ଷ,
ବନ୍ଧ ଓ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ବିଶ୍ଵଚୂରମର ଅବଲମ୍ବନ ।

୩ । ହେ ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ! ସଥଳ ତୁମି ବେଗବାନୁ ଘୋଟକ ରଥେ ଯୋଜନାପୂର୍ବକ ଆକାଶ ପଥେ ଗମନ କର, ତଥମ କୌଣ ଓ ଦେବରହିତ ଜୀବ ତୋମାର ମିକଟେ ଆସିତେ ପାଇଁ ନା । ତୋମାର ମେହି ଚିରପରିଚିତ ଅସାଧ୍ୟାରଣ ଜୋତିଃ ତୋମାର ମଙ୍ଗେ ମଙ୍ଗେ ଯାଇ, ମେହି ଅସାଧ୍ୟାରଣ ଜୋତିଃ ଧାରଣପୂର୍ବକ ତୁମି ଉଦୟ ହୁଁ ।

୪ । ହେ ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ! ଯେ ଜୋତିର ଦ୍ୱାରା ତୁମି ଅନ୍ଧକାର ନଷ୍ଟ କର ଏବଂ ଯେ କିରଣେର ଦ୍ୱାରା ମୟତ ବିଶ୍ୱାସଗ୍ରେ ଅକାଶ କର, ତୋହାର ଦ୍ୱାରା ଆମାଦିଗେର ମର୍ବିଆକାର ଦରିଦ୍ରତା ନଷ୍ଟ କର, ଆମାଦିଗେର ପାପ ଓ ରୋଗ ଓ ଦୁଃଖପ୍ଲମ ଦୂର କର ।

୫ । ହେ ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ! ତୁମି ଅନ୍ତିଭାବେ ବିଶ୍ୱତୁବଳେର କ୍ରିୟାକଳାପ ବ୍ରକ୍ଷଣ କରିବାର ଅଳ୍ୟ ପ୍ରେରିତ ହଇଯାଇ, ତୁମି ଆତଃକାଲେର ହୋମ ହଇଲେ ଉଦୟ ହୁଁ । ହେ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ! ଅଳ୍ୟ ଆୟରା ସଥଳ ତୋମାର ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି, ତଥମ ଯେବେ ଦେବତାଗଣ ଆମାଦିଗେର ସଞ୍ଚ ସଫଳ କରେନ ।

୬ । ଦ୍ୟାବାପୁର୍ବିଦୀ ଏବଂ ଜଳଗଣ ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ମର୍କଣ୍ଗଣ ଆମାଦିଗେର ଆହ୍ଵାନବାକ ଶ୍ରୀମଦ୍ କୃପା ମୃଦ୍ଦି ଥାକିତେ ଆୟରା ଯେବେ ଦୁଃଖଭାଗୀ ନା ହିଁ । ଆୟରା ଯେବେ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହଇଯା ବ୍ରଦ୍ଧାବନ୍ଧୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତାଗ୍ୟ-ଶାଲୀ ଥାକି ।

୭ । ହେ ସ୍ଵରୂପରେର ସଂକାରକାରୀ ଶୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ! ଯେମନ ତୁମି ଦିନ ଦିନ ଉଦୟ ହୁଁ, ଆୟରା ଯେବେ ଅଭ୍ୟହିଁ ତୋମାକେ ପ୍ରଶନ୍ତ ମନେ, ପ୍ରଶନ୍ତ ଚକ୍ର ଦର୍ଶନ କରି, ଯେବେ ଅଭ୍ୟହିଁ ନୀରୋଗ ଶରୀରେ ସନ୍ତୋଷମନ୍ତ୍ରି ପରିବ୍ରତ ହଇଯା ତୋମାର ମିକଟ କୋମ ଦୋଷେ ଦୋଷୀ ନା ହଇଯା ତୋମାର ଦର୍ଶନ ପାଇ । ଯେବେ ଆୟରା ଚିରଜୀବୀ ହଇଯା ତୋମାର ଦର୍ଶନ ପାଇ ।

୮ । ହେ ମର୍ବିଦ୍ରତିକାରୀ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ! ତୁମି ବିପୁଲ ଜୋତିଃ ଧାରଣ କର, ତୋମାର ଦୀପି ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ, ସକଳେର ଚକ୍ରରେ ତୁମି ମୁଖକର । ସଥଳ ତୋମାର ମେହି ମୂର୍ତ୍ତି ଆକାଶେର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵଦେଶେ ଆରୋହଣ କରେ, ଆୟରା ଯେବେ ଜୀବନ୍ତ ଶରୀରେ ତାହା ମିତ୍ତ ଦର୍ଶନ କରି ।

୯ । ତୋମାର ସେ ପତାକାର ମଙ୍ଗେ ମଙ୍ଗେ ମୟତ ବିଶ୍ୱାସଗ୍ରେ ଅକାଶ ପାଇ, —— ଅନ୍ତର୍ମାରୀଚନ ଓ ଅନ୍ତର୍ଧାନ ହୟ, ହେ ପିଙ୍ଗଲବନ୍ କେଣଥାରୀ

ସୂର୍ଯ୍ୟ ! ତୁମ ତୋମାର ମେହି ଚର୍କାର ପତାକା ଲଇଯା ଦିନ ଦିନ ଉଦୟ ହୁଏ,
ଆମରାଙ୍କ ଯେମ କୋମ ଦୋଷେର ଦୋସୀ ମା ହଇଯା ଉହାର ଦର୍ଶନ ପାଇ ।

୧୦ । ତୋମାର ଦୃଷ୍ଟି ଆମାଦିଗେର କଳ୍ୟାଣ କରକ, ତୋମାର ଦିବସ ଓ
ତୋମାର କିରଣ, ତୋମାର ଶୀତଳତ୍ତ୍ଵ ଓ ତୋମାର ଉତ୍ତାପ କଳ୍ୟାଣକର ହଟେକ,
ଆମରା ଘରେଇ ଅବଶ୍ତିତ କରି, ବା ପଥେଇ ଯାତ୍ରା କରି, ସର୍ବଦୀ ତାହା କଳ୍ୟାଣ
କରକ । ହେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ! ବିବିଧ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ବିଭିନ୍ନ କର ।

୧୧ । ହେ ଦେବଗନ ! ଆମାଦିଗେର ଅଧିକାରଭୁକ୍ତ ଯେ ତୁଇ ଏକାର ପ୍ରାଣ-
ବର୍ଗ ଆଛେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଦିପଦ ଓ ଚତୁର୍ପଦ, ମକଳକେ ତୋମରା ମୁଖୀ କର । ମକଳ
ଆଗୀଇ ଆହାର କରକ, ପାନ କରକ, ହଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ, ବର୍ଜିଷ୍ଟ ହଟେକ ଏବଂ ଆମାଦିଗେର
ମୁଖ୍ୟ ତାହାରୀ ଅବିଜ୍ଞପ୍ତ ସର୍ବକ୍ଷତା ଲାଭ କରକ ।

୧୨ । ହେ ପରମାନନ୍ଦ ଦେବତାଗନ ! କଥ୍ୟାର ହଟେକ, ବା ମାମସିକ କ୍ରିୟା-
ଦ୍ୱାରା ହଟେକ, ଯାହା କିନ୍ତୁ ଅପରାଧେର କାର୍ଯ୍ୟ ଆମରା ଦେବତାଦିଗେର ରିକଟ
କରିଯା ଥାକି, ଉହାର ପାପ ତୋମରା ମେହି ବାଜିର ଫଳେ ଆରୋପିତ କର,
ଯେ ବାଜି ଦାନଧର୍ମେ ବିମୁଖ ଏବଂ କେବଳ ଆମାଦିଗେର ଅମିଷ୍ଟ କାମମା କରେ ।

୮ ପୃଷ୍ଠା ।

ଇତ୍ତି ଦେବତା । ଯୁକ୍ତବାନ୍ ଇତ୍ତ ଝବି ।

୧ । ହେ ଇତ୍ତ ! ଏହି ଯେ ମନ୍ତ୍ରାୟ, ଯଥାର ଯଶୋଲାଭ ହଇଯା ଥାକେ, ଯଥାର
ଅହାର ପ୍ରତି ଅହାର ଚଲିତେ ଥାକେ, ତୁମ ତଥାର ବୀରମଦେ ଯତ ହଇଯା ଚାହ-
କାର କର ଏବଂ ଶକ୍ତି ରିକଟ ବିଜିତ ଗାଁତିଦିଗଙ୍କେ ବନ୍ଦେ କରିଯା ଦୀର୍ଘ । ଏହିରେ
ଦୌପାରୀନ ବାଗମୟହ ଅବଳ ଶକ୍ତିଦିଗେର ଉପର ପତିତ ହଇତେ ଥାକେ, ସୌର
ବ୍ୟାପାର ଦର୍ଶନେ ତାବେ ଲୋକ ହତ୍ୟକ ହଇଯା ଯାଏ ।

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ହେ ଇତ୍ତ ! ଅଚୁର ଧର୍ମଧଳ ଓ ଗାଁତିଦୀର୍ଘ ଆମାଦିଗେ
ଗୃହ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କର । ହେ ଶକ୍ତ ! ତୁମ ଜୟୀ ହଇଲେ ଆମରା ଯେମ ତୋମାର ମେହେ
ପାତ୍ର ହୁଏ । ଆମରା ମନେ ସେ ଧର୍ମ କାମନା କରି, ତାହା ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଦୀର୍ଘ
କର ।

୩ । ହେ ବହୁତର ଶୋକେର ସ୍ମୃତିଭାଜନ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଆର୍ଯ୍ୟ ଆତିରିଇ ହଟୁକ, ବା ଦାସ ଜୀତୀରିଇ ହଟୁକ(୧), ସେ କେହ ଦେବରହିତମୌକ ଆମାଦିଗେର ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାର ବାସନ୍ତ କରେ, ମେହି ସକଳ ଶକ୍ତି ଯେବେ ଅକ୍ଲେଶେ ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ପରାଜିତ ହୁଁ । ତୋମାର ଏବାଦେ ଆମରୀ ଯେବେ ତାହାଦିଗକେ ଯୁଦ୍ଧ ନିଧିନ କରି ।

୪ । ଯାହାକେ ଅନ୍ତମଲୋକେଣ ପୂଜୀ କରେ, ବହୁତର ଲୋକେଣ ପୂଜୀ କରେ, ସିମି ଦୁରସ୍ତ ସଂଗ୍ରାମେ ଜୟୀ ହଟୀଯା ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ବନ୍ଧୁ ଅଯ କରିଯା ଲାଗେନ, ଧିନ ଯୁଦ୍ଧେ ଶ୍ଵାନ କରେନ ଏବଂ ସର୍ବଜନେର ନିକଟ ବିଖ୍ୟାତକୀର୍ତ୍ତି ହେଯେନ, ଆଶ୍ୟାନୀ ପାଇଁ-ବାର ଜମ୍ଯ ଆମରୀ ସେଇ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଆମାଦିଗେର ଅତି ଅନୁକୂଳ କରିତେଛି ।

୫ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୁ ମିହି ତୋମାର ଭକ୍ତଦିଗକେ ଉତ୍ସାହଯୁଦ୍ଧ କର, ତୋମାକେ ଆବାର କେ ଉତ୍ସାହିତ କରିବେ ? ଆମରୀ ଜାନି, ତୁ ମି ଆପନିଇ ଆପନାର ବନ୍ଧୁ ହେଦନ କରିତେ ସମର୍ଥ । ଅତଏବ କୁଂସେର ହଞ୍ଚ ହଇତେ ଆୟୁଷୋଚନ କର ଏବଂ ଏହି ଶ୍ଵାନେ ଏସ । ତୋମାର ମତ ବ୍ୟକ୍ତି କେବେ ମୁକ୍ତଦୟେର ବନ୍ଧୁର ସହ କରିତେଛେ ।

୩୯ ପୃଷ୍ଠା ।

ଅଶ୍ଵଦୟ ଦେବତା । ଶୋଭାନାନ୍ଦିନୀରୀ ଖବି ।

୧ । ହେ ଅଶ୍ଵଦୟ ! ତୋମାଦିଗେର ଯେ ସର୍ବତ୍ରବିହାରୀ ଶୁଗଠିନ ରଥ ଆଛେ, ଯେ ରଥକେ ଉଦ୍‌ଦେଶପୂର୍ବକ ଆହୁାନ କରୀ ଯଜ୍ଞମାନ ବ୍ୟକ୍ତିର ପକ୍ଷେ ରାତ୍ରି ଦିନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ; ଆମରା କ୍ରମାଗତ ସେଇ ରଥେରଇ ନାମ କରିତେଛି, ଯେବେ ପିତାର ନାମ କରିତେ ଆନନ୍ଦ ହୁଁ, ତଙ୍କପ ଉହାର ନାମେ ଆନନ୍ଦ ହୁଁ ।

୨ । ଆମାଦିଗକେ ମଧୁ ରାକ୍ୟ ଉଚ୍ଛାରଣ କରିତେ ଅନୁଭବ କର, ଆମାଦିଗେର କର୍ମ ସମ୍ପାଦ କର, ବିବିଧ ବୁଦ୍ଧି ଉଦୟ କରିଯା ଦାଓ, ତାହାଇ ଆମରୀ କାହନା କରି । ହେ ଅଶ୍ଵଦୟ ! ଅତି ପ୍ରଶଂସିତ ଧନେର ଭାଗ ଆମାଦିଗକେ ଦାଓ । ଯେକଥିପରି ମୋହରମ ପ୍ରୀତିପଦ ହୁଁ, ଆମାଦିଗକେ ଯଜ୍ଞମାନଦିଗେର ନିକଟ ତଙ୍କପ ପ୍ରୀତି ଭାଜନ୍ତି କରିଯା ଦାଓ ।

(୧) ବୁଦ୍ଧି “ଦାସः ଅର୍ଯ୍ୟଃ ବା” ଆଛେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଅନାର୍ଯ୍ୟ ଅଧିନିମଧ୍ୟବୀଳିଗା, ଅଥବା ଦେବତକି ବିରତ ଆର୍ଯ୍ୟ ଶକ୍ତିଇ ହଟୁକ ।

୩ । ପିତୃତବରେ ଏକଟୀ ଶ୍ରୀମୋକ ହୃଦ୍ୟାବହୀ ଆଶ ହିଟେଛିଲ, ତୋମାରୀ ତାହାର ମୌତାଗ୍ୟକ୍ଷରପ ତାହାର ବର ଆଁରାଯନ କରିଯାଇଲେ । ଯାହାର ଚମ୍ପ-ଶଳ୍କି ନାହିଁ, ଅଥବା ଯେ ଅତି ଲୌଚ, ତୋମରା ତାହାର ଓ ଆପ୍ରାସକ୍ଷରପ, ତୋମା-ଦିଗକେଇ ଅକ୍ଷେର ଓ ଦୂର୍ବିଲେର ଓ ରୋଗେର ଜ୍ଵାଳାଯ ରୋକ୍ଷଦ୍ୟମାନ ବ୍ୟକ୍ତିର ଚିକିତ୍ସକ ବଲିଷ୍ଠ ଲୋକେ ଉପ୍ରେଥ କରେ ।

୪ । ଯେମନ ପୁରୋତନ ରୁଥକେ କେହ ବୃତ୍ତନ କରିଯା ନିର୍ମାଣପୂର୍ବକ ତଥାରୀ ଗତି-ବିଧି କରେ, ତକ୍ରପ ତୋମରା ଜ୍ଯୋତିର୍ଗ ଚ୍ୟବ୍ଲ ଖ୍ୟାତିକେ ପୁନର୍ଦୀର ଯୁବା କରିଯାଇଲେ । ତୋମାରାଇ ତୁଗ୍ରପୁର୍ବକେ ଅଳେର ଉପର ନିକପତ୍ରବେ ବହମ କରିଯା ଭୌରେ ଉତ୍ତରୀନ କରିଯା ନିହାଇଲେ । ଯଜ୍ଞେର ସମୟ ତୋମାଦିଗେର ଦୁଇଲେର ମେହି ସମ୍ମତ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଶେଷରାପେ ବର୍ଣନ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

୫ । ତୋମାଦିଗେର ମେହି ସମ୍ମତ ପୂର୍ବତମ ବୌରୁତ୍ରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଆୟିଲୋ କର ରିକଟ ବର୍ଣନ କରିତେଛି । ତଦ୍ୱାତୀତ, ତୋମାରୀ ଦୁଇମେହି ଅତି ନିମ୍ନୁଗ ଚିକିତ୍ସକ, ମେହି ନିର୍ମିତ ତୋମାଦିଗେର ଆଶ୍ୟ ପାଇବାର ଆଶ୍ୟ ତୋମାଦିଗକେ କ୍ଷବ କରିତେଛି । ହେ ନାମତ୍ୟଦ୍ୱାର ! ଆୟି ଏହି ରୂପେ କ୍ଷବ କରିତେଛି, ଯେ ସଜ୍ଜଧାମ ତାହାତେ ଅବଶ୍ୟକ ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ ।

୬ । ହେ ଅଶ୍ୟଦ୍ୱାର ! ଏହି ଆୟି ତୋମାଦିଗେର ଦୁଇମକେ ଡାକିତେଛି, ଅବଶ କର । ଯେତୁ ପିତା ପୁର୍ବକେ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ, ତକ୍ରପ ଆମାକେ ଶିକ୍ଷା ଦାଓ, ଆମାର କେହ ଆଶ୍ୟବନ୍ଧୁ ନାହିଁ, ଆୟି ଅଜ୍ଞାନ, ଆମାର ଆତିକୁଟୁମ୍ବ ନାହିଁ, ବୁଝି ନାହିଁ । ଆମାର କୋନ ଦୁର୍ଗତି ଉହିପତ ହଇବାର ଅଗ୍ରେ ଦୁର୍ଗତି ଦୂର କର ।

୭ । ଶ୍ରୀମଦ୍ ମାତ୍ରେ ପୁରକିତ୍ର ରାଜାର ଯେ କମ୍ବା ଛିଲ, ତୋମରା ରୁଥେ କରିଯା ତାହାକେ ଲୈଇଯା ବିମଦ୍ରେ ମହିତ ବିବାହ ଦିଯାଇଲେ । ବଧୁମତୀ ସଥମ ତୋମା-ଦିଗକେ ଡାକିଲେ, ତାହା ତୋମରା ଶ୍ରମିଯାଇଲେ । ତୋମରା ମେହି ମାରୀର ପ୍ରସବ ବେଦନ ଦୂର କରିଯା ମୁଖେ ପ୍ରସବ କରାଇଯାଇଲେ ।

୮ । କଲି ମାନକ ଯେ କ୍ଷୋତ୍ରୀ ଜ୍ଯୋତିର୍ ହଇରାଇଲି, ତୋମରା ତାହାକେ ପୁନର୍ଦୀର ଯୋବନମଞ୍ଚ କରିଯାଇଲେ । ତୋମରାଇ ବନ୍ଦନ ମାତ୍ରକ ବ୍ୟକ୍ତିକେ କୁପେର ମଧ୍ୟ ହିତେ ଉନ୍ନାର କରିଯାଇଲେ । ତୋମରାଇ ତିରପଦ ବିଜ୍ଞଲାକେ ଲୋହେର ଚରଣ ଦିଯା ତଙ୍କଣ୍ଠ ଚଲନ୍ତିବିଶିଷ୍ଟତା କରିଯାଇଲେ ।

୯ । ହେ ଅଭିଲଷିତ ବନ୍ଧୁବର୍ଷନ୍ଧକାରୀ ଆଶ୍ୟଦ୍ୱାର ! ବେତ ମାତ୍ରକ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ସଥମ ଶକ୍ତଗଣ ମୃତ ଆୟି କରିଯା ଉହାର ସଥେ ରାଧିଯା ଦିଯାଇଲେ, ତୋମରାଇ

ତାହାକେ ସଂକଟ ହିତେ ଉକ୍ତାର କରିଯାଛିଲେ । ଅତି ଖରି ସଥଳ ସମ୍ପଦ ବକ୍ଷରେ
ବକ୍ଷ ହିଯା ଅଲ୍ଲା ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ ନିକିଳ ହିଯାଛିଲେ, ତଥଳ ତୋମାରାଇ ମେହି
ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ ତାହାର ନିରାପଦ୍ରବସ୍ଥାନତ୍ତ୍ଵରେ କରିଯା ଦିଯାଛିଲେ ।

୧୦ । ହେ ଅଖିଦୟ ! ତୋମରାଇ ପେନ୍‌ଲୋମକ ରାଜ୍ଞୀକେ ଅପର ନବନବତି
ଘୋଟିକେ ମହିତ ଏକଟି ଚମକାର ଶୂନ୍ୟବର୍ଗ ଘୋଟିକ ଦିଯାଛିଲେ । ଐ ଘୋଟିକ
ବିଲକ୍ଷଣ ତେଜସ୍ଵୀ, ଉହାକେ ଦେଖିଲେ ଶକ୍ତିସମ୍ଯ ପଲାୟନ କରେ, ଉହ ମନୁଷ୍ୟ-
ଦିଗେର ମିକଟ ବହୁମା ଧନ ସର୍କପ; ଉହାର ନାମେ ଆନନ୍ଦ ହସ, ଉହାକେ ଦେଖିଲେ
ମନେ ମୁଖ ଜୟେ ।

୧୧ । ହେ କ୍ଷୟରହିତ ରାଜଦୟ ! ତୋମାଦିଗେର ହୃଜନେର ନାମ କୌରିନେ
ଆମନ୍ଦ ହସ, ତୋମରା ପଥେ ଯାଇବାର ସମୟ ତୋମାଦିଗକେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ ହିତେ ମକଳେ
କ୍ଷବ କରେ, ତୋମରା ଯଦି ପତ୍ରୀମେତ କୋଳ ବାଜିକେ ତୋମାଦିଗେର ରଥେର
ଅଗ୍ରଭାଗେ ସଂଶ୍ଲାପମ ପୁର୍ବିକ ଆଶ୍ୟ ଦାନ କର, ତାହାକେ କୋଳ ପାପ, କୋଳ
ଦୁର୍ଗତି, ବା କୋଳ ବିପଦ ସ୍ଫର୍ଶ କରିତେ ପାରେ ନା ।

୧୨ । ହେ ଅଖିଦୟ ! ଶ୍ବରୁ ଲୋମକ ଦେବତାରା ତୋମାଦିଗେର ଯେ ରଥ ପ୍ରତ୍ଯେକି
କରିଯା ଦିଲାଛେନ, ଯେ ରଥେର ଉଦୟ ହିଲେ ଆଶାଶେର କମ୍ବା ଉଦ୍ଧବ୍ରୁତ
ହୟେଲ ଏବଂ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ହିତେ ଅତି ମୁଦ୍ରର ଦିଲ ଓ ରାତି ଜୟଶ୍ରଦ୍ଧନ କରେ, ଯନ
ଅପେକ୍ଷାଓ ସମ୍ବଧିକ ବେଗଶାଲୀ ମେହି ରଥେ ଆରୋହଣପୁର୍ବିକ ତୋମରା ଆଗମନ
କର ।

୧୩ । ହେ ଅଖିଦୟ ! ତୋମରା ମେହି ରଥେ ଆରୋହଣପୁର୍ବିକ ପରିତେ ଯାଇ-
ବାର ପଥେ ଗମନ କର; ଶ୍ଵରୁ ଲୋମକ ବାଜିର ବ୍ରକ୍ଷ ଗାଁତିକେ ପୁନର୍ବୀର ଦୁର୍ଦ୍ଵରତୀ କରିଯା
ନାହା । ତୋମାଦିଗେର ଏକାକିର କ୍ଷମତା ଯେ, ଯେ ବର୍ତ୍ତିକୀ ରକ୍ତରେ ଆସେ ପତିତ
ହିଯାଛି, ତୋମରା ମେ ବର୍ତ୍ତିକାକେ ଉହାର ମୁଖଗର୍ବର ହିତେ ଉକ୍ତାର କରିଯାଛି ।

+ ୧୪ । ସେଇପ ଭୂଷଣତାମଗନ ରଥ ପ୍ରତ୍ୟେକି କରେ(୧), ତର୍ଜନ ହେ ଅଖିଦୟ !
ତୋମାଦିଗେର ଜମ୍ବୁ ଏହି କ୍ଷବ ପ୍ରତ୍ୟେକି କରିଲାମ । ସେ ରଥ ଜାମାତାକେ କଳା
ଦିବାର ସମୟ ତାହାକେ ବଳନ ଭୂଷଣେ ଅଳକୃତ କରିଯା ସମ୍ପ୍ରଦାଳ କରେ(୨), ତର୍ଜନ
ଏହି କ୍ଷବକେ ଆସି ଅଳକୃତ କରିଯାଛି । ସେଇ ମିତ୍ୟକାଳ ଆୟାଦିଗେର ପୁତ୍ରପୌତ୍ର
ଅଭିଷିତ ଥାକେ ।

(୧) ଭୂଷଣତାମଗନ ରଥ ବିର୍ଦ୍ଧାଳ କରିତ, ତାହାର ଉତ୍ତରେ ପୁର୍ବେଇ ପାଇଯାଛି ।

(୨) ଜଳାକେ ବିବାହେର ସମୟ ଅଳଙ୍କ ଡା କରିଯା ଅର୍ପଣ କରା ବାର ।

୪୦ ଟଙ୍କା ।

ଅଶ୍ଵିନୀ ଦେବତା । ସୋବା ଖବି(୧) । X

୧। ହେ କର୍ମସମୁହେର ଉପଦେଶକାରୀ ଅଶ୍ଵିନୀ ! ତୋମାଦିଗେର ଏକାତ୍ମ ରୁଥ ସଥମ ପ୍ରାତଃକାଳେ ଗମନ କରେ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ନିକଟ ଧର ବହମ କରିଯାଇଁ ଯାଏ, ତଥାମ ମେଇ ସମୁଜ୍ଜ୍ଞଳ ରଥକେ କୋଣ ଯଜମାନ ଆପନାର ସଜ୍ଜେର ସାଫଳ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର ଜମ୍ୟ ସ୍ତବ କରେ ? ତୋମାଦିଗେର ମେଇ ରୁଥ କୋଥାର ଯାଏ ? ।

— ୨। ହେ ଅଶ୍ଵିନୀ ! ତୋମରୀ ଦିବାଭାଗେ, କି ବ୍ୟାତିକାଳେ କୋଥାଯି ଗନ୍ତି-ବିବି କର ? କୋଥାଯ ବା କାଳ୍ୟାପନ କର ଓ ଯେତେପ ବିଶ୍ଵା ରମଣୀ ଶୟଳକାଳେ ଦେବରୁକେ ସମାଦର କରେ(୨), ଅଥବା କାମିନୀ ମିଜ କାନ୍ତକେ ସମାଦର କରେ, ସଞ୍ଚାଲିତିରେ ତତ୍କର୍ଷ ସମାଦରେ ସହିତ କେ ତୋମାଦିଗକେ ଆହ୍ଲାନ କରେ ? ।

୩। ତୋମରୀ ଯେମ ବ୍ୟକ୍ତ ହୁଇ ରାଜୀର ତୁଳ୍ୟ, ତୋମାଦିଗେର ମିଦ୍ରାବିତ୍ତରେ ଅମ୍ବ ହେଲ ଆତଃକାଳେ ସ୍ତ୍ରତି ପାଠ କରା ହଇଯାଛେ । ଏତିଦିନ ତୋମରୀ ଯଜ୍ଞ ପାଇବାର ଅଳ୍ୟ କାହାର ଭବମେ ଯାଇଯା ଥାଏ ? କାହାର ପାପ ଧୂସ କରିଯା ଥାଏ ? ହେ କର୍ମେ ଉପଦେଶକାରୀଦୟ ! କାହାର ଯଜ୍ଞେ ହଟୀ ରାଜୀ ପୁନ୍ରେ ମାତ୍ର ଯାଇଯା ଥାଏ ? ।

୪। ଯେ ରୂପ ବାଧେରୀ ରୁହୁ ରୁହୁ ମୃଗଦିଗକେ(୩) ବାହ୍ନ କରେ, ତତ୍କର୍ଷ ତୋ ମାଦିଗକେ ଆୟି ଦିମ ବ୍ୟାତି ଯଜ୍ଞେର ଦ୍ରବ୍ୟ ଲହିଯା ଆହ୍ଲାନ କରିତେଛି ।

(୧) କକ୍ଷୀର୍ବାନ୍ ଖବିଶ କନ୍ୟା ଶୋବା କୁର୍ତ୍ତରୋଗଶ୍ରୀ ହୋଯାଯ, ତୋହାର ବିବାହ ହର ନାହିଁ, ପରେ ଅଶ୍ଵିନୀ ଡାହିର ରୋଗ ଭାଲ କରିଯା ଦିଲେ, ତିନି ପତିଲାତ କରେମ, ଡାହା ୧ ୧୧ ୭ ଖକେର ଟୀକୀଯ ବଳା ହଇଯାଛେ, ମେଇ ବୋବା ଏହି ସ୍ତ୍ରେର ଖବି । ସୋବା ନାମେ ଅନ୍ତର୍ଭବ କୋରା ବାରୀ ଛିଲେନ କି ନା ମନ୍ଦେହ, ଶୋବାକର୍ତ୍ତକ ଏ ସ୍ତ୍ରେ ରଚିତ, ତୋହା ବୈଧ ହେଲା, ତୋହାର ଗଣ୍ଠ ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା ଏବଂ ଅଶ୍ଵିଦିଗେର ସହକେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଣ୍ଠ ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା ଏହି ସ୍ତ୍ରେ ରଚିତ ହଇଯାଛେ, ସ୍ତ୍ରତାଏ ସୋବାରେ ନାମ ଏହି ସ୍ତ୍ରେର ଖବିହଲେ ନାହିଁ ବେଶିତ ହିଲେ ହଇଯାଛେ । ୧ ୧୧ ୬ ୧ । ୧୧୭ ସ୍ତ୍ରେର ଟୀକୀଯ ଅଶ୍ଵିଦିଗେର ଶହକେ ଅନେକତାଳି ଗଣ୍ଠ ବିରତ ହଇଯାଛେ, ଲେ ଗୁଲି ପୁନର୍ଯ୍ୟ ଏଥାନେ ବିବରଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

— (୨) ଏତଦ୍ଵାରା ବୋଧ ହେ, ବିଶ୍ଵାର ଅଲ୍ଲକରିତ ଅବଲମ୍ବନ କହା ଏକଟିତ ହିତେଛେ । ନା, ଶାଶ୍ଵିର ହୃଦୟର ପର ବିଶ୍ଵା ଶାଶ୍ଵିର ଭାତାକେ ବିବାହ କରିବାର ଅଧାଇ ବୋଧ ହୁଏ । ଡୀଲିବିତ ହିତେଛେ । ମୁଲ ୯ ୬୯ ଓ ୧୦ ଦେଖ । ପଞ୍ଚତବର Both ଏହି ମତ ଏହି କରିଯାଇଛେ । *Illustrations of the Nirukta*, p. 32.

(୩) ମୁଲେ “ମୃଗବ୍ୟାରଗ” ଆହେ । ଇହାର ଅର୍ଥ କି ହଣ୍ଡି ? ବ୍ୟାଧଗନ୍ତି ହଣ୍ଡି ହଣ୍ଡିତ ।

ହେ ଉପଦେଶକାରୀଙ୍କ ! କାଳେ କାଳେ ତୋମାଦିଗେର ଉଦ୍ଦେଶେ ଲୋକେ ହେଉ କରିଯା ଥାକେ, ତୋମରାଓ ଲୋକଦିଗେର ନିକଟ ଅଗ୍ର ବହନ କରିଯା ଲାଇଁ ଯାଏ, କାରଣ ତୋମରା ତାବେ କଳ୍ପାଣେର ଅଧିପତି ।

୫ । ହେ ଅଖିଦୟ ! ହେ ଉପଦେଶକାରୀଙ୍କ ! ଆମି ରାଜକଣ୍ଠୀ ଘୋଷା, ଆମି ଚତୁର୍ଦିଲିକେ ଗମନପୂର୍ବକ ତୋମାଦିଗେର କଥାଇ କହି, ତୋମାଦିଗେର ବିସରିଇ ଜିଜ୍ଞସା କରି । କି ଦିନ, କି ରାତି ଆମାର ନିକଟେ ତୋମରା ଅବଶ୍ଵିତ କର, ବ୍ୟାକୁଳ ଓ ଘୋଟକମ୍ପର ଆମାର ସେ ଆତୁମ୍ପତ୍ତ ତାହାକେ ଦସନ କରିଯା ରାଖ ।

୬ । ହେ କବିଦୟ ! ତୋମରା ରଥେ ଉପର ଆରୋହନ କରିଯାଛ । ହେ ଅଖିଦୟ ! ତୋମରା କୁଂସର ନାୟ ରଥେ ଆରୋହନପୂର୍ବକ କ୍ଷୁବକାରୀବ୍ୟାକ୍ତିର ଭବନେ ଗମନ କର, ତୋମାଦିଗେର ସେ ମଧୁ ଆହେ, ତାହା ଏତ ଅନ୍ତର, ସେ ମଞ୍ଜିକାଗଣ ମୁଖେ ପ୍ରିହଣ କରିତେ ଥାକେ । ସେ ରତ୍ନ କୋଳ ନାରୀ ବ୍ୟାଭଚାରେ ରତ ହସ୍ତ(୪), ତର୍କପ ମଞ୍ଜିକାଗଣ ତୋମାଦିଗେର ମଧୁ ଗ୍ରହଣ କରେ ।

୭ । ହେ ଅଖିଦୟ ! ତୋମରା ଭୁଜ୍ଯ ନାୟକ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ସମୁଦ୍ର ହିତେ ଉଦ୍ଧାର କରିଯାଛିଲେ, ତୋମରା ବଶ ନାୟକ ରାଜାକେ ଏବଂ ଅତ୍ରିକେ ଏବଂ ଉଶନାକେ ଉଦ୍ଧାର କରିଯାଛିଲେ । ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ଦାତା, ମେଇ ତୋମାଦିଗେର ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ, ତୋମାଦିଗେର ଆଶ୍ରଯେ ସେ ମୁଖ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଯା ଯାଏ, ଆମି ତାହାଇ କାମା କରି ।

୮ । ହେ ଅଖିଦୟ ! ତୋମରାଇ କୃଷ ନାୟକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ଶୈୟୁବ ଏବଂ ତୋମାଦିଗେର ପରିଚ୍ୟାକାରୀବ୍ୟାକ୍ତି ଏବଂ ବିଧବାକେ ରଙ୍ଗା କରିଯାଛିଲେ । ତୋମରାଇ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ନିମିତ୍ତ ମେଘ ବିଦୌନ କରିଯା ଦାଓ, ତଥନ ମେଇ ମେଘ ଶବ୍ଦ କାହିଁତେ କରିତେ ମାତ୍ର ମୁଖ ଉଦ୍ଧାରନପୂର୍ବକ ହୁଣ୍ଡି ବର୍ଷଣ କରେ ।

୯ । ଆମି ଘୋଷା, ଆମି ନାରୀଲଙ୍ଘଣ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଯା ସୌଭାଗ୍ୟବତୀ ହେଯାଛି, ଆମାକେ ବିବାହ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ବର ଆମିଯାହେ । ତୋମରା ହୃଦୀ-ବର୍ଷଣ କରାତେ ତାହାର ଭନ୍ୟ ଶମ୍ଯାଦି ଉତ୍ପର ହେଯାହେ । ନନ୍ଦୀଗଣ ନିନ୍ଦାଭ୍ୟୁଦ୍‌ ହେଯା ଇହାର ଦିକେ ପ୍ରବାହିତ ହେଯାହେ । ଇହି ରୋଗଶୂନ୍ୟ ଏ ସକଳ ମୁଖଭୋଗ କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ସାମର୍ଥ ଇହାର ଅଧିକାରୀଙ୍କେ ।

୧୦ । ହେ ଅଖିଦୟ ! ସେ ସକଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପଣ ବରିତାର ପ୍ରାଗ୍ ରଙ୍ଗାର ଜମ୍ବୁଦମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରେ, ବରିତାଦିଗକେ ଯଜ୍ଞକାର୍ଯ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତ କରେ, ତାହାଦିଗକେ

(୪) ସେଇ “ନିଜକ୍ଷେତ୍ର ବୈଷଣ୍ଵା” ଆହେ । ଏହି ମଣିଲେର ୩୪ । ୧ ରକେର ଟିକା ଦେଖ ।

ମୁଦ୍ରୀର୍ଯ୍ୟକାଳ ନିଜ ବାହୁଦ୍ୱାରା ଆଲିଙ୍ଗନ କରେ ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରାଲ୍ ଉତ୍ପାଦନପୂର୍ବକ ପିତୃଲୋକେର ଯଜ୍ଞ କରିତେ ବିଯୁକ୍ତ କରେ, ମେହି ସମ୍ପଦ ବନିଭାଗର ପତ୍ରର ଆଲିଙ୍ଗନେ ମୁଖୀ ହୁଏ ।

୫୧୧ । ହେ ଅଧିଦୟ ! ତୋହାଦିଗେର ମେହି ମୁଖ ଆସି ଅବଗତ ଅଛି । ତୋହାରୀ ମେହି ମୁଖେର ବିଷୟ ଉତ୍ତମକ୍ରମେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର, ଅର୍ଥାଏ ଯୁବାଦ୍ୱାରୀ ଓ ଯୁବତୀତ୍ରୀର ପରମ୍ପରା ସହବାସେ କି ପ୍ରକାର ମୁଖ ହୁଏ, ତାହା ଆମାକେ ବୁଝାଇଯାଇନ୍ତି ଦାଓ । ହେ ଅଧିଦୟ ! ତ୍ରୀର ପ୍ରତି ଅଚୁରକ୍ତ ବଲିଷ୍ଠ ଶାମିର ଗୃହେ ଗ୍ରହନ କରି, ଇହାଇ ଆମାର କାମନା ।

୧୨ । ହେ ଅଧିଦୟ, ଧନସମ୍ପଦ ଅଧିଦୟ ! ତୋହାର ଉତ୍ତମ ପ୍ରତି ମଦର ହୁଏ, ଆମାର ମନେର ଅଭିନାଶ ମମତ ପୁଣ୍ୟ ହୁଏ । ତୋହାର ଉତ୍ତମ କଲ୍ୟାଣ ବିଧାମକର୍ତ୍ତା, ଅତ୍ୟବର୍ତ୍ତମାନ ରକ୍ଷକମୁକ୍ତି ହୁଏ । ଆମରା ସେମ ପତି-ଗୃହେ ଗମନପୂର୍ବକ ପତିର ପ୍ରିୟପାତ୍ର ହେଇ ।

୧୩ । ଆସି ତୋହାଦିଗକେ ଶ୍ଵର କରିଯା ଥାକି, ଅତ୍ୟବର୍ତ୍ତ ତୋହାର ଆମାର ପ୍ରତି ସନ୍ତୃଷ୍ଟ ହେଇବା ଆମାର ପତିର ଭବନେ ଧରବଳ ଓ ଲୋକବଳ ବିଧାନ କର । ହେ କଲ୍ୟାଣ ବିଧାତାଦୟ ! ଆସି ଯେ ତୌରେ (ଅର୍ଥାଏ ଥାଟେ) ଜଳ ପାନ କରି, ତାହା ଚୁବିଧୀଯୁକ୍ତ କରିଯା ଦାଓ । ଆମାର ପତିଗୃହେ ଯାଇବାର ପଥେ ଯଦି କୋନ ଦୁଷ୍ଟାଶ୍ୟ ବ୍ୟପ୍ତ କରେ, ତବେ ତାହାକେ ବିଜ୍ଞାଶ କର ।

୧୪ । ହେ ପ୍ରିୟଦର୍ଶନ ଅଧିଦୟ ! ହେ କଲ୍ୟାଣ ବିଧାତାଦୟ ! ଅଦ୍ୟ ତୋହାର କୋଥାର କୋନ ସ୍ଵର୍ଗକୁ ଭବନେ ଆମୋଦ ଆହୁତି କରିତେଛ ? କେ ତୋହାଦିଗକେ ଆବଶ୍ୟକ କରିଯା ରାଖିଯାଇଛ ? କୋନ୍ତୁ ବୁକ୍ଷିମାନ ଯଜମାନେର ଗୃହେ ତୋହାର ଗମନ କରିଯାଇ ?

୪୧ ମୃତ୍ତି ।

ଅଧିଦୟର ଦେବତା । ମୁହଁତ ରବି ।

୧ । ହେ ଅଧିଦୟ ! ତୋହାଦିଗେର ଉତ୍ତମେର ସାଧାରଣ ଏକଥାମି ରଥ ଆହେ, ଯାହାକେ ବିଶ୍ୱର ଲୋକେ ଆହୁତି କରେ ଏବଂ ଶ୍ଵର କରେ, ଯାହା ତିମ ଥାମି ଡକ୍ଟର ଉପର ଯଜ୍ଞ ଯଜ୍ଞ ଗମନ କରେ । ଯାହା ମର୍ବତ୍ର ବିଚରଣପୂର୍ବକ ଯଜ୍ଞ ମୁଦ୍ରଣ କରେ । ଆମରା ପ୍ରତିଦିନ ଏତାତ ହାଲେ ଶୁରୋଚିତ ତବେର ଘାରାର ମେହି ରଥକେ ଆହୁତି

୨ । ହେ ମାସତାର ! ହେ ଅଶ୍ଵଦର ! ତୋମାଦିଗେର ଯେ ବ୍ରଥ ପ୍ରାତଃକାଳେ ଗୋଜନୀ କରାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରାତଃକାଳେ ଗମନ କରେ ଏବଂ ମଧୁ ବହମ କରେ, ତୋମରୀ ମେଇ ବ୍ରଥେ ଆରୋହଣପୂର୍ବକ ଯଜ୍ଞ କର୍ତ୍ତାବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ନିକଟ ଗମନ କର ଏବଂ ତୋମାଦିଗଙ୍କେ ଯେ ଶ୍ରବ କରେ, ତାହାର ହୋତୃପରିବେଣ୍ଟିତ ଯଜ୍ଞେ ଗମନ କର ।

୩ । ହେ ଅଶ୍ଵଦର ! ଆୟି ମୁହସ୍ତ, ଆୟି ମଧୁ ଇଣ୍ଡେ କରିଯା ଅର୍ଧ୍ୟାର କର୍ତ୍ତା କରିତେଛି, ଆମାର ନିକଟେ ଆଗମନ କର । ଅଥବା ଅଶ୍ଵଦ ମାତ୍ରକ ଯେ ବଲିଷ୍ଠ-ପୁରୋହିତ ଦାମ କରିତେ ଉଦ୍ଦାତ ହେଇଲାଛେ, ତାହାର ନିକଟ ଆଗମନ କର, ସଦିଚ ତୋମରୀ ଅମ୍ବ କୋଳ ବୁଦ୍ଧିମାନ ବ୍ୟକ୍ତିର ଯଜ୍ଞେ ଗମନ କରିଯା ଥାକ, ତଥାପି ଆମାର ଭବନେ ମଧୁପାନ କରିତେ ଆଗମନ କର ।

୪୨ ଶ୍ଲଙ୍କ ।

ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବତା । ହୃଦୟ ସବୁ ।

୧ । ଯେମନ୍ ଧ୍ୱନ୍ଦାରୀ ବାଂଗକେପକାରୀବ୍ୟକ୍ତି ଅତି ମୁଦ୍ରର ବାଣ କେପନ କରେ, ତତ୍କାଳ ତୁମ ଇନ୍ଦ୍ରର ଉଦ୍‌ଦେଶେ ତ୍ରୟାଗତ ଶ୍ରବ ପ୍ରଯୋଗ କରିତେ ଥାକ, ଅତି ପରିଷକ୍ତାର ଓ ଅଲକ୍ଷତ କରିଯା ଶ୍ରବ ପ୍ରଯୋଗ କର, ହେ ବୁଦ୍ଧିମାନଗଣ ! ତୋମାର ସହିତ ଯେ ସ୍ପର୍ଶା କରେ, ଏମନି ସ୍ତତିବାକ ପ୍ରଯୋଗ କରିବେ, ଯେ ମେ ପରାଜିତ ହୁଏ, ହେ ସ୍ତତିବାକୀ ! ଇନ୍ଦ୍ରକେ ମୋହେର ଦିକେ ଆକର୍ଷଣ କର ।

୨ । ହେ ସ୍ତତିବାକୀ ! ଯେମନ ଦୋହମ କରିଯା ଗାତ୍ରୀର ନିକଟ ହଇତେ ଲୋକେ ନିଜ ପ୍ରୋତ୍ସମ ସାଧନ କରେ, ତତ୍କାଳ ବଜୁବ୍ସନ୍ଧ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ଵାରା ନିଜ ପ୍ରୋତ୍ସମ ସିଙ୍କ କରିଯା ଲାଗ । ସ୍ତତିବ୍ୟୋଗ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଜାଗାରିତ କର । ଯେମନ ଶମପୂର୍ଣ୍ଣ ପାତକେ ଲୋକେ ନିର୍ମୁଖ କରିଯା ତଦନ୍ତର୍ଗତ ସମ ଚାଲିଯା ଲାଗ, ତତ୍କାଳ ବୌର ଇନ୍ଦ୍ରକେ କାରନୀ ମିଳିର ଅମ୍ବ ଅଭୁତୁଳ କରିଯା ଲାଗ ।

୩ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୋମାକେ କେଳ “ତୋଜ” ଏହି ନାମ ଦେବ ? ଅର୍ଧାଂ ତୁମ ପାତା ବଲିଯାଇ ତୋମାକେ ଏ ନାମ ଦେବ । ଆୟି ଶୁଣ, ଯେ ତୁମ ଲୋକକେ ତୌଳୁ ଅର୍ଧାଂ ତେଜବୀ କରିଯା ଦାଗ, ଅତେବ ଆମାକେ ତୌଳୁ କର । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଆମାର ବୁଦ୍ଧି ଯେବ କର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ ବିଷଟେ ଲୈପୁଣ୍ୟମୁକ୍ତ ହୁଏ । ଯାହାତେ ଥିଲ ଉପାର୍ଜମ କରା

୪ । ହେ ଇଞ୍ଜ ! ଲୋକେ ସଥମ ସୁନ୍ଦରୀ ହୁଏ, ତଥମ ସୁନ୍ଦରେ ଡୋମାର ନାମ ଲୟ । ସେ ଯଜ୍ଞକାରୀ ଇଞ୍ଜ ତାହାର ସହିତେ ହେଲେ । ଆର ସେ ତାହାର ଜମ୍ବୁ ସୋମ ଅନ୍ତ୍ରତ ମା କରେ, ତିନି ଉହାର ସହିତ ବନ୍ଧୁତ କରିତେ ବାଞ୍ଚି କରେଲେ ନା ।

୫ । ସେ ଅପସମ୍ପର୍ଯ୍ୟକୁ ଇନ୍ଦ୍ରେର ନିର୍ମିତ ପ୍ରଥର ମୋହରମ ଅନ୍ତ୍ରତ କରେ ଏବଂ ସେମ ଧନ୍ୟାଚ ଲୋକେ ଗେ, ଅଛ ଅଭ୍ୟତ ପଣ୍ଡ ଧର ବିତରଣ କରେ, ତଙ୍କପ ସେ ତାହାକେ ଅକାତରେ ମୋହରମ ଦେଇ, ଇଞ୍ଜ ତାହାର ସହାୟ ହେଲେ ଏବଂ ତାହାର ଶକ୍ତଗଳ ବଲିଷ୍ଠ ଓ ବର୍ଷାମୟ ପରିଵଳତ ହଇଲେଓ ତିନି ଉହାଦିଗଙ୍କେ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ପୃଥିକ କରିଯା ଦେଇ ଏବଂ ତିନି ହୃଦକେ ସଥ କରେଲେ ।

୬ । ସେ ଇଞ୍ଜକେ ଆମରା କ୍ଷମ କରିଲାମ, ଯିନି ଧନସମ୍ପଦ ଏବଂ ଆମାଦିଗେର କାରମୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାଛେ । ଶକ୍ତ ଇଞ୍ଜର ନିକଟ ହଇତେ ଦୂରେ ପଲାୟମ କରକ । ଶକ୍ତର ଦେଶେର ତାବେ ମଞ୍ଚିତ୍ତି ଇହାର କରତନ୍ତିତ ହଟେକ ।

୭ । ହେ ଇଞ୍ଜ ! ବିକ୍ରି ଲୋକେଇ ଡୋମାରେ ଡାକେ । ଡୋମାର ସେ ଭୟାବଳକ ବଜ୍ର ଆହେ, ତଦ୍ଵାରା ନିକଟେର ଶତ୍ରୁକେ ଦୂର କରିଯା ଦାଓ । ହେ ଇଞ୍ଜ ! ଆମାକେ ଯବପୂର୍ଣ୍ଣ ଗାଁତୀଯୁକ୍ତ ମଞ୍ଚିତ୍ତି ବିତରଣ କର, ସେ ଡୋମାର କ୍ଷମ କରେ, ତାହାର କ୍ଷମିତାକେ ରୁକ୍ଷ ଓ ଅପ୍ରାସବିନୀ କର ।

୮ । ପ୍ରଥର ମୋହରମଙ୍ଗଳି ବହୁ ଧାରାତେ ସଖୁର ରମ ବର୍ଷିଳ କରିତେ କରିତେ ସଥନ ଇଞ୍ଜେର ଦେଇ ସଥ୍ୟ ଅବେଳ କରେ, ତଥମ ଇଞ୍ଜ ମୋହରମଦାତାକେ କଥମହି ବାରଣ କରେଲେ ନା, କଥମହି ବନେମ ନା, ସେ (ଆର ନା) ବରୁଂ ମୋହରମ ଅନ୍ତ୍ରତକାରୀ-ବାନ୍ଧିକେ ବିକ୍ରି ଅଭିନବିତ ବନ୍ଧ ପ୍ରଦାନ କରେମ ।

୯ । ସେମ ଦ୍ୱାତର୍ଜୀଭାନ୍ଧିତବାନ୍ଧି ଯାହାର ନିକଟ ହାରିଯାଇଛେ, ତାହାକେଇ ଜୀଡାକାମେ ଅଧେଷ୍ଟପୂର୍ବକ ହାରାଇଯା ଦେଇ, ତଙ୍କପ ସେ ଅନିଷ୍ଟ କରେ, ଇଞ୍ଜ ମେହି ଶକ୍ତକେଇ ପରାତ କରେଲେ । ସେ ଦେବଭକ୍ତବାନ୍ଧି ଦେବପୂର୍ବାତେ ସମ ବ୍ୟାପ କରିତେ କୃପଗତା ନା କରେଲେ, ଧରବାନ ଇଞ୍ଜ ତାହାକେଇ ଧରୀ କରେଲେ ।

୧୦ । କଟେକ ଦାରିଦ୍ରତଃଖ ହଇତେ ଆମରା ସେମ ଗାଁତୀଦିଗେର କାଢା ଉତ୍ତୋରି ହିଁ । ହେ ପୁରୁଷ ! ଆମରା ସେମ ସବେର ହାତା କୁହା ନିର୍ମିତ କରିତେ ପାଇ । ଆମରା ସେମ ରାଜାଦିଗେର ମଜେ ଅଗ୍ରମ ହିଁଯା ନିର୍ମିତ ବନ୍ଦରଭାବେ ବିକ୍ରି ମଞ୍ଚିତ୍ତି କରିତେ ପାରି ।

୧। ବୃଦ୍ଧିତି ଆମାଦିଗକେ ପଞ୍ଚିମ, ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଦିକେ ପାପାଜ୍ଞା ଶକ୍ତର ହଣ୍ଡ ହିତେ ରଙ୍ଗ କରନ । ଇନ୍ଦ୍ର ପୂର୍ବ ଦିକେ ଏଥି ମଧ୍ୟଭାଗେ ଆମା ଦିଗକେ ରଙ୍ଗ କରନ । ତିନି ଆମାଦିଗେର ସଥା, ଆମରା ତୀହାର ସଥା; ତିନି ଆମାଦିଗେର ଅଭିଲାଷ ମିଳି କରନ ।

୪୩ ମୁଦ୍ରଣ ।

ଶବ୍ଦ ଓ ଦେବତା ପୂର୍ବବନ୍ ।

୧। ଆମାର ଶ୍ଵରଗୁଲି ସକଳେ ରିଲିତ ହଇଯା ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଉଦ୍ଦେଶପୂର୍ବିକ ଶ୍ଵର କରିବାଛେ, ତାହାଠୀ ସକଳଇ ଲାଭ କରାଇତେ ପାରେ, ଯେମନ ନାରୀବର୍ମ ମିଜେର ଆସ୍ତିକେ ଆପିନ୍ଦନ କରେ, ତର୍କପ ଜ୍ଞାତିଗଣ ମେଇ ଶୁଦ୍ଧସ୍ଵତାବଦାତା ଇନ୍ଦ୍ରେର ଆଶ୍ୱର ପାଇବାର ଜନ୍ୟ ତୀହାକେ ଆଲିଗନ କରିତେଛେ ।

୨। ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୋମାର ଦିକୁ ହିତେ ଆମାର ମନ ଅନ୍ୟତ୍ର ଥାଯା ନା । ଆସି ତୋମାରି ଉପର ଆମାର ଅଭିଲାଷ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣପାଳ କରିଯାଛି । ରାଜ୍ୟ ଯେହମ ନିଜ ଭବନେ, ତର୍କପ ତୁମି କୁଶେର ଉପର ଉପବେଶନ କର । ଏହି ମୁନ୍ଦର ସୋମ ହିତେ ତୋମାର ପାଇକାର୍ଯ୍ୟ ଶକ୍ତି ହଟିକ ।

୩। ଇନ୍ଦ୍ର ଦୁର୍ଗତି ଓ ଅଭିଭାବ ହିତେ ରଙ୍ଗ କରିବାର ଜନ୍ୟ ଆମାଦିଗେର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଅବଶ୍ଯିତ କରନ । ମେଇ ଧରନାତୀ ଇନ୍ଦ୍ର ସକଳ ଧନ ଓ ସକଳ ସଂପତ୍ତିର ଅଧିପତି । ମେଇ ଯେ କାମମାରସ୍ଵର୍ଣ୍ଣକାରୀ ତେଜସ୍ଵୀ ଇନ୍ଦ୍ର, ତୀହାରେ ଆଦେଶେ ଏହି ସଂଶୋଦନ୍ତ ମିଶ୍ରନିକେ ଅବହମାନ ହଇଯା ଅନ୍ନ ବ୍ରଜକ କରିତେଛେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଶମ୍ଯେର ଉପଚଯ କରିତେଛେ ।

୪। ଯେତ୍ରପାଇନ୍ଦ୍ର ପରିଦ୍ଵାରା ବୃକ୍ଷକେ ଆଶ୍ୱର କରେ, ତର୍କପ ଆମମାରସ୍ଵର୍ଣ୍ଣକାରୀ ପାତ୍ରଶିତ ସୋମରମଗନ ଇନ୍ଦ୍ରକେ ଆଶ୍ୱର କରିଲ । ମେଇ ସୋମ-ରୁଦ୍ରର ତେଜେର ବ୍ରାହ୍ମ ତୀହାର ମୁଖ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହଇଯା ଉଠିଲ । ତିନି ମହ୍ୟଦିଗକେ ଉତ୍କୃତ ଜୋତିଃ ଦୀନ କରନ ।

୫। ଦ୍ୱାତ୍ରୀତୀକାରୀବାତ୍ତି ଯେମନ କ୍ରୀଡ଼ାକାଳେ ଆପନାର ବିଜେତାକେ ଅର୍ଦ୍ଦେଶପୂର୍ବିକ ପତ୍ରାଶ୍ତ କରେ, ତର୍କପ ଇନ୍ଦ୍ର ବୃତ୍ତିରୋଧକାରୀ ଶ୍ରୀକେ ପରାଭବ କରେନ୍ତି । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ହେ ଧରମାଲି ! କି ଆଚୀନ, କି ଆଧୁନିକ, କେହାଇ ତୋମାର ମେଇ ବୀରତ୍ରେର ଅନୁତ୍ତପ କାର୍ଯ୍ୟ କରିତେ ପାରେ ନାହିଁ ।

୬ । ଧର୍ମଦାତା ଇନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେ ସମୁଦ୍ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଆଛେନ । ଅଭିମାନ ମିଳିକାରୀ ଇନ୍ଦ୍ର ସକଳେର କ୍ଷବେଇ ଅବଧାନ କରେନ । ସାହାବ ମୋହରୀଗେ ଇନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରୀତି ଲାଭ କରେନ, ମେ ଅଥର ମୋହରମେର ଦ୍ୱାରା ଯୁଦ୍ଧଭିଜାଯି ଶକ୍ତିଦିଗଙ୍କେ ପରାମ୍ରଦ କରେ ।

୭ । ଯେଉଁମ ଜଳ ସମ୍ପଦ ମଦୀର ଦିକେ ଯାଏ, ଯେମନ କୁନ୍ତ୍ର କୁନ୍ତ୍ର ଜଳପ୍ରବାହଗଳ ହୁଦେ ଯାଇଯା ପଡ଼େ, ତର୍କପ ମୋହରମଣିଲି ଇନ୍ଦ୍ରେର ମଧ୍ୟେ ଯାଏ । ଯଜ୍ଞମୁଦ୍ରାନ ପଣ୍ଡିତଗଣ ତୌହାର ତେଜେର ହଳି କରିଯା ଦେନ, ଯେନପ କ୍ଷର୍ମୀୟ ବାରିପାତ୍ମସହ-କାରେ ହୁଣ୍ଡି ଯବ ଶମ୍ରୋର ହଳି ମଞ୍ଚାଦଳ କରେ ।

୮ । ଯେନପ ଏକଟି ବ୍ୟସ କୁପିତ ହଇଯା ଆର ଏକ ହଳେର ପ୍ରତି ଧାବିତ ହଇତେଛେ ଦେଖୀ ଯାଏ, ତର୍କପ ଇନ୍ଦ୍ର ଯେଥେର ପ୍ରତି ଧାବିତ ହଇଯା ଆପନାର ଆଶ୍ରିତ ଅନୁକ ଜଳ ସମ୍ପଦକେ ନିର୍ଗତ କରେନ; ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ମୋହରୀଗ କରେ, ଅକା-ତରେ ଦାନ କରେ ଏବଂ ହୋମେର ଦ୍ରବ୍ୟ ମଂଗିଛ କବେ, ମେଇ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଦେଖିଯା ଧର୍ମଦାତା ଇନ୍ଦ୍ର ଜ୍ୟୋତିଃ ଦାନ କରେନ ।

୯ । ଇନ୍ଦ୍ରେର ବଜ୍ର ତେଜେର ସହିତ ଉଦୟ ହଟିକ, ଯଜ୍ଞେର କଥା ଯେନପ ପୂର୍ବକାଳେ, ତର୍କପ ଏକାନ୍ତେଷ ହଇତେ ଧାରୁକ । ଇନ୍ଦ୍ର ନିଜେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହଇଯା ପରିଷାର ଆମୋକ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଶୋଭାଯୁକ୍ତ ହଟିଲ, ସାଧୁ ବ୍ୟକ୍ତିବର୍ଗେର ପାଳନକର୍ତ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ର ପୂର୍ବ୍ୟେର ନ୍ୟାଯ ଶୂନ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ଦୌଷିଣ୍ୟମାର ହଟିଲ ।

୧୦। ୧୧। ପୂର୍ବ ଶୂନ୍ୟର ଦଶମ ଓ ଏକାଦଶ ଖକେର ସହିତ ଏକ ।

୧ । ଯେ ଇନ୍ଦ୍ର ଦେଖିତେ ହୁଲକାର, ଅର୍ଥ ଯିନି ଆପନାର ବିପୁଲ ଓ ଚର୍କର୍କ ବଲେର ଦ୍ୱାରା ଆର ସମ୍ପଦ ବଲଶାଲୀ ପଦାର୍ଥକେ ହୈଲବଲ କରିଯା ଦେନ, ମେଇ ଧଙ୍ଗ-ଧିପତି ଇନ୍ଦ୍ର ରୁଥେ ଆରୋହଣପୂର୍ବକ ଆମୋଦ କରିଦାର ଜଳ ଆଗମ କରନ ।

୨ । ହେ ମରପତି ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୋମାର ରଥ ମୁଗଠମ, ତୋମାର ରଥେର ଦୁଇ ଅଳ୍ପ ଶୁଣିକିତ, ତୋମାର ହଣେ ବଜ୍ର ରହିଯାଛେ; ହେ ଅଭୁ ! ଏଇ ଶୁଣିଧାରଣପୂର୍ବକ

ଶ୍ରୀଭ୍ରମନ ପଥ ଦିଯା ନିଷ୍ଠେ ଆଗମନ କର । ତୋମାର ପାନେର ନିମିତ୍ତ ସୋମରମ ଅନ୍ତରୁତ ଆଛେ, ତାହା ତୋମାକେ ପାନ କରାଇଯା ତୋମାର ବଳ ଆରା ଆମରା ବାଡ଼ାଇଯା ଦିବ ।

୩ । ଯେ ଇନ୍ଦ୍ର ଆର ସକଳ ନାୟକେ ଯାହାର ହଣ୍ଡେ ବଜ୍ର ଆଛେ, ଯିବି ବିପକ୍ଷଦିଗକେ ଦୁର୍ବଳ କରିଯା ଦେଇ, ଯିନି ଦୁର୍ବର୍ଷ, ଯାହାର କ୍ରୋଧ କଥନ ବୃଥା ଯାଇ ନା, ତାହାକେ ତାହାର ବହନକାରୀ ଦୁର୍ବର୍ଷ ଘୋଟକଗଣ ସକଳେ ମିଳିତ ହଇଯା ଆମାଦିଗେର ନିକଟ ବହନ କରିଯା ଆହୁକ ।

୪ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ଯେ ସୋମରମ ଶରୀରକେ ପାଇଲନ ଅର୍ଥାତ୍ ଶାରିରିକ ପୁଣ୍ଟି ବିଧ୍ୱାନ କରେ, ଯାହା କଳସର ମଧ୍ୟେ ମୟ୍ୟାଲିତ ହଇଯା ଆଛେ, ଯାହା ବଳକେ ସଂଧା-ରିତ କରେ, ତୁମି ମେଇ ସୋମରମ ଆପଣ ଉତ୍ତରେ ମେଚନ କର । ଆଗାର ବଳ ବୃଦ୍ଧି କରିଯା ଦାଓ, ଆମାଦିଗକେ ତୋମାର ଆୟୋଜନ କରିଯା ଲାଗୁ, କାରଣ ତୁମି ବୃଦ୍ଧି-ମାନୁଦିଗେର ଶ୍ରୀମତୀ ମଞ୍ଜାଦନକାରୀ ପ୍ରଭୁମୁଖପ ହଇତେହ ।

୫ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ! ମଞ୍ଜାଦନ ଅମାର ନିକଟ ଆଗମନ କରକ, କାରଣ ଆମି ତୁବ କରିତେହି । ଆମି ମୋମ ମଞ୍ଜାଦନପୂର୍ବକ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ କାମନା ମିଳି କରିବାର ମିମିତ ସଜ୍ଜେର ଆୟୋଜନ କରିଯାଛି, ତୁମି ଏମ । ତୁମି ମକଳେଇ ଅଧିପତି । ଏହି କୁଣ୍ଡ ଉପବେଶନ କର । ତୋମାର ପାନେର ଅନ୍ୟ ଯେ ସୋମ ପାତ୍ର ସକଳ ସଜ୍ଜିତ ରହିଯାଛେ, କାହାରେ ସାଧ୍ୟ ନାହିଁ, ଯେ ଦେ ଶୁଣି ବଳପୂର୍ବକ ଅହଣ କରିଯା ପାଇ କରେ ।

୬ । ଯାହାରା ପୂର୍ବକାଳ ହଇତେ ସଜ୍ଜେ ଦେବତାଦିଗେର ନିମ୍ନଣ କରିତେନ, ତାହାରୀ ଅତି ଗୁହ୍ୟ ମହୂଳ କାର୍ଯ୍ୟ ମଞ୍ଜାଦନମପୂର୍ବକ ସକଳେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରଭାବେ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରିଯାଛେ । କିନ୍ତୁ ଯାହାରା ଯ ରହନ୍ତପ ଲୋକ ଆରୋହଣ କରିତେ ପାରେ ନାହିଁ, ତାହାରା ହୁକର୍ମାସ୍ତି, ତାହାରା ଖଣ୍ଡ ରହିଲ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅଖଣ୍ଡ ହଇତେ ପାରେ ନାହିଁ ଏବଂ ମେଇ ଅବହାତେଇ ନିନ୍ଦଗାମୀ ହଇଲ (ତମାଇଯା ଗେଲ) ।

୭ । ଇନ୍ଦ୍ରାମୀତ୍ତନକାଳେ, ଯାହାରା ମେ ଶ୍ରୀମାର ଦୁର୍ବତି, ତାହାରାଓ ତତ୍ତ୍ଵ ଅଧ୍ୱୋଗାମୀ ହଡକ । ତାହାଦିଗେର ରଥେ ଛୁଟେ ଅଶ୍ୱ ଷୋଜନୀ କରା ହଇଯାଛେ, ଅର୍ଥାତ୍ ତାହାଦିଗେର କି ଗତି ହଇବେ, କିଛୁଇ ଛିରତା ନାହିଁ । ଯାହାରା ପୂର୍ବାବଧି ସଜ୍ଜାଦି ଉପମଙ୍ଗେ ଦାନ କରିଯା ଥାକେ, ତାହାରା ଏତୋତ୍ତମ ଧାରେ ଉପନୌତ ହୁଏ, ସଧାର ଅତି ଶୁଣି ଶୁଣି, ଦେଖି ଦେଖି, ପାରିବାରି ପାରିବାରି ଏକତର ଆହୁତ ।

୮ । ଇନ୍ଦ୍ର ସଥମ ସୋମପାଇଁ କରିଯାଇ ମତ ହେଲେ, ତଥମ ତିଲି ସର୍ବବ୍ରତସଙ୍ଗାରୀ କଳ୍ପାର୍ଥିତ ମେଘଦିଗକେ ମୁହିର କରେଲ, ଗଗନ କ୍ରମମ ଅର୍ଥାଏ ଶକ୍ତ କରିଯାଇ ଉଠେ, ତିଲି ଆକାଶକେ ଆଦୋଲିତ କରେଲ । ଯେ ନ୍ୟାବୀ ଓ ପୃଥିବୀ ପରଞ୍ଚର ସଂଲଘ ହଇସ୍ଥାଇ ଆଛେ, ତାହାଦିଗକେ ତିଲି ସେଇ ଅବହାର ସଙ୍ଗାରଣ କରେଲ ଏବଂ ବିବିଧ କ୍ଷେତ୍ର ଉଚ୍ଛାରଣ କରେଲ ।

୯ । ହେ ଧରମାଲୀ ଇନ୍ଦ୍ର ! ତୋମାର ମିଥିତ ଏହି ଏକ ମୁଗାଟିତ ଅକୁଳ ଆୟି ହେତେ ଧାରଣ କରିଯା ଆଛି । ଇହାଦାରୀ ତୁମି ଖୁରପୁଟ ବିକ୍ଷେପକାରୀଦିଗକେ ଅର୍ଥାଏ ହତ୍ତିଦିଗକେ ମନ୍ତ୍ର କରତଃ ବଣୀଭୂତ କର । ଏହି ଯେ ସୋମଯାଗ ହଇତେବେ, ଇହାତେ ତୁମି ଆସିଯା ଛାନ ଏହଣ କର । ଦେଖିବୁ ଯେବେ ଏହି ସୋମଯାଗେ ଆମରୀ ମୌତାଗ୍ୟଶାଲୀ ହୈ ।

୧୦ । ୧୧ । ପୁର୍ବ ଶୂଙ୍କର ଦଶମ ଓ ଏକାଦଶ ଖକେର ସହିତ ଅଭିନ୍ନ ।

୪୫ ଶ୍ଲଙ୍କ ।

ଆୟି ଦେବତା । ବନ୍ଦପି ବରି ।

୧ । ଅପି ପ୍ରଥମେ ଆକାଶେ ଅର୍ଥାଏ ବିଦ୍ୟୁତକଟେ ଜୟ ପ୍ରହଣ କରିଲେଲ, ତାହାର ବିତ୍ତୀୟ ଜୟ ଆମାଦିଗେର ନିକଟ, ତାହାତେ ତାହାର ନାମ ଶାନ୍ତବେଦୀ । ତାହାର ତୃତୀୟ ଜୟ ଜଲେର ମଧ୍ୟେ । ଏଇକଟେ ସେଇ ମରହିତକାରୀ ଅପି ମିରନ୍ତର ଜ୍ଞାନ୍ୟମାନ ଆଛେଲ । ଯିମି ଉତ୍ତମ ଧ୍ୟାନ କରିତେ ଜୀମେଲ, ତିଲି ତାହାକେ କ୍ଷବ କରେଲ ।

୨ । ହେ ଅପି ! ଆମରୀ ତୋମାର ତିମ ଏକାରେ ତିମ ମୂର୍ଖି ଜାଲି, ତୋମାର ଛାନ ଅମେକ ଛଲେ ଆଛେ, ତାହାଓ ଜାଲି । ତୋମାର ଅତି ଲିଗ୍ନ୍ତ ଯେ ଜୀମ, ତାହାଓ ଅବଗତ ଆଛି ; ଆର ଯେ ଉତ୍ପତ୍ତିଛାନ ହଇତେ ତୁମି ଆନି-ରାହ, ତାହାଓ ଜାଲି ।

୩ । ମରହିତକାରୀ ସକଳଦେବ ସମ୍ମର ମଧ୍ୟେ ଜଲେର ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ ତୋମାକେ ଅଜ୍ଞଲିତ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତାହେଲ । ଆର ଆକାଶେର ଉତ୍ତମ ଯେ ଶୂନ୍ୟ ତଥାଧ୍ୟେର ତୁମି ଅଜ୍ଞଲିତ ଆହ । ଆର ତୋମାର ତୃତୀୟ ଜୀମ ଯେଉଁକି, ତଥାର ବ୍ୟାକି-ବ୍ୟାନିତେ ତୁମି ବାସ କର, ଅଧାନ ପେବତାରୀ ତୋମାର ତେଜଃ ବ୍ୟାକି

୪ । ଅପିର ଘୋରତର ଶବ୍ଦ ଉଥିତ ଛଇଲ, ଆକାଶେ ଯେମ ବଜପାୟ ହିତେହେ; ଅପି ପୃଥିବୀକେ ଲେହନ କରିତେହେ, ଲତା ଅଭୃତିକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିତେହେ । ସଦିଶୁ ଏହି ମାତ୍ର ଜମ୍ବୁଯାହେନ, ତଥାପି ବିଶେଷରୂପେ ଶ୍ରୀଜୁଲିତ ଓ ବିସ୍ତାରିତ ହଇଯାହେନ । ଦ୍ୟାବୀ ଓ ପୃଥିବୀର ମଧ୍ୟେ କିରଣ ବିନ୍ଦାର କରାତେ ତୀହାର ଶୋଭା ହଇଯାହେ ।

୫ । ଅପି ସଥମ ପ୍ରଭାତେର ଶ୍ରୀଗେହ ଶ୍ରୀଜୁଲିତ ହେଯେନ, ତଥମ ତୀହାର କି ଶୋଭା ହୟ । ତିନି କତ ଶୋଭା ଆବିହୃତ କରେନ । ତିନି ଅଶେଷ ସମ୍ପାଦିତ ଆଧାରସ୍ଵରୂପ । ତିନି ସ୍ତ୍ରିବାକୀ ସକଳ ଶ୍ରୁତିତ କରିଯା ଦେନ, ମୋହରମକେ ରକ୍ଷା କରେନ । ତିନି ନିଜେଇ ଧର୍ମସ୍ଵରୂପ, ତିନି ବଲେର ପୁନ୍ଦ, ତିନି ଜଲେର ମଧ୍ୟେ ବିରାଜ କରେନ ।

୬ । ତିନି ସକଳ ବନ୍ଦକେ ପ୍ରକାଶ ଯୁକ୍ତ କରେନ, ତିନି ଜଲେର ମଧ୍ୟେ ଜୟ-ଶ୍ରୀହଣ କରେମ । ତିନି ଜ୍ଞାତଯାତ୍ରେ ଧ୍ରୁଲୋକ ଓ ଭୁଲୋକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଲେନ । ସଥନ ପଞ୍ଚଜନପଦେର ମହୁୟ ତୀହାର ଉଦ୍ଦେଶେ ଯଜ୍ଞ କରିଲ, ତଥନ ତିନି ମୁକ୍ତିମ ସେଷେର ଦିକେ ଉଦ୍ଧାତ ହଇଯା ସେଇ ମେଘ ତେଦପୂର୍ବିକ ଅଳ ଆନନ୍ଦ କରିଲେମ ।

୭ । ଅପି ହୋମେର ଦ୍ରୁଷ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରେନ, ସକଳକେ ପରିତ୍ର କରେନ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶକେ ଗତିବିଧି କରେନ, ତୀହାର ମେଘ ଚମଂକାର, ତିନି ନିଜେ ଅମର ହଇଯା ଅବଗନ୍ଧର୍ମାହିତ ଯମୁନାଦିଗେର ମଧ୍ୟେ ସମର୍ପିତ ଆହେନ । ମୁରଙ୍ଗିତ ଧୂମ ଧାରଣ-ପୂର୍ବିକ ତିନି ଗତିବିଧି କରିଯା ଥାକେମ ଏବଂ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋକର ଦ୍ୱାରା ଆକାଶ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରେନ ।

୮ । ତିନି ଦେଖିତେ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ, ତୀହାର ଦୀପି ଅତି ମହିଁ, ତିନି ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ଦୀପିସହକାରେ ଯାଇତେ ଯାଇତେ ଶୋଭା ଧାରଣ କରେନ । ସେଇ ଅପି ରଙ୍ଗେର କାଟ ଅନ୍ତର୍ମସ୍ତରୂପ ପ୍ରାଣ ହଇଯା ଅମର ଅର୍ଥାତ୍ ଅନିର୍ବାନଶୀଳ ହଇଯା ଉଠିଲେନ, ଦିଦିଲୋକ ଇଂହାକେ ଅଥ ଦିଯାହେଲ, ଦିଦିଲୋକର ଅନ୍ଧାନଶକ୍ତି କି ମୁନ୍ଦର !

୯ । ହେ ଯନ୍ତ୍ରମର ଶିଥାଧାରୀ ମରୀନ ଅପି ! ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ ତୋମାର ଅଥ ହୃତ୍ୟୁକ୍ତ ପିଣ୍ଡେକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଯାହେ, ସେଇ ଉତ୍କଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିକେ ତୁମ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ଧନେର ଦିକେ ଲଇଯା ଥାଓ, ସେଇ ଦେବତକୁବ୍ୟକ୍ତିକେ ମୁଖମଜ୍ଜନେର ଦିକେ

୧୦ । ଯଥନେଇ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ଅଷ୍ଟମହିକାରେ କ୍ରିୟାକଳାପ ଅଶୁଣ୍ଡିତ ହୁଏ, ତଥନେଇ ତୁମି ଯଜମାନେର ପ୍ରତି ଅଶୁକୁଳ ହୁଏ । ଏତୋକେ ତୁବ ଉତ୍କାରିତ ହଇବାର ସମୟ ଅଶୁକୁଳ ହୁଏ । ମେ ଯେନ ଶ୍ରୀରେ ନିକଟେ ପ୍ରିୟ ହୁଏ, ଅଗ୍ନିର ନିକଟ ପ୍ରିୟ ହୁଏ । ତାହାର ସେ ପୁନ୍ନ ଜନ୍ମିଯାଛେ, ଅଥବା ସେ ପୁନ୍ନ ଜନ୍ମିବେ, ସକଳେର ସହିତ ମେ ଯେନ ଶକ୍ତ ମର୍ଦନ କରେ ।

୧୧ । ହେ ଅଗ୍ନି ! ପ୍ରତିଦିନ ଯଜମାନଗଣ ତୋମାର ନିକଟ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ନାନୀ ବଞ୍ଚି ପୂଜା ଦେଇ । ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଦେବତାଗଣ ତୋମାର ସହିତ ଏକତ୍ର ହଇଯାଇଥିଲା କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର ଜନ୍ୟ ଗାଁଭୀପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଟେର ଦ୍ଵାରା ଉନ୍ଦ୍ରାଟିମ କରିଯାଇଛି ।

୧୨ । ମନୁଷ୍ୟଦିଗେର ମଧ୍ୟେ ଯାହାର ମୂର୍ତ୍ତି ମୁଗଠନ, ଯିନି ସୋମ ରକ୍ଷଣ କରେଇ, ଶ୍ଵରୀ ସେଇ ଅଗ୍ନିକେ ତୁବ କରିଲେନ । ଦେବବିବର୍ଜିତ ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀକେ ଆମରା ଡାକିତେଛି । ହେ ଦେବତାଗଣ ! ଆମାଦିଗକେ ଲୋକବଳ ଓ ଧର୍ମବଳ ପ୍ରଦାନ କର ।

